

Feb – / 1858

$1.50
75

To Dr Elliotson

with the respects and good wishes

of the Editor.

22 Nov. 1858.

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the Reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an Editio Princeps; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

In compliance with the order of the Treasury, the Master of the Rolls has selected for publication for the present year such works as he considered best calculated to fill up the chasms existing in the printed materials of English history; and of these works the present is one.

Rolls House,
December 1857.

EULOGIUM HISTORIARUM SIVE TEMPORIS.

S. michael. ad usu[m] co[n]diani. Il[l]e co[m]posuit historia[m] s[an]c[t]i michael[is] q[uae] sub
eo ap[p]aruit i[n] mo[n]te gargano. Inuenit[ur] e[tiam] tu[n]c corp[us] [illegible]
Anno d. v.c. ap[osto]li q[u]i p[ri]mu[m] p[re]t[r]u[m] Rome p[re]dicauit. et cu[m] ap[osto]lo ewa[n]geliu[m] q[uo]d
sc[ri]pt[um] in ebrea lingua p[ro]p[ri]a manu sc[ri]pserat. Modernus
abbas s[an]c[t]i Galli fecit seque[n]cias. p[er] uidela[m] co[n]flicto cal[?] ca[n]tari.
Gl'a in exc. Hillari[us] addidit ad gl[ori]a in excelsis d[e]o. laudam[us] te. et to[ta]m re
d[e]i[?]. Herima[n]n[us] teuthonic[us] fecit Rex o[m]nip[otens]. s[an]c[t]i sp[iritu]s assit no-
Alma redēpt. bis et aue maria. seque[n]cias. et a[n]t[iphonam]. alma redemptoris. et Sy-
Salue regina. mon barion[a]. Petr[us] ep[iscopu]s de co[m]postellis: fecit salue regina.

S ymmac[hus]. i. a[n]n[os] xv. nac[i]o[n]e sard[us]. ex p[at]re fortunato.
se[dit] a[nnos] xv. m[enses] vij. et d[ies] vij. Hic co[n]stituit o[mn]i die d[omi]nico
et i[n] natalicijs s[an]c[t]or[um] Gl'a in excelsis. ca[n]tari usq[ue] ad fine[m].
Alii de[i?] co[n]cordia[m] ordina[n]t[ur] [illegible] laure[n]ci[us] cu[m] simmacho i[n] basilica
co[n]st[ant]iniana. Laure[n]ci[us] u[ero] in eccl[es]ia s[an]c[t]e marie maioris. ex
q[u]a causa sep[ar]at[ur] e[st] clerus. ut p[er] a[n]nos iij i[n] dissensu. Hic sim-
machus Rauennas coram Rege theodorico: electus e[st] simac[hus]
4 0 8. co[n]firmat[us]. Hoc a[n]no clodoueus rex francor[um] a beato Remi-
gio baptizat[us] e[st]. q[u]i et p[ost]ea ecc[lesi]am ad honore[m] ap[osto]lor[um] pe-
6. loen' tri et pau[li] edificauit. Eo t[em]p[o]r[e] boecius poeta insignis p[er] rege[m] the[o]-
dericu[m] in italia exulat[ur]. ubi q[uo]d edidit libru[m] de co[n]solac[i]o[n]e
philosophie. Eo t[em]p[o]r[e] s[an]c[t]us maure[n]cius abbas. s[anctus] leodegarius.
412 l. s[anctus] arnulphus. s[anctus] remigius[?] claruerunt. Hoc a[n]no
Rex burgundie sigismu[n]d[us] no[m]i[n]e ap[u]d anga[u]num: s[an]c[t]o[rum] mau-
ricii et socior[um] suor[um] monasteriu[m] co[n]struxit. et multas p[ro]uidus i[n]tra[n]t.
Eo t[em]p[o]r[e] co[n]cordia[m] simmachus i[n]uenit ex urbe laure[n]ciu[m] tercio
D vij. q[ue]m p[re]dixim[us]. Ro[m]e u[ero] p[os]t simac[hus] cu[n]ctatur p[er] falsos test[es]
et cu[m] iudices[?] laure[n]cius et iob[?] [illegible] [illegible] d[e]o[?]
et [illegible] co[n]cilio fu[n]d[ato] c. xv. ep[iscop]or[um]: cu[m] g[rati]a simac[hus]
restituit[ur]. et laure[n]ci[us] cu[m] suis [ex]co[m]municat[ur].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ibi est sepultus.

H ormisda. i. a[n]n[os] ix. d. nac[i]o[n]e ca[m]pan[us] de ciuitate siue seleon.
ex p[at]re iusto se[dit] a[nnos] ix. d[ies] xvij. et cess[auit] d[ies] vj. Hic grecos re-
D xvj r. co[n]ciliauit q[u]i fuerant excom[m]unicati [illegible] alexa[n]dre ep[iscop]um. Hic
[illegible] fuit clemen[tia]. [illegible] [illegible] [illegible] Hic [illegible]
argentea [illegible] libras argenti pensa[n]t[em] ad s[an]c[t]u[m] petru[m]
optulit et relig[iosus] [illegible] in d[omi]no q[ui]euit.

I oh[ann]es. i. a[n]n[os] ij. nac[i]o[n]e tuscus. ex p[at]re co[n]stancio. se[dit] a[nnos] ij.
m[enses] viij. d[ies] xvij. et cess[auit] d[ies] viij. Hic [illegible] [illegible]
D xx vij. ad ip[su]m co[n]tinuit. Hic theodericus Rex gothor[um] q[u]i in
italia d[omi]nabat[ur]: misit ad iusti[n]u[m] in[?] [illegible] e[st] co[n]sta[n]tinopoli[m].
q[uo]d ip[su]m cu[m] socijs suis carcerem [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] paulo p[ost] a d[e]o punit[ur]: [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] p[ro] [illegible] ip[s]u[m] in inferno i[n] olla [illegible] p[ro]-
iectu[m]. Obijt ioh[ann]es in carcere Rauenna[t]i cui corp[us] Ro-
me translatu[m] est. et i[n] eccl[es]ia petri sepultu[m].

F elix. iiij. a[n]n[os] iiij. nac[i]o[n]e samni[us] ex p[at]re castorio.
D xx i. se[dit] a[nnos] iiij. m[enses] ij. d[ies] xiij. [illegible] [illegible] Hic [con]stituit
ut infirmi a[n]te transitu[m] suu[m] oleo ungua[n]t[ur] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] excom[m]unic[avit].

B onefaci[us]. ij. a[n]n[os] ij. nac[i]o[n]e Romanus ex p[at]re sigimundo.
D xx iij d. se[dit] a[nnos] ij. d[ies] xxvj. et cess[auit] d[ies] vj. Hic [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] i[n] celebrac[i]o[n]e misse.

I oh[ann]es. ij. a[n]n[os] ij. nac[i]o[n]e Romanus ex p[at]re p[ro]iecto de cel[io]
D xx vij. monte se[dit] a[nnos] ij. m[enses] iiij. d[ies] vj. et cess[auit] d[ies] vj. [illegible]
432. [illegible] [illegible] [illegible] Hoc a[n]no s[an]c[t]us
[illegible] discipulus s[an]c[t]i b[e]n[e]d[i]c[t]i s[an]c[t]ace[?] claruit in gallia.

A gapit[us]. i. a[n]n[os] ij. nac[i]o[n]e Romanus de p[at]re [illegible]
D xx viij. pauli se[dit] m[enses] xj. d[ies] xviij. Hic [con]stituit [illegible] p[ro]cessiones
i[n] die d[omi]nico. Hic ad iustinianu[m] [illegible] in co[n]sta[n]tinopoli ue-
niens: morbo correptus defunctus e[st]. cui[us] corp[us] Rome trans-
latu[m] e[st]. et ad s[an]c[tu]m petru[m] sepultu[m]. Hoc a[n]no eclipsis fuit 436.
solis circa hora[m] terc[iam]. et durauit usq[ue] nona[m].

419 Hoc a[nn]o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad laude[m] d[e]i
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] felix [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

EULOGIUM

(HISTORIARUM SIVE TEMPORIS):

CHRONICON AB ORBE CONDITO USQUE AD ANNUM DOMINI M.CCC.LXVI.,

A MONACHO QUODAM MALMESBURIENSI EXARATUM.

ACCEDUNT CONTINUATIONES DUÆ, QUARUM UNA AD ANNUM M.CCCC.XIII., ALTERA AD ANNUM M.CCCC.XC. PERDUCTA EST.

EDITED

BY

FRANK SCOTT HAYDON, B.A.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

VOL. I.

LONDON:

LONGMAN, BROWN, GREEN, LONGMANS, AND ROBERTS.

1858.

Printed by
EYRE and SPOTTISWOODE, Her Majesty's Printers.
For Her Majesty's Stationery Office.

PREFACE.

THE present Volume contains the former half of a very general Chronicle extending from the Creation to A.D. 1366. It is known by the names of Eulogium,[1] Eulogium Historiarum, and Eulogium Temporis, of which, though the first is the title which was ultimately assigned to it by the author, the second is that under which it is most commonly quoted and referred to, and which has been therefore adopted for convenience in this Edition. The earlier part of the work is a compilation from various sources, partly indicated by the author in his preface, but the latter portion, relating to the History of England during the latter part of the fourteenth century, is for

[1] Among the numerous interpretations assigned by Du Cange to this word, which seems to have been of the widest application in mediæval literature, the two following approach perhaps most closely to the senses in which it is possibly employed by our author: "Munusculum," which best suits the passage, "Non enim sine causa "Eulogium illud assero, quia studentibus et orantibus maximam "præstabit recreationem;" and the more general meaning, "Sermo, "dictio quævis," illustrated by a passage in which "breve eulogium" is employed in the sense of "compendium," which, as will be seen in the description of one of the MSS. of the present Chronicle, was the title originally given to it by its author. In Cotton. Cart. Antiq. ii. 16., a catalogue of MSS. in the Abbey of Ramsey, compiled, according to the Editors of the Monasticon (vol. ii. p. 554), "about the time of Richard II.," according to Mr. Halliwell (Rishanger, Chronicle, Preface, xxi.) "not long after" 1267, but in my own opinion in the former half of the fourteenth century, a work occurs of which the title is "Eulogium cujusdam "clerici contra varios errores."

the most part original, and evidently the production of a writer contemporary with the events which he describes. It will be shown in the sequel that the author was most probably a monk of the Abbey of Malmesbury named Thomas; and he himself tells us that the work was undertaken at the request of his Prior, so that he must have been in all probability distinguished above his associates by his peculiar fitness for so important a task. He appears to have been a person of considerable learning and of great modesty and simplicity, and though, as he confesses, the work is executed with no pretensions to elegance of style or arrangement, it is not on that account the less valuable, representing as it does the beliefs and opinions of the author's own time, the views of ancient history then current, and disclosing indirectly the state of knowledge in a large and important religious foundation.

One of the manuscripts with which the text adopted in the present Edition has been collated contains a peculiarly valuable and interesting continuation of the original chronicle from its termination in A.D. 1366 to A.D. 1413. Unfortunately nothing is known of the author of this continuation, except that he was most probably contemporary with a part at least of the period, of which he has written a full and accurate history. It is proposed to print this addition to the original work in the concluding Volume. Another continuation, though of inferior value, is to be found in a second manuscript of the chronicle, extending the history of the Popes from A.D. 1362 to A.D. 1490; this is printed in the present Volume.

I. Manuscripts and Text.

Description of the Cambridge

A. The manuscript from which the text of the present Edition has been formed is preserved in the

Library of Trinity College, Cambridge, (R. 7. 2.) It is in quarto, written upon vellum. The character belongs to the fourteenth century, and, with the exception of an interpolation to be noticed hereafter, the whole MS. is the work of the same scribe. It has many erasures, interlineations, and marginal and foot notes; the handwriting is remarkable for its want of beauty and neatness, and for the entire absence of floriation in the capital letters. The volume is composed of fasciculi of parchment, consisting generally of six leaves doubled, making twelve small leaves; the foliation is consecutive except in the cases which will be hereafter specified. No record has been preserved of its transmission, and consequently nothing is known of its history after leaving the Monastery in which it was no doubt originally composed. Its contents are as follows:—

manuscript from which the text is taken.

1. A Kalendary Chronicle,[1] occupying p. 1 to p. 29, and extending from the Nativity to A.D. 1364. The foliation is not marked. It is written in single columns from the commencement to A.D. 524; from A.D. 525 to A.D. 1264 in double columns; and from A.D. 1265 to the conclusion in single columns. From the commencement to A.D. 1355, the numerals expressing the successive years are written on successive equidistant lines; but from A.D. 1356 to A.D. 1364 the intervals between two successive years are much larger and the summaries of events much more detailed. It is much corrected, and has frequent additions in the original hand.

[1] Over this, by way of title, is written in a late hand: "Cronica "Diomedis;" just below it "Liber "Cronicarum," in a hand later than that of the Eulogium, but earlier than that just noticed. The former title must have been added after the volume was bound, for it has blotted the flyleaf. In MS. Harl. 694, in the Catalogue of the MSS. in Trin. Coll. Cantabr., the Eulogium is described as "Cronica Diomedis."

Description of the Cambridge MS.

2. The EULOGIUM, occupying p. 31 to p. 649. The proem is not foliated; it occupies p 31 and p. 32, and part of p. 33, the remainder of which, as well as p. 34, is blank. The Eulogium is divided into Five Books. The first begins on p. 35, at which the contemporary foliation also commences; this is consecutive down to f. 27. p. 85, the end of the 5th fasciculus; after which it ceases. The words "et tabulam," which terminate p. 86, are immediately followed by "super-"positam pedem et dimidium continentem," on what is now p. 87 (there is no foliation), commencing a new fasciculus. The remainder of p. 87 is blank as well as p. 88. If we now turn to p. 127, we find at its head an erasure of seven lines, of which, though but very few words are now legible, those that can be made out agree exactly with the words of the short paragraph on p. 87, and the concluding verses can be identified as being the same in both. Between the two pages, p. 87 and p. 127, are interpolated two entire fasciculi, written in a rather earlier and worse hand, which contain the Evangelium Nichodemi and many other apocryphal narratives. These appear from an erased note[1] at the bottom of p. 191 to have been extracted bodily from a larger collection of legends. Now it is perfectly clear, from the exact similarity of the character, that the hand which wrote the Eulogium itself also wrote the copy on p. 87 of the erased paragraph on p. 127, and therefore most probably the same hand made the erasure and the interpolation. It is obvious that the object of the erasure was to provide for the insertion of the two fasciculi, which contain events posterior in date to that indirectly referred

Interpolation of the Evangelium Nichodemi.

[1] The note is: "Quæratur de ortu "et obitu Pilati in quinto folio "succedente." The apocryphal history of Pilate in the legend "De Passione Domini" in the Legenda Aurea, ed. Graesse, p. 231, is there referred to under the title "De pœna "et origine Pilati."

to in the erased paragraph; and that as the erasure would have been unnecessary if the whole of p. 127 had not been written when the interpolation was decided upon, inasmuch as the apocryphal gospel might then have been inserted between p. 127 and p. 129, without breaking the historical continuity of the narrative, the whole of p. 127 (and probably much more) must have been completed when the scribe decided upon making this addition to his work. The foliation of the interpolated portion and of p. 127 is not marked. Between the two first chapters of p. 127 the words "Incipit liber 2" are inserted in rubric. As the remaining four Books into which the Eulogium is divided all commence at the top of a page and with an initial of the largest size, the initials of the chapters being of the next smaller size, it seems probable that after the interpolation noticed above the scribe changed his original intention of concluding the First Book at some point beyond its present termination, and wrote in the "Incipit" of the Second Book between two chapters of what was originally part of the First Book. Description of the Cambridge MS.

The Second Book continues from p. 128, f. 1, to p. 198, f. 35 v. The latter page appears to have been written subsequently to the rest of the book; the character bears evident marks of haste, and the colour of the ink is much blacker than that of the preceding and succeeding pages. Addition to the Second Book.

The Third Book commences on p. 199, f. 1, and extends to p. 286, f. 44. v. The last three pages have been written subsequently to the rest of the book. The legend on p. 264, folio 33 v., appears to have been added about the same time. A blank leaf follows p. 286. Addition to the Third Book.

The Fourth Book extends from p. 287, f. 1, to p. 422. The foliation is consecutive down to f. 53, which commences a fasciculus, f. 52 v. (p. 392) not Interpolation of an MS. of the *Vade me-*

cum in Tribulatione for the sake of the blank leaves at the end.

being completely filled up. The two succeeding fasciculi, p. 393 to p. 422, are partly occupied by a contemporary MS. of a tract (the *Vade mecum in Tribulatione* of John de Rupe Scissa) which has not the smallest connexion with the portions of the Eulogium which precede and follow it; it terminates on the middle of the ninth page of the second of the fasciculi (p. 415), the remaining seven pages of the fasciculus being occupied by the Eulogium, which, omitting this curious tract, runs on with tolerable continuity from the end of p. 392. It may be fairly presumed that the scribe's motive for interrupting the chronicle by the introduction of a perfectly irrelevant work by another hand was solely a want of parchment, a want which the seven blank pages at the end of the *Vade mecum* seem to have satisfactorily supplied. In the Lincoln's Inn MS. of the Eulogium, the tract occupies the same position in the text as in the present MS. In the Dublin MS. it is transferred to the commencement of the Eulogium; while in the Cotton MS. it is very properly omitted altogether. The last eight pages of this book appear to have been added about the same time as the short continuation of Books II. and III. The concluding page is omitted in the Cotton MS.

The Fifth Book extends from p. 423, f. 1, to p. 649. The foliation ends on p. 643, f. 107. The events of the latter years appear to have been added by the scribe as he became acquainted with them. The variations in the colour of the ink are more frequent and striking. The small capitals from p. 645 to the end have not been filled in, their places being indicated by blanks, and their characters by small letters. An event on p. 646 belonging to A.D. 1365 is followed by a narrative of an earthquake which happened in the Island of Rhodes in A.D. 1364, and this is broken off in the middle of the page to make way for an account of a battle in A.D. 1364, and continued on the top of

p. 647. At the end of that page is an account of the death of William de Edyndon, bishop of Winchester, terminated by the words "Cui successit," and followed by a blank. Two accounts of a meteor in A.D. 1366 occur on the next page, the first of which has been partly erased, the second being fuller, and founded upon the description of eye-witnesses. The work concludes in the middle of p. 649 by a promise of a full account of the consecration of William of Wikham as bishop of Winchester. The two succeeding pages, pp. 650, 651, and part of p. 652, are occupied by a genealogical table of the descent of Edward III. from Rollo in the hand of the original scribe. The index, in the same hand, commences (by an error of the binder) on what is now p. 655, and terminates on p. 662, occupying also pp. 653, 654. It has been corrected and added to by the original scribe, but the references to folios of a great part of the Fifth Book do not correspond with the foliation in that book, the numeration from folio 40 to folio 105 having been altered. The volume terminates with a table of the dates of foundation of several monasteries, on p. 663.

Description of the Cambridge MS.

The manuscripts with which the text has been collated are four in number:

Description of the manuscripts with which the text has been collated.

B. The MS. Cotton, Galba, E. VII. folio, vellum, written in double columns in the early part of the fifteenth century.[1] It has been continued by a hand of the fifteenth century, from A.D. 1366 to A.D. 1413. Opposite the end of the Eulogium proper is a note in a late hand: "Hucusque codex Archiepiscopi Ar-" machani," probably in allusion to the Dublin MS.

[1] There are obvious variations in the character in the earlier portion of this MS., but a careful examination tends to establish the conclusion that it is the work of one scribe, by showing the great difficulty, if not impossibility, of determining the limits of each apparently different handwriting. The character grows larger and coarser as the work draws towards its conclusion.

Description of the MSS. collated.

The Cotton MS. formerly belonged to the celebrated Dr. John Dee, as appears by a note in his handwriting on the third leaf, of which the following words only are legible : " Jōes Dee. 1574 : Septembr̃. 25. " Of the gift of Mr. Dyckenson at Popular, *by* Lōdon. " Mr. Joh[n] Stow, the chronicler. Seyth . . . . . " present ;" and is described by him in the catalogue of his MSS. in MS. Harl. 1879, fo. 77, as " Eulogium " Temporis a condito Orbe in annum Domini 1367,[1] " monachi cujusdam (Niniani), fo. pergam."

C. The MS. Cotton, Cleopatra, D. II., containing the Fifth Book, from the commencement to A.D. 1346, small folio, vellum, in single columns, in a hand of the early part of the fifteenth century.[2]

D. The MS. Trin. Coll. Dublin, E. 2. 26., folio, vellum ; written in single columns, in a hand of the fifteenth century. It is a fine MS., carefully prepared. It formerly belonged to Camden, who gave it to Sir Robert Cotton,[3] by whom it was presented to Arch-

---

[1] It is remarkable that Dr. Dee does not mention the Continuation, which must have been written more than one hundred and twenty years before the date attached to his name in the Cotton MS. ; perhaps he possessed two MSS. of the Eulogium. The " 1367 " in Dr. Dee's Catalogue is no doubt a mistake for 1362, the 2 of the Cotton MS. and the 7 of the sixteenth century bearing a strong resemblance to one another.

[2] A more detailed account will be given of this MS. in the Introduction to Vol. II., with the text of which it has been collated.

[3] The evidence of this is the following note in the first page of the volume, in the handwriting of Sir Robert Cotton : " Ro. Cottoni Brucei " ex dono domini Guillelmi Cam- " deni amicorum præstantissimorum, " 1609." This MS. seems to be unknown to modern English antiquaries. Neither Mr. Petrie, who has attached a description of the contents of MS. Trin. Coll. Cant. R. 7. 2. to its cover, in which he mentions the two Cotton MSS., Mr. Halliwell, who has referred to the Eulogium frequently in the notes to his edition of Rishanger, and mentions the Cambridge MS. and the Cotton fragment, nor the Rev. J. S. Davies, in his discussion on the authorship of the Chronicle, who mentions the Cambridge MS., makes any allusion to the MS. preserved in Trinity College, Dublin.

Description of the MSS. collated.

bishop Usher. The name of another possessor, "Hen-"ricus Duvall," is written at the end of the First Book of the Eulogium.

E. The MS. Hospit. Lincoln. Hale. No. 73, folio, vellum, written in double columns, in a hand of the latter part of the fourteenth or very early in the fifteenth century. It formerly belonged to the Priory of Kirkeby Belers in Leicestershire, to which it was given in A.D. 1427 by Bartholomew Brokesby, Esq.[1] The name of "John Thynne" is also written on one of the last leaves of the MS. The Kalendary Chronicle has been continued by various hands down to A.D. 1534; the last continuator being, as he himself tells us, William Wymondham,[2] a canon of the house. The Second Book of the Eulogium has also been extended to A.D. 1490, in two different hands of the fifteenth and sixteenth centuries respectively. This MS. has not been identified by catalogue-makers as a transcript of the Eulogium, in consequence of the absence of the proem, the only part of the work in which its title is mentioned. It is a very exact copy of the Cambridge MS.[3]

Of these MSS. those marked B. and D. only contain the index; the MS. B. wants the marginal dates throughout, while in D. they correspond almost exactly with those in A.

---

[1] The evidence of this is the following note in one of the last leaves: "Memorandum quod Bar-"tholomeus Brokesby, armiger, de-"dit istum librum prioratui de "Kyrkeby super Wrethek, anno "Domini millesimo CCCCXXVII. "Qui alienaverit, anathema sit. "Amen."

[2] His name is attached to the Deed of Acknowledgment of the Royal Supremacy, dated 16 Sept. 1534, preserved in the Chapter-House, Westminster.

[3] A full account of this MS. will be found in Mr. Hunter's Catalogue of Historical MSS. in the Library of Lincoln's Inn. But for the want of the proem that judicious critic would have perceived both the unity of the work, which he describes as a "col-"lection of historical and geogra-"phical treatises," and its identity with the MS. Trin. Coll. Cant. R. 7. 2., briefly noticed in his Report on the Cambridge Libraries.

Before proceeding to investigate the probable authorship of the Eulogium, it will be desirable to complete the description of the MSS. from which the printed text and list of various readings have been formed, by a discussion of the probable relations in which they stand one to another.

Relations between the MSS.

That the manuscript A. is not a transcript from either of the manuscripts B., C., D , or E., directly or indirectly, is rendered morally certain by the following facts :—

1. The character in which A. is written undoubtedly belongs to a date anterior to that to which the characters in which B., C., D., and E., are written must be assigned.[1] But beside this :

2. The texts of B., D., and E. contain less than the text of A., the omissions having almost always occurred from one particular cause, viz., the existence of similar terminations,[1] the most fertile of all the various sources of omission in transcripts ;[3] while the text of A. shows no unsupplied omissions from the

[1] Among the characteristics which prove this may be mentioned the constant occurrence in A. of the long terminal "f," which the learned Authors of the *Nouveau Traité de Diplomatique* (vol. ii. p. 265 and notes) seem to assert was finally displaced in MSS. by the short "s" about the middle of the thirteenth century. It is possible, however, that the handwriting of the author of the Eulogium may have been "formed" for some time before he commenced that compilation.

[2] Omissions occurring from this cause are conveniently called "omissions from homœoteleuton," and they occur whenever a scribe, after having copied a portion of the original which he is transcribing, terminated by a given word, syllable, or even combination of letters, continues to transcribe from that part of the original which follows a similar word, syllable, or combination occurring at a distance from the first, instead of transcribing from that part of it which immediately follows the first.

[3] The Lincoln's Inn MS. (E.) has no less than twenty-one omissions in its text, supplied in foot-notes, most of them by a hand later than that of its own scribe. Of these, no less than sixteen are due to homœoteleuton; while four arise from missing a line of A., and one from the scribe having forgotten, after copying a foot-note of A. into his own text, to return to that part of the

texts of B., D., and E., arising from this cause. The additions in B. are of a later date than its own text, and therefore *à fortiori* than the text of A.

Relations between the MSS.

3. The additions to the text of A., supplied in the form of foot-notes, marginal notes, &c., are almost invariably found in the texts of B. and D., and they never in one instance show evidence of having been omitted from the text of A. from homœoteleuton nor from any other known cause of omission in transcribing as compared with the texts of B. and D.

4. The text of A. frequently contains blank spaces, which it is clear from what precedes them the scribe intended to fill with additional matter. These blanks are never repeated in B. and D., but in every case, no matter how injuriously to the sense, are passed over, the passages which succeed them in A. being placed in B. and D. close to those which precede them in the same MS. Now it is far more probable that a blank should not be copied than that it should be introduced by a transcriber, and therefore more probable that B. and D. are transcripts from A. than that A. is a transcript from them.

---

text of A. next to the reference mark, and having instead continued his transcript from that part of the text of A. which follows the foot-note; the whole interlying paragraph being omitted. It must be remembered that though the occurrence of an omission arising from homœoteleuton, elicited by comparison with another MS., or shown by the evidence of a foot-note supplying the omission, would be, if well established, satisfactory proof that the MS., or the part of it in which such omission occurred, was a transcript, the absence of any case of homœoteleuton in the additions to an MS. is not of itself sufficient to prove its autography, inasmuch as the additions might have been made by a transcriber who was also a corrector or continuator of the original work, or they might have supplied omissions in transcribing arising from some other cause. The absence of homœoteleuta, or at least of a large number of them, in the additions *prima manu* to an MS. is a condition *sine qua non* of autography, though, without other evidence, no satisfactory proof of it.

Relations between the MSS.

5. The foliation of A. and the marginal lettering subordinate to it are copied into the margins of B. and D., though from the very different size of their leaves this foliation rarely if ever corresponds with their own. The foliation of A., as may be seen in the description of that manuscript, is consecutive only within the limits of each of the Five Books into which the Eulogium is divided. Each right-hand page contains the numeral marking the foliation, and is subdivided by the small letters *c* and *d* placed in the margin at or near its commencement and middle; the left-hand page being similarly divided by the letters *a* and *b*. In B. and D. the marginal letters are placed in the same or nearly the same position with regard to the text as in A., and the folio of A. to which any set of letters corresponds is added after the first of them, thus, *a* 31, *A*. 31. These numbers exactly follow the foliation of A., and in those portions of A. which are not foliated, the numbers and letters are omitted in B. and D.[1]

The Cambridge MS. A. most probably the autograph.

But in addition to the fact that A. is not a transcript from any one of the MSS. B., C., D., or E., it may be established with very great probability that it is not a transcript at all; in other words, that it is the author's autograph, not necessarily, but most probably, in the sense of having been written by his own

[1] In one instance (Lib. II. *a* 30) the marginal letter and numeral are omitted in D., and in B. placed so far distant from the position corresponding to that which they occupy in A. that it seems extremely improbable that the scribe of B. should have copied them from A. It is possible that if B. and D. are transcripts from a third MS. (see p. xxiii.), the marginal references may have been omitted in that in the present instance, and supplied at random in B. The simplicity of this explanation of course adds probability to the hypothesis of a third MS., which is shown in p. xxiii. to afford the most probable explanation on other grounds of the extraordinary coincidences between the texts of B. and D.

hand, and at least in that of being a manuscript which was altered, added to, and taken from, under his own direction.[1]

The first copy written by the author himself.

The first MS. of the Eulogium was written by the author's own hand, as he himself twice informs us in his proem; and though the existence of the passages in which he asserts this in any MS., proves nothing as to the claim of that MS. to be considered the autograph, for they are to be found in the MSS. A., B., and D., which are obviously not *all* autographs, it still proves that a scribe was not employed in the original composition of the work, and that therefore there was once at least one MS. in existence which was written by the author himself. The following

---

[1] No one of the peculiarities of A. enumerated in the text establishes beyond all possible doubt its claim to the character of an autograph, nor indeed do all of them together: the utmost that can be obtained being proof beyond al reasonable doubt. It will not be sufficient to invalidate that claim, therefore, that one or more of these characteristics be shewn to be capable of existing in a transcript; it must be shewn that an MS. possessing all of them together might be a transcript or, rather, might be more probably a transcript than an original; for we are dealing here with probability and not with necessary truth. It is common enough in argument to suppose that a probable conclusion is overturned as soon as it is discovered that its opposite is capable of statement without self-contradiction, or that none of the arguments adduced in its support amounts to a demonstration; for controversialists are very apt to forget (with respect to the opposite side) that it is only the opposite of a necessary truth which involves self-contradiction, and has absolutely *no* probability in its favour, while every conclusion in "probable matter" not only may, but must, be capable of contradiction, from the very nature of the case. At the risk of prolixity, I have preferred stating at full length the evidence which induces me to believe that the MS. A. is the autograph of the Eulogium to summing up more briefly, but with greater risk of producing a false impression of the actual weight of probabilities *pro* and *con*. It would have been easy enough, by the introduction of a sufficient number of "must"'s, "certainly"'s, and the like, to have persuaded a careless reader that the conclusion in the text is far more nearly certain than it can be shewn to be.

peculiarities in the MS. A., none of which are shared by the rest of the MSS., may be explained either by the supposition that it was written in pursuance of his directions, or that it was written by his hand:—

The Cambridge MS. not all written about the same time.

1. The variation in the character of A., which is of such a nature as to show that it was not all written about the same time,[1] while the conservation throughout of all the characteristic peculiarities of the handwriting proves that it was all written by the same person.[2] This variation is not a continuous variation, such as might have taken place by degrees in the handwriting of a scribe executing a very long copy, but it occurs abruptly at the conclusions of the Second, Third, Fourth, and Fifth Books, and in one instance in the middle of the Third Book at the end of a collection of legends. It thus evidently arises from the fact that additions were made to the work by the original scribe; and as these additions are in only two instances extensions of the narrative chronologically, and in neither do they carry it more than four years[3] beyond the date mentioned in the proem as that of its conclusion, there can be but a very slight presumption that they were made by one of the first transcribers; while from the nature of the other three additions, no such presumption arises, and there remains a strong probability

[1] Cf. the prefatory discussion by Dr. Waitz on the autography of the Vatican MS. of the Chronicle of Marianus Scotus in the *Monumenta Germaniæ Historica* of Pertz, tom. v. (Scriptorum), p. 481:—"Hunc jam alii autographum "dixerunt; id quod accuratiore "libri perscrutatione comprobari "videtur. Nam non solum brevis "quæ additur continuatio aliis "scripta est calamis, sed ipsum quo- "que chronicon non uno tempore "neque una manu scriptum est," etc. The whole passage is well worth consulting as a specimen of critical acuteness.

[2] This must be understood to apply only to the Eulogium and Kalendary Chronicle, the Evangelium Nichodemi being obviously by another hand.

[3] The additions to the Second and Fifth Books bring them down to A.D. 1362 and 1366 respectively.

that they were all made by or at the least under the direction of the author himself.

2. The corrections by erasure, interlineation, marginal addition, and foot-notes are numerous;—the additions always being in the hand of the original scribe,[1] except in one or two instances noticed in the foot-notes to this Edition. The character in which the great majority of them is written, though smaller than that of the text, is still clearly the same. In the MS. E. many of the foot-notes in A. have been omitted from the text, and supplied as foot-notes by a late hand. The omission may have arisen either from the fact that E., which is clearly a very early transcript, was transcribed from A. before these foot-notes in A. had been written, or that the scribe of E., evidently a very ignorant and careless hand, overlooked them, or in some cases left them out, because from the absence of reference marks in A. he did not know where to insert them in his text.

The MS. much corrected in the original hand.

3. The title of the work, which occurs twice in the proem in the original hand, is in both instances written upon an erasure in A. The erasure having been treated by a developing fluid, after a minute examination the letters *pendiū* were deciphered underneath and between

The title of the work altered.

[1] The highest authorities on Diplomatics regard this, and justly, as the strongest proof of the autography of an MS. See, *instar omnium*, the *Nouveau Traité de Diplomatique*, vol. iv. p. 449:—" Quand " on lit les originaux, on rencontre " des apostilles, des interlignes, et " des ratures. Quoiqu'elles aient " pu se glisser par fraude dans les " actes et les MSS., plus souvent " encore la mauvaise foi n'y eût " nulle part. A l'égard des MSS., " elles manifesteront un autographe " si elles sont de la même main que " le texte, et si celui-ci remonte à " l'age de l'auteur. Le concours " d'autres circonstances est toute- " fois nécessaire, pour rendre la " preuve complète. Les apostilles " et interlignes de la première main " sont aisées à reconoitre, lors- " qu'elles apartiennent à la même " espece d'écriture que le MS. Les " premiers correcteurs se distin- " guent des postérieurs par le carac- " tère, la ponctuation, et les abré- " viations," etc.

the letters *ogiū* of the first *Eulogiū*. The remainder of the word, *Com*, was at once supplied by conjecture, and subsequent examination and measurement have only confirmed this first guess. There can be little doubt, therefore, that the scribe of A. originally wrote the title of the work *Compendium*, and subsequently erased it and substituted *Eulogium* in its place. As there has clearly been but one erasure, only two possible cases present themselves, if the change were the work of a transcriber:

α. The scribe carelessly wrote *Compendium* instead of the *Eulogium* of the original, and afterwards corrected it.

β. He correctly copied down *Compendium* and afterwards altered it on his own responsibility.

Neither of these contingencies is at all probable; it is very improbable that any transcriber, however careless, should have mistaken the word *Eulogium* for *Compendium*, and it is next to impossible that any mere transcriber should have taken the responsibility of so important an alteration upon himself. There is a good reason, moreover, why the author should have altered or directed the alteration of *Compendium* into *Eulogium*, which would not have operated with a transcriber, and that is, that the previous application of the first word to his chronicle by William of Coventry, a nearly contemporary writer,[1] would have rendered his own employment of it inconsistent with his expressed unwillingness to "decorate his own work "with the title of any other."

Interpolation of a portion of the work.

4. The scribe of A. has interpolated the *Evangelium Nichodemi* and the various legends accompanying it, all

[1] William of Coventry, according to Bale (*Scriptores*, p. 461), flourished about A.D. 1360. The commencement of his Compendium Historiarum is different from that of any book of the Eulogium.

written in another hand. These appear, by an erased note, to have once formed part of a Legendary. This interpolation is so inconsistent with the very idea of a transcript, and with the usual practice of transcribers, that it is quite impossible to regard it as the act of a copyist on his own responsibility.

5. The same peculiarities which have been mentioned as tending to prove that A. is not a transcript from B., D., or E., also tend to show that it is not a transcript at all. These are:

α. The non-occurrence of a homœoteleuton in the additions to the text; rendering it very probable that they are *bonâ fide* additions, and do not merely supply omissions committed in transcribing from an earlier MS.

β. The existence of large unfilled spaces in the text.[1]

The peculiarities here enumerated are not inconsistent with the supposition that the manuscript was written under the direction of the author, though not

[1] Cf. Bedford in the Preface to his edition of the *De Exordio atque Progressu Dunelmensis Ecclesiæ* of Simeon of Durham, p. v. :—"Licet "æquum sit credere Cottonianum "codicem, Symeone ipso super-"stite, exaratum fuisse; opinor "tamen Dunelmensem ætate ipsum "superare. Fateor equidem id ex "charactere non posse dignosci; "literæ enim utriusque eandem fere "pulchritudinem ac formam præ se "ferunt; sed ex hoc Dunelmensem "aliquantulum esse vetustiorem col-"ligo, quod iste aliquot hiatus, duos "præsertim sedecim vel septen-"decim linearum, exhibeat: Cot-"tonianus vero omnino nullum. "Videtur enim veritati maxime "consentaneum, auctorem istius-"modi spatia in primario suo exem-"plari vacua eo animo reliquisse, "ut ista postea nova aliqua mate-"ria suppleret. Cum tamen vel "consilium mutaverit, vel certe "nunquam id quod initio voluit "confecerit, scribæ recentiores "putarunt se melius suorum codi-"cum nitori consulturos, si dis-"junctos periodos, nullo spatio "interposito, continuarent. Hinc "igitur, ut mihi videtur, petenda "ratio est, cur talis hiatus sit in uno "solum codice et a cæteris absit; "quod scilicet ille revera anti-"quissimus et nondum omnibus "numeris absolutus crederetur vel "ab ipso auctore, qui pauca quæ-"dam adjicienda, in istis saltem "prægrandibus intervallis, con-"stituisse visus fuerit."

actually by his hand ; and this supposition is rendered desirable by a consideration of the numerous errors of construction by which the text is defaced, and which taken alone would seem to indicate that the actual writing out was performed by a very careless, a very ignorant, or a very preoccupied scribe. Few of these errors seem to have arisen from that imperfect comprehension of spoken words which will often affect the accuracy of a dictated copy, most of them being clearly due to an incapability on the part of the writer, whether from ignorance or from inadvertence, of correctly altering, when necessary, the construction of those passages which he has transferred to his own pages from the works of others. It would seem, at first sight, very unlikely that if the scribe were the author, and if the author, as he tells us in his proem, had been pressed (*rogatus pluries*) by the superiors of a great abbey like that of Malmesbury to undertake the work, he should have scattered errors of this sort over his pages with so liberal a hand, or if he had at first in the haste of composition committed a few of them by so many slips of the pen, he should have left them uncorrected in his last revision.

But there is one important peculiarity in the proem of A. which seems hardly explicable upon any supposition except the supposition that the MS. was actually written by the hand of the author. It is the *addition* by the original scribe of the concluding passages of the proem some time after the preceding portion, and probably nearly the whole of the work itself had been completed.

The termination of the proem stands thus in A., the additions being printed in italics : "Terminatum "est hoc opusculum in anno Domini 1362, sub Rege "*Edwardo* a conquestu *tertio. Auctoritate propria* "*si qua addidi sub signo tali annotavi* △. *Ordine*

"*præpostero si qua sint inserta, ne miremini, quia*
"*hoc in codice propria manu primo sculpavi.*"

Now if these passages had been transcribed from an original containing them, they would have been most probably written, as in the MSS. B. and D., about the same time as the remainder of the proem and the portion of the work immediately succeeding, for no satisfactory reason can be assigned why a transcriber should have added them subsequently.[1] Again, if they had been added to the transcript of an original not containing them, or to an original written under the direction of the author, they would have been added by direction, for the only remaining supposition, that they were added by the transcriber on his own responsibility, is quite unworthy of consideration. But the assumption that they were added by a scribe in pursuance of the directions of the author or of any other person, clearly involves the supposition that the scribe was directed to assert that an MS. which was obviously written by his own hand was written by the hand of the author, a supposition opposed to all probability, and unsupported by any independent evidence. In addition to this, if it be assumed that the MS. is the work of the author's own hand, all its remarkable peculiarities receive a more natural and probable explanation than if it be supposed that a scribe wrote it under the author's direction. It is not, however, at first sight very easy to account for the omission of the words "Edwardo" and "tertio," except it be supposed that the author wrote his proem before he had concluded the work, and only calculated

[1] The supposition that he was unusually conscientious and omitted them at first on account of the declaration which they contain that the MS. was written by the hand of the author would be tenable but for the fact that he has unscrupulously copied the words: "propria manu sculpavi," which occur a few lines before.

upon its probable completion in the year A.D. 1362, for it is not likely that he would have been ignorant of the name of the king in whose reign his chronicle was actually brought to a close, and, indeed, the work itself will show that he was not, though he certainly might have shared the not uncommon uncertainty as to the exact numeral proper to be assigned to that king's name, even though the reckoning were made from a definite epoch.

The errors of construction just noticed may be now fairly attributed to preoccupation, the author's attention being so fully absorbed by the task of selecting, extracting, and condensing his materials as to be incapable of any application to graces of expression or style. This view is further confirmed by the curious fact that in those passages in which the author speaks in his own person such errors are very rarely to be found.

We have still to consider how the relation which the remaining manuscripts bear to one another can be deduced from a careful comparison of their texts.

The Lincoln's Inn MS. the earliest transcript.

The Cambridge MS. A. being assumed to be the autograph, there are three entire transcripts, B. D. and E. The last of these is unquestionably the most ancient, as it is the most exact copy of the original A.; the very mistakes in the earlier portion having evidently arisen from a too close adherence to the text of that MS.[1]

[1] The author's habit of separating a word of several syllables into two portions, or rather of omitting to render the union of its parts distinctly visible, has led the scribe of E. to substitute *in sicco* for *inficit*, the junction of the *c* and *i*, with the indistinctness of the *t* in the last syllable in A. rendering the *cit* exceedingly like *cco*. The similarity of the long *s*, with the contraction for *er* in A. to the *l* of E. has also created the remarkable transformation of *seruiet* into *luiget* in E. The contraction for *enim* in A. (a small *n* with a cross stroke) is once extended *nomen* in E.; other less remarkable errors are noticed in their place in the foot-notes.

The Cotton and Dublin MSS. most probably transcripts of a third MS. not identical with A.;

The most cursory inspection of the various readings will be sufficient to show that there is a remarkable agreement between the texts of the two remaining manuscripts B. and D., and even when abatement has been made of those coincidences, which might have arisen from the operation of a common cause, such as a knowledge of the rules of Latin grammar, upon the minds of two perfectly independent transcribers, a large residue will be found to remain of readings common to both MSS., differing from the corresponding readings of A., amply sufficient to suggest that either one of them was copied from the other, or both, directly or indirectly, from some third MS. not identical with A. The first hypothesis, that B. was copied from D., or D. from B., is set aside by the fact that each contains passages which are wanting in the other, and the only remaining explanation is that of their transcription from some common original. The MS. E. readily suggests itself as the type, but to mention no other facts, the omission of the foliation of A. and the frequency and peculiarity of its misreadings, none of which are repeated in either B. or D., are sufficient to show that it could not have been the original from which they were copied; for to ascend by conjecture from *in sicco* to *inficit*, to restore *serviet* from the erroneous *luiget*, or even to suppose that *nomen* was a wrong extension of a contraction for *enim* would have required an amount of critical ingenuity of the possession of which by the scribes of these MSS. there is not a tittle of independent evidence.

nor with E.

The conclusion to which we are compelled, then, is, that both MSS. B. and D. are transcripts, direct or indirect, from a third MS., itself a transcript from A., the text of which contains the readings peculiar to B. and D. and the omissions common to them, and may or may not contain those corrections of the text of A. in the adoption of which both B. and D. agree;

in other words, that they are MSS. of the same "class." No other manuscript is, however, known to exist besides those described above, and all search for others has so far proved unsuccessful.[1]

Text adopted in the present Edition.

The text adopted in the present Edition is that of the Cambridge MS. The probability in favour of its being the author's autograph is very much stronger than that in favour of the autography of any of the other MSS.; indeed, no other has any sort of claim to the distinction; and though on the whole the Latinity of the texts of B. and D. is more accurate than that of the text of A., which, as has been remarked above, teems with errors of construction, I feel that I have no choice but to present to the public an accurate transcript of that MS., which I believe to have been undoubtedly written by the author himself. Correct Latinity is for its own sake of quite secondary importance in a work like the present, and to have obtained it, it would have been necessary to have relinquished all idea of following any one MS., and to have constructed an independent text by selection from all, differing from the text of any one, and occasionally at variance with the whole four. In editing a work from MSS., the primary object must always be to ascertain, when it is possible, what the author actually wrote. In editions of the classics the *ipsissima verba* of the writer can only be probably approximated to by a comparative process, in which the common errors of scribes are eliminated by conjecture with more or less

---

[1] The relation of the fragment C. to the other MSS. will be considecd in the introduction to Vol. II. In anticipation it may, however, be stated that no conclusion here arrived at will be there disturbed. In Leland's Collectanea, vol. iii. p. 58, a work entitled "Eulogium Historiarum Angliæ" is mentioned as extant among the MSS. at Oxford, "in bibliotheca publica." No MS. of the Eulogium is, however, to be found at Oxford at the present day.

completeness, and the *consensus* of the most accurately written MSS. determines the choice of the critic amidst a variety of conflicting readings.[1] But if it were possible to establish an undoubted claim on the part of a single MS. to be considered the autograph of a classical author, such a process as this would have no place, and the text of the supposed original would be implicitly followed by all. Such a possibility, which is manifestly incapable of becoming more than a possibility in the case of a classic, ceases to be merely ideal when we descend to mediæval writers. Autographs undoubtedly exist, though they are perhaps rarer than is commonly supposed, of mediæval works, and, in the absence of any pretension on the part of a second MS. to the character of a copy corrected under the author's direction, their texts would be implicitly followed by any Editor, except in cases of the most obvious slips of the pen. But still another reason suggests itself in support of the principle of following the text of an autograph in preference to the more accurately written text of a later MS., not known to have been corrected under the direction of the author. It is this, that an author's power of accurate expression, fairly judged by comparison with that of his contemporaries, is some sort of index to his mental cultivation, while his mental cultivation is in some degree a guarantee of his moral character, the element upon which his value as a witness to historical facts mainly depends; and in very many of these works we are entirely deprived, by the absence of trustworthy external testimony to the cha-

---

[1] See Wolf. Prolegomena ad Homerum, vol. I. p. iv.: "Justa . . . recensio, bonorum instrumentorum omnium stipata præsidio, ubique veram manum scriptoris rimatur: scripturæ cujusque, non modo suspectæ, testes ordine interrogat, et quam omnes annuunt, non nisi gravissimis de causis loco movet; . . . Hac in ratione tametsi ingenio et arti conjectandi minime locus deest, &c."

racter of the writers, of all means of forming a judgment as to their credibility, except those afforded by the execution of the works themselves; and in such a case every fragment of evidence, however infinitesimal, becomes almost infinitely precious.

The text of the autograph having been fixed upon as that to be followed in the present Edition, a full collation of the existing MSS. was performed, with the exception of the MS. E, with which only the First Book has been compared. The text of E. so seldom differs from that of A., except when its own scribe misunderstood a word or wrongly extended a contraction, that any collation beyond what is sufficient to demonstrate this to the reader, would have involved a complete waste of time, and would have swelled the already copious foot-notes beyond all reasonable dimensions, without in any degree adding to their value. The principle which has guided the construction of the list of *variæ lectiones* is that of admitting every variation, except a mere difference in the spelling of Latin or Latinised proper names, and alterations in the *ordo verborum* which do not materially affect the sense; but the differences in the spelling of English and French words have been uniformly noted. In cases of doubt the contracted forms have been exhibited, and the very remarkable and interesting system, or rather no-system, of arithmetical notation employed by the author, has been generally given in the foot-notes, his Arabic ciphers having been converted in all cases into Roman in the printed text, as being more in keeping with the language in which the chronicle is written.

II.—Authorship of the Eulogium.

External evidence as to the authorship of the Eulogium.

The earliest notice of the author of the Eulogium hitherto discovered occurs in the De Sequacibus Augustini of John Capgrave, of which work unfortunately

not a single manuscript is now known to exist.[1] It is quoted, however, by Bale in the Basle edition of his Scriptorum Illustrium Majoris Britanniæ Catalogus, in the Appendix to his short Memoir of Oliverius or Elmerus Malmesburiensis (centuria secunda, p. 163), to whom, by some writers, the authorship of the Eulogium has been erroneously attributed.[2]

Capgrave's testimony quoted by Bale.

Capgrave's testimony is important as being that of a writer remarkable for his learning and accuracy, very nearly contemporary with the compiler of the Eulogium.[3]

Its importance.

The following is the passage in Bale :—

" 'Eulogium Historiarum,' quod quidam huic Oliverio
" tribuunt, editum fuit anno Domini 1361, ab alio

[1] It appears in the list appended by Bale to the Basle edition of the *Scriptores*, and was therefore one of the MSS. which he lost in his escape from Ireland. The *Catalogus Scriptorum Ecclesiæ* or *Liber de Scriptoribus Ecclesiasticis* of Boston of Bury, an MS. of which Bale possessed, and which might be expected to contain full information concerning the author of the Eulogium, seems to have shared the same fate. Other MSS. of the same work were in the possession of Archbishop Usher and Sir Roger Twysden, but it is difficult to say what has become of them. An MS., which is believed to have belonged to Tanner, is preserved in the collection at Middle Hill, but there appears to be no notice of the Eulogium in Boston's *Catalogus* as it exists in this last MS. Modern transcripts exist in the Sloane and Lambeth collections of small portions of the work, and it is partially printed in Tanner's Bibliotheca Britannico-Hibernica, Lond. 1748, p. xxv. There is no reference in Tanner's extracts to the Eulogium or its author.

[2] Bale himself commits this mistake in the Ipswich edition (1549) of his *Scriptores*, fo. 72, and it exists in the Appendix to the *Bibliotheca* of Gesner (Tigur. 1555.) It is quite impossible that the Oliverius there noticed can have compiled the Eulogium, inasmuch as he flourished in A.D. 1060, and the Eulogium terminates in A.D. 1366. There is, moreover, no evidence that the Eulogium edited in this volume was plagiarised from an earlier work of the same title written by Oliverius, and continued to A.D. 1366 by the transcriber.

[3] Capgrave was born in A.D. 1393, and died in A.D. 1464. (*See* Mr. Hingeston's edition of the Chronicle of England). Thus his mean distance from the last date in the Eulogium was sixty-two years and a half. Boston of Bury was distant by only forty-four years. (*See* Bale, *Scriptores*, cent. vii. p. 541. Tanner, Bibliotheca.)

" quodam Malmesburiensi monacho, Edwardi Tertii An-
" glorum regis tempore: ut habet Ioannes Capgrave,
" in libro suo De Sequacibus Augustini, cap. 10. Quod
" opus in quinque libros dividitur. Primus habet
" seriem a mundi initio usque ad Ascensionem Christi.
" Secundus, apostolorum prædicationes et martyrum
" gesta. Tertius, Italiæ inhabitationem primam et
" imperatorum facta. Quartus, mundi divisionem cum
" regnorum ritibus. Quintus de Brytanniæ primis
" incolis et regibus post Brytum, ac de incendiis[1] quæ
" eorum temporibus contigerunt. Opus incipit: 'Forma
" 'vivendi probitatis,' etc."

It is clear, from a comparison of the opening words and the analysis of contents given in this passage with the proem of the chronicle printed in the following pages, that it is of this Eulogium Historiarum, and of no other, that Bale speaks, and that it is to this he supposed Capgrave's assertion to refer. Unless, therefore, Bale was mistaken in this supposition, that is, unless some other work bearing the same very peculiar title was composed about the same time, and referred to by Capgrave in the De Sequacibus, cap. 10, of which there is not the slightest evidence, it may be fairly assumed

[1] It appears from these two readings that the MS. which Bale quotes was neither the Cambridge, Cotton, nor Lincoln's Inn manuscript of the Eulogium: for the first has "incidentiis" instead of "incendiis;" the second, "Norma" instead of "Forma;" while the third altogether omits the proem, where the words occur. Pits, who follows Bale in his description of the Eulogium, improves upon his analysis of the Fifth Book, by expanding the "ac "de *incendiis* quæ eorum temporibus "contigerunt" of the former into "et "de *infortuniis potissimum incendio-* "*rum* quæ sub illis contigerunt." The occurrence of this curious misreading in the Cotton and Dublin MSS. seems to strengthen the supposition that they were neither of them direct transcripts of the Cambridge MS., for the most careless and ignorant scribe could hardly have extended the "incidēciis" of the latter into the "incendiis" of the former, though it is by no means easy to see from what contraction of "incidentiis" the word "incendiis" could have arisen.

that, on the testimony of the learned Prior of Lynn, we must assign the authorship of the Eulogium to a monk of Malmesbury. And this conclusion the internal evidence afforded by the chronicle itself, with one exception, concurs in confirming, in the most satisfactory manner.

Internal evidence.

It was a common, as it was a natural practice, among monastic historiographers to interweave with the more general narrative of their chronicles a brief history of the particular religious houses of which they were members, noticing in the appropriate order their first foundation, and the most interesting and important events connected with their subsequent career.[1] Now the only monastery treated with this distinction in the Eulogium is the Abbey of Malmesbury.

Notices of events connected with the Abbey of Malmesbury found in the Eulogium.

Both in the Kalendary Chronicle, which precedes the Eulogium in all the entire manuscripts, and which, in the autograph, is evidently written, corrected, and amplified by the same hand as that which wrote the Eulogium itself, there are numerous notices of events, some of which would not have appeared worthy of mention to, even if they had

[1] It would be quite a work of supererogation to collect together instances in proof of this practice; but a single example, occurring in close connexion with the present chronicle, may be exhibited in illustration of it. The volume which contains the Lincoln's Inn MS. of the Eulogium also contains the Kalendary Chronicle, which always accompanies it, and this, while the Eulogium itself remains for the most part unamplified, has been continued down to A.D. 1534 by persons connected with the Priory of Kyrkeby Belers in Leicestershire, the last continuator being William Wymondham, a canon of the house. Accordingly we find in the course of the Kalendar and Continuation notices of the first foundation of the Chantry in A.D. 1319 (in the form of a marginal note to the transcript of the original Kalendar): of the death of Roger Beler, "Chief Baron of the Exchequer to Edward II.," the founder, in A.D. 1325; of the death of Alicia Beler, the foundress "istius loci," in A.D. 1358; of the change from secular canons to regulars, and of the election of Roger Cotes to be prior in A.D. 1359; of the election of John Norborogh as prior in A.D. 1379; and of the death of Bartholomew Brokesby, "qui dedit "istum librum prioratui de Kyr-"keby Belers," in A.D. 1448.

been known by an inmate of any other house. Thus, in the Second Book, there is a long and detailed account of the foundation of the abbey by Maildulf and S. Aldhelm, a notice of the construction of the Castle of Malmesbury in A.D. 596, of the grant of the site of the abbey to S. Aldhelm by Leutherius, bishop of the West Saxons, in A.D. 675, a notice of the death of Maildulf in A.D. 658, of the death of S. Aldhelm in A.D. 709, and of the first erection of the bell-tower in A.D. 1056 by Herimannus, chaplain to S. Edward the Confessor, sometime Bishop of Wilton; in the Fifth Book [1] there are notices of the destruction and desolation of the abbey in the reign of Edwy; of the rebuilding of the Castle by Roger, Bishop of Salisbury; of the petition to King John for the Castle by Walter Loryng, Abbot of Malmesbury, and of the grant of the site by the same King. In addition, we have a record of the deaths of the following Abbots of Malmesbury: of Robert, in A.D. 1205; of William de Colern, in A.D. 1295; of Adam de la Hok on the day of the Annunciation of the Virgin Mary,[2] in A.D. 1340; of John Tyntern on the 6th of the Ides of August in A.D. 1350; of Simon [de Aumeney], in A.D. 1362; and of the elections of Simon de Aumeney in A.D. 1349,

---

[1] I purposely omit here the notices in the Fifth book of Aethelstan's bequests to the Abbey and of his burial there, &c. as belonging more properly to the life of that king wherein they occur, than to the history of the Abbey, and as being almost certain to be found in a life of Aethelstan by an historian belonging to any monastery. In transcribing from the Gesta Regum Anglorum of William of Malmesbury the account of Aethelstan's gifts to his monastery, our author so exactly follows the words of the MS. which he copied that he actually uses the expression: "Quorum sustentaculo credo *illum locum* adhuc vigere," employed of the Abbey in some MSS. of the Gesta, the original word being most probably "locum."

[2] William de Badmynton is omitted here between Colern, who died in A.D. 1296, and de la Hok. Tyntern died in A.D. 1349, as appears by the Escheator's account of the temporalities of the Abbey during voidance.

and of Walter de Cam on S. Quintin's day in A.D. 1362. Then there are a few notices of events in Malmesbury itself, or its neighbourhood, as of an earthquake at Malmesbury on the 10th before the kalends of March in A.D. 208; of the entrance of the regulars, called Bones Homes, in A.D. 1358, on the Octave of the Nativity of the Virgin Mary, into the college or chantry at Edingdon. Next, there are occasional phrases which seem to be inconsistent with the supposition that the writer was not familiar with Malmesbury and its neighbourhood, as when he says of the ancient castle that it was "a stone's throw from "the church tower," and of the nunnery, that it was "situated where now is a lepers' hospital, close by "the bridge."[1]

Of events occurring in the neighbourhood.

Lastly, there is in the autograph the application of a word to the monks of the Monastery of Malmesbury, of which the very least that can be said is that it more than half establishes the conclusion which the internal evidence hitherto collected so strongly

Word "commonachi" applied to monks of Malmesbury by the Author.

[1] "Ubi nunc sit (fit. B.) hospitale leprosorum juxta pontem." In the Cartularies of the Abbey in the Record Office and in MS, Cotton Faust. B. viii. four "bridges" are mentioned as being in or near the town: "Le Mulebrigge," "pons le Theyn," "pons Torketill" or "Turketill," and "pons Leonardi" or "Sancti Leonardi." The directions of streets in Malmesbury, or in its suburbs, or the precise site of lands or tenements, are generally defined by means of them, as, "tenementum "situm in Westport suburbio villæ "Malmesb. in vico illos versus pontem Turketyl," or "pratellum ex "opposito pontis de Mulebrigge," or "tenementum extra pontem Leonardi." An argument, though perhaps of but slight force, arises in favour of the author's familiarity with the place, from the very indefiniteness of his description of the bridge near which the hospital stood as simply "the bridge;" had he been a stranger and not an inhabitant, he would have been far more likely to have employed a distinctive name in mentioning it. This bridge appears to be alluded to in Leland's Itinerary (vol. ii. p. 26): "And I have redde that there was "a nunnery wher now is a poore "hospitale, about the south bridge "without the toun in the way to "Chippenham."

induces. In describing an earthquake which devastated the Island of Rhodes in A.D. 1364, the author says that an eye-witness, one Richard de Chastellayn, communicated the particulars to one of the "commonachi" of Malmesbury. His words are: "Testante milite gene-"roso, nomine Ricardus Chastellayn, nomine famoso, "ætate L. annorum et amplius, qui eo tempore tunc "interfuit, et *uni de commonachis* Malmesburiæ ore-"tenus retulit." The interpretation assigned to the word "commonachus" by Ducange and Charpentier is "monachus ejusdem monasterii," the association implied in the preposition being determined in one of the examples cited by the addition of an adjective, and in the other by the mention of a monastery. The word is also employed very frequently in a class of ecclesiastical documents known as petitions for *congés d'élire* in case of voidance of the office of abbot or prior, &c. in a monastery or other religious foundation, and very rarely in the royal confirmations of elections made to such offices. A very large number of such instruments is preserved in the Record Office, and an extensive search made among them by the Editor has satisfied him of the fact that the word "commonachus" is hardly ever used by a person not an inmate of a monastery with respect to the inmates, though when employed by the inmates of one or more of their colleagues, it is generally qualified by a possessive pronoun. The omission of the pronoun in the passage under consideration is, however, of small importance, if the context be closely examined; for there are clearly only two persons of whom the passage could assert the monks of Malmesbury to be "commonachi," in the sense of "fellow-monks," namely, the writer and Richard de Chastellayn, and the latter, on the testimony of the passage itself, was evidently not an inmate of the monastery. On the supposition, therefore, that the omission of a possessive pronoun is immaterial, and

that "commonachus" can only mean "fellow-monk," the employment of the word in this manner by the author would alone suffice to establish the fact that he was a monk of the Abbey of Malmesbury. But as a doubt must necessarily exist, however slight, as to the possibility of the employment of "commonachi" in the sense of "a society of monks," and as it is actually applied, though rarely, to members of a religious society by persons not members of that society, the conclusion cannot be said to be completely proved by this fact alone. It adds, however, materially to the aggregate of probabilities collected in the foregoing pages, and perhaps brings the indirect proof of the authorship as near a direct proof by the assertion of the author himself as it is possible for such evidence to carry it.

Later authorities.

Thus the internal and external evidence concur in establishing the same conclusion; and accordingly we find that many of those who have consulted the Eulogium, and expressed an opinion as to its authorship, have regarded it as the production of a person connected with the Abbey of Malmesbury. The learned Leland, who has made most copious extracts from the Second and Fifth Books in his Collectanea (ed. Hearne. vol. i. pt. ii. p. 302 et sqq. and vol. ii. pt. i. 395 et sqq.) adopts this view (vol. i.), clearly on the ground of the internal evidence alone (vol. ii.)[1] The weight of his authority is therefore in favour of drawing the conclusion independently of the testimony of Capgrave, of the existence of which he does not seem to have been aware; and this authority is of course a powerful support to the inference.[2] Bishop Tanner, in

Leland.

Tanner.

[1] "ut quibusdam conjecturis du- "cor."

[2] Except indeed the fact of Leland being reduced to conjecture be considered a more powerful argument against the conclusion than his having drawn the conclusion is in its favour. The MS. which Leland employed agrees very closely with the MS. B.

his Notitia Monastica (Wiltshire. XXIV. in the Appendix to Malmesbury), follows Leland, in opposition to an Pits. anonymous annotator of the Cotton MS.[1] Pits follows Cotton. Bale and Capgrave. Sir Robert Cotton, in a note written in the Dublin MS., also attributes the chronicle to Camden. a monk of Malmesbury. Camden, however, who refers to it in his Britannia for his account of the foundation of the Abbey of Malmesbury, and who also has the marginal reference "Eulogium" under the New Forest and Grimesby in Lincolnshire, in the same work, does not, so far as it appears, either in the Britannia or elsewhere, express any opinion as to the authorship. Speed quotes the Eulogium in his Historie of Great Britaine only once by name, so far as I am aware, and that is in confirmation of the story of King Foxe. John's death by poison,[2] at Swineshed. Foxe also has numerous quotations in his Acts and Monuments, but Stowe. neither he nor Speed nor Stowe, who has a few marginal references in his Annals, makes any allusion Usher. to the authorship of the work. Archbishop Usher also refrains from any assertion as to the name of the monastery to which the author belonged; uni-

[1] "Eulogium Historiarum in libros "quinque divisum, a monacho quo- "dam, non Cantuariensi (prout in "Catal. MSS. Cotton. p. 65), sed "Malmesburiensi conscriptum, unde "dicitur a Lelando (Collect. vol. i. "p. 302) esse chronicon Maildul- "phesberiensis monasterii, in cujus "libro secundo habentur plurima de "fundatione hujus abbatiæ, et per "totum opus interspersa sunt varia "de terris et abbatibus hujus cœ- "nobii," etc. The reference to the Cotton Catalogue, it is hardly necessary to remark, is to that of Dr. Smith. Oxon, 1696.

[2] The earliest notice of this popular version of the king's death is attributed by Mr. Hamilton, in his edition of Walter de Hemingburgh, to the chronicle assigned to Thomas Wikes, who follows an earlier rumour. In the Cartulary of Malmesbury, in the Record Office, there is a brief Chronicle of the kings of Britain and England from Brute to Edward I., in which the reign of king John is epitomised as follows. "Apres luy regna le Roy "Johan, sun frere, en ki tens Engle- "tere fu entredite. E apres grant "guerre si regna dis e seth anz e

formly mentioning him as "Autor Eulogii," or "Monachus qui Eulogium conscripsit."

The Eulogium attributed to a monk of Canterbury by an anonymous annotator of the Cotton MS.

There is, however, one passage in the Eulogium, among the later additions of the author, which, though it really admits of a variety of inferences not inconsistent with the conclusion just considered, has yet been employed by the anonymous annotator mentioned above in favour of the supposition that the chronicle was compiled by a monk of Canterbury.

In the collection of legendary matter at the conclusion of the Third Book there is an account of a vision of S. Thomas of Canterbury, drawn from some earlier source, commonly known by the name of the "Visio "de Aquila et Ampulla" or the "Legend of S. Thomas "and the Holy Oil." The author prefaces the narrative by the following words:

Passage leading to this conclusion.

"Inter cætera mirabilia unum licet enarrare de "Sancto Thoma, *patrono nostro*, Cantuariæ metropolitano."

Upon this the annotator remarks:

"Iste liber compositus fuit a quodam monacho Can- "tuariensi, ut ipse conjector ex ipsius verbis, li. 3., c. 34., "ubi narrans mirabile Sancti Thomæ appellat illum "patronum suum."[1]

"puys *fu apoysone*." The Chronicle terminates: "Apres luy regna Henri "le Tierz, sun fiz, en ki tens fu graunt "guerre a Leawes, e a Euesham. "Si regna [cinkaunte e deus] anz. "Apres luy regne sun fiz le roy "Edward." The "regne" applied to Edward I. in place of the "regna," which is assigned to all the preceding monarchs, seems to show that this curious compilation was written in that king's reign. The Cartulary itself was for the most part transcribed at the end of the thirteenth or beginning of the fourteenth century, to judge from the character.

[1] In opposition to this anonymous annotator of the Cotton MS. may be quoted another, who in the margin, (fo. 189,) says: "Nota quod creditur "quod compilator hujus summæ fuit "monachus Malmesburiensis."

Conclusion not necessary.

But, as has been well observed by the Rev. J. J. Smith, in his excellent Catalogue of Manuscripts preserved in the Library of Caius College, Cambridge, of a similar inference by another anonymous annotator, from the same words, in the preface to the same legend in MS. No. 72 of that collection, "he might have been a "monk of any other monastery dedicated to S. Thomas "of Canterbury elsewhere." He certainly could not have been a monk[1] of Christchurch, Canterbury, for the "patron saints" of that foundation were Our Lord, the Blessed Virgin, and the Holy Trinity; nor of S. Augustine's without the walls of Canterbury, for the "patron saint" of that monastery was S. Augustine; but he might have been a monk of any of the religious foundations dedicated to S. Thomas à Beket, though it is by no means a necessary inference, from his employment of the words just quoted, that he was so. For he might have used them:

Other inferences from same passage.

1. If he had been named after S. Thomas the Martyr.[2]

2. If, on entering the monastic life, he had changed his name to Thomas,[3] and specially dedicated himself to the patronage and protection of that saint.[4]

---

[1] This of course assumes, for an instant, that the only meaning of "patronus noster" is "patron saint "of the church or monastery to "which I (who employ it) belong."

[2] In the Kalendary Chronicle opposite the year 1350, but belonging to 1351 as the dominical letter shows, is an erased entry of which only a small part is now legible. The small initial *t* is clearly visible, with the top of an *h* and the top of an *s* of what was in all probability "Thomas," the rest of the entry being "d . br. . . . $\overset{a}{m}$ factus est "monachus die sanctorum . . . . "dominicalis b." Is it possible that this was once a notice of the author's assumption of the religious habit ?

[3] See Ducange, Art. Nomen; Martene, De Antiquis Ecclesiæ Ritibus. tom. I. p. 76, viii. tom. II. p. 83, xxv., and De Antiquis Monachorum Ritibus, lib. v. cap. 6; Moroni, Dizionario Ecclesiastico. Arts. Nome, Religioso.

[4] See Butler, Lives of the Saints (Dublin, 1853) vol. i. p. 854, note.

And he would have been certain to use them:

3. If he had transcribed the legend, preface and narrative, verbatim from the original which he lowed.[1]

The supposition that the author of the Eulogium was connected with a monastic establishment dedicated The author might have been

[1] This explanation is, however, on other grounds by far the least probable of the three. For though an exact imitation of the actual words employed by the authorities which they followed is by no means a rare phænomenon in the works of mediæval historians, in the case before us a closer consideration of the form of the narrative will establish the improbability of the supposition that our author copied the words "patrono nostro" from a predecessor without reference to his own particular right of employing them. The legend, as it appears in all the collections of "prophetiæ" and "visiones" in which it is found, is always written in the first person, the narrator being S. Thomas. Now in the Eulogium a change of person occurs about the middle of the legend, from the third to the first, as follows: — "*Thomas* archiepisco-"pus pro statu ecclesiæ Anglicanæ "attentius *orabat. Ipso* vigilante, "venit Mater Domini Maria. . et in "his verbis *mihi* prorupit . . . *Tunc* "*nim rogavi Beatam Virginem cui* "*committerem aquilam* . . ."

It is certainly much more probable that this change of person should have been made by a compiler in attempting to transpose a narrative written in one person to one written in another, than that it should have been either exactly copied from a manuscript already containing it, or introduced by mistake in copying a narrative written throughout in one person; and the person in which the narrative commences is, of course, that to which the transposition has been made. But if this be so, it is much more probable than not, that the author altered or attempted to alter, for he has not entirely succeeded, the narrative of S. Thomas's vision at Sens from its ordinary form, *i.e.* from the form of a narrative supposed to be written by S. Thomas himself, and in which consequently the words "pa-"trono nostro" applied to S. Thomas by the narrator could have had no place. What is said here applies to authors, not to mere transcribers, who appear to have generally followed the manuscript from which they copied with a perfectly Chinese exactitude of imitation. It is rather remarkable that in MS. Caius, No. 72, (which, judging from the neatness and regularity of the hand, and the entire absence of erasures, additions, and alterations, would seem to be a transcript,) and in the Dublin and Cotton MSS. of the Eulogium, only one of the mistakes in the narrative quoted above has been corrected, that namely which retains "mihi" instead of changing it to "ei." The "tunc enim "rogavi," etc. remains unaltered.

a member of a monastery dedicated to S. Thomas Martyr, subordinate to Malmesbury.

to S. Thomas the Martyr, provided that establishment were also subordinate to the Abbey of Malmesbury, would perhaps be the most satisfactory explanation of all the internal facts, and not inconsistent with the testimony of Capgrave. But the only cell connected with Malmesbury, of which Leland, Tanner, and the Monasticon make any mention, is the Priory of Pilton or Pylton in Devonshire, and this appears to have been dedicated to the Blessed Virgin.[1]

It is most probably upon the authority of the same words, "Sancto Thoma, patrono nostro," that John Caius in his treatise De Antiquitate Cantabrigiæ (Lond. 1568. f. 273,) has attributed the Eulogium to a monk of Canterbury, in the following passage:— "Eulogii enim libro quinto (quem monachus Can- "tuariensis, non Malduinensis, ut Lelandus ait, con-

[1] It is considered by Tanner a matter of some doubt if this house were ever attached to the Abbey, and it is returned as an independent foundation in the *Valor Ecclesiasticus*, (vol. ii. p. 355). The first minister's accounts of the possessions of Malmesbury and of Pilton at the dissolution, preserved in the Record Office, are also distinct. In the Cartulary of the Abbey, however, in the same Office, the church of S. Mary de Piltona is confirmed to the Abbey by Popes Eugenius III. in A.D. 1151, Anastasius IV. in A.D 1153, and Adrian IV. in A.D. 1156, and the Priory of S. Mary de Pilton by Pope Innocent IV. in A.D. 1248. It appears from another document in the same Cartulary, that in A.D. 1261 a composition was made between Walter, Bishop of Exeter, and the Dean and Chapter thereof, on the one part, and the Abbot and Convent of Malmesbury on the other, in consequence of dissensions which had arisen between them touching the right of visitation of the "cellæ "Beatæ Mariæ de Pilton Exon' dioc. "ad prædictum monasterium Mal- "mesb. pertinentis," by which the right of visitation was conceded to the Bishop of Exeter and his successors, the Abbot and Convent having the right of presenting persons on the voidance of the office of prior in Pilton to the Bishop of Exeter for election thereto. In Leland's Collectanea (Hearne. vol. i. p. 65) is the following description of the Abbey: "Malmesbiri abbat. ord. "S. Benedicti. Maildulphus Scottus "primus fundator. Deinde Ethel- "stanus et Edgarus Reges. Joannes "Rex adjunxit castellum quod tunc "adjacebat et majorem partem urbis "de Malmesbyri. Habet cellam de "Pilton in comit. Devon."

" scripsit) ait: 'Vespasiano mare sulcante ut portum
" 'Dovoriæ applicaret, ab Arvirago prohibita est terra.
" 'Iterum mare repetit, et ad portum Totenesiæ ap-
" 'plicavit; villam vero Excestriæ per dies VII.
" 'obsedit; tunc vocabatur Kaerpenhuelgoit.'"

These words are found in the Fifth Book of the Eulogium here printed, and are sufficient to identify the Eulogium which Caius quotes with the Eulogium Historiarum.

In an earlier passage of the De Antiquitate (f. 67.) Caius attributes the Eulogium Historiarum to an author named Ninianus: — "Ninianus quoque in "Eulogio Historiarum" referring to the chapter of the Fourth Book which is headed, "De antiquis "urbibus Britanniæ." No authority whatever is given for the assertion, nor can any be discovered worthy of the least consideration. Ninianus of Canterbury.

It has been conjectured[1] that "Ninianus" is here a mistake for "Nennius," who seems, however, to have been called Ninia, Ninias, and Ninianus, and that Caius is confounding the Eulogium Britanniæ and the Eulogium Historiarum, which appear to have been written at a distance of more than seven centuries from one another. But if such an improbable confusion exist in the De Antiquitate itself, it is certainly corrected in the catalogue of authorities appended to that work, where Nennius and his Eulogium are separated from Ninianus, and even Ninianus is separated from the Eulogium Historiarum.

Caius is followed by Oudinus[2] in his inaccurate Oudinus.

[1] By the Rev. W. D. Macray. See the Preface (p. xiv.), to *An English Chronicle of the Reigns of Richard II., Henry IV., Henry V., and Henry VI.*, edited for the Camden Society in 1856, by the Rev. J. S. Davies. In the Appendix to this interesting volume are several extracts from the valuable Continuation of the Eulogium in the Cotton MS.

[2] Oudinus asserts that an MS. of the Eulogium was to be found in

Commentarius de Scriptoribus Ecclesiasticis: Lipsiæ 1722; vol. iii. p. 1089; who is again followed by Fabricius in his Bibliotheca Mediæ et Infimæ Latinitatis: Patavii, 1754; vol. v. p. 140; and by the Author of the Bibliothèque Générale des Ecrivains de l'Ordre de S. Bénoît: Bouillon, 1777; vol. ii., p. 333 a.; and probably by other catalogue-makers, who generally show themselves to be far more anxious for precise than for accurate information.

Fabricius.

This single expression is the only one which the most rigid examination can detect in the Eulogium tending to connect the writer with Canterbury; and even if it were far more nearly certain than it is that the assertion of Caius is independent of any knowledge of the existence of this phrase, the testimony of Capgrave would be still sufficient to overturn the evidence of an author living at a time one hundred and forty years more remote from the latest date in the Eulogium than himself. No other allusion to Canterbury, which might not have been made by a writer of any monastery dealing with the same events as our author, is to be found in the pages

---

his time "inter codd. Universitatis, "in parte australi Bibliothecæ, serie "infima cod. ix. absque authoris "nomine, inscriptum: 'Eulogium "'sive Chronica anonymi Bene- "'dictini,'" etc. This rather vague reference to the locality of a rare MS. is expanded by Fabricius into a second assertion, that an MS. of it existed at *Oxford*. The MS. to which Oudinus refers is that in the Library of Trinity College, *Cambridge*. The Oxford MS. seems to be an invention of Fabricius. In MS. Lambeth, No. 594, (among the collections of Henry Wharton,) is a list of some MSS. in the Cambridge libraries made by him in 1687, during a visit of ten days. The Eulogium is described as being in "class 23, series infima, num. 8," and is entitled, "Chronicon anonymi "Benedictini, a Bruto ad annum "1366. Incipit (*illegible*)—vetus, "sic et de Novo Testamento mo- "dicum tetigimus. Desinit:— "transferri ad episcopatum Eli- "ensem." This *Incipit* is nearly, the *Desinit* exactly, that of the Fifth Book. Unless therefore Wharton only described that part of the Eulogium relating to English History, the Fifth Book must have been separated from the rest in 1687.

of the Eulogium; and it is almost as difficult[1] to account for this omission, if the work were compiled by a monk of Canterbury, as it is to account for the constant allusions to Malmesbury, and to Malmesbury only, if it were the work of a monk of any other foundation.

Authorship attributed to John de Rupe Scissa.

The authorship of the Eulogium has been further attributed to John de Rupe Alba, a monk of Malmesbury.[2] This is most probably a mistake for John de[3] or e[4] Rupe Scissa, Rupe Cissa[5] or de Roche Taillade,[6] a French Franciscan, who flourished in the latter half of the fourteenth century; and the interpolation in the autograph of the Eulogium of a contemporary MS. of his curious tract, the Vade mecum in Tribulatione, in a character very closely resembling that of the rest of the autograph, if not actually identical with it, certainly gives at first sight a degree of probability not unworthy of consideration to the supposition that both works were the production of the same author. The insertion of this Tract, however, was clearly only made for the sake of a few blank leaves at the end of it; and its existence in the Dublin transcript of the Eulogium, at the commencement of the volume, no doubt led the compiler of that part of the Catalogus MSS. Angliæ, in which that MS. is de-

---

[1] Not quite as difficult, however; for a monastic historian might have omitted all notice of his own monastery, though he would hardly have introduced the history of any other.

[2] In Bernard's Catalogus Manuscriptorum Angliæ et Hiberniæ, Oxon. 1697, vol. ii. pt. ii. p. 28, in the following passage describing the Dublin MS: "Eulogium Historiarum ab anon. monacho Malmesb. conscriptum, an. 1366, forsan a Jo. de Rupe Alba: præfigitur vero Eulogio tractatus dictus *Vade mecum in Tribulatione*, etc."

[3] Wadding, Scriptores Ordinis Minorum, p. 225. Oudinus, tom. iii. p. 1011.

[4] Baronius, Annales, tom. xxvi. A.D. 1379. xii.

[5] In the MS. of the Vade mecum, in the autograph of the Eulogium.

[6] Froissart.

scribed, to the conclusion, that the author of the Vade mecum and the author of the Eulogium were one and the same person. Sir Robert Cotton (Cottoni Posthuma. London. 1651. p. 209) apparently attributes the Eulogium to John de Rupe Scissa, on what ground does not appear; and were it not for the fact that the author of the Eulogium declares himself to be an Englishman,[1] while John de Rupe Scissa was undoubtedly a Frenchman, there might still remain in favour of the troublesome pseudo-prophet a doubt not easily removed.

Conclusion. It will be assumed, then, as the most probable conclusion from the evidence which has been brought together, that the Eulogium Historiarum was written by a monk of Malmesbury, and that the patronage or tutelage of himself, which he certainly attributes to S. Thomas of Canterbury, was either that which would have existed had his baptismal name been Thomas, or had he changed his name to Thomas on entering the monastic life, and commended himself to the Saint's special protection; the supposition that he was connected with a monastery dedicated to S. Thomas being set aside in default of positive evidence of the existence of such a foundation subordinate to the Abbey of Malmesbury, with which Abbey only the remainder of the internal evidence establishes his connection; and the external testimony in favour of the author's connexion with Canterbury, that of Caius alone, being rejected as overbalanced by the far earlier and weightier testimony of Capgrave, and as being most probably

[1] In the introduction to the Fifth Book of the Eulogium as follows:—"De Veteri et de Novo "Testamento modicum tetigimus, "et de partibus longinquis et trans-"marinis. De Italia jam inten-"dimus: primo qualiter fuerit "inhabitata, qualiter antecessores "*nostri* Trojani pervenerunt ad "Italiam, qualiter de stirpe eorum "processimus *nos Britannici*," etc.

itself only an inference from a single phrase in the Eulogium, which admits of a variety of interpretations.

III. Period included in the Chronicle, and Authorities employed.

It will be desirable now to give a brief sketch of the period included in the Eulogium, and an account of the sources from which the earlier portion has been drawn, with a detailed criticism of the manner in which the work of compilation has been performed by the author; and the convenience of the reader will be best consulted by confining ourselves for the present to the contents of this First Volume. In the preface to the Second and concluding Volume a similar account will be given of the period included in it, of the authorities used by the compiler, and of the manner in which the work of compilation has been performed, with a final estimate of the author's value as a witness to historical facts.

Period included in the present Volume.

The period included in the First Book extends from the Creation to the Ascension of our Lord, but the interpolation by the author of the apocryphal Gopsel of Nichodemus, with its accompanying legends, carries the narrative before we arrive at the Ascension down to the accession of Titus; and the chronology, in consequence of this interpolation, leaps at once from A.D. 79 to the appearances of our Lord after the Resurrection in A.D. 33. The authorities for this Book are principally Petrus Comestor and the Polichronicon of Higden, as will be shown in the sequel; some of the apocryphal histories in the latter portion of the Book immediately preceding the Gospel of Nichodemus are to be found in the Chronicle of Martinus Polonus, and others in the Legenda Aurea of Jacobus de Voragine.

Period included in the First Book.

The Second Book commences with a detailed account of the early journeys of the Apostles, which

In the Second Book.

afterwards gives place to a brief history of the Popes, from Linus, the successor of S. Peter, to Urban VI. From Linus to Innocent V. the Eulogium follows the Chronicle of Martinus Polonus ; the martyrology which is interwoven with the general narrative agreeing in the main with that of the Legenda Aurea both as to its facts and its chronology. The events in English history now for the first time appear in an authentic form; but they are so brief that it is difficult to assign, out of many authorities to which they are common, the particular sources from which they were taken. The historical value of this and of the succeeding Books is far higher than that of the First, which is little better than a mass of inextricable confusion in facts, in dates, and even in language.

In the Third Book.

The Third Book opens with a description of the four great empires of the world, gradually narrowing down to a minute account of the Roman Empire, and finally issuing in a chronicle of the Kings and Emperors of Rome, which is continued through the Emperors of the Western and Eastern Empires, and terminates in Frederick II. Emperor of Germany. The Book is concluded by a collection of miraculous narratives, principally taken from William of Malmesbury, and a very miscellaneous selection from the Polichronicon, and other sources not at present ascertained ; the Chronicle of Martinus Polonus and the Historiæ of Orosius have been mainly followed in this Book.

The Fourth Book, containing an interesting geographical account of the inhabited world, from Pliny, Isidorus Hispalensis, Solinus, and Higden, and the Fifth Book, the most valuable of all, which is confined to the history of England, and brings a full and interesting chronicle of events down to A.D. 1366, will be considered in the preface to the concluding volume. The extremely valuable continuation of the Eulogium in the Cotton MS., extending from A.D. 1366 to A.D. 1413, will also be discussed and its authorship

investigated. It now remains to consider the manner in which the work of compilation has been performed by the author; how far he appears to have actually consulted the authorities professedly quoted by him, and to what extent he has quoted them at second-hand; to what extent his chronology is trustworthy and consistent with itself, and to note the omissions, mistakes, and consequent confusion which are to be found in his narrative. In order more fully to ascertain the sources from which our author has drawn the materials of his history, it will be necessary to enter rather minutely into the statements in his preface.

The Eulogium is preceded by an interesting proem, in which the author describes the reasons which induced him to undertake the work, enumerates the authorities from which he professes to have compiled it, and gives a short analysis of the contents of its principal divisions. He tells us in the opening passages of this curious preface what are the motives which have *not* induced him to write, and how certain results of historical investigation have no sort of relish for him; he is too commonplace a person altogether. Why he should commence in this bitter strain, for he is evidently sneering under a thin disguise of humility, it is not very easy at first sight to discover. But a reference to the well-known Prologue of the Polichronicon soon solves the difficulty. Ralph Higden commences his Preface by an elaborate eulogy of history and historians, in which the very results of historical research, set aside as insipid by the author of the Eulogium, are enumerated as so many of the highest inducements to its prosecution.[1] A few words

[1] Higden's words are: "In his-"torico contextu chronographorum "diligentia nobis delegato relucent "clarius norma morum, forma "vivendi, probitatis incentivum, "trivium quoque theologicarum "virtutum, et quadrivium cardi-"nalium trabearum, quorum noti-

will show that our author had read the Polichronicon. In the Fourth Book of the Eulogium there is a very amusing attack upon the monk of Chester for rejecting a commonly received explanation of the absence of venomous snakes from Ireland, viz. that S. Patrick had miraculously expelled them from that island. For this "theological" explanation of a natural phenomenon Higden substitutes the more probable and "positive" hypothesis that Ireland had never *ab initio* been infested by poisonous reptiles.[1] The author of the Eulogium in his chapter upon Ireland, after giving the popular explanation, remarks: "Sed "monachus Cestriæ, novus chronographus, dicta anti-"quorum vilipendit in aliquibus, scilicet Bedæ, Hie-"ronymi, et Isidori. In suo libello dicit quod proba-"bilius est illam insulam ab initio ab hujusmodi "venenosis fuisse destitutam. Nam omnia venenosa "illuc allata statim moriuntur;" and refers to the passage in his index under the head of "Monachus "Cestriæ reprobat doctores et auctores." Again in his description of Chester, Higden accuses William of Malmesbury of having dreamed[2] some assertion of his with reference to that city. Upon this our author has this angry comment:—"Item Beda dicit "caprearum venatu illam insulam fore insignem,

"tiam apprehendere seu vestigium "imitari nostra modicitas non "sufficeret, nisi solicitudo scripto-"rum nostræ transfunderet impe-"ritiæ memoriam transactorum."

[1] See Polichronicon, lib. i c. 32. "Caret quoque" (sc. Hibernia) "tal-"pis et cæteris venenosis; unde fin-"gunt aliqui, satis favorabiliter, "sanctum Patricium cunctis pesti-"feris animantibus terram pur-"gasse. Sed probabile est insulam "ab initio mundi hujusmodi nocivis "caruisse, quin etiam venenosa ali-"unde allata statim moriuntur "ibidem," etc.

[2] See Polichronicon, lib. i. c. 48.: "Urbs itaque ista" (sc. Urbs Le-"gionum), "quicquid de ea Williel-"mus de Malmesburia ad aliorum "relatum somniaverit, omni genere "victualium abundat," etc. There are many similar criticisms of William of Malmesbury in the Polichronicon.

"cujus oppositum tenet ille novus compilator Ces-"triæ monachus, qui dicit quod constat eam semper "capreis caruisse. Item reprobat dicta magistri Wil-"lielmi Malmesburiæ, ubi dicit ipsum somniasse, "quando scribebat proprietates antiquarum civitatum "Angliæ, qui forte aliquid de Cestria, ubi ille *madi-"dus monachus* moram traxit, conscripsit, cujus vitu-"peratio sibi cedit in opprobrium et Willielmo in "honorem. Unde quidam poeta: 'Laus est discretis "'a pravis vituperari,'" etc.

It is quite clear, therefore, that the similarity to Higden's preface in the opening words of the proem to the Eulogium cannot have arisen from accidental causes; indeed, unless we suppose some allusion to the Polichronicon, its commencement will be deprived of half its force, and reduced to a perfectly gratuitous declaration without any apparent motive and very little apparent meaning.

For a few sentences after the first, the Eulogium follows Higden's Prologue very closely, employing the very words of the monk of Chester, with a few omissions here and there, which on the whole generally injure the sense, and are still not of sufficient magnitude to suggest the independence of the prefaces on the hypothesis of a common original.

Leaving the Polichronicon, our author begins to speak his own words, and confesses with a frankness which, in its mingling of grave and of familiar matters, is at once both touching and amusing, that the tediousness of his monastic life, which dulls his faculties and frustrates his strivings after virtue, the pressure of the worst thoughts, induced by the weary length of the lessons and prayers and the remembrance of his own past evil deeds in the world, have induced him to devise some plan by which he might repel these assaults of the Evil One, and extinguish these fiery darts of that Enemy, who "doth most

"easily beset" the conscience of the recluse. The request of his Prior, often repeated, that he would "do something by way of a chronicle" concerning the deeds of the ancients, concerning home and foreign parts, miraculous narrations, wars, and the old deeds of the Christians and Pagans, having led him to decide that he would employ his otherwise unproductive leisure by conforming his own will to the desire of his superior, according to the hints which he has often received as to the manner and matter of the proposed work, he has executed with his own hand the summary before us, with no ornament of style, but in a manner at once heavy and confused. He then, premising in the very words of Higden that he cannot vouch for the truth of all the statements in his chronicle, proceeds to enumerate the authorities whom he has consulted, as a defence against the attacks of his readers. The list agrees, as far as it goes, with that in Higden's Prologue, and the names are arranged in precisely the same order; but the Historia Ecclesiastica Tripartita, Suetonius, Valerius Maximus, Gregorius de Mirabilibus Romæ, Giraldus Cambrensis, Johannes Saresburiensis, Hugo Pisanus, Vincentius Belluacensis, Livy, Martinus Polonus, and Florence of Worcester, many of whose names occur in the marginal references, and of whom others, not thus referred to, have been certainly used, are all omitted or perhaps supposed to be included in the phrase "et multi alii," which terminates the list. The omission of the names of the particular works consulted also renders the list less useful than that in the Prologue to the Polichronicon.

The author's account of the contents of his work.

A brief description of the arrangement of the work and of the contents of the Five Books into which it is divided, next follows, from which it appears that the first book contains the History of the World from the Creation to the Nativity, terminating with the

Ascension of our Lord; the second follows the first preaching of the Apostles, the early Christian martyrdoms, the succession of the Popes after S. Peter, their principal acts, their dates, and their sufferings; the third treats of the first colonization of Italy, the succession of Emperors, Pagan and Christian, with their chief deeds, good and evil, and adds a collection of miraculous narratives collected from various authors; the fourth displays the geographical division of the world, its inhabited and uninhabited portions, and sets forth its chief regions, provinces, islands, and the manners and customs of their inhabitants; and the fifth describes the first peopling of Britain, the succession of its Kings after Brute, and the incidents[1] in their times. The author then pleads for the credibility of his statements, and, deprecating all ill-natured criticism, and praying his reader to attribute all that is useful in his work to God alone, proceeds to assign a title to it, the appropriateness of which, though he especially insists upon it, is not so obvious as that of the name which he appears to have originally chosen and afterwards altered. He then again prays the indulgence of his readers, and begs from them a correction of his own errors and imperfections.

Authorities from which the First Book of the Eulogium is compiled.

The early part of the First Book is almost entirely in the very words of the Historia Scholastica of Petrus Comestor or Manducator, which the author has on the whole compressed with considerable judgment.[2] The

[1] The "fires" in MSS. B. & D., or the "misfortunes by fire," to employ the grander phraseology of the unfortunate Pits.

[2] A few departures from the Historia which have produced confused construction deserve notice: in cap. ii., "Ad similitudinem in virtutibus, " quia bona," etc., is changed into " Ad similitudinem, quia in virtu- " tibus," etc.; in cap. iv. "*vel* re- " quievit ab opere in semetipso" is altered to "*ut* requievit ab opere," etc.; while cap. iv. is a mass of unconstruable confusion. For first we have " A præmisso" for " præ- " termisso," then " quod sub bre- " vitate incluserat repetit et de re-

Sacred History appears to have been drawn solely from this source until we come to cap. v., where, in the place of three successive chapters of the Historia we find a curious compilation upon the analogies between the proportions of the human body and the external world, and upon the genealogy [1] and signification [2] of monstrous births and races of men. The whole of this is evidently compressed from the first chapter of the second book of the Polichronicon. The identity of arrangement, of expression, and of references proves beyond any reasonable doubt that there was a common source from which both copied, or that one copied from the other; for it is all but impossible that two perfectly independent writers should have accidentally fallen upon a collection of the same extracts from the same authors, introduced

---

" liquis" for " ut explicet quod sub " brevitate incluserat, repetit de " aliquibus," and lastly the not too lucid explanation in the supplement to the tenth chapter of the first book of the Historia: " Fecit ergo ea (sc. " virgulta et herbam) materialiter, " priusquam orirentur et germina- " rent essentialiter. Vel aliter " quod innuit sequens litera cum " dicitur : ' Non enim pluerat Do- " ' minus super terram.' Fecit equi- " dem tunc illa perfecta et essen- " tialiter priusquam orirentur et " germinarent materialiter, ut modo " faciunt cum paulatim beneficio " roris infusi et labore hominum " adhibito," etc., is condensed into : " Modus tamen operationis essen- " tialis fuit et materialis, vel aliter " litera innuit: ' Non enim pluerat " ' Deus super terram' ante Dilu- " vium, paulatim tamen beneficio " roris fuit infusum, labore homi- " num adhibito," etc, which it would be difficult to make sense of by any system of punctuation.

[1] The marginal reference in the Polichronicon and Eulogium is " Augustinus de Civitate Dei, l. 16." The passage is in cap. 8. See Migne, Patrologiæ Cursus Completus, tom. xli. p. 485. The latter part of the passage in the Eulogium is unconstruable; the original, " Qualis " autem ratio redditur de monstrosis " apud nos hominum partubus, talis " de monstrosis quibusdam gentibus " reddi potest," being abbreviated into " Verum tamen sicut apud " nos de monstruosis legitur, talis " ratio reddi potest," and the explanation which follows being omitted.

[2] The references in the Polichronicon and Eulogium are " Isidorus, " l. 11," and " ibidem capite ultimo." The passages are in cap. 3 and cap. 4 of that book of the Etymologiæ. See Migne, tom. lxxxii. p. 419 and p. 424.

by the same exordium, arranged in the same order, and connected by the same original commentary. Now, among the passages in question in the Polichronicon is one distinguished by Higden's private mark (never applied except to his own words), and this is also among the passages transferred to the Eulogium; the exordium also of the chapter is the same word for word as that of the second book of the Polichronicon, which is of course in Higden's own words. There cannot be any reasonable doubt, therefore, as to the source of these two chapters of the Eulogium.

The next chapter commences in the words of the Polichronicon, but returns after the first paragraph to the Historia Scholastica, which is followed down to the end of cap. ix., the narrative of Petrus Comestor being much condensed. In cap. x. the Historia is again relinquished for a chronological genealogy of the patriarchs from Seth to Noah, the dates of each birth being given in years of the world reckoned from Adam, according to the computation adopted by Isidorus Etymologicus in his Chronicon.[1] This work is most probably the authority for the chronology of the first book of the Eulogium, for whenever the dates assigned to any event, whether in sacred or in profane history, by Beda, Isidorus, and other authorities, are discordant, the Eulogium uniformly adopts that which is given by Isidorus.[2] The ages of the Patriarchs in this genealogy also agree with the Septuagint computation, which is

[1] There are two Chronicles by Isidorus, which may have been used; that in the fifth book of the Etymologiæ or, the separate and fuller work (Migne, tom. lxxxiii. p. 1019.) Some other authorities, however, must have been consulted in the compilation of cap. x., as Isidorus does not mention the years of survival of the Patriarchs.

[2] Two dates omitted in the text of A. are added in the margin; those the births of Methuselah and of Lamech; these agree with the dates in Isidorus.

that adopted by Isidorus, Beda following the Hebrew system in his Chronicle,[1] but adding, nevertheless, the ages and dates according to the Septuagint computation, the latter of which differ considerably from the corresponding dates in Isidorus. There are a few rather important errors of transcription in this chapter in all the manuscripts of the Eulogium.[2]

Chronology of cap. XVIII. inconsistent with itself.

From cap. xi. to cap. xvii., both included, the Eulogium again follows the Historia The genealogy from Shem to Nahor in cap. xviii. is a most remarkable compilation ; for the author follows Isidorus as to the dates from Adam, and at the same time gives the ages of the Patriarchs according to the Hebrew computation, which fall short of the ages adopted in Isidorus by a whole century.[3] The two systems of numbers are, therefore, inconsistent with one another, that expressing the date of the nativity of any Patriarch being too large for the assumed age of that Patriarch's father at the time, and the difference between the dates deduced from the ages

---

[1] In the *Liber de Temporum Ratione* (Migne, tom. xc. p. 520.)

[2] Thus in A. Jared is said to have lived in all 800 years, whereas he lived 800 years after the birth of Enoch ; and Methuselah is said to have lived 595 years after the birth of Lamech, whereas it was Lamech who survived the birth of Noah for that time according to the Hebrew computation, the Septuagint substituting 565 for 595. Again, Enoch is said to have been 300 years of age at the time of his translation according to Isidorus and the Septuagint, whereas 300 years is the time of his survival after the birth of Methuselah according to the Hebrew computation, the Septuagint giving 200, and 365 years for his age at his translation. The scribe of B., misled no doubt by homœoteleuton makes Methuselah the father of Noah. See p. 22, note 5. It would seem from these blunders that our author must have been copying from some authority by whom the numbers of the Hebrew system are given. Beda and Higden, among many others, satisfy this condition.

[3] There is an error of transcription here also. Heber is said to have lived in all 330 years ; whereas he survived the birth of Peleg for that time, according to the Septuagint calculation. The scribe of D. omits the birth of Peleg altogether.

in the text and the dates imported from Isidorus of course increasing as we pass from one generation to another. An example will perhaps make the nature of the inconsistency clearer. Assuming with our author that the birth of Arphaxat happened in A.M. 2244 and as stated in the Eulogium and by Beda, "secundum "Hebræos," that Arphaxat was 35 years of age at the birth of Sala, that event must have taken place in A.M. 2279, and not in A.M. 2379; whereas Isidorus, who assumes the age of Arphaxat at the birth of Sala to have been 135 years, of course quite consistently assigns the event to A.M. 2379. Again, the age of Sala at the birth of Heber according to the Eulogium was 30 years, and whether we take the date of Sala's birth in the text, A.M. 2379, or the more consistent date, A. M. 2279, we shall not obtain A. M. 2509, as in the text, but A.M. 2409, or A.M. 2309, for the date of the birth of Heber. Isidorus, who assumes Sala's age at the birth of Heber to have been 130 years, and the date of his birth to have been A.M. 2379, consistently assigns the birth of Heber to A. M. 2509. But, in addition, the very first date in the chapter is two years later than it should be if the date of the birth of Noah in cap. x., the age of Noah at the birth of Shem in cap. xii., and the age of Shem at the birth of Arphaxat in cap. xviii., be adopted; for the two first give A. M. 2142 for the date of Shem's birth, and the last A. M. 2242 instead of A. M. 2244, as the date of the birth of Arphaxat.

The date of the commencement of the Kingdom of Egypt agrees with that in Isidorus.

The remainder of the cap. xviii. is almost in the very words of the corresponding portion of the second book of the Polichronicon. There is only a single date, which from its position would appear to belong to the death of Aram; it agrees, however, with that assigned by Isidorus to the birth of Abram, and, as might

have been anticipated, exceeds (by 151 years) that deduced from the date of the birth of Serug[1] and the ages of Nahor and Terah adopted in the text.

In cap. xix. the author appears to have used both the Polichronicon and the Historia Scholastica. He commences with an extract from the former, including a quotation from the Epistle of S. Jerome to Evangelus or Evangelius,[2] and then returns to the latter, which he follows to the conclusion of the chapter. In cap. xx. he appears to have availed himself of Higden's excellent abbreviation of Petrus Comestor, for his words are almost exactly those of the Polichronicon, which differ materially from the words of the Historia, while the succession of events, with a few exceptions, is exactly the same as that of Higden, which is also very different from the arrangement of Petrus Comestor. There is an addition to both, however, in the shape of an extract, professedly from S. Augustine upon Genesis, identifying Job with a king of the Medes; and the chapter finishes with a notice of Prometheus, which is certainly imported from the Historia Scholastica, and occupies a place in the narrative, to which according to that authority it appears to have no claim. A date is added from Isidorus, but the words "Eodem "tempore" assign Prometheus to the period of Phoroneus, whereas he seems to have been later according to both Isidorus and Petrus.[3]

A reference copied from

The succeeding chapter appears to have been extracted from the Polichronicon for the reasons given

[1] Contemporaneously with the birth of Serug, a poet named *Cithero* is said to have flourished at Athens. I am unable to identify him, except Cithero, be as in cap. xxxi., and like Citharo, an alias for Cicero. What Cicero could have been doing in this early age of the world at Athens, I am quite unable to discover.

[2] See Migne, tom, xxii. p. 679.

[3] Phoroneus is said to have been "filius *Machi*" in all the MSS. of the Eulogium, an obvious mistake for "filius *Inachi*."

above;[1] and additional evidence is afforded in favour of this supposition by the fact that a marginal reference has been transferred from the Polichronicon to the Eulogium without the passage to which it refers. That such a mistake might be very easily committed by a person omitting to verify the references in any MS. in which the paragraphs succeed one another in the same line, is very evident upon the slightest consideration; for without such verification it would be impossible to decide to which of two contiguous passages a marginal reference belonged, as it might either have been intended by the scribe to precede the one or follow the other. The passage in question is that in p. 36, commencing, "Post ab eis Putifaro eunucho," and ending, "unde ex "hoc factus est pontifex Heliopoleos." The reference to this in the Polichronicon is "Augustinus super "Genesim," and the succeeding passage, omitted in the Eulogium, viz., "Argivorum tertius rex Apis filius "Phoronei cœpit regnare, et regnavit xxii. annis," is correctly referred by Higden to "Augustinus de Civitate Dei, "li. 18. c. 4." Our author, copying the former passage, and seeing this latter reference either in the margin opposite its termination, or in the text actually following it, naturally imagined that the passage itself had been

the Polichronicon without the corresponding quotation.

[1] A passage, which need not be more particularly specified, has been copied from the Polichronicon with a marginal reference, which, as it stands in the text (p. 30), needs a little explanation. The reference in question is "Hugo c. molo." In most MSS. of the Polichronicon this is "Hugo ca. molo;" and by comparison with many other references of the same form, as "Hugo ca. Archa," "Hugo ca. "Apis," "Hugo ca. Phrygia," it may be conjectured to mean "Hugo ca- "pitulo Molo," *i.e.* "Hugo capitulo "Mulo," or "Hugo in his chapter "on the Mule." The passage is to be found in the works of Hugo de Sancto Victore (Migne, tom. clxxvii. 93), in a chapter entitled "De equo et ejus natura," but it occurs in the latter part of the chapter, which is devoted to a description of the mule and the ass. This portion may form a separate chapter in some MSS. of the work.

taken from the De Civitate Dei.[1] Unfortunately, this is not the only instance of similar carelessness.

The Eulogium now follows the Polichronicon closely, and though both profess, in their marginal references, to be compiled from the same authorities, a comparison of the Eulogium with the Polichronicon and the originals satisfactorily demonstrates the actual source from which it has been chiefly made up. A good example of this is afforded by cap. xxiii., the first words of which are exactly those of Higden. The Polichronicon then following Petrus Comestor, the Eulogium professedly quotes the same authority, but employs the words of Higden instead of those of the Historia Scholastica.[2] It is, of course, very unlikely that both authors should have transposed the phraseology of the Historia in exactly the same manner.

Our task now becomes comparatively easy, for through the whole of cap. xxiv., extending from the flight of Moses into Midian to the death of Samuel, the Eulogium for the most part follows the Polichronicon. The chronological relations of the events in profane history to the events in sacred history have been, however, disturbed by our author,[3]

---

[1] Higden's quotation does not seem to be quite correct, for in his *Quæstiones in Heptateuchum* (Migne, tom. xxxiv. p. 584), S. Augustine makes the priest of Heliopolis and the Potiphar to whom Joseph was sold two distinct persons. The reference in the autograph A. is "Aug. de Ci.," as if the author had become aware of his mistake before completing the sentence.

[2] Higden's words are: "Pharao sub "quo fuit Joseph proprio nomine "dictus est Nephres, post quem "octavus dictus est Amonophis, "sub quo Moyses natus est." Those of Petrus are: "Ab illo enim "sub quo fuit Joseph, qui proprio "nomine dictus est Nephres, octa-"vus regnavit Amanophis, sub quo "natus est Moyses."

[3] Thus (p. 42) the rape of Helen by Theseus, temp. Gideon (according to Higden), is stated to have been the cause of the Trojan war, and is placed under Tolah, the author confounding it with the rape by Paris. The death of Hercules, temp. Jepthah (Petrus Comestor and Isidorus), is placed under Jair; and the de-

and the result is that some amount of confusion exists in his narrative. Fortunately this portion of the Eulogium is not very important, except as affording evidence of the author's character as a compiler. The few dates which are given are still taken from the Chronicle of Isidorus; they always belong to the death of the Judge of Israel immediately preceding them.[1] The British kings, Brute and Locrinus, appear at the end of the chapter; these are evidently introduced from the Polichronicon, but the dates assigned to them are respectively the dates, according to Isidorus, of the deaths of Eli and of Samuel, both differing from those assigned by Higden. It is hardly necessary to say that neither of these monarchs is mentioned by Isidorus. The early Latin kings, commencing with Æneas, are also introduced from the same Chronicle.

Still following Higden, the Eulogium commences the history of the Kings of Israel in cap. xxv.; this history is continued through cap. xxvi. and cap. xxvii. down to the date of the Babylonish Captivity. The British and Latin kings are continued, with an occasional notice of the Monarchs of other nations and of contemporary philosophers and prophets; the Latin kings terminating with Amulius Silvius (erroneously called Protesilius).[2] The dates are still con-

---

struction of Troy (temp. Abdon or Ibzan according to the authorities followed) is made contemporary with the invention of Latin letters by Carmentis in the time of Jair.

[1] There are three errors of transcription in A. (followed in all the MSS.) which deserve notice. In p. 40 the Israelites are said to have served "*causam* regi Mesopotamiæ" instead of "*Chusan*;" in p. 41 Hercules is said to have died "*Niceta* monte" instead of "*in Œta* monte;" and in p. 42 a marginal reference is made to the 35th book of the "Etymologiæ" of Isidorus instead of to the 15th book. It seems that the author had not verified his reference in this case.

[2] An obvious mistake (in all the MSS.) for *Procæ filius*.

cordant with those in Isidorus, or so nearly concordant that the differences may be fairly attributed to errors of transcription or to variations in the MSS. of that author's Chronicle. They are assigned, on the same principle as in the three foregoing chapters, to the King of Israel or of Judah immediately preceding them.[1]

The date of the termination of the Babylonish Captivity in cap. xxviii. is that given by Isidorus. In cap. xxix. and cap. xxx. the Eulogium still follows the Polichronicon very closely, and certainly one and probably three of the references copied from it belong to

---

[1] With one exception, in p. 47, where the date A.M. 4204, though it is immediately preceded by Rehoboam, is actually the date of the death of Solomon. There are a few departures from Higden which it is necessary to mention. In p. 47, Omri is omitted between Zimri and Ahab, who is stated to have been the son of Zimri instead of the son of Omri. In p. 48, Ahaziah and Jehoram, his successor and brother, who reigned eight years over Israel, are said to have been sons of Jehosaphat; whereas the Jehoram who succeeded his brother Ahaziah reigned twelve years, and was of course the son of Ahab ; the Joram, son of Josaphat, who reigned eight years, being king of Judah, and not of Israel. In p. 52, the date of the foundation of Rome is stated to have been A.M. 4484 and A.C. 715, and the Creation is inferred to have taken place B.C. 5099 instead of B.C. 5199. In p. 53. "Parthenii "*talentum* condiderunt" is the reading of all the MSS. instead of "Par-"thenii *Tarentum* condiderunt." In p. 55, after mentioning the release of the Jews under Cyrus, the author returns to the conquest by Nebuchadnezzar, as if both had been the acts of Cyrus, and then notices an eclipse "in the "second year," which had been predicted by Thales. This "second "year" might be supposed to mean the second year of Cyrus, but it is really the second year of the Fifth Age. He then states that the Temple was burnt in A.M. 4609, the date of the event according to Isidorus. He next enumerates the ten visions of Daniel, the two last of which, he says, occurred under Cyrus, "in the "434th year from the building of "the Temple, according to the "Hebrews, but according to the "Seventy Interpreters in the 444th, "from the foundation of Rome the "161st." All these dates, it might well be supposed, apply to the last two visions of Daniel ; whereas, in fact, they apply to the destruction of the Temple; the enumeration of the visions of the prophet being introduced *par parenthèse* between that event and its dates.

omitted passages. These references are to be found in p. 59,[1] in p. 60, and in p. 61; they are all of them references to Eutropius. In the Polichronicon the passage commencing, "Moyses primo dedit legem "Hebræis," is correctly referred to Isidorus Etymologicus, l. 5, and precedes an extract from Eutropius commencing, "Consularis potestas in urbe cessavit." The reference "Eutropius" being written in the margin or in the text of the Polichronicon, at the head of this latter quotation, was probably conceived by our author to belong to the former, and thus his marginal note "Legis auctores. Eutropius" no doubt originated. A similar mistake seems to be repeated in p. 60, where the passage, "Alexander Magnus, Philippi et "Olympiadis filius, nascitur," is copied from the Polichronicon, in which it precedes a quotation from Eutropius (lib. ii. c. 6), "Romani Gallos superant," etc.; and again in p. 61 the passage which commences, "Platoni successit Aristoteles" being copied from the Polichronicon, where it is referred to "Policrata, l. 7," and followed by a quotation from Eutropius (lib. ii. c. 9) commencing, "Romani bellum Sampnitis."[2] In

---

[1] In the second paragraph of cap. xxviii. the first sentence is incomplete, and without meaning. In p. 59, a very curious blunder is committed: Higden, enumerating the great lawgivers of different nations, mentions Mercurius Trismegistus as the lawgiver of the Egyptians. In the Eulogium the word "Trismegistus" is divided into two parts, and the "Mercurius Tris-"megistus Ægyptiis" of the Polichronicon transformed into "Mer-"curius Terne. Gystus Ægyptiis." The "Terne" actually occurs in that extended form in B., while A. and D. write "T'ne," which is so written that it might be read "Trene," "Trine," "Trecie," or "Tricie," or as in the text "Thraciæ." All four MSS. clearly separate "Trisme" from "Gystus," and evidently mistake the former for the name of the nation to which Mercurius gave its laws.

[2] It is by no means so certain that the mistake has been committed in these two instances as in the former, for passages relating to Rome respectively precede and succeed these in the Eulogium. The reference "Eutropius" to the former is written opposite "Alexander "Magnus" etc., that to the latter is written opposite the middle of the passage about Aristotle, and above

p. 61 the author omits Ptolomæus Soter; in p. 62, Ptolomæus Philopater, Ptolomæus Epiphanes, and Dionysius, and transfers some of the events which happened under Ptolomæus Soter to Ptolomæus Euergetes I.

In cap. xxxi. he has used the Polichronicon, though he omits a generation in a genealogy given in the latter work, substituting in p. 64 for "De "quo suscepit Mariam, de qua desponsata Zebedæo "nati sunt Jacobus Major et Johannes Evangelista." the passage "de quo suscepit natos Jacobum Majo-"rem et Johannem Evangelistam." The succeeding chapter is verbally identical with the conclusion of Higden's third book.

The date of the miraculous Conception of our Lord given in cap. xxxiii., while it agrees with the date in Higden's fourth book, involves a date of the foundation of Rome which disagrees with that in p. 52, the date here assigned being B.C. 751, while the former date is B.C. 715. The date also A.M. of the Conception, attributed in this chapter to Martinus, is greater by a hundred years than that given in his Chronicon Pontificum et Imperatorum, and quoted from him by Higden in the first chapter of the fourth book of the Polichronicon, from which the present chapter of the Eulogium appears to have been abbreviated. Still closely following the same authority in the commencement of cap. xxxiv., our author appears to have had recourse to the Legenda Aurea, or some similar collection, for the description of the portents which accompanied the Nativity; for the list of these miraculous

---

and quite separate from a marginal note "Descriptio Romæ," which is opposite the passage immediately succeeding. Our author's habit being, however, to place his marginal references opposite the commencement or at most opposite the middle of the passages to which they belong, it is only a fair presumption that he intended these two latter references to Eutropius to apply, not to the notices of Rome at the end and above the commencement of which respectively they are placed, but to the passages to which they are assigned in the text.

occurrences is much fuller in the Eulogium than in the Polichronicon, and agrees much more closely with that in the Legenda (ed. Graesse, p. 43).

For the next chapter both the Legenda Aurea and the Historia Scholastica have been consulted. The vision of the Virgin Mary, the legend of the midwives and of the adoration of the ox and ass, in p. 71, are to be found in the Legenda (p. 42); and there is no reason to doubt that the authorities referred to in the remainder of the chapter were actually consulted by the author. The legends in p. 73 occur in the Chronicon Pontificum; the source from which Martinus Polonus obtained them appears to have been the apocryphal Liber de Ortu Beatæ Mariæ et Infantia Salvatoris, called by Tischendorf the Pseudo-Mathæi Evangelium in his excellent Evangelia Apocrypha, in which work (pp. 81-3) they are to be found. It is not easy to select the particular authority followed by the author in the next two chapters out of many candidates for that distinction. There are evidences that the Legenda[1] was consulted for the former portion of cap. xxxix.; the concluding passages, with the verses and the whole of cap. xl., have been copied from Higden's fourth book, which is followed in cap. xli. down to the history of Judas Iscariot; this is more fully given in the Eulogium than in the Polichronicon, and approaches more nearly to the narrative in the Legenda Aurea under S. Mathias (Graesse, p. 184), from which (De Passione Domini, p. 231-2) the life of Pontius Pilate, which succeeds it in the Eulogium, appears also to have been transcribed.[2] From the conclusion of the latter legend in p. 89 to the description of the Cross, in p. 90 the

[1] The existence in the Legenda of a passage which would give the phrase "aliam assignat causam" a subject, for instance.

[2] See also Tischendorf, Evangelia Apocrypha, pp. 432-5, and Prolegomena, lxxix.

Eulogium follows the Polichronicon. The inscription on the Cross, professedly quoted from the Historia Scholastica, is not to be found in any MS. of that work which has been collated, as stated in the foot-note, neither does it occur in the early printed editions, nor in the treatise De Cruce Christi by Rabanus Maurus, to whom allusion is made in p. 91. It would not be very difficult to trace the successive changes through which, by the ignorance or carelessness of transcribers, the originally eorrect words of such an inscription must most probably have passed before assuming the barbarous and unmeaning form in the text.

The remainder of the first book consists of the Evangelium Nichodemi, or Gesta Pilati and Descensus Christi ad Inferos, to employ the nomenclature of the last learned Editor of the Evangelia Apocrypha. It is followed on p. 131, as is not uncommonly the case in MSS. of this Gospel, by the legend entitled by Foggini[1] "Cura Sanitatis Tiberii Cæsaris Augusti et Damnatio "Pilati," which is itself succeeded on p. 142 by a second chapter upon S. James the Less, and a narrative of the rebellion of the Jews under Nero, and the resulting siege and destruction of Jerusalem, and their dispersion, compiled from the Legenda Aurea. The whole of this part of the first book, from the commencement of the apocryphal Gospel on p. 92 to the words "fuisse nar-"ratur" on p. 153, has been interpolated in the autograph A. by the author after the completion of a portion of the second book. The book concludes with an

[1] By whom it was first printed in his *De Divi Petri Itinere et Episcopatu Exercitationes Historico-Criticæ.* Flor. 1741, pp. 38-46, from an MS. of the eleventh century. It was again edited from an MS. of the eighth century by Manso in his *Opera Miscellanea Stephani Baluzii*, Lucæ, 1764, tom. iv. pp. 55–57. In the MS. employed by Foggini the legend follows the Letter of Pilate to Claudius at the end of the Evangelium Nichodemi, as in the Codex Halensis of the Evangelium and the Codex Parisiensis, 5559, according to Thilo (Codex Apocryphus Novi Testamenti, Lipsiæ, 1832, p. cxxxvii.)

account of the appearances of our Lord immediately after the Resurrection.

Sources of the Second Book of the Eulogium.

The commencement of the second book seems to have been collected from a variety of sources. The legend in cap. i. is certainly copied from the Legenda Aurea (ed. Graesse, pp. 409–413), that in cap. iii. having been perhaps abbreviated from the Antiquitates Cœnobii Glastoniensis of William of Malmesbury, to which reference seems to be made in the margin under the title of "Chronica Glastoniæ."

Legends.

The Legenda Aurea (p. 155) is again the authority for the letter from S. Ignatius to the Virgin Mary, and for her reply, as well as for the beautiful story of S. John the Evangelist and the absurd account of his having been plunged into a vessel of boiling oil at the end of the same chapter. The last line of cap. iii. contains a very curious error, namely, the substitution of A.D. 50 for the date A.D. 500, assigned to S. Remigius in the Legenda Aurea (p. 97). As the numerals are Arabic in the autograph of the Eulogium, it may be fairly supposed that our author attempted to transform a Roman D. into the corresponding ciphers, and in so doing, from carelessness or that want of familiarity with the Arabic system, of which there is so abundant evidence in his work, omitted a zero; there would not be an equal chance in copying from Arabic figures of making the same mistake.

Of the two succeeding chapters the former is hardly more than an amplification of cap. xli. (lib. i.) with the assistance of the Legenda (p. 295); while the latter is an almost exact repetition of the corresponding chapter in the First Book.

The legend in cap. vi. is to be found in the legend De Cathedra Sancti Petri in the Legenda Aurea (p. 178), which is relinquished for the Chronicon Pontificum of Martinus Polonus in p. 165, the

date of the translation of S. Mark Evangelist agreeing within a year with that given in the Legenda (p. 267). In the case, however, of a work so extensively multiplied as the legendary of Jacobus de Voragine, it is very probable that greater discrepancies than this might be found between the dates of the same event in the different MSS. themselves.

Martinus Polonus.

The Eulogium now follows the Chronicon Pontificum so closely that an exhibition of the minute differences between them would be tedious and unnecessary.[1] The copious martyrology added by our author to the narrative of Martinus, and the brief and sparse notices of English history scattered here and there through the history of the Popes, need, however, a more detailed examination.

Sources of the Martyrology in the Second Book of the Eulogium.

In pp. 170–1 the account of the martyrdom of S. Dionysius the Areopagite, and the date of that event, are evidently taken from the legend of SS. Dionysius, Rusticus, and Eleutherius in the Legenda Aurea (p. 685). The date of the martyrdom of the seven brothers of S. Felicitas also agrees with that in their legend in the same collection (p. 396). In p. 172 the date of the martyrdom of S. Eustachius is still concordant with that in the Legenda (p. 718), while a very slight correction would change the date (A.D. 165) assigned to the martyrdom of S. Praxed Virgin in the Legenda (p. 407) into that given in the Eulogium (p. 175). In the Chronicon Pontificum

[1] The author appears to have frequently added dates to many events left undated or only assigned to a particular pontificate by Martinus; many of these, I strongly suspect, have been set down ad libitum. Besides this, there are numerous slight discrepancies between the Eulogium and the Chronicle of Martinus in the lengths of the pontificates and the marginal dates placed opposite them. Those in the Eulogium generally, though not always, coincide with the date assigned by Martinus to the commencement of the succeeding pontificate.

this martyrdom is noticed under the pontificate of S. Pius.

The date of the martyrdom of SS. Cæcilia and Valerian (p. 178) disagrees with both the dates in the Legenda (p. 777) by differences of four and seven years respectively, while that assigned to the martyrdom of SS. Quiricus and Julitta is concordant with the same authority (p. 352). The date of the Passion of the Eleven Thousand Virgins agrees with the first date in the Legenda (p. 704). The next date, that of the consecration of S. Hillary, is less by one hundred and one years than the date about which he is said to have flourished in the Legenda (p. 100); but it would be very easy to corrupt CCCXL. into CCXL. A very easy transposition would alter the date of the martyrdom of S. Cyprian of Carthage in the Eulogium (CCLIV.) into the corresponding date (CCLVI.) in the Legenda (p. 596). The date of the martyrdom of SS. Prothus and Hyacinthus is the same as that in the Legenda (p. 605); but the martyrdom of S. Euphemia is assigned to A.D. 278 instead of A.D. 280, the date in the Legenda (p. 622).

The strange error in p. 185, that of making the death of S. Anastasia, which happened according to the Legenda Aurea (p. 49) in A.D. 287, contemporary with the martyrdom of SS. Nereus and Achillæus, which took place according to same authority (p. 339) in A.D. 80, and at the same time assigning A.D. 281 as the common date of both events, is not easily explicable. Perhaps the error already committed in p. 168 of placing the latter of the two martyrdoms under *Diocletian* may have led to it; and this may have itself arisen from the fact that Nereus and Achillæus were eunuchs belonging to Flavia Domitilla, a niece of *Domitian*. It is surprising that the author should not have perceived any inconsistency between his two

statements in p. 185, that Nereus and Achillæus were baptized by S. Peter, whose martyrdom he himself asserts took place thirty-six years after the Passion of our Lord, and that they were not martyred until A.D. 281.

The date of the martyrdom of SS. Valentine and Adrian (p. 186) differs by five years from the date in the Legenda Aurea (pp. 177, 600), that of the martyrdom of SS. Justina and Cyprianus (p. 187) exceeds by nine years the corresponding date in the same work (p. 636), while that of the martyrdom of S. Agatha (p. 188) agrees with the date given by Jacobus de Voragine (p. 173). The date of the martyrdom of SS. Cosmas and Damianus (p. 188) falls short by seven years[1] of the superior limit assigned in the Legenda (p. 638), while that of the martyrdom of S. George is again exactly concordant with that legendary (p. 264). The date of the martyrdom of S. Blaise is greater by four years than the date in the Legenda (p. 169). The legend of the interment of S. Paul, the first hermit, agrees in its particulars and its date with the Legenda (p. 95). The next three dates, those of the deaths of S. Lucia, S. Antony, and S. Nicolas of Patera (p. 189), agree with the dates in the Legenda (pp. 32, 107, 26); the following date, however, that of the death of S. Basil, is merely the date of his celebrity according to the Legenda (p. 126), and the date assigned in the Eulogium to the martyrdom of S. Katherine of Alexandria is similarly only the date of the accession of Maxentius, under whom she suffered, according to the Legenda (p. 795). The date of the martyrdom of SS. John and Paul agrees with that in their legend in the same work (p. 367).

[1] The date in the Eulogium agrees, however, with that in some MSS. of the Legenda.

The notice of S. Patrick (p. 203) is added in a foot-note in the autograph of the Eulogium; it is in the very words of the Polichronicon, and the date agrees with that assigned by Higden. For similar reasons the addition (p. 205) seems to have been taken from the same source. The legend on pp. 207–9 is evidently added from the Legenda Aurea (p. 463).

Notices of Britain.

The notices of Britain commence with the invasion of Claudius, the date assigned to which agrees with that appropriated in the Historia Ecclesiastica of Beda to the celebration of that event by Claudius. These notices are always extremely brief, and in the absence of more precise dates, the year only being stated, it becomes a matter of great difficulty to assign the exact authority from which any particular account is taken, as most of the events described are common to a great number of chronicles. This difficulty is much diminished in the Fifth Book, where the narrative is full and detailed, and the precise days on which many important events happened are assigned. The range of possible sources is thus considerably narrowed, and in some instances, from the particulars specified, and other circumstances attending the description of an event, it is possible to select the single source from which the author of the Eulogium has taken his information. In the present case the Editor prefers subjoining a brief account of the chronological peculiarities of this portion of the Eulogium to venturing, except in a few instances, any decided statement as to the exact authority followed; as any such statement would be almost entirely worthless.

There is nothing relating to Britain after the invasion of Claudius until we come to the death of Arthur (p. 206). The date of this event is discordant in the MSS. A. and D. of the Eulogium. That in A. exceeds the date A.D. 542 assigned by Higden and others, following Geoffrey of Monmouth, by three

years; that in D. by twenty-three years.[1] The dates in A. and D. of the death of S. David are concordant; both MSS. have A.D. 550. The Annales Cambriæ give A.D. 601, while a recent addition to Florence of Worcester, noticed in the Monumenta Historica Britannica assign the event to A.D. 607.

The consecration of Paulinus by Justus and the baptism of Eanfled (p. 214) are placed in the same year, A.D. 625; whereas Beda assigns the latter event to A.D. 626. The date of the baptism of Eadwine on the same page, A.D. 627, agrees, nevertheless, with the date in Beda and the Saxon Chronicle. A slight examination of our author's text, however, is sufficient to disclose a serious inconsistency. He says that Eanfled was baptized on the vigil of Pentecost in the same year as that in which Paulinus was consecrated, that is, by his own previous assertion, in A.D. 625; while at the same time he assigns the baptism of Eadwine to the following Easter and to A.D. 627. Now, the Easter following Pentecost A.D. 625 would be Easter A.D. 626, and not A.D. 627.[2] Florence of Worcester places the birth and baptism of Eanfled in A.D. 627 and the baptism of Eadwine in A.D. 628. Higden also assigns the birth and baptism of Eanfled

[1] In the Kalendary Chronicle which precedes the Eulogium, the author at first entered the death of Arthur under the year A.D. 542; he afterwards erased it, and removed it to A.D. 545, adding that Arthur died at Glastonbury. On referring, however, to the Antiquitates Cœnobii Glastoniensis of William of Malmesbury, prefixed to Hearne's edition of Adam de Domerham, among the interpolations we find the date assigned to the death of Arthur to be A.D. 542. This is omitted in Gale's edition of the work. In the MS. E. the death of Arthur is entered under A.D. 545, but referred to A.D. 542 by a mark.

[2] No conceivable alteration in the commencement of the year would remove the contradiction in the text without shortening the length of the year. For to render the author's statement correct, the year 626 must be made to commence after the vigil of Pentecost, and to terminate before the following Easter.

to one year, A.D. 627, bringing the baptism of Eadwine into the same year.

In p. 215, Eadbald, king of the Kentishmen, is said to have been "slain" in A.D. 642; according to Beda, the Saxon Chronicle, and Florence of Worcester, he "died" in A.D. 640. Some MSS. of the Polichronicon give A.D. 641. The date of the martyrdom of S. Oswald exceeds by one year the date A.D. 642, given by Beda, the Saxon Chronicle, and Florence; Roger of Wendover and others give A.D. 644. The date of the deaths of Oswyn of Deira and S. Aidan, bishop of Lindisfarne, agree with the date given by the same authorities and Simeon of Durham. The date of the conversion of the East Saxons, A.D. 644, is erroneous, and should be A.D. 604 according to Beda, the Saxon Chronicle, and Florence.

The date of the foundation of the monastery of Wearmouth by S. Benedict Biscop, A.D. 651, differs considerably from that assigned by Beda and Florence to the same event, A.D. 674; and it is by no means easy to see how the latter number could have been corrupted into anything so like the former as to have misled the author in transcribing it.

The date A.D. 675, of the foundation of the Abbey of Malmesbury agrees with that given in the Cartulary in the Record Office and in some MSS. of the Gesta Regum Anglorum of William of Malmesbury, others read A.D. 672. The date of the death of S. Hilda, abbess of Whitby, in the same page, A.D. 680, agrees with the date in Beda, the Saxon Chronicle, and Florence.

The greater part of the long account of the foundation of the Abbey of Malmesbury is evidently abbreviated from the Vita Sancti Aldhelmi of William of Malmesbury. Additions from some other source, not now satisfactorily ascertainable, have been made to that work, perhaps from traditions in the Abbey

itself; or from the work referred to by Leland (see note) which appears to be lost. One of those chronological blunders in our text, which in Leland's excerpt in the Collectanea have puzzled Steevens and the learned editors of the Monasticon,[1] is very easily explained by a reference to the work of William of Malmesbury, as appears by a foot-note to p. 227 of the present volume.

The date, A.D. 690, assigned to the death of S. Wilfrid, archbishop of York, belongs, according to Beda, the Saxon Chronicle, and Florence, to the death of Theodore, archbishop of Canterbury; to whose death the date A.D. 702 is assigned by our author (p. 230). The dates in the same page of the abdica-

[1] See Steevens' Supplement I., p. 224, and Monasticon, Malmesbury, I. p. 254. In correcting an error committed by Steevens, who asserts that Leland made his extracts from "the second book of the original "of Malmesbury Abbey," the editors of the Monasticon fall into a second misapprehension. They substitute for the "original of "Malmesbury Abbey," invented by Steevens, "a chronicle of Malmes-"bury Abbey, divided into five "books, the second of which is "entitled: 'De prima origine "'Mældulphesbyriensis monaste-"'rii.'" The chronicle in question is the Eulogium, (as is clearly stated in Leland,) the second book of which bears no such title, inasmuch as none of its five books, except the last, has any special designation beyond its number. The chapter of the second book which Leland transcribed is certainly headed, "De "prima creatione cœnobii Malmes-"biriensis." In a note to p. 254, the editors further regret "that the "chronicle is not extant." The title "Eulogium" placed at the head of Leland's excerpts might, one would have thought, have led to the identification of the manuscript in the Cotton Collection. In the *Collectanea* at the end of the catalogue of MSS. in the library of Malmesbury Abbey (vol. iv. p. 157), there is an extract "Ex libro anti-"quitatum Meldunensis cœnobii ad "verbum transcripta," which narrates the foundation of the Abbey by Maildulf; it does not agree so closely with the narratives in the Eulogium and the Vita S. Aldhelmi as to warrant the supposition that it was made from either of those works. In the *Commentarius de Scriptoribus* (vol. i. p. 98), Leland, quotes a work of uncertain authorship upon the antiquities of the Abbey, which he would willingly attribute to William of Malmesbury. The passage in Steevens is, however, clearly translated from Leland's excerpts from the Eulogium in the *Collectanea* (vol. ii. p. 302).

tion of Aethilred of Mercia, A.D. 704, and of the death of Alhfrith of Northumbria, A.D. 705, agree with the dates in Beda, the Saxon Chronicle, and Florence; that of the journey of Coenraed of Mercia to Rome agrees with the Saxon Chronicle and Beda. The victory of Berctfrith over the Picts, A.D. 711, appears to have been added from Beda's Epitome; Florence of Worcester, after the Saxon Chronicle, places it in A.D. 710. Berctfrith is designated by the two former as "præfectus regis," and not as "rex "Britannicorum." The date of the death of Ecguuine, bishop of Worcester, exceeds the date in the Chronicon ex Chronicis by one, and that in the Polichronicon by two years. The date of the death of Beda (p. 233) agrees with that in the Saxon Chronicle, Florence, William of Malmesbury, the Flores Historiarum, fictitiously ascribed to Mathew of Westminster,[1] and others, falling short of the true date by a year; the day assigned to the event, the eighth Kalends of July, differs from all of them by a month.[2] The date of the death of S. Frideswida agrees with that in the Polichronicon, while the date of the foundation of

---

[1] Mr. Buckle (History of Civilization in England. Introd. vol. i. p. 290) states that "After Froissart, "the most *celebrated historian* of the "fourteenth century, was certainly "Mathew of Westminster, with "whose name, at least, most readers "are familiar." He goes on to inform us that "this *eminent man* "directed his attention . . . . to "the history of Judas," etc. There is hardly any evidence that Mathew of Westminster ever existed, and not much more that the author of the Flores Historiarum was only second in celebrity to Froissart as an historian. Mr. Buckle would have been as near the truth had he substituted Ralph Higden for that "eminent man" Mathew of Westminster. The earliest MS. of the Flores in which the compilation is attributed to Mathew of Westminster is MS. Cott. Claud. E. viii., an MS. of the fifteenth century.

[2] The Saxon Chronicle does not specify the day; Florence of Worcester says, "ante Ascensionem "Dominicam feria IV., id est VIII. "Kal. Junii;" William of Malmesbury, "die vero Ascensionis;" and the Flores Historiarum, "die "Dominicæ Ascensionis, id est "VII. Kal. Junii."

the monastery of Winchelcumb by Coenuulf of Mercia is entirely erroneous, though the date A.D. 737 exists in a manuscript of the Polichronicon (Harl. 655). The date given in the Flores Historiarum is A.D. 820.[1] Coenuulf succeeded in A.D. 794 (or A.D. 796), and died in A.D. 819 (or A.D. 821).

The date, A.D. 826, of the battle of Ellendune (p. 240) agrees with that in some MSS. of William of Malmesbury; the Saxon Chronicle and Florence give A.D. 823, and Roger of Wendover and the Flores Historiarum, A.D. 825. The date of the accession of Aetheluulf, A.D. 837, agrees with that given by William of Malmesbury and Simeon of Durham, the date in the Saxon Chronicle, Florence, and the Polichronicon being less by one year. The succeeding date differs by two years from the date in the Flores Historiarum and other chronicles, and by one year from the date in the Polichronicon. The date of Aetheluulf's journey to Rome (p. 242) is concordant with that in the Saxon Chronicle, Florence, and Simeon, though the date of the anointing of Aelfred by Leo is a year short of the date in the Saxon Chronicle, Simeon, and the Chronicon ex Chronicis.

The succeeding dates in pp. 244, 249, 250, 251, agree with the corresponding dates in the Saxon Chronicle, (which gives, however, A.D. 861 as the date of the death of S. Swithin and A.D. 958 as the date of the accession of Eadgar,) Florence, William of Malmesbury (so far as he specifies them), or the Flores Historiarum; but (p. 252) the date of the death of Eadward the Martyr exceeds, with some MSS. of the Saxon Chronicle, by one year, the corresponding dates

[1] The numerals DCCCXX. might have been easily converted into DCCXXX. in rapid copying. This last number being translated into Arabic ciphers, the substitution of an 8 for a zero is also within the bounds of probability.

given by the remaining authorities. The date of the death of S. Dunstan exceeds that in all the authorities by one year. The date of the accession of Eadward agrees with all four. The notice of the famine in Ireland in A.D. 905, seems to have been borrowed from Higden. The date of the removal of the see of Lindisfarne to Durham (p. 254)[1] agrees with that assigned by Simeon of Durham and Florence of Worcester, with whom the Flores Historiarum also coincide; as do all three with the Eulogium in the date (p. 259) of the death of Cnut, that of the death of Robert, Duke of Normandy, being in the two last respectively greater by one year and less by three than the date in our text. The notice of the destructive effects of the "Wildfire" (p. 260) seems to have been borrowed from Higden, who, however, attributes it to A.D. 1049.

There appears at first sight to be an error in the statement (p. 262) that "Heriman, chaplain of S. Ed-"ward the Confessor, afterwards bishop of Wilton," built a bell-tower at Malmesbury "in A.D. 1056," inasmuch as, on the testimony of Florence of Worcester, Heriman succeeded to that see in A.D. 1045, and had resigned it for the see of Salisbury before A.D. 1069. But our author, perhaps, only intended to say that Heriman was chaplain before he was bishop, not that he was not bishop until after A.D. 1056. The date of the death of Henry I. of France (p. 264) appears to have been altered from the correct date in the autograph of the Eulogium, previously to the transcription of the Dublin MS.; the date as it now stands in both

[1] There is some confusion here in the Eulogium; it was not the see of Lindisfarne, but that of Chester-le-Street, which was removed to Durham in A.D. 995. The former see had been removed in A.D. 875 to Chester-le-Street. The date added by the Editor in p. 254 belongs to the removal of the see of Lindisfarne.

MSS. differs from the date given by Florence by four years. The date of the contest at Glastonbury between Thurstan and the monks (p. 265) is less by a year than the date in the Chronicon ex Chronicis, while that of the death of Queen Matilda exceeds by two years the corresponding date given by Florence of Worcester and the Flores Historiarum.

The succeeding dates are correct,[1] and call for no special remark, until we come in p. 268 to a portent, dated A.D. 1114 by our author, but assigned to A.D. 1103 by Florence and to A.D. 1098 by Higden. The drying up of the Thames, which is said to have taken place in A.D. 1110, is clearly substituted for the drying up of the Trent in that year, mentioned by Florence, the Thames suffering no such diminution according to the Chronicon ex Chronicis until A.D. 1114. The date of the capture of King Stephen at Lincoln agrees with the date in Florence and the Flores Historiarum, that of his death (p. 273) also agreeing with the true date assigned by Henry of Huntingdon. The succeeding dates need no remark. The allusion to the "banishment" of à Becket under A.D. 1170 is manifestly incorrect; the reconciliation between the king and the archbishop having been effected in that year.

A mistake of some importance, however, occurs in p. 282, where the battles of Chesterfield and Evesham are erroneously assigned to A.D. 1276 and 1277, whereas the latter was fought in A.D. 1265 and the former in A.D. 1266. The date of the birth of Edward of Caernarvon agrees with that in the Polichronicon; Trivet's Annales give A.D. 1284.

The Eulogium leaves the chronicle of Martinus

---

[1] The date of Anselm's consecration as Archbishop of Canterbury falls short of the correct date by a year.

Polonus at the consecration of Innocent V. The remaining pontificates down to the accession of Urban VI. in A.D. 1362, with the dates, have been added in the autograph A. by the hand of the author The notices are exceedingly brief, consisting of little more than records of the date of consecration or death, sometimes of both, of the successive pontiffs, and are obviously not copied from the continuation of the Chronicon Pontificum; the style, the handwriting, the inaccuracies, the initial H, which closes the list and was intended to commence a "Hoc anno," all show that this addition was made hastily to the completed work by its author.

The continuation of this book, carrying the history of the Popes down to A.D. 1490, occurs only in the MS. Hospit. Lincoln. Hale. No. 73. It is obviously copied from the Fasciculus Temporum, which terminates in that year, and which has been printed in the Rerum Germanicarum Scriptorum (Tomus Alter) of Pistorius, Francof. 1584. The Fasciculus is alluded to in p. 286 by name.

Sources of the Third Book of the Eulogium.

The Third Book is principally borrowed from the Chronicon Imperatorum of Martinus Polonus in the history of the Kings and Emperors of Rome, and subsequently of the Emperors of the East and West, with occasional amplifications from the Historiæ of Orosius. It opens with a brief introduction, apparently original, and following Orosius in a short account of the four great empires of the world, passes with him to a narrative of the first commencement of the empire of Rome under Procas Silvius. It then breaks off (cap. v.), and enters into a somewhat detailed account of the earliest colonization of Italy, commencing with the arrival of Alanus, a descendant of Japhet. This appears to have been copied from the Historia Britonum of Nennius, from whom the account of the descent of Alanus from Adam in cap. vi. has certainly

been taken. In cap. viii. the Eulogium takes up the Chronicle of Martinus Polonus, which it follows down to the foundation of Rome; the narrative is then interrupted by a eulogy of that city, which in cap. XI. gives way to a brief list of the Kings of Rome, again taken from Martinus. In cap. xiii., where the dates begin to be reckoned from the foundation of Rome, Orosius appears to have been the authority consulted, for many particulars are found in that chapter and in the Historiæ which are omitted by Martinus in the corresponding portion of his narrative. Orosius is still the authority followed in the succeeding chapter, but he gives place to Martinus in cap. xvi., who provides the materials for the succeeding chapters, until we come to cap. xxix., which is clearly made up from both authorities, the first part from Orosius and the conclusion from Martinus. Orosius also contributes the name of the son of Macrinus to cap. xxxii., where the double notice of the death of Macrinus would alone suffice to suggest a double source. Martinus is again followed down to cap. xlii., where Orosius similarly furnishes a few particulars, and the repetition of the death of Claudius II. Both authorities have been drawn upon for the three succeeding chapters; but subsequently the Chronicon Imperatorum becomes the only source, and is closely followed down to its conclusion in Frederic II., successor of Otho IV. A few particulars are occasionally introduced from the Chronicon Pontificum, and sometimes, as in the case of Charlemagne, the short memoirs of Martinus are amplified from other sources. The martyrology in this book is for the most part undated, very little having been added to the general statements of the Chronicon Imperatorum. Some of the notices of English affairs introduced into the Second Book are repeated in this, and a few additions made. Of the chronology a very brief criticism will suffice.

The death of Johannes Scotus is perhaps introduced from William of Malmesbury, but the date assigned, A.D. 876, is apparently from some source not at present known, for Malmesbury mentions no date, in which he is followed by those who notice the event. Death of Johannes Scotus.

The date of the death of S. Birnstan, otherwise S. Birstan, agrees with the Saxon Chronicle, Florence of Worcester, Higden, and others. A more detailed account is here given of the dispute at Glastonbury, from which it appears that the author follows Higden's narrative, with whose date he also agrees, differing from Florence of Worcester by one year. The date of the death of Hen. II. agrees with the continuator of Florence, Wendover, and the Flores Historiarum. The birth of Henry III. is placed with Higden in A.D. 1206, but the day assigned, the Kalends of October (1 Oct.), agrees with Mathew Paris, the continuator of Florence, the Flores Historiarum, and Roger of Wendover, who place the event in A.D. 1207, on the feast of S. Remigius. The destruction of the mastiffs throughout England by order of King John in A.D. 1207 is also noticed by Higden under the same date.

The collection of legends which follows the conclusion of the history of the Emperors is clearly taken from the Gesta Regum Anglorum of William of Malmesbury; but dates have been added to some of them by our author. The last in the series, that describing the well-known vision of S. Thomas of Canterbury at Sens, is of course not found in Malmesbury, but it occurs in many collections of Prophetiæ more antient than the oldest MS. of the Eulogium; its author is not ascertained. Legends.

The very miscellaneous collection which follows these miraculous histories is nearly all copied from the Polichronicon. The history of the first Lombard kings is taken from Higden's first book, from which also

the description of Rome is borrowed, with the chapter on Roman triumphs, and other matters connected with Roman customs. These are referred by Higden to various authorities. In the Eulogium there is only one reference, that to Isidorus. The chapter on the Sybils is borrowed from Higden's second book. The chapter upon the philosophers is copied from Higden's third book, and copied at once too exactly for a compilation and not exactly enough for a transcript. Particulars are introduced which are quite irrelevant to the main subject, simply because they occur in the course of Higden's general narrative, while interesting facts are omitted, though the references to them are copied, and consequently misapplied.

Thus the reference to Isidorus (Etymologiæ li. 2. c. 24), which is correctly assigned by Higden to a passage commencing, "Ethicam Socrates primus ad "corrigendos componendosque mores instituit" (omitted in the Eulogium), is placed by our author opposite the passage commencing, "Quæsivit aliquando Plato a "Socrate magistro suo," which precedes the former in the Polichronicon. Eutropius is quoted for the commencement of the anecdotes of Diogenes, the reference "Eutropius" in the Polichronicon belonging to a passage omitted in the Eulogium, which commences, "Apud Romam dignitates mutatæ sunt," and immediately precedes the former. From the position of the same reference in p. 427, it would seem that although part of the corresponding passage is on this occasion inserted, our author did not clearly know from whom it was quoted by Higden. The curious account of Dindimus and Alexander the Great is also copied from the succeeding portion of Higden's third book.

The Prophecies collected in this book,[1] the account

[1] The first of these, commencing *Ter tria lustra*, is attributed to Gildas, or "some person of that name," in some collections (MS.

of the Four Temperaments, and of the origin of the different Religious Orders, none of which are of very great importance, I am unable satisfactorily to assign to any authorities more determinate than those to which they are attributed in the Chronicle itself.

It remains only to explain the arrangement of the marginal notes and dates. The former, generally, briefly describe the contents of the text, without any reference to its truth or falsehood; the latter, when the letters designating their epoch are enclosed in brackets, belong to the Eulogium; if followed by a letter, it is the reference letter of the MS. in which alone they occur; if unaccompanied by any letter, they occur in both A. and D. All the marginal notes of the Eulogium, except references to authors, have been placed in the foot-notes. The same rule is observed with respect to those in the margin as with respect to the marginal dates: when no letter follows them they occur in all the MSS. collated.

The dates added by the Editor have been taken from the Annales of Usher for the First Book, from the Art de Vérifier les Dates and the Acta Sanctorum for the Second and Third; while the dates of events in English History have been borrowed from the best editions of the authorities most nearly contemporary with the period of the events themselves. In consequence of the great number and variety of marginal dates in the MSS. A. and D. of the Second Book of the Eulogium, it has been frequently necessary to leave

Claud. E. viii. Cent. xv. and Vesp. E. vii. Cent. xv. etc.), and to Alanus "virus religiosus" in MS. Cott. Titus. D. xix. The second is generally attributed to Alanus Somniator. The third apparently to Gildas in MS. Cott. Vesp. E. vii., to the Virgin Mary in MS. Cott. Titus. D. xix., while in MS. Cott. Claud. E. viii. its origin is assigned to Normandy. It is extremely corrupt in the Eulogium; but as at best it is almost unconstruable, I have not thought it worth while to attempt any emendation.

an erroneous date in the MSS. unnoticed; but this, it is hoped, will be productive of no serious inconvenience, the most important of the chronological peculiarities having been sufficiently exposed in the Preface.

In conclusion, I have much pleasure in availing myself of the present opportunity to return my best thanks to the Master and Fellows of Trinity College, Cambridge, for the loan of the autograph of the Eulogium; to the Honourable Society of Lincoln's Inn, for the loan of a valuable transcript preserved in their Library; to Sir Thomas Phillipps, Bart., for his kindness in permitting me to inspect the valuable MS. of the Catalogus Scriptorum Ecclesiæ of Boston of Bury in his possession; to the Rev. James Henthorne Todd, D.D., Registrar of the University of Dublin, for much valuable information with respect to the transcript preserved in the Library of Trinity College, Dublin; and, lastly, to the Rev. J. H. Macmahon, by whom the collation of that manuscript has been performed.

RECORD OFFICE,
Sept. 30, 1858.

CORRIGENDA.

In page 33, line 3, *for* Evangelia *read* Evangelium *or* Evangelum.

„ 37, line 10, *for* Aaram *read* Anram.

„ 82, line 14, *for* autonomatice *read* antonomatice.

„ 155, line 10, *for* pedisseta *read* pedisseca, *i.e.* pedissequa.

„ 173, note 3, *for* 129 in marg. D. *read* 129 in marg. A.D.

„ 175, line 6, margin, *add* [A.D.] 160.

„ 183, line 9, margin, *dele* [A.D.] 272 A. *add* A. after next date.

„ 185, line 4, margin, *add* [A.D.] 278.

„ 202, line 2, *for* nomen *read* nobis.

„ 219, line 1, margin, *for* 632 *read* 640.

„ 259, margin, *for* 1031 *read* 1035.

„ 284, line 1, *for* Hospit. Linc. No. 72. *read* Hospit. Linc. Hale. No. 73.

„ 293, last line but one, *for* quietis ; in vita *read* quietis in vita ;.

„ 306, note 1, *for* ædificatur *read* Roma ædificatur.

„ 311, note 2, *for* follows *read* precedes.

„ 313, note 1, *for* Jorimus *read* primus.

„ 395, line 11, *for* equitantem, *read* equitantem. Line 15, *for* insequebatur, *read* insequebatur. And commence succeeding words with capitals in both cases.

„ 398, line 26, *for* vidissent *read* vidisset.

„ 420, line 15, *for* Huic *read* Hinc.

„ 420, line 24, *for* cereis *read* æreis.

PROŒMIUM.[1]

FORMA[2] vivendi, probitatis incentivum, theologicarum virtutum norma, et quadrivium cardinalium trabearum mihi hebeti saporem non reddit,[3] quia minus idoneus et insufficiens. Historicorum chronographorum diligentia mihi maxime relucet quorum notitiam apprehendere aut vestigium imitari mea modicitas non sufficeret, nisi solicitudo scriptorum meæ transfunderet imperitiæ memoriam transactorum. Siquidem vita brevis, sensus hebes, animus torpens, memoria labens, demum occupatio infructuosa me multa scire impedit, novercante oblivione memoriæ semper inimica; loquendi quoque schemata deperirent nisi in remedium perfectionis[4] humanæ literæ usum Divina miseratio providisset. Historia igitur cum sit testis temporum, memoria vitæ, nuncius vetustatis, dotes possidet præminentes, suos quamplurimum prærogat professores; historia namque peritura renovat, fugitiva revocat, mortalia[5] quodammodo perpetuat et conservat. Orbis quadrivii dimensores, historicorum descriptores,[6] oblivionum reductores, immo proculdubio triumphales erunt laureæ[7] comprehensores.

The higher inducements to historical research ineffective in the Author's case.

[1] *Proœmium.*] Liber primus. B. Incipit proœmium. D. The proem is wanting in E.

[2] *Forma*] Norma. B.

[3] *reddit*] corr. reddunt.

[4] *perfectionis*] imperfectionis. D.

[5] *mortalia*] mobilia. B.

[6] *descriptores*] descriptorum. B.

[7] *laureæ*] lameæ? B.

The tedium of his monastic life,

Sedens igitur in claustro pluries fatigatus, sensu hebetato, virtutibus frustratus, pessimis cogitationibus sæpe sauciatus, tum propter lectionum longitudinem ac orationum lassitudinem, propter vanas jactantias et opera pessima in sæculo præhabita, et eorum delectationem et consensum, [et][1] quod pessimum est, multitudinem, cogitans ergo quomodo tales infestationes, talia jacula ignita quoquam[2] modo possem extinguere [ejus][3] qui claustralis conscientiam plurimis cicatricibus nititur vulnerare, decrevi ut potui ad rogatum superiorum meorum tractatum aliquem ex variis auctorum exceptum[4] laboribus ad notitiam cudere futurorum.

and the request of his Prior lead him to undertake an historical work.

Rogatus enim[5] pluries a priori meo claustrali quod de gestis antiquorum, de partibus propinquis ac remotis, de mirabilibus, de bellis, de gestis antiquis Christianorum et Paganorum modo chronico aliquid actitarem, ita ut cætera otia omnino infructuosa levius evacuarem,[6] ego vero rogatui suo favens et vota mea desideriis suis attribuens, secundum quod mihi per prius modum et materiam multotiens insinuaverat, istud breviarium non modo decenti nec ornato sed viscoso[7] et conglobato, ruda structura manu propria sculpavi.

Quamobrem in hac assertione historica non censeo pro vero omnia statuere, sed quæ apud diversos auctores legi vel vidi sine invidia communico. Sed licet aliena assumo mea tamen reputo quæ[8] in sententiis eorum[9] profero, ita ut quos in hoc proemio scripsero[10] contra garrulantes istis utar pro clypeo;

[1] *et*] om. A.B.D.
[2] *quoquam*] quoquo. B.D.
[3] *ejus*] om. A.B.D.
[4] *exceptum*] excerptum. B.D.
[5] *enim*] om. D.
[6] *evacuarem*] evitarem. D.
[7] *viscoso*] vicoso. B.D.
[8] *quæ*] quod. B.D.
[9] *sententiis eorum*] se . . . . . . B.
[10] *scripsero*] scrip . . . . B.

scilicet: Josephus Judæus post Christianus, Egesippus Conscriptor Orbis[1] quem transtulit Ambrosius, Plinius de Historia[2] Naturali, Trogus Pompeius, Eusebius in Historia Ecclesiastica, Augustinus de Civitate Dei, Orosius ejus discipulus, Isidorus Etymologicus, Solinus de Mundi Mirabilibus, Eutropius, Paulus Diaconus, Cassiodorus, Methodius Martyr et Episcopus, Priscianus, Macrobius, Petrus Comestor, Beda, Gildas, Marianus Scotus, Willielmus Malmesburiæ monachus, Dares Phrygius de Historia Trojæ, Henricus Huntingdoniæ, Walterus Exoniæ, Alfridus Beverlaciæ, Galfridus Munemutensis, Willielmus Rivallensis, et multi alii. His authorities.

Denique dividitur istud opusculum in quinque libellis, unde primus continet in se mundi creationem et ejus initium seriatim sub compendio usque ad Christi Nativitatem et in ejus Ascensione terminatur; secundus libellus continet Apostolorum prædicationem, martyrum occisionem, qui post Petrum papæ et eorum gesta præcipua cum annorum eorum numerositate et eorum persecutione; tertius docet Italiæ primam habitationem et Romæ creationem, qui imperatores Pagani et Christiani cum eorum gestis præcipuis bonis et malis, quasdam enim narrationes monstruosas edocet sub diversis auctoribus exceptas; quartus libellus ostendit mundi divisionem et quæ pars est habitabilis et quæ non, regiones, provincias, insulas et eorum ritum aliqualiter declarat; quintus Britanniæ primam habitationem cum eorum[3] regibus post Brutum succedentibus, de incidentiis[4] in eorum temporibus.[5] Quæcumque Division of the work into five books; summary of their contents.

[1] *orbis*] . . bis. B.
[2] *Historia*] His . . . . . B.
[3] *eorum*] ejus. D.
[4] *incidentiis*] incendiis. B. D.

[5] Opposite the words *primus*, *secundus*, *tertius*, *quartus*, *quintus*, A. D. have in marg. the numerals 1, 2, 3, 4, 5, respectively.

He pleads for the credibility of his statements.

enim in his libellis compilavi spero quod de eis veritas non erubescet. Revera si aliqua mirabilia vel inaudita monstra lecta sint vel narrata raro fides est adhibita, quia patriam natalem semper inhabitantes raro videbunt mirabilia quæ videre possent si in exteris regionibus itinerassent.

He prays the indulgence of his reader.

Hoc de viribus propriis non præsumo quia nullæ sunt, unde, lector, mihi precor esto benevolus et lingua toxicata non mordeas; utilia si qua sint soli Deo attribuas, si qua tibi minus utilia visa sint dicas vel librum mendosum vel me extra propositum fuisse; plurimi [1] cum non sapiunt scripta vilipendunt. Nihil auctoritate propria quicquam [2] agere præsumpsi, sed ex chronographorum dictis [3] diligenti studio modo meo compilavi. Istam igitur compilationem ex sanctorum patrum chronographorum studiis mutuatam aliquo nomine authentico nolo decorare, sed quia ex laboribus antiquorum aliqua paucula medullata extraxi, hoc [4] libellum conglobatum EULOGIUM [5] volo nominari. Non enim sine causa eulogium [5] illud assero, quia studentibus et orantibus maximam præstabit recreationem cum voluerint [6] a labore quiescere [7] tum propter desidiam vitandam tum propter pravas [8] cogitationes eradicandas; si fiat aliqua occupatio fructuosa

The title of the work. Its appropriateness.

---

[1] *plurimi*] plurimi vero. B.

[2] *quicquam*] quicquid. D. quidquam. B.

[3] *dictis*] . icti. B.

[4] *hoc*] hunc. D.

[5] These two words in A. are written upon erasures; the application of the hydrosulphate of ammonia has however brought to light the letters *pendiū* under the *ogium* of the first, and there is nothing to be seen under the *eul* at all inconsistent with the supposition that the remaining erased letters were originally *com*; we may with great probability conclude, therefore, that the title first chosen by the author for his work was *Compendium*. The contents of the second erasure are quite illegible.

[6] *voluerint*] volunt. D.

[7] *quiescere*] requiescere. D.

[8] *pravas*] vanas. B.D.

cor studentis vel orantis multum exhilaratur, præcipue si audiatur inauditum vel videatur invisum. Si tamen aliquid fuerit absurdum vel monstruosum in hoc codice contentum, scrutemini antiquas scripturas et invenietis enucleationem cujuscumque[1] rei in hoc libello[2] insertam. Ideo, quicumque fueris, lector, caritate fraterna inserta[3] cogita corrigere et emendare.

Terminatum est hoc opusculum in anno Domini M.CCCLXII., sub Rege[4] Edwardo a conquestu tertio. Auctoritate propria si qua addidi, sub signo tali annotavi △. Ordine præpostero si qua sint inserta[5] ne miremini, quia hoc in codice manu propria primo sculpavi.

The date of completion.

The author's mark.

He is his own scribe.

---

[1] *cujuscumque*] uniuscujusque. B.D.

[2] *libello*] libro. B.D.

[3] *inserta*] incerta. B.D.

[4] Blanks were evidently left in codex A. for the words *Edwardo* and *tertio* at the time when the proem was first written, which were filled up afterwards when the last two sentences, *Auctoritate* . . . . *sculpavi*, were added.

[5] *inserta*] incerta. B.

EULOGIUM HISTORIARUM SIVE TEMPORIS.

LIBER PRIMUS.[1]

CAP. I.

TESTANTE Sacra Scriptura, Deus in principio cœlum et terram creavit. Licet tamen prius nominetur cœlum quam terra propheta tamen dicit Deum terram prius fundasse; unde Psalmista: "Initio tu, Domine, terram "fundasti et opera manuum tuarum sunt cœli." Hanc creationem mundi prælibatam sub operibus sex dierum Scriptura explicat, tria insinuans, scilicet, creationem, dispositionem, et ornatum; in primo die creationem et quandam dispositionem, in secundo et tertio dispositionem, in reliquis tribus ornatum.

B.C. 4004.

The Creation: division of the works of the six days into works of creation, arrangement, and ornament.

In prima die creavit lucem, quam vocavit lucidam nebulam relucentem superiores mundi partes; hic incipit dispositio cum creatione aliqua. Statim illis nomina imposuit, appellans lucem diem et tenebras noctem. Dies enim dicitur a *dian* Græce, quod est *claritas* Latine; nox autem a *nocendo*, quia nocet oculis ne videant.

The first day.

Isidorus Etymologicus. A.B.

[1] *Liber Primus.*] om. B.E.

B.C. 4004. Die secunda superiora mundi disposuit, id est,[1] cœlum cum angelis repletum. Non enim de illa die scribitur : "Vidit Deus cuncta quæ fecerat et erant valde "bona," neque, ut tradunt Hebræi, illum diem Deus non benedixit, quia eo die creati sunt angeli boni et mali ; quare propter casum malorum et in laudem stantium angelorum in secunda feria eorum officium celebratur. Fecit ergo illa die firmamentum in medio aquarum ex aquis congelatis ad instar crystalli solidum et perlucidum, intra se sensibilia[2] continentem,[3] ad imaginem testæ quæ in ovo est, et in illo fixit sidera lucentia. Alfraganus[4] enim dicit quod minima stella fixa in cœlo est major tota terra.

The second day.

The third day.

Die tertia aquas sub firmamento quæ in visceribus terræ fluxerant[5] Deus congregavit in unum et illud Mare nominavit ; unde quidam autumant mundum in vere factum, quia viror[6] illius temporis est fructificatio anni ; alii legunt lignum fructiferum et herbam procreantem semen factum[7] in Augusto sub Leone ; sed in Martio factum dogmatizat Ecclesia.

The fourth day.

Quarto die prius disposita cœpit ornare, fecit enim die illa duo magna luminaria, scilicet, solem et lunam ; et dicitur sol quasi *solus* lucens, et luna quasi *luminum una*, et non dicuntur magnæ[8] propter luminis quantitatem sed et corporis, et non tantum in comparatione stellarum sed et secundum se ; quia, ut Methodius Martyr, cui omnia ista arcana revelata sunt, refert, quod sol dicitur octies esse major tota terra. Alfraganus de luna propositum suum ostendit. Lunam et stellas jussit Deus noctem illuminare ne nox sine luce nimis esset indecora et[9] ut nocte laborantes, ut[10]

---

[1] *id est*] scilicet. D. et. E.

[2] *sensibilia*] sentibilia. B.

[3] *continentem*] continens. D.

[4] Alfraganus. in marg. B. in a later hand than the text.

[5] *fluxerant*] fluxerunt. B

[6] *viror*] corrected by a more recent hand in E. into *vigor*.

[7] *factum*] suum. E.

[8] *magnæ*] corr. magna.

[9] *et*] om. B.D.

[10] *ut*] sicut. D.

nautæ vel viatores, solatium luminis haberent; sunt et[1] aviculæ quæ diei splendorem ferre nequeunt, et hæ nocte pascuntur. B.C. 4004.

Quinto die ornavit Deus aërem et aquam, aëri dans volatilia et aquis natatilia;[2] utræque[3] ex aquis ortæ[4] sunt. Dicunt quidam pisces habere animas et sensus humanos et memoriam; in regione Bullensi dicunt fore fontem piscibus manantem, qui cum homines transierint[6] gregatim natant cum euntibus et stant cum stantibus expectantes ut aliquid eis jaciant, quia forte ad hoc usitati sunt. Piscibus enim benedixit Deus dicendo: "Crescite et multiplicamini;" quidam autem dicunt quod aliter non coeunt nisi ex benedictione divina.

The fifth day.

Beda. Augustinus.[5] A.B.E.

Sexto die ornavit Deus terram dicens: "Producat "terra herbam virentem," etc. Produxit[7] enim terra tria genera animalium, scilicet, jumenta, bestias, et reptilia; sciens autem Deus hominem in pœnam lapsurum propter peccatum, dedit ei jumenta, quasi ad opus suum juvamenta.

The sixth day.

De animantibus quæritur si ante peccatum nociva creata sunt homini vel non in prima eorum creatione; dicitur quod non, quia ante peccatum[8] mitia creata sunt homini, post[9] peccatum commissum nociva facta sunt valde Adæ et successoribus suis tribus de causis, prima propter hominis punitionem, secunda propter ejus correctionem, tertia propter ejus[10] instructionem. Prima, cum læditur ab his vel timet lædi, quia timor maxima pœna est. Secunda causa, ut corrigatur, cum

Were animals hurtful to man before the Fall?

Magister Historiarum, B.D.

[1] *et*] om. A. erased. om. E.
[2] *natatilia*] natalia. D.
[3] *utræque*] utraque. B.D.
[4] *ortæ*] orta. B.D.
[5] . . . d. Augustinus. in marg. E. the illuminated border of the column cutting off the first letters of *Beda*.
[6] *transierint*] transirent. D.
[7] *Produxit*] Produxerat. D.
[8] *peccatum*] peccatum commissum. B.
[9] *post*] post vero. B.
[10] *ejus*] om. D.

B.C. 4004. scit talia sibi accidisse pro peccato suo commisso. Tertia, ut instruatur, admirando Dei opera et magis onera[1] formicarum quam camelorum; cum minimum animal[2] sit, et homo sentit quod sibi nocere potest recordari debet fragilitatem suam et humiliari.

Magister Historiarum.

All trees bore fruit before the Fall.

De arboribus etiam quæstio fit et de herbis infructuosis; legitur quod omnes arbores ante peccatum fructificabant, post peccatum quidem[3] non; herbæ seminativæ et arbores plantativæ post peccatum fructificabant, ut homini cederent in juvamentum, potius enim nascuntur[4] ad laborem quia Dominus dixit: "Cum "operatus fueris terram spinas et tribulos generabit tibi, "et in sudore vultus tui vesceris pane tuo." Arbores autem[5] fructum faciunt vel occultum vel manifestum, cum tamen ab homine sit celatum.

Whether minute animals, generated by corruption or by exhalation, existed before the Fall.

Quæritur[6] enim de animalibus quibusdam minutis quæ vel[7] ex cadaveribus vel ex humoribus nasci solent, si tunc orta fuerint; quorum sunt genera sex. Quædam enim ex halationibus habent esse, ut bibiones ex vino, papiliones ex aqua; quædam ex corruptione humorum, ut vermes in cisternis; quædam ex cadaveribus, ut apes ex juvencis, scarabæi et scrabones ex equis;[8] quædam ex corruptione lignorum, ut teredones;[9] quædam ex corruptione herbarum, ut tineæ ex oleribus; quædam ex corruptione fructuum, ut gurguliones in fabis. De his dicitur quod quæ sine corruptione nascuntur, ut[10] illa quæ ex halationibus, tunc quædam facta sunt.

---

[1] *onera*] opera. D.
[2] *animal*] animalium. E.
[3] *quidem.*] om. B.
[4] *nascuntur*] nascitur. B.
[5] *autem*] enim. B.D.
[6] Nota. in marg. A.B.D.E.
[7] *vel*] om. B.D.
[8] *equis*] aquis. A.E. corrected in A.
[9] *teredones*] corr. teredines.
[10] *ut*] interlined in a more recent hand in E.

Cap. II.

Deinde subditur de creatione hominis sic: "Faciamus "hominem," etc. Ibi enim loquitur Pater ad Filium et ad Spiritum Sanctum, vel est vox communis trium Personarum. Igitur factus est homo ad imaginem Dei quantum ad animam, id est, in essentia; quia[1] in anima est ratio, sapientia et intellectus, quia[2] imago. Ad similitudinem, quia in virtutibus bona, justa, sapiens,[3] discreta, sed tamen "cum imagine pertransit "homo." Verumtamen creavit hominem quando eum de nihilo fecit, creavit quando redemit, conservavit quando angelum custodem ei deputavit. In tribus notatur hominis dignitas; primo, quia non solum factus est in genere suo ut prædicta, sed etiam quia imago Dei est; secundo, quia cum deliberatione factus: in aliis siquidem operibus dixit et facta sunt, in homine vero tanquam inter se deliberantes personæ aierunt:[5] "Faciamus "hominem," etc.; tertio, quia dominus statutus est animalium ut essent ei in alimentum, indumentum, instrumentum et laboris juvamentum. Et nota quod in maximis animalibus, ut in leonibus et talibus cæteris, post peccatum homo perdidit dominium ut sciat se multum amisisse; in minutis, ut in muscis, etiam perdidit ut sciat vilitatem suam; in mediis habet solatium ut sciat se in aliis habuisse, et sic reminisci debet miseriæ suæ homo quando tantum gaudium, tantam lætitiam recolit se amisisse, et sic reverti debet homo ad pœnitentiam et duplicare gaudium perditum.

B.C. 4004. The creation of Man.

Magister Historiarum.[4] B.D. The dignity of Man.

---

[1] *id est, in essentia; quia*] Torn off in B.

[2] *intellectus quia*] Illegible in B.

[3] *sapiens*] et. add. D.

[4] Nota, in marg. A.B.D.E.

[5] *aierunt*] dixerunt. D.

Cap. III.

B.C. 4004. Vidit Deus, ut præmittitur, cuncta quæ fecerat et erant singula per se bona, sed in universitate erant[1] valde bona. De homine vero ut de cæteris non dixit Deus: "Et vidit quod esset bonum," quia in proximo ipsum sciebat esse lapsurum, vel quia nondum homo perfectus erat, donec ex eo fieret mulier; unde legitur: "Non est bonum hominem esse solum."

The Sabbath.

De requie Sabbati sic dicitur: "Igitur perfecti sunt "cœli et terra." Conclusio est hic operum, quia creati, dispositi, ornati, et requievit die[2] septimo. Non enim[3] requievit quia fessus sed quia cessavit, sicut in Isaia dicitur quod seraphin requiem non habebant dicentes: Sanctus, sanctus, sanctus; id est, non cessabant. Vel requievit ab opere et non ab operibus vel in operibus, id est, non eget operibus suis, et est dictum quasi negative ut requievit ab opere in semetipso, id est, a mutabilitate operum ejus immutabilitas[4] apparuit. Quod autem dicitur: "Requievit ab omni opere quod patrarat," innuit esse opus quod nondum fecerat a quo non quiescit.[5] Tria enim opera fecerat, scilicet, ut prius creavit, disposuit,[6] ornavit; quartum opus propagationis non desinit[7] operari; quintum faciet cum præcinget[8] se et transiens ministrabit illis ubi erit præcipue quies.[9] Et benedixit[10] diei septimo, id est, sanctificavit vel sanctum et celebrem[11] eum esse voluit. Semper enim

---

[1] *erant*] om. B.

[2] *die*] in die. B.

[3] *enim*] nomen. E. a curious clerical error of extension. The contraction in A. and E. for *enim* is *n* with a transverse stroke.

[4] *immutabilitas*] immutabilis. D.

[5] *quiescit*] requiescit. B.D.E.

[6] *disposuit*] et. add. D.

[7] *propagationis non desinit*] pro . . . . . desinit. B.

[8] *præcinget*] p . . . . get. B.

[9] *quies*] requies. D.

[10] *Et benedixit*] . . . enedixit. B.

[11] *celebrem*] . . . lebrem. B.

ante legem ab aliquibus nationibus etiam dicitur Sabbatum, fuisse observatum, ut ibi: "Memento ut diem "Sabbati sanctifices." B.C. 4004.

Cap. IV.

Hieronymus de rerum creatione ubi loquitur de Adam.

Scholastica Historia. B.D.E.

Quidam enim terminant operationes VI. dierum in: "Generationes cœli;" quidam ibi: "Cognovit Adam "uxorem suam;" alii ibi: "Hic est liber generationis." A præmisso[1] autem quod dubium est literæ insistamus; quia creationem maris et fœminæ simul dixerat cum tamen simul facta non fuerit, quod sub brevitate incluserat[2] repetit et de reliquis. Nec est prætereundum quod ait: "Fecit omne virgultum, antequam oriretur in "terra, et herbam priusquam germinaret," cum prius dixerit virgultum quam cito factum et adultum et habens fructum, et herbam ortam et semen ferentem. Modus tamen operationis essentialis fuit et materialis, vel aliter litera innuit. "Non[3] enim pluerat Deus "super terram" ante Diluvium, paulatim tamen beneficio roris fuit infusum, labore hominum adhibito ad ortum et maturitatem usque pervenit.

Postillæ Genesis. A.B.D.

Cap. V.

Analogies between man and the external world.

Narrationis historicæ ordo expostulat ut, mundo formato, formam et modum formationis scire convenit, sicut ait philosophus: Unumquodque propter quid, et illud magis. Nam pro minori mundo major efficitur, juxta illud: Major serviet[4] minori. In tribus namque

---

[1] *A præmisso*] corr. prætermisso. See MS. Harl. 4132. f. 3.

[2] *incluserat*] concluserat. B.D.

[3] Nota. in marg. A.B.E.

[4] *serviet*]. This word is written in A. *suiet*, the mark of contraction for the *er* being drawn across the long *s* in such a manner as to render that letter exceedingly like the *l* of E.; accordingly, the scribe of E. writes *luiget*. It is difficult to say why *g* was introduced.

B.C. 4004.

assimilatur[1] mundus et homo, in dimensione diametrali, in dispositione naturali, in operatione virtuali.

First analogy.

Scholastica Historia.

Primo quidem licet humani corporis longitudo quæ est a planta ad verticem sexies sit major ejus latitudine quæ est a cratere lateris ad craterem, et est decies major ejus altitudine quæ est a[2] dorso ad ventrem,[3] secundum Plinium in libro vii. et in Genesi in confectione arcæ; et quanta est distantia a summo capitis nostri ad oppositum punctum in cœlo, tanta[4] est ab Oriente in Occidentem. Sic in corpore humano quia quantum est homini spatium a vestigio ad verticem tantum est extensis brachiis inter extrema longissimorum digitorum.

Second analogy.

Secundo, videmus in mundo sicut et in homine quod partes et membra mutuo sibi correspondent, compatiuntur, et vicem supplent. Nam superiora regunt et influunt, inferiora supportant et serviunt, media recipiunt et refundunt; et sic in utroque mundo dum aliquod membrum fuerit extra locum suum et intraverit alienum fit statim perturbatio, sicut quando aër includitur in terræ visceribus vel cavernis fit terræmotus, quandoque in nubibus fit tonitruus, sic in mundo minori, id est,[5] corpore humano, quando membra dislocantur aut humores corrumpuntur, aut morbus aut dolor infatigabilis totum mundum minorem vexabit.

Third analogy.

Quo ad tertium simile, sic videmus quod in majori mundo duo sunt motus, unus naturalis quo moventur orbes inferiores ab Occidente in Orientem,[6] ut aër, ventus, pluvia, imbres et hujusmodi, et alius violentus quo rapiuntur econtra raptu primi motabilis[7] ab Oriente in Occidentem, simili modo fit in mundo minori quando caro concupiscit adversus spiritum et econtra, et infe-

---

[1] *assimilatur*] assimilantur. B.D.

[2] *a*] in. B.

[3] *ventrem*] verticem. D.

[4] *tanta*] tantum. B. tant̕. A.E.

[5] *id est*] in. add. B.

[6] *ab Occidente in Orientem*] ab Oriente in Occidentem. B.

[7] *motabilis*] mobilis. B.D.

riores potentiæ militant contra rationem. Denique vicissim torpet ut terra, fluit ut aqua, cedit ut aër. B.C. 4004.

Prodigiosa virium elatione micuerunt aliqui, in defesso enim cursu cæteris prævalent. Quidam visu præpollent ut Strabo; quidam CCCM.[1] passuum classem Punicam videre[2] speculantur. Item secundum Plinium libro xi. Tiberius Cæsar clarius videbat in tenebris quam in luce, ita ut in nocte expergefactus perspicue cuncta videret. Nonnulli etiam memoria viguerunt ut Cyrus rex Persarum, qui cunctis in exercitu suo militibus nomina reddidit. Quidam etiam[3] ingenii vigore claruerunt, ut Julius Cæsar, qui legem scribere et audire simul[4] solebat; quaternas quoque epistolas simul dictare solebat.

Item in rerum naturis ponderosiores sunt mares fœminis et defuncti viventibus, dormientes vigilantibus; virorum quoque cadavera supina fluctuant, fœminarum prona et resupina ac si pudori parcat natura. Legimus unum hominem risisse eo die quo natus est; et econtra ferunt aliqui quosdam nunquam risisse, aliqui[5] nunquam flevisse, alii[6] nunquam eructasse;[7] et quemadmodum in cæteris animalibus sicut[8] in humano genere gignuntur, ut in hermaphroditis. Trogus refert in Ægypto septenos fœtus uno partu edidi;[9] sed et tunc

---

[1] *CCCM.*] citra. B.D. cit^{r}. E. Perhaps erroneous extensions of ccc^{m} in A., the superior *m* being carelessly written, and the three *c*'s joined by a longitudinal stroke at the top. In MS. Harl. 655, the corresponding passage runs thus: "Quidam visu "præpollent, ut Strabo, qui cxxxv. "millibus passuum classem Punicam "vidit e specula." See also Plin. Hist. Nat. vii. 21.

[2] *videre*] corr. vidisse.

[3] *etiam*] autem. E. The circumflexed *t* in A. is faintly written at the end of a line, and looks very like a circumflexed *a*, one of the contractions of *autem*.

[4] *simul*] om. B. De monstruosis hominibus et fœminis in partu. in marg. A.B.E.

[5] *aliqui*] aliquos. D. De monstruosis hominibus et fœminis in partu. in marg. D.

[6] *alii*] aliquos. D. aliqui. B.

[7] *eructasse*] ructasse. B.D.

[8] *sicut*] sic. B.D.

[9] *edidi*] editos. B. edisse. D. Diversitas partus fœminarum. in marg. B.

B.C. 4004. editis geminis præcipue si varii sexus fuerint aut puerperæ aut puerperio raram[1] vitam superesse. Quasdam autem geminos edidisse, unum fœtum similem viro, alterum adultero; quasdam semper fœminas edidisse, quasdam semper mares parere, quasdam mares similes matri, quasdam fœminas similes patri, quasdam vero apud maritos steriles et ad[2] adulteros parientes, quasdam econtra, quasdam omnino steriles, quasdam fœtum producere antiquioribus parentibus similes notum est.

Cap. VI.

Augustinus de Civitate Dei, lib. 16. A.B.E.

De monstruosis hominum partibus quæritur utrum ex primo homine an ex Noe credantur propagari; quales dicuntur Cyclopes unum oculum in fronte habentes; quidam autem utrumque sexum dicuntur

Monsters.

habere, dextram mammam virilem et sinistram muliebrem, vicissimque inter se coëundo et gignere et parere; alibi etiam in quinquennio fœminas concipere et octavum annum non excedere; alii[3] crura sine poplite habere, mira celeritate præstantes, quos Sciopodas[4] vocant, eo quod æstivo tempore resupini jacentes umbra pedum se protegant ab[5] solis ardore. Ad quod dicunt plurimi quod[6] omnia hominum genera quæ dicuntur esse credere non est necesse; verumtamen sicut[7] apud nos de monstruosis legitur talis ratio reddi potest: Licet apocryphum, dicunt tamen quidam Alexandrum et Herculem tales vidisse.

Isidorus Etymologicus. li. xi. A.B.E.

Portentorum creationes quandoque fiunt ad significationes[8] futurorum et tunc non diu vivunt; ut in

---

[1] *raram*] ratam. B. Nota. in marg. A.B.E.
[2] *ad*] apud. D. om. E.
[3] Mirabile. in marg. A.B.D.
[4] *Sciopodas*] Sciopadas. D.
[5] *ab*] a. D.
[6] *quod*] corr. om.
[7] *sicut*] om. B.
[8] *significationes*] significationem. B.

tempore Xerxis regis, vulpes ex equa nata divisionem regni protendebant; et tempore Alexandri Magni, cujusdam monstri superiores partes erant hominis,[1] inferiores bruti animalis; deteriora[2] melioribus supervixerant,[3] quæ viventes repentinam regis interfectionem significabant. Quandoque etiam[4] fiunt monstruosæ transformationes hominum in bestias, quod magicis fit incantationibus aut herbarum veneficiis. Quædam vero[5] per corruptionem transeunt in alias species, ut de vitulis vel bobus putridis vel male pastis apes, de putridis aquis scarabæi; unde Ovidius: B.C. 4004. Ibid. capite ultimo. A.B.

"Concava litorei si demas brachia cancri
Scorpius exibit, caudaque minabitur unca."

Igitur licet homo juxta prædicta cum mundo et ejus contentis conveniat,[6] in nonnullis tamen conditionis suæ prærogativis a mundo discrepat. Nam licet corpus humanum ab initio fuit de limo formatum, suæ tamen animæ ita fuit proportionatum ut in eo essent complexionis æqualitas, organizationis conformitas. Adhuc[7] datus fuit sibi Paradisus ad habitaculum, mulier ad consortium, lignum vitæ ad eduleum, universa creatura ad solatium, et tandem ipse Deus in præmium; sed, heu, cito cecidit, qui mane oriebatur et ad vesperam non pervenit.

Et[8] insuper inest homini assiduitas deficiendi, impossibilitas standi, facilitas cadendi, difficultas resurgendi, vilitas nascendi, anxietas vivendi, necessitas moriendi; et cum omnia fere producta aut habent cortices, testas, coria, pilos, plumas, pennas, squames, ita quod

[1] *hominis*] homines. A.E.
[2] *deteriora*] corr. deteriores.
[3] *supervixerant*] corr. supervixerunt.
[4] *etiam*] enim. B.D.
[5] *vero*] enim. B.D.
[6] *conveniat*] veniat. D.; corrected by a later hand into *conveniat*.
[7] De donis Adæ. in marg. B.
[8] Proprietas hominis. in marg. A.B.

B.C. 4004. cum procreati[1] sunt in mundo aliquid sibi juvare possunt præterquam homo[2] tantum; ipse vero tegumento carens, nudus effusus ex utero plorat, in principio membris destitutus quadripedi[3] similis, nihil de se habens nisi tantum flere. Nulli uspiam vita fragilior, nulli morbus gravior.

Cap. VII.

Formatus igitur Adam in agro Damasceno extra Paradisum de limo terræ VI. die sæculi et in Paradisum translatus, eodemque die peccato commisso est dejectus post meridiem; sicque cecidit de statu innocentiæ ad statum miseriæ, de gaudio ad luctum, de luce ad tenebras, de pace ad pœnam, de omni bonitate ad omnem malitiam.

De creatione sua sic Deus dixit: "Faciamus hominem "ad imaginem et similitudinem nostram." Et sic ad imaginem[4] factus est homo in agro Damasceno; ut in anima, quia bona est, justa, et sapiens. Bona est, quia nunquam declinat ad malum; justa, quia nunquam de se tendit ad injuriam, omnia enim quæ bona sunt sapit et naturaliter mala respuit. Ad similitudinem Dei factus est homo ut in corpore

Genesis. propter venustatem,[5] decorem, rectitudinem, ut in membris et in omnibus corporis ornamentis. Igitur factus est homo perfectus, quia cum imagine pertransit homo. Inde dixit Dominus: "Non est bonum hominem "esse solum, faciamus ei adjutorium simile sibi," ad liberos procreandos, quia de similibus similia crescunt et nascuntur. Sed ne videretur Adæ superflua mulieris formatio putans[6] sibi in animantibus simile esse

---

[1] *procreati*] procreata. D.

[2] *præterquam homo*] præter hominem. B.

[3] *quadripedi*] q^{a}d^{u}pedi. A.E.

[4] *imaginem*] Dei. præm. B.D.

[5] *venustatem*] vetustatem. B.

[6] *putans*] corr. putanti. See MS. Harl. 4132, f. 3d.

adduxit Dominus cuncta coram eo illo præcepto quo omnia[1] creavit, ut sciret Adam nullum sibi simile ex eis; et loquens Adam lingua Hebræa, quæ sola fuit ab initio, imposuit eis nomina, quia nomina quæ leguntur usque[2] divisionem linguarum Hebræa sunt. Et non invento simili ad Adam immisit Deus soporem in eum, et non somnium sed quasi in extasim in qua creditur fuisse in superna curia. Unde et evigilans prophetavit de cognitione[3] Christi et Ecclesiæ, et de Diluvio futuro, et de ultimo judicio per ignem et aquam ibidem cognovit et liberis suis postea indicavit.

B.C. 4004.

Adam names all creatures.

The prophecy of Adam.

Cap. VIII.

Dormiente Adam, Dominus tulit unam de costis ejus carnem et ossam[4] et ministerio angelorum illam ædificavit in mulierem,[5] et statuit eam ante Adam, qui ait: "Hoc nunc os[6] ex ossibus meis, et caro de "carne mea." Et vocavit eam yssa, idem quod virago; nam *ys* Græce[7] vir Latine, *yssa* virago. Præcepitque eis Dominus ne de ligno scientiæ boni et mali comederent, quod si fecerint morientur.[8]

The Creation of Eve.

Diabolus autem homini invidens et timens ab homine reprehendi, assumpsit serpentis effigiem et faciem muliebrem, quia similia similibus applaudunt, et erecto corpore transivit ad Evam; ante enim maledictionem omnes erecti gradiebantur, post vero prostrati sunt. Serpens autem suggessit Evæ quod si comederent de ligno vetito statim forent sicut dii. Mulier vero elata volens assimilari Deo adquievit, et de serpente pomum capiens[9] comedit de eo, et postea dedit viro suo. Et

The Temptation.

Scholastica Historia. A.E.

The Fall.

[1] *omnia*] cuncta. D.

[2] *usque*] usque ad. D.

[3] *cognitione*] conjunctione. B.D.

[4] *ossam*] os. B.D. ossa, E., the *m* having been erased.

[5] *mulierem*] mulie . . . . B.

[6] *os*] Illegible in B.

[7] *Græce*] corr. Hebraice. See MS. Harl. 4132. f. 3d.

[8] *morientur*] morerentur. B.D.

[9] *capiens*] accipiens. B.

B.C. 4004–3875.

ut tradunt historiagraphi eos fuisse in Paradiso per VII. horas et non ultra et statim ejecti sunt.

The Serpent is cursed.

Maledixit[1] Deus serpentem tribus de causis; primo,[2] quia homini invidebat, ideo dictum est ei: "Super "pectus tuum gradieris;" secundo,[3] quia mentitus est, ideo punitur in ore per venenum et loquelæ prevaricationem,[4] quia ante peccatum locuti sunt, post sibilum[5] eis est impositum;[6] tertio[7] quia decepit mulierem, et ideo posuit inimicitias inter ipsum et mulierem et semen utrorumque. Sicut naturale[8] odium est inter lupos et canes, ursos et simias, sic inter hominem et serpentem. Sicut venenum serpentis hominem perimit, sic sputum hominis jejuni serpentem inficit.[9] Et quia nudus homo erat in Paradiso, nudum timet, hominem,[10] vestitum invadit.

Fecitque eis Dominus tunicas pelliceas de pellibus mortuorum animalium, ut signum mortalitatis suæ secum ferrent.

Birth of Cain and Calmana.

Dejectis vero ipsis de Paradiso, et in terram[11] statutis, Adam cognovit uxorem suam. Anno autem XV. Adæ natus est Chaym, et soror ejus Calmana,[12] gemini: post alios XV. annos natus est Abel, et soror ejus Delbora, gemini. Anno autem vitæ Adam CXXX. Caym occidebat[13] fratrem suum Abel; et luxerunt eum Adam et Eva C. annis, in loco qui dicitur Vallis Lachrymarum, juxta vallem Ebron. Proposuerat enim Adam nunquam cog-

Birth of Abel and Delbora.

Death of Abel.

Strabus.

---

[1] *Maledixit . . . invadit*] Added as a foot-note in A. and referred to its place by a mark. It forms part of the text in B.D.E.

[2] *primo*] prima. B.

[3] *secundo*] secunda. B.

[4] *prevaricationem*] privationem. B.D.

[5] *sibilum*] sibilus. B. possibilum. E.

[6] *impositum*] impositus. B.

[7] *tertio*] tertia. B.

[8] *naturale*] naturaliter. D.

[9] *inficit*] In A. the first syllable is not joined to the others, which are rather indistinct; the word is transformed in E. into *in sicco*, which it certainly resembles.

[10] *hominem*] om. B.D.

[11] *terram*] terra. E.

[12] *Calmana*] Calama. D.

[13] *occidebat*] occidit. D.

novisse Evam uxorem suam; præceptum tamen habuit B.C. 3874-3769.
ab angelo quod rediret ad uxorem suam, quæ concepit et peperit Seth, de qua prole natus est Jesus. Et dicitur quod Methodius Martyr a Domino postulavit ut illud secretum sibi revelaret, cui dum esset in carcere revelatum est, et scriptum posteris reliquit. Methodius. A.B.D.

Cap. IX.

Cognovit Chaym uxorem suam, quæ concepit et peperit ei filium, nomine Enoch; unde Chaym civitatem composuit, et eam nomine filii sui nominavit; hic jam patet quod multi tunc fuerunt homines. Hic autem civitatem muravit propter securitatem quando aliquem læserat, quia fortis latro fuit[1] et ductor[2] latronum. Porro Enoch genuit Irad, qui Malalehel, qui Matussale, qui Lamech;[3] hic VII. fuit ab Adam et pessimus; hic primus bigamiam induxit, et sic adulterium fecit[4] contra naturæ legem et Dei decretum; hic duas accepit uxores, ut prius, Ada et Sella; genuit ex Ada[5] duos filios, Jabel, qui fuit pater habitantium in tentoriis; Jubal, qui fuit pater canentium in cithara et organo; ex Sella genuit Tubalcayn, qui primus inventor fuit fabri operis et malleorum, et sororem ejus Norma, quæ prima fuit inventrix artis texturæ. Birth of Enoch. Cain builds Enoch. Descendants of Enoch. Jabel. Jubal. Tubal-Cain. Noëma.

Seth CCV. erat annorum, et genuit Enos;[6] hic primus cœpit invocare nomen Domini. Quamplurimi Hebræorum arbitrantur quod imagines ad honorem Dei excogitaverat,[7] et forte ad excitandum hominum pigritiam Deum effigiavit, ut modo fit, et modum, et Birth of Enos. Ab Adam formatione anni 435. A.E.[8]

---

[1] *fuit*] fuerat. D.

[2] *ductor*] adjutor. B.D.

[3] *Lamech*] Lameth. B.D.E.

[4] *fecit*] commisit. D.

[5] *genuit ex Ada*] et genuit ex ea. D.

[6] Primus nomen Domini invocavit. in marg. A.B.D. It is in rubric in A.B.

[7] *excogitaverat*] cogitaverat. D.

[8] This note in A. is in pale ink, of the same color as that in which the numerals at the end of the chapter and the two next marginal dates are written.

B.C. 3769–3130. tempus orandi constituit. Seth, secundum Isidorum et LXX. Interpretes, in toto vixit annis DCCCCXII.; de Abel non fit mentio, quia sine prole discessit. Deinde

Death of Adam. autem de ætate Adam, vixit enim[1] in toto DCCCCXXX.[2] annis, et mortuus est, et sepultus in valle Ebron, quod est Cariatarbe; ante nativitatem Seth vixit annis CCXXX.,[2] et Seth generato, vixit annis DCC.[2]

CAP. X.

Birth of Cainan. Enos, secundum Hebræos, CXC. erat annorum, et genuit Caynan; vixit enim in toto DCCCCV.[2] annos, et

Birth of Mahalaleel. [A.M. 795.] mortuus est. Caynan CLXX. annorum erat, et genuit Malaleel. A formatione Adæ usque ad hoc tempus erant anni DCC. nonaginta V.

Birth of Jared. Malaleel annorum CLXV. autem[3] genuit Jared, qui

Birth of Enoch. vixit annos DCCCXCV.[2] in toto, et mortuus est. Jared annorum CLXII. genuit Enoch, qui in curru igneo in Paradisum translatus est, ab Adam formatione

[A.M. 1122.] M.CXXII.

Jared vixit in toto DCCC.[2] annis, et mortuus est; de ætate illius concordant Interpretes cum Isidoro.

Birth of Methuselah. [A.M.] 1287. A. Enoch annorum CLXV. genuit Matusalan; iste Enoch quasdam invenit literas, et libros scripsit, sub quo supputatur Adam fuisse mortuum. Interpretes et Isidorus dicunt eum fuisse CCC. annorum quando[4] raptus fuit in cœlum.

Birth of Lamech. [A.M.] 1454, A. Matusalan CLXVII. annorum erat, et genuit Lamech, et post vixit DXCV. annos; Lamech[5] annorum

---

[1] *enim*] autem. B. A crossed *n* in A.E.

[2] Blanks seem to have been originally left in A. for these numerals, which are Arabic, and in a much paler ink than the context.

[3] *autem*] So B.D. It is represented by a circumflexed *a* in A., which has been converted into an *n* in E.

[4] *quando*] antequam. D.

[5] *et post vixit DXCV. annos; Lamech*] om. B.

CLXXXVIII. genuit Noe, qui ædificavit arcam, ab Adam formatione MDCXLII; et hic terminatur prima ætas.

B.C. 2948. Birth of Noah. [A.M. 1642.] End of First Age.

Cap. XI.

Recapitulation of First Age.

Ætatis[1] primæ initium, secundum interpretes, incipit in formatione Adæ, secundum Methodium in morte Adæ, quia ipse disposuit tempora per chiliadem. Adam cum XV. esset annorum genuit Caym, et post alios XV. genuit Abel. Scholastica Historia dicit Adam fuisse CXXX. annorum quando genuit Seth ad imaginem et similitudinem suam; Adam vero ad imaginem Dei, reliqui vero ad imaginem ipsius, quod fere idem est. Josephus et Methodius dicunt Adam fuisse CC. annorum quando genuit Seth; Seth vero genuit Enos, qui Caynan, qui Malaleel, qui Jared, qui Enoch, qui Matussale, qui Lamech, qui Noe. Sicut in generatione Cayn septimus fuit pessimus, scilicet Lamech, sic in generatione Seth VII. fuit optimus, scilicet Enoch, quem Deus transtulit in Paradisum.

The Prophecy of Adam.

Jubal vero[2] filius Lamech audivit Adam prophetasse de duobus judiciis: unum[3] per aquam, alterum[4] per ignem, qui[5] et[6] ultimum; et ne ars vel prophetia Adæ periret, Jubal composuit duas columnas, unam marmoream propter ignem, alteram latericiam propter aquam, in quibus scripsit omnia gesta vel facta ante Diluvium; Freculphus[7] dicit columnam marmoream adhuc in terra Syriæ fuisse.

Freculphus. A.D.

---

[1] Repetitio primæ ætatis, in marg. A.D.

[2] *vero*] om. B.

[3] *unum*] uno. B.

[4] *alterum*] altero vero. B.

[5] *qui*] quod. B.D.

[6] *et*] est. B.

[7] *Freculphus*] Freculsus. A.B.E. Freculfus. B.D. and marg. A.D.

B.C. 2948–2148. Of the age of Methuselah.

De annis Matussale incertum est; LXX. Interpretes dicunt eum vixisse post Diluvium XIIII. annis, et non legitur eum fuisse in arca, nec translatus[1] ut Enoch; Hieronymus dicit eum mortuum fuisse eodem anno in quo fuit[2] Diluvium. Omnes tamen conveniunt de numero annorum vitæ suæ, quod vixit DCCCCLXXX. annis tantum. Porro Noe decimus fuit ab Adam, in quo prima ætas terminata est.

Of the duration of the First Age.

Primæ ætatis annos ponunt interpretes II.M.CCXLII.;[3] Hieronymus non plene II.M. Methodius dicit duo millia: ipse vero per chiliades sæcula disposuit. Non enim apponit nec minuit, et ideo de numero annorum nullum certum reliquit. Isidorus enim certum numerum apponit, scilicet II.M.CCXLII.

Cap. XII.

Birth of Shem, Ham, and Japheth.

Noe cum quingentorum esset annorum genuit Sem, Cam, et Japhet. Cum enim[4] cœpissent homines multiplicari super terram, viderunt filii Dei, id est filii Seth religiosi,[5] filias hominum, id est de stirpe Cayn, et victi concupiscentia acceperunt eas in uxores, et nati sunt inde gigantes. Josephus dicit quod usque ad VII. generationem boni permanserunt filii Seth, post ad mala progressi, recedentes a solemnitatibus paternis, et ob hoc Deum contra se irritaverunt. Nam multi filii Seth cum mulieribus coëuntes injuriosos[6] filios genuerunt, qui propter confidentiam fortitudinis a Græcis gigantes dicti sunt.[7] Methodius vero propter peccata hominum Diluvium dicit advenisse, quia in quingentesimo anno

---

[1] *translatus*] corr. translatum.

[2] *fuit*] erat. B.D.

[3] *II.M.CCXLII.*] II.M.CCII. B.

[4] *enim*] autem. B.D.

[5] *religiosi*] om. D. Nota. in marg. B., and again opposite: VII. generationem.

[6] *injuriosos*] corrected into *innumerosos* in B.

[7] Causa Diluvii. in marg. B. Peccatum Sodomiticum. in marg. A.D.

primæ chiliadis filii Cayn abutebantur uxoribus fratrum suorum nimia fornicatione. Centesimo[1] anno mulieres, in vesaniam versæ, supergressæ viris abutebantur. B.C. 2418-2348

Mortuo Adam, Seth separavit cognationem suam a cognatione Cayn: redierat[2] enim Seth ad natale solum,[3] nam et pater ejus vivendo prohibuit ne miscerentur. Seth autem habitavit in Cordan, in monte proximo Paradiso. Cayn autem habitavit in campo ubi occiderat fratrem[4] suum. Separation of the children of Seth and Cain.

Cap. XIII.

Quingentesimo anno secundæ chiliadis exarserunt homines in alterutrum coëuntes. DCC. anno secundæ chiliadis inter filios Seth et filias Caym orti sunt gigantes; et incepta tertia chiliade, inundavit Diluvium. Methodius dicit quod potuit esse quod incubi vel dæmones opprimebant mulieres in somnis ob nimiam concupiscentiam coitus; quæ concipientes ab incubis, semen muliebre emissum immittentes, fœtus gigantæos[5] produxerunt, a magnitudine corporum sic dicti.[6] Hoc Freculphus.[7] Post Diluvium nati sunt alii gigantes, qui Birth of giants. The Deluge.

---

[1] *Centesimo*] centesimo vero. B.

[2] *redierat*] prædixerat. B.

[3] *solum*] suum. B. Habitatio Seth et Cahyn. in marg. B.

[4] *fratrem*] filium. E.

[5] *gigantæos*] gigantes B.

[6] *dicti*] corr. dictos.

[7] *a magnitudine corporum sic dicti. Hoc Freculphus.*] a magnitudine hoc Freculphus a magnitudine corporum sic dicti. B.D. In A. the word *concipientes* occurs near the end of a line, the remainder of which is erased; the next line begins, after a short blank, with *a magnitudine corporum sic dicti.* In E. this arrangement is followed exactly, a blank being substituted for the erasure. In the margin of A., a little above the words *incepta tertia*, are visible, faintly written in a later hand than that of the text, the words *ab incubis . . . . a magnitudine*, referred to their present position by a caret; just below, still in the margin, come *Hoc Freculphus*. There is no marginal addition in B.D.E.

B.C. 2348. et Titanes dicti sunt; de quorum stirpe fuit Enachim cujus filii habitabant in Ebron, qui Titanes dicti sunt; de quibus ortus est Golias et multi alii.

Cap. XIV.

The building of the Ark.

Præcepit Dominus Noe quod arcam faceret, et dixit: "Finis universæ carnis venit coram me; præter eos, qui "in arca sunt salvandi, omnes disperdam cum terra." Dicunt enim[1] auctores quod vigorem[2] terræ et ejus fœcunditatem longo tempore post Diluvium debilitari, unde esus carnium post Diluvium primo hominibus concessum[3] est propter terram infructuosam, cum inantea de fructibus terræ victitarent.[4] Fecitque Noe arcam de lignis lævigatis, id est, politis vel quadratis, intus et extra bituminatam; in longitudine CCC. cubitorum, in latitudine L. cubitorum, in altitudine vel profunditate XXX. cubitorum. Rabanus dicit cubitus communis vel naturalis pedem continet et dimidium, sive tres palmas; palma se extendit a pollice usque ad extremum digiti longioris; cubitus geometricus continet VI. cubitos naturales, quæ[5] est[6] novem pedes. Josephus et Augustinus dicunt IV. fuisse cameras in arca, Rabanus vero V.: una[7] hominum; II. avium et animalium mitium; III. animalium immitium; IV. apothecariorum; V. stercorum vel sentinarum. Rabanus dicit arcam constructam de cubitis geometricis, aliter tot et tanta animalia non sustentaret vel salvaret.

Its dimensions.

Rabanus. A.E.

[1] *enim*] autem. B.D.

[2] *quod vigorem*] vigorem. B.D. Nota. in Marg. A.D.E.

[3] *concessum*] concessa. D.

[4] *victitarent*] victitaret. B.

[5] *quæ*] corr. quod.

[6] *est*] sunt. D.

[7] *una*] unam. D. corr. primam.

Cap. XV.

Arca perfecta, ingrediuntur Noe et uxor ejus Puerphara,[1] Sem et uxor ejus Pharphia, Cam et uxor ejus Cataphina, Japhet et uxor ejus Fluina, et de cunctis animantibus mundis et immundis juxta præceptum Domini. Quidam tamen auctorum dicunt quod Deus misit ad Noe bestias, et volucres, et cætera animantia, præcepto oris sui ad arcam ut deberent salvari. Arcam enim sunt ingressi non combinati sed singuli, quia prohibitus fuit amplexus, et præcepto Domini egrediuntur combinati, in signum amplectendi[2] et crescendi.

B.C. 2348–2347. Completion of the Ark.

Methodus. A.D.

Exsiccata terra, et Noe de arca egresso, eadem enim die anno revoluto qua ingressus est, promisit Dominus Noe quod ultra non fieret diluvium; in cujus fœderis signum posuit arcum suum in nubibus cœli, et est signum duorum judiciorum, unius præteriti, qui[3] est aquosi coloris et est exterior, et alterius[4] futuri, qui[5] est cærulei coloris vel rubei, qui est igneus, et est interior. Et tradunt Sancti quamplurimi quod per XL. annos ante Diem Judicii non videbitur propter aëris desiccationem. Secundum Rabanum et Josephum.[6] Secundum Hieronymum et Augustinum.[6]

The covenant with Noah.

The rainbow a sign of the two judgments.

Cap. XVI.

Noe per præceptum Domini de arca egresso cum suis, terram cœpit fodere, vineas naturales per cultum

Noah becomes a husbandman.

---

[1] Nota uxorum nomina. in marg. E. in a late hand.

[2] *amplectendi*] complectendi. B.D.

[3] *qui*] quod. B.

[4] *et alterius*] alterius vero. B.

[5] *qui*] quod. B.

[6] In A. these sentences are in one line, but separated by an interval and followed by a blank space, which is divided vertically down the middle into two compartments. These were probably intended to contain pictorial representations of the ark, after the descriptions of Rabanus and Josephus, Jerome and Augustine. Vid. MS. Cotton. Titus. D. III. In B.D.E. the titles are written continuously on and no blank follows.

B.C. 2347. plantare, bibensque vinum inebriatus est, ignorabat enim vigorem vini; et dormiens in tabernaculo suo verenda[1] sua detecta sunt. Non enim illo tempore utebantur femoralibus; Semiramis regina Babiloniæ prima fuit inventrix femoralium. Cam vero viso[2] verenda[3] patris sui fratribus suis nunciavit; sed illi pallium ponentes[4] in humeris, et oculos tegentes, et averso vultu euntes, patris eorum verenda[5] detecta operuerunt. Revelatum enim fuit Noe in spiritu quod filius ejus junior verenda[6] detecta operuit tectis oculis, quod non fecit senior, qui majoris scientiæ deberet fuisse. Et impleti sunt dies Noe DCCCCLIII. annos et mortuus est. Dicunt enim Strabus et Josephus quod nemo putet falsa quæ dicta sunt de longanimitate[7] vitæ antiquorum patrum, quia propter gloriosas utilitates, quas ipsi jugiter perscrutabantur, id est, Astronomiam, Geometriam, Deus eis amplius spatium vivendi contulit, quia aliter ediscere non potuissent nisi per spatium DC. annorum: per tot annorum curricula magnus annus naturalis adimpletur.

Genesis. A.D.

Death of Noah.

Josephus, Strabus. A.E.

The longevity of the Patriarchs.

Cap. XVII.

Dispersion of the sons of Noah.

Beda. A.

Filii Noe, Sem, Cam, Japhet[8] disseminati sunt in tribus mundi partibus secundum Alcuinum; Sem Asiam, Cam Affricam, Japhet Europam. Sicut Noe fuit X. ab Adam, sic Abraham fuit X. a Noe, juxta LXX. Interpretes.

Birth of Jonithus.

Centesimo anno tertiæ chiliadis natus est Noe filius, nomine Yonicus, cui Noe dedit dominationes usque ad

---

[1] *verenda*] verecunda. B.

[2] *viso*] visa. A.E.

[3] *verenda*] verecunda. B. Nota de femoralibus. in marg. B.

[4] *ponentes*] tollentes. D.

[5] *verenda*] verecunda. B.

[6] *verenda*] verecunda. B.

[7] *longanimitate*] longævitate. D.

[8] *Japhet*] et. præm. B.D.

mare Elicora; cui etiam Dominus dedit donum sapientiæ ut inveniret Astronomiam et[1] sciret prædicere quosdam eventus, præcipue de ortu regum et regnorum, et tanquam propheta habebatur. Hic enim Yonicus prædixit[2] primogenita Cam primo regnare, nam primi de Cham regnaverunt super Assyrios, de quo fuit Belus. B.C. 2347-2247.

De Sem processerunt Medi, Persi, et Græci; de Japhet processerunt Romani et cæteri qui sunt in Europa. Hoc ostendebat[3] Yonicus Nembroti discipulo suo, qui postea inter filios Cam obtinuit principatum quousque regnaret Ninus,[4] qui fuit rex Assyriorum et construxit civitatem non[5] minimam,[6] et eam nomine suo nominavit Niniven, itinere trium dierum. The descendants of Shem. Ninus. Nineveh.

Narrat enim Philofilo[7] in libro Quæstionum super Genesim, quod ex tribus filiis Noe, adhuc Noe vivente, nati sunt XXIIII.M. virorum et centum, extra mulieres et parvulos.[8] Post mortem vero Noe convenerunt duces in campum Sennaar, et timentes diluvium, consilio Nemproth, volentis regnare, cœperunt ædificare turrim, quæ pertingeret usque ad cœlos, habentes lateres pro saxis et bitumen pro cæmento. Hoc[9] Hieronymus. Descendit Dominus ut videret turrim, animadvertit ut puniret, et ad Angelos ait: "Venite, confundamus lin-"guam eorum, ut non intelligat quisque[10] vocem proximi "sui." Fuit hoc factum tempore quo Phalegh regnavit. Anno ante Christum 2100. E. Building of the Tower of Babel. Hieronymus. The confusion of tongues.

Egressus est Assur contra Babylonem, quem Nemproth vi expulit de terra illa et de turri, quæ ejus erat Assur.

[1] *et*] ut. B.D.

[2] Divisio filiorum Noe per orbem. in marg. B.

[3] *ostendebat*] ostendit. B.

[4] Ninus. in marg. A.D.E.

[5] *non*] om. B.

[6] *minimam*] nimiam. B. mĩmã. A. mĩam̃. E.

[7] *Philofilo*] Philo. D.

[8] *extra mulieres et parvulos*] absque mulieribus et parvulis. B. Generatio Noe, ipso vivente. in marg. B. De turri Babel. in marg. A.D.E.

[9] *Hoc*] Hæc. B.D.

[10] *quisque*] unusquisque. D.

B.C. 2247–2217. jure hæreditario. Ille Assur filius erat Sem; Assur autem genuit Cuza. Nemproth genuit Belum, sed non Belum regem Græciæ, sed Belum Nemprotidem; quo mortuo, filius ejus Ninus totam obtinuit Assyriam, et rex fuit Assyriorum. Hic dicebatur Zoroastes, idem quod inventor[1] artis magicæ, et hic invenit VII artes liberales.

The origin of idolatry. Ninus iste,[2] mortuo Belo patre suo, in solatium doloris imaginem patris fecit, cui tantam reverentiam exhibuit, ut quicunque ad illam imaginem pro quovis delicto confugerit, salvus esset.[3] Hujus exemplo plures magnates caris suis imagines fecerunt, et adorari præceperunt. Unde ab illo Belo idola originem assumpserunt, et ab ejus nomine derivatur nomen generale idolorum, secundum diversitatem idiomatum: alii Baal, alii Bel, alii Baalym, alii Beelphegor, alii Belzebub dicentes. (Hoc Methodius.)

Cap. XVIII.

Birth of Arphaxat; [A.M. 2244] Sem C. erat annorum quando genuit Arphaxat, ab Adam formatione II.M.CCXLIIII. Arphaxat XXXV. erat annorum quando genuit Sale, ab Adam II.M.CCCLXXIX. (of Sala; [A.M. 2379]) Sale annorum XXX. genuit Heber, a quo Hebræi dicti sunt; ab Adam II.M.DIX. (of Heber; [A.M. 2509.]) Heber annorum XXXIIII. genuit Phaleg; vixit in toto Heber CCCXXX.[4] (of Peleg;) Phaleg secundum Hebræos annorum XXX. genuit Ragav vel Rew, quod idem est. (of Reu.) In diebus ejus, cum omnis terra esset labii unius, in turris ædificatione confusæ sunt linguæ.[5] (Strabus. A.) Vixit autem Phaleg postquam genuit Ragav

---

[1] *inventor*] inventor idolorum. D. Inventor artis magicæ et VII. artium liberalium. in marg. B.

[2] *iste*] om. B.

[3] *esset*] primus inventor idolorum Ninus. in marg. A.D.E.

[4] *Heber annorum. . . . Heber cccxxx.*] om. D.

[5] Ædificatur turris Babel. in marg. A.D.E.

CCVIII. annos; tempore suo dii primo adorantur; ab Adam II.M.DCCLXXIII.[1] Ragav vero XXII. annorum genuit Sarug; vixit quoque postea CCVII. annis, et genuit filios et filias; ab Adam II.M. nongenti V. Eo tempore Cithero poeta claruit Athenis.[2] B.C. 2217–2155. [A.M. 2773.] Of Serug. [A.M. 2905]

Sarug XXX. annorum genuit Nachor; vixit autem postea CC. annis, et genuit filios et filias. Of Nahor.

Regnum Ægyptiorum inchoavit ab Adam III.M.XXXV. The Kingdom of Ægypt. [A.M. 3035.]

In diebus Sarug Belus Nemprotides rex Babyloniæ intravit Assyriam, sed nihil profuit, et mortuus est.[3] Belus. Post ipsum regnavit Ninus filius ejus, qui Assyriam conquisivit, et Niniven civitatem fecit, ut prius, et ibi[4] sedem regiam posuit; iste primus compositor idolorum. Ninus. Eo mortuo, scilicet XI. anno nativitatis Abrahæ, regnavit uxor ejus Semiramis, pro eo habens unicum filium, quem susceperat[5] de Nino, quæ non ausa immaturo puero regnum[6] tradere, nec ipsa quidem palam regnum tractare, simulat se pro matre filium, pro fœmina puerum; nam vox utriusque fuit gracilis, et statura mediocris. Semiramis. Hæc inventrix braccarum; ante usi non sunt.[7] An invention. Tiara pro velamento capitis ordinavit, et præcipue ipsa usa est ut a populo non videretur, et populo præcepit talibus uti; qui ritus in illa gente servatur[8] adhuc. Magna deinde hæc mulier gessit, totius regni sui invidiam superavit, non modicam gloriam acquisivit, Æthiopiam subjugavit, Indiam viriliter debellavit, rempublicam bene rexit, et tandem proprium filium, quem de Nino susceperat, nupsit, a quo parvo post tempore interfecta est. Dum illa regnasset, nunquam vel raro visa est a

---

[1] Here follow in E. the words *Eo tempore Cithero poeta claruit Athenis*, crossed out. The rest of the paragraph is omitted and added in a later hand in a foot note.

[2] Cithero. in marg. A. Cithero claruit. in marg. D.

[3] Ninus. in marg. A. Ninus primus inventor idolorum. in marg. D.

[4] *ibi*] ibidem. D. Primus compositor idolorum. in marg. B.

[5] *susceperat*] suscepit. D.

[6] *regnum*] om. D. De Semiramide regina. in marg. A.D.

[7] *usi non sunt*] usæ non fuerunt. B. usæ non sunt, D.

[8] *servatur*] usque. add. D.

B.C. 2155–1912. populo; responsa nunquam dedit ore tenus, sed per internuncios.

Birth of Terah. Nachor XXVIII. annorum genuit Thares; vixit postea CXIX. annos,[1] et genuit filios et filias.

The kingdom of the Assyrians. [A.M. 3114.] Regnum Assyriorum et Sicyoniorum exoritur, ab Adam III.M.CXIIII.

Birth of Abram, Nahor, Aram, and Lot. [A.M. 3184.] Thares LXX. annorum genuit Abram,[2] Nachor, et Aram; porro Aram genuit Loth. Mortuusque est Aram ante patrem suum Thares; ab Adam formatione III.M.CLXXXIIII.

Natus est Abraham XLIII.[3] anno Nini[4] regis Assyriorum, CCXCIII.[3] post Diluvium secundum Josephum. Death of Ninus. Anno XI. nativitatis Abrahæ mortuus est Ninus.

Abraham goes down into Egypt. Abraham, mortuo patre suo, descendit in terram Sichem et inde Pentapolim, postea collocans tabernaculum suum juxta Bethel; fame invalescente descendit in Ægyptum, dicens Sarrai uxorem suam esse sororem illius.

He returns and separates from Lot. Abraham, plurimum ditatus, rediens de Ægypto ad locum prioris tabernaculi, propter jurgium pastorum recessit etiam a Loth usque ad convallem Mambre juxta Ebron.

Cap. XIX.

Melchizedec. Abraham cum rediisset de occisione IIII. regum, occurrit sibi[5] Melchisedech, rex Salem, cum pane et vino; Tithes and first fruits. dedit etiam decimas de cunctis acquisitis. Decimæ leguntur primo datæ ab Abraham, sed primitiæ prius dabantur ab Abel. Hunc etiam Melchisedech tradunt

[6] Petrus c. 43. et Hiero-

[1] *annos*] annis. D.

[2] *Abram*] Abraham. B.

[3] Blanks seem to have been originally left in A. for these numerals, which are Arabic, the preceding numerals being Roman.

[4] *Nini*] regni. B. regni anni. D.

[5] *sibi*] ei. D. Melchisedech. in marg. A.D.E.

[6] In A. in a smaller hand than the text, but apparently that of the author. Many of the succeeding marginal references are written in the same hand.

Hebræi fuisse Sem primogenitum Noe, et vixisse usque ad Ysaac; nam omnes primogeniti a[1] Noe usque ad Aaron vocati sunt sacerdotes, qui in conviviis et oblationibus benedicebant populo. Mos enim erat patri benedicere primogenito suo, qui de jure hæreditario dominari deberet super omnes fratres suos; nam Esau vendidit primogenita sua fratri suo Jacob et ideo junior dominabatur super seniore.

B.C. 1912–1896. nymus ad Evangelia.

Tulit igitur Dominus Abram[2] in vehiculis, Scholastica Historia dicit in curru, et Sarrai et Loth et animas quas fecerat in Aram, id est quas quidem ibi acquisierat, et intravit in terram Chanaan, et venit ad Sichem, ad vallem illustrem quæ tunc Pentapolis dicebatur, a V. civitatibus Sodomorum, quæ nunc Mare Salis vel Mare Mortuum dicitur;[3] ibi enim dicitur Mare Diaboli, cujus suasu peccatum factum fuit. Et bene dicitur Mare Mortuum, quia nihil in eo vivit et nihil in eo mergi potest[4] animam habens; dicitur enim Lacus Asphalti, id est Bituminis; alumen ibi reperitur, est enim[5] terra quæ tingitur alluta, id est, Cordewan.[6]

Abraham goes into the land of Canaan.

The Dead Sea.

Josephus[7] dicit Abraham primum dixisse unum esse verum Deum Creatorem cunctorum. In Thare terminatur II. ætas.[8]

Termination of the second age.

Cap. XX.

Anno Abrahæ LXXV. facta est ei a Deo repromissio.[9] Anno ejus LXXXVI. natus est ei filius nomine Ismael de Agar ancilla sua. Anno ejus C. natus est[10] ei Ysaac

The covenant with Abraham

Birth of Isaac.

---

[1] *a*] usque ad. D. *usque* and *d* having been crossed out.

[2] *Abram*] Abraham. B. om. D. asphaltum. in marg. A.D.

[3] Nota. in marg. D.

[4] *potest*] om. B. vivam. add B.D.

[5] *enim*] autem. D.

[6] *Cordewan*] Cordewayn, B.E.

[7] *Josephus*] Jeseth. E.

[8] Nota. secunda ætas. in marg. A. Secunda ætas. in marg. D.

[9] *repromissio*] promissio. D.

[10] *est*] om. E.

B.C. 1896–1753. Dionysius. A.D. Petrus. c. 56. A.D.

de Sarra vetula et tunc factum est convivium. Anno ejus CXXXVII. mortua est Sarra uxor ejus, et sepulta in Ebron. Duxit vero Abraham post mortem Sarræ Cheturam[1] in uxorem, quam dicunt fuisse nominatam Agar, ex qua genuit VI. liberos. Isaac XL. annorum erat quando duxit Rebeccam[2] in uxorem, procurante Eleazaro, qui[3] sterilis postmodum mansit XX. annis.

Augustinus de Civ. Dei. l. 18. A.D. Pallas.

Apud lacum Triconidem apparuit virgo, Tricinia nomine, quæ est dicta Pallas a Pallene insula Thraciæ ubi nutrita fuit, sive a Pallante gigante quem interfecit; hæc plures artes adinvenit, potissime tamen lanificium, unde a populo dea[4] nuncupatur.

Birth of Esau and Jacob.

Inde nati Isaac gemelli, Esau et Jacob.

Aug. ibid. A.D.

Hoc anno regnum Argivorum cœpit exordium sub Inacho patre Isidis, quæ[5] quidem Isis[6] in Græcia[7] navigavit et quasdam literarum apices Egyptiis dedit.

The kingdom of the Argives. Job. [A.M. 3679.]

Eo[8] tempore regnaverunt in Medo reges duodecim successive, quorum secundus vocatus est Jobab, post flagellationem vocatus est Job; hic est ille de quo fit historia. Ab Adam III.M.DCLXXIX. Hoc Augustinus de Genesi.[9]

Phoroneus.

Eo anno Phoronius filius Machi Græciæ dedit leges, et sub judice causas agi instituit, locumque destinatum a nomine suo forum appellavit.[10]

Prometheus.

Eodem tempore Prometheus frater Atlantis primus dictus est fecisse homines, tum quia doctos de rudibus fecit, tum quia imagines fecit quas arte quadam deambulare fecit. Hic vero fuit primus inventor annulo-

---

[1] *Cheturam*] Sethuram. B.D.

[2] *Rebeccam*] Rebecca. E.

[3] *qui*] q^{i}. A.; and qui. E.; quæ, B.D.

[4] *dea*] deena. B.D.

[5] *quæ*] qui. D.

[6] *Isis*] Isidis. D.

[7] *Græcia*] Græciam. D.E.

[8] *Eo*] Eodem. B.

[9] *Eo tempore . . . Augustinus de Genesi.*] Added in a footnote in A.E., and referred to its place by a mark. In B. it is placed in the text after forum appellavit. The note is in a later hand than the text in E. Nota. in marg. A.D.E.

[10] De hoc nomine foro. in marg. A.D.

rum, et fecit annulum[1] ferreum et vocavit eum unguilinum, nam in eam[2] gemmam[3] incluserat; quia sicut unguis carne sic gemma metallo circumdatur. Et imposuit in digito qui vocatur medicus, quia ad illum se extendunt venæ cordis. Ab Adam[4] III.M.DCLXXXIX. B.C. 1753–1745. Dionysius. A.D. [A.M. 3689.]

Cap. XXI.

Mortuus est Abraham cum esset CLXXV. annorum, et sepultus est in Spelunca Duplici in Ebron. Jacob empta primogenita a fratre suo et benedictione a patre surrepta juxta matris consilium descendit in Mesopotamiam. Primogenita[5] dicuntur quædam dignitates et prærogativæ quas habebant filii primogeniti in suis cognationibus usque ad Aaron; videlicet, quod induerentur veste speciali in sacrificiis offerendis, quod etiam paternam reciperent benedictionem, quod duplam in conviviis reciperent portionem, et in divisione hæreditatis, et quod minoribus suis benedicerent. Jacob, nupta Lya, genuit ex ea Reuben primogenitum suum. Death of Abraham. Jacob goes down into Mesopotamia. Pet. c. 64. A. Birthright. Birth of Reuben.

In Achaia factum est diluvium particulare, Og rege regnante, qui urbem Acchen innovans Eleusim omnino condidit. A deluge in Achaia.

Hoc anno Jacob XCI. annorum existens genuit Joseph ex Rachel. Finitis XIIII. annis quibus Jacob servivit pro uxoribus suis, pepigit cum eo Laban quod quicquam[6] varium colorum de gregibus essent[7] quod forent[8] Jacob, et quod unicoloris[9] forent[10] Laban, Anno ante Christum. 1856. E. Birth of Joseph. Petrus. c. 47. A.D.

---

[1] De annulo. in marg. A.

[2] *eam*] eo. B.

[3] *gemmam*] om. D.

[4] *Adam*] formatione. add. D.

[5] Quid sit primogenitum. in marg. A.D.

[6] *quicquam*] quidquam. B.; quicquid. D. Jacob. in marg. A.D.

[7] *essent*] esset. B.D.

[8] *quod forent*] quod foret. B. foret. D.

[9] *unicoloris*] unius coloris. B. vincoloris. E.

[10] *forent*] foret. D.

B.C. 1745–1716. quia Jacob fuit bonus pastor; quod et factum est. Jacob enim capiens virgas populeas amygdalinas virides et[1] illas pro parte excoriavit, et in canalibus aquarum posuit ubi tempore coitus greges convenerant, et ultra modum ditatus est. Talem etiam ferunt fœminarum[2] naturam esse ut quales formas in extremo voluptatis æstu conspexerint dum concipiunt, talem sobolem procreant; sic solent in Hispania objicere generosos equos obtutibus equarum concipientium.

Hugo c. Molo. A.D.

Joseph is sold by his brethren.

Joseph[3] a fratribus venditus in Ægyptum ubi mansit XXII. annis antequam pater suus venerat ad eum. Primo a fratribus venditur mercatoribus; post ab eis Putifaro eunucho magistro militum Pharaonis regis; iste enim emerat eum ut abuteretur eo, non enim erat Puthifar castratus ut pueri sunt, sed habuit uxorem et filios et filiam quam Joseph postea desponsaverat;[4] sed, empto Joseph, Deus ita infrigidavit Putifarum ut deinceps esset impotens ad coitum, tanquam si esset castratus; unde ex hoc factus est pontifex Heliopoleos. Fuit enim Joseph C. et X. annorum quando obiit. Ab Adam III.M.DXLV.

Aug. de Civitate Dei. A.D. [Dei. om. A.]

Potiphar.

[A.M. 3545.]

CAP. XXII.

Death of Isaac.

Moritur Isaak CLXXX.[5] annorum, et sepultus est cum patre suo in Spelunca Duplici. Quo anno Pharao vidit somnium de spicis et de[6] VII. bobus, illo[7] anno,

---

[1] *et*] corr. om.

[2] *fœminarum*] mulierum. D.

[3] Joseph. in marg. A.D.

[4] *Fuit enim . . . . ab Adam III.M.DXLV.*] Added in a foot note in A.E.; the page ending in A. at *Heliopoleos* there is no mark referring it to its present position, as there is in E., where it is written in a later hand than the text.

[5] *CLXXX.*] 180. A.B.D. 186 E.

[6] *de*] om. B.D.

[7] *illo*] In. B.D.

qui fuit II. annus famis, Jacob, ipso existente CXXX. annorum, descendit cum filiis in Ægyptum. Joseph igitur ætate CX. annorum,[1] moritur, et conditus aromatibus conservatur usque ad exitum filiorum Israel de Ægypto. Similiter et ossa fratrum ejus sunt[2] conservata; cum ossibus suis in Sichem sunt translata, quæ modo Neapolis est et urbs Samaritanorum. Et sic a descensu Jacob in Ægyptum usque ad exitum illorum sunt anni CCXV. B.C. 1706–1571. Death of Joseph.

Cap. XXIII.

Aaram[3] filius Caath, filii Levi ex[4] uxore sua, Jocabeth[5] genuit Moysen. Pharao, sub quo fuit Joseph, proprio nomine dictus est Nephers; post quem VIII. dictus est Amonophis, sub quo natus est Moyses. Hic rex oderat Israel propter virtutem ingenii, laboris industriam, opum affluentiam, et sobolis elegantiam; unde et callide excogitavit[6] illos opprimere, ne multiplicatus[7] contra eum insurgeret.[8] Imposuit eis angarias operum, lateras[9] coquendi, fossata faciendi, lutum asportandi, et multa alia enormia et dura; quibus laboribus populus confractus amplexibus non vacavit, et ut sic proles deficeret.[10] Insuper et quidam scriba doctus futurorum præscius nunciavit Pharaoni unum de Hebræis nasciturum qui principatum Ægypti humiliaret, et genus Israel exaltaret; ea de causa jussi sunt infantes mares Hebræorum in flumine natari, et fœminas reservari ad usum Ægyptiorum, quia venustiores fuerunt Ægyptiis; propter

Birth of Moses. Petrus Rabanus. A.D. Josephus. A.D. Pharaoh oppresses Israel.

Historia Scholastica. D.

[1] *descendit cum filiis . . . . . cx. annorum*] om. B.D. from homœoteleuton.
[2] *sunt*] om. B.D.
[3] *Aaram*] Turam. B. Auram. D.
[4] *ex*] et. E.
[5] *Jocabeth*] Jocaleth. B.
[6] *excogitavit*] cogitavit. D.
[7] *multiplicatus*] multiplicati. D.
[8] *insurgeret*] insurgerent. B.D.
[9] *lateras*] lateres. B.D.
[10] Nota. in marg. A.D.

B.C. 1571. Moses is hid in the bulrushes; is found by the daughter of Pharaoh.

hoc creditur Deum vindictam cepisse super Ægyptios in flumine. Unde natus Moyses III. mensibus absconditus, tandem in fiscella scirpea intus et extra bituminata gluten et[1] intus conclusus, in maris fluctibus projicitur; quem filia Pharaonis reperiens, Cherimit nomine, in filium adoptavit, et Moysen nominavit, etymologice a Moys quod est aqua, et Isis[2] salvatus. Hic omnem mammam Ægyptiorum abhorrens, ex propria matre tandem, quæsita nutrice Israelitica, lactatus est. Et cum trivius factus esset ejus speciem et staturam Deus ita auxit ut ubicunque deferretur[3] per platæas, circumstantes relictis occupationibus in eum intendebant.

He is brought to Pharaoh.

Die igitur quadam dum Cherimit obtulisset eum Pharaoni, ipse Moysen in filium adoptavit; admirans pueri venustatem, coronam suam misit super caput pueri, in qua imago Hamonis fabricata fuerat; puer statim coronam sub pedibus conculcavit. Astans quoque sacerdos Heliopoleos exclamavit: Hic est puer quem nobis occidendum dii nostri monstraverunt ut de cætero timore careamus; et sic in puerum irruebat[4] nisi persuasione cujusdam sapientis; qui hoc[5] per insipientiam factum asserebat, et sic liberatus fuerat. In cujus rei argumentum allatæ sunt prunæ coram puero, qui[6] statim ori apposuit; linguæ vero amittens eloquentiam quia ardorem non ferens linguæ eloquentiam consumpsit. Unde impeditioris linguæ Hebræi ipsum fuisse autumant.

Historia Scholastica. D.

---

[1] *gluten et*] corr. glutine.
[2] *Isis*] Isus. B.
[3] *deferretur*] deferretur. B.
[4] *irruebat*] irruisset. D.
[5] *hoc*] hæc. E.
[6] *qui*] quas. D.

Cap. XXIIII.

Cum autem adultus fuisset Moises[1] contra Æthiopes debellavit et ipsos devicit, et Tharben filiam regis Æthiopum desponsavit. Hæc autem fuit illa Æthiopissa pro qua jurgati sunt contra eum Maria et Aaron, frater et soror Moysi. Postea pro occisione cujusdam Ægyptii, quem Moises occiderat pro percussione quam[2] ille Ægyptius Hebræum percusserat, fugit in terram Madian, ubi desponsavit filiam sacerdotis, ex qua genuit Gersan et Eleazer. Sacerdos ille primas fuit in terra Madian circa divisionem Maris Rubri, nomine proprio Raguel, agnomine Jethro, habens septem filias pastrices; officium enim alendorum gregi tunc erat mulierum, maxime in regione Trogoditarum.

B.C. 1531–1451. Historia Scholastica. D.

Moses slays the Egyptian.

He flees into the land of Midian.

Eo tempore Moyses ætate[3] LXXX. annorum post visionem rubi ignei in Monte Oreb, Pharaonem alloquitur ut dimittat populum Dei sacrificare ei; indurato enim ejus corde non dimisit populum; postea Moyse populum ducente per Mare Rubrum, nutu Divino perduxit populum in Terram Promissionis, ubi multa mirabilia annuatim facta sunt. Quadragesimo, anno egressionis, Aaron obiit in Arabia in Monte Asini, qui nunc Oreb dicitur.[4]

He leads the Israelites through the Red Sea.

Death of Aaron.

Eodem anno Moyses, cum XL.[5] annis esset in Ægypto, et XL. annos in Madian,[6] et XL. annos, XXX. diebus minus, in Eremo populo præfuisset, CXX. ætatis suæ anno, obiit in monte Abarim, quod[7] est contra Jericho; sepultusque est a Domino in valle Moab.

Death of Moses.

---

[1] *Moises*] interlined in A.E.

[2] *quam*] q̃ A. quem. B.

[3] *ætate*] erat. D.

[4] Moritur Aaron in marg. A.D.E.

[5] *XL.*] XC. B.D.E. In all, the numerals are Arabic. In A. it is evident that 90 was first written, and afterwards the 9 converted into a 4 by the addition of a stroke.

[6] *XL. annos in Madian.*] om. B.

[7] *quod*] qui. B.D.

B.C. 1451–1325. Joshua. Erecthonius.

Josue, minister Moysi, XXVII. annis rexit populum Israel, secundum Josephum; Scriptura tacet de annis.

Anno primo Josue Erectonius, Atheniensis rex, primus in Græcia quadrigam junxisse fertur; erat enim prius[1] apud alias nationes.

Death of Joshua.

Post mortem Josue servierunt filii Israel causam regi Mesopotamiæ. Josue enim XLIIII. annorum fuit[2] quando venit ad Moysen, et XL. annis fuit cum eo in deserto; exinde colligitur quod XXVI. annis et V. menses[3] XXIII. dies[4] rexit populum trans Jordanem; et sepelierunt eum in Tampnass-ara,[5] quæ sita est in monte Effraym. Ab Adam III.M.DCCLVI. [A.M. 3756.]

Othniel.

Othoniel XL. annis regnavit.

Cadmus.

Græci quasdam literas invenerunt; secundum Augustinum, Cadmus[6] fuit inventor; hic bonus fuit grammaticus.

Ehud.

Aoth annis octoginta regnavit.

Dionysos.

Liber[7] pater floruit eo tempore, qui a quibusdam dicitur Dionysius.

Hercules. Trogus. A.D.

Temporibus Aioth floruit Hercules[8] Posterior, fortis orbis dominator, Amazonum contritor, Indiæ penetrator, Trojanorum expugnator, Lybiæ invasor, Hispaniæ dominator. Hic, secundum Ovidium, Antæum gigantem occidit Lybiæ dominator,[9] Geryonem[10] gigantem regem Hispaniæ occidit; armenta ejus in signum victoriæ per Italiam duxit. Ex filia Fauni Latinum regem procreavit; leonem interfecit, Hydram serpentem horribilem in Lerna palude extinxit, itineris stadium uno anhelitu percurrit, Centauros contrivit, apud Gades insulas columnas aureas posuit, quas

---

[1] *prius*] primus. B.D.

[2] *fuit*] erat. D.

[3] *menses*] mensibus. B.D.

[4] *dies*] diebus. B.D.

[5] *Tampnass-ara*] Tampnassam. D.

[6] Cadmus poeta. in marg. A.D.E.

[7] Liber pater. in marg. A.D.E.

[8] Hercules. in marg. A.B.D.E.

[9] *dominator*] dominatorem. D. Nota. in marg. A.D.E.

[10] *Geryonem*] Gernonem. B.E. Ovidius. in marg. A.D.

Alexander Macedo longo tempore postlapso stantes invenit. Immensos labores consummavit, et cum post insignes virtutes morbo fatigaretur, quod[1] ferre non valens in Hispania Niceta monte ad cremandum seipsum tradidit. Extinxit etiam Diomedem regem Thraciæ, qui equos suos humana carne pascebat. Hoc Ovidius. Altercatio fit inter philosophos de hoc nomine Hercules; quidam dicunt[2] hoc esse nomen vel cognomen virorum illustrium, ut Jason propter auream pellem, Sampson propter fortitudinem; sed Augustinus, de Civitate Dei, dicit duo[3] tantum fuisse.[4] Mercurius lyram invenit.[5] Eo tempore chorus inventus est in Græcia; Strabus dicit illud esse pellem cum duabus sicis, per quarum alteram aspiratur et per aliam sonus redditur. B.C. 1325-1245. Mercury invents the lyre.

Debbora ex tribu Effraim XL. annis, et Baruch de tribu Neptalim rexerunt Israel. Deborah. Barak.

Eo tempore Dionysius, qui et Liber Pater dicebatur, obiit.

Rex Mida[6] regnavit in Phrygia, de quo Theodolus poeta facit mentionem in Poetica. Unde versus: Midas.

Et miser et dives fuit olim rex Mida dives.

Gedion annis XL. regnavit in Israel. Tempore Gedeonis[7] Mercurius invenit syringas quas nos fistulas vocamus, trahens hoc nomen a Syringa uxore Cadmi, quæ propter zelum harmoniæ et coitus a viro suo recesserat et secuta est fistulas. Hic invenit lyram primo;[8] inventa concha testudinis juxta flumen Nili, cujus nervæ arefactæ et carne[9] putrefacta in ore conchæ ad aurem tenuem sibilum reddidit.[10] Gideon. Isidorus. A.D.

Eodem[11] tempore Dædalus faber aves fecit metallinas, Dædalus.

---

[1] *quod*] quem. D.
[2] *dicunt*] om. B.D.
[3] *duo*] duos. B.D.
[4] *altercatio . . . . tantum fuisse.*] This is added in a foot note in A. It forms part of the text in B.D.E.
[5] Lyra. in marg. A.D.
[6] Mida rex. in marg. A.D. Versus in marg. D.
[7] *Gedeonis*] Gededinis. B.
[8] Lyra inventa. in marg. A.D.
[9] *carne*] corr. caro. or om. et.
[10] *reddidit*] corr. reddiderunt.
[11] *Eodem*] Eo. E.

B.C. 1245–1188. [A.M. 3956.] Isid. Eth. l. 35. The labyrinth in Crete.

quas volare fecit artificiose, id est, spiritu incluso, hoc est, dæmoniaco. Ab Adam III.M.DCCCCLVI. Iste Dædalus fecit[1] labyrinthum in Creta, quod est ædificium ex perplexis parietibus compositum, ubi fuit Minotaurus inclusus; quo si quis ingrederetur, nisi glomerem fili innodatum in ostio haberet, exitus non pateret.[2] Sunt enim tales IIII. domus, scilicet in Ægypto, in Creta, in Lemno insula, in Italia. Hoc Isidorus.[3]

Paulus monachus Cassiensis. A.D.E. Abimelech.

Abimalech annis III. regnavit; hic occidit LXX. fratres suos liberos; ipse vero filius Gedionis ex concubina natus.

Tola. Faunus, King of Italy. Evander.

Thola XXII. annis regnavit in Israel. Eo tempore Faunus filius Pici regnavit in Italia, quo tempore Evander veniens de Arcadia agros et montem Palatinum accepit.

Rape of Helen. The Trojan war.

Elena[4] rapta est; conjuratio fit Græcorum, et classis M. navium. Dehinc bellum decem annorum, et ultimum famosum Trojæ excidium prædicatur. Æneas, exulatus a Troja, in Italiam venit cum filio suo Ascanio.

Jair judge of Israel. Death of Paris, and recovery of Helen. [A.M. 4003.]

Jair Galadites de tribu Manasse Israel judicavit XXII. annis; tempore suo Paris occisus est, et Helena recapta per duos fratres suos Castorem et Pollucem;[5] dicitur quod Memnon et Amazones Priamo tulere subsidium. Ab Adam IIII.M.III. anni.

Death of Hercules.

Eo tempore Hercules flammis se injecit, nam inciderat in morbum epilepticum.[6] Judices Hebræorum sunt, Hesebon, Lapdon. Eo anno Græci Trojam vastaverunt. Carmentis nympha, mater Latini regis, literas Latinas adinvenit[7] et docuit.

Jephthah judge of Israel.

Jepte Galaadithes de tribu Gad, filius meretricis,

---

[1] *fecit*] om. B.

[2] *pateret*] paterent. B. pateretur. E.

[3] *sunt enim . . . . Hoc Isidorus.* Added in a foot note in A. It forms part of the text in B.D.E.

[4] Elena rapta est. in marg. A.D.

[5] Elena recapta est. in marg. A.D.

[6] *epilepticum*] epilenticum. B. pestilenciæ. D. in a later hand than the text.

[7] *adinvenit*] invenit. D.

judicavit Israel VII.[1] annis; cujus anno primo Latinus[2] B.C. 1188–1165.
filius Fauni, cœpit regnare in Italia, in qua regnavit Latinus,
XXXII. annis. Jepte contra Ammon pugnante votum son of Faunus, king of Italy.
vovit Deo Israel, dicens: Quod[3] si Deus tradiderit filios
Ammon in manus meas, quicquid primus[4] occurrerit de Jephthah's
domo mea mihi de bello revertenti[5] eum[6] holocaus- vow.
tum Domino offeram. Et humiliati sunt filii Ammon Scholastica
sub manu Jepte coram filiis Israel. Revertenti Historia. A.D.E.
autem Jepte in Masphat occurrit ei filia ejus unigenita cum tympanis et choris; qua visa, scidit Jepte vestimenta sua et ait; "Heu, filia mea, decepisti me et "decepta es; aperui os meum ad Dominum contra te." Filia vero non dolens, pro victoria patris, ait: "Fac "mihi, pater, quodcumque pollicitus es; hoc solum præ"sta mihi ut duobus mensibus circueam montes et "plangam virginitatem meam cum sodalibus meis." Ait pater: "Vade." Expletis temporibus rediit ad patrem, qui implevit votum suum; nec tamen laudatur inter sapientes propter voti implementum. Ab Adam IIII.M.IX. [A.M. 4009.]

Abessa Bethleemita, mortuo Jepte, judicavit Israel Ibzan,
VII. annis. Post Abessam Aylon de tribu Zabulon Elon; judges of
regnavit in Israel XXIX. annis, quos LXX Interpretes Israel.
non annumerant, et ideo Eusebius, temporibus Josue, Samuelis, et Saulis, quorum annos Scriptura tacet, addit plus annorum quam in Josepho reperitur.

Abdon sive Lapdon judicavit Israel VIII. annis. Abdon,
Eversa Troja, in Italia regnante Latino, Græci[7] pluries judge of Israel.
sunt afflicti; multa fabulosa[8] narrantur[9] eo tempore,

Æneas[10] Italiam veniens associatur Evandro regi; hi

---

[1] *VII.*] VI. B.E.

[2] Latinus primo regnavit. in marg. A.D.E.

[3] *Quod*] Quia. D.

[4] *quicquid primus*] quidquid primum. B. quisquis primus. D.

[5] *revertenti*] revertente. B.

[6] *eum*] illud. in B.

[7] *Græci*] om. D. Troja eversa in marg. A.D. Troja eversa erat anno tertio Abdon XIIII., judicis Israel, anno ab Adam 4044. in marg. E.

[8] *multa fabulosa*] multa fabula. B.E. Multæ fabulæ. D.

[9] *narrantur*] narratur. B.

[10] Æneas. in marg. A.E.

B.C. 1165–1096. duo pugnabant contra Latinum regem Latinorum et contra regem Tusciæ, Turnum nomine, generum ejusdem Latini; in quo bello Pallas, filius Evandri, et Turnus occiduntur.

Isidorus Etymologicus. A.D.E.

Repetendo, Hesebon annis VII. judicavit Israel; Agamemnon regnavit Nicetis; Menelaus regnavit Lacedæmoniæ. Post Hesebon Abilon Zabulonites annis X. judicavit Israel; post ipsum Abdon, ut prius, Checuites [1] de tribu Effreym. Ab Adam IIII.M.XXIIII. [A.M. 4024.]

Sampson. Sampson annis XX.[2]

Ascanius founds Alba. The Sirens. Ascanius II. rex Latinorum Albam condidit. Romæ Theutenes regnavit annis XL. Syrenes in Græcia decipiebant navigantes.

Eli. Hely sacerdos annis XL., in cujus tempore fames [3] valida facta est.

Silvius Posthumus. Latinorum rex III. Silvius Posthumus, filius Æneæ et frater Ascanii ex Lavina noverca, in Italia regnavit XXXIX. annis.

Brutus comes to Britain. Hoc anno Brutus,[4] Silvii filius, filii Ascanii, Britanniam Majorem occupavit. Ab Adam IIII.M.LXXXIIII.[5]

[A.M. 4084.] Hoc anno Arca Testamenti capta est, et duo filii Heli occisi, scilicet, Ofin et Finees.

Samuel, judge of Israel. Samuel judicavit Israel annis XII. Iste Samuel primus constituit chorum et conventum p. . . .[6] religiosorum, qui a populo dicebantur prophetare, quia Deum ita jugiter laudabant.

Locrinus. Homer. [A.M.] 4123. E. Hoc anno Locrinus, primogenitus Bruti, regnare cœpit in Britannia; Homerus fuisse putatur.[7] Ab Adam IIII.M.CXXIIII.[8]

---

[1] *Checuites*] Thecuites. B.D.E.

[2] *xx.*] IX. B.D.

[3] fames. in marg. A.D.E.

[4] Brutus. in marg. A.B.E. Brutus primus rex Britonum. in marg. D.

[5] *Ab Adam IIII.M.LXXXIIII.*] om. B.D. It follows *Britanniam* in A., coming in the place of catchwords at the bottom of a page. In E. it is placed between *Britanniam* and *Majorem*.

[6] *p . . . . .*] om. B.D. Nota. in marg. A.D.E.

[7] Homerus. in marg. A.D.E.

[8] *IIII.M.CXXIIII.*] IIII.M.CXX.III. E.

Cap. XXV.

Saul, rex primus Hebræorum, de tribu Benjamin, judicavit Israel XX. annis, de quibus Sacra Scriptura tacet; nam Saul, vivente Samuele, regnavit XVIII. annis, et mortuo Samuele, II. annis. B.C. 1095–1048. Saul, king of Israel. Petrus. A.D.

Latinorum rex IIII., Æneas[1] Silvius, filius Posthumi, regnare cœpit, et regnavit XXXI. anno.[2]

Maddan filius Locrini, cum matre sua Guendolœna, regnare cœperunt per XL. annos.

Saul occiditur in monte Gelboe cum filiis suis, et sic terminatur tertia ætas sæculi, continens ab ortu Abrahæ usque ad regem David annos IIII.M.CXLIIII.[3] Death of Saul. Termination of Third Age.

Cap. XXVI.

David filius Jesse, qui et Isai, Bethleemites de tribu Juda, rex II., regnavit annos XL.; primo in Ebron VII. annis, super Israel residuum. Carthago a Didone conditur. Nathan et Gad tunc prophetabant. Latinorum rex V. Silvius tunc regnavit. Tradunt enim veteres[4] IIII. nomina in Veteri Testamento ab Angelis prænotata[5] fuisse, scilicet, Ismael, Isaak, Sampson, Josias;[6] in Novo, II. tantum, scilicet, Jesus et Johannis Baptistæ.[7] David, king of Israel. Carthage is founded by Dido.

Mempricius, V. rex Britonum, XX. annis regnavit; Mempricius.

---

[1] *Æneas*] Ænea. B.

[2] *anno*] annis. B.D.

[3] *IIII.M.CXLIIII.*] In A. this was at first written DCCCCXLII., and afterwards crossed out, and the Arabic numerals 4144 substituted in the same hand. Tertia ætas [finitur. D.] in marg. A.D.E. Quarta ætas [incipit. A.D.] in marg. A.D.E.

[4] *veteres*] om. D.

[5] *prænotata*] prenominata. B.D.

[6] *Josias*] et. præm. D. Nota. in marg. A.D.E.

[7] *Johannis Baptistæ*] Johannes Baptista. B.D.

B.C. 1048–959. hic occidit fratrem suum Maulum, et deditus fuit vitio sodomitico.

Death of King David. David rex moritur IIII. kalendarum Januarii, et sepultus prope arcem Syon cum multis divitiis.

Cap. XXVII.

Solomon King of Israel. Salamon[1] XIIII. ætatis suæ anno regnare cœpit in Israel, vivente patre suo paucos annos; qui anni ad David computantur et non ad Salamonem; unde, patre mortuo, regnavit XL. annis. Erat autem cibus Salomonis quotidie in domo mensali XXX. chori similæ, et LXX. chori farinæ, X. boves pingues, et IX. pascuales centum arietes,[2] excepta venatione cervorum, caprarum, volatilium.[3] Sed et pisces quotidie ab alienigenis portabantur.[4] Josephus dicit quod Salomon vixit XCVI. annis; sed Sacra Scriptura illos exprimit tantum quibus regnavit ante prævaricationem.

Silvius Alba. Ebrancus. Rehoboam. In diebus illis rex Latinorum VI., Silvius Alba nomine, regnavit. Ebrancus, filius Mempricii Britannorum VI., regnare cœpit. Roboam filius Salomonis regnavit super II. tribus tantum, scilicet, Juda et Benjamin, secundum Josephum XVII. annis. Suo tempore Israel et Juda dividuntur. Laostenes Assyriis imperat XLV. annis. Latinorum rex VII. fuit Silvius Ægyptius.

Silvius Ægyptius. Ebrancus prænotatus vir fortis fuit et formæ elegantis; ex XX. conjugibus genuit XX. filios et XXX.[5] filias,

---

[1] *Salamon*] Salomon. B.D.

[2] *arietes*] arites. A. Nota de domo mensali Salomonis in prandio. in marg. A.D.E.

[3] *volatilium*] et. præm. B.

[4] A. adds in a footnote just below *quod Salomon* — Longitudo Judeæ a Dan usque Bersabe continens miliaria XL., latitudo a Jophen usque Bethleem continens miliaria XL. There is no mark of reference in A., but in E. it is referred to the end of Cap. XXV. It is omitted in B.D.

[5] *xxx.*] XX. D.

quarum pulcherrimæ direxit[1] ad Albam Silvium regem Latinorum, Trojanis copulandis,[2] eo quod Latinæ et Sabinæ mulieres cubilia Trojanorum diffugerant. Filii quoque Ebranci, duce Assaraco, partem Germaniæ occupabant. Refert tamen Odorotus Susac regem Ægypti multas gentes sibi subjugasse et quasdam sine prœlio[3] cepisse, in quarum subsannatione in vexillis suis genitalia mulierum inscripsit. Idem[4] Odorotus dicit Æthiopes et Phœnices ab Ægyptiis circumcisionem[5] tunc temporis didicisse. Ab Adam IIII.M.CCIIII.[6] B.C. 959–915. [A.M. 4204.]

Abias filius Jeoroboam regnavit III. annis, et quia speravit in Domino Jeroboam contra se pugnantem vicit, occisis adversariorum L. millibus. Abijah.

Asa filius Abiæ regnavit XL. annis Eo tempore regnavit in Græcia Eufrates. Nadab filius Jeroboam regnavit II. annis non plene; hunc occidit Baasa et regnavit pro eo XXIIII. annis. Hic occidit Jesum prophetam. Asa. Nadab. Baasha.

Brutus, cognomento *Viride Scutum*, regnavit in Britannia XIIII. annis. Brute Viride Scutum.

Hola filius Baasa regnavit in Israel non plene II. annis, qui interfectus est ab Zambri, qui regnavit pro Hola VII. diebus; et sic contentio fit in regno III. annis. Ela. Zamri.

Leil filius Bruti regnavit XV. annis, et fecit urbem Cairleil in Borea. Leil.

Latinorum VIII. Capis Silvius. Silvius Capys.

Achab filius Zambri regnavit super Israel II. annis, cujus uxor fuit[7] Jesabel, filia regis Tiri. Josaphat filius Asa, justus coram Domino, regnavit super Judam XXV. Ahab. Jehoshaphat.

---

[1] *pulcherrimæ direxit*] pulcherrimas direxit. D. Pulcherrimam duxit. B.

[2] *copulandis*] corr. copulandas.

[3] *prælio*] prœlia. B.

[4] *Idem*] Ideo. B.D.

[5] *circumcisionem*] om. B.

[6] *IIII.M.CCIIII.*] IIII.M.CCIII. D.

[7] *fuit*] super B.

B.C. 915–883. annis, cujus tempore prophetabant Helias, et Heliseus, Micheas,[1] Abdias.[2]

Silvius Capetus and Tiberinus. Nonus Latinorum rex Silvius Carpentis, decimus Silvius Tiberinus,[3] a quo Tiberis Romæ nomen accepit; prius enim dicebatur Albula. Ab Adam IIII.M.CC. nonaginta.

[A.M.] 4290. E. Lugdebras. Lugdebras in Britannia regnavit XXXIX.[4] annis; hic fuit filius Leil.

Ahaziah, Jehoram, sons of Ahab. Ochosias regnavit super Israel II annis; hic discessit sine filio, cui successit Joram frater ejus, qui regnavit VIII. annis; ambo filii Josaphat. In Græcia regnavit Eufrates annis XL. Eo tempore Helias jejunavit XL. diebus, et raptus est in cœlum. In parte Israelita[5] Ochozias, Joram, Jehu alternatim subito[6] discesserunt.

Elijah is taken up into Heaven.

Joash. Silvius Aremulus. Amaziah. Sub Joaz XII Latinorum rex Silvius Armelus, qui primus præsidium Albanorum inter montes, ubi nunc Roma est, formavit, metas posuit, circuitum ambivit, ut modo fit. Azarias vel Zacharias filius Zoram regnavit super Judam uno anno. Istum et filium ejus Joas et nepotem ejus Amziam[7] Mathæus Evangelista non ponit in genealogia Christi, propter eorum scelera.[8]

Jehu. Jehu inunctus[9] a puero Helisæi super Israel occidit Azariam regem Juda, et Joram regem Israel, et Jesabel matrem ejus, et LXX. filios Achab, et XL. fratres Zakariæ[10] regis Juda, et omnes sacerdotes Baal; et regnavit XXVIII. annis.

---

[1] *Michcas*] et. add. D.

[2] Helias, Helisæus, Michæas, Abdias. in marg. A.D.

[3] Tiberis et Albula. in marg. A.D.

[4] *xxxix.*] om. A.D.E. There is a blank left in the two former, but not in the latter.

[5] *Israelita*] Israelitica. B.

[6] *subito*] om. D. Prima fundatio Romæ. in marg. A.D.E. In E. is added, Anno ab origine mundi 4447.

[7] *Amziam*] Amaziam. E.

[8] *scelera*] peccata. B.

[9] *inunctus*] unctus. E. In. being erased.

[10] *Zakariæ*] Zachariæ. B.D.E.

Athalia filia Achab, quæ fuit mater[1] Achariæ, regnavit annis VI. Hæc videns filium suum interfectum ab Jehu, occidit omne semen regium domus Joram; excepto Joas filio Achariæ, quem soror Achariæ, quæ fuit uxor Joiadæ pontificis, sublatum clam nutrierat VI. annis in pastoforiis. B.C. 883-808. Athaliah.

Latinorum XI., Agrippa Silvius,[2] regnavit annis XL. Silvius Agrippa.

Joas filius Achariæ regnavit annis XL.; qui in sui principio Templum renovavit. Joash.

Bladud[3] regnavit in Britannia annis XX.[4] Bladud.

Joachas filius Jehu regnavit super Israel XXVII. annis. Jonadab tunc fuit sacerdos legis. Jehoahaz.

Assyriis imperat[5] annis XL. Atrapes. Ab Adam IIII.M.CCCVI. [A.M. 4306.]

Joas, filius Joachas regis Israel, regnavit super Israel XVII. annis. Helisæus moritur et sepelitur ad Sebasten, id est,[6] Samariam. Zacharias, filius Joiadæ pontificis, lapidatus est a Joaz rege inter Templum et altare; quem ob pia merita Dominus vocat filium Barachiæ, id est, Benedicti Domini. Jehoash. Death of Elisha. Zacharias stoned.

Medis imperat Tenescoros, quem Græci vocant Sardanapallum, annis XX. Sardanapalus.

Amasias filius Joas regnavit super Judam annis XXIX. Amaziah.

Arbaces, Medorum primus rex, regnavit annis XXVIII. Arbaces.

Jeroboam filius Joas regnavit super Israel XX. annis. Jeroboam.

Latinorum XII. regnavit Aventinus Silvius annis XXXIIII. Silvius Aventinus.

Post Amasiam regnum Juda fuit sine rege XIII. annis; an forte ipse regnum dimiserat, vel filius ejus Ozias, puer trium annorum, quia[7] juvenis, adhuc regnare non potuit. Ozias, qui et Azarius, filius Amasiæ Uzziah.

[1] *quæ fuit mater*] qui fuit vir. E. q̃ fuit m̃r. A.
[2] *Silvius*] filius. B.
[3] Bladud. in marg. A.D.E.
[4] *xx.*] IX. B.D.
[5] *imperat*] imperavit. B.D.
[6] *id est*] om. E.
[7] *quia*] qui. D.

B.C. 808-756. regnavit super Judam annis LII. Sub Oziam regem Judæ, et[1] sub Jeroboam regem Israel exorsus est prædicare Jonas filius viduæ Sareptanæ. Hic prædixit signum eversionis Jerusalem. Sub eisdem[2] regibus prophetabant Isaias et Osee de tribu Isachar. Iste[3] prophetæ historialiter prædixerunt Judæos in ultimo tempore ad Christum redituros, et tertium diem resurrectionis Dominicæ[4] prædixerunt.

Jonah. Isaiah. Hosea.

Latinorum XIIII. rex Silvius Procas. Ab Adam IIII.M.CCCCXXVII.[5]

[A.M.] 4428. E.

Lycurgus. Lacedæmoniorum Lycurgus jura genti suæ composuit; de senibus et juvenibus, de veste et foro,[6] de ponderibus et mensuris omnia constituit.

Cordelia. Cordella,[7] filia regis Britonum, post patrem suum regnavit annis V., quam filii sororum suarum Morgannus et Cunedagius usque ad mortem incarceraverunt et afflixerunt. Cunedagius regnavit super Britones annis XXXIII.; hic occidit fratrem suum contra se rebellantem apud Glammorgannam.

Cunedagius.

Silvius Amulius. Latinorum XV. Amulius Silvius Protesilius junior regnavit annis XLIII.

Zachariah. Shallum. Menahem. Zacharias filius Jeroboam regnavit super Israel VI. mensibus, quem percussit Sellum filius Jabes. Multo tempore propter impedimenta mansit regnum sine capite, hoc est Israel. Manaehen[8] filius Gaddi regnavit super Israel annis X.

Laocedæmones et Sparti[9] contra Mycenos debellantes, qui querulis uxorum fatigati, fœminis relictis, pluribus uti viris decreverunt; arbitrantes per hoc maturiorem sobolem provenire.[10]

Jotham. Joathan filius Oziæ rex Juda regnavit annis XVI.[11]

---

[1] *et*] om. D.
[2] *eisdem*] his. D.
[3] *Iste*] Isti. D.
[4] *Dominicæ*] om. D.
[5] *IIII.M.CCCCXXVII.*] IIII.M.XXVII. B. IIII.M.CCCC.XXVIII. E.
[6] *foro*] de foro. D.
[7] *Cordella*] Cordeilla. D.
[8] *Manaehen*] Mananehen. B.D.
[9] *Sparti*] Sparati. B.D.
[10] Nota inopinabile. in marg. A.E.
[11] *XVI.*] XVII. B.

cujus anno I. Factee[1] filius Romeliæ regnavit in Israel annis XVI. B.C. 756-741.

Romulus cum fratre Remo nascuntur.[2] Birth of Romulus and Remus.

Mosarius rex Assyriorum annis XXX.

Eo tempore regnaverunt in Italia successive reges Laurentini, Lacii, Silvii, Albani per CCC. annos. Herodotus. A.D.E.

Sub Joathan prophetavit Nathan de tribu Symeon contra Niniven, prædicens eis subversionem in his verbis; Exterminabo te ut nequaquam progredientes[3] de te imperabunt mundo; terræ motu et igne de sublimi emisso eam exterminabo. Sub Joathan prophetavit Isaias. Ab Adam IIII.M.CCCCXLIII. Nathan. [A.M 4443.]

Achaz filius Joathan regnavit annis XVI. super Judam, cujus anno IIII.[4] Roma condita est a[5] gemellis fratribus Remo et Romulo in monte Palatino XI. kalendarum Maii. Igitur anno VII. a condita urbe Remus frater Romuli a Fabro duce Romuli occisus est rastro pastorali. Tempore Romuli floruit[6] Thales Milesius, unus de septem sapientibus famosis. Hic primus apud Græcos physicam perscrutatus est. Hic causas cœli perscrutavit, vim naturalium rerum[7] rimatus est, quam postmodum Plato in IIII. definitiones distribuit quæ sunt;[8] Arithmetica, Geometria, Musica, Astronomia. Iste poeta physicus et theologicus rerum naturas perscrutatus est; defectus solis et lunæ primus prædicebat. Ejus discipulus fuit Anaximander; quem audivit Anaximenes qui rerum naturas aeri deputabat. Ipsum audivit Anaxagoras, qui docuit Archelaum et Democritum. Archelaus docuit Socratem magistrum Platonis. Democritus vero docuit Pittagoram. Ahaz. Rome is founded B.C. 753. Death of Remus. Thales Milesius.

[1] *Factee*] Facee. B.D. *i.e.* Pekah.
[2] *nascuntur*] nascitur. B.
[3] *progredientes*] egredientes. B.D.
[4] Roma condita est. in marg. A.B.D.E.
[5] *a*] om. B.
[6] *floruit*] added below the line in A. It forms part of the text in B.D.E. Thales [Theles. A.E.] Milesius poeta. in marg. A.D.E.
[7] *rerum*] om. B.D.
[8] *quæ sunt*] scilicet. B. id est. D.

B.C. 727–698. Mida rex regnavit in Phrygia.

Hezekiah. Ezechias XIIII. rex Juda regnavit XXIX. annis; cujus anno II. civitas Syracusana[1] et anno sequenti Catinus urbes apud Siciliam conduntur.

Sennacherib. Sennacherib, qui et Salmanazar, rex Chaldæorum devicit Osee regem Israel, Samariam tribus annis obsessam cepit.

Rex Medorum Madidus regnavit annis XL.

Date of the foundation of Rome. Romulus nepos Madidi ex parte patris inter pastores enutritus, collecta eorum multitudine, Romanæ urbis ædificia inchoaverunt,[2] suoque de nomine urbem Romam nominaverunt.[3] Unde ad orbe condito ad urbem conditam anni IIII.M.CCCCLXXXIIII.; ab urbe condita ad Christum anni DCCXV.; ab origine mundi usque ad Christum anni V.M.XCIX. Anno ab urbe condita III. Remus occisus est rastro pastorali a Fabio sive Fabro[4] duce Romuli.

Rape of the Sabines. Consularibus ludis Sabinæ raptæ sunt a Romanis, et pulcherrima virginum, Thalamon nomine, duci Romulo sorte data est; unde quia bene ei cesserat, exinde locus nuptiarum Thalamus a Thalamon virgine dictus est.

Romulo regnante, milites ex populo elegit, quasi de mille unus electus est. Cives qui sub Statio rege Sabinorum Romulo favebant Quirites appellavit. Centum elegit senes, quos appellavit Patres. Romulus vero apud paludem Cipreæ, anno regni sui XXXIX., interiit; creditur Romulus ad deos transisse.[5]

Death of Hezekiah. Dormivit Ezechias cum patribus suis, et exequias illius celebravit universus Juda, et sepultus est inter filios David; et sepulcrum eminentiorem[6] cæteris ei

[1] Siracusana. in marg, A.D.E.

[2] *inchoaverunt*] corr. inchoavit. Roma constructa est et nominata. in marg. A.D.

[3] *nominaverunt*] corr. nominavit. ædificaverunt. D. Nota. in marg. A.D.E.

[4] *Fabro*] a. præm. B.

[5] *creditur . . . transisse.*] om. B. It is added in marg. A.D., and referred in A. to its place in the text by a mark. It is in the text of E.

[6] *eminentiorem*] eminentius. B.D

fecerunt causa pietatis, quia Deum coluit. Ipse enim sic commendatur in Libro Regum, quod non fuit ei similis neque ante eum neque post de multis regibus Juda. In hoc enim excipitur David,[1] quod nondum sub eo erat regnum Judæ divisum. Iste autem Ezechias aliis regibus præponitur, et in multis bellorum titulis magnificatur, et quia tria inaudita fecit pro eo Dominus :[2] primum, regressum solis ; secundum, additionem XV. annorum ; tertium, stragem hostium per angelum. B.C. 698–609.

Manasses filius Ezechiæ regnavit LV. annis.

Eo tempore Glaucus in Græcia ferri glutinum intra se excogitavit. Manasseh. Welding invented.

Sybilla Erophila in fama claruit. Parthenii talentum condiderunt.

Tullius Hostilius, tertius Romanorum rex Monte Cœlio urbem ampliavit. Ab Adam IIII.M.CCCCXLIII. Tullus Hostilius. [A.M.] 4443. E.

Manasses, malus coram Domino, platæas Jerusalem sanguine prophetarum purpuravit. Isaiam prophetam serra lignea secari fecit. Post aliquod tempus ductus est captivus in Babyloniam a rege Nabugodonosor ; tandem post pœnitentiam et preces vitam suam emendavit. Death of Isaiah.

Amon filius Manasses regnavit XII. annis ; omne malum fecit coram[3] Domino ; tandem a servis suis occiditur. Amon.

Fraortes Assyriis imperat XXIII. annis. Phraortes.

Josias rex Judæorum occiditur de uno sagittario Pharaonis, et planxit eum Adremon rex Carthamiæ et maxime Hieremias, qui pro eo scripsit trinas[4] lamentationes, quibus utebantur cantatores et cantatrices in exequiis mortuorum suorum, quæ sic intitulantur; Quomodo sedet sola civitas plena populo, etc. Hic Death of Josiah.

---

[1] *In hoc enim excipitur David*] In hoc enim [a blank] dicit. B. Ezechias. in marg. A.D.E.

[2] Mirabile. in marg. A.D.E.

[3] *coram.*] om. D.

[4] *trinas*] ternas. B. Lamentationes Hieremiæ. in marg. A.B D.E.

B.C. 609–559. Josias lucos succidit et idola gentium de suo regno abjecit, Deum cœli integre coluit. Hic ætate VIII. annorum cœpit regnare et IIII. anno regni sui, hoc est, ætatis suæ XII. prava opera, velut si esset senex, emendabat. Hic interfectus a rege Ægyptiorum reliquit post se tres filios. Primus Eliachim, qui et Jeconias:[1] secundus Joachaz, qui et Sellium:[2] tertius Mathania, qui et Sedechias.

Jehoahaz. Joachaz filius Josiæ, relicto fratre seniore a populo rex constituitur, et regnavit III. mensibus, hoc est, a kalendis Januarii usque ad kalendas Aprilis; quem Pharao vinculatum duxit in Ægyptum. Seniorem fratrem suum Eliachim regem Judæ constituit, ei[3] tributarium faciens, in signum subjectionis nomen ei imponens Joachim.

Jehoiakim. Eliachim sive Joachim filius senior Josiæ a Pharaone rex constituitur, et regnavit XI. annis post fratrem.[4] Hic pessime vivens occidit Uriam prophetam vera prædicentem.

Nebuchadnezzar. Nabugodonosor Magnus regnavit in Babylonia XXXIII. annis. Hujus anno I., Joachim rex inclusit Hieremiam, quia prophetavit contra civitatem; combussit librum Baruch.

Saracus. Zaxarses[5] imperat[6] Assyriis annis XXII.

Jehoiakin. The Babylonish captivity. Zedekiah is made King. Joachin filius Joachim, mortuo patre, per Nabugodonosor regem Babylonis regnavit mensibus III.; tandem se obtulit regi Babylonis qui ab eo captivatur et perpetuo carceri mancipatur. Exinde Sedechias[7] rex constituitur per regem Babylonis qui reddidit tributum quod prius negatum fuerat, et regnavit XLI. anno.[8] Ezechiel prophetavit in Babylonia.

Ezekiel.

Cyrus. Cyrus Persis imperat[9] annis XXXII. Hic fere L. mil-

---

[1] *Jeconias*] Jeremias. E.
[2] *Sellium*] Sellum. B.D.
[3] *ei*] eum. B.D.
[4] *fratrem*] fratrem suum. D.
[5] *Zaxarses*] Zararses. B.D.
[6] *imperat*] imperavit. B.D.
[7] Sedechias. in marg. A.D.E.
[8] *anno*] annis. D.
[9] *imperat*] imperavit. B.D.

lia Judæorum laxatos a captivitate regredi fecit in Judæam. Unde magnum factum est exterminium Judæorum. Inde anno II. facta est defectio solis quod[1] Thales poeta[2] prædixerat. B.C. 559–535.

Templum Hierosolymis incensum est, et vasa aurea asportata per regem Babyloniæ. Ab Adam formatione IIII.M.DCIX. Josephus. A.D.E.

Hoc[3] anno Daniel propheta solvit visionem regis Nabugodonosor in[4] Chaldæa, ubi vidit X. visiones, tres primas vidit sub rege Nabugodonosor, tres alias sub Balthazar, septimam et octavam sub Dario, IX. et X. sub Cyro, anno CCCC.XXXIIII. ab ædificatione Templi secundum Hebræos: sed secundum LXX. Interpretes CCCCXLIIII.; a conditione urbis CLXI.[6] Et sic IIII. ætas sæculi terminatur, a David regni principio usque ad istam captivitatem. Cyrus Persis imperat annis XXXII. Hebræorum captivitas annis LXX. Judith historia scribitur. Darius Persis imperat annis XXXIIII. Ab urbe condita CCXXIX.

Daniel.

Ab urbe condita CLVI.[5] A.D.E.

Ab urbe condita CCXX. A.D.

Cap. XXVIII.

Captivitas Judæorum dissolvitur[7] anno ab Adam formato[8] IIII.M.DCLXXX.; cujus anno II. reædificatum est Templum a Zorobabel et Jesu filio Josedech, anno quingentesimo XII.[9] post primam ædificationem sub Salomone. End of the captivity. [A.M.] 4080. E.

Rex vero Cyrus qualiter natus et educatus de pastore et uxore sua Laurentia Atta, et qualiter mulier

---

[1] *quod*] corr. quam. quia. B.

[2] *poeta*] propheta. D.

[3] *Hoc*] Noe. E. The capitals N and H being very much alike in A. Daniel propheta. in marg. A.D.E.

[4] *in*] et in. B.D. Subversio Templi. in marg. A.D.E.

[5] *CLVI.*] om. E.

[6] *CLXI.*] 161. A.E. 101. B.

[7] *dissolvitur*] solvitur. B.

[8] *formato*] formatione. D.

[9] *quingentesimo XII.*] 522. D

B.C. 535. eum Spartam vocavit, et qualiter tandem factus est Rex Persarum et multa mirabilia operabatur. Mortuo eo, filius ejus Cambyses regnavit pro eo, qui ab Esdra propheta Assuerus[1] nominatur; in Historia Judith vocatur Nabugodonosor. Post ipsum Cambysem successit Darius, qui Templum præcepit reædificari per Zorobabel et Aggæo[2] et Zacharia[3] regentes populum.

Dormiente autem rege in cubiculo aliquantulum in somno expergefactus et evigilans, misit satrapis et magistratibus[4] quæstionem, scilicet, quis[5] de tribus fortius videretur; de vino, de rege, de[6] muliere; promittens munera et honores ei qui sapientius responderet. In crastino coram rege et magistratibus[7] regni astiterunt tres, quorum primus dicebat regem esse cæteris fortiorem: intantum enim ut[8] homo præest cæteris animantibus, intantum rex præest homini, et ad nutum ejus omnia fiunt. Secundus prætulit vinum esse fortiorem[9] quia cum præest cæteris animi fortitudo, ita vinum superat animi fortitudinem. Tertius mulierem asseruit fortiorem utroque, dicens quod regibus et eis qui vites[10] plantant mulieres vitam conferunt et alimoniam, et ad robur usque perducunt, et pro muliere homines vitam ponere non timent. Retulit quoque se vidisse cujusdam regis concubinam regi alapas dedisse, cumque illa rideret, regem arrisisse perhibet; et ea molesta, regem esse molestatum.

---

[1] *Assuerus*] Almerus. B.

[2] *Aggæo*] Aggæum. D.

[3] *Zacharia*] corr. Zachariam. Bona burda. in marg. A.D.

[4] *et magistratibus*] om. B.

[5] *quis*] quid. B.D. Interlined in a later hand in B.

[6] *de*] et de. D. Quæstio de rege, de vino, de muliere. in marg. A.D.E.

[7] *magistratibus*] magnatibus. B.

[8] *ut*] om. B.

[9] *fortiorem*] fortius. B.D.

[10] *vites*] vitem. B.

Cap. XXIX.

Cambyses, qui et Nabugodonosor, Arphaxat regem Medorum occidit. Olofernem principem militiæ suæ misit in Israel ad civitatem Bethuliæ obsidendam: qua obsessa, Judith vidua nutu Divino principem malitiæ[1] decapitavit. Hic Cambyses v. anno regni sui Ægyptum vastavit, octavo anno regni sui[2] in Damasco interiit.[3] Unum fecit, quod omnibus falsis judicibus inibi cedit in memoriam perpetuam. Pellem cujusdam falsi judicis excoriatam fecit involvi circa cathedram judicialem: quia olim sedebant judices in cathedris tempore judicii.[4] Unde hos versus fecit inscribi circa cathedram; ubi proximus[5] fuit judex filius excoriati. Unde sic dictum est:—

B.C. 529–521. Holofernes.

Death of Cambyses.

"Sede[6] sedens ista judex inflexibilis sta:
A manibus referes[7] munus, ab aure preces:
Sit tibi lucerna, lux, lex, pellisque paterna
Qua resides natus: pro patre sponte datus."

Cambyse mortuo, reliquit unum filium duorum annorum. Erant enim in Babylonia vii. magi, magnatiores totius regni; pepigerant[8] enim fœdus[9] intra se quod cujus equus daret hinnitum cum in die sequenti intrarent in palatium regium, incontinenti insedens in[10] equum, deberet in regem coronari.[11] Inter quos erat unus, Darius nomine, filius Ytapsis, qui secrete loquens cum custode equorum mandat[12] ei ut equam supponat juxta

Darius Hystaspes.

---

[1] *malitiæ*] militiæ. B.D.

[2] *Ægyptum . . . regni sui*] om. D., from homœoteleuton.

[3] Nota. pro falsis judicibus. in marg. A.D.

[4] *judicii*] judiciali. D.

[5] *proximus*] primus. A. Corrected into: proximus.

[6] Versus. in marg. A.D.E.

[7] *referes*] reseces. B.

[8] *pepigerant*] pepigerunt. B.

[9] *enim fœdus*] enim. B. om. D.

[10] *in*] om. D.

[11] *pepigerant . . . coronari.*] Added in a foot note in A. and referred to its place by a mark.

[12] *mandat*] mandavit. D.

B.C. 521–485. equum nocte, in quo ipse in crastino equitaturus est.[1] Quod et factum est. Die sequenti cum magi convenirent[2] in prætorium, ob equæ memoriam equus Darii hinnitum dedit; qui statim sine incunctatione in regem levatus[3] est, ascribens hoc ad gratiam deorum. Et regnavit XXXVI. annis.

Cap. XXX.

B.C. 521. Dionysius. A.E.

Zerubbabel gains permission to rebuild the Temple.

Dario regnante Zorobabel filius Salathiel, ei valde familiaris, persuadet Dario ut Templum faciat reædificare:[4] qui fecit per ministros suos perfici, scilicet, Zachariam et Aggæum. Secundo anno Darii instabant in opere Templi, et VII. anno illud compleverunt quod[5] erat XL. annus regni Persarum, in quo licentiati fuerant[6] Templum reædificare.[7] Et ita verum est quod in Evangelio dicitur: XLV. annis ædificatum est Templum. Prima Templi ædificatio[8] sub Salomone, et hoc est in autumno: secunda in Martio sub Dario: tertia in hyeme sub Juda Machabæo.

Eo[9] anno ignis altaris, qui in prima Templi captivitate fuerat in puteo absconsus, vivus repertus est.

Hoc Epiphanius. A.D.E.

Arcam Testamenti tunc absconsam per Hieremiam in latibula petræ dicunt Hebræi non egressuram ante Diem Judicii.

Tarquinius Superbus.

Tarquinius Superbus, cum Romæ regnasset XXXV. annis[10] ab imperio expulsus est. Inde Consules esse cœperunt. Putagoras claret.

Xerxes I.

Xerxes filius Darii rex Persarum V. regnavit X.

---

[1] *est*] c̄. A. esset. B.D.
[2] *convenirent*] venirent. B.
[3] *levatus*] elevatus. D. Ab urbe condita 329 anni. in marg. A.D.
[4] *reædificare*] reædificari. D.
[5] *quod*] qui. B.D.
[6] *fuerant*] sunt. B.D.
[7] *reædificare*] ædificare. D.
[8] *ædificatio*] om. B.
[9] Mirabile. in marg. A.D.E.
[10] *annis*] anno. B.D.

annis; Medis et Chaldæis imperavit; sub eo Esdras venit in Judæam. Arthanabus[1] regnavit menses VII.; hic dolo regnavit. Artaxerxes, qui et Machokir dicebatur, regnavit annis XL. Hic dictus fuit Longimanus; hic vindicavit fratres super Arthabanum, quos dolo occiderat. B.C. 465–425. Ezra. Scholastica Historia. D.A.E. Artaxerxes Longimanus.

Circa hoc tempus Dunwallo Molmuncius regnavit in Britannia.

Esdras legem a Chaldæis succensam reparavit. Ab Adam IIII.M.DCCLXXVII.

Empedocles,[2] Permenides et Zeno philosophi claruerunt. Iste Empedocles sepulturam apud Ætnam montem in Sicilia jugiter ardentem elegit. Permenides vero, teste Boethio de Consolatione Philosophiæ, per decennium sedens in rupe Artem Dialecticam[3] excogitavit, quam post Plato principia et regulas inveniens dilatavit, tandem Aristoteles in artem redegit. Empedocles. Parmenides. Zeno.

Moyses[4] primo dedit legem Hebræis, Phoroneus[5] rex Græcis, Mercurius Thraciæ,[6] Gystus Ægyptiis, Solon Atheniensibus, Lycurgus Lacedæmoniis, Numa Pompilius Romanis. Ab Adam IIII.M.DCCXCVIII.[7] Primus autem qui leges in libris redegit fuit Magnus Pompeius Consul Romanorum: sed metu obtrectatorum non perseveravit. Deinde Julius Cæsar hoc facere[8] cœpit, sed antequam perfecisset interemptus est; et sic paulatim exoluerunt apud Romanos donec Constantinus Magnus novas leges reparavit. Eutropius. A.E. [A.M.] 4798. E.

Esdras mortuus est in senectute bona. Hippocrates[9] medicus claret. Death of Ezra.

Post Artaxerxem Zerses Persarum rex VIII. regnavit Xerxes II.

---

[1] *Arthanabus*] Arthanabæus. D.

[2] Poetæ. in marg. A.D.E.

[3] De Arte Dialectica. in marg. A.D.E.

[4] Legis auctores. in marg. A.D.E.

[5] *Phoroneus*] Feronius. D.

[6] *Thraciæ.*] Terne. B.

[7] *IIII.M DCCXCVIII.*] III.M.DCCXCIIII. B.

[8] *facere*] agere. D.

[9] Ypocras. in marg. D.

B.C. 425–347. II. mensibus; post quem Sogdianus menses VII.; post quem Darius cognomento Nothus annis XIX.

Apud Britones Belinus regnavit.

Artaxerxes Mnemon. Artaxerses[1] filius Darii et parasitidis regnavit annis XL. Hic cognominatus est Mennon, ab Hebræis dictus Assuerus, Persarum rex, et regnavit ab India usque Æthiopiam.

Death of Democritus. Democritus[2] philosophus moritur, de quo legitur quod cum pulchros oculos haberet, nec sine magna concupiscentia mulieres videre posset nec ab illis videri, igitur eruit oculos suos.

Death of Socrates. Eo quoque[3] tempore Socrates philosophus, cum C. esset annorum, uno minus, constanti vultu venenum bibens interiit. Diogenes[4] claret optimus philosophus. Johannes Polycraticus dicit ipsum fuisse discipulum Anaximenis senis philosophi. Aristoteles[5] audivit Platonem. Ab Adam anno IIII.M.DCCCLXIIII.

Nectanebis. Ochus. Ægyptiorum rex Nectanabus regnavit XIX. annis. Artaxerses, qui et Ochus, Persarum rex XII. regnavit annis XV.; cujus anno[6] regni II immensa pestilentia Romanos afflixit, ac in medio urbis terra dissiliente vasto hiatu inferna patuerunt. Tandem interpretantibus ariolis quod vivi hominis voluntatem spontaneam exMarcus Curtius. pectaret, Marcus Curtius, eques robustus et bellator validus, sese in illud barathrum armatus projecit; sicque clausum est foramen,

Philip II. Eutropius. A.D. Macedonicum Philippus pater Alexandri sed putativus; Alexander Magnus Philippi et Olympiadis filius nascitur.

Death of Plato. Plato philosophus moritur anno vitæ suæ LXXXI.; natus enim fuit Plato anno LXXXVIII. post mortem Hieremiæ.

---

[1] Ab urbe condita 345. in marg. A.D.

[2] Nota. Democritus. in marg. A.D.

[3] *quoque.*] om. B.D. Socrates. in marg. A.D.

[4] Diogenes. in marg. A.D.

[5] Aristoteles. in marg. A.D.

[6] Mirabile. in marg. A.D.E.

Apud Athenas quædam sponsa meretrix pretio sumpto spopondisset corporis continentiam Zenocratis violare; de nocte eidem[1] meretrix accubuit, nec in aliquo continentiam ejus labefactavit; unde cum juvenes eam mane deriderent quod castitatem philosophi flectere non posset, respondit; Non de statua sed de homine pactum feci; si homo fuisset, eum flexissem. B.C. 347–247.

Platoni successit Aristoteles, quem quidam fuisse[2] dicunt filium dæmonis incubi propter corporis agilitatem et gloriæ appetitum, ingenii perspicuitatem, quia multiplici industria omnes præcedere consueverat.[3] Aristotle. Eutropius. A.D.

Descriptione[4] facta in Roma per civitatem inventa sunt DCCC millia. Census of Rome.

Philippus rex Macedonum, pater Alexandri, per insidias Pausaniæ interemptus est. Philippus monitus aliquando quod a quadrigæ violentia[5] salutem suam custodiret; unde et currus per regnum suum disjungi præcepit; sed et locum in Boena qui Quadriga dicitur semper vitavit, tamen Pausaniæ gladium, in quo scripta fuit *quadriga* vel sculpta, non evasit. Death of Philip II. of Macedon.

Darius Arsanii filius, rex Persarum, II. anno Alexandri cœpit regnare; hic occidit Darium regem Persarum, VI. anno regni sui. Justinus et Trogus. A.D.

Decessit[6] igitur Alexander XII. anno regni sui, ætatis suæ anno XXXIII., quem alienigenæ ut parentem luxerunt. Ptolomæus Philadelphus post Alexandrum, regnavit annis XXXVIII.; hic captivitatem Judæorum, relaxavit, muneribus Eleazaro placato, Divinas Scripturas per LXX. Interpretes de Hebræa in Græcam transmutavit. Ab Adam formatione IIII.M.DCCCCLVIII. Death of Alexander the Great. Ptolemæus Philadelphus. [A.M.] 4958. E. [A.U.C.] 455. A.D.

---

[1] *eidem*] ei. D.

[2] *fuisse*] esse. D.

[3] *consueverat*] consuerat. A.E. *ve* being interlined in the latter.

[4] Descriptio Rom . . . . in marg. A.

[5] Illusio deorum. in marg. A.D.

[6] *Decessit*] Discessit. D. Alexander Macedo. in marg. A.

B.C. 247–51. Ptolemæus Euergetes. [A.M.] 4984. E.

Ptolomæus Euergetes regnavit annis XVII. Jesus filius Sirac scripsit Librum Sapientiæ. Ab Adam IIII.M.DCCCCLXXXIIII.[1]

Filius Cassandri[2] cœpit regnare in Macedonia annos IIII.

Census of Rome.

Censu Romæ agitato inventa sunt civium CCLX. millia.

Demetrius II.

Macedonum rex Demetrius regnavit annis VI.

Seleucius rex Syriæ transfert Judæos in urbes[3] suas, æqualem eis cum Græcis honorem concedens.

Ptolemæus Philometer. Dionysius. A.D. [A.M.] 5060. E.

Ptolomæus Philometor annis XXXV. Eo tempore Antiochus rex Assyriorum agens contra legem Judæorum, multos interemit; contra quem Judas Maccabæus arma commovit. Scipio Africam vicit. Ab Adam V.M.LX.

Ptolomæus Euergetes regnavit annis XXIX.; illo regnante, Jonathas dux præclarus cum Romanis et Spartiatis fœdus iniit. Brutus Hispaniam suo dominio subegit.

Ptolemæus Physcon. Petrus, c. 211. A.D. [A.M. 5125.]

Ptolomæus Phiscon, qui et Sother dictus est, rex Ægyptiorum, regnavit annis XVII. Sub illo Aristobolus filius Jonathæ fratris Simonis, Rex Judæorum et Pontifex eo anno constituitur. Thraces Romanis subjiciuntur. V.M.CXXV.

[A.U.C.] 655. A.D.

Ptolomæus, qui et Alexander, regnavit Ægyptiis[4] X. annis. Syria Romanis subjecta est.

Eutropius, l. 5. A.D. Alexander Jannæus. [A.M. 5166.]

Ptolomæus Sother, qui et Phiscon, per matrem suam Cleopatram expulsus fuit usque ad Cyprum. Syriæ regnum defecit et cessit ditioni Romanorum. Hic Sother regnavit annis VII. In Judæa tunc regnavit Jannæus qui Alexander dicitur. Romæ rhetorica incepit. Ab Adam V.M.CLXVI.

Cleopatra. [A.U.C.] 696. A.D.

Cleopatra annis XXII. regnavit quo[5] regnante in

---

[1] *IIII.M.DCCCCLXXXIIII.*] 944. D. 455. in marg. A.D.

[2] *Cassandri*] Sassandri. E.

[3] *urbes*] civitates. D.

[4] *Ægyptiis*] in Ægypt. E.

[5] *quo*] qua. B.D.

amicitias Romanorum Judæi se sociantes eorum leges susceperunt, quia Pompeius, regno ab Aristobolo sublato, Hyrcanum fratrem ejus præfecerat. Ægyptus Romanis subditur. Ab Adam V.M.CLXXI. B.C. 51–19. [A.M.] 5171.

Cap. XXXI.

Julius Cæsar[1] annis V. Hic primus monarchiam tenuit, et post ipsum omnes vocati sunt Cæsares. Virgilius[2] prope Mantuam nascitur, Romæ Pompeio et Crasso consulibus. Cato[3] Stoicus claret. Appio, rex Lybiæ, Romanos in testamento regni fecit hæredes. Horatius Flaccus satyricus Venisium[4] nascitur. Sub hoc,[5] hoc est anno ante Incarnationem LX., venit Julius Cæsar ad subjugandum Britanniam dominio suo. Julius Cæsar. [A.U.C.]700. D. Dionysius. Nota. Beda, li. 1. A.D.

Iste Julius tanti fuit ingenii, ut plures leges scripsit et ordinavit; iste kalendarium emendavit, duos etiam menses addidit, quos nomine suo nominavit, scilicet, Julius et Augustus;[6] iste rationem bissextilem primus adinvenit.[7] Cæsar vocatus fuit quia de utero matris cæsus erat. Multa bona de eo prædicantur; inter cætera Cithero de ejus laude dicit: Nihil novit Julius oblivisci, nisi solummodo injurias. Sub eo Virgilius claruit,[8] et anno ætatis suæ XXX. obiit et Neopalis[9] sepelitur, ut dicitur. Valerius, A.D. Virgil.

Eo tempore Ysacar dominabatur in Judæa, qui de uxore duas genuit filias, scilicet, Annam[10] et Emeriam. De Anna nata est Sancta Virgo Maria genitrix Jesu Christi; de Emeria vel Emerenciana nata est Eliza- S. Anne. The Virgin Mary.

---

[1] Julius Cæsar. in marg. D.
[2] Virgilius. in marg. A.D.
[3] Cato. in marg. A.D.
[4] *Venisium*] Venusinum. B.D.
[5] *Sub hoc*] Sub hoc anno. B.D. om. E.
[6] *Julius et Augustus*] Julium et Augustum.
[7] *adinvenit*] invenit. D.
[8] Virgilius. in marg. A.
[9] *Neopalis*] Neapolis. B.D.
[10] Anna. Emeria. in marg. A.D.

B.C. 19–1. [A.U.C.] 739. Scholastica Historia. Historia Tripartita. A.D.

beth, mater Johannis Baptistæ. Anna primo nupsit Joachim, de quo generatur Maria mater Jesu;[1] secundo nupsit Cleophe, de quo suscepit Mariam Cleophe. Porro Cleophas copulavit Mariam filiastram suam Joseph fratri suo: sed secundam Mariam filiam propriam copulavit Alphæo, de qua nati sunt Jacobus Minor qui dicitur Alphæi et Symon Chananæus, Judas Thadæus et Joseph qui et Barsabas. Tertio Anna nupsit secundum legem Salomee, qui et Zebedæus, de quo suscepit natos Jacobum Majorem et Johannem Evangelistam [et Mariam quæ dicitur Salomee];[2] hæ duæ Mariæ posteriores quæsierunt Dominum sepultum in monumento.

B.C. 8. Death of Horace.

Kymbelinus[3] filius Tennancii regnavit in Britannia et genuit duos filios, Gwiderium et Arviragum. Horatius Flacco[4] poeta insignis, anno ætatis suæ LVII. Romæ[5] moritur.

Cato.

Cato[6] Julius Hirtinus, cognomento Polixtor, grammaticus habetur illustris.

Birth of Tiberius.

Tiberius privignus Augusti nascitur, qui Germaniæ Imperator vocatur.

CAP. XXXII.

S. John Baptist.

Johannes Baptista[7] concipitur feria V. luna XI. mensis VII., scilicet III. kalendarum Octobris, habens[8] in utero materno ab illa V. feria qua conceptus est usque in feriam VI. qua natus est, CCLXX. dies qui[9]

[1] *Jesu*] Jesu Christi. D.

[2] *et Mariam quæ dicitur Salomee.*] om. A.E.

[3] Kymbelinus. in marg. A.D.

[4] *Flacco*] Flaccus. D. Oracius. in marg. A.D.

[5] *Romæ.*] om. B.D.

[6] Cato. in marg. A.

[7] De Johanne Baptista. in marg. A.D.

[8] *habens*] habitans. B.

[9] De cætero non computa[tur] numerus a conditi[one] urbis Romanæ. in marg. A.D. This note and the dates A.U.C. are written in a different hand from the text in A.

reddunt IX. menses lunares, qui gravidatis fœminis deputantur; et sic Johannes præcessit Christum concipiendo, nascendo, prædicando, baptizando, moriendo. Johannem oportuit minui, Christum vero crescere, quia VI. dies minus habitavit[1] in utero quam Christus. Johannes cum detrimento lucis conceptus est et natus; Johannes sine capite sepultus; in Christo nullum os comminutum est. Maria[2] Virgo concepta est in fine V. ætatis sæculi. B.C. 1. A.D. 1.

Cap. XXXIII.

Augustus Imperator, qui Octavianus dicitur, a quo cæteri dicuntur Augusti, singularem[3] sibi vendicat principatum, regnans per annos LVII. Hujus imperii anno XLII., Herodis vero XXXI., ab Urbe Condita DCCLI., a conceptione Johannis Baptistæ mense VI., VIII. kalendarum Aprilis, feria VI., luna X., apud Nazareth Galileæ de Virgine Maria, nuper Joseph desponsata, conceptus est Christus;[4] homo perfectus in anima et carne, ita quidem quod lineamenta corporis in membrorum distinctione[5] discerni potuissent. Natus est etiam Dominus Noster Jesus Christus[6] nocte Dominica, XXV. die mensis[7] Decembris. Anni ab origine mundi, id est a XV. kalendarum Aprilis quo mundus incepit, usque ad Christum Incarnatum in eisdem kalendis secundum Orosium sunt anni V.M.CC., secundum Martinum V.M.CXCIX., secundum veram calculationem V.M.CXCVI.[8]

[A.U.C.] 7051. E. for 751.

The Conception.

Petrus, c. 13. A.D.E.

The Nativity.

[1] *habitavit*] habuit. B.D.

[2] Maria concipi . . . . in marg. A.D.

[3] *singularem*] singulare. B.D.E.

[4] Christus concipitur. in marg. A.D.

[5] *distinctione*] distinctionem. B.

[6] Christus natus est. in marg. A.D.E.

[7] *mensis*] m. D.

[8] *secundum Martinum* . . . . *v.M.CXCVI.*] om. B.

A.D. 1.

Eadem igitur feria VI. qua primus Adam peccavit, eadem igitur[1] feria, revolutis annis XXXIII.,[2] secundus Adam carnem induit humanam, jejunium terminavit, mortem subiit; et qua hora feria VI. Adam ejectus est,[3] eadem hora, eadem feria VI., annis revolutis, latro in Paradisum introductus est.

Between the Creation and the Passion day preceded night; since the Passion night has preceded day.

Nec obstat quod juxta dies solares teneat Ecclesia primum Adam X. kalendarum Aprilis de terra plasmatum et Christum VIII. kalendarum Aprilis incarnatum et etiam passum, quia nox illa media[4] inter Cœnam Domini et Parasceven quæ prius diem sequebatur, tunc prius et primo diem præcedebat; sed tamen notabile est quod a principio sæculi usque ad Passionem Domini dies præcessit noctem, in signum lapsus humani; sed a Passione Christi nox præcessit diem, in signum reparationis a tenebris ad lucem: et sic nox diluculi Resurrectionis ad primam Sabbati pertinet.

Augustinus de Civ. Dei. A.D.

In hac nocte Sabbati terminatus est ordo naturalis dierum, qui erat ut dies præcederet noctem, quia secundum Augustinum per synecdochen dicitur Deum fuisse in corde terræ III. diebus, III.[5] noctibus, cum tamen XL. horas[6] in sepulchro quieverit, ita ut prima dies accipiatur secundum partem, II. dies secundum totum, III. secundum partem sui primam, prima dies[7] secundum partem sui postremam; et sic secundum Augustinum erunt tres dies, quorum quilibet suam noctem habet præcedentem.

---

[1] *igitur*] om. D.

[2] *xxxiii.*] Numerals have been evidently erased in A., just before these: from the form of the erasure, probably M, with a superior v.

[3] *est*] om. A.

[4] Nota. de nocte diem præcedente. in marg. A.D.

[5] *iii.*] et. præm. B.D.

[6] *horas*] horis. D.

[7] *dies*] om. B. dies accipiatur. E., *accipiatur*, being crossed out.

Cap. XXXIV.

Exsurgens autem Maria postquam conceperat, venit A.D. 1.
ad civitatem Zachariæ, IIII. miliario ab Jerusalem,
ubi mansit III. mensibus, et ministravit cognatæ suæ
Elizabeth,[1] donec pareret. Quam revertentem noluit
Joseph accipere in conjugem donec per Angelum in
somnis moneretur accipere. In fine igitur XLII. anni Dionysius.
Augusti Cæsaris, nocte Sancti Sabbati quæ tunc se- A.D.
quebatur diem, anno ætatis Beatæ Mariæ XIIII.,
apud Bedleem,[2] VIII. kalendarum Januarii, natus est
Christus; post octavum diem circumcisus est. Die
autem XIII. post nativitatem in Epiphania, feria VI.,
VIII. idus Januarii a Magis adoratur; et quadragesimo
die a Nativitate feria V., IIII. nonas Februarii in
Templo præsentatur. Et post hæc monitione Angeli
in somnis fugit in Ægyptum cum matre et Joseph;
per VI. annos ibi manens, usque ad obitum Herodis, Mathæus.
qui omnes pueros cogitavit extinguere propter Chris- A.D.
tum. Christo vero in Ægyptum ingrediente, omnia
idola corruerunt.

[3]Nato Domino fons olei trans Tyberim de taberna Legends.
Emeritana per totum diem effluxit; eo etiam die[4] Eutropius,
circulus circa solem apparuit; statua aurea corruit, 42. A.
quam in Romano palatio Romulus posuerat, dicens:
Non cadat[5] hoc[6] donec virgo pariat. Maria parturi-
ente, templum Concordiæ corruebat. Consulerunt Ro- Eutropius.
mani cum Apolline[7] ut diceret per quantum tempus A.D.
templum staret, qui respondit: Donec virgo pariat, et
dixerunt: Ergo in æternum. Unde in foribus templi

---

[1] *Elizabeth*] om. B.
[2] *Bedleem*] Bethleem. B.D.
[3] mirabilia. in marg. A.
[4] *die*] om. D.
[5] *cadat*] cadet. B.D.
[6] *hoc*] hæc. B.D.
[7] *Apolline*] Appollino. A.D.E. Apollino. B.

A.D. 1. Legends. hoc epitaphium scripserunt; Templum Pacis in Æternum; unde illusi sunt; ibi enim nunc est Ecclesia Sanctæ Mariæ Novæ.[1] Sybilla prædixerat[2] per plura Eusebius. A. tempora oleum erumpendum in Roma,[3] sed nescivit quo loco. In illius ergo Augusti tempore multa signa et prodia[4] in mundo visa sunt, et præcipue in Roma, Petrus, 43. A.D. ad insinuandum Magni Regis eventum.[5] Circulus aureus apparuit circa solem; postea per III. dies, per universum mundum sol privatur a lumine et factus est dies sicut nox in æstate quando luna lucet: et iterum luxit lucidius quam unquam[6] per prius[7] lucebat, in signum adventus Magni Regis ad mundum illuminandum. Eo tempore terræ motus est[8] terribilis, in signum adventus Christi ad judicium. Pax etiam facta est per totum mundum per II. annos et dimidium in ejus adventu. Eutropius. A.D. Bruta animalia humana usi[9] sunt loquela; cum quidam ararent, boves locuti sunt ad[10] arantes, dicendo: Homines deficient, segetes proficient. Agnus in Ægypto locutus est.

Cap. XXXIV.

In Bethleem natus est Dominus, ut ait Bartholomæus in sua compilatione; et dicit quod[11] Joseph et Maria[12] quasi pauperes fuisse et indigentes; cum autem intrassent in illam civitatem, omnia hominum hospitia erant occupata, ut nullicubi[13] possent operimentum domus habere. Tandem vero diverterunt Historia Scholastica. A.D. se in communi transitu inter duas domos, ut testatur

[1] *Novæ*] Nova. B.
[2] *prædixerat*] om. A.E.
[3] *Roma*] dixit add. E. interlined.
[4] *prodia*] prodigia. B.
[5] *eventum*] adventum. B.
[6] *unquam*] nunquam. E.
[7] *per prius*] proprius. E.
[8] *est*] factus est. B.D.
[9] *usi*] usa. D.
[10] *ad*] om. D.
[11] *quod*] om. B.D.
[12] *Maria*] Mariam. B.D.
[13] *nullicubi*] nullibi. D.

Scholastica Historia ubi dicit: "Fuit operimentum "inter duas domos, sub quo cives ad colloquendum "tempore æstatis in diebus, propter nimium solis "ardorem, divertebant. Forte ibi Joseph fecerat "præsepium bovi et asino quos secum duxerat." Vel, secundum quosdam, rustici cum ad[1] forum veniebant animalia sua ibidem ligabant, et ideo præsepe ibi per prius[2] forte constructum fuerat; unde nato Domino ante animalia illa positus est. Unde Isaias: "Bos cog- "novit possessorem suum et asinus præsepe domini "sui." Et Abacuc: "In medio dominum animalium "agnosceris." Nullum habuit stramentum nisi fœnum conculcatum a venientibus ad civitatem et dimissum in foro, quod collegerat Joseph tempore partus Beatæ Virginis. Dicitur tamen quod illud fœnum quod fuit in cuna Jesu delatum fuit Romæ[3] ab Helena regina; et in Ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris collocatum[4] infra Basilicam;[5] non longe a præsepio, quiescit Hieronymus. In Bethleem, Paula et Eustochium quiescunt.

A.D. 1.

Josephus. A.D.

Ysaias. A.

Abacuc. A.

Cap. XXXV.

Octavianus Imperator, ut ait Papa Innocentius Tertius, universo orbi ditione Romano subjugato, in tantum Senatui placuit ut eum pro deo colere vellent. Prudens Imperator mortalem se sentiens, immortalitatis[6] nomen sibi nollet[7] usurpare. Ad illam vero importunam instantiam Sybillam prophetissam invocat, scire volens per ejus oracula si aliquis in mundo major eo nasceretur. In die vero Nativitatis Domini circulus aureus apparuit circa solem, et in medio cir-

Eutropius, l. 1. et Suetonius. A.D.

Martinus. A.D.

[1] *ad*] om. B.
[2] *per prius*] proprius. E.
[3] *Romæ*] Romam. B.
[4] *collocatum*] om. A.B.E.
[5] *infra Basilicam*] om. D. Hieronymus. in marg. A.D.
[6] *immortalitatis*] in. præm. E.
[7] *nollet*] noluit. D.

A.D. 1. culi virgo pulcherrima gestans puerum in gremio. Tunc Sybilla Cæsari hæc ostendit. Cum enim Imperator de prædicta visione plurimum admiraretur, audivit vocem dicentem sibi: Hic est Ara Cœli.[1] Intelligens Imperator quod hic puer major se futurus esset, thura Deo obtulit, et deus de cætero vocari recusavit.

The adoration of the Magi.

A nativitate Domini die XIII. venerunt magi Hierosolymam, et obtulerunt ei munera; aurum, thus, et myrrham. Nomina enim regum Hebraice, Græce et Latine sunt hæc:

Their names.

Hebraice[2] { Appellius. Amerus. Damascus.

Græce[3] { Galgalath. Magalath. Sarachym.

Latine[4] { Jaspar. Melchior. Atrapa.

Augustus Cæsar.

Eodem anno quo natus est Jesus Christus, Augustus Cæsar Octavianus dictus. In bello nullus eo felicior,[5] nec in pace moderatior, in omnibus civilissimus. Hic per IIII. mundi partes, et maxime Christianis una pace compositis, portas Pacis jam ipse tunc clausit, et censum Romæ cum Tiberio agitans numerum hominum in mundo invenit nonagies CCCLXX millia, omnemque orbem venientis Jesu Christi nutu censeri præcepit. Scire[6] etiam voluit quot provinciæ, quot civitates, quot castra, quot villæ, quot homines essent in universo mundo. Jussit etiam ut omnes homines ad urbem unde trahebant originem pergerent, et [ut[7]] quilibet illorum numisma argenteum quod valebat decem nummos usuales præsidi illius

Census taken at Rome.

---

[1] Ara Cœli. in marg. A.D.

[2] Quære: Latine.

[3] Quære: Hebraice.

[4] Quære: Græce.

[5] *felicior*] fortior. B.D.

[6] Exiit edictum a Cæsare Augusto. in marg. A.D.

[7] *ut*] om. A.B.D.E.

provinciæ traderet, et[1] se subditum Romano imperio profitendo. Nam et nummus imaginem Cæsaris et superscriptionem nominis preferebat, unde et denarius a numero denario dicebatur. A.D. 1.

Frater Bartholomæus in sua compilatione dicit, ubicumque Joseph diverteret ad laborandum pro victualibus lucrandis, quia ligni faber fuit, semper Beatam Virginem secum adduxit, nolens thesaurum sibi cœlitus commissum in aliena manu dimittere. Cum vero pariendi tempus appropinquasset et Bedlehem advenisset, Beata Maria vidit in spiritu partem populi gaudentem de eorum adventu, et partem gementem, quod Angelus sibi statim exponens, ait: Pars populi gaudens sunt[2] Gentiles, qui in semine Abrahæ æternam accipient benedictionem, quia redemendi; pars gemens est plebs Judaica a Deo suis meritis reprobata.

Bartholomæus. A.

The Virgin's vision.

Scholastica Historia. A.D.

Licet[3] Joseph Deum pariturum[4] non dubitaret, tamen juxta morem patriæ obstetrices advocavit; quarum una vocabatur Zebel et altera[5] Salome. Zebel autem considerans Sanctam[6] Mariam virginem esse, exclamavit: Oh, oh, mirandum,[7] virgo peperit. Salome vero, non credens, manum apposuit ut tentaret, quæ statim arefacta est; jussu enim Angeli ministrantis ut puerum tangeret, quo facto statim sanitatem recepit.

Legend of the midwives.

Joseph[8] vero bovem et asinum secum conduxit:[9] bovem cum necesse affuerit[10] ut pro victualibus venderet vel censum pro eis daret, asinum pro vectura Beatæ Mariæ. Bos et asinus miraculose Creatorem suum cognoscentes, flexis genibus ipsum adoraverunt, et more suo debitum honorem impenderunt.

---

[1] *et*] corr. om.
[2] *sunt*] est. B.D.
[3] De obstetricibus. in marg. A.D.
[4] *pariturum*] parituram. D.
[5] *et altera*] altera vero. B.
[6] *Sanctam*] Beatam. D.
[7] *mirandum*] admirandum. D.
[8] De bove et asino. in marg. A.D.
[9] *conduxit*] adduxit. B.D.
[10] *affuerit*] fuerit. D.

A.D. 1. Nativitas Domini manifesta[1] fuit in sodomitis, ut testatur Registrum Hugonis, quod omnes sodomitæ[2] in toto mundo in illo vitio hac nocte laborantes extincti sunt, et ita pæne eradicati sunt, quia nunquam de

Hoc Augustinus de Civitate Dei. A.D. cætero fuit ita commune sicut per prius fuerat. Hoc enim fecit Dominus ne natura quam susceperat tanto vitio fœdaretur; quia videns vitium contra naturam in humana natura fieri, fere desiit incarnari.[3]

The Salutation. Salutata Elizabeth a Matre Domini, infans in utero ejus exultavit in adventu Creatoris sui, et Beata Virgo ibi mansit cum cognata sua per III. menses ministrans ei donec pareret, et hæc prima fuit quæ Johannem levavit a terra ex utero matris.

Isidorus Etymologicus. A.D. Vitrum in Roma fuit excogitatum primo ut flexibile esset et ductile, Tiberio regnante.

A.D. 26. Pontius Pilate. Hoc anno Pilatus factus est præses in Judæa; de cujus ortu et progressu mira loquuntur.[4] Rex quidam nomine Tyrus ex Pila filia cujusdam molendinarii, nomine Atus, genuit filium; qui ex nomine matris et avi composito vocabulo dicebatur Pilatus, cujus vita scribitur non pro bonitate sed malitia,[5] quæ in posterum sequetur.

Cap. XXXVI.

A.D. 1. The Circumcision. Circumcisus est Jesus octavo die nativitatis ejus,[6] et nomen sibi impositum Jesus, quod prius per Angelum fuit prænominatus.[7] A Magis XIII. die cum muneribus

Fulgentius. A.D. veneratur et adoratur, ut prius, stella duce. Fulgentius dicit illam stellam dissertam ab aliis fuisse in splendore,[8] ita tamen quod lux diei[9] lucem ejus non impe-

[1] *manifesta*] manifestata. B.D.
[2] *sodomitæ*] interlined in A.
[3] Nota. in marg. D.
[4] *loquuntur*] loquentur. B.
[5] *malitia*] pro malitia. B.D.
[6] *ejus*] suæ. D.
[7] *prænominatus*] prænominatum. B. prænunciatum. D.
[8] *splendore*] splendorem. B.
[9] *diei*] Dei. D.

diret; in loco enim diverso fuit âb aliis stellis, quia neque in firmamento cum aliis, nec in æthere cum planetis, sed in aere vicinas terris[1] tenebat vias, et ideo lucidior, quia quanto longior, tanto minus lucet. A.D. 1.

Jesus disputes in the Temple.

Porro de infantia illius et operibus in medio tempore non legitur, præter quod Lucas dicit in Evangelio, ipsum fuisse duodennem dum in Templo cum Judæis disputasset, parentibus suis illum per triduum quærentibus. Judæis autem dicentibus: "Ecce mater "tua et fratres tui foris stant quærentes loqui tecum;" at[2] ille: "Qui sunt mater mea, etc." Post triduum inventus est a parentibus in medio doctorum, dicente sibi matre: "Fili, quid fecisti nobis sic? Ego "et pater tuus dolentes quærebamus te." Et ille: "Mulier, nescis quod in his quæ Patris mei sunt "oportet me esse?"

Legend.

Licet apocryphum, legitur quod eo fugiente in Ægyptum cum sub una palma recubuisset cum patre et matre, tum propter solis ardorem, tum propter itineris fastidium,[3] illis fame et siti laborantibus, ad præceptum Pueri palma se usque gremium Virginis reclinante, collegerunt fructus qui famem illorum[4] et sitim temperabat. Collectis fructibus ad placitum, ad præceptum Pueri arbor se erexit. Joseph vero et asino sitientibus, ad præceptum Pueri Jesu arida terra aquam produxit, quæ usque hodie scaturizat.

Legend.

Eodem vero itinere, in una magna foresta, distante ab hominum habitatione per longa spatia, hospitati sunt. Nocte vero superveniente, de quadam spelunca duo immanissimi dracones exierunt, ad quorum intuitum Beata Virgo et Joseph nimio terrore concussi sunt. Ad præceptum Pueri Jesu, cum omni mansuetudine inclinatis capitibus deserta petierunt. In illo autem itinere

---

[1] *terris*] terræ. B.
[2] *at*] ait. B.D.
[3] *fastidium*] fessitudinem. D.
[4] *illorum*] eorum. D.

A.D. 1. unus leo maximus per viam eis obvians familiaris et obsequiosus die[1] nocte eis fuit usque in Ægyptum. Hermopolim civitas Ægypti ubi mansit Jesus cum matre VII. annis.[2]

Cap. XXXVII.

A.D. 30. Baptism of Christ.

Anno igitur XV. Tiberii Cæsaris, Johannes cœpit prædicare et baptizare: quo enim[3] anno Christus ab eo baptizatus est, VI. idus Januarii, die Dominica, et eadem die anno revoluto in Chana Galileæ convertit aquam in vinum, hoc est, XXXI.[4] anno a Nativitate ejus, quæ vocatur Epiphania[5] Domini, tribus de causis. Prima causa est,[6] eadem die sed annis diversis facta est apparitio desursum per stellam: et dicitur ab Epi[7] quod est supra, et Phanos, apparitio; quasi desursum facta apparitio. Secunda[8] dicta est Theophania a Theos quod est Deus, quasi apparitio facta per baptismum a Deo Patre per columbam. Tertia[9] facta est vel dicta Bethphania a Beth quod est domus, quasi apparitio facta in domo per conversionem aquæ in vinum.

Secundum Johannem Chrysostomum Christus prædicavit tribus annis integris post baptismum et quantum fluxit plus a Natali usque ad Passionem. Post baptismum feria II. extulit eum Diabolus[10] in Desertum proxima sequente, ubi incepit jejunium suum quadragenarium quod quadragesimo die post hæc feria VI. XV. kalendarum Martii terminavit, et sic Diabolum in

The Temptation.

---

[1] *die*] ac. add. B.D.

[2] *Hermopolim . . . annis.*] Added in A. in the space between two chapters. The circumflex over the *i* in *Hermopoli* has been marked out, perhaps for omission.

[3] *enim*] om. D.

[4] *xxxi.*] tricesimo. D.

[5] *Epiphania*] Epiphonia. B.

[6] Prima causa. in marg. A.D.E.

[7] *Epi*] Ephi. B.

[8] Secunda causa. in marg. A.D.E.

[9] Tertia causa. in marg. A.D.E.

[10] *Diabolus*] Spiritus. B.

gula, vana gloria, avaritia superavit. In hac quidem feria VI.[1] Diabolus hominem superavit, in qua et ipse a Domino annis revolutis superatus est. Deinde in proxima Pascha ejecit de Templo vendentes et ementes. A.D. 30.

Cap. XXXVIII.

Eodem anno Apostolos in prima vocatione piscantes ad se vocavit, scilicet, Petrum,[2] Andream, Jacobum,[3] Johannem, qui statim ad Dominum sunt conversi. Legenda Sanctorum dicit eos trina vice vocari priusquam secuti sunt Dominum. The three callings of the Apostles.

Prima[4] enim vocatio fuit ad sui notitiam, id est, stante Johanne cum duobus discipulis suis, scilicet, Andrea et Philippo, dixit: "Ecce Agnus Dei." Et statim cum alio discipulo venit et vidit ubi manebat Jesus; et manserunt cum eo illo die. Inveniensque Andreas[5] fratrem suum Symonem adduxit eum ad Jesum; sequenti autem die ad piscationis operam redierunt.

Secundo[6] vocavit eos ad sui familiaritatem; quia die quadam turbis irruentibus ad Jesum juxta stagnum Genaseret, quod dicitur Mare Galileæ, navim intravit Symonis et Andreæ, et capta multitudine piscium innuebant sociis, scilicet Jacobo et Johanni, qui erant in alia navi, ut adjuvarent eos, et iterum[7] redierunt ad propria.

Tertio[8] et ultimo vocavit eos ad sui discipulatum, ubi illis piscantibus dixit: "Venite post me, faciam vos

---

[1] Nota. contra Diabolum. in marg. A.D.E.

[2] *Petrum*] et. add. B.

[3] *Jacobum*] et. add. B.D.

[4] Prima vocatio. in marg. D.

[5] *Andreas*] Andream. B.

[6] Secunda vocatio. in marg. A.D.

[7] *scilicet . . . et iterum.*] Added in the margin in E. It forms part of the text in A.B.D.

[8] Tertia vocatio. in marg. A.D.E.

A.D. 30. "fieri piscatores hominum." Qui, relictis omnibus, secuti sunt eum, semper ei adhærentes, nec ultra redierunt ad propria.

Beda. A.D. Maximinus. A.D. Eodem anno fecit miraculum de V. panibus et duobus piscibus. Episcopus tamen Maximinus in quodam sermone, qui sic incipit: Cum plura nobis, fratres, etc. sic ait:[1] Sicut posteritati suæ fidelis mandavit antiquitas, hodie Salvator a Chaldæis est adoratus. Vocati sunt enim Chaldæi quia de terra Chaldæorum et Persarum processerunt, Persis vero nunc Tharsis vocatur, Chaldæa vero Saba[2] a quodam flumine patriam rigante. Vocabantur enim Magi propter illorum sapientiam, quod apud Chaldæos vulgum nomen est. Hodie fluenta Jordanis benedictione proprii baptismatis consecravit. Hodie invitatus ad nuptias aquam convertit in vinum, unde in antiquioribus libris dies ista pluraliter dicitur Epiphaniarum, id est, plurium[3] Christi illustrationum. Veruntamen adhuc restat inter Catholicos doctores duplex opinio; quidam enim scribentes unum ex IIII. imitantes, Ammonium, Alexandrinum, Eusebium Cæsariensem, Theophilum qui VII. a Petro sedit Antiochiæ, dicunt Dominum post jejunium aperte prædicasse et discipulos congregasse, et Sermonem in Monte factum ante Vini Miraculum; quia legitur Dominum et discipulos suos ad nuptias invitatos. Communior tamen et sanior est opinio post illud miraculum discipulos vocasse et occulte prædicasse usque ad Johannis incarcerationem; et post legitur publice prædicasse.

Death of Cunobelin. Kymbelinus[4] rex Britonum obiit, relicto[5] post se duobus filiis, Guiderio et Arvirago: quorum Guiderius

[1] *Sic ait*] om. D.
[2] *Saba*] Sala. E.
[3] *plurium*] plurimum. E.
[4] Kymbelinus. in marg. A.D.
[5] *relicto*] relictis. B.D.

regnum suscipiens dum tributum Romanis derogat,[1] supervenit Claudius Cæsar cum duce Lælio Hamone. A.D. 30.

Hoc anno[2] decollatus est Johannes post annualem incarcerationem. Quidam antiquorum tradunt nuptias fuisse Sancti Johannis Evangelistæ et Mariæ Magdalenæ; quod incertum habetur. De baptismo autem ejus plures sunt opiniones. Una enim in Evangelio habetur, ut ubi: "Et ipse Jesus erat inci-"piens quasi annorum XXX." Tresdecim tantum[3] diebus ejusdem anni peractis quasi tricesimum annum inceperat, et secundum hoc Jesus vixit XXXII. annis et dimidium annum; quia eadem die revoluto anno convertit aquas in vinum. Et in sequenti Pascha incarceratus est Johannes, scilicet anno XXXI., et in Pascha sequenti decollatus est, scilicet anno XXXII. Et in tertio Pascha passus est Dominus noster Jesus Christus, scilicet anno XXXIII.; et sic vixit duobus annis integris et XXX., et de tertio anno quantum fluxit a Nativitate Domini usque ad proximum Pascha, et sic pro anno IIII. menses computantur.[4]

Petrus. c. 3. A.D.

Scholastica Historia. A.D.

Liber undecimus Ecclesiasticæ Historiæ dicit Johannem in castello Arabiæ dicto Macheronta[5] per annum incarceratum fuisse, et ibi caput truncatum; corpus vero Sebaste urbe Palestinæ trans Jordanem sepultum, caput autem apud Jerusalem humatum juxta Herodis habitaculum inter Helisæum et Abdiam. Ossa enim ejus tempore Juliani Apostatæ Imperatoris collecta, quæ prius fuerant sparsa, et in rogum igneum combusta et[6] pulvis in aere ventilatus;[7] hoc enim moderni reputant secundum martyrium. Dum autem ossa prædicta a Gentilibus colligerentur, quidem monachi Hi-

[1] *derogat*] derogaret. D.

[2] De nuptiis. in marg. A.D.

[3] *tantum*] enim. D.

[4] *computantur*] compotantur. B.

[5] Combustio corporis Johannis. in marg. A. It is opposite: Ossa enim ejus. in marg. D.

[6] *et*] et inde. B.

[7] *ventilatus*] est. præm. B.

A.D. 30. Discovery of the finger of St. John Baptist.

erosolomitæ immixti latenter colligentes magnam partem tulerunt; inter quæ digitus ejus cum quo Christum monstraverat fuisse perhibetur, ipso dicente: "Ecce Agnus Dei;" quem postmodum Beata Tecla inter Alpes attulit, quo nunc dicitur Ecclesia Mauritana;[1] modo dicitur in monasterio Mauricii. Ossa enim missa fuerunt Athanasio Alexandrino episcopo. Tempore vero Marciani[2] Principis, duobus monachis Orientalibus[3] Hierosolymis ob devotionem venientibus, Johannes caput suum absconsum revelavit quia irreverenter latuit; qui thesaurum illud[4] cum gaudio capientes Marcello abbati viro religioso detulerunt, qui per multum tempus curam gerens[5] tandem Honorio ejusdem urbis episcopo demonstravit. De cætero Festum Decollationis illius cœpit accrescere. Deinde delatum est caput Constantinopolim; deinde Ambianis in Gallia, ubi nunc in[6] magna veneratione glorificatur.

Hic præcursor Domini præ cæteris singulariter decoratur. Prima causa:[7] quia Angelus Domini qui Christum Jesum prænunciavit nasciturum,[8] ipsum patri et matri annunciavit. Secunda:[9] in utero matris contra Dominum in utero Mariæ exultavit. Tertia: Mater Domini ipsum de utero egressum prima tetigit. Quarta: linguam patris nascendo dissolvit, quæ[10] usum loquendi a tempore conceptionis amiserat. Quinta: baptismum primus omnium hominum ordinat.[11] Sexta: ipso capite amputato et in igne cre-

---

[1] *quo nunc . . . . Ecclesia Mauritana.*] Added in the margin of A., and referred to its place by a mark.

[2] *Marciani*] Mauricii. B.D.

[3] *Orientalibus*] om. D.

[4] *illud*] illum. D.

[5] *gerens*] agens. D.

[6] *in*] om. D.

[7] Prima causa. in marg. A.D.E.

[8] *nasciturum*] fore nasciturum. D.

[9] Opposite the words *Secunda*, etc., to *Decima*, in marg. A.D., are placed, in Roman or Arabic, the corresponding numerals. They do not extend beyond III. in marg. E.

[10] *quæ*] qui. B.D.

[11] *ordinat*] ordinavit. B.D.

mante Christum indice demonstrat.[1] Septima: Christum suis manibus in Jordanis flumine baptizat.[2] Octava[3] in limbum[4] positus Christum venturum prænunciat.[5] Nona: ipsum Christus[6] præ omnibus commendat,[7] ubi in Evangelio vocat ipsum[8] plus quam prophetam. Decima: ubi dicitur in Evangelio: "Ecce mitto angelum meum, etc." Et alibi ille probatus est quem Deus commendat. A.D. 30.

Cap. XXXIX.

Why bones are burned in the Vigil of St. John Baptist.

Dicitur quod ossa animalium mortuorum,[9] scilicet ominum cadaverum, in Vigilia Sancti Johannis Baptistæ comburuntur, ista de causa. Antiqui poetæ dicunt[10] dracones in aere volantes, qui in diebus in aquis et in terræ cavernis latitantes; quibus in nocte volantibus ad libidinem concitantur, unde in puteis, in stagnis, in aquis fluvialibus sperma sua[11] jactabant. Unde aquæ amaritantur[12] et in venenum transmutantur;[13] naturaliter enim in aquis[14] coeunt. Inde[15] ad talem pestem evitandam faciebant homines magnum rogum ad comburendum de ossibus animalium arefactis in illa nocte, et præcipue[16] ut ipse pro eis oraret. Unde dracones fœtorem fumi non ferentes a patria recesserunt. Quidam enim dicunt ad rogatum sancti fugati sunt.

Aliam assignat causam, et dicit quod faculæ por-

---

[1] *demonstrat*] demonstravit. B.D.
[2] *baptizat*] baptizavit. B.D.
[3] *Octava*] om. A.B.E.
[4] *limbum*] limbo. D. 8. in marg. A.D.
[5] *prænunciat*] prænunciavit. B.E.
[6] *Christus*] Christum. D.
[7] *commendat*] commendavit. D.
[8] *ipsum*] eum. D.
[9] De Vigilia Johannis Baptistæ. in marg. A.D.
[10] *dicunt*] om. B.
[11] *sua*] suum. B.D.
[12] *amaritantur*] amaritabantur. D.
[13] *transmutantur*] transmutabantur. D.
[14] *in aquis*] om. B.
[15] *Inde*] Unde. B.D. De combustione ossium in Nativitate Sancti Johannis Baptistæ. in marg. A.D.
[16] *et præcipue*] om. B.

A.D. 30. tantur in illa nocte super longas hastas, in signum quod ossa Sancti Johannis fuerant[1] combusta et post in aere ventilata per Julianum Apostatam. Tradunt enim antiqui quod sicut Herodes cum prole sua propter occisionem Johannis cruciantur tempore perpetuo, sic Julianus cum tota parentela sua in inguine cruciantur[2] in æternum.

Scholastica Historia. A.D.

The three Herods.

Cum igitur tres fuerunt Herodes[3] famosi ob famam vel infamiam malefactorum suorum; primus dictus est Ascalonita ab Ascalone civitate quam ædificavit, sub quo natus est Jesus et pueri trucidati.[4] Secundus dictus est Antipas, filius Magni Herodis, qui Johannem decollavit, sub quo Christus passus est. Tertius dictus est Agrippa, filius Aristoboli filii Magni Herodis, qui Jacobum occidit et Petrum incarceravit; unde versus:—[5]

"Ascalonita necat pueros, Antipa Johannem,
Agrippa Jacobum, claudens in carcere Petrum."

Et omnes isti licet famosi terribili morte obierunt.[6]

Cap. XL.

A.D. 33.

The Crucifixion.

Christus[7] passus est VIII. kalendarum Aprilis, quo die, secundum Cassiodorum, facta est tam magna solis defectio, qualis in ante nusquam[8] visa est; stellæ enim multæ in cœlo visæ sunt, et terræ motus magnæ;[9] in Bithynia urbes sunt subversæ. Tunc quoque monumenta aperta sunt et petræ scissæ sunt; unde verisimile est quod venæ illæ et scissuræ quæ nunc in rupibus et[10] lapidicinis apparent, ex illo terræ motu

Cassiodorus. A.B.D.

---

[1] *fuerant*] erant. B.D.
[2] *cruciantur*] corr. cruciatur. The *n* has been erased in E.
[3] De tribus Herodibus [Herodis. A.] in marg. A.D.
[4] *trucidati*] trucidantur. B.D.
[5] Versus. in marg. D.
[6] *obierunt*] perierunt. B.
[7] *Christus*] Zps. A.
[8] *nusquam*] nunquam. B.D.
[9] *magnæ*] magnus. B. magni. D.
[10] *et*] in. add. B.D.

pervenerunt, cum ante tempora illa saxa fuerunt inconcussa. A.D. 33.

Hoc anno, die Pentecostes, scilicet,[1] VII. hebdomadas post mortem Christi, sacerdotes in Templo audierunt commotiones et sonitus locorum et vocem repentinam erupisse: Migremus ex his sedibus. Eusebius. A.B.D.

Hoc anno in Pentecosten ordinatus est Jacobus filius Alphæi episcopus Jerusalem ab Apostolis;[2] qui primus inter eos missam celebravit et rexit episcopatum XXX. annis. Ordinati etiam fuerunt VII. diacones, scilicet: Stephanus, Philippus, Prochorus, Nicanor, Scurio, Permenas, et Nicholaus. Hic not stetit cum illis sex, sed vicissim; habuit enim uxorem pulcherrimam. Qui cum ab[3] Apostolis increparetur tanquam zelotypus,[4] uxorem in medio illorum conduxit et dixit: Si quis eam habere affectat, libenter permitto. In quo facto simplici et innocenti, licet quidam illicitos et promiscuos sectati sunt concubitus, constat tamen Nicholaum hoc ex contemptu vitii zelotypiæ et ad detestationem ejus fecisse, pie potius egisse quam voluntatem expetendam docuisse; præsertim cum filiæ et filii ejusdem Nicholai usque in ævum virgines permanserunt, nec ipse post primam uxorem aliam conduxit. Fuerunt autem quidam voluntatem ejus male intelligentes, qui sectam eis singularem constituerunt, scilicet, quod omnia forent omnibus communia, in domibus, in prædiis, in omnibus aliis bonis etiam in uxoribus; quod Deo est odibile. Propterea istam sectam insequentes[5] etiam more pio credentes illusione diabolica caritativum esse, Nicholaitæ vocantur; unde dicit Hieronymus in Postillis quibus[6] fecerat super Genesim: Isti sunt Nicholaitæ, quos odi. Eusebius, l. 3. Historiæ Ecclesiasticæ. A.B.D.

---

[1] *scilicet*] om. B.
[2] *Ab apostolis*] interlined in B.
[3] *ab*] om. D. De Nicholao. in marg. A.B.D.
[4] *zelotypus.*] A short erasure follows in A.
[5] *insequentes*] sequentes. D.
[6] *quibus*] corr. quas.

Cap. XLI.

A.D. 33.
St. James the Less.

De Jacobo etiam prætacto, IIII. modis dictus est frater Domini, scilicet, Jacobus Alphæi. Primo, quia sanctitate et facie simillimus[1] ei erat, adeo ut plurimi in eorum aspectu fallerentur; unde et Judas dedit eis signum osculi ne Jacobum acciperent loco Jesu. Item secundo, pro eo quod fuit filius sponsi Mariæ, qui ex hoc quasi frater Domini fuit, ex parte sponsi.[2] Item[3] dictus est frater Domini et Jacobus Minor, quia alter Jacobus licet[4] natu posterior, prius[5] tamen a Christo vocatus est in Apostolatum, et ideo nomen Majoris sortitus est quod usque hodie locum tenet; ut in religione juvenes ante senes professi seniores vocantur, et in pluribus religionibus qui prior ingreditur major vocetur.[6] Quarto, dictus est Justus quasi autonomatice[7] propter meritum excellentis sanctitatis. Hic namque ex utero matris sanctus et virgo habebatur; vinum et ciceram non bibit, carnes non gustavit, ferrum caput ejus non ascendit. oleo et balneis non est usus; ex nimia genuculatione calles in genibus sicut in calcaneis habuit, cui soli inter omnes Apostolos licuit ingredi Sancta Sanctorum. Primus inter omnes missam Hierosolymis celebravit, et antequam fuit episcopus, in Parasceve mortuo Christo, votum vovit

Eusebius. A.B.E.

Scholastica Historia. A.B.D.

---

[1] *simillimus*] similis. D. De duplici Jacobo. in marg. B. And in a smaller character: Nota idem infra post tractatum de Passione Domini eodem libro et libro II., folio.

[2] *sponsi.*] An erasure follows in A.

[3] *Item*] Iste. B.D.

[4] *licet*] hoc. B.

[5] *prius*] prior. B.D.

[6] *vocetur*] vocatur. D.

[7] *autonomatice*] In A. the word was first written: autonomasice; a transverse stroke appears to have been subsequently drawn backwards from the top of the *i*, across the middle of the *s*.

A.D. 33.

se non comesturum donec Christum a mortuis resurrexisse videret. Fimbriam vestimenti ejus Apostoli tangere certaverunt.

Hoc Josephus. A.B.

[A.D.] 34.

Hoc anno inter diem Ascensionis et Pentecostes Mathias loco Judæ prævaricatoris vel[1] proditoris subrogatur. De quo Juda in quadam historia, licet apocrypha, sic legitur:

The history of Judas Iscariot.

Fuit vir[2] quidam in Jerusalem nomine Ruben, secundum Hieronymum de tribu Isachar, cui uxor erat nomine Ciborea, qui dum nocte quadam mutuo sibi exsolvissent, somniavit mulier quod filium sceleratissimum et gentis suæ proditorem peperisset. Nato igitur filio, Judaque vocato, parentes eum destruere penitus excogitabant,[3] ipsum[4] in fiscellam positum mari[5] imponunt, quem ad insulam Scarioth delatum, unde regina loci, prole orbata, infantem juxta litus reperiens, simulans se esse gravidam, filium peperisse mentitur. Post modicum tempus concepit et illa regina ex rege filium, quem tandem adultum Judas jugiter molestabat et ad fletum cogebat. Quod videns regina, Judam verberibus crebris affecit,[6] sed minime profecit. Detecto itaque quod Judas ad regem non pertineret,[7] Judas filium regis occidit; ob quod facinus pœnam timens, cum quibusdam tributariis usque Jerusalem perfugit,[8] seque curiæ Pilati tunc præsidis mancipavit. Et quia res similes facile sibi conveniunt, maxime[9] Pilati favorem Judas consecutus est.

Quadam igitur die Pilatus de palatio prospiciens in pomerio Ruben, qui revera pater Judæ fuerat, conceptus est desiderio pomorum; quamobrem Judam misit

---

[1] *vel*] et. B.D.

[2] De Juda Scariothe. in marg. A.B.D., and in a slightly different hand in B.: quomodo nascitur.

[3] *excogitabant*] cogitabant. B.

[4] *ipsum*] et. præm. D.

[5] *mari*] in. præm. D.

[6] *affecit*] afficiebat. B.D.

[7] *pertineret*] pertinebat. D.

[8] *perfugit*] profugit. B.D.

[9] *maxime*] maximam. D.

A.D. 34. ut poma carperet. Occurrens Rubens Judæ resistit; post jurgia et verbera in capite percussus lapide interiit. Juda vero fugiente post facinus, putatum est Ruben subito interisse. Tunc Pilatus facultates Ruben Judæ dedit; dedit etiam illi Ciboream uxorem Ruben in uxorem.

Hoc Eusebius certificat. A.

Die quadam, dum Ciborea vitam suam miserrimam plangeret coram Juda, eo quod filium suum unicum marinis fluctibus deposuisset, quod etiam maritum suum subito præreptum[1] invenisset, quod invita nuptiis tradita fuisset, inter eos inventum fuit[2] quod Judas patrem proprium occidisset, quod matrem propriam desponsasset et quod multa mala per prius perpetrasset, Judas, suadente Ciborea uxore sua et matre, Christum secutus est; et culpis dimissis, Procurator ejus et Apostolus effectus est.

Circa hoc regnavit Guiderius in Britannia filius Kymbelini.

Cap. XLII.

The history of Pontius Pilate.

Legenda Sanctorum. A.B.D.

Quia[3] similia similibus applaudunt in bonitate et malitia et quia Judæ Scariothis vitam scripserim, vitam Pilati illi associabo. Cum autem Pilatus tres annos haberet, mater ejus ipsum ad patrem ejus regem transmisit; habebat autem rex filium de conjuge sua legitimum, qui fere[4] coætaneus Pilato videbatur. Isti duo cum ad annos discretionis pervenissent, sæpius luctamine,[5] pugna, funda, joco adinvicem colludebant. Sed regis filius legitimus ut genere erat nobilior, sic in omnibus Pilato fuit strenuior et in omni genere certa-

[1] *præreptum*] peremptum. E.
[2] *fuit*] est. B.D.
[3] De Pilato. in marg. A.B.D.
[4] *fere*] vero. B.
[5] *luctamine*] luctamen. B.

minis aptior. Ob hoc Pilatus invidiæ livore commotus et felleo dolore stimulatus fratrem suum latenter occidit; quod rex audiens vehementer condoluit, et concione convocata quid de scelerato et homicida faciendum fuisset[1] [quæsivit];[2] omnes vero[3] ipsum[4] reum mortis unanimiter acclamaverunt. Rex autem ad se reversus, afflictionem noluit addere afflicto, sed ipsum pro tributo quod annuatim Romanis debebat, misit in obsidem, eum volens esse innoxium ab occisione filii sui legitimi. A.D. 34.

Eo tempore erat Romæ filius regis Francorum, quem similiter rex Romam miserat pro tributis; hic Pilatus cum se ab eo[5] moribus et industria præcelli videret, eum invidiæ stimulis[6] agitatus occidit. Sed cum[7] Romani quid de eo faciendum esset inquirerent, dixerunt: Hic si vixerit qui fratrem necavit, obsidem jugulavit, reipublicæ plurimum utilis erit, et colla ferocium hostium ferox ipse domabit. Dixerunt ergo: Cum reus mortis habeatur, in Pathmos insulam gentibus[8] illis qui nullum patiuntur judicem, judex præficiatur; sic forte ejus nequitia ipsorum contumacia edometur. Si non, quod meruit, patiatur. Missus igitur[9] Pilatus ad gentem ferocem et suorum judicum peremptorem.

Pilatus non inscius ad quos missus sit, et quam[10] pendula vitæ suæ sententia, tacite rem considerans vitam servare voluit et gentem nequam nequam ipse minis et promissis, supplicio et pretio, penitus subjugavit. Quia igitur duræ gentis victor extitit, a Pathmos insula Pontius Pilatus nomen accepit.

---

[1] *fuisset*] esset. D.
[2] *quæsivit*] om. A.B.D.E.
[3] *vero*] om. B.D.
[4] *ipsum*] eum. D.
[5] *ab eo*] written upon an erasure in A.
[6] *invidiæ stimulis*] similiter invidia. B.D.
[7] *cum*] om. B.D.
[8] *gentibus*] Gentilibus. B.D.
[9] *igitur*] est. add. B.
[10] *quam*] quod. D.

A.D. 34. Herodes autem hominis illius industriam ac versutiam audiens, ipse versutus congaudens, eum ad se muneribus ac nunciis invitavit,[1] et super Judæam et Jerusalem et[2] potestatem et vicem suam tradidit. Qui cum pecuniam innumerabilem, nesciente Herode, congregasset, Romam adiit, infinitam pecuniam Tiberio Imperatori[3] obtulit et quod ab eo solo dari quod ab Herode tenebat muneribus impetravit. Hujusmodi causa facti sunt inimici Herodes et Pilatus usque ad Passionem Domini, et tunc eum reconciliavit, eo quod Dominum ad se misit, quem ante longa tempora videre desiderabat.[4]

Cum autem Pilatus Dominum Judæis crucifigendum tradidisset, timens tamen offensam Tiberii Cæsaris eo quod condemnasset sanguinem innocentem, quendam sibi familiarem pro sui excusatione ad Cæsarem destinavit. Interea cum Tiberius gravi morbo teneretur nunciatum fuit eidem quod Hierosolymis quidam erat medicus qui solo verbo omnes morbos[5] curavit, nesciens quod eum Judæi et Pilatus occidissent. Dixit itaque Cæsar Volusiano sibi privato: Vade citius trans partes marinas, dicesque Pilato ut hunc medicum mihi mittat, qui me pristinæ sanitati restituat.

Cum autem Volusianus ad Pilatum venisset, et mandatum Imperatoris eidem exposuisset, territus Pilatus XIIII.[6] dierum inducias petiit.[7] Infra quod spatium Volusianus rei veritatem cognovit; insuper quandam matronam exploravit quæ[8] familiaris Jesu valde fuit, nomine Veronica. Ubi nam Christus inveniri posset eam interrogavit; quæ ait: Heu! Dominus

[1] *invitavit*] invitabat. B.D.
[2] *et*] om. B.D. De inimicitia Herodis et Pilati. in marg. A.B.D.
[3] *Imperatori*] om. D.
[4] *desiderabat*] desideravit. D.
[5] *morbos*] om. B.D.
[6] *XIIII.*] 40. B.
[7] *petiit*] petivit. B.D.
[8] *quæ.*] qui.

meus et Deus meus fuit;[1] quem Pilatus per invidiam traditum condemnavit et crucifigi præcepit. Tunc ait Volusianus: Vehementer doleo, quia quod mihi dominus meus jusserat[2] explere nequeo. Cui Veronica: Dominus meus Jesus dum prædicando circuiret,[3] et ego ejus præsentia nimis invite carerem, volui mihi ipsius depingi imaginem ut cum ipse absens fuisset, imaginis inspectio[4] solatium mihi[5] præstaret. Cumque linteum pictori deferrem, Dominus meus[6] Jesus mihi obviavit et quo tenderem requisivit. Cui cum viæ causam aperuissem, a me petiit pannum et ipsum mihi venerabili sua facie insignitum reddidit. Imaginis igitur hujus[7] aspectum si dominus tuus devote intuebatur,[8] continuo sanitatis beneficio potiretur.[9] Cui ille: Est ne hujus imago auro vel argento comparabilis? Cui illa: Non, sed pio devotionis affectu; tecum igitur proficiscar, et videndam Cæsari imaginem deferam, et revertar. A.D. 34.

Venit ergo Volusianus cum Veronica Romam, dixitque Imperatori: Jesum a te diu desideratum Pilatus et Judæi injuste morti tradiderunt et per invidiam crucis patibulo affixerunt. Venit igitur mecum matrona nobilis ipsius imaginem deferens, quam si devote inspexeris mox sanitatis beneficium obtinebis. Cæsar igitur pannis sericis viam sternit, et imaginem sibi cum reverentia adduci fecit. Qui mox ut eam inspexit sanitatem celerrimam recuperavit. Pontius Pilatus imperio Cæsaris capitur, et Romam perducitur.[10] Audiens autem Cæsar Pilatum Romam advenisse, contra

---

[1] *Dominus . . . . fuit*] Dominus meus fuit et Deus meus. B.D. De Veronica. in marg. B.

[2] *jusserat*] jussit. D.

[3] *circuiret*] circumiret. B.

[4] *inspectio*] in. add. D.

[5] *mihi*] om. D.

[6] *meus*] om. B,D.

[7] *hujus*] om. B.D.

[8] *intuebatur*] intuebitur. B.D.

[9] *potiretur*] potietur. B.D.

[10] *perducitur*] adducitur. B.

A.D. 34. eum nimio furore repletus est, eum[1] ad se adduci fecit. Pilatus vero tunicam Domini inconsutilem indutus,[2] mox ut Imperator eum vidit omnem iram deposuit, et ei protinus assurrexit, nec dure sibi loqui in aliquo valuit; et qui in ejus absentia[3] videbatur tam terribilis et ferus nunc in ejus præsentia[4] pius et mansuetus invenitur. Cumque Pilatus absens fuisset mox contra eum exardescit in furorem seipsum miserum clamitans eo quod furorem suum ei non ostendisset[5] statimque revocari fecit jurans et contestans quod filius mortis esset,[6] nec fas sit eum vivere super terram; qui, ut eum vidit, continuo salutavit et omnem quasi ferocitatem abjecit. Mirantur omnes: miratur et ipse quod sic contra Pilatum dum absens esset inardesceret, et dum præsens fuit[7] mansuesceret.

Tandem divino nutu, vel forte alicujus Christiani suasu, ipsum de omnibus indumentis expoliari fecit, et aliis indui; et post Imperatori præsentatus[8] qui statim in carcerem eum includi fecit.[9] Aspiciens Imperator tunicam illam, multum mirabatur; dictum sibi fuit quod Domini Jesu esset. Ipso incarcerato, Imperator meditatur qualiter longo cruciatu potest consumi; data est enim[10] sententia ut morte turpissima damnaretur. Audiens autem hoc Pilatus, cultello proprio se necavit et sic misera morte vitam finivit. Morte turpissima moritur, cui manus propria dominatur. Capitur et ingenti mole alligatur et in Tyberim fluvium immergitur. Spiritus maligni corpori sordido applaudantes, in aquis mirabiles inundationes move-

[1] *eum*] et eum. B.D. De tunica inconsutili. in marg. B. De tunica Christi. in marg. E.

[2] *indutus*] est. add. B.D.

[3] *absentia*] præsentia. B.

[4] *præsentia*] absentia. B.

[5] *seipsum miserum . . . non ostendisset*] om. B.D.

[6] *esset*] esse ipsum miserum clamitans quod furorem suum ei non ostendisset. add. D.

[7] *fuit*] interlined in A. fuerit. B.

[8] *præsentatus*] est. add. B.D.

[9] *fecit*] præcepit. D.

[10] *enim*] om. B. vero. E.

bant, fulgura et coruscationes, grandines et tonitrua in aere terribiliter generabant: ita ut cuncti timore horribili [1] tenerentur. Quapropter Romani ipsum a Tyberis fluvio extrahentes, derisionis causa ipsum Vigenis deportaverunt, et Rhodano fluvio immerserunt: Vigena enim dicitur quia,[2] via Gehennæ quia [3] tunc erat locus maledictionis; sed ibi nequaquam spiritus defuerunt, ibidem eadem operantes. Homines igitur illi tantam infestationem dæmonum non ferentes, vas illud maledictionis a se removerunt, et illud sepeliendum Losaniæ civitatis territorio commiserunt; qui cum nimis præfatis infestationibus gravarentur, ipsum a se removerunt [4] et in quodam puteo montibus circumsepto immerserunt, ubi hucusque, quorumdam relatione, diabolicæ machinationes visuntur; utrum sit vera vel apocrypha, lectoris arbitrio relinquatur; et sic miser miserrime vitam finivit.[5] A.D. 34.

Eo anno [6] quo Judas laqueo se suspendit Petrus Apostolus filius Johannis provinciæ Galileæ de vico Bethsaida [7] frater Andreæ, incepit præsidere [8] in partibus Orientis, scilicet circa Jerusalem, ubi IIII. annis pontificavit, missas celebravit, solummodo dicendo: Pater noster. Deinde venit Antiochiam ubi VII. annis residebat. Inde venit Romam ubi pontificavit XXVII. annis et VII. mensibus. St. Peter.

Hoc anno, secundum quosdam, III. die Augusti Sanctus Stephanus passus est, scilicet a Passione Domini mense IIII. die XIX.[9] A.D. 35. Martyrdom of St. Stephen.

Circa hæc tempora regnavit apud Britones [10] Gwyderius filius Kymbelini. Guiderius.

---

[1] *timore horribili*] terrore terribili. B.D.

[2] *quia*] quasi B.D. qz. A.

[3] *quia*] qz. A.

[4] *qui cum . . . a se removerunt*] om. B.D.

[5] *finivit*] amisit. B.

[6] Petrus presidet tribus locis . . . 1º. 1. b. 3. in marg. B.

[7] *Bethsaida*] Bethsaidæ. D.

[8] *præsidere*] prædicare. E. Written upon an erasure.

[9] *xix.*] XI. E.

[10] *apud Britones*] in Britannia. D.

[A.D.] 49. A.B.D. Death of the Virgin Mary.

Beata mater Domini[1] Maria obiit anno vitæ suæ LXIII., quia in Nativitate Domini annos habuit XIIII. post vixit cum Eo XXXIII. annis, et vixit post mortem Filii sui XVI. annis ; secundum quosdam vixit post Filium[2] XII. annis. Et sic sexagenaria fuit assumpta ; quia Apostoli feruntur prædicasse post Christum in Judæa et circa Judæam annis XII.

[A.D.] 54. Death of St. Philip, apostle.

Beatus Philippus Apostolus in civitate Hierapoli anno ætatis suæ LXXVIII. crucifigitur.

Second death of Lazarus.

Lazarus primus episcopus Cypri obiit secunda morte, XIIII. habens annos inter duas mortes.

Bernardus de Beata Virgine.

Legitur quod Sancta Maria anno ætatis suæ XIIII. Christum concepit ; nato filio vixit cum eo XXXII. annis et III. menses[3] et sic computatur annus conceptionis. Deinde vixit post Filium suum[4] XII. annis, et sic complentur anni Beatæ Virginis LXII., menses IIII., III. dies minus, secundum Historiam Scholasticam. Et sic Christus vixit annos XXXIII. et ultra quantum fluxit a Nativitate Domini usque ad Pascha.

Of the cross.

The inscription.

De cruce[5] Domini hæc est opinio antiquorum. Dicunt enim eam fuisse[6] XV. pedum in altum, et tabulam superpositam pedem et dimidium continentem. Scriptura vero tabulæ hæc est Græco sermone : *Otheos*, id est, hic Deus ; *basileo sismon*, id est, rex noster ; *persconas*, id est, ante sæcula ; *ergaole*, id est, operatus est ; *sothias*, id est salutes ; *emosothis*, id est,[7] in medio ; *gis*, id est, terræ. Hanc scripturam affirmat Historia Scholastica.[8] Josephus vero dicit crucem

---

[1] Mater Dei moritur. in marg. B.

[2] *Filium*] suum. add. B.

[3] *menses*] mensibus. B.D.

[4] *suum*] om. D.

[5] De cruce. in marg. A.B.D.E.

[6] *eam fuisse*] esse. B.

[7] *id est*] om. E.

[8] No such account of the inscription on the cross is to be found in any MS. of the Historia Scholastica which I have consulted.

Christi formatam de tribus lignis; Rabanus autem adjungit quartum. Unde versus:—[1]

"Pes cedrus est, truncus cypressus, olma supremum,
Palmaque transversum, sunt in Christi cruce lignum."

[1] De Christi Cruce. in marg. A.E. Versus in marg. D. See preface.

Chronica [1] Domini nostri Jesu Christi.

Cum [2] de Regibus et Principibus et de [3] eorum gestis in bellis, in victoriis, in pugna, et [4] fuga pluries tractavimus, de Rege Regum jam intendimus aliquid enarrare.

Factum est autem in anno XV. imperii Cæsaris Imperatoris [5] Romanorum et Herodis filii Herodis Regis Galileæ anno XIX. principatus ejus, VIII. kalendas Aprilis, quod est XXI. die mensis Martii, consulatu Rufini et Leonis, anno M.CCII.[6] Olympiadis, sub principibus sacerdotum Judæorum Anna et Caypha et Joseph, post Passionem vel Crucem Domini V. anno: historiatus est Nichodemus hanc epistolam principibus sacerdotum et reliquis literis Hebraicis destinavit.

Cap. I.

The Gospel of Nichodemus.

Igitur [7] Annas et Cayphas, Sobna, Dathan, Gamaliel, Judas, Levi, Neptalim, Alexander et Syrus et reliqui,[8] Judæorum venerunt ad Pilatum adversus Jesum, accusantes eum de multis sermonibus vel [9] accusationibus malis, dicentes: Istum novimus Joseph fabri

---

[1] *Chronica*] Incipit Chronica. D. See Evangelia Apocrypha. Tischendorf. Lipsiæ, 1853., pp. 312–367.

[2] *Cum.*] The initial capital is wanting in A. It is illuminated in E.

[3] *de*] om. B.

[4] *et*] in. B.D.

[5] *Imperatoris*] om. D.

[6] *M.CCII.*] corr. quarto ducentesimæ secundæ.

[7] Quomodo Jesus accusatus est ad Pilatum per falsos Judæos. in marg. A.D.

[8] *reliqui*] om. E.

[9] *vel*] et. E.

filium de Maria natum, et dicit se Filium Dei esse et Regem, et non solum Sabbatum violat, sed paternam legem nostram vult dissolvere. Dicit Pilatus: Quæ sunt quæ agit et vult dissolvere? Dicunt ei Judæi: Legem habemus, in Sabbato neminem curare; iste autem claudos, surdos, mutos, curvos, paralyticos, cœcos, leprosos, et dæmoniacos in Sabbato curavit:[1] et de multis aliis malis actibus ipsum[2] accusamus. Dicit eis Pilatus: Quomodo est malarum actionum? Dicunt ei: Maleficus est; in Belzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia, et omnia ei subjecta sunt. Pilatus dixit: Illud non est in spiritu immundo ejicere dæmonia, sed in Dei virtute. Dicunt Judæi Pilato: Rogamus magnitudinem vestram, ut eum astare jubeatis ante tribunal vestrum, et audite eum. Advocans autem Pilatus cursorem dicit ei: Cum moderatione adducatur Jesus. Exiens vero cursor, et[3] cognovit Jesum et[4] adoravit eum; et faciale involutorium[5] quod ferebat in manu sua expandit in terram, dicens: Domine, super hoc ambula, quia præses vocat te.

The Gospel of Nichodemus.

Videntes autem Judæi clamaverunt ad Pilatum dicentes: Quare sub voce præconis non jussisti eum introire, sed per cursorem? Cursor enim adoravit eum in terra, et dicit ei: Domine, præses clamat te. Advocans autem Pilatus cursorem dicit ei: Quare hoc fecisti? Dicit ei cursor: Quando misisti me Hierosolymam ad Alexandrum vidi Jesum sedentem super asinam, et pueros Hebræorum Osanna clamantes, ramos in manibus tenentes: alii[6] autem sternebant[7] vestimenta sua in via,[8] dicentes: Salva, qui es in excelsis, benedictus qui venit in nomine Domini.

[1] *curavit*] curat. D.
[2] *ipsum*] eum. D.
[3] *et*] ut. B.D.
[4] *et*] om. B.D.
[5] *involutorium*] interlined in A. in a smaller hand than the text.
[6] *alii*] alios. D.
[7] *sternebant*] om. D.
[8] *via*] sternentes et. add. D.

The Gospel of Nichodemus.

Judæi[1] vero clamaverant adversus cursorem, dicentes: Pueri Hebræorum hoc Hebraice clamabant, unde tibi Hebraicum quid cum sis Græcus? Dicit[2] eis cursor: Interrogavi quendam Judæorum et dixi: Quid est quod clamant Hebraice? Ille autem[3] mihi disseruit. Dicit eis[4] Pilatus: Quomodo clamant Hebraice? Dicunt ei: Osanna. Et Pilatus: Quid interpretatur? Dicunt ei: O Deus, salvum me fac; vel, O Domine, salva nos. Dicit eis Pilatus: Vos attestamini voces quas pueri dixerunt; ergo quid peccavit cursor? Et tacuerunt. Dicit præses cursori: Exi, et quovis ordine introduc eum. Exiens vero cursor fecit priori schemate, dicens ad Jesum: Domine, ingredere, præses vocat te. Ingresso autem Jesu, a signiferis quæ[5] ferebant signa curvata sunt[6] capita signorum[7] ex se et adoraverunt Jesum.

Videntes autem Judæi capita signatorum,[8] quomodo incurvata sunt et adoraverunt Jesum, magis[9] clamaverunt adversus signiferos. Pilatus autem dixit ad Judæos: Non laudatis quomodo ex se curvata sunt signatorum capita, sed murmuratis adversus signiferos. Dicunt Judæi ad Pilatum: Nos vidimus quomodo se inclinaverunt signiferi et adoraverunt Jesum.

Advocans vero[10] Pilatus signiferos dicit eis: Quare sic fecistis? Dicunt ei: Nos viri[11] Pagani sumus et templorum servi, quomodo habuimus adorare eum? Etenim tenentes nos signa curvaverunt. Dixit Pilatus ad archisynagogas et seniores plebis Judæorum: Eli-

---

[1] Quomodo Judæi accusabant cursorem propter Jesum. in marg. A.D. Quomodo, &c., cursorem dicentes. in marg. B.

[2] *Dicit*] Dixit. B.D.

[3] *Ille autem . . . Dicunt ei*] om. E. Partly interlined and partly added in the margin subsequently in the same hand as the text.

[4] *eis*] ei. E.

[5] *quæ*] qui. D. q̃. A.

[6] *sunt*] quomodo. add. E.

[7] *capita signorum*] interlined in B. in a different hand.

[8] *ex se . . signatorum*] om. B.

[9] *magis*] majus. B.

[10] *vero*] autem. D.

[11] *viri*] vero. D.

The Gospel of Nichodemus.

gite ex vobis[1] viros potentes et fortes et ipsi contineant signa, et videamus si ex se curventur. Accipientes ergo seniores Judæorum viros fortes XII. et potentes viribus, senos et senos[2] feceruntque[3] eos continere signa, et steterunt ante conspectum præsidis.[4] Tunc dicit Pilatus cursori: Ejice Jesum foras prætorium et intromittite[5] eum[6] iterum quali vis ordine. Et exierunt ambo, Jesus et cursor: Et advocans Pilatus priores qui tenebant signa et[7] juravit per salutem Cæsaris quia si flectantur signa ingrediente Jesu præcidam capita vestra. Et jussit præses ingredi Jesum secundo: et fecit cursor[8] eodem[9] schemate quo prius. et multum deprecatus est Jesum cursor ut ambularet super faciale suum; et ambulavit et ingressus est.

Introeunte autem Jesu, curvaverunt ex se signa et adoraverunt Jesum. Pilatus vero videns, timore correptus[10] cœpit exsurgere de sede sua: cogitante[11] quid de hoc ageret. Matrona[12] ipsius Pilati, nomine Procula, misit ad eum, dicens: Nihil tibi et homini justo isti,[13] multa enim passa sum per visum propter eum hac nocte. Respondentes Judæi Pilato dixerunt: Numquid non diximus, quoniam maleficus est? Ecce somnium immisit ipse ad uxorem tuam.

Pilatus advocans Jesum dixit: Non audis quod isti adversum te testantur, et nihil dicis? Jesus respondit: Si non haberent potestatem non loquerentur; sed unusquisque eorum potestatem habet ore suo loquendi bona et mala, ipsi autem videbunt. Respondentes[14] seniores Judæorum, dicentes: Quid nos videbimus?

---

[1] *vobis*] interlined in A.

[2] *senos et senos*] cenos et cenos. B.D.E.

[3] *que*] om. D.

[4] *præsidis*] principis. B.D.

[5] *intromittite*] B.D. intromitte.

[6] *eum*] eorum. E. crossed out, *eum* being written in the margin.

[7] *et*] om. B.D.

[8] *cursor*] cursum. E.

[9] *eodem*] eadem. B. D.

[10] *correptus*] est et. add. D.

[11] *cogitante*] cogitans. B.D.

[12] *Matrona*] Matrna. A. Materna. B. Nota in marg. A.D.

[13] *isti*] illi. B.

[14] *Respondentes*] Responderunt. B.D.

The Gospel of Nichodemus.

Primum [1] quod in fornicatione nasceris; secundo, quod in generatione tua in Bethleem interfectio facta est. Tertio, quod pater tuus et mater tua fugerunt in Ægyptum, propter quod non habuerunt in populo nostro. Dicunt quidam de astantibus Judæis benigne de Jesu: Nos non dicimus eum ex fornicatione esse natum sed scimus quoniam desponsata est Maria Joseph, et non est natus ex fornicatione. Dicit [2] Pilatus ad Judæos qui dixerunt eum esse natum ex fornicatione: Hic sermo videtur quod non est verus, quoniam desponsatio facta est, sicut isti dicunt ex gente vestra. Dicunt Pilato Annas et Cayphas: Omnis multitudo clamat, quoniam ex fornicatione nascitur et est maleficus; isti proselyti sunt, et discipuli ejus. Advocans autem Pilatus Annam et Caipham dicit eis: Qui sunt proselyti qui dicunt quod non est natus ex fornicatione? Dicunt Judæi, [3] Lazarus, Astaroth, Antanon, Jacob, Esdras, Samuel, Isaac, Finees, Cipron, Agrippa, Annas, et Judas: Nos proselyti non sumus nati, sed filii Judæorum sumus, et veritatem loquimur; etenim desponsaliis Mariæ interfuimus.

Alloquens vero Pilatus XII. viros qui hoc dixerunt, et [4] dixit eis: Adjuro vos per salutem Cæsaris, si vera dixistis, quoniam [5] non est natus ex fornicatione. Dicunt Pilato: Legem habemus non jurare. Denique jurant quod [6] verum est quod dicunt.

Dicunt Annas et Caiphas ad Pilatum: [7] XII. isti credebant [8] quod non est natus de [9] fornicatione, sed maleficus est et dicit se esse filium Dei et Regem; et nos non credimus ei. Jubens [10] ergo Pilatus omnem popu-

---

[1] *Primum*] Primo. B.D.

[2] *Dicit*] Dixit. B.D.

[3] Nomina xii. virorum [*virorum* Judæorum. D.] qui excusabant Jesum. in marg. A.B.D.E.

[4] *et*] om. B.D.

[5] *quoniam*] quia. D.

[6] *quod*] quia. B.D.

[7] *Pilatum*] Pilat⁹. A.E.

[8] *credebant*] credidebant. A.E.

[9] *de*] ex. B.D.

[10] Quomodo Pilatus loquitur pro Jesu [propter Jesum. D.] in marg. A.D.E.

The Gospel of Nichodemus.

lum exire foras absque XII. viris qui dixerunt quod non est natus de[1] fornicatione, jussit[2] Jesum segregari remote et dicit eis: Qua ratione volunt isti Jesum occidere? Dicunt Pilato: Zelum habent quoniam Sabbato curat. Dicit eis Pilatus: De bono opere volunt ipsi eum occidere? Dicunt ei: Etiam, domine.

Pilatus furore repletus exiit foras prætorium et dicit eis: Testem habeo solem quoniam nec unam culpam invenio in homine isto. Responderunt Judæi: Si non esset maleficus, non tibi tradidissemus eum. Dicit Pilatus: Tollite eum et secundum legem vestram judicate. Dicunt Judæi Pilato: Nobis non licet occidere quemquam.

Ingressus iterum Pilatus in[3] prætorium vocavit Jesum solum, et dixit ad eum:[4] Tu es rex Judæorum? Respondens Jesus Pilato dixit: Ex te hoc dicis, an alii tibi dixerunt de[5] me? Respondit Pilatus: Numquid Judæus ego sum? Gens tua et principes sacerdotum tradiderunt te mihi. Quid fecisti? Respondit Jesus; Regnum meum non est de hoc mundo; si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei resisterent ut non traderer[6] Judæis. Dicit ei Pilatus; Ergo rex es tu? Respondit Jesus: Tu dicis quia rex sum ego. Item dixit[7] Jesus Pilato: Ego in hoc natus sum et in hoc veni, ut testimonium perhibeam de meipso et omnis qui ex veritate est audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Dicit ei Jesus: Veritas de cœlo est. Dicit ei Pilatus: In terris veritas non est? Respondit Jesus: Intende veritatem dicentes in terra quomodo judicantur ab his qui potestatem habent in terris.

[1] *de*] ex. B.D.
[2] *jussit*] Et jussit. B.E. In A. the *et* is marked under for omission.
[3] *in*] om. B.
[4] *ad eum*] ei. D.
[5] *de*] interlined in B.
[6] *traderer*] traderẽ. A.E.
[7] *dixit*] dicit. B.D.

The Gospel of Nichodemus.

Relinquens[1] Pilatus Jesum in prætorium[2] exivit ad Judæos et dixit eis:[3] Ego nec unam culpam invenio in eum.[4] Dicunt Judæi: Iste dixit: Possum destruere Templum istud, et in triduo illud reædificare. Dicit eis Pilatus: Quale templum? Dicunt Judæi: Quod primum ædificavit Salomon et demum in XLVI. annis fabricatum est, et iste se dissolvere dicit et reædificare illud in tribus diebus. Et iterum dicit eis Pilatus: Innocens ego sum a sanguine hujus justi; vos videritis. Dicunt ei Judæi: Sanguis ejus super nos et super filios nostros.

Advocans Pilatus seniores et sacerdotes et Levitas et[5] secreto dixit eis: Nolite facere sic; accusantibus enim vobis sic eum nil dignum morte invenio; sed nec de curatione et violatione Sabbati. Dicunt seniores, sacerdotes, et Levitæ Pilato: Cæsarem qui blasphemaverit, dignus est morte; iste autem adversus eum blasphemavit.

Jussit ergo præses Judæos foras exire de prætorio, et advocans Jesum dixit[6] ei: Quid faciam tibi? dixit ad Jesum Pilatus.[7] Dicit[8] Jesus Pilato: Sicut datum est. Dicit ei Pilatus: Quomodo datum est? Respondit Jesus: Moyses et Prophetæ præconizaverunt de ista Passione et de Resurrectione mea. Audientes autem hæc Judæi dicunt Pilato: Quid ab hac blasphemia magis vis audire? Dicit Pilatus Judæis:[10] Si iste sermo blasphemia est, tollite eum vos, et ad synagogam vestram producite, et secundum legem vestram judicate.

[1] Pilatus excusat Jesum adhuc. in marg. A.D.E.

[2] *prætorium*] prætorio. B.D.

[3] *eis*] ad eos. B.

[4] *eum*] eo. B.D.

[5] *et*] om. B.D.

[6] *dixit*] written upon an erasure in A.

[7] *dixit ad Jesum Pilatus*] written upon an erasure in A.

[8] *Dicit*] Dixit. D.E.

[9] *hæc*] om. D. Quomodo Jesus excusatus est a Nichodemo. in marg. E.

[10] Quomodo Jesum voluit Pilatus tradere Judæis. in marg. A.D.

The Gospel of Nichodemus.

Dicunt Judæi Pilato: Lex nostra continet, si homo homini peccaverit dignus est accipere quadragenam unam[1] minus: qui vero Deum blasphemaverit, lapidari debet. Dicit eis iterum Pilatus: Si iste sermo blasphemia est, tollite eum vos, et secundum legem vestram judicate. Dicunt Judæi Pilato: Nos volumus ut crucifigatur. Dixit Pilatus: Non est bonum. Intuitus vero præses in populo vidit circumstantes Judæos plurimos lachrymantes, et dixit eis: Non omnis multitudo vult eum mori. Dicunt seniores ad Pilatum: Ideo potius venit omnis multitudo ut moriatur. Dicit Pilatus ad Judæos: Quid fecit ut moriatur? Responderunt Judæi: Quia dicit se Filium Dei esse et regem.

Nichodemus, vir Judaicus, stetit ante præsidem et dixit: Rogo[2] misericordiam vestram, jube me paucos sermones dicere. Dicit[3] Pilatus: Dic. Nichodemus dixit: Ego dixi senioribus, sacerdotibus, et Levitis et omni multitudini[4] Judæorum et synagoga:[5] Quid quæritis cum homine isto? Homo iste[6] multa signa facit, et multa alia quæ alii non fecerunt, hic facit: dimitte[7] ergo illum[8] et nolite[9] aliquid mali ei facere. Si ex Deo est stabunt signa, si vero[10] ex hominibus dissolventur. Quia[11] et Moyses, qui a Deo missus fuerat, fecit signa in Ægypto quæ præcepit ei Dominus facere ante Pharaonem regem Ægypti: erantque ibi curantes medici Zambri et Mambres, feceruntque signa quæ fecit Moyses, sed non omnia, et habuerunt eos Ægyptii sicut deos; et, quia signa quæ fecerunt non erant de[12] Deo, perierunt, et qui credebant in eis. Et nunc dimitte hominem istum, non enim dignus est morte.

[1] *unam*] una. B. the *m* erased.

[2] Quomodo Jesus excusatus est a Nichodemo. in marg. A.B.D.

[3] *dicit*] dixit. B.D.

[4] *multitudini*] multitudine. E.

[5] *synagoga*] synagogæ. B.D.

[6] *Homo iste*] Hic homo. B.

[7] *dimitte*] dimittite. D.

[8] *illum*] eum. B.

[9] *nolite*] noli. B.

[10] *vero*] om. B.

[11] *Quia*] Qui. B.

[12] *de*] ex. B.D. *de* is interlined in A. in the same hand as the text.

The Gospel of Nichodemus.

Dicunt Judæi Nichodemo: Tu ejus discipulus factus es et verbum pro Christo facis? Numquid constituit eum Cæsar super hanc dignitatem? Et stridebant Judæi dentibus super[1] Nichodemum et[2] dicentes ei: Accipias et portionem cum eo. Dicit[3] eis Nichodemus: Amen, Amen, accipiam sicut dixistis.

Ex Judæis[4] autem quidam alius exsiliens rogavit præsidem ut verbum diceret. Dixit[5] ei præses: Quod vis dicere, dic. Ego XXXIII. annos[6] jacebam in lecto et cecidi in periculum. Et veniente Jesu multi dæmoniaci et diversis infirmitatibus detenti ab eo curati sunt; et quidam juvenes portaverunt me in lecto meo[7] coram eo, et videns me Jesus misertus est mei et verbum dixit mihi: Surge, tolle grabatum tuum et ambula. Et surrexi; et ambulo. Dicunt Judæi: Non[8] sic docuimus quia in Sabbato curat et dæmonia ejicit?

Et alius quidam[9] ex Judæis exsiliens dixit: Cæcus natus fui, vocem audiebam, neminem videbam, et transeunte Jesu voce magna clamabam: Miserere mei, fili David. Et misertus est mihi, et posuit manus suas super oculos meos et statim vidi; et video.

Et alius Judæus exsiliens dixit præsidi: Curvus eram et verbo erexit me, et ambulo.

Et alius dixit: Leprosus fui, et mundavit me verbo.

Et mulier quædam, nomine Veronica,[10] dixit; Sanguine fluens eram XII. annis et tetigi fimbriam vestimenti ejus et sana[11] sum. Dicunt tamen quidam quod mulierem in testimonium non licet accipere. Et quidam[12] ex Judæis dicebant, et mulieres clamaverunt dicentes:

---

[1] *super*] super eum. B.

[2] *et*] om. B.D.

[3] *Dicit*] Et dicit. B.

[4] Quomodo curati a Jesu excusabant eum. in marg. A.B.D.

[5] *Dixit*] Dicit. B.D.

[6] *annos*] annis. B.D.

[7] *meo*] om. D

[8] *Non*] Nõ. A.E. Non. B. Nonne. D.

[9] *quidam*] quidem. B.

[10] De muliere Veronica. in marg. A.D.E.

[11] *sana*] sanꝰ. A.E. The *us* erased in A.

[12] *quidam*] quidem. A.E.

Isti homini justo omnia dæmonia subjecta sunt. Dixit Pilatus ad eos:[1] Quare doctoribus vestris non sunt subjecta? Dicunt ei: Nescimus. Alii autem dixerunt quod Lazarum mortuum post quartum diem de monumento[2] suscitavit. The Gospel of Nichodemus.

Audiens autem ista Pilatus,[3] tremefactus dixit ad multitudinem Judæorum: Quid vultis effundere sanguinem innocentem? Et convocans Nichodemum et XII. viros qui dixerunt quod non est natus ex fornicatione, et[4] dixit ad eos: Quid faciam, quoniam seditio[5] fit in populo? Dicunt ipsi: Nos nescimus, ipsi vident.

Iterum Pilatus convocans omnem multitudinem Judæorum et[6] dixit eis: Scitis, quoniam consuetudo est per dies azymorum ut dimittam vobis unum vinctum. Habeo autem insignem in carcere homicidam qui dicitur Barrabas; in Jesum[7] nullam culpam[8] mortis invenio. Quem ergo vultis vobis dimittam? Clamaverunt Judæi: Barrabam dimitte nobis. Dixit Pilatus: Quid faciam de Jesu qui dicitur Christus? Dicunt omnes: Crucifigatur. Iterum dixerunt[9] Judæi: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris, qui dicit se Filium Dei esse et regem; nisi forte vis hunc regem esse et non Cæsarem.

Tunc Pilatus,[10] furore repletus, dixit ad eos: Semper gens seditiosa fuistis, et qui vobis[11] fuerint contrarii cum eis fuistis.[12] Responderunt Judæi: Qui pro[13] nobis sunt?[14] Dixit Pilatus: Deus vester, qui eruit vos de

[1] *eos*] Judæos. B.

[2] *monumento*] *nu* interlined in a smaller hand in A.

[3] Adhuc excusat Pilatus Jesum. in marg. A.E. It is opposite: Iterum Pilatus convocans, in marg. B.D.

[4] *et*] om. B.D.

[5] *seditio*] seductio. A. seditio. being very faintly written in the margin in the same hand as the text.

[6] *et*] om. B.D.

[7] *Jesum*] Jesu. B.D.

[8] *culpam*] causam. D.

[9] *dixerunt*] dicunt. B.D.

[10] Quomodo Pilatus reprobat malitiam Judæorum. in marg. A.B.D.

[11] *vobis*] corr. pro vobis.

[12] *fuistis*] estis. B.

[13] *pro*] interlined in E.

[14] *sunt*] fuerunt. D.

The Gospel of Nichodemus.

dura servitute Ægyptiorum, et eduxit vos de Ægypto, per mare siccum et per aridam terram in eremo; et vos cibavit[1] coturnice et manna, et eduxit vobis aquam de petra ad potandum, et legem dedit vobis; et in his omnibus a vobis irritatus est et voluit vos occidere sed precatus est ipsum Moyses ut non moreremini; quem postmodum lapidare voluistis, nunc vero dicitis quia regem odio. Et exsurgens Pilatus de tribunali voluit exire foras. Clamaverunt omnes et dixerunt ei: Regem Cæsarem,[2] non Jesum. Nam et Magi munera obtulerunt ei quasi regi; audiens autem Herodes a Magis[3] quia natus est rex, voluit occidere eum; hoc autem cognito, pater ejus Joseph tulit eum et matrem ejus et fugit in Ægyptum. Audiens autem Herodes perdidit infantes Judæorum,[4] qui nati sunt in Bethleem. Audiens autem Pilatus verba hæc timuit, et facto silentio[5] qui clamabat, dixit: Ergo hic est quem quærebat Herodes? Dicunt ei: Hic est. Accipiens eum Pilatus misit ad Herodem, dicens: Innocens ego sum a sanguine justi hujus; vos videritis. Responderunt Judæi: Sanguis ejus super nos et super filios nostros. Ducebant eum ante tribunal Pilati ubi sedebat.

Cap. II.

Pilatus[6] autem Jesum persecutus est, et[7] dans sententiam adversus eum in his verbis: Genus tuum comprobavit te regem; propterea præcipio te primum[8]

[1] *cibavit*] turbavit. B.

[2] *Cæsarem*] et. add. B.D.

[3] *a Magis*] om. D.

[4] *Judæorum*] perdidit infantes. add. B., crossed out in fresher ink.

[5] *silentio*] in populo. add. B.D. in marg. E.

[6] Quomodo Pilatus tradidit Jesum flagellandum. in marg. A.B.D.

[7] *et*] om. B.D.

[8] *primum*] om. D.

flagellari, secundum [1] priorum principum; deinde præcipio te allevari in crucem in eo loco quo tentus es. Et præcepit duos malignos secum suspendi, quorum nomina sunt hæc, Dysmas et Gysmas.[2] The Gospel of Nichodemus.

Et exiens Jesus de prætorio et cum eo duo latrones, veneruntque [3] ad locum supplicii, et exspoliaverunt eum vestimentis ejus,[4] et præcinxerunt eum linteo et super caput ejus coronam de spinis imposuerunt. Similiter et duo [5] latrones cum eo suspenderunt, Dysman [6] a dextris et Gysman a sinistris.[7] Jesus autem dixit: Pater, parce illis et dimitte,[8] quia nesciunt quid faciunt. Et diviserunt sibi vestimenta ejus, et steterunt populi et deridebant eum et principes et seniores et judices eorum, inter semetipsos dicentes: Alios salvos fecit, nunc seipsum salvet; si filius Dei est, descendat de cruce.

Deludebant eum omnes, et accedentes milites acetum et fel offerebant ei bibere, dicentes: Si tu es rex Judæorum, libera teipsum. Et accipiens lanceam Longius [9] miles latus ejus aperuit et continuo exivit sanguis et aqua.

Jussit autem Pilatus pro sententia titulum scribi literis Hebraicis, Græcis et Latinis, secundum quod dixerunt Judæi; Hic est Rex Judæorum. Unus autem ex latronibus qui pensi [10] erant cum eo, nomine Gysmas, dixit ei: Si tu es Christus, libera te et nos. Respon-

---

[1] *secundum*] præcepta. in marg. add. B., referred to its place after *secundum* by a caret.

[2] *Gysmas*] Jesmas. E. Nomina latronum. in marg. A.D.

[3] *veneruntque*] venerunt. B.D.

[4] *ejus*] suis. B.D.

[5] *duo*] duos. B.D.

[6] *Dysman*] Dismas. E.

[7] *Dysman a dextris et Gysman a sinistris*] Disman et Gysman a dextris et a sinistris. B.

[8] *parce . . . dimitte*] dimitte illis et parce eis. D.

[9] *Longius*] Longi⁹. A. Longius B.D. This name is commonly written "Longinus."

[10] *pensi*] suspensi. E. the *sus* interlined in a late hand.

The Gospel of Nichodemus.

dens[1] Dysmas conturbavit[2] eum dicens: Nonne tu times Deum, qui in hoc judicio es? Nos enim ea quæ[3] gessimus digne[4] recipimus; hic nihil mali fecit. Et postquam conturbaverat[5] socium suum, dixit ad Jesum: Memento mei, Domine, dum veneris in regnum tuum.[6] Jesus autem dixit ei: Amen dico tibi[7] hodie mecum eris in Paradiso. Erat autem quasi hora sexta diei, et tenebræ factæ sunt super universam terram usque ad horam nonam.

Sole autem obscurato, velum Templi scissum est in duas partes, a summo usque deorsum, et clamavit Jesus voce magna, dicens:[8] Viha alaph hohe fricole, quod interpretatur; Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens, emisit spiritum. Postquam Judæi videbant ipsum mortuum, fecerunt ipsum cœcum latus ejus lancea aperire, ut aiunt[9] Magistri Historiarum et Evangelistæ.[10]

Cap. III.

Videns autem Centurio quæ facta sunt, glorificavit Deum, dicens: Vere, hic homo justus erat. Et omnes populi circumstantes aspiciebant,[11] turbati sunt, et[12] considerantes quæ facta sunt, percutientes[13] pectora sua

---

[1] *Respondens*] Respondit. E.

[2] *conturbavit*] exprobravit. B.D. In B. *et nos*, crossed out, follows *eum*.

[3] *quæ*] interlined in A. in a smaller hand than that of the text.

[4] *digne*] digna. D.

[5] *conturbaverat*] reprobaverat. B.D. The contraction for "ur" is interlined in A.

[6] Quomodo Jesus locutus est latroni. in marg. A.D.

[7] *tibi*] interlined in B.

[8] Nota. in marg. A.D.

[9] *aiunt*] dicunt. E.

[10] *Evangelistæ*] Evangelistarum. B.D. Evangelist⁹. A.E.

[11] *aspiciebant*] et. add. B.D.

[12] *et*] om. B.D.

[13] *percutientes*] et percutientes. B.D.

et[1] revertebantur. Centurio autem retulit præsidi quæ facta erant; audiens autem præses contristatus est nimis, et non manducavit neque bibit in illa die. The Gospel of Nichodemus.

Convocans autem Pilatus Judæos dicit[2] eis: Vidistis quæ facta sunt? Responderunt præsidi: Eclipsis solis facta est secundum consuetudinem. Stabant autem noti Jesu a longe, et mulieres quæ secutæ eum erant a Galilæa, videntes hæc omnia.

Et ecce vir quidam, nomine Joseph ab Arimathia civitate agens curam, vir bonus et justus; hic non fuit consentiens actibus Judæorum, et ipse erat expectans regnum Dei. Hic rogavit Pilatum corpus Jesu, et deponens eum de cruce, involvit corpus in sindone munda, et posuit eum in monumento novo, in quo nondum quisquam positus fuerat.

Cap. IV.

Audientes autem[3] Judæi quod corpus Jesu petierat Joseph, quærebant illum et illos XII. qui dixerunt quod non est de fornicatione natus, et Nichodemum, et alios multos qui steterunt coram Pilato et opera Jesu manifestaverunt. Omnibus autem occultatis, solus Nichodemus ostendit se illis, quia princeps eorum erat, et dixit eis: Quomodo ingressi estis in synogogam? Et dixerunt ei: Et tu quomodo ingressus es, quia consentiens Christo eras? Pars illius sit tecum in æternum. Respondit Nichodemus: Amen. Amen. Amen. Similiter Joseph ostendit se et dixit[4] eis: Quare contristati estis adversum me? Quia petii a Pilato[5] corpus

---

[1] *et*] om. B.D.

[2] *dicit*] dixit. D.

[3] *audientes autem*] audiens autem. E. *Jesu quod* follows in B. crossed out. Murmuratio Judæorum contra Joseph. in marg. A.B.D.

[4] *dixit*] dicit. B.

[5] *a Pilato*] om. D.

The Gospel of Nicho-demus.

Jesu? Ecce in monumento posui eum et involvi eum in sindone munda, et apposui lapidem ad ostium speluncæ, non bene fecistis adversus justum. Nonne cogitastis ne eum crucifigeretis, sed alanceastis?[1]

Hoc audientes Judæi apprehenderunt Joseph et jusserunt eum custodiri usque ad unum diem Sabbatorum; et dixerunt ei: Agnosce quia hac hora diei non licet aliquid agere adversum te cum Sabbatum illucescat. Scimus etiam quoniam nec sepultura dignus eris, sed dabimus carnes tuas volatilibus cœli et bestiis terræ. Respondens Joseph dixit: Similes vos estis Goliæ superbo qui imperavit Deo vivo adversus sanctum David. Dixit autem Deus per prophetam: Mihi vindictam, et ego retribuam.

Pilatus vero obstrictus[2] corde de altercatione eorum lavit manus suas coram sole, dicens: Mundus ego sum a sanguine justi hujus; vos videritis. Et respondentes Judæi dixerunt: Sanguis ejus super nos, et super filios nostros.[3] Et dixit Joseph: Nunc timeo ne quando veniat ira Dei super nos[4] et super filios nostros[5] propter vos sicut dixistis.

Audientes[6] autem Judæi sermones istos conturbati sunt nimis et apprehendentes Joseph incluserunt eum in cubiculo ubi non erat fenestra, signaveruntque ostium cubiculi super clavim; Annam et Caypham posueruntque custodes et consilium fecerunt cum sacerdotibus et Levitis ut congregarentur et tractarent quali morte occiderent Joseph. Hoc autem pacto congregati jusserunt principes Annam et Caypham præsentare Joseph. Et aperientes clavim et signa ostii nihil invenerunt.

---

[1] *alanceastis*] et lanceastis? The *t*, for *et*, very often resembling an *a*.

[2] *obstrictus*] obstructus. D.

[3] *nostros*] propter nos. add. E.

[4] *nos*] vos. B.D.

[5] *nostros*] vestros. B.D.

[6] Joseph incarceratus est. in marg. A.D.

Hoc audiens omnis congregatio admirantes stupuerunt, quia signatum invenerunt cubiculum super clavim. Admirantes Annas et Cayphas abierunt.[1]

The Gospel of Nichodemus.

Cap. V.

Et[2] ecce quidam[3] de militibus qui sepulchrum custodierant[4] intrantes synagogam dixerunt: Quia nobis custodientibus monumentum Jesu, factus est terræ motus et vidimus Angelum quomodo revolvit lapidem monumenti et sedebat super illum, et aspectus ejus erat sicut fulgur et vestimenta ejus sicut nix, et præ timore facti sumus sicut mortui. Et audivimus Angelum dicentem ad mulieres quæ venerant ad sepulchrum Jesu: Nolite metuere;[5] scio quia Jesum quæritis qui crucifixus est; non est hic. Surrexit sicut prædixit; venite et videte locum ubi posuerunt eum. Et cito eum[6] . . . . . . et præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis. Ecce prædixit vobis.

Cap. VI.[7]

Et convocantes Judæi[8] omnes milites qui custodierunt monumentum Jesu et[9] dixerunt illis: Quæ sunt

---

[1] *Admirantes Annas et Caiphas abierunt*] Et Annas et Chayphas admirantes abierunt. D.

[2] De militibus. in marg. A.D.E. De resurrectione. in marg. B.

[3] *quidam*] quidem. A.E.

[4] *custodierant*] custodiebant. B.D.

[5] *metuere*] timere. D.

[6] *Et cito eum*]. An erasure of nearly a whole line follows in A. Both these words and the blank are omitted in B.D., in E. the blank only.

[7] Cap. VI. and VII. are transposed in B.; the latter following cap. V.; in A.D.E. the order is the same as that in the text.

[8] Quomodo Judæi arguebant milites propter custodiam sepulchri. in marg. A.D.

[9] *et*] om. B.D.

The Gospel of Nichodemus.

mulieres illæ ad quas Angelus locutus est, et quare non tenuistis eas? Respondentes milites dixerunt: Mulieres nescimus quæ fuerunt, et nos ut mortui facti sumus præ timore Angeli. Et quomodo potuissemus apprehendere mulieres illas? Dixerunt eis Judæi: Vivit[1] Dominus, quia non credimus vobis. Respondent[2] milites: Tanta mirabilia faciente Jesu et vidistis et audistis et ei[3] non credidistis; quomodo ergo nobis credituri estis? Nos audivimus quia Joseph qui sepelivit corpus Jesu inclusistis in cubiculo super clavim[4] signato, et aperientes non invenistis eum. Date ergo nobis Joseph quem inclusistis in cubiculo, et dabimus nos Jesum quem custodivimus in sepulchro. Dixerunt Judæi: Non[5] dabimus Joseph:[6] date nobis Jesum. Joseph in civitate sua in Arimathia est. Et milites: Et Jesus in Galilæa est sicut audivimus ab Angelo dicente mulieribus.

Hæc audientes Judæi timuerunt[7] dicentes ad semetipsos: Nequando audiantur sermones isti, et omnes credent in Jesum. Et congregantes pecuniam multam dederunt militibus, dicentes: Dicite quia[8] vobis dormientibus venerunt discipuli Jesu nocte et furati sunt corpus Jesu. Et si hoc fuerit auditum a Pilato præside, et[9] nos faciemus pro vobis securitatem erga eum. Milites vero accipientes pecuniam a Judæis sic dixerunt ut a Judæis instructi sunt; et sic diffamatus est omnis sermo eorum.

---

[1] *Vivit*] Vidimus. D.
[2] *Respondent*] Responderunt. B.D.
[3] *ei*] om. B.D.
[4] *clavim*] clavum. E.
[5] *Non*] Nos. B.
[6] *Joseph.*] Added in the margin of A. in a smaller hand than that of the text.
[7] *timuerunt*] valde. add. D.
[8] *quia*] quod B.D.
[9] *et*] om. B.D.

Cap. VII.

Quidam autem sacerdotes,[1] nomine Phinees et Adam, et alius præceptor et Levita nomine Aggevivus, isti tres venerunt de Galilæa in Jerusalem, et dixerunt principibus sacerdotum et omni synagogæ: Quia Jesum quem crucifixistis vidimus cum discipulis loquentem XII. in monte Oliveti in medio eorum sedentem et eis dicentem: Euntes in mundum prædicate Evangelium, baptizantes omnes[2] in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen. Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit. Et cum hæc locutus fuisset discipulis suis vidimus eum ascendentem in cœlum. Veritatem diximus.

The Gospel of Nichodemus.

Cap. VIII.

Et audientes principes sacerdotum et seniores et Levitæ dixerunt tribus Israelitis.[3] Date gloriam Deo Israel, et illi confitemini, si vera sunt hæc quæ audistis et vidistis. Responderunt dicentes: Vivit Dominus Deus patrum nostrorum, Abraham[4] et Ysaac et Jacob, sicut[5] audivimus loquentem Jesum cum discipulis suis, et ipsum vidimus in cœlum ascendentem; veritatem diximus. Nam verba quæ audivimus et ea quæ vidimus si tacuimus peccatum habuimus.

Statim[6] exsurgentes principes sacerdotum tenuerunt Legem Domini, conjuraveruntque eos dicentes:

---

[1] Quomodo tres viri dixerunt se vidisse Jesum vivum in Galilæa. in marg. A.D.

[2] *omnes*] eos. B.D.

[3] *tribus Israelitis*] t'bz Isrł. A.B.E. tribubus Israel. D.

[4] *Abraham, etc.*] Deus Abraham, etc. B.D.

[5] *sicut*] sic. B.D.

[6] *Statim*] Statimque. B.D.

The Gospel of Nichodemus.

Jam nemini denuncietis verba hæc amplius quæ nobis locuti estis de Jesu. Et dederunt eis pecuniam multam, et miserunt cum eis tres viros, ut deducerent eos in regiones suas, et nullo modo amplius starent in Jerusalem. Et congregati sunt omnes Judæi inter se et fecerunt lamentationem magnam, dicentes: Quale signum factum est in Jerusalem!

Annas quidem et Caiphas consolantes Judæos dixerunt: Numquid militibus custodientibus monumentum Jesu debemus credere, qui dixerunt nobis quoniam Angelus revolvit lapidem de monumento? Forsitan [1] hoc discipuli ejus dixerunt, et dederunt eis pecunias multas ut hoc dicerent, et tulerunt corpus Jesu. Hoc scitote quoniam non [2] est credere alienigenis ullum verbum, quia et a nobis acceperunt pecuniam copiosam, et etiam quod docuimus dicere sic vobis dixerunt.

Exsurgens Nichodemus dixit: Recte loquimini, filii Israel. Vos audivistis [3] omnia quæ locuti sunt tres viri illi jurantes in Lege Domini, qui dixerunt: Vidimus Jesum loquentem cum discipulis suis super montem Oliveti, et vidimus ascendentem in cœlum. Et nos docet Scriptura quod Beatus Helias assumptus est; et dixerunt filii prophetarum ad Helisæum: Forsitan spiritus illum rapuit et posuit in montibus Israel. Sed eligamus viros nobiscum et circueuntes [4] montes Israel, forsitan inveniemus eum. Et deprecati sunt Helisæum, et ambulavit cum illis tribus diebus et non invenerunt eum. Et audite me, filii Israel, et mittamus viros in montes; forte [5] spiritus rapuerit [6] eum, et forsitan inveniemus Jesum et agamus pœnitentiam. Et placuit omni populo consilium Nichodemi; et mise-

---

[1] *Forsitan*] et. add. B.D.
[2] *non*] om. D.
[3] *audivistis*] audistis. D.
[4] *circueuntes*] circumeamus. B.D.
[5] *montes; forte*] written upon an erasure in E.
[6] *rapuerit*] rapuit. B.D.

runt viros et quærentes non invenerunt Jesum, et reversi dixerunt: Circueuntes non invenimus Jesum, sed Joseph in civitate sua Arimathia. The Gospel of Nichodemus.

Hoc[1] audientes principes sacerdotum et omnes populi gavisi sunt et glorificaverunt Deum Israel quia inventus est Joseph, quem incluserant et non invenerant.[2]

Cap. IX.

Principes[3] vero sacerdotum facientes congregationem magnam dixerunt: Quo ordine possimus[4] ad nos ducere Joseph, et loqui cum eo? Et tollentes tomum cartæ scripserunt ad Joseph dicentes: Pax tibi et omnibus qui tecum sunt. Scimus quia peccavimus in Deum et in te. Dignare ergo, domine, venire ad fratres et ad filios tuos, quia admirati[5] de assumptione tua sumus. Scimus enim quia[6] malignum spiritum cogitavimus adversum te consilium, et Dominus liberavit te de maligno consilio nostro. Pax tibi, pater Joseph, honorabilis ab omni populo. Et elegerunt VII. viros amicos Joseph et dixerunt ad eos: Dum perveneritis ad Joseph, salutate eum, dantes epistolam. Et pervenientes viri ad Joseph, salutantes eum pacifice, dederunt libellum epistolæ. Cumque legisset Joseph, dixit: Benedictus Dominus Deus, qui liberavit Israel ut non effunderetur sanguis meus. Et osculatus est Joseph viros, et suscepit eos in domum suam. Alia autem die ascendens asinum suum ambulavit cum illis et pervenerunt Jerusalem. Et cum audissent Judæi,

[1] *Hoc*] Hæc. B.D. h°. A.E.
[2] *et non invenerant*] am. D.
[3] Quomodo Judæi miserunt post Joseph in Arimathia. in marg. A.D.
[4] *possimus*] possumus. B.D.
[5] *admirati*] et mirati. B.
[6] *quia*] per. add. B.D. Interlined in B.

The Gospel of Nichodemus.

occurrerunt ei obviam exclamantes et dicentes: Pax in introitum tuum,[1] pater Joseph. Quibus respondens[2] Joseph: Pax omni populo. Et osculati sunt eum omnes, et suscepit eum Nichodemus in domum suam faciens magnam susceptionem.

Cap. X.

Alia autem die Parasceves Annas et Cayphas et Nichodemus dixerunt ad Joseph: Da confessionem Deo[3] Israel et manifesta nobis omnia de quibus interrogatus fueris, quia contristati sumus eo quod sepelisti corpus[4] Jesu, et includentes te in cubiculo non invenimus te; et admirati sumus nimis, et pavor nos comprehendit usque dum suscepimus te præsentem. Coram Deo igitur[5] manifesta nobis quid defectum[6] est. Respondens Joseph dixit: Quando me reclusistis in die Parasceves, ad vesperum dum starem in oratione in Sabbato media nocte suspensa est domus a quatuor Angelis, et vidi Jesum sicut fulgorem lucis et præ timore cecidi in terram. Et tenens manum meam elevavit me de terra rotaque perfudit me. Et extergens faciem meam osculatus est me et dixit mihi: Noli timere, Joseph; respice in me et vide quia[7] ego sum. Et respexi et dixi: Raboni Helyas. Et dixit mihi: Non sum[8] Helyas; sed ego[9] sum Jesus, cujus corpus heri sepelisti. Et dixi ad eum: Ostende mihi

[1] *introitum tuum*] introitu tuo. B.D.

[2] *respondens*] respondit. B.D.

[3] *Deo*] a Deo. E.

[4] Quomodo Joseph manifestavit miraculum quando inclusus fuit in carcere. in marg A. Opposite Quando me reclusistis, &c., in marg. B.D.

[5] *igitur*] interlined in B.

[6] *defectum*] factum. B.D. de te factum. E. the *te* being interlined. In A. a caret has been erased below the line between *de* and *fc̃m*.

[7] *quia*] corr. qui.

[8] *sum*] ego. add. D.

[9] *ego*] om. B.

monumentum[1] ubi posui te. Et tenens manum[2] meam deduxit me in locum ubi sepelivi eum. Et ostendebat[3] mihi sindonem et faciale in quo caput ejus involvi.[4] Tunc cogitavi quia Jesus est, et adoravi eum et dixi: Benedictus qui venit in nomine Domini. Et tenens manum meam duxit me in Arimathia[m] in domum meam, et dixit mihi: Pax tibi usque ad XL. diem, et non exeas de domo tua. Ego autem ambulo ad discipulos meos. The Gospel of Nichodemus.

Et cum hæc omnia[5] audissent principes sacerdotum,[6] seniores[7] et Levitæ stupefacti[8] sunt, et velut mortui ceciderunt super[9] facies suas in terra, et exclamantes ad seipsos dixerunt: Quid est hoc quod factum est in Israel? Scimus enim patrem et matrem Jesu; scimus enim quando suscepit eum summus sacerdos Symeon, tenens eum in manibus, et dixit ad eum: Nunc dimittis servum tuum, Domine, etc. Similiter ipse Symeon benedixit Mariam matrem ejus et dixit ei: Annuncio tibi de puero isto, ecce hic positus est in ruinam et in resurrectionem multorum in Israel, et in signum contradictionis;[10] et tuam ipsius animam pertransibit[11] gladius ut revelentur multorum cordium cogitationes.

Tunc omnes Judæi dixerunt: Mittamus ad illos[12] tres viros qui dixerunt se vidisse eum cum discipulis suis in monte Oliveti. Hoc facto, convenientes[13] inter-

---

[1] *monumentum*] ad monumentum. E.

[2] *manum*] om. E.

[3] *ostendebat*] ostendit. B.D.

[4] *involvi*] evolvi. B.

[5] *omnia*] om. D.

[6] *sacerdotum*] om. B. sacerdotes. D.

[7] *seniores*] et seniores. B.E.

[8] *stupefacti*] stupe facte. E.

[9] *super*] in. B.D.

[10] *contradictionis*] 9dic̃ois. A.E. the superior *a* in the former having been perhaps accidentally omitted.

[11] *pertransibit*] pertransivit. B.

[12] *ad illos.*] In A. these words commence the first line of a page, at the top of which is written: Altercatio Judæorum post Resurrectionem.

[13] *convenientes*] convenerunt. B.D.

The Gospel of Nichodemus.

rogati, qui[1] respondentes uno ore dixerunt: Vivit Deus Israel quia manifeste vidimus Jesum ascendentem in cœlum. Tunc Annas et Cayphas dixerunt:[2] Lex nostra continet in ore duorum vel trium testium omne verbum stare; sed quid dicemus? Nam Beatus Enoch placuit Deo et translatus est verbo Dei, et Beati Moysi sepulchrum non invenitur, neque mors Heliæ reperitur.[3] Jesus autem traditus est a Pilato, flagellatus, consputus, spinis coronatus, lancea percussus, crucifixus ligno, et[4] mortuus et sepultus; et corpus ejus[5] pater honorabilis[6] Joseph sepelivit, qui se vidisse eum vivum testatus est; et tres viri testati sunt se vidisse eum cum discipulis in monte Oliveti, et ascendentem in cœlum.[7] Sed vero plus admirandum est quia non solus resurrexit[8] a mortuis, sed multos alios mortuos suscitavit de monumentis, et a multis visi sunt in Jerusalem. Et audite me nunc. Omnes scimus Beatum[9] Symeonem sacerdotem magnum, qui suscepit Jesum in Templo in manibus suis, duos filios habuisse fratres germanos, et nos omnes in dormitione sepulturæ eorum fuimus. Ambulate et videte eorum monumenta, aperta enim[10] sunt quia surrexerunt.[11] Ecce sunt in civitate Arimathia[12] simul in orationibus viventes; audiuntur quidem clamantes, cum nemine loquentes, sed sunt ut mortui silentes. Sed venite et ambulemus ad eos, et cum omni honore

[1] *qui*] q̃. A.E.

[2] *dixerunt.*] Here follow a caret below the line and a dagger above it in A., which are both repeated in the opposite margin. They perhaps refer to the words at the top of the page, noticed above.

[3] *reperitur*] non reperitur. B.

[4] *et*] om. D.

[5] *ejus*] interlined in A.

[6] *honorabilis*] venerabilis. B.

[7] Nota. in marg. A.D.

[8] *resurrexit*] surrexit. D.

[9] *Beatum*] om. D.

[10] *enim*] written upon an erasure in E.

[11] *surrexerunt*] resurrexerunt. E. the *re* being erased.

[12] *Arimathia*] Arimathiæ. D.

The Gospel of Nichodemus.

et moderatione perducamus eos ad nos, et[1] conjurantes[2] forsitan loquentur nobis de mysterio istius resurrectionis. Hæc audientes gavisi sunt.

Cap. XI.

Exeuntes[3] autem Annas et Cayphas, Nichodemus, Joseph et Gamaliel, non invenerunt eos in sepulchris eorum sed in civitate Arimathia[4] ambulantes; ibi eos invenerunt in oratione fixis genibus. Et osculantes eos cum omni veneratione et timore Dei, perduxerunt eos in Jerusalem in synagogam. Et clausis januis tollentes[5] Legem Domini posuerunt in manibus eorum, conjurantes eos: Per Deum Adonai et per Deum Israel, qui per Legem et Prophetas locutus est patribus nostris, si ipsum Deum esse creditis qui vos a mortuis suscitavit, dicite nobis quomodo surrexistis a mortuis.

Hanc conjurationem audientes Carinus et Leucius contremuerunt[6] corpore et conturbati gemuerunt corde, et simul respicientes in cœlum signaculum crucis digitis suis in linguas suas fecerunt, et statim locuti sunt, dicentes: Date nobis singulos tomos cartæ ut scribamus quæ vidimus et audivimus. Et dederunt eis. Et sederunt singuli et scripserunt, dicentes:—

Jesu Christe Domine, mortuorum resurrectio et vita, permitte nobis loqui mysteria per mortem crucis tuæ;

[1] *et*] om. D.

[2] *conjurantes*] eos. add. B.D.

[3] Quomodo conjurati sunt Leucius et Carinus de veritate dicenda de Jesu. in marg. A.D.

[4] *Arimathia*] Arimathiā. A.E. Arimathiæ. D.

[5] *tollentes*] tollentesque. D.

[6] *contremuerunt*] conturbati contremuerunt. B.

The Gospel of Nichodemus.

quia per te conjurati sumus. Tu enim jussisti servis tuis referre tuæ divinæ majestati[1] secreta quæ inferius[2] fecisti.

Cap. XII.

Nos igitur,[3] Leucius et Carinus, cum essemus cum patribus nostris positi in profundo caligine tenebrarum, subito factus est aureus sol purpuræque regalis illustrans super nos. Pater Adam cum omni[4] generatione sua, scilicet patriarchæ prophetæ[5] exultaverunt, dicentes: Lux ista auctor luminis sempiterni est, qui promisit nobis transmittere sempiternum lumen. Et tunc exclamavit[6] Ysaias, dicens: Hæc est lux Filii Dei Patris, sicut prædixi cum essem vivus in terris, in terra Zabulon, et terra[7] Neptalim trans Jordanem maritimam: Populus qui sedebat in tenebris vidit lucem magnam, habitantibus in regione umbræ mortis lux orta est eis. Et nunc advenit et illuxit nobis in morte sedentibus.

Symeon[8] exultans dixit omnibus: Glorificate Christum Dominum Filium Dei, quia ego infantem natum suscepi in manibus meis in Templo, et compulsus Spiritu Sancto dixi, eum confessus: Nunc viderunt oculi mei salutare tuum, Domine, quod parasti, etc. Hoc audiens multitudo[9] sanctorum plus exultaverunt.

---

[1] *majestati*] majestatis. B.D.

[2] *inferius*] in infernis. D.

[3] Incipit carta Leucii et Carini. in marg. A.D. Epistola Nichodemi. E. written at the end of Cap. XI. in a later hand than the text, apparently that of one of the continuators of the Kalendary Chronicle.

[4] *omni*] interlined in E.

[5] *patriarchæ prophetæ*] patriarchis et prophetis. B.D.

[6] *exclamavit*] clamavit. D. Vox Ysaiæ in Inferno. in marg. A.D.

[7] *terra*] in. præm. B.D.

[8] Vox senis Symeonis. in marg. A.D.

[9] *multitudo*] omnis multitudo. D.

Et[1] post hæc supervenit quasi eremicola, et interrogatus ab omnibus: Tu quis es? Respondens dixit: Ego sum Johannes, vox et propheta Altissimi, præivi ante faciem ejus parare viam ejus ad dandam scientiam salutis plebi ejus, etc. Et videns eum venientem ad me, compulsus Spiritu Sancto dixi et[2] confessus: Ecce Agnus Dei, etc. Et baptizavi eum in Jordanis flumine. Et vidi super eum Spiritum Sanctum descendentem in specie columbæ, et audivi vocem de cœlis; Hic est Filius[3] dilectus in quo mihi bene[4] complacui. Et nunc præivi ante faciem ejus et descendi annuntiare[5] vobis quia in proximo veniet ad vos. Ipse oriens Filius Dei ex alto venit ad sedentes in tenebris et umbra mortis.

The Gospel of Nichodemus.

Cap. XIII.

Et[6] cum audisset pater noster Adam quia[7] in Jordane baptizatus est, exclamavit ad filium suum Seth, dicens: Enarra filiis tuis, patriarchis et prophetis, omnia quæ a Michaele Archangelo audisti[8] quando ego transmisi[9] te ad portas Paradisi, ut deprecareris Dominum ut mitteret mihi Angelum suum cum oleo misericordiæ, quod[10] posses[11] perungere corpus meum cum essem infirmus.

Tunc Seth, appropinquans patriarchis et sanctis[12] prophetis, dixit: Ego Seth cum essem adorans ad

[1] Vox Johannis Baptistæ. in marg. A.B.D.

[2] *et*] om. B.D.

[3] *Filius*] Filius meus. B.D. Filius Dei. E.

[4] *bene*] om. D.

[5] *annuntiare*] nuntiare. B.D. In A. this word is in the first line of a page, at the top of which is written: Quomodo Seth pronosticavit baptismum Jesu in Jordane.

[6] Quomodo Seth prognosticavit baptismum Jesu in Jordane. in marg. B.D.

[7] *quia*] om. E.

[8] *audisti*] audistis. E. the "s" being erased.

[9] *transmisi*] misi. B.D.

[10] *quod*] quo. D.

[11] *posses*] posset. B.D. possȝ. E.

[12] *sanctis*] Interlined in B.

The Gospel of Nichodemus.

portas Paradisi, ecce Angelus Domini Michael[1] apparuit mihi, dicens: Ego sum missus ad te a Domino; ego[2] sum constitutus super corpus humanum. Tibi autem dico, Seth, noli laborare lachrymis orando et deprecando propter oleum misericordiæ, ut perungas patrem tuum Adam; pro dolore corporis sui. Nullo enim modo poteris accipere de eo nisi in diebus novissimis, quando completi fuerint mundo IIII.M.DCIIII.[3] anni. Tunc veniet in terram[4] amantissimus Filius Dei Christus ad resuscitandum corpus Adæ patris tui, et conresuscitanda[5] corpora mortuorum; et ipse veniens in Jordanis aqua baptizabitur. Dumque egressus fuerit ex Jordanis aqua,[6] tunc ex oleo misericordiæ suæ[7] ungat[8] omnes credentes in se. Et erit illud oleum misericordiæ in generatione eorum qui nascentur ex aqua et Spiritu[9] in vitam æternam. Tunc descendens ad Inferos amantissimus Dei Filius Christus introducet patrem tuum Adam ad arborem misericordiæ.

Hæc audientes a Seth omnes patriarchæ[10] et prophetæ magna exultaverunt voce. Et cum gauderent omnes sancti[11] ecce Sathan, princeps et dux mortis, dixit ad Infernum: Præpara temetipsum suscipere illum qui se gloriatur Filium Dei esse, et homo est timens mortem, dicens: Tristis est anima mea usque

---

[1] *Michael*] Michi. E.

[2] *ego*] e. E. with something written above it, now illegible; it resembles most nearly a *t* converted into an *o*.

[3] *IIII.M.DCIIII.*] $\overline{\text{IIII}}$.$\overset{\text{C}}{\text{VI}}$.IIII. A.E. 4604. D.

[4] *terram*] terra. B.D,

[5] *conresuscitanda*] conresuscitandā. E. The last letter appears to be an *a*, but it is indistinctly written.

[6] *baptizabitur . . Jordanis aqua*] om. E. from homœoteleuton.

[7] *suæ*] om. B.D.

[8] *ungat*] unget. D.

[9] *Spiritu*] Spiritu Sancto. D.

[10] *patriarchæ*] sancti patriarchæ. D. Altercatio inter Sathan et Infernum. in marg. A.B.D. Nota. in marg. A.

[11] Sathan dixit. in marg. E. in a late hand, apparently the same as that of one of the continuators of the Kalendary Chronicle.

ad mortem. Ipse est qui multa adversatus est mihi maleficus. Multos quos ego[1] cæcos, claudos, curvos, leprosos et vexatos feci ipse solo verbo sanavit. Et quos ego[2] mortuos ad te perduxi, ipse a te vivos abstraxit. The Gospel of Nichodemus.

Respondit[3] Infernus ad Sathan, et dixit: Quis est iste potens, cum sit homo timens mortem? Omnes enim potentes terræ meæ potestati subjecti tenentur; quos tu subjectores perduxisti tua potentia. Si ergo potens es tu, qualis est ille homo Jesus qui timens mortem potentiæ tuæ adversatur? Si talis potens est in humanitate naturæ,[4] dico tibi omnipotens est in divinitate, et potentiæ illius nemo potest resistere. Quia[5] autem dicit se mortem[6] timere, capere te vult, et erit in sempiterna sibi gloria. Respondens Sathan et[7] dixit: Quid dubitas et times suscipere illum Jesum, adversarium meum et tuum? Ego enim tentavi illum,[8] et populum meum antiquum Judaicum excitavi zelo et ira adversus illum;[9] lanceam exacui ad percussionem ejus, fel et acetum[10] miscui, et feci dare[11] ei in poculum, et lignum præparavi ad crucifigendum eum, et aculeos clavorum ad configendum eum, et in proximo est mors ejus, ut[12] perducam eum ad te, subjectum mihi et tibi.

Respondens Infernus dixit: Tu mihi dicis quia ipse est qui mortuos extraxit[13] a me. Multi enim sunt qui a me detenti sunt et diu vixerunt, non suis

[1] *ego*] originally ē. in E., but now e^o, the *o* having been perhaps supplied by a different hand.

[2] *ego*] corrected as above in E.

[3] Infernus respondit. in marg E. in the hand of the continuator.

[4] *humanitate naturæ*] humanitatis naturæ. D.

[5] *Quia*] Quod. B.D.

[6] *mortem*] morem. E. erased and mortem. marg.

[7] *et*] om. B.D.

[8] *illum*] eum. B. Nota. in marg. A.D.

[9] *illum*] eum. D.

[10] *acetum*] aceto. E.

[11] *dare*] dari. B.D.

[12] *ut*] et. B.D.

[13] *extraxit*] extrahit. D. extraxhit. B.

The Gospel of Nichodemus.

potentiis sed precibus divinis, et Omnipotens Deus eorum extraxit[1] eos a me. Iste autem Jesus quis est qui per verbum suum mortuos traxit[2] a me sine precibus; forsitan ille est, qui Lazarum quatriduanum fetentem et dissolutum, quem ego tenebam mortuum, vivum reddidit solo verbo imperii sui.

Respondens Sathan[3] ad Infernum dixit: Iste est ille Jesus de quo dicebam.[4] Dixit autem Infernus ad eum: Conjuro te per virtutes tuas et meas ne perducas illum ad me. Ego autem tunc quando audivi imperium ejus, contremui timore perterritus, et omnia impia officia[5] mea simul mecum turbati[6] sunt; ne[7] ipsum Lazarum tenere potuimus, sed excutiens se ut aquila per omnem agilitatem et celeritatem saliit et exsiliit[8] a nobis, et ipsa terra quæ tenebat corpus Lazari mortale[9] statim reddidit vivum. Nunc autem scio quia ille homo qui talia potuit facere Deus fortis est in imperio et potens[10] in humanitate, et salvaturus est genus humanum. Et si perduxeris illum[11] ad me, omnes qui sunt hic in crudelitate[12] carceris clausi[13] et in vinculis peccatorum astricti solvet et ad vitam Divinitatis suæ perducet.

---

[1] *extraxit*] extrahit. B.D. Quæstio Inferni. in marg. A.B.D.

[2] *traxit*] extraxit, B.D.

[3] Responsio Sathan. in marg. A.B.

[4] *dicebam*] written upon an erasure in E., *dicebam* being twice written very faintly in marg.

[5] *officia*] officina. D.

[6] *turbati*] turbata. B.D.

[7] *ne*] nec. B.D.

[8] *exsiliit*] exilivit. B.D.

[9] *mortale*] mortille. A. mortui illa. D. mortuum. E. the last two syllables being written upon an erasure.

[10] *potens*] potens est. B.D.

[11] *illum*]. eum. B.D.

[12] *crudelitate*] credulitate. A.E. *crudelitate* being faintly written in marg. E. in a much larger hand than the text.

[13] *clausi*] inclausi. B.D.

Cap. XIIII.

Et[1] cum adinvicem Sathan et Infernus hæc loquerentur, facta est vox ut tonitruum et supernalis clamor: Tollite portas, principes, vestras et elevamini portæ æternales, et introibit Rex Gloriæ.[2] Hoc audiens Infernus dixit ad Sathan: Recede a me, et exi foras a sedibus meis, si potens es præliare adversus Regem Gloriæ. Et ejecit Infernus Sathan a sedibus foras, et dixit Infernus ad sua impia officia:[3] Claudite crudeles portas æreas, et vectes ferreos supponite et fortiter resistite, ne capiamur tenentes captivitatem. The Gospel of Nichodemus.

Hoc audiens multitudo sanctorum cum una voce increpando dixit ad Infernum: Aperi portas tuas, ut intret Rex Gloriæ. Et exclamavit David, dicens: Nonne cum essem vivus in terris[4] prædixi vobis, exsurgent mortui et qui in monumentis sunt, et exultabunt qui in[5] terris sunt, quoniam ros qui a Domino[6] descendit sanitas illorum est. Et sicut iterum dixi: Ubi est, mors, aculeus tuus? ubi victoria tua? Jam tibi inest confusio.

Hæc audientes omnes sancti ab Isaia,[7] dixerunt ad Infernum: Aperi portas tuas, victus Infernus et impotens eris.

Et facta est vox ut tonitruum dicens: Tollite portas, principes, vestras, etc. Videns Infernus quia duabus vicibus vox illa clamaverat, quasi ignorans dixit: Quis est iste Rex Gloriæ? Respondens David dixit: Ista verba clamoris cognosco quoniam ea per Spiritum Sanctum vaticinatus sum; et nunc quæ supradixi tibi

[1] Vox Dei ad Inferos. in marg. A.B.D. Vox & sp . . al clam . . . [vox et supernalis clamor]. in marg. E. in a late hand.

[2] *introibit . . . Gloriæ*] etc. E.

[3] *officia*] officina. D.

[4] *terris*] terra. B.D.

[5] *in.*] The unfinished word *monun*, dotted under for omission, follows in A.

[6] *Domino*] Deo. B.D.

[7] *ab Isaia*] om. D.

The Gospel of Nichodemus.

dico: Dominus potens et fortis in bello, iste Rex est Gloriæ et ipse Dominus de cœlo in terram aspexit, ut audiret gemitus compeditorum et solveret filios interemptorum. Et nunc, spurcissime et infidissime[1] Inferne, aperi portas[2] ut intret Rex Gloriæ.

Hæc dicente David ad Infernum, supervenit[3] Rex Gloriæ in forma hominis, Deus Majestatis, et æternas tenebras illustravit, insolubilia vincula disrupit[4] invictæ virtutis auxilio, et visitavit nos sedentes in tenebris delictorum et umbra mortis peccatorum. Hæc videns Infernus, et Mors et impia eorum officia[5] cum[6] crudelibus ministris expaverunt in propriis regnis[7] agnitam tanti luminis claritatem.

Dumque Christum[8] reparantem[9] in suis sedibus viderunt, exclamaverunt, dicentes: Victi sumus a te; quis es tu, qui ad Dominum dirigis confessionem tuam? Quis es tu, qui sine exercitio[10] corruptionis incorrupto argumento majestatis in furore tuo condemnes potestatem tuam?

Quis es tu tam[11] magnus et parvus, humilis et excelsus; miles et Imperator, in forma servi, et admirabilis præliator et Rex Gloriæ, mortuus et vivus, ad nos descendisti, quem crux portavit occisum? Mortuus tacuisti in sepulchro vivus, et in tua morte omnis tremuit creatura, et universa commota sunt sidera; et nunc factus es inter mortuos, et nunc legiones nostras perturbas.

Quis es tu, qui astrictos originali peccato absolvis et

---

[1] *infidissime*] infidessime. A.E. fœdissime. B.D.

[2] *portas*] tuas. add. B.D.

[3] *supervenit*] superveniet. E.

[4] *disrupit*] dirupit. B.D.

[5] *mortis . . . officia cum*] om. E. added in a later hand in marg.

[6] *cum*] om. B.D.

[7] *regnis*] regiis. A. with a circumflex over the *ii*. regiis. E.

[8] Quomodo Infernus et Sathan increpabant Jesum. in marg. A.B.D.

[9] *reparantem*] reparante. A.E.

[10] *exercitio*]. The *ti* interlined in A. in a smaller hand than the text. excẽio. B.E.

[11] *tam*] om. B.

The Gospel of Nichodemus.

captivos in libertatem redigis? Quis es tu, qui peccatorum tenebris excæcatos divina, splendida, luciferaque luce perfundis?

Similiter et omnes legiones dæmonum, simul timore[1] perterritæ et ex pavida subjectione, una voce clamaverunt, dicentes: Unde es tu,[2] Jesu, tam fortis homo et tam splendidus majestate, tam præclarus sine macula, et tam mundus a crimine? Ille enim mundus terrenus qui nobis semper subjectus fuit, semper usque nunc nobis tributa persolvebat; nunquam nobis talem hominem transmisit, nunquam talia munera inferis destinavit.

Quis ergo es tu, qui sic intrepidus nostros fines ingressus es, et nostra supplicia non vereris, insuper et omnes de vinculis nostris auferre conaris? Forsan tu es ille Jesus de quo princeps noster Sathan dicebat, quod per[3] mortem tuæ crucis totius mundi potestatem accepturus esses.

Tunc ergo[4] Rex Gloriæ Dominus Jesus in majestate sua conculcans Mortem comprehendit Sathan principem et tradidit ei[5] Inferi[6] potestati, et traxit Adam ad suam[7] claritatem. Tunc Infernus suscipiens Sathan principem cum omni increpatione dixit ei: O princeps et dux derisionis Belzebub, derisio Angelorum, despectio justorum, quid hoc facere voluisti, Regem Gloriæ crucifigere, in cujus exitu mortis tanta nobis spolia promisisti? Ignorasti, insipiens, quid egisti? Ecce jam iste Jesus, divinitatis suæ fulgore, fugat omnes mortis tenebras, et firma et ima carcerum confringit, et ejicit[8] captivos et solvit vinculatos; et omnes qui sub nostris solebant suspirare tormentis insultant nobis, et deprecationibus eorum expurgantur nostra imperia et regna

[1] *timore*] terrore. B.D.
[2] *tu*] om. D. Nota. in marg. A.D.
[3] *per*] Interlined in B.
[4] Quomodo solo verbo ligatus est Sathan. in marg. A.B.D.
[5] *ei*] eum. B.D.
[6] *Inferi*] Inferni. B.D.
[7] *suam*] sui. B.
[8] *ejicit*] ejecit. E.

The Gospel of Nichodemus.

vincuntur, et nullum jam nos verebitur genus humanum. Insuper et nobis fortiter comminantur qui nunquam nobis superbi fuerunt mortui, nec aliquando leti potuerunt esse captivi.

O princeps Sathan,[1] omnium malorum et impiorum et refugarum pater, quid hoc facere voluisti? Qui a principio usque nunc fuerunt desperati salute et vita, modo nullus eorum personat gemitus, nec in aliqua eorum facie lachrymarum vestigium invenitur.

O princeps Sathan, possessor clavium inferorum,[2] illas divitias quas acquisieras per lignum prævaricationis et Paradisi amissionem, nunc per lignum crucis perdidisti, et omnis lætitia vertitur in luctum. Dum enim istum Regem[3] suspendisti adversum me omnino egisti. Amodo agnosce[4] quanta[5] tormenta et æterna supplicia[6] infinita passurus es in mea custodia.

O princips Sathan, auctor mortis et origo superbiæ, debueras primum causam istius Jesu malam inquirere; sed in quem[7] nullam culpam invenisti, quare[8] sine ratione et injuste ipsum crucifigere ausus fuisti? Itaque in nostram regionem innocentem et justum perduxisti[9] et totius mundi impios et injustos amisisti.

Et cum hæc et alia loqueretur Infernus ad Sathan principem, tunc Rex Gloriæ dixit ad Infernum: Erit Sathan princeps sub tua potestate tempore perpetuo in loco Adæ et filiorum ejus justorum virorum. Et extendens Dominus manus suas dixit: Venite ad me, sancti mei omnes, qui habetis imaginem meam[10] et similitudinem meam, et qui per lignum vetitum damnati fueratis et per Diabolum ad mortem, modo vincite

---

[1] Quomodo Infernus reprobavit Sathan. in marg. A.B.D.

[2] *inferorum*] infernorum. B.D.

[3] *istum Regem . . agnosce*] om. B.

[4] *agnosce*] agnesco. E.

[5] *quanta*] ista. B.D.

[6] *supplicia*] et. add. B.D.

[7] *quem*] quo. B.D.

[8] *quare*] $\overset{a}{\text{qi}}$. E.

[9] *perduxisti*] In A. this word is in the first line of a page, at the top of which is written: Altercatio inter Infernum et Sathan.

[10] *meam*] om. D.

The Gospel of Nichodemus.

per lignum super damnatos Diabolum et Mortem. Statim omnes sancti sub manu Domini adunati sunt. Tenens[1] autem Dominus manum dexteram Adæ dixit ad eum: Pax tibi et omnibus fidelibus tuis justis[2] et meis. Adam[3] vero genibus Domini provolutus, lachrymabili eum obsecratione deprecatus magna voce dixit: Exaltabo te, Domine, quoniam suscepisti me, nec delectasti[4] inimicos meos super me;[5] et totum psalmum.

Similiter omnes sancti genibus Domini provoluti una voce dixerunt: Advenisti, Redemptor mundi, sicut per Legem et Prophetas tuos prædixisti, factis complevisti. Redemisti[6] nos per crucem tuam, et per mortem crucis ad nos descendisti, ut eripies[7] nos ab inferis per majestatem tuam. Domine, sicut posuisti titulum Redemptionis crucem in terris, sic pone signum victoriæ tuæ crucem super Infernum, ne amplius super tuos[8] dominetur.

Extendens[9] Dominus manum suam et[10] benedixit Adam et fecit signum crucis super eum et super omnes sanctos suos. Tunc sanctus David clamavit fortiter dicens: Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit; et sic totum psalmum. Et omnis multitudo sanctorum dicebant:[11] Gloria hæc est omnibus sanctis ejus. Amen. Alleluia.

Et post hæc exclamavit Abacuch propheta dicens: Existi, Domine, in salutem populi tui, ad liberandum electos tuos. Et omnes sancti responderunt, dicentes: Benedictus qui venit in nomine Domini; Deus Dominus,[12] et illuxit nobis. Amen. Alleluia.

---

1 Quomodo Dominus extrahit Adam de Inferno cum suis. in marg. A.B.D.

2 *justis*] just̄. E.

3 *Adam*] Ada. E.

4 *delectasti*] dila. A. dilae. E. de. B.

5 *inimicos . . . me*] etc. E.

6 *Redemisti.*] The *de* is interlined in A.

7 *eripies*] eriperes. B.

8 *tuos*] nos. D.

9 Collaudatio Prophetarum. in marg. A.B.D.

10 *et*] om. B.D.

11 *dicebant*] dicebat. B.D.

12 *Deus Dominus*] de. do. d. E.

The Gospel of Nichodemus.

Michæas vero clamavit: Quis Deus nisi tu, Domine, auferens iniquitates et dissimulans peccata? Et nunc continens[1] testimonio iram tuam, quoniam voluntas misericors est et adulteris[2] et misereris nostri, et absolvis iniquitates nostras, et omnia peccata nostra demersisti in profundum maris, sicut jurasti patribus nostris in diebus pristinis. Et omnes sancti responderunt, dicentes: Hic est Deus noster in æternum, ipse reget nos in sæcula. Amen, Alleluia. Et clamantes omnes: Alleluia, sequebantur Dominum.

Dominus autem tenens manum Adæ tradidit Michaeli Archangelo; itaque omnes sancti sequebantur Michaelem Archangelum, qui introduxit omnes[3] in Paradisi pascua gloriosa.

Et occurrerunt obviam[4] eis duo viri vetusti dierum. Interrogati autem a sanctis: Qui estis vos, qui nobiscum in inferis non fuistis, et in Paradiso corpore collocati estis? Respondens unus ex ipsis dixit: Ego sum Enoch qui verbo Domini hic[5] translatus sum; iste autem qui mecum est Elyas Thesbithes est, qui curru igneo hic[6] est assumptus, et usque nunc non gustavimus mortem; sed in adventu[7] Antichristi reservati sumus, divinis signis et prodigiis pugnaturi cum eo et ab eo occidendi in Jerusalem; post vero triduum et dimidium diem iterum vivi in nubibus assumendi.

Et[8] cum hæc loquerentur Sanctus Enoch et Sanctus[9] Elyas, ecce supervenit alius vir miserrimus portans[10] humeris suis signum crucis. Videntes autem omnes sancti dixerunt ei: Quis es tu, quia visio tua[11]

[1] *continens*] contines. B.D.

[2] *adulteris*] ab ulteris. E. corr. averteris. See Tischendorf. p. 383.

[3] *omnes*] eos. B.D.

[4] *obviam*] om. D. Nota. in marg. A.B.D.

[5] *Domini hic*] Dei huc. D. Do^{i} h^{i}. A.E. Dei hic. B.

hic] huc. D. h^{i}. A.E. hic. B.

[7] *adventu*] adventum. B.D.

[8] De latrone Domini. in marg. A.B.D.

[9] *Sanctus*] om. D.

[10] *portans*] portas. E.

[11] *tua*] visio. add. D.

The Gospel of Nichodemus.

latronis est? Vere dixisti[1] quia latro fui, et omnia mala faciens super terram; et Judæi me crucifixerunt cum Jesu; et vidi signa creaturarum quæ facta sunt per Jesum crucifixum, et credidi eum esse Creatorem omnium creaturarum et Regem Omnipotentem. Et deprecatus sum eum, dicens: Memor esto, Domine, mei, dum in regnum tuum veneris. Statim suscipiens deprecationem meam, dixit mihi: Amen dico tibi hodie mecum eris in Paradiso. Et dedit mihi signum istud, dicens: Hoc portans ambula in Paradisum; si non dimiserit te ingredi[2] Angelus custos Paradisi, ostende illi signum crucis, et dices ad eum, quia Jesus Christus Filius Dei nunc crucifixus est, et misit me ad te. Cum hæc fecissem, ita dixi ad Angelum Paradisi, qui statim aperiens introduxit me et collocavit me[3] ad dexteram Paradisi, dicens: Ecce modicum sustine, ut ingrediatur omne genus humanum, scilicet, pater Adam cum omnibus[4] suis sanctis et justis Christi Domini crucifixi.

Hæc verba latronis audientes omnes sancti patriarchæ et prophetæ una voce dixerunt: Benedictus Dominus Deus Pater Omnipotens, æternarum Pater misericordiarum, qui talem gratiam tuis peccatoribus dedisti ut eos in gaudia Paradisi introduceres ad tua pinguia et amœna pascua, et spirituali vita eos reficis. Amen.

Cap. XV.

Hæc sunt divina et sacra mysteria quæ nos, Leucius et Carinus,[5] vidimus et audivimus fratres germani. Am-

[1] *dixisti*] dixistis. B.D.
[2] *ingredi*] om. D.
[3] *me*] om. B.
[4] *omnibus*] interlined in E.
[5] Finis cartæ Carini et Leucii filiorum senis Symeonis. in marg. A.B.D.

The Gospel of Nichodemus.

plius enim non sumus permissi enarrare cætera mysteria Domini; sicut contestans Michael Archangelus dixit nobis. Euntes, inquit, cum fratribus vestris in Jerusalem et[1] eritis in orationibus clamantes et glorificantes resurrectionem Domini nostri Jesu Christi, qui vos a mortuis secum resuscitavit. Et cum nemine hominum eritis loquentes, sed eritis ut[2] muti usque dum veniat hora, ut permittat vobis ipse Dominus referre suæ divinitatis mysteria. Nobis autem jussit Angelus ambulare trans Jordanem in locum optimum, ubi sunt multi qui nobis[3] surrexerunt, in testimonium resurrectionis Domini nostri Jesu Christi.

Tantumque[4] tres dies permissi sumus qui resurreximus a[5] mortuis celebrare in Jerusalem Pascha Domini cum viventibus parentibus nostris,[6] in testimonium resurrectionis Christi Domini,[7] et baptizati sumus secundo in Jordanis flumine, accipientes singuli stolas albas; et post tres dies celebrationis rapti erimus omnes[8] in nubibus et de cætero a nemine visi erimus.

Hæc sunt quanta injunxit nobis Dominus referre vobis; et date illi laudem et confessionem, et pœnitentiam agite, et miserebitur vestri. Pax vobis ab ipso Domino Jesu Christo. Amen.

Et postquam complevissent scripturam eorum dederunt singulos tomos cartæ in manus Nichodemi et Joseph; et subito transfigurati sunt candidati nimis, et non sunt amplius visi. Scripta autem illorum[9]

---

[1] *et*] om. B.D.

[2] *ut*] om. B.D.

[3] *nobis*] nobiscum. B.D.

[4] *Tantumque*] Tantamque. E.

[5] *a*] ex. B.D.

[6] *nostris.*] The last syllable is written upon an erasure in E.

[7] *Christi Domini*] Domini Jesu Christi. D.

[8] *omnes*] om. B.D.

[9] *illorum*] eorum. B.

inventa sunt æqualia, nil majus aut minus literam unam habentia.

The Gospel of Nichodemus.

Ista omnia admiranda dicta Carini et Leucii audiens omnis[1] synagoga Judæorum adinvicem dixerunt: Vere ista omnia a Deo sunt. Et exeuntes omnes de synagoga cum magna[2] solicitudine ac[3] timore percutientes pectora sua abiit unusquisque in sua propria.

Cap. XVI.

Hæc omnia quæ facta sunt et dicta a Judæis in synagoga eorum statim Joseph et Nichodemus nunciaverunt præsidi. Ipse autem Pilatus scripsit omnia quæ gesta sunt et dicta a Judæis de Jesu, et posuit omnia verba[4] hæc in publicis codicibus prætorii.

The letter of Pontius Pilate to Claudius.

Postmodum[5] vero idem Pilatus misit ad urbem Romæ, et scripsit Claudio Imperatori, dicens: Pontius Pilatus Claudio suo salutem. Nuper accidit, et[6] quod ipse probavi, Judæos per invidiam se suosque posteros crudeli condemnatione[7] punisse. De quo cum promissum haberent patres eorum quod eis Deus eorum mitteret de cœlo sanctum suum, qui eorum merito diceretur Dominus et Deus, et hunc se[8] promiserit[9] per virginem missurum ad terras.

Deus Hebræorum cum misisset Filium suum et vidissent eum Hebræi cæcos illuminasse, leprosos mundasse, paralyticos curasse, dæmones ab hominibus fugasse,

---

[1] *omnis*] omnes. E.

[2] *magna*] om. E. inserted in the margin and referred to its place by a caret.

[3] *ac*] et. D.

[4] *verba*] om. D.

[5] Litera Pilati ad Imperatorem in marg. A.B.D.

[6] *et*] om. B.D.

[7] *condemnatione*] damnatione. B.D.

[8] Here follow in B, the words: promisisset filium suum, crossed out.

[9] *promiserit*] promisit. D.

The letter of Pontius Pilate to Claudius.

mortuos suscitasse, ventis imperasse, super mare siccis pedibus ambulasse, et multa alia signa miraculorum fecisse, et magna pars[1] populi Judæorum illum Filium Dei credidisse, invidia accensi sunt contra eum principes sacerdotum et scribæ et Pharisæi Judæorum et tenentes eum præsidi tradiderunt, et alia pro aliis mihi de eo mentientes dixerunt illum magum esse et contra legem eorum agere. Ego autem verbis eorum credidi[2] ita esse et flagellatum tradidi arbitrio eorum;[3] illi autem crucifixerunt eum ligno et mortuum sepelientes custodes posuerunt milites prætorii mei ad monumentum ejus. Illis autem custodientibus et signantibus monumentum, die tertia resurrexit de monumento vivus.

In tantum autem exarsit iniquitas eorum ut darent pecuniam militibus meis, dicentes:[4] Dicite[5] quia discipuli ejus corpus ejus per noctem furati sunt. Milites autem mei cum pecuniam accepissent tacere non potuerunt dicere veritatem, quod et[6] factum est, quod de sepulchro surrexit, et quod[7] pecuniam habuerunt[8] a Judæis. Ideo suggero Regi ne quis aliter mentiatur[9] ne æstimes credere mendaciis eorum. Direxi potestati vestræ omnia quæ gesta sunt in prætorio meo. Valete.

Hanc epistolam Claudio direxit Pilatus, adhuc vivente Tiberio Imperatore, licet morbo gravissimo laborante, ipso enim Tiberio et Vitellio consulibus. Idem Tiberius Cæsar cum gubernaret imperium, Claudium suum successorem reipublicæ delegisset. Necesse fuit ut in partes Hierosolymorum virum prudentem dirigeret Imperator ut Jesum Christum posset videre Tiberius, quia multa de eo audiebat mirabilia[10] eo quod mortuos sus-

[1] *magna pars*] magnam partem. B.D.

[2] *credidi*] et. add. B.D.

[3] *eorum*] illorum. D.

[4] *dicentes*] interlined in B.

[5] *Dicite*] Discite. A.

[6] *et*] om. D.

[7] *quod*] quia. D.

[8] *habuerunt*] acceperunt. B.D.

[9] *mentiatur*] m̄ciatur. A. nunciatur. E.

[10] *mirabilia*] verba mirabilia.

itasset, infirmos verbo sanasset, hanc etiam potestatem commisit[1] discipulis suis.

The letter of Pontius Pilate to Claudius.

Hoc etiam consilio suo utitur, dicens: Si Deus est, sanitatem nobis præstare potest, si autem homo, nos amare potest et rempublican per eum gubernare possumus. Hunc vero desiderio requirere eum[2] volo quia perurget infirmitas mea.

Cap. XVII.

The legend entitled "Cura Sanitatis Tiberii Cæsaris Augusti et Damnatio Pilati."

Eligatur[3] itaque prudens vir qui eum ad nos[4] cum rogatu et magno[5] honore perducere possit.

Electo interea illustri viro Volusiano nomine, templi sacerdote, etiam ex communitate reipublicæ post eum privatim direxit in parte[6] Hierosolymorum ut eum tam suo quam Cæsaris Augusti rogatu ob reverentiam et honorem ad se perduceret. Dolore etiam nimio cruciabatur ut etiam secretiora ejus putredine et concutione vulneris de corpore ejus distillarent.

Tunc Tiberius Cæsar summis medicamentis languida viscera refovere studebat; sed nihil omnino illatæ curæ sentiebat effectum. Et dum nullum suæ salutis sensisset[7] effectum nihilque proficere sibi[8] ad sanitatem, jussit Volusianum virum illustrem ad se perduci. Quem cum vidisset Cæsar dixit ei: Testor coram[9] deos et deas[10] et auctores omnium deorum fungere relatione mea, et

[1] *commisit*] commisisset. B.D.

[2] *eum*] om. B.D.

[3] Quomodo Tiberius post Jesum misit Volusianum. in marg. A.B.D.

[4] *ad nos*] om. B.D. nos. interlined in A. in a smaller hand than the text.

[5] *et magno*] et. B. which is interlined in A. in a smaller hand than the text.

[6] *parte*] partem. B. partes. D.

[7] *sensisset*] sentiebat. D.

[8] *sibi*] om. B.D.

[9] *coram*] om. B.D.

[10] *deas*] sanitatem. add. E.

Legend. reipublicæ tribue[1] sanitatem.[2] Et quidem intrinsecus perurget me doloris judicium, et viscera vulnerata effunduntur. Dum autem hæc omnia feceris quæcumque desiderio tuo inerunt, tuo[3] judicio adimplebuntur. Festina ergo et vade quia mihi dictum est quod homo sit[4] quidam Judæus, nomine Jesus, qui dicitur mortuos suscitare, cæcos illuminare, et alia innumerabilia virtute suæ divinitatis exercere, et jussu imperii sui cuncta peragere; tantum verbo præstat salutem.

Tunc Volusianus, inclinato capite, adoravit Cæsarem et dixit: Pia est intentio domini mei Cæsaris. Et dixit Cæsar: Volusiane, ecce latorem hominem præsentem qui mihi hæc omnia dixit; quia et Dei Filium se esse fatetur. Unde, ut supra dixi, si Deus est adjuvabit nos, si homo est præstare potest nobis et rempublicam nostram gubernare; ideo moneo te ut ad ipsum sine mora festinus pergas.

Tunc Volusianus, secundum veterum legum ordinationem, fecit testamentum domui suæ; et ascendens navem, iter sibi injunctum perrexit. Per annum et tres menses discrimine[5] maris faciente, Hierosolymam pervenit.

Qui[6] cum introisset civitatem, omnes majores natu Judæorum in[7] adventu ejus turbati sunt. Pergentes[8] ad Pilatum præsidem, nunciant ei dicentes quod vir novellus in honore constitutus de partibus Romæ advenisse.[9]

Tunc Pilatus in occursum ejus studiose occurrit,

---

[1] *tribue*] tribuere. D.

[2] *et auctores . . . . tribue*] om. E. added in the margin by a later hand, and referred to its place by marks. These words in A. occupy a single line.

[3] *tuo*] om. D.

[4] *sit*] om. D.

[5] *discrimine*] discrimen. D.

[6] Quomodo Volusianus pervenit Hierosolymam. in marg. A.B.D.

[7] *in*] om. E.

[8] *Pergentes*] et pergentes. D.

[9] *advenisse*] advenisset. B.D.

ingressusque ad eum cum solicitudine[1] sic ait: Usque-quo non meruimus servi tui de vestro itinere scire, ut in[2] vestrum[3] iter mitteremus occursum? Respondens Volusianus et[4] dixit ei: Nos profecto non in cognitionem provinciæ directi sumus a piissimo Tiberio Cæsare, aut pro urbium conturbatione nec pro solicitudine reipublicæ; sed studium est nobis curæ quærere pie domini nostri Augusti salutem quem in secretiora ejus morbida valitudo astringit ita ut nec medicaminibus nec incantationibus viaticæ fistulæ potuerit adjuvari. Ob hanc necessitatem in partibus istis acceleravimus, licet maris impedimento perturbati. Legend.

Cap. XVIII.

Igitur quendam hominem, Jesum nomine, cernere desideramus, quem audivimus absque medicamentis et herbarum consecratione posse curam et sanitatem præstare, sicut relatio hic cujusdam astantis demonstrat, qui verbo tantum omnia[5] morborum inquinamenta curat, et sanitates adhibet,[6] mortuos suscitat.

His auditis Pilatus ingemuit contristatus. Ad hæc relator homo Judæus, Thomas nomine, cujus relatione ante conspectum Cæsaris fuerant ista patefacta, dixit: Deum esse etiam et Filium Dei dæmones eum[7] confitebantur. Nam et hic sunt discipuli ejus, per quos potestis cognoscere veritatem. Tunc unus de militibus dixit Pilato: Ipsum prudentissimum desiderat videre

---

[1] *solicitudine.*] The *ci* interlined in E.

[2] *in*] interlined in B.

[3] *vestrum*] nostrum. B. with the *o* turned into an *e*.

[4] *et*] om. B.D.

[5] *omnia*] omnium. B.

[6] *adhibet*] et. add. D.

[7] *cum*] om. D.

Legend. Cæsar, quem crucifigere non metuit tua magnificentia. Confusus itaque[1] Pilatus ad relationem militis sui.

Post[2] hæc Volusianus dixit ad Pilatum: Tu, Pilate, sine consilio Domini piissimi Cæsaris Augusti, quem vulgus affirmat justum cum morte permisisti damnari? Respondit Pilatus: Judæorum voces pati non potui, quia Regem se dicebat. Tunc Volusiano miles Pilati dicebat: Non perturbetur magnitudo vestra, quia vere[3] nos vidimus eum resurgentem tertia die de sepulchro. Nam multi fuerunt nobiscum qui videbant ipsum postea vivum, et alacriter ambulantem; etiam et Joseph qui eum sepelivit.

Eadem hora jussit Volusianus Joseph ad se perduci cum grandi honore et veneratione. Qui cum venisset, dixit Volusianus: Tu solus in populo tuo prudens, ut didicimus, in hac urbe inventus es.[4] Dic ergo nobis veritatem de Jesu approbato in gente vestra, et vere, ut fertur, homine justo, quem dæmones confitebantur Deum[5] esse, si resurrexit a mortuis; quia tuum solum testimonium declaratum accepimus. Respondit Joseph et dixit: Certus sum quia surrexit Dominus meus Jesus Christus, quia et ego[6] eum vidi et cum ipso locutus sum, et ego prius eum sepelivi in monumento meo novo, quod excidi in petra; et vidi eum in Galilæa vivum et super montem Maled sedentem et docentem discipulos suos.

Tunc Volusianus misit per omnem regionem Hierosolymorum ad perquirendum eum ut cognosceret eum. Et dum frequens inquisitio fieret, et non inventus fuisset, venerunt XII. viri, et Joseph cum eis, qui et dixerunt: Nos vidimus eum[7] ascendentem in cœlum.[8]

---

[1] *itaque*] est. add. B.D.

[2] Accusatio Pilati. in marg. A.B.D.

[3] *vere*] vero. D.

[4] Testimonium Joseph de Jesu. in marg. A.B.D.

[5] *Deum*] Domini. E.

[6] *ego*] sum et. add. E.

[7] *eum*] om. E.

[8] Nomina XII. in marg. A.D.

Nomina autem virorum sunt hæc; Didimus, Lucius, Ysaac, Dicarus, Addadas,[1] Finees, Jacob, Levi, Natan, Sadoch, Aaron, Gamaliel. Pilatus vero missus est in grandi custodia; multa enim mirabilia nunciantur[2] Volusiano tam per virorum quam per mulierum ora. Legend.

His auditis coram omni populo, dixit Volusianus: Si Deus erat Jesus, juvare nos habuit; si homo rempublicam gubernare potuit.

Cap. XIX.

Deinde[3] jussit Volusianus omnem progeniem Pilati in custodiam retrudi, et in conspectu militum accersire Pilatum. Cui cum lachrymis dixit: Inimice veritatis, quare non detulisti Augusto Jesum, quem universa multitudo collaudat? Respondit Pilatus: Non ego pollutus sum in[4] sanguine ejus, sed Judæi[5] eum interficere conabantur. Dixit ei Volusianus: Tu tamen quomodo innocentiam tuam in eo ostendisti, qui non solum eum ab impiis liberasti sed etiam illis tradidisti?[6]

Tunc unus ex discipulis Jesu, Symeon nomine, astitit ante Volusianum, et coram omni populo dixit: Pilate,[7] dum Jesus nervis et flagris a te castigatus affligebatur, dicebas ei: Potestatem habeo occidendi te et dimittendi te. Et quomodo nunc[8] innocentem te asseris? Respondit Pilatus: Judæorum insidias pertimui et tradidi eum ipsis. Ut innocentiam meam ostenderem, lavi manus meas coram omnibus, dicens: Innocens ego sum a sanguine hujus justi, vos videritis. Re-

[1] *Addadas*] Adidadas. B.D.

[2] *nunciantur*] narrantur. D.

[3] Increpatio et incarceratio Pilati in marg. B. in a later hand than the text.

[4] *in*] om. B.D.

[5] *Judæi*] Judæi qui. D.

[6] *tradidisti.*] The *di* is interlined in A.B.

[7] *Pilate*] Pilato. E.

[8] *nunc*] om. B.D.

Legend sponderunt seniores Judæorum dicentes: Sanguis ejus super nos et super filios nostros.

His auditis, Volusianus cœpit flere, et cum lachrymis dixit ad Pilatum: Impie, tu bono disposito dimittere eum debuisti.

Post hæc cœpit Volusianus perquirere cum magno desiderio ut aliquam ejus similitudinem cognoscere posset. Quidam[1] vero veniens ad Volusianum dixit secrete:[2] Ante annos tres mulierem quendam[3] a profluxu sanguinis curavit hic Jesus quæ[4] cum sanitatem recepisset, ob amorem Jesu imaginem ipsius[5] depinxit, dum esset in corpore vivens, Jesu sciente. Tunc Volusianus dixit ad illum: Indica mihi[6] mulieris nomen. Et ipse dixit: Veronica dicitur, et manet in Tyro. Præcepit Volusianus ut mulier illa sibi præsentaretur. Quæ[7] cum illi[8] ducta fuisset, ait ad eam Volusianus: Bonitatem tuam et prudentiam tuam mihi[9] omnis multitudo nunciat. Exaudi ergo petitionem meam, et ostende mihi imaginem Jesu verique magni Dei, qui[10] tibi corporis tui[11] salutem contulit.

Ad hæc mulier respondit: Se non habere talia quæ dicebantur.

Tunc Volusianus, quasi derisum se æstimans,[12] diligenter cœpit inquirere. Et licet mulier invita et afflicta et Deo devota tandem Volusiano divulgavit secreta sui auctoris[13] et suæ salutis. Qui misit cum ea multitudinem militum, et invenerunt Veronicam[14] absconsam in cubiculo ubi manebat, ad caput suum ubi reclinabat, et detulit eam Volusiano.

---

[1] *Quidam*] Quidem. E.

[2] De Veronica Domini. in marg. A.D.

[3] *quendam*] quandam. B.D.

[4] *quæ*] qⁱ. A.E.

[5] *ipsius*] illius. D.

[6] *mihi.*] Written *me* originally in E.

[7] De Veronica. in marg. B.

[8] *illi*] illa. B. om. D.

[9] *tuam mihi*] mihi. B. om. D.

[10] *qui*] q̄. A E. qui. B.D.

[11] *tui*] om. B.D.

[12] *æstimans*] existimans. D.

[13] *auctoris*] conditoris et auctoris. D.

[14] *Veronicam*] corr. imaginem.

At[1] cum vidisset Volusianus imaginem Jesu Christi,[2] mox contremuit et adoravit eam, dicens : Vere dico vobis, malam recipiet retributionem qui tradidit Jesum ad crucifigendum, qui infirmos curavit, mortuos suscitavit, ab omnibus languoribus homines curavit. Legend.

His deliberatis[3] congregat Volusianus armata navium agmina cum exercitu militum cum Pilato et muliere Veronica,[4] quæ Vasilla prius dicebatur, navim ingressi sunt una cum imagine Jesu Christi et pervenerunt usque ad Romam infra IX. menses. Nunciatumque est[5] Tiberio adventum[6] Volusiani.

Ingressus tandem Volusianus coram Tiberio Cæsare curvus adoravit[7] eum, et narravit ei omnia quæ gesta sunt et quomodo tempestate maris tardatus est. Dixit autem Tiberius : Et quare non est[8] ille Pilatus interfectus ? Respondit Volusianus : Pietatem vestram timui offendere, ideo illum vivum ad vestra vestigia perduxi.

Tunc Tiberius Cæsar ira repletus, nec faciem suam a Pilato videri permisit, sed protinus, in eum dedit sententiam, dicens : Coctum ab igne et aqua nec[9] comedat. Et damnatum eum misit in exilium, in Tusciam, civitatem Armeniam,[10] ibique in carcere mitti jussit.

Dixitque Volusianus Tiberio Cæsari : Quandam[11] mulierem curavit Jesus a profluvio sanguinis, quem[12] patiebatur per XIX. annos, quæ pro amore Jesu imaginem illius sibi depingere[13] fecit in similitudinem ipsius[14] ip-

---

[1] *At*] Et. E.
[2] *Jesu Christi*] Domini nostri Jesu Christi. B.D.
[3] *deliberatis*] deliberatus. E.
[4] Nota de nomine mulieris. in marg. A.B.D.
[5] *Nunciatumque est*] Nunciatum est. B. Nunciatumque. D.
[6] *adventum*] de adventu. B.D.
[7] *adoravit*] adorare. E.
[8] *est*] om. D.
[9] *nec*] non. B.D.
[10] *Armeniam*] Amerniam. A.E. Armeniæ. D.
[11] *quandam*] quendam. E.
[12] *quem*] quod. B.D.
[13] *depingere*] depingi. B.D.
[14] *ipsius*] illius. B.D.

Legend. so Jesu vivente, et eam huc perduxi cum muliere ipsa. Nam et eadem mulier relicta omnia[1] substantia sua imaginem Dei sui secuta est, dicens: Non dimittam vitam meam et spem salutis meæ, et fortitudinem animæ meæ.

Hoc audito, Tiberius Augustus jussit sibi mulierem illam una cum imagine Jesu Christi sibi præsentari. Et cum vidisset Tiberius Cæsar imaginem Jesu Christi[2] et mulierem, dixit ad eam: Tu meruisti tangere fimbriam vestimenti Jesu? Et cum hæc[3] diceret, aspiciens imaginem Domini nostri Jesu Christi cecidit in terram cum tremore et lachrymis adorans eum. Qui statim sanus factus est ab infirmitate et putredine vulneris sui quod patiebatur intrinsecus. Ac cum veritatem Divinitatis Dei[4] sentiret per sanitatem[5] corporis sui in visione imaginis Jesu[6] statim præcepit mulieri Vasillæ maximam summam pecuniæ semper sibi dari de publico, jubetque imaginem auro[7] includi et[8] lapidibus preciosis; et dixit ad Volusianum Tiberius: Quæ est petitio ejusdem Domini mei Jesu Christi? Respondit Volusianus: In quantum didici nihil aliud[9] nisi ut baptizetur unusquisque in aqua, et credat eum esse Dei Filium. Dixitque Tiberius Cæsar: Væ mihi, quia non merui illum[10] videre viventem.

Post menses vero xx. credidit in Christo Tiberius Cæsar, et baptizatus est, et sanus factus est ab omni infirmitate, processitque in senatum cum gloria imperiali. Jubetque senatum ut æqualiter uno consensu Jesum tenerent Filium Dei, et ut verum Deum adorarent; ejusque statuam super omnes imagines Impera-

---

[1] *omnia*] omni. D.
[2] *Jesu Christi*] Domini nostri Jesu Christi. D.
[3] *hæc*] ħ. A. hoc. E.
[4] *Divinitatis Dei*] Deitatis. B.D.
[5] *sanitatem*] sanctitatem. E.
[6] *Jesu*] Jesu Christi. D.
[7] *imaginem auro*] lapidem. B. imaginem. D.
[8] *et*] om. B.D.
[9] *nihil aliud*] om. B.
[10] *illum*] eum. B.

torum et omnium deorum insignitus[1] dedicarent urbi. Quod non consentiente senatu ut Christus reciperetur, effrænescens Tiberius Cæsar indignatione, quam plures nobilissimos de senatu pœnis diversis trucidavit, eo quod de Christo non adquievissent sibi; cum tamen antea fuerat[2] moderate se agens apud omnes, extunc sævissime grassatus est in nobilitatem Romam[3] senatus; qui post multos non dies defunctus est, post templum Isidis in Tiberim demersus, a quo aqua nomen accepit.[4] Caium nepotem suum reliquit successorem. Legend.

Cap. XX.

Post Caium suscepit imperium Romanum Claudius Cæsar patruus ejusdem; post Claudium Nero Cæsar imperium accepit. Et post aliquot annos venerunt Apostoli Domini nostri Jesu Christi Petrus et Paulus, parum ante quos venerat[5] quidam Samaritanus, nomine Symon,[6] in arte magica nimis eruditus, in quo Simon et dæmonia multa habitabant, qui se Deum[7] et Chris- Magus. tum Dei filium esse dicebat[8] et quod ipse apud Judæos passus fuisset, mortuus et sepultus, et die tertia se asserebat resurrexisse. Sed dum Veronicæ[9] nuntiata fuisset de Jesu Christo filio Dei vivi omnia quæ de eo erant acta apud Judæam, nunciatum est simul de Pilato. Qui statim direxit milites suos in Ametiam civitatem, et Pilatum ad se accersiri præce-

[1] *insignitus*] insignius. B.E. the *t* having been erased.

[2] *fuerat*] fuit. B.

[3] *Romam*] Romæ. B.D.

[4] Nota de nomine Tiberis. in marg. A.B.D.

[5] *venerat*] venit. B.

[6] *Symon*] Symeon. D.

[7] *Deum*] Domini. E.

[8] *dicebat*] dicebant. A.

[9] *Veronicæ*] corr. Neroni.

Legend. pit.[1] Et cum[2] ei præsentatus fuisset, narravit Neroni omnia quæ de Jesu Nazareno[3] dicta et facta sunt. Præsentati[4] sunt Neroni duo Apostoli Petrus et Paulus.

Ipsi autem Apostoli refutantes Symonem esse Christum Jesum dixerunt Neroni Cæsari: Romæ Imperator, si vis scire quæ gesta sunt in Judæa accipe literas hujus Pontii Pilati ad Caium et Claudium missas, et tunc omnia cognoscere poteris.

Nero autem[5] mittens ad bibliothecam Capitolii in quo ipsa scripta continebantur, accepit easdem literas et legit eas, et series ita erat: Pontius Pilatus Claudio suo salutem,[6] etc. ut prius.[7] Cumque perlectæ fuissent literæ coram Nerone, dixit Petro: Dic mihi si per ipsum Jesum omnia ista gesta sunt. Petrus respondit: O Imperator, omnia quæ audivisti facta sunt per Jesum Christum Filium Dei. Nam iste Symon magus mendaciorum plenus est, et diabolicis artibus circumdatus in tantum ut præsumit se dicere Deum cum sit homo pollutus. Nam in Jesu Christo[8] sumus nos[9] omnes victores per Deum et hominem, quem assumpsit illa Divina majestas incomprehensibilis quæ per hominem hominibus dignata est subvenire. In isto[10] Symone, duæ sunt substantiæ non Dei et hominis sed Diaboli et hominis; ipse enim seductor omnium[11] hominum est.

His auditis Nero interrogat[12] Pilatum si vera essent quæ a Petro audiebat. Respondit Pilatus:

---

[1] *præcepit*] fecit. B.

[2] *cum*] dum. B.D.

[3] *Nazareno.*] The *za* is interlined in A.

[4] Petrus et Paulus. in marg. E. in a late hand.

[5] *autem*] vero. D. Nero. in marg. E. in a late hand.

[6] *salutem*] slm̃. A. silm̃. E.

[7] *prius*] supra. D.

[8] *Jesu Christo*] Domino Jesu Christo. D.

[9] *nos*] om. B.D.

[10] *isto*] autem. add. D.

[11] *omnium*] om. D.

[12] *interrogat*] interrogabat. B. interrogavit. D.

Vera sunt omnia quæ a Petro auribus vestris sonuerunt.[1] Legend.

Post hæc autem, propter circumcisionem quam a Judæis[2] in corpore suo acceperat Pilatus, iterum in Amiciam civitatem in exilium a Nerone[3] missus est, ibique[4] seipsum præ angustia gladio transverberans spiritum exhalavit.[5]

Hæc autem scripta sunt qualiter primum damnatus est per Tiberium Cæsarem qui credidit in Dominum Jesum Christum, et de hac luce migravit ad Dominum.

Nero autem interfector martyrum a Diabolo percussus semetipsum solus errans in salicis ligno acuto seipsum transforavit, et mortuus est, et lupis[6] devoratus, ut prius per Symonem magum a longo tempore vaticinatum est.

Dominus autem salutem contulit in se credentibus et ipsum credimus esse Dei filium, Redemptorem[7] nostrum, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Explicit Tractatus de Passione Domini et de Resurrectione et Ascenscione.[8]

---

[1] *sonuerunt*] insonuerunt. D.

[2] *a Judæis*] om. D.

[3] *a Nerone*] om. D.

[4] *ibique*] ipseque. B.

[5] Mors Pilati. in marg. E. in a late hand.

[6] *lupis*] a lupis. D.

[7] *Redemptorem*] et Redemptorem. B.

[8] *Explicit tractatus de Passione Domini et de Resurrectione et Ascenscione*] Explicit tractatus de Passione, Resurrectione, et Ascenscione Domini. B. Explicit tractatus de Passione Domini, Resurrectione et Ascenscione. D. Epistola Nichodemi finit. E. A line follows in A. which has been erased; the words are: Quæratur de ortu et obitu Pilati in quinto folio succedente.

Cap. XXI.

James the son of Alphæus.

Jacobus Apostolus, scilicet Alphæi filius, vocatus est frater Domini pluribus de causis. Prima causa dicitur frater Domini quia simillimus[1] sibi fuisse perhibetur, adeo ut Apostoli in eorum specie fallerentur; unde cum Judæi ad Christum capiendum pergerent, a Juda qui Christum tradidit, a Jacobo optime discernebat, signum osculi acceperunt. Hoc etiam testatur Ignatius in Epistola sua ad Johannem Evangelistam, sic dicens:

Si licitum est mihi, apud te ad Hierosolymæ partes volo accedere, ut videam illum[2] venerabilem Jacobum qui cognominatus est Justus, quem referunt Christo Jesu fuisse similem facie, vita, et modo conversationis, ac si ejusdem uteri frater esset gemellus, quem dicunt si videro eum,[3] video et Christum[4] Jesum, secundum omnia corporis lineamenta.

Alia de causa dicitur frater Domini, quoniam Christus et Jacobus sicut[5] a duabus[6] sororibus descenderant, sic a duobus fratribus, scilicet Joseph et Cleopha, descendere putabantur. Judæi vero fratres esse dicebant qui ex utraque parte sanguinis contingebant.

Totiens[7] in oratione flexerat genua ut callos in genibus sicut in calcaneis videretur habere. Nam inter omnes Apostolos tantum habuit reverentiam ut primus omnium Apostolorum post Ascensionem Domini Hierosolymis missam celebravit, antequam episcopus esset ordinatus.

---

[1] *simillimus*] similis. B.D.
[2] *illum*] illam. E.
[3] *eum*] om. D.
[4] *Christum*] ipsum. D.
[5] *sicut*] om. D.
[6] *duabus*] duobus. A.E
[7] *vero*] add. B. Nota. in marg. A.

Hic ita fortis in fide fuit; sicut testatur Hieronymus contra Jovinianum et insuper Josephus in libro[1] de Viris Illustribus,[2] in Parasceve, mortuo Domino nostro in cruce, Jacobus votum vovit se non comesturum, donec videret Dominum a mortuis surrexisse.[3] James the son of Alphæus.

In ipsa autem die resurrectionis cum usque ad illam[4] diem Jacobus cibum non gustasset, eidem Dominus apparuit, ac eis qui cum ipso erant, et dixit: Ponite mensam et panem. Deinde panem accipiens benedixit, et Jacobo Justo dedit, dicens: Surge, frater mi, comede,[5] quia filius hominis a mortuis[6] surrexit.

Cap. XXII.

Dominus[7] nolens mortem peccatorum, sed malens pœnitentiam, ut et Judæi excusationem non haberent de peccatis commissis erga ipsum et sanctos suos, xl. annos ad pœnitendum eis concessit, et expectavit, et per Apostolos, maxime per Jacobum fratrem Domini inter eos continue prædicantem, eos[8] ad pœnitentiam revocabant.[9] Sed cum per[10] admonitionem[11] non potuit eos revocare, voluit eos saltem prodigiis exercere. Nam[12] in annis xl. sibi ad pœnitentiam datis multa monstra et prodigia, ut refert Josephus, evenerunt. Nam stella[13] præfulgens gladio per omnia similis visa

---

[1] *in libro*] om. B.D.

[2] *illustribus*] illustris. B. Nota. in marg. A.

[3] *surrexisse*] resurrexisse. B. resurgere. D.

[4] *illam*] illum. B.D.

[5] *comede*] et comede. D.

[6] *a mortuis*] a morte. B.D.

[7] De Vespasiano et Tito. in marg. A.B.D.

[8] *eos*] om. B.D.

[9] *revocabant*] revocabat. B.D.

[10] *per*] om. B. ad per. E.

[11] *admonitionem*] admonitione. B.

[12] Nota monstra et prodigia quæ venerunt Judæis. in marg. B.

[13] prodigium primum. in marg. E. in a late hand, in which the five succeeding marginal notes are written.

est civitati desuper imminere,[1] ac per totum annum exitialibus[2] flammis ardere.

Legends. In quodam festo[3] azymorum, hora noctis nona, tantus fulgor aram templumque circumdedit, ut omnes diem clarissimum factum putarent. In eadem[4] festivitate vitula ad immolandum adducta intra ministrorum manus agnam subito est enixa.

Post aliquot dies,[5] prope solis occasum, visi sunt currus et quadrigæ in omni regione per aerem ferri,[6] et armatorum cohortes misceri nubibus, et urbes circumdari[7] agminibus improvisis.

In alio die,[8] festo qui Pentecostes appellatur, noctu[9] sacerdotes in Templum ingressi ad ministeria ex more complenda, motus quosdam strepitusque senserunt, ac voces subitas audierunt dicentes: Transeamus ab his sedibus.

Ante quartum[10] etiam annum belli quidam vir, nomine Jesus, Ananiæ filius, in festo tabernaculorum repente clamare cœpit. Vox ab Oriente, vox ab Occidente, vox a IIII. ventis, vox super Hierosolymam et super[11] Templum, vox super sponsas et sponsos, vox[12] super universum populum. Prædictus igitur vir capitur, cæditur, verberatur; sed ille aliud dicere nequiens, quanto plus verberatur tanto eadem fortius clamitabat. Ad judicem igitur adducitur, tormentis duris[13] afficitur, usque ad patefactionem ossium laniatur; sed ille nec preces nec lachrymas effundebat, sed cum quodam ululatu per singula pæne verba eadem proferebat, addens etiam hoc:[14] Væ, væ, Hierosolymis. Hoc Josephus.

---

1 *imminere*] eminere. D.
2 *exitialibus*] exciciatibus. A.E.
3 Secundum. in marg. E.
4 Tertium. in marg. E.
5 Quartum. in marg. E.
6 *ferri*] ferre. E.
7 *circumdari*] circumdati. B.
8 Quintum. in marg. E.
9 *noctu*] nocte. D.
10 Nota. in marg. A.D. Sextum in marg. E.
11 *super*] om. D.
12 *vox*] et. E.
13 *dirus*] diris. B.D.
14 *etiam hoc*] in hoc etiam. B.

Cap. XXIII.

Cum autem Judæi nec admonitionibus converterentur nec tantis prodigiis terrerentur post xl. annum Dominus Vespasianum et Titum Hierosolymam adduxit;[1] qui propter peccatum populi civitatem funditus destruxerunt. Hæc autem fuit causa adventus eorum in Hierosolymam, sicut in quadam historia, licet apocrypha, invenitur:

Videns Pilatus quia Jesum innocentem condemnaverat, timens offensam Tiberii Cæsaris, pro se excusando nuntium, nomine Albanum, ad Cæsarem destinavit. Eo autem[2] tempore Vespasianus monarchiam in Galacia sub Tiberio Cæsare tenebat. Legend.

Nuntius ergo Pilati a ventis contrariis in Galaciam pellitur, et ad Vespasianum adducitur. Talis autem servabatur ibi consuetudo, ut quicunque ibidem naufragium pateretur rebus et servitute principi[3] subderetur. Quem Vespasianus quis esset et unde veniret et quo tenderet requisivit. Cui ille: Hierosolymitanus sum; de partibus illis venio; usque Romam tendo. Cui Vespasianus: De terra sapientum venis; artem nosti medicaminis; medicus es; curare me debes. Vespasianus autem quoddam genus vermium naribus insitum ab infantia gerebat, quæ vespæ dictæ sunt, et inde a vespis dictus est Vespasianus.

Nuntius vero respondit: Artem medicaminis, domine, nescio; et ideo te curare non valeo. Cui Vespasianus: Nisi me curaveris, mala morte morieris. Cui

[1] *adduxit*] misit. D.
[2] *autem*] om. E.
[3] *principi*] princip. B. principis. D.

Legend. ille : Qui cæcos illuminavit, dæmones effugavit, mortuos suscitavit, ille novit quia medendi artem ignoro.[1] Cui Vespasianus : Quis est ille de quo tanta profaris ? Et ille : Jesus Nazarenus, quem Judæi per invidiam occiderunt ; in quem si credideris, sanitatis gratiam consequeris.[2] Cui Vespasianus : Credo, quia qui[3] mortuos suscitavit, me etiam de hac infirmitate liberare poterit, si voluerit. Et hæc dicendo, vespæ de naribus ejus ceciderunt, et continuo sanitatem recepit.[4]

Tunc Vespasianus, ingenti gaudio repletus, ait :[5] Certus sum quia Filius Dei fuit, qui me curare potuit ; petam igitur a Cæsare licentiam, et cum manu armata Hierosolymis pergam, et omnes proditores hujus et occisores funditus evertam. Dixitque nuntio[6] Pilati, nomine Albano :[7] Rebus et vita sanus et incolumis domum[8] tuam revertaris mei licentia.

Cap. XXIV.

A.D. 66. Rebellion of the Jews under Nero; Vespasian is sent into Judæa.

Vespasianus igitur Romam adiit, et destruendi Judæam et Hierosolymam a Tiberio Cæsare licentiam impetravit. Per annos igitur plures[9] exercitum congregavit, tempore scilicet Neronis Imperatoris cum Judæi imperio rebellassent ; unde secundum Chronicas hoc fecit zelo Christi præcipue, et quia recesserant a dominio Romanorum.

Hierosolymam cum copioso exercitu Vespasianus advenit, et in die Paschæ per circuitum potenter obsedit ;

---

[1] *ignoro*] non novi. B.D.

[2] *Cui Vespasianus . . . gratiam consequeris*] om. D. from homœoteleuton.

[3] *qui*] si. B.D.

[4] Miraculum. in marg. B.D.

[5] *ait*] dixit. D.

[6] *nuntio*] Albano nuntio. D.

[7] *nomine Albano*] om. D. Albanus nuntius Pilati. in marg. A.D.

[8] *domum*] ad domum. D.

[9] *plures*] thesauros. add. B., crossed out.

ibique infinitam multitudinem quæ ad diem festum convenerunt conclusit.[1] Per aliquod autem tempus antequam Vespasianus Hierosolymam adveniret, fideles qui ibi erant a Spiritu Sancto admoniti sunt ut inde recederent, et in quodam oppido trans Jordanem, quod Pellam vocatur, secesserunt; ut, ablatis ab urbe sanctis viris, cœlesti vindictæ fieret locus, tam de[2] urbe sacrilega quam de populo scelerato. A.D. 66

Quandam[3] autem civitatem Judææ, nomine Jonaparam,[4] in qua Josephus princeps et dux erat, primo omnium est aggressus; sed Josephus cum suis viriliter resistebat. Josephus vero videns excidium imminere civitatis, assumptis[5] XI. Judæis, subterraneam domum intravit, ubi quatriduana fame afflicti, non consentiente Josepho, malebant ibi mori, quam Vespasiani se subjicere[6] servituti; volebantque se mutuo interficere, et sacrificium de sanguine eorum Deo offerre. Et quia Josephus dignior eorum erat, ipsum voluerunt primo interficere ut effusione sui sanguinis citius Deus[7] placaretur vel, ut dicitur in Chronica, quod potius se vellent occidere quam dari in manibus Romanorum.

Josephus vero vir prudens et mori nolens judicem mortis et sacrificii seipsum constituit, et quis prior[8] inter alios occisurus[9] esset inter binos et binos sortem mitti jussit. Missis itaque sortibus, sors nunc unum nunc alium morti tradidit, donec ventum fuerit ad ultimum cum quo Josephus sortes missurus fuit.[10]

Tunc Josephus, homo strenuus et agilis, gladium illi abstulit, et quid magis eligeret, vitam sive mortem,

---

[1] Miraculum. in marg. A.B.D.

[2] *tam de*] tāde. A. tandem. E. the *m* being erased.

[3] Qualiter [Quomodo. D.] Josephus post obsidionem captus est. in marg. A.B.D.

[4] *Jonaparam*] Joppen. B.D.

[5] *assumptis*] assumpł. E.

[6] *subjicere*] subdere. B.D.

[7] *Deus*] Deo. B.D.

[8] *prior*] prius. B.

[9] *occisurus*] occidendus. D.

[10] *fuit*] esset. B.D.

A.D. 66. requisivit; ut etiam sine dilatione eligeret præcepit. Et ille timens respondit: Vivere non recuso, si gratiam in te invenio. Tunc Josephus uni familiari latenter locutus est de familia Vespasiani ut sibi vita donaretur; et quod petiit impetravit.

Cum autem ante Vespasianum Josephus esset adductus, dixit ei[1] Vespasianus: Mortem meruisti,[2] si hujus petitionibus liberatus non esses. Et Josephus: Si quid prope[3] actum est, in melius commutari potest. Et Vespasianus: Qui vinctus est, quid facere potest? Et Josephus: Aliquid facere potero, si dictis meis aures tuas demulsero. Et Vespasianus: Concedatur ut verbis inhæreas, et quicquid[4] dicturus es pacifice audiatur.

Cap. XXV.

A.D. 69. Vespasian Emperor.

Tunc Josephus: Imperator Romanus interiit, et senatus Imperatorem te fecit. Et Vespasianus: Si propheta es, quare non es vaticinatus huic civitati quod meæ subjiciendæ sunt[5] ditioni. Et Josephus: Per XL. dies hoc eis prædixi. Interea legati Romanorum veniunt ad[6] Vespasianum, et ipsum in imperium sublimatum asserunt, eum[7] ad Romam deducunt. Hoc quoque Eusebius in Chronica sua testatur, quod Josephus de morte Imperatoris et de Vespasiani sublimatione prædixit. Reliquit autem Vespasianus Titum filium suum in obsidione Jerusalem.

---

[1] *ei*] om. B.D.

[2] *meruisti*] meruisses. D.

[3] *prope*] impie. B.D. Written upon an erasure in B.

[4] *quicquid*] quid. B. There is no new chapter in B., the next sentence commencing with a small plain capital.

[5] *subjiciendæ sunt*] subjiciendi sunt. B. subjicienda esset. D.

[6] *ad*] interlined in A.

[7] *eum*] eum et. B. om. D.

CAP. XXVI.

Titus autem, ut in eadem historia, licet apocrypha, legitur, audiens patrem suum in imperium sublimatum tanto gaudio et exultatione repletur quod nervorum contractione ex frigiditate corrumpitur, et altero crure debilitatus per alium torquetur. Legend.

Josephus autem audiens Titum infirmitate laborare, causam morbi et morbum et tempus morbi diligenter inquisivit.[1] Causa nescitur, morbus ignoratur, de tempore autem, quum audita patris electione hoc sibi accidit aperitur.

Josephus[2] autem vir prudens et sapiens ex paucis multa conjecit, et ex tempore morbum et causam invenit, sciens quia gaudio et lætitia superabundanti debilitatus fuit. Animadvertens[3] itaque quod contrariis contraria curantur, sciens etiam quod[4] frequenter[5] quod amore conquiritur[6] dolore pluries amittitur[7] quærere cœpit an aliquis esset qui principi invitus obnoxius teneretur. Et erat ibi quidam servus ita Tito molestus et odiosus ut sine vehementi conturbatione nullatenus posset in eum respicere, nec nomen ejus audire. Dixitque Josephus ita Tito: Si curari desideras, omnes qui in meo comitatu veniunt, salvos efficias.[8] Cui Titus: Quicunque in tuo comitatu venerit, securus habeatur et salvus.

---

[1] *inquisivit*] inquirit. B.D.

[2] Quomodo Josephus curavit Titum. in marg. B.

[3] *animadvertens*] anima advertens. B. the *a* in *advertens* being erased and the words joined by a line.

[4] *quod*] quia. B.

[5] *frequenter*] om. B.

[6] *conquiritur*] quæritur. B.

[7] *sciens etiam . . amittitur*] om. D.

[8] *efficias*] efficies. B.D.E.

Tunc Josephus cito[1] prandium fieri præcepit, et mensam suam mensæ Titi appositam,[2] vocavit[3] servum et ipsum a dextris Titi sedere præcepit. Quem respiciens Titus, nimia molestia est conturbatus, infremuit;[4] et qui prius gaudio fuerat[5] infrigidatus tunc accensione furoris incaluit. Post hæc Titus et servum in sui gratiam, et Josephum in sui amicitiam benigne recepit.[6]

Cap. XXVII.

A.D. 70. Jerusalem besieged by Titus.

Biennio igitur a Tito Jerusalem obsesso, inter cætera mala quæ obsessos graviter pungebant, tanta fames eos tenuit omnes quod parentes filiis, et filios[7] parentibus, viri uxoribus, et uxores viris cibos non tantum e manibus sed etiam ex ipsis dentibus rapiebant. Juvenes etiam ætate fortiores velut simulacra per vias oberrando præ fame exanimes cadebant. Qui mortuos sepeliebant sæpe super ipsos mortuos ipsi mortui cadebant. Sed victu deficiente, et cadaverum multitudine ingruente, de muris corpora præcipitabant.

Titus autem villam circuiens, cum fossas vidisset cadaveribus repletas et totam patriam ex eorum fœtore corruptam manus suas cum lachrymis ad cœlum levavit, et dixit: Deus, tu vides quia[8] hoc non facio ego; sed tu. Tanta enim ibi fames inerat ut corrigias, calceamenta, corias animalium, et animalia immunda comedebant.[9]

---

[1] *cito*] Tito. E.
[2] *appositam*] apponi. B.E.
[3] *vocavit*] vocavitque. B.D.
[4] *infremuit*] et. add. B.D.
[5] *fuerat*] fuit. D.
[6] *recepit*] suscepit. B. præcepit. E.
[7] *filios*] filii. B.D.
[8] *quia*] quod, B.D.
[9] *comedebant*] comederent. B.D.

Cap. XXVIII.

Matrona[1] quædam, nomine Maria, genere nobilissima, divitiis opulenta, sicut legitur in Historia Ecclesiastica, cum prædones per ejus domum venirent eam omnibus quæ ad victum habebat exspoliassent, nec ultra quid comederet remansisset, parvulum lactantem tenens in manibus, ait: Infelicis[2] matris fili infelicior, in bello cui te reservabo, in fame, in direptione. Veni ergo nunc, mi nate, esto matri tuæ cibus, prædonibus furor, sæculis fabula. Et, his dictis, filium jugulavit, et coxit, et comedit, et partem reservavit. Et ecce confestim prædones odorem carnis sentientes in domum irruunt, et nisi carnem mulier prodat mortem minantur. Tunc illa detegens infantis membra dixit: Ecce vobis partem optimam reservavi. Illos vero tunc tantus horror invasit quod nec loqui poterant. Et illa: Meus fuit hic filius, meum est peccatum, securi edite, quia prior ego comedi quem genui. Nolite fieri aut matre religiosores, aut feminis molliores. Quod si vincit vos pietas et horretis, ego totum comedam quia dimidium jam comedi. Illi vero trementes et territi recesserunt. A.D. 70.

Capture and destruction of Jerusalem by Titus.

Tandem[3] II. anno Vespasiani Titus Jerusalem captam subvertit, Templum funditus destruxit; et sicut Judæi Christum pro XXX. denariis[4] emebant, e contrario ipse pro[5] uno denario XXX. Judæos vendidit;

---

[1] Miserabile. in marg. A.B.D.

[2] *Infelicis*] Infelices. E.

[3] Interitus Judæorum per Titum. in marg. A.B.D.

[4] *denariis*] denar. A. denare. E.

[5] *pro*] Written in under the line in A., in green, the color of the initial T at the beginning of the paragraph.

A.D. 70. hoc vero narrat Josephus. Nonginta VII. millia Judæorum vendita sunt, et pro majori parte decapitata; et undecies centena millia fame et gladio perierunt.[1]

Cap. XXIX.

Legend. Legitur[2] quoque in transitu Jerusalem quod Titus quendam murum densissimum vidit, ipsumque perforari præcepit; factoque foramine quendam senem intus aspectu canitie venerabilem invenerunt, qui requisitus quis esset, respondit se esse Joseph ab Arimathia, civitate Judæa, seque a Judæis ibidem inclusum et immuratum fuisse eo quod sepelisset Jesum. Addiditque quod ab illo tempore usque nunc cœlesti cibo[3] fuisse se pastum et divino lumine confortatum.

In Evangelio enim Nichodemi dicitur quod cum Judæi ipsum reclusissent, Christo resurgente inde eum eripuit et in Arimathiam duxit. Dicitur enim alibi quod ipso educto et a prædicatione non cessante iterum in muro est a Judæis inclusus.

Cap. XXX.

Eusebius et Hieronymus. A.B.D. A.D. 79. Titus Emperor.

Mortuo quoque Vespasiano Imperatore, Titus filius ejus eidem in imperio successit; hic fuit clementissimus et largus. Tantæ fuit bonitatis quod dum sero quodam recordatus fuisset quod illo die nihil boni egisset, vel aliquid sibi servientibus non dedisset, statim clamare vellet: O amici mei, hunc diem perdidi.

Post longa vero tempora quidam Judæi Jerusalem

---

[1] Nota. in marg. A.D.

[2] Nota de Joseph ab Arimathia. in marg. B.

[3] *cibo*] cibꝫ. E. the stem of an *l* in the line below it joins the *o* of *cibo* in A.

reædificare volentes, exeuntes mane plurimas cruces de rore cœli invenerunt: quas territi fugientes et II. die redeuntes unusquisque, ut ait Militus in Chronica sua, cruces sanguineas vestibus suis insitas invenit; qui vehementer territi, iterum in fugam sunt versi. Tertio vero reversi, vapore ignis de terra prodeuntis penitus sunt extincti. A.D. 79.

Itaque Titus ut prius Templum Hierosolymorum incendit ac humi prostravit quo[1] a die conditionis primæ usque ad diem eversionis ultimæ manserat annis MC. et duobus. Muros urbis universos solo adæquavit.

Cornelius et Suetonius[2] referunt sexcenta millia Judæorum eo bello interfecta. Josephus vero interfuit eo[3] bello; hic scripsit undecies centena millia gladio et fame periisse.[4] Reliquias Judæorum diversis conditionibus actas toto orbe dispersas, quarum[5] numerus ad nonginta millia hominum fuisse narratur.[6]

A.D. 33. The appearances of our Lord after the Resurrection.

Mortuo Domino[7] et sepulto, et ipso tertia die resurgente apparuit primo Mariæ[8] Magdalenæ, deinde discipulis[9] cum Maria, ipso dicente: Avete; deinde duobus euntibus in Emaus; deinde Apostolis, absente Thoma; deinde Apostolis, comedendo cum eis, et efflans in eis Spiritum Sanctum; deinde Apostolis cum Thoma; deinde ad Mare Tyberiadis ubi VII. discipuli piscabantur, et nihil prendiderunt. Stans autem Jesus mane in litore præcepit eis mittere rete in dexteram navigii. Et miserunt et ceperunt CLVII. de magnis piscibus; et ait Johannes: Dominus est. Et cum audisset

---

[1] *quo*] anno. B.D.

[2] De occisione Judæorum in Jerusalem. in marg. A.B.D.

[3] *eo*] illo. D.

[4] *periisse*] interiisse. D.

[5] *quarum*] quorum. D.

[6] An erasure of seven lines follows here in A. See Preface.

[7] Cleophas, Salome. in marg. A.D. Nota quotiens Christus apparuit post Resurrectionem. in marg. B. Resurrexio Christi. in marg. E. in a late hand.

[8] *Mariæ*] Maria. E.

[9] *discipulis*] mulieribus. B. written upon an erasure.

A.D. 33. Petrus quia Dominus est, tunica succinxit se, etc. Hoc tamen fuit tertiæ diei manifestatio post resurrectionem.[1]

---

[1] *resurrectionem*] Domini nostri Jesu Christi. Qui vivit et regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen. Explicit Liber Primus. add. B. Explicit Liber Primus. add. D. In D. there follow the signature "H. Duvall" and "Incipit Liber Secundus," the rest of the page being blank. There is no more space between Lib. I. and Lib. II. in A.E. than between two successive chapters. See Preface.

INCIPIT LIBER SECUNDUS.[1]

CAP. I.

Post Ascensionem Domini, anno XIIII. a Passione ejus, cum Judæi jamdiu Stephanum occidissent et cæteros discipulos a Judææ finibus ejecissent, discipuli diversas petebant regiones, verbum Domini ubique seminantes. Erat autem tunc temporis cum Apostolis Beatus Maximinus unus de LXXII. discipulis, cui a Petro[2] Beata Maria Magdalene fuerat commendata. A.D. 47. Dispersion of the disciples.

Hac igitur in dispersione Beatus Maximinus, Maria Magdalene, Lazarus frater ejus, Martha soror ipsius, Marcella pedisseta Marthæ, Beatus Cedonius, qui a nativitate cæcus fuit sed per Jesum illuminatus, omnes isti et plures alii Christiani ab infidelibus Judæis in pelago missi fuerunt, sine aliquo gubernamine, sine cibo vel potu, ut omnino deficerent. Divino tandem nutu Marsiliam applicuerunt ubi nullum hospitium eis præbentem invenerunt. Sub quodam enim porticu, quæ fano gentis illius terræ[3] præerat, pernoctabant. Cum enim Beata Maria videret populum ad fanum illud confluere ut idolis immolaret[4] surrexit vultu placido, facie serena, lingua diserta, eos ab idolorum cultura revocabat,[5] et Christum constantissime prædi- Schol[astica Histcria.] A.B.D.

[1] *Incipit Liber Secundus*] Liber secundus. B.
[2] *Petro*] Beato Petro. B.D.
[3] *terræ.*] Interlined in B.
[4] *immolaret*] immolarent. B.D.
[5] *revocabat*] provocabat. B.

A.D. 47. cabat. Admirati vero universi præ specie, præ facundia, præ dulcedine et[1] eloquentiæ illius; sed nec mirum si os quod tam pia, tam pulchra, pedibus Salvatoris infixerat oscula cæteris amplius verbi Dei spiraret odorem.

Post hæc autem evenit[2] per præcepta et admonitiones Sanctæ Mariæ Magdalenæ factæ[3] cuidam principi illius patriæ quod[4] victualia et necessaria illis[5] ministraret; qui sic fecit, et omnia eis necessaria contribuit, et tandem ad fidem Christi conversus, a Beato Petro in Jerusalem baptizatus est miraculose, ut declaratur in Vita Sanctæ Mariæ Magdalenæ. Vixit autem Sancta Maria juxta Marciliam, quæ modo nominatur Balsamum, XXX. annos in pœnitentia, ubi consolationem angelicam quotidie accipere meruit.

A.D. 96. S.Timothy, SS. Gervais and Prothais are martyred.

Timotheus discipulus Sancti Pauli[6] passus est Romæ, Nerone[7] imperante, anno Domini LVII.

Eodem anno Gervasius et Prothasius martyrizantur.

S. Stephen is martyred. A.D. 34.

Legitur quod[8] post Ascensionem Domini duobus mensibus elapsis Stephanus lapidatus est, et anno sequenti Paulus conversus est. A Nativitate Domini anno XXXIIII.

CAP. II.

Of the age of the Blessed Virgin.

Legitur[9] quod Sancta Maria XIIII. habuit annos quando[10] Christum filium suum concepit, et, nato filio, vixit cum eo XXXII. annis et III. menses;[11] et sic computatur annus Conceptionis. Unde Historia Scholas-

---

1 *et*] om. B.D.
2 *evenit*] advenit. B.
3 *factæ*] corr. facta.
4 *quod*] quia. D.
5 *illis*] eis. D.
6 *Pauli*] Apostoli. add. D.
7 *Nerone*] cor. Nerva. See Acta Sanctorum. 24 Jan. p. 563.
8 *quod*] quia. D.
9 De ætate Beatæ Virginis. in marg. A.B.D.
10 *quando*] quum. D.
11 *menses*] mensibus. B.

tica dicit[1] eum[2] vixisse XXXIII. annis, et ultra quantum fluxit a Nativitate Domini ultra[3] ad Pascha; et filio mortuo supervixit XII. annis; et sic completi sunt anni Beatæ Virginis LXII.[4] annis,[5] IIII. menses, tres dies minus, et mortua est. A.D. 46.

CAP. III.

Anno Incarnationis Domini LXIII.[6] et ab Assumptione[7] Beatæ Virginis[8] Mariæ XV. duodecim discipuli venerunt in Britanniam Majorem, missi a Beato Philippo Apostolo ad verbum Dei ibidem prædicandum; quorum primus fuit Joseph ab Arimathæa, qui Jesum Christum sepelivit. Quibus rex Arviragus, licet paganus, ne ulterius laborarent, XII. hidas terræ eis contulit in Insula Avallonis, quæ nunc dicitur Glastonia; in quo loco ecclesiam in honorem[9] Beatæ Mariæ[10] Virginis per admonitionem Sancti Michaelis Archangeli de virgis torquatis[11] muros facientes construxerunt; qui etiam ibidem diu commorantes, multique de regno ad dictum locum[12] confluentes, et per eosdem ad Christum conversos, tandem in pace quieverunt. Joseph vero ab Arimathæa ibidem sepultus[13] juxta dictam ecclesiam cum duobus phialis plenis de sudore Christi sanguineo, quas secum de Terra Sancta detulerat; unde in Hieremia: "Et[14] factus est sudor ejus sicut guttæ san-"guinis decurrentis in terram."

A.D. 63.
Joseph of Arimathea arrives in Britain.

Chronica Glastoniæ.

---

[1] *dicit*] dixit. B.
[2] *eum*] eam. B.
[3] *ultra*] usque. B.D.
[4] *LXII.*] 72. B.
[5] *annis*] anni. B.D.
[6] *LXIII.*] Written 60·3 in A., the zero scraped out.
[7] *ab Assumptione*] Assumptionis. B.D.
[8] *Virginis*] om. B.
[9] *honorem*] honore. B.D.
[10] *Mariæ*] om. B.D.
[11] *virgis torquatis*] virtorquatis. A.B. the *gis* being interlined in B. vii torquatis. E.
[12] *de regno ad dictum locum*] de dicto regno ad locum. D.
[13] *sepultus*] est. add. B.D.
[14] *Et*] om. D.

A.D. 63. S. Ignatius. His letter to the Virgin Mary.

Ignatius fuit discipulus Sancti Johannis Evangelistæ et episcopus Antiochenus; hic epistolam ad Matrem Domini direxit in hæc verba: Christiferæ [1] Mariæ suus Ignatius. Menophiletum Johannisque tui discipulum confortare et consolari debueras. De Jesu tuo Filio percepi indicta, et stupefactus sum ex auditu a te quæ semper familiariter fuisti ei conjuncta et secretorum ejus conscia; desidero animo fieri certior ex auditis. Valete: quæ mecum sunt ex te, propter te, et in te confirmentur.

The answer of the Virgin Mary.

Beata [2] Maria [3] respondit: Ignatio dilecto condiscipulo humilis ancilla Jesu.[4] De Jesu quæ a Johanne audisti et didicisti vera sunt; illa credas, illis inhæreas, et Christianitatis votum firmiter teneas, et mores et vitam voto conformes. Veniam cum Johanne te et quæ [5] tecum sunt visitare; sta et viriliter age in fide, nec te commoveat persecutionis austeritas, sed valeat et exultet spiritus tuus in Deo salutare.[6]

S. Ignatius is martyred, A.D. 107 or 116.

Trajanus Imperator mittens epistolas post Sanctum Ignatium ut diis sacrificaret, ipse vero renuens cruciatus est; Christiani autem miserunt ad Trajanum pro eo. Ignatius vero misit ad ecclesias Romanas, ut non impedirent Passionem ejus. Sanctus Dionysius, Sancti Pauli discipulus, multum commendabat ejus constantiam et doctrinam. Passus est sub Trajano, a Passione Domini anno LXVII.

S. John Evangelist.

Beatus Johannes Evangelista cum esset XCIX. annorum, secundum Isidorum anno a Passione Domini LXVIII., cum usque ad suam ultimam pervenisset ætatem in Ephesi moraretur,[7] vix inter discipulorum ma-

---

[1] *Christiferæ*] Tristiferæ. B. the *T* scraped out. Litera Ignatii ad Sanctam Mariam. [ad Beatam Virginem. B.] in marg. A.B.D

[2] Responsio Beatæ Virginis. in marg. A.B.D.

[3] *Maria*] Interlined in A.

[4] *Jesu*] The last letter is erased in A.

[5] *quæ*] qui. B.

[6] *salutare*] tuo. add. D.

[7] *moraretur*] moreretur. B.D.

nus ad ecclesiam ferebatur, nec plura verba dicere posset: Filioli, diligite alterutrum. Ad quamlibet pausam hanc repetebat. Admirantes discipuli quod ita sæpe hanc repeteret, dixerunt ei: Magister, quare semper eandem repetis? Et ille: Quia præceptum Domini est, et solum si fiat sufficit. Ab Incarnatione Domini anno LXXVIII.[1] in ferventis olei dolium missus[2] et illæsus exivit; deinde in exilio[3] missus in Patmos, ubi cum magno labore Apocalypsim scripsit.

A.D. 68. Hieronymus A.D. "Little children, love one another."

Sanctus Remigius floruit in Francia anno Domini L.[4]

S. Remigius.

Cap. IV.

Alphæi filius Jacobus Apostolus vocatur frater Domini pluribus de causis. Primo dictus est frater Domini quia simillimus illi fuisse perhibetur, adeo ut in eorum specie Apostoli fallerentur; unde cum Judæi ad Christum capiendum venirent, a Juda traditore signum osculi habebant, ne Jacobum caperent pro Jesu, quia ita erant similes. Nam hoc testatur Ignatius in epistola sua ad Johannem Evangelistam, dicens: Si licitum est mihi ad Hierosolymæ partes ut videam venerabilem virum Jacobum cognomento Justum, quem referunt Jesu Christo fuisse similem, facie, vita et modo conversationis, ac si ejusdem uteri frater esset gemellus, quem dicunt si videro eum videro Jesum, secundum omnia corporis lineamenta.

Of S. James the Less.

Alia de causa dicitur frater Domini, Christus et Jacobus a duabus sororibus descendentes, sic a duobus fratribus, scilicet, Joseph et Cleopha. Judæi vero fratres dicebant qui ex utraque parte itaque contingebant. Totiens in orando flexit genua ut callos in genibus sicut in calcaneis habebat. Nam inter omnes Apostolos tantam habuit reverentiam, ut primus

[1] *LXXVIII.*] Written 70·8 in A. D. Opposite this in marg. A.D. the author's mark △ is placed. The date is certainly erroneous.

[2] *missus*] est et. add. B.D.

[3] *exilio*] exilium. B.D.

[4] *Sanctus Remigius . . . L.*] om

A.D. 68. omnium Apostolorum post Ascensionem Domini Herosolymis missam celebravit antequam episcopus esset ordinatus.

Hic ita fortis in fide fuit, sicut testatur Hieronymus contra Jovinianum et Josephus de Viris Illustribus, quod mortuo Domino in Parasceve Jacobus votum vovit se non comesturum donce viderat Dominum a mortuis surrexisse. Cum vero Jacobus jejunasset usque in Diem Resurrectionis Dominus ei apparuit ac eis qui cum ipso erant, et dixit: Habetis aliquid quod manducetur? At illi ponentes mensam obtulerunt ei panem et vinum. Ille vero benedicens accepit panem et Jacobo dedit, dicens: Surge, frater mi, comede; quia Filius Hominis a mortuis surrexit.[1]

Hylpericius de Johanne Baptista.

S. John Baptist.

Johannes Baptista concipitur feria V., luna XI., mense VII., hoc est III. kalendas Octobris, habens in utero materno ab illa die qua conceptus est usque in feriam VI. qua natus est CCLXX. dies, qui reddunt IX. menses lunares qui gravidatis fœminis deputantur; ita quod quilibet mensis sit XXXII.[2] dierum; et sic Johannes præcessit Christum concipiendo, nascendo, prædicando, baptizando, moriendo. Johannem oportuit minui, Christum vero crescere, quod patuit; sex dies minus habuit in utero matris quam Christus. Hic cum lucis detrimento venit conceptus et natus; Christus ec ontrario. Johannes sine capite sepultus,[3] in Christo nullum os comminutum est.

Cap. V.

Petrus in Scholastica Historia.

Eadem igitur feria qua primus Adam peccavit, eadem feria[4] annis revolutis DCCCCXXX. obiit; eadem

---

[1] *Alphæi filius Jacobus . . . Filius Hominis a mortuis surrexit*] om. B. Alphæi filius Jacobus Apostolus vocatus est frater Domini pluribus de causis ut supra post tractatum de Passione Domini Resurrectione et Ascensione. D.

[2] *xxxii.*] Written 30·2 in A.

[3] *sepultus*] est. add. B.

[4] *feria.*] An Arabic 6 is interlined in A. after this word.

feria, emensis annis, secundus Adam carnem induit; eadem feria, jejunium terminavit; eadem feria mortem subiit. Et qua hora VI. ejectus est Adam de Paradiso, eadem hora, annis revolutis, introductus est latro in Paradisum. A.D. 68.

Nec obstat quod juxta dies solares teneat Ecclesia primum Adam X. kalendas Aprilis de terra[1] plasmatum et Christum VIII. kalendas Aprilis incarnatum et etiam passum, quia[2] nox illa media inter Cœnam Domini et Parasceven, quæ prius diem sequebatur, tunc primo diem præcedebat; et ita diei decimi kalendarum Aprilium quæ tunc sequebatur diem, a tempore quo Adam factus est et peccavit, facta est nox diei[3] nonarum kalendarum Aprilium præcedens diem. In nocte vero hac Sabbati terminatus est ordo naturalis dierum qui erat ut dies præcederet noctem; deinceps nox præcessit diem, et hæc nox communis fuit in Sabbati ratione diei Dominicæ. Et secundum[4] Augustinum per synecdochen Dominus Jesus fuit in corde terræ III. diebus et totidem noctibus; cum tamen XL. duntaxat horas[5] in sepulchro quieverit, ita ut prima dies capiatur secundum sui partem postremam, secunda dies secundum totum, tertia dies secundum partem sui primam. Et sic secundum Augustinum erunt III. dies quorum quilibet suam[6] noctem habet[7] præcedentem.

Eo[8] tempore Dionysius junior rex Siciliæ[9] quoddam templum ingressus est ubi erant statuæ deauratæ laminis aureis; qui aurum detrahens dixit circum-

---

[1] *de terra*] om. D.

[2] Qualiter nox diem præcedit quæ prius sequebatur. in marg. A.B.D.

[3] *diei*] kalendarum. add. A., erased.

[4] Nota de Domino jacente in sepulchro. in marg. A.B D.

[5] *horas*] horis. D. Interlined in B.

[6] *suam*] sui. B.

[7] *habet*] habebit. D.

[8] Here in marg. A.B.D. occurs the author's mark. Nota. de Dionysio Tyranno. in marg. B.

[9] *Siciliæ*] Ciciliæ. B.

A.D. 68. stantibus: Talia vestimenta in æstate nimis ponderant, et in hyeme nimis sunt frigida.

Dionysius and the philosopher. Innocentius de Contemptu Mundi refert quod[1] cum quidam philosophus aulam hujus Dionysii ad convivium ingredi voluisset, nec pro habitu contemptibili valuisset,[2] mutuavit[3] sibi habitum ornatiorem; qui statim ingressus est, et[4] pallium pluries deosculando. Qui requisitus a principe cur hoc fecisset,[5] respondit: Honorantem me honoro, et quod virtus in curia non potuit, vestis ornatus obtinuit.

Cap. VI.

Recapitulation. Repetitio Historiæ a Passione Domini usque ad Petri et Pauli prædicationem in Roma.

Josephus. Christo crucifixo et in cœlum ascenso post III. menses Stephanus lapidatus est. Eodem anno Petrus Apostolus, filius Johannis provinciæ Galilææ de vico Bethsaida, frater Andreæ cathedram tenuit primo sacerdotalem in partibus Orientis annos IIII.[6] ubi primo celebravit missam, dicendo solummodo, Pater noster.

[A.D.] 3.[7] Conversion of S. Paul. Hoc anno Paulus conversus est.

[A.D.] 38. Imprisonment of S. Peter at Antioch. Hoc anno Petrus venit Antiochiam, et ibi sedit episcopus annos VII. Anno primo eventus Petri in Antiochiam Theophilus illius civitatis princeps ipsum alligatum sine cibo et potu per dies plurimos in carcere detinuit. Audiens autem Paulus de ejus in-

---

[1] *quod*] quia. D.

[2] *valuisset*] potuisset. B.

[3] *mutuavit*] mutuatus est. D.

[4] *et*] om. B.D.

[5] *fecisset*] faceret. D.

[6] *IIII.*] 7. B.D. Prima missa. in marg. A.B.D.

[7] 3 . . .] An erasure follows in A. of two figures, the last of which was clearly a 7. In the next succeeding marginal date 38 in A. something has been erased between the 3 and the 8. It is probable that the two dates were originally written 30·7 and 30·8, as in p. 157, etc. D. has 3 and 38. The first date should be 34 or 35.

carceratione, ad Theophilum venit et se in multis artibus lignifabri opificem asseruit, tabulas sculpere, tentoria depingere, et multa alia industria finxit se operari. Qui a Theophilo obnixe rogatur ut in ejus curia secum consistat.[1] Paulus vero ad Petrum absconse in carcerem introivit; quem videns pæne mortuum et præ inedia consumptum amarissime flevit, et in amplexo ejus quasi deficiendo lamentabat,[2] et prorumpens inquit. O Petre, frater mi, gloria mea, gaudium meum, dimidium animæ meæ, meo adventu resume vires. Tunc Petrus oculos aperiens et ipsum agnoscens cœpit lachrymari, loqui tamen non poterat.

A.D. 38. Actus Apostolorum.

Paulus vero vix os ejus[3] aperiens, et cibum ponens,[4] ipsum refocillavit. Cum enim Petrus cibo confortatus est,[5] ruit in oscula Pauli et ambo plurimum fleverunt. Paulus vero occulte rediens Theophilo dixit: O bone Theophile, magna est gloria tua, et curialitas tua honestatis amicæ; dehonestavit te multum[6] exiguum malum unum. Reminiscere quod[7] fecisti illi Deicolæ qui dicitur Petrus; veluti esset aliquod magnum, deformis, pauper, inopia consumptus, per omnia vilescit; solo sermone clarescit. Et talem non decet te in carcerem[8] sic[9] tenere; potius si libertate solita frueretur, posset tibi[10] in aliquo utilis esse. Nam, sicut de illo quidam homines aiunt, infirmos sanat, mortuos suscitat, et Deum suum in multis operibus glorificat.

Cui Theophilus: Fabulosa sunt ista, Paule, quæ ostendis; quia[11] si mortuos suscitaret, seipsum de carcere liberaret. Cui Paulus: Sicut Christus suus a mortuis

[1] *consistat*] obsistat. B.
[2] *lamentabat*] lamentabatur. B.D.
[3] *ejus*] om. B.
[4] *cibum ponens*] cibos imponens. D.
[5] *est*] esset. D.
[6] *multum*] om. D.
[7] *quod*] quid. B.D.
[8] *carcerem*] carcere. B.D.
[9] *sic*] Written upon an erasure in A.
[10] *tibi*] te. D.
[11] *quia*] qui. B.

A.D. 38. resurrexit, ut dicunt, qui descendere de cruce noluit cum tamen potuit, ut asserunt, sicut Deus; sic Petrus hoc exemplo se non liberat, cum tamen potuit si Deum suum rogasset; pati vero pro Christo non formidat. Cui Theophilus: Faciat ut filium meum jam[1] per XIIII. annos jam mortuum[2] resuscitet, et incolumem et liberum eum[3] mihi reddat, et illi et Deo suo credam.

Ingrediens ergo Paulus ad Petrum dixit: Quomodo resuscitationem filii principis promisisset. Cui Petrus: Rem grandem promisisti, frater, sed Domini virtute facillimam. Petro vero de carcere educto et pro mortuo orante, continuo mortuus surrexit, non illo statu quo moriebatur, sed in illo quasi si semper vixisset, et nusquam[4] mortuus fuisset.

Tunc Theophilus et universus populus Antiochiæ Domino crediderunt, et Petri ordinatione gloriosam ecclesiam fabricaverunt;[5] in cujus medio cathedram excelsam statuerunt. et Petrum ut ab omnibus videri et audiri posset collocaverunt. In qua VII. annis sedit, et postea Romam venit; et ibi annos[6] XXV. episcopavit.

Legenda sanctorum. De primo vero honore ecclesia celebrat, quia tunc primo prælati esse cœperunt loco,[7] potestate et honore sublimari.[8]

Origin of the tonsure. Quando[9] Petrus primo Antiochiam[10] prædicabat, in contumeliam nominis Christi summitatem capitis ejus in derisum abraserunt, ut modo sacerdotes rasi sunt; quæ tonsura postmodum toto[11] clero traditur in honorem. Petrus duas scripsit epistolas, quæ canonizantur.

---

[1] *jam*] om. B.

[2] *jam mortuum*] mortuum jam. B.

[3] *eum*] om. D. Nota. mortuum per XIIII. annos Petrus resuscitat. in marg. B.

[4] *nusquam*] nunquam. B.D.

[5] *fabricaverunt*] ordinaverunt. B.D.

[6] *annos*] annis. B.

[7] *loco*] et. præm. D.

[8] *sublimari*] sublimati sunt. D.

[9] De tonsura sacerdotum. in marg. A.B.D.

[10] *Antiochiam*] Antiochiæ. B.

[11] *toto*] omni. D.

Hoc anno Mathæus scribit[1] Evangelia. [A.D.] 40.

Et hoc anno Marcus filius Petri de fonte levatus Evangelia scribit in Roma sicut a Petro didicerat, et tunc fames valida fuit[3] in Roma. [A.D.] 44.[2]

Pauco[4] post Petrus misit Apollinarem in Italiam Ravennense civitati[5] ad prædicandum, quia post Romam ibi erat populi multitudo, et patria famosa. Syrum et Papiam Marcum misit ad prædicandum; misit etiam Gallias plures[6] discipulos, scilicet, Savinianum, Potentianum, Alcuinum, Martialem qui[7] dicuntur fuisse de LXX. discipulis.

S. Paul is sent to Rome. A.D. 60.

Paulus, sicut continetur in Actibus Apostolorum, appellatus a Judæis Romam vinctus mittitur in II. anno imperii Neronis. Hic enim extra urbem horreum publicum allocavit,[8] ubi cum fratribus verba vitæ tractavit; et confestim innotuit urbi de signis suis et prodigiis, et de[9] sanctitate ipsius. Concursus quoque magnus ad ipsum fiebat de domo Cæsaris; nam et Neronis magister, Seneca[10] nomine, sibi valde familiaris extitit, simul tamen loqui non possent,[11] sed per epistolas alterutrum visitabant.

Paulus quia coram Nerone dixerat figuram mundi per ignem dissolvi, jusserat omnes qui per ipsum crediderant igne cremari. Fuerunt quoque[12] discipuli Pauli viri nobiles, scilicet, Timotheus, Titus, Trophinus et Evestinus et multi alii quos in partibus mundi misit ad prædicandum.

S. Barnabas preaches in Rome.

Barnabas primus omnium Christum prædicabat in Roma, quando Petrus fuit in partibus Antiochiæ.

---

[1] *scribit*] scripsit. B.D.

[2] 44.] Written 40·4 in A. De Scriptura Evangeliorum per Mathæum et Marcum filium Petri. in marg. B.

[3] *fuit*] erat. B.

[4] *Pauco*] Paulo. B.D.

[5] *Ravennense civitati*] Ravennensem civitatem. B.D.

[6] *plures*] plurimos. B.D.

[7] *qui*] q̃ A.

[8] *allocavit*] locavit. B.D.

[9] *de*] om. D.

[10] Seneca. in marg. B.

[11] *possent*] poterant. D.

[12] *quoque*] que. B.

A.D. 62. Gelasius A.D. S. Mark martyred.

Marcus Evangelista, imperante Nerone, in civitate Aquileia passus est, sub Gundofero præfecto, anno Domini LXVII.

[A.D.] 467.[2] Hoc anno corpus ejus de terra Alexandrina Venitiis advectum[1] in mausoleo aureo collocatur.

Longius[3] miles de secta Pilati præsidis dum juxta crucem Domini astaret[4] ex præcepto Pilati, lancea aperuit latus Christi, ipso[5] cæco; cumque sanguis decurrebat[6] per lanceam et ipse oculos manu sanguinea[7] tetigerat,[8] confestim vidit quid fecerat. Ipse vero videns miracula quæ Jesus fecerat, conversus est ad eum, et postea in Cæsaræa Cappadociæ ab Apostolis instructus per XXIIII.[9] annos vitam monasticam[10] duxit, et multos ad fidem convertit.

Tandem martyrio coronatus est.

Cap. VII.

Petrus[11] primo instituit jejunium Quadragesimale ante Pascha, et ante Natale Domini, III. hebdomadas, in commemoratione primi adventus Domini et secundi. De morte Petri et Pauli Gelasius papa scribit dicens: Sancta Romana Ecclesia primatum tenet omnium ecclesiarum, promo voce evangelica Domini nostri, ubi dicit: Tu es Petrus et super hanc petram ædificabo ecclesiam,[12] etc. Cui Petro Paulus datus est in socium, quo non diverso, ut hæretici garriunt, sed

Gelasius on the martyrdom of SS. Peter and Paul.

---

[1] *advectum*] advectus. A.

[2] 467]. Written 400·60·7 in A.

[3] Longius miles. in marg. A. De Longio milite, postea monachus. in marg. B.

[4] *astaret*] staret. D.

[5] *ipso*] milite. add. D,

[6] *decurrebat*] decurreret. D.

[7] *sanguinea*] sanguineo. A.

[8] *tetigerat*] tangeret. D.

[9] *xxiiii.*] The units are written upon an erasure in A.

[10] *monasticam*] monachicam. B.D.

[11] De Quadragesima. in marg. A.B.D.

[12] *ecclesiam*] meam. add. B.D.

uno tempore,[1] una die, una hora diei, in urbe Romana[2] agonizantes contra Neronem, Petrus, ut elegit, deorsum crucifixus, Paulus eodem die, eadem hora ad Aquas Salvias in Via Ostensi capite privatus; Petrus vero in Via Aureliana[3] crucifixus,[4] et in Vaticano sepultus; a Passione Domini anno XXXVI.[5] Propter ista, Romana ecclesia decoratur, Sedes illa principalem obtinet dignitatem, licet Antiochia prior sit nomine et tempore. A.D. 66.

Tempore[6] Cornelii papæ Græci furati sunt corpora Apostolorum Petri et Pauli, ut ipsi ea in Græciam deferrent. Dæmones vero in idolis habitantes divina virtute coacti clamabant: Viri Romani, succurrite, succurite, dii vestri auferuntur. Fideles vero hoc de Apostolis intelligentes, infideles autem de suis diis, ita quod,[7] ex utraque parte maxima multitudo adunata est Græcos persequentes. Quod Græci videntes, Apostolorum corpora apud catacombas in quendam puteum projecerunt, sed a Beato Cornelio papa protinus sunt abstracta. Romani[8] vero dubitati quæ erant ossa Petri et quæ Pauli, orantibus et jejunantibus fidelibus divinum habuerunt responsum in his verbis: Ossa prædicatoris majora, piscatoris minora. Quæ vero postea per Beatum Silvestrum æqualiter ponderata, et utrique parti ecclesia fabricata,[9] una in honore Petri, altera Pauli. Legend.

Cap. VIII.

Linus, primus post Petrum, natione Italicus, de regione Tusciæ, patre Esculano, sed annos XI., menses Linus, Bishop of Rome.

---

[1] De morte Petri et Pauli. in marg. A.B.D.

[2] *Romana*] Roma. D.

[3] *Aureliana*] Aurelia. D.

[4] *crucifixus*] est. add. B.D.

[5] *xxxvi.*] The numerals are Arabic in A.; and a zero has been erased between the 3 and the 6.

[6] Corpora Apostolorum furata sunt. in marg. A.B.D.

[7] *ita quod*] om. D.

[8] De corporibus Apostolorum. in marg. A.D. Nota. in marg. B.

[9] *fabricata*] est. add. B.D.

A.D. 66. III., dies XIII. Hic[1] ex præcepto Beati Petri constituit ut mulier velato capite in[2] ecclesiam intraret. Hic martyrio coronatur, et juxta corpus Petri sepelitur.

Dicunt quidam qui de sede Romana tractant quod[3] Linus et Cletus non sederunt ut pontifices, sed ut summi pontificis coadjutores, quibus Beatus Petrus in vita sua[4] tradidit rerum ecclesiasticarum dispensationem, ipse vero orationi et prædicationi insistebat. Propter quod tanta auctoritate dotati meruerunt in catalogo pontificum numerari.

Beatus Petrus Clementem constituit suum successorem. Saturninus consul jussit decollari sanctum Linum; primo sepultus fuit in Vaticano, post a Gregorio Ostiensi episcopo cum magna cleri et populi multitudine in ecclesia Sancti Laurentii honorifice reconditur.

Beatus[5] Linus asseruit melius fore basilicas Apostolorum visitare quam duorum annorum jejunium adimplere.

Martyrdom of SS. Vitus and Modestus.

In[6] Sicilia Sanctus Vitus et Modestus pædagogus ejus sub Diocletiano passi sunt. Vitus enim annum agens XII. Ab Incarnatione Domini LXXXVII.[7]

Martyrdom of SS. Nereus and Achillæus.

Nereus[8] et Achillæus sub Diocletiano[9] passi sunt.

Linus post Petrum primus ponitur in decalogo pontificum, quia Petro vivente, ipsum constituit; et ideo post Petrum primus numeratur.

---

[1] Contra mulieres. in marg. A.B.D.

[2] *in*] om. B.

[3] *quod*] quia. D.

[4] *in vita sua*] om. B.

[5] Nota. in marg. A.D.

[6] Vitus, Mode . . . . in marg. A., the remainder having been cut off in binding. Vitus et Modestus. in marg. D.

[7] *LXXXVII.*] The numerals are Arabic in A., and a zero has been erased between the 8 and the 7.

[8] Nereus et Ac . . . in marg. A., the remainder having been cut off in binding. Nereus et Achillæus. in marg. D.

[9] *Diocletiano*] corr. Domitiano? But see Acta Sanctorum, 12 May. Legenda Aurea, ed. Graesse, p. 338.

Cap. IX.

Cletus, natione Romanus, de regione Vico Patricio, patre Æmuliano, sedit annos xi., mensem[1] i., dies x. Hic primus scripsit:[2] Salutem et Apostolicam benedictionem. Hic ex præcepto Beati Petri in urbe Romana xxv. presbyteros ordinavit. Non dicitur quod martyr fuit; cessit mense Decembri; sepultus est in Vaticano juxta corpus Beati Petri viii. kalendarum Maii, et cessavit episcopatus dies xxxv.[3]

S. Cletus, Bishop of Rome.

A.D. 78 or 79.

Hoc anno Cletus fuit proximus in sede post Linum, cum tamen Petrus Clementem suum successorem constituit. Clemens autem[4] eis cessit, quia dignitas papalis non deberet descendere jure hæreditario. Hoc post Petrum fuit tertius. [A.D.] 93.

Cap. X.

Clemens, natione Romanus, de regione Cælio Monte, ex patre Faustino, matre vero Silvia, sedit annos xi.[5] menses ii., dies x. Hic dum religionem Christianam scriberet, martyrio tandem coronatus est. Hic fecit vii. regiones dividi notariis, in quibus regionibus singuli notarii perscrutarent[6] gesta martyrum et passiones eorum. Hic, licet a Petro fuerat[7] pontifex constitutus, Linum et Cletum coegit ante se pontificare,[8] ne beneficium ecclesiasticum cederet in posterum jure

S. Clement.

A.D. 91.

---

[1] *mensem*] mense. D. mensem. B. m̃. A.E.

[2] Et Apostolicam benedictionem. in marg. A. De primis successoribus Petri. in marg. B. Apostolica benedictio. in marg. D.

[3] *xxxv.*] The numerals are Arabic in A., a zero having been erased between the 3 and the 5.

[4] *autem*] ante. B.

[5] *xi.*] A figure has been erased after this in A, probably an *x*.

[6] *perscrutarent*] perscrutarentur. B.D.

[7] *fuerat*] fuerit. B.

[8] *pontificare*] pontificari. B.

A.D. 91. hæreditario; cum tamen primus fuit per electionem et tertius per gradum. Unde Petrus cum sentiret finem[1] suum imminere, apprehensa manu Clementis, dixit: Fratres, hunc Clementem episcopum urbis Romæ ordino et constituo, qui mihi ab initio usque in finem comes fuit. Cumque Clemens ad pedes ejus procidens cathedræ honorem recusavit,[2] respondit Petrus: Tu peccati periculum times fugiendo cathedram et ejus honorem; scias te plus peccare qui populum Dei velut in fluctibus positum, cum possis juvare, subterfugis, tui tantummodo considerationem habendo; et non quod in commune expedit providens,[3] certe plus peccas. Tunc, ex præcepto Petri, onus assumpsit[4] et honorem.

Appointed by S. Peter his successor.

Hujus vero corpus circa Chersonam, ubi exilio fuerat relegatus, in mare Ponticum projectum diu jacuit; sed post multorum annorum curricula mare ab illo loco recedente, ut in vita sua declaratur, a Beato Cyrillo Moriavorum[5] episcopo et pene omnium Sclavorum Apostolo divinitus repertum est. Tempore vero Nicholai I. papæ delatum est Romæ, et in ecclesia Sancti Clementis per papam et populum Romanum honorifice tumulatur; et juxta illum Cyrillus est humatus.

His body brought to Rome temp. Nicholas I.

[A.D.] 96.[6] S. Denis.

Hoc anno Sanctus Dionysius dormitioni Beatæ Mariæ insistens Pauli[7] doctrinam postmodum secutus est. Hic Petri et Pauli corpora post illorum occisionem sepelivit; hic, Domitiano imperante, per Beatum Clementem Parisiis missus,[8] cum duobus sociis[9] suis a præfecto Fencennio[10] post plura[11] tormenta juxta Parisium decol-

[1] *finem*] diem. D.

[2] *recusavit*] recusaret. B.D. Nota. contra recusantes curam pastoralem. in marg. B.

[3] *providens*] prævidens. B.

[4] *assumpsit*] accepit. B. sumpsit. D.

[5] *Moriavorum*]. The *i* interlined in A. corr. Moraviorum.

[6] 96] CVI. A. XCVI. D. The *x* has perhaps been cut off in A. in binding.

[7] Sanctus Dionysius. in marg. A.B.

[8] *missus*] est add. B.D.

[9] *sociis*]. Interlined in A.

[10] *Fencennio*] corr. Fescenino.

[11] *plura*] pl̄a. A. plurima. B.

lati sunt,[1] anno ætatis Dionysii XC., ab Incarnatione Domini [C].[2] A.D. 91.

Sanctus Gregorius dicit[3] Sanctam Felitatem[4] septies martyrizari, quando videbat[5] VII. filios suos uterinos pati coram se, et ipsa ultimo extincta est per martyrium sub Antonio imperatore et Publio proconsule in civitate Romana.[6] [A.D.]110. A. Legenda Sanctorum. S. Felicitas, martyred.

Incarnato[7] Domino anno XLVI. Claudius Romanorum secundus Imperator magnam partem Britanniæ subjugavit, et Orchades Insulas Romano adjecit imperio. A.D. 43. Claudius invades Britain.

Hoc anno Symon Cleophas post Jacobum ecclesiam Hierosolymanam rexit; hic crucifigitur, omnibus mirantibus, ætate CXXX. annorum quod pati posset crucis supplicium.[8] Martyrdom of S. Simeon bp. of Jerusalem. [A.D.]109.

CAP. XI.

Hoc anno ANACLETUS post Petrum IV., natione Græcus, de regione Athenis, ex patre Antiocho,[9] sedit annos IX., menses II., dies X., et cessavit episcopatus dies XIII. Hic memoriam[10] fecit sanctorum occisorum, [A.D.]109.

---

[1] *decollati sunt*] corr. decollatus est.

[2] *c.*] om. B.D. Only the rubric underlining a numeral and the dots on each side of it are left in A.; the numeral itself has been erased, but is still legible. There seems to be here the common confusion between S. Dionysius the Areopagite and S. Denis, Bishop of Paris. See Acta Sanctorum, Oct. 11, 237 b.

[3] *dicit*] dixit. B.

[4] *Felitatem*] Felicitatem. B.D.

[5] *videbat*] vidit. B.

[6] *civitate Romana*] urbe Roma. D.

[7] De subjugatione Britanniæ. in marg. B.

[8] *Hoc anno Symon . . crucis supplicium*]. Added in a foot-note in A., and referred to its place in the text by a mark.

[9] *Antiocho*]. The *i* interlined in A. S. Anacletus and S. Cletus are stated to be identical in *L'Art de Verifier les Dates.* Paris, 1818. Vol. iv., p. 247.

[10] Memoria sanctorum occisorum. in marg. D. in the hand of Sir Robert Cotton, several of whose marginal notes are found in this second book. As they are generally unimportant, being merely brief references to the subjects noticed in the text, they have been omitted.

A.D. 91. et sepultus est juxta Petrum III. idus Julii. Hic constituit ut clericus nec comam nec barbam nutriret.[1] Eusebius in Chronicis dicit Cletum et Anacletum unum fuisse, Damasius tenet oppositum, dicens unum fuisse Græcum, alium Romanum. Hic constituit presbyteros a toto populo honorari, quia Dei ministri[2] et pro populo orant;[3] hic etiam ordinavit summos presbyteros, id est, episcopos, ministros habere juxta se[4] in sacrificando ut perfecte ministrare probentur.

[A.D.]120. Martyrdom of S. Eustace. Hoc anno kalendis Novembris Sanctus Eustachius,[5] qui ante baptismum susceptum dictus fuit Placidus, sub Adriano Imperatore cum uxore sua et duobus filiis suis martyrio consumpti sunt.[6]

CAP. XII.

[A.D.]121. S. Evaristus. A.D. 100. EVARISTUS, natione Græcus, ex patre Judæo nomine Juda, de civitate Bethleem, sedit annos X., menses VIII., dies II., et cessavit episcopatus dies XVIII. Hic constituit VII. diaconos ad episcopum prædicantem custodiendum, propter stylum erroris ne vexaretur ab æmulis. Hic constituit ut conjugium publice celebraretur. Hic sub Trajano martyrizatur, et juxta Petrum in Vaticano sepultus.[7] Hic post Petrum quintus.

CAP. XIII.

S. Alexander I. A.D. 109. ALEXANDER I., post Petrum VI., natione Romanus, ex patre Alexandro, de regione Capritauri,[8] sedit annos

[1] De tonsura clericorum. in marg. B.

[2] *ministri*] sunt. add. B.

[3] *quia Dei . . . populo orant*] om. D.

[4] *se*]. Interlined in A.

[5] *Eustachius.* in marg. A.D.

[6] *consumpti sunt*] corr. consumptus est.

[7] *sepultus*] est. add. B.D. De solemnizatione conjugii. in marg. B.

[8] *Capritauri.*] corr. Caput tauri ?

VIII., menses V., dies II., et cessavit episcopatus dies[1] xxxv.[2] Hic constituit aquam benedictam[3] cum sale benedici et in mansionibus aspergi. Hic convertebat Hermetem præfectum urbis, qui postea cum Eventio presbytero et Theodosio[4] diacono, cum papa Alexandro, post longam incarcerationem sub Adriano Imperatore omnes capite plectuntur. Alexander vero in Via Numentana est sepultus, post[5] ad ecclesiam Sanctæ Sabinæ est translatus. Hic ad canonem missæ addidit: Qui[6] pridie[7] quam pateretur, etc. usque ad: Corpus meum. Hic constituit mixtionem vini et aquæ in signum unionis Christi et ecclesiæ, et ut hostia fieret ex azymo et in parva quantitate, dicens: Quanto potior, tanto carior.[8]

A.D. 109.

Martyrdom of SS. Hermes, Eventius, Theodulus, and Alexander I. A.D. 119.

Cap. XIV.

Sixtus,[9] post Petrum VII., natione Romanus, ex patre pastore, de regione Via Lata, sedit annos X., menses III., dies XXI.; et cessavit episcopatus dies II. Hic[10] constituit: Sanctus, Sanctus, Sanctus,[11] dici in missa, et mysteria sacra non tangi nisi a ministris. Hic misit unum episcopum ad Galliam, nomine Peregrinum, ad

S. Sixtus I. A.D. 119.

Martyrdom of S. Peregrinus.

---

1 *dies*] om. B.

2 *xxxv.*] Written 30·5 in A., the zero having been erased.

3 De aqua benedic . . . in marg. A., in rubric, the remainder being cut off. De aqua benedicta. in marg. B.D. 129. in marg. D.

4 *Theodosio*] al. Theodulo.

5 *post*] et. præm. B.D.

6 *Qui pridie, etc.*] The words of consecration in the Canon of the Mass. Qui pridie. in marg. A.B.D.

7 *pridie*] interlined in B.

8 De vino et pane azymo. in marg. A.D. in rubric in A.

9 In marg. A. are three dots arranged in a triangle, which generally denote an omission in the line opposite which they are placed, and between *Sixtus* and *post* a vertical stroke in rubric has been inserted, perhaps as a substitute for the *I.* which is wanting there.

10 Sanctus. in marg. A. Sanctus dicitur terties. in marg. B. Sanctus terties dicitur. in marg. D.

11 *Sanctus, Sanctus, Sanctus*] Sanctus terties dici. D.

A.D. 119. lucernam fere extinctam illuminandum, qui postea in [A.D.]132.[1] Gallia martyrizatur. Suo tempore sæviente paganismo pauci dicebant se esse Christianos, propter metum mortis. Hic constituit corporale fieri de panno lineo, non tincto, et quod mulier vasa altaris non tangat. Hic ordinavit ut quando[2] episcopus citatus[3] fuit[4] ad curiam Romanam, non deberet iterum recipi in episcopatum nisi testimonio literæ papalis. Hic decollatus fuit foris portam Appiam ubi Dominus apparuit Petro, eo dicente sibi : Domine, quo vadis? Et sepultus est in Vaticano anno ætatis suæ LXIX.

Martyrdom of S. Sixtus I. A.D. 127.

Cap. XV.

S. Thelesforus. A.D. 127.

Theolesforus,[5] post Petrum VIII., natus ex Anachorita, sedit annos XI., menses III., dies XXII.[6], et cessavit episcopatus dies VII. Hic constituit ut nullus celebraret ante horam diei tertiam. In Natale Domini III. missas cantari[7] constituit cum Gloria in Excelsis. [A.D.]145. Hic jejunium VII. hebdomadarum ante Pascha clericis indixit, ut et[8] ipsi præcederent laicos in sanctitate. Hic martyrizatur, et in Vaticano sepelitur.

His martyrdom. A.D. 139.

Cap. XVI.

S Hyginus. A.D. 139. [A.D.]154. A.

Iginius, post Petrum IX., natione Græcus, de Athenis, cujus[9] genealogia non invenitur, sedit annos IIII., menses III., dies VI., et cessavit episcopatus dies III. Hic gradus cleri ordinavit. Hic constituit quod nullus metropolitanus audeat causam alicujus episcopi suæ

[1] 132.] Written c.30·2 in A.
[2] *quando*] qui. B.D.
[3] *citatus*] citati. D.
[4] *fuit*] fuerit. B.
[5] *Theolesforus*] Chleolesforus. B.
[6] *Theolesforus . . . . dies XXII.*] Written upon an erasure in A.
[7] *cantari*] celebrari. B.D.
[8] *et*] om. B.
[9] *cujus*] ejus. B.

provinciæ condemnare, nisi causa fuerit ventilata in conspectu episcoporum conprovincialium. Hic constituit quod compater et commater infantem caperent[1] de sacro fonte. Hic martyrizatur, et in ecclesia Beati Petri sepelitur. A.D. 139.

Hoc anno Praxedis Virgo soror Sanctæ Potentianæ[2] et Timotheus et Nonnatus fratres eorum[3] qui ab Apostolis sunt in fide eruditi, sæviente persecutione Christianorum sub Marco Antonio[4] martyrio coronantur.

Martyrdom of SS. Praxed, Timothy, and Nonnatus. A.D. 159.

Cap. XVII.

Pius, post Petrum x., natione Italicus, de civitate Aquileia, ex patre Ruffino, sedit annos xi., menses iiii., dies xxi.; et cessavit episcopatus dies xiii. sub quo Hermes scripsit unum librum in quo continetur mandatum quod resurrectio Domini non celebretur nisi in Dominica.[5] Hic constituit Judæum[6] conversum suscipi et baptizari. Hic martyrio coronatur, et in Vaticano juxta Petrum sepelitur.

S. Pius I. A.D. 142. Hermas Pastor on the celebration of Easter Day. Martyrdom of S. Pius I. A.D. 157.

Hujus tempore Polycarpus, Beati Johannis Apostoli discipulus Romam veniens multos ab hæretica labe revocavit, qui Valentini et Cridonis fuerant doctrina corrupti. Prædicto Hermeti Angelus Domini apparuit in specie pastoris, et ei præcepit pronunciare Pascha Domini in Dominica celebrari; quod et papa fieri pronunciavit.

[A.D.]165. S. Polycarp visits Rome.

Cap. XVIII.

Anicetus, post Petrum xi., natione Syrus, ex patre Johanne,[7] de Vico Mirra, sedit annos x., menses iii.,

S. Anicetus. A.D. 157.

---

[1] *caperent*] susciperent. B.D. De cognatione spirituali. in marg. B.

[2] *Potentianæ*] al. Pudentianæ.

[3] *eorum*] earum. B.D. Praxedis. in marg. A.D.

[4] *Antonio*] Antonino. D.

[5] De resurrectione celebranda Dominica. in marg. B.

[6] *Judæum*] om. D.

[7] *Johanne.*] Interlined in A.

A.D. 157. He forbids the cultivation of the beard by the clergy. dies IIII.; et cessavit episcopatus dies XV. Hic constituit clericos non nutrire barbam nec comam, sed haberent coronam ad modum sperulæ; et[1] quod episcopus non consecretur ad minus nisi de tribus episcopis.[2] Hoc[3] enim ritum Apostoli servaverunt. Si [A.D.]175. autem archiepiscopus sit consecrandus, omnes episcopi provinciales interesse debent, quia illi tenentur obedire. Hic sepelitur in cœmeterio Kalixti.

Cap. XIX.

S. Soter. A.D. 168. SOTHER, post Petrum XII., natione Campanus, ex patre Concordio, civitate Fundana, sedit annos IX., menses III.[4] dies XXI.; et cessavit episcopatus dies XXII. Hic constituit ut nulla monacha pallam sacratam tangeret, nec in ecclesia incensum poneret, et ut velum His martyrdom. A.D. 176. portet. Hic martyrio coronatur, et in Vaticano juxta Petrum sepelitur.

[A.D.]182.[5] Hoc anno in Phrygia exorti sunt Cathaphrygæ, qui nominati sunt unde habuerunt originem. Hi asserunt Spiritum Sanctum Apostolis datum non fuisse, nisi The Montanists. tantum ipsis; quorum auctores fuerunt: Montanus, Prisca, et Maximilla et alia.[6]

Cap. XX.

[A.D.]184. S. Eleutherus. A.D. 177. ELEUTHERIUS, natione Græcus, post Petrum XIII., ex patre Habundio, de oppido in scopulis, sedit annos XV., menses VI., dies V.; et cessavit episcopatus dies VI. Huic[7] mandavit Lucius rex Britonum ut Christianus

---

[1] *et*] The *t* interlined in A.

[2] Episcopus a tribus consecratur. in marg. A.D. in rubric in A.

[3] *Hoc*] Hanc. D.

[4] *III.*] 4. D.

[5] 182.] Written c.82 in A.

[6] *alia*] alii. D.

[7] Prima Christianitas in Anglia. in marg. A.B.D. in rubric. in A.; with the author's mark in marg. A.D.

fieret per ejus mandatum. Hic firmavit omnem escam usualem quam Christiani comederent, cum tamen Judæi carnem porcinam non comedant.[1] A.D. 177. Conversion of Lucius.

Hic misit Fuganum et Damianum, viros perfectos, qui dictum regem baptizaverunt et populum. Hi destruxerunt idola et flamines, et ordinaverunt episcopos, et loco archiflaminum[2] archiepiscopos. [A.D.]199. A. By SS. Fuganus and Damianus.

Hujus tempore Apollinaris Neapoli et Dionysius Corinthi episcopi claruerunt. S. Dionysius, bishop of Corinth.

Hic martyrizatur, et in Vaticano sepelitur. Hic constituit ut nullus a suo gradu dejiceretur nisi prius esset accusatus; affirmans quod Dominus noster Jesus Judam furem esse sciebat, sed quia non accusatus[3] non fuit dejectus, et quicquid interim inter Apostolos fecit pro dignitate mysterii ratum mansit. Martyrdom of S. Eleutherus. A.D. 192.

Cap. XXI.

Victor, post Petrum XIIII., natione Afer, ex patre Felice, sedit annos IX., menses II., dies XI.[4] S. Victor. A.D. 193.

Hic constituit ad rogatum sacerdotum concilium generale in Alexandriam[5] civitate Palestina ubi[6] cum papa plures episcopi interfuerunt confirmantes quod Sanctum Pascha celebrari debet a XIIII. luna mensis Aprilis usque ad XXI. mensis sequentis. Multi enim[7] tunc episcopi Asiæ et Orientis cum Judæis Pascha celebrabant.[8] Hic constituit ut, necessitate urgente, A General Council. A.D. 197. [A.D.]209. Condemnation of the Quartodecimans.

---

[1] *comedant*] cōmedt. A. comedunt. B. The dates assigned by different writers to the conversion of Lucius vary from A.D. 137 to A.D. 199.

[2] *archiflaminum*] arflamen. A. archiflamei. B.D.

[3] *accusatus*] fuit. præm. B.

[4] *dies XI.*] et cessavit episcopatus. add. B.

[5] *Alexandriam*] Alexandria. B.D.

[6] *ubi*] ut. B.

[7] *enim*] om. D.

[8] *celebrabant*] celebrant. B.

A.D. 197. quicumque hominum sive in flumine, sive in fontibus, sive in mari tantum, clarificata confessione Christianæ credulitatis, baptizaretur.

His martyrdom. A.D. 202. Hic sub Severo principe martyrizatur; hic[1] sepultus est ad Sanctum Petrum in Vaticano. Cujus festum agitur v. kalendarum Augusti.

[A.D.]208. An earthquake at Malmesbury. Hoc[2] anno terræ motus factus est magnus in Britannia apud Malmesburiam x.[3] kalendarum Martii; litera dominicalis C.

Cap. XXII.

S. Zephirinus. A.D. 202. Zephorinus, post Petrum xv., natione Romanus, ex patre Habundio, sedit annos ix., menses vi., dies x.; et cessavit episcopatus dies vi.[4] Hic constituit in præsentia omnium fidelium Christianorum, ut omnes [A.D.]218. A. Christiani annorum xii. in die Paschæ communicentur. Hic constituit ut nullus archiepiscopus episcopum degradaret nisi ex mandato Sedis Apostolicæ. Hic præcepit episcopis ut cum ordines ecclesiasticos facerent, quod[5] tempore debito fierent, et hoc in plurimorum[6] præsentia. Alexander, patriarch of Jerusalem. A.D. 212. Alexander episcopus[7] Cappadociæ causa peregrinandi Hierosolymam veniens vivente Narcisso episcopo urbis ejusdem, et infra ii. dies in ætate senili moriente, idem Alexander nutu divino in episcopum electus est.

[A.D.]216. Martyrdom of SS. Vale- Hoc anno Sancta Cecilia passa est sub Almachio præside, cum marito suo Valeriano; quorum animæ visæ sunt ab angelis in cœlum deferri a quodam

[1] *hic*] et. B.

[2] Nota. in marg. A.D., with the author's mark, which is in marg. B.

[3] *apud Malmesburiam x.*] om. D. erased.

[4] *vi.*] 10. B. De communione. in marg. B.

[5] *quod*] om. B.D.

[6] *plurimorum*] populorum. B.

[7] *episcopus*] rex. B.

senatore Romano, nomine Maximo. Cecilia[1] vero per III. dies in balneo bulliente, tandem capite privatur. A.D. 216. rian and Cecilia.

Cap. XXIII.

Kalixtus, natione Romæ,[2] a Petro XVI., ex patre Demetrio, de regione urbis Ravennacensis, sedit annos V., menses II., dies X.; et cessavit episcopatus dies VI. Hic fecit[3] basilicam Sanctæ[4] Mariæ trans Tyberim, et constituit jejunia IIII. temporum anni.[5] Hic fecit cœmeterium in Via Appia, quæ[6] modo vocatur cœmeterium Kalixti, ubi multi martyres sepeliuntur. [A.D.]224. S. Calistus. A.D. 219.

Hoc anno magna pars Capitolii divino incendio concremata est, et Jovis aurea manus sinistra[7] liquefacta est. [A.D.]221. The Capitol burnt.

Hic martyrio coronatur, et sepultus est in cœmeterio proprio.

Cap. XXIV.

Urbanus[8] I., a Petro XVII. natione Romanus, ex patre Pontiano, sedit annos VIII., menses XI., dies XII. et cessavit episcopatus dies XXX. Hic natus de regione Via Lata.[9] Hic ordinavit omnia vasa ministerii vel aurea, vel argentea, vel stannea. Hic multos convertebat ad baptismum. Hic baptizavit Valerianum S. Urban I. A.D. 223.

---

[1] Cecilia. in marg. A. in rubric. It is below the marginal date in D.

[2] *Romæ*] Romanus. B.D.

[3] *fecit*] constituit. D.

[4] *Sanctæ*] Beatæ. B.D.

[5] Jejunium IIII. temporum. in marg. A.D. in rubric in A.

[6] *quæ*] q̃. A. quæ. B. quod. D.

[7] *sinistra*] aurea. add. D.

rbanus
[8] *Urbanus.*] Written V̄. in A.

[9] *Lata*] Latina. B.D.

A.D. 230. His martyrdom. sponsum Sanctæ Ceciliæ, et ambos ad palmam martyrii perduxit.

[A.D.]231. Hic Urbanus post multa flagella et incarcerationes, et ab urbe pluries expulsus, sed a Christianis semper clam revocatus, ipso prædicante capitur et decollatur.

Suo tempore[1] Romana ecclesia cœpit primo prædia possidere; de quibus Sanctus Urbanus clericis et notariis, qui sanctorum gesta et martyrium scribebant, sumptus deputabat.[2] Ante hoc tempus Romana ecclesia more Apostolico vivebat, pecunias tantum recipiens pro egenis.

[A.D.]230.[3] Martyrdom of SS. Quiricus and Julitta. Hoc[4] anno Quiricus et Julicta post multa tormenta sub Alexandro martyrizantur.

A.D. 305.

CAP. XXV.

S. Pontianus. A.D. 230. PONTIANUS I., post Petrum XVIII. Hic[5] natione Romanus, ex patre Calpurnio, sedit annos V., menses II., dies II.; et cessavit[6] dies II. Hic in exilium relegatus in insulam Sardaniæ, ibi martyrizatur, quem Beatus Fabianus in navem Romæ adduxit, et eum in cœmetero Kalixti sepelivit.

[A.D.]237. Huic successit SIRIACUS papa qui sedit anno uno, mensibus III.; hic cessit de papatu contra voluntatem cleri, sequendo XI.M. virgines quas baptizaverat, et substituendo ANACLERUM, et ideo non apponitur in catalogo paparum. Credebant plerique eum non propter devotionem sed delectationem[7] virginum papatum dimisisse; cum tamen ipse virgo existens cum virginibus martyrizatur, sicut in earum legenda invenitur.

---

[1] De possessione prædiorum ecclesiæ data. in marg. B.

[2] Nota in marg. B.

[3] 230.] Written cc.30 in A.

[4] Quiricus et Julicta. in marg. A.B.D. in rubric in A.

[5] *Hic*] om. D.

[6] *cessavit*] episcopatus. add. B.D.

[7] *delectationem*] propter. præm. B.D.

Hoc[1] anno occisæ sunt Virgines XI. mille[2] et cum eis sex episcopi, sub Gothis et Hunis in civitate Mella, quæ nunc dicitur Colonia, ubi nunc venerantur. [A.D.]238. Martyrdom of the Eleven Thousand Virgins.

Cap. XXVI.

Anaclerus vel Anterinus I. post Petrum XIX., natione Græcus, sedit annos III., mensem I., et cessavit episcopatus dies XV. Hic constituit ut episcopus de sede in sedem posset transferri et[3] ut gesta martyrum scriberentur.[4] Hic martyrizatur et in cœmeterio Kalixti sepelitur. S. Anterus, A.D. 235. [A.D.]240. His martyrdom. A.D. 236.

Hillarius hoc anno factus est episcopus[6] Pictaviæ civitatis, postquam sepelierat uxorem suam et filiam suam nomine Apram. [A.D.]239[5] S. Hillary.

Cap. XXVII.

Fabianus I. post Petrum XX., natus de[7] Roma ex patre Fabio, sedit annos XIII., menses XI., dies XI., et cessavit episcopatus dies VII. Hic de regione Cœlii Montis. S. Fabianus. A.D. 236.

Iste Fabianus cum ad quendam amicum suum descenderet in civitate Romana, et papa de novo defuncto et ipse fabulis et jocis tempore electionis papæ cum populo insistebat[8] rei existum expectans, in facie populi subito columba de cœlo candida descendens super caput ejus residebat, dicens: Romæ episcopus coronaberis. [A.D.]252.

---

[1] XI.M. virgines. in marg. A.D. It is opposite "Hic in exilium relegatus" in marg. B.

[2] *XI. mille.*] Interlined in A.

[3] *et*] om. B.

[4] *scriberentur*] scribentur. B., corrected by a late hand.

[5] 239.] Written cc.39 in A. *L'Art de Verifier les Dates* gives A.D. 353.

[6] *Hillarius . . . episcopus*] om. D. erased.

[7] *de*] in. B.D.

[8] *insistebat*] existebat. B.D.

A.D. 250. His martyrdom. Qui sic divinitus electus est. Hic constituit ut omni anno in Cœna Domini chrisma consecraretur; martyrio[1] coronatur et in cœmeterio Kalixti honorifice sepultus est.

CAP. XXVIII.

Novatian. NOVATIANUS presbyter tempore Decii hæreticus probatur, contra quem celebratur concilium LX.[2] episcoporum ubi degradatus est et ab officio privatus. Hic enim veniam negavit peccantibus; unde in concilio illo statutum[3] est pœnitentia subsequente veniam delinquentibus promitti, et desperantibus denegari. De illo non fit mentio in catalogo Pontificum, quia hæreticus.

CAP. XXIX.

[A.D.]255[6] S. Cornelius. A.D. 251. CORNELIUS I., a Petro[4] XXI., natione Romæ,[5] ex patre Justino, sedit annos III., menses II., dies X. Hic rogatus a Sancta Lucina ut[7] corpora Apostolorum Petri et Pauli de catacumbis levaret; Lucina vero corpus Beati Pauli in prædio suo in Via Ostiensi collocavit. Cornelius vero corpus Petri juxta locum ubi crucifixus fuit, cum honore condivit. His martyrdom. A.D. 252. Hic, jubente Decio, juxta templum Apollinis decollatur; et sepultus est in Vaticano.

[A.D.]254. Hoc anno Cyprianus Carthaginensis episcopus dedit spiculatori XXV. aureos pro martyrio suo complendo.

---

[1] *martyrio*] hic. præm. B.D.
[2] *LX.*] 70. D.
[3] *statutum.*] The *tu* interlined in A.
[4] *a Petro*] post Petrum. B.D.
[5] *Romæ*] Romanus. A.B.D.
[6] 255] CCLXV. A., the x. erased
[7] *ut.*] Interlined in A.

Cap. XXX.

Lucius I., a Petro[1] xxii., natione Romæ[2] ex patre Porfirio, sedit annos iii., menses iii., dies iii.; et cessavit[3] dies vii. Hic constituit ut duo presbyteri et duo diaconi semper sint cum episcopo propter stylum erroris. Hic prius missus[4] in exilium, deinde ad ecclesiam suam reversus a Valeriano martyrizatus est. Hoc anno Prothus et Iacinctus cum Eugenia filia Philippi præsidis Alexandriæ martyrio coronantur.

[A.D.]258. A. S. Lucius. A.D. 252. [A.D.] 256. D.

[A.D.] 256. A. Martyrdom of SS. Prothus, Hyacinthus, and Eugenia.

Cap. XXXI.

Stephanus I., a Petro xxiii., natione Romanus, ex patre Juliano, sedit annos iiii., menses ii., dies xv. Hic constituit sacerdotes et Levitas vestibus sacris non uti usu quotidiano. Hic dum multos Gentilium convertisset, et multa corpora martyrum sepelisset, impetrans[5] a Deo ruinam templi idolorum et obtinens, ipso missam celebrante decollatus est.

[A.D.]272. A. [A.D.]262. D.

S. Stephen I. A.D. 253.

Cap. XXXII.

Sixtus II., a Petro xxiiii., natione Græcus, ex patre Sophormio,[6] sedit annos,[7] menses xi., dies vi., et cessavit episcopatus dies xxii. Hic constituit missam celebrari super altare, quod ante non fiebat. Hic cum Felicissimo et Agapito Decio præsentati[8] capite truncantur;

[A.D.]265. S. Sixtus II. A.D. 257. A.D. 258. Martyrdom of SS. Felicissimus, and others.

[1] *a Petro*] post Petrum. B.D.
[2] *Romæ*] Romanus. D.
[3] *cessavit*] episcopatus. add. B.D.
[4] *missus*] est. add. B.D.
[5] *impetrans*] impetratus. B.
[6] *Sophormio*] al. Sophronio.
[7] *annos.*] A blank follows in B.D.
[8] *præsentati*] corr. præsentatus.

[A.D.]261. SS. Vincentius and Laurentius. quos Beatus Laurentius et Hyppolitus cum multis aliis per martyrium secuti sunt. Hoc[1] anno Sixtus in Hispaniam veniens, duos juvenes cognatos inspiciens, scilicet,[2] Laurencium et Vincencium, quos[3] secum usque Romam perduxit, Laurencio Romam[4] remanente, Vincencio Hispaniam revertente et ibidem prædicante.[5]

Cap. XXXIII.

[A.D.]265. S. Dionysius I. A.D. 259. Dionysius I., a Petro xxv., ejus genealogia non invenitur,[6] sedit annos II., menses III., et cessavit[7] dies VIII.

Cap. XXXIV.

S. Felix I. A.D. 269. [A.D.]270. Felix I., a Petro xxvi., natus[8] Romæ ex patre Constantio, sedit annos II., menses x., de regione Capritauri; et cessavit episcopatus dies III.[9] Hic constituit in memorias martyrum missas celebrari. Hic fecit basilicam in Via Aurelia, et ibi sepultus est.

Cap. XXXV.

S. Eutychian. A.D. 275. [A.D.]278. Euticianus I., a Petro xxvii., natione Tuscus, ex patre Marino, de civitate Linea, sedit annos VIII., menses x., dies IIII., et cessavit episcopatus dies III. Hic constituit ut fruges et fabæ super altare benedicerentur.

---

[1] The author's mark is inserted here in marg. A.B.D.

[2] *scilicet*] sanctum. B.

[3] *quos*] om. B.D.

[4] *Romam*] Romæ. B.D.

[5] *prædicante*] prædicavit. D.

[6] *non invenitur.*] Added in marg. B., and referred to its place by a mark.

[7] *cessavit*] episcopatus. add. B.D.

[8] *natus*] natione. B.D.

[9] *III.*] 6. B.

Hic papa per diversa loca CCCXLII. martyres manu propriasepelivit. Sepultus est in cœmeterio Kalixti VIII. kalendarum Augusti. A.D. 275.

Hoc anno Eufemia,[1] filia senatoris,[2] cujusdam videns tantam persecutionem Christianorum, coram judice prosiliens et Christianam se esse confitens maxime Christianos confortabat, tandem sub Prisco judice martyrizatur.

Martyrdom of S. Euphemia. A.D. 307.

Cap. XXXVI.

Gaius I., a Petro[3] XXVIII., natione Dalmatus, ex genere Diocletiani, ex patre Gallo, sedit annos XI., menses IIII., dies IX.; et cessavit episcopatus dies XI. Hic constituit ut omnes ordines in Sancta Ecclesia gradatim ascenderent, prout persona recipientis foret[4] idonea. Martyr efficitur et cum Kalixto sepelitur. Hic[5] constituit paganos aut hæreticos Christianos non posse accusare, aut vocem infamationis inferre; item[6] constituit ut nemo episcopum aut aliquem ministrum ecclesiasticum apud judices sæculares accusare præsumat. Hic etiam constituit ut si aliqua quæstio difficilis per singulas provincias oriretur, statim ad Sedem Apostolicam transferretur.

S. Caius. A.D. 283. [A.D.]280. His martyrdom. A.D. 296.

Hoc[7] anno Sancta Anastasia martyrizatur, et Nereus et Achillæus, quos Beatus Petrus baptizavit.

[A.D.]281. Martyrdom of SS. Anastasia, Nereus, and Achillæus.

---

[1] Eufemia. in marg. A.D. in a small hand in A. not the same as that of the text.

[2] *senatoris*] feñatoris. A. feneratoris. B.

[3] *a Petro*] post Petrum. B.D.

[4] *recipientis foret*] recipientis esset. B. recepti esset. D.

[5] Nota. in marg. A.D.

[6] *item*] hic. B.

[7] Anastasia. in marg. D. There must be an oversight here, for if the two latter martyrs were baptized by S. Peter they must have been born before A.D. 66, the date of his death, and could not, therefore, have survived to A.D. 281. See above, p. 168.

[A.D.]285. of SS. Valentine, Adrian, Natalia, and Gorgonius.

Hoc anno Sanctus Valentinus et Sanctus Adrianus cum sociis suis et cum[1] Natalia[2] uxore sua in[3] Nichomedia civitate martyrizantur. In eadem civitate et eo tempore[4] Sanctus Gorgonius decollatur.[5] Adrianus cum uxore sua Natalia et XXX. tribus sub Maximiano martyrizantur.

CAP. XXXVII.

S. Marcellinus. A.D. 296.

MARCELLINUS I., a Petro XXIX., natione Romæ, ex patre Projecto, sedit annos VII., menses II., dies XXV. Hic de regione Capritauri. A Diocletiano imperatore

[A.D.]300. D.

compulsus, incensum posuit idolis; post, synodo facta[6] in Campania, proprio ore pœnituit coram CLXXX. episcopis, et aspersus cinere et cilicio indutus pœnitentiam egit,

His martyrdom. A.D. 304.

dicens: Peccavi. Tunc iratus Diocletianus jussit eum decollari. Conjuravit etiam ille suo[7] vivente, Marcellum presbyterum qui post ipsum papavit ut præceptum Diocletiani de immolatione non adimpleret.[8] Mar-

[A.D.] 300 A. Legend.

cellino occiso et per dies XXX. in platea jacente, ut ipse prius de se ipso per[9] præceptum suum adjudicaverat in pœnitendo, sub anathemate præcepit ut nullus eum sepeliret, flens[10] et ejulans dixit: Heu me miserum et avarum, heu me;[11] aurum et argentum me corrupit.[12] Amplius in sacerdotio non remanebo.[13] Sicque pergens ad Diocletianum et se profitens Christianum cum Claudio et Quirino capitalem sententiam subegit.

---

[1] *cum*] om. B.

[2] *Natalia.*] Interlined in A. in a smaller hand than the text.

[3] *in.*] Interlined in A. in the same hand as the text.

[4] *eo tempore*] eodem die. B.D.

[5] *decollatur*] martyrizatur. D.

[6] *facta*] facto. B.

[7] *suo*] se. B.D.

[8] *adimpleret*] impleret. B.D.

[9] *per*] ꝑ. A.

[10] *flens*] et. præm. B.D.

[11] *me*] om. B.

[12] *corrupit*] corr. corruperunt.

[13] *remanebo*] manebo. B.

Ipso, ut prius, in platea jacente inhumato, apparuit Petrus Marcello presbytero, qui Marcellino successerat in papatu, in somniis, dicens: Dormis, Marcelle? Et ille: Quis es, domine? Qui ait: Ego sum Petrus, cœli claviger. Et subjunxit:[1] Quare corpus meum inhumatum non sepelis? Intelligendo de corpore Marcellini Et addidit: Non legisti: Qui se humiliat exaltabitur, et econtra; Denique, multum se humiliavit qui se indignum sepulturæ judicavit. Vade ergo et sepeli eum juxta me, ut quos justificavit gratia non dividet[2] sepultura, A.D. 300.

Hoc anno Vincentius[3] Levita in Hispania in civitate Valenciæ martyrizatur. Cujus corpus, propter impetum Saracenorum in provinciam,[4] transportatur ad locum qui dicitur Castris; quam ecclesiam nunc habent Fratres Prædicatores, sicut vulgo compertum est. [A.D.]295. Martyrdom of S. Vincentius Levita [of Saragossa. A.D. 304?]

Virgo Justina filia sacerdotis idolorum pro patre et matre ad Deum preces fundens;[5] unde a Deo missus est Angelus, qui eos ita alloquitur: Venite ad me, et dabo[6] vobis requiem. Et sic ambo conversi sunt. Cyprianus[7] juvenis et in arte magica multum edoctus puellam Justinam in amori illicito multum molestavit. Hic cum VII. esset annorum, a parentibus Diabolo consecratus est. Idem vero Ciprianus prædictam virginem ad amorem illicitum semper exagitabat, et per illusiones dæmonum deceptus est, sed tandem per fœminam vir[8] conversus est, et ambo martyrio coronati sunt in civitate Antiochiæ. Horum corpora, cum VII. diebus canibus projecta fuissent, postea sepulta sunt; Romæ vero post delata per magnum tempus, nunc [A.D.]289. Martyrdom of SS. Justina and Cyprianus. A.D. 304?

[1] Exemplum humilitatis. in marg. B. in fresher ink than the text.
[2] *dividet*] dividat. B.D.
[3] Vincentius. in marg. A.D.
[4] *provinciam*] provincia. B.
[5] *fundens*] fudit. B.D.
[6] *dabo*] ego. præm. D.
[7] Ciprianus et Justina. in marg. A.D.
[8] *vir*] vix. B.D.

A.D. 304. Placentiæ requiescunt. Passi sunt VI. kalendarum Octobris.

[A.D.]253. Martyrdom of S. Agatha.

Sancta[1] Agatha, Quintiano præsidente, post multa tormenta, Decio imperante, martyrizata est.

A.D. 251. Martyrdom of SS. Cosmas and Damianus.

Cosmas et Damianus Germani in civitate Œgæa ex matre Christiana, nomine Theodotha, nati sunt. Hi autem arte medicinæ edocti tantam gratiam a Deo habuerunt ut omnes languores hominum et animalium gratis curabant. Cum vero decollati fuerunt sub Lisia proconsule cogitabat illos separatim sepelire, ne forte

A.D. 297. a Christianis colerentur tanquam martyres. Et[2] ecce

[A.D.]280. camelus, humana usus loquela, voce clamavit magna sanctos martyres simul sepeliri.

[A.D.]287. Martyrdom of S. George. A.D. 307.

Georgius, imperantibus[3] Diocletiano et Maximiano, sub Daciano proconsule in Persida civitate Diospoli, quæ prius Lidda vocabatur, capite privatur.

Martyrdom of S. Blaise. A.D. 316.

Eodem[4] anno Sanctus Blasius in patria Cappadociæ civitate Sebasti,[5] ob persecutionem Diocletiani et Maximiani, speluncam eremiticam intravit; tandem captus, cum duobus parvulis martyrizatur.

S. Paul the First Hermit. Hieronymus.

Hoc[6] anno Paulus, primus eremita, sæviente persecutione in Christianos, vastam petiit et ibi per XL. annos moratus est. Tandem per Spiritum Sanctum[7] Antonio eremitæ de eo revelato, ipsum quæsivit et invenit, et uno die secum moratus est. Secundo die

Legend. Paulus obiit. Antonius non habens fossorium unde eum sepeliret, condoluit; ipso[8] orante, venerunt duo magni leones qui ungulis suis terram fodientes in brevi magnam fecerunt foream, in qua illud corpus sacratum ab Antonio sepultum est.

---

[1] Agatha. in marg. D.

[2] Miraculum de camelo. in marg. B., in fresher ink than the text.

[3] *imperantibus*] imperante. B.

[4] Blasius. in marg. D.

[5] *in patria Cappadociæ civitate Sebasti*] in patria civitate Cappadociæ Sebasti. B.

[6] Paulus primus eremita. in marg. A.D. in rubric in A.

[7] *per Spiritum Sanctum*] om. D.

[8] miraculum de leonibus. in marg. B.

Lucia[1] virgo[2] in civitate Siracusana sub Pascasio proconsule martyrizata est. A.D. 304. [A.D.]310.

Antonius[3] anno ætatis suæ CV., devictis omnibus Diaboli tentationibus et verberibus quibus pluries patiebatur[4] felici morte in Domino obdormivit. [A.D.]340.

Nicholaus Pateræ urbis oriundus, ex patre Epiphanio, ex matre Johanna, postea Mirreæ civitatis episcopus, consummationem felicem fecit. [A.D.]343. Death of S. Nicholas of Patera.

Basilius episcopus post plura[5] miracula migravit ad Dominum. [A.D.]370. A. Death of S. Basil. A.D. 379.

Cap. XXXVIII.

MARCELLUS I., a Petro XXVII., natione Romæ,[6] ex patre Benedicto, de regione Via Lata,[7] sedit annos V., dies XVII., et cessavit episcopatus dies XXV. Hic constituit[8] XVI.[9] cardinalatus in urbe Romæ[10] propter baptismum et hominum sepulturam; præcepitque Maximianus, quid diis sacrificare nollet, quod jumenta et animalia custodiret; noctu vero, clerici ejus ipsum de stabulo educentes, domum Lucinæ in Via Lata in ecclesiam[11] consecravit. Maxentius hoc percipiens, de ecclesia stabulum fecit, ipsum[12] ad animalia custodienda intus reclusit; ibique defunctus Via Salaria in cœmeterio Priscillæ sepelitur. S. Marcellus I. A.D. 308. [A.D.]310. A.

Hoc anno Sancta Katerina passa est in civitate Alexandrina sub Olibrio[13] imperatore. [A.D.]310. Martyrdom of S. Katherine.

---

[1] Lucia. in marg. A.D. in rubric in A.

[2] *virgo*] vero. B.

[3] Antonius. in marg. A.D. in rubric in A.

[4] *patiebatur*] vexabatur. B.D.

[5] *plura*] plurima. D.

[6] *natione Romæ*] nac. Ro. B. natione Romanus. D.

[7] *Lata*] Latina. B.D.

[8] De constitutione cardinalatus. in marg. B.

[9] *xvi.*] 26. B.D.

[10] *Romæ*] Roma. D.

[11] *in ecclesiam*] om. B.

[12] *ipsum*] et. praem. B.D.

[13] *Olibrio*] om. D., a blank being left. corr. Licinio. Katerina. in marg. A.D.

Cap. XXXIX.

S. Eusebius I. A.D. 310. [A.D.]312. Invention of the Holy Cross.

Eusebius I., a Petro xxviii., natione Græcus, ex medico natus, sedit annos ii., menses ii., dies xxv.; et cessavit[1] dies vii. Suo tempore inventa est Sancta Crux in Jerusalem, sicut canunt decreta de constituendo canone crucis. Hic constituit ut corporalia fierent be panno lineo, et non de serico.

Cap. XL.

[A.D.]315. A. S. Melchiades. A.D. 311.

Melchiades I., natione Afer,[2] sedit annos iii., menses vi., dies xi.; et cessavit dies xvi. Hic constituit ut nullus jejunet in die Dominico, vel die[3] Jovis, quia illos dies pagani colunt ut sacra jejunia.

Cap. XLI.

S.Silvester. A.D. 314. [A.D.] 338. A. The Council of Nice. A.D. 325.

Silvester I., a Petro xxx., natione[4] Romæ, ex patre Rufino, sedit annos xviii., menses x., dies xi.; et cessavit[1] dies xv. Hic in synodo Nicæna,[5] congregatis cccxviii. episcopis, decrevit Fidem Catholicam esse veram et perfectam. Hic baptizavit Constantinum imperatorem, valida squaloris lepra perfusum, qui statim post baptismum mundatus est. Hic constituit ecclesiam Lateranensem matrem esse omnium mundi ecclesiarum. Hic fecit multa bona in ecclesiis ædificandis, in feretris et[6] sepulturis ornandis, et thecas composuit pretiosas ad corpora Apostolorum recondenda. Hic devicit Judæos in disputando cum Helena regina

---

[1] *cessavit*] episcopatus. add. B.D.
[2] *Afer*] a Petro 29. add. B.D.
[3] *die*] in. præm. D.
[4] *natione*] nac. B. natus. D.
[5] *Nicæna*] in cena. B.
[6] *et*] in. add. B.

venientes. Hic obturavit os draconis juxta Capitolium. Hic constituit ut nullus laicus clerico crimen audeat[1] inferre, et ut diaconi[2] dalmaticis uterentur. His temporibus gens Hiberiorum conversa est ad fidem rectam per quandam mulierem Christianam[3] ab eis raptam. In India Christus annunciatur per duos pueros Christianos. A.D. 325.

CAP. XLII.

MARCUS I., a Petro XXXI., natione Romæ,[4] ex patre Prisco, sedit annos II.,[5] menses VIII.,[6] dies XX. Hic constituit ut episcopus Ostiensis, qui est cardinalis, qui papam debet consecrare, pallio uteretur; qui prius usus non est. S. Mark. A.D. 336. [A.D.]338.

CAP. XLIII.

JULIUS[7] I., a Petro XXXII., natione Romæ,[8] ex patre Rustico, sedit annos XI., menses II., dies VIII.; et cessavit[9] dies XV. Hic constituit ut nullus ducatur clericus ad causam in publico nisi ad ecclesiam. S. Julius. A.D. 337.

Hoc anno sancta synodus civitate Nicæna[10] celebratur CCCXVIII. episcoporum, in qua damnata est hæresis Arii, qui asserebat Filium minorem esse Patre. Hoc etiam factum est vivente Constantino Augusto. [A.D.]344. The Council of Nice. A.D. 325.

Suo tempore floruerunt sancti patres Anastasius, Eusebius Cæsariensis episcopus, Beatus Nicholaus, Hil- [A.D.]353. Contem-

---

[1] *audeat*] auderet. B.D.
[2] *diaconi*] diacones. B.
[3] *Christianam*] om. B.
[4] *natione Romæ*] nac. Ro. B. natus Romæ. D.
[5] *II.*] 8. B.
[6] *VIII.*] 2. B.
[7] *Julius*] Julianus. A. the *a* having been erased.
[8] *natione Romæ*] nac. Ro. B.
[9] *cessavit*] episcopatus. add. B.D.
[10] *Nicæna*] Nicæa. B.

A.D. 337. porary Fathers of the Church. larius Pictavensis, Victorinus rhetor, Epiphanius Nicenus episcopus, Johannes Chrysostomus, et Beatus Maximinus, Anastasius,[1] Pafnucius, Hillarion, Gysois[2] et Pastor, et multi alii sancti circa montem Nitrio.[3] Maximinus vero Alexandriæ civitatis Athanasium episcopum a facie Constantii imperatoris fugientem recepit. Qui Athanasius symbolum Catholicum ibidem composuit, scilicet:[4] Quicunque vult. Quidam autem errantes dicunt Hillarium Pictavensem hoc composuisse. Plura dicta sunt de illo Hillario, prout vita sua declarat Julianus[5] vero papa post exilium x. annorum et multas angarias quas a Constantino imperatore perpessus est, ad sedem Beati Petri cum gloria reversus est. Hic fecit duas basilicas, unam in foro, aliam Valentino.

Cap. XLIV.

S. Liberius. A.D. 352. Tiberius[6] I., a Petro xxxiii., natione Romæ,[7] ex patre Ligusto,[8] sedit annos xvi., menses xvii., dies iii., et cessavit[9] iii. hebdomadas. Hic de regione Via Lata in exilio deportatus est a Constantino Augusto, eo quod noluit hæresi Arianæ consentire; tribus annis exulavit.

[A.D.]358. Felix II. elected. Hoc anno clerus Romanus ex consilio Tiberii prædicti Felicem presbyterum in papam ordinavit. Quo Felice concilium celebrante invenit duos episcopos Arianæ hæresi consentientes et Constantio imperatori faventes, scilicet, Ursatium et Valentem, quos ejecit A.D. 355. de concilio xlviii. episcoporum. Post paucos autem [A.D.]369. dies provocati contra Felicem, rogaverunt ut restitu-

---

[1] *Anastasius*] corr. Athanasius.

[2] *Gysois*] Gisoyus. B.

[3] *Nitrio*] Vitrio. B.

[4] Quicumque vult. in marg. A.B.D.

[5] *Julianus*] Julius. D.

[6] *Tiberius*] corr. Liberius.

[7] *natione Romæ*] nac. Ro. B.

[8] *Ligusto*] Lugusto. B.D.

[9] *cessavit*] episcopatus. add. B.

eretur Tiberius tanquam magis eis consentiens. Tiberius imperatori Ariano assensum præbuit. Imperator, convocato concilio Arianorum, Felicem Catholicum de papatu ejecit, et Tiberium Arianum in sedem pristinam restituit, et sic infeliciter per annos VI.[1] papatum vi tenuit. Orta est enim[2] in urbe tunc[3] maxima persecutio Christianorum, ita ut clerici Tiberio papæ contradicentes martyrio coronantur.[4]

A.D. 355.

Restoration of S. Liberius. A.D. 358.

CAP. XLV.

FELIX II., a Petro XXXIIII., natione Romæ,[5] ex patre Anastasio, sedit anno uno. Hic fuit Catholicus; hic declaravit Constantinum filium Constantini esse hæreticum et secundo rebaptizatum[6] ab Eusebio Nichomediæ episcopo; et propter hoc ab eodem Constantino ejectus est de papatu. Postea idem Felix capitis truncatione[7] martyrio coronatur; scilicet, IIII. kalendarum Augusti.

[A.D.]370. Felix II. A.D. 355.

His martyrdom.

CAP. XLVI.

DAMASUS I., a Petro XXXV., natione Hispanus, ex patre Antonio, sedit annos XVIII., menses II., dies X., et cessavit dies XXXI. Hic elegans fuit in versibus componendis. Hunc Sanctus Hieronymus sanctæ religionis ecclesiasticæ multa scripta transmisit; inter quæ misit, Gloria Patri et Filio, etc., qui[8] post unumquemque psalmum cantari instituit.[9] Hic ordinavit psalmodiam

S. Damasus. A.D. 366.

[A.D.]388.

[1] *vi.*] v. B.
[2] *enim*] tunc. B.
[3] *tunc*] om. B.
[4] *coronantur*] coronaretur. D.
[5] *natione Romæ*] nac. Ro. B.
[6] *rebaptizatum*] baptizatum. B.D.
[7] *truncatione*] obtruncatione. D.
[8] *qui*] quod. D. Gloria Patri. in marg. A.D.
[9] *instituit*] constituit. B.D.

A.D. 366. de choro in chorum die nocteque cantari. Hic requirens multa sanctorum corpora invenit, qui omnes[1] decenter sepelivit, et eorum sepulchra versibus decoravit.

[A.D.]377. Hoc anno floruit in India Josaphat filius regis Indiæ, et Barlaam eremita qui eum convertebat.[2]

His temporibus Beatus Hieronymus audivit Apollinarem Antiochenum in Scripturis Sacris eruditissimum.

[A.D]376.[3] S Basil of Cesarea and S. Gregory Nazianzen. Hoc anno omnis Italia ad fidem rectam conversa est. Basilius Cæsariensis et Gregorius Nazazensis episcopi, ambo collegæ et Athenis eruditi, floruerunt. Multi sancti patres in Ægypto circa montem Nitrio claruerunt.

[A.D.]377. 2. Death of S. Athanasius. A.D. 373. Hoc anno Athanasius Alexandrinus episcopus in Domino obdormivit. Eodem anno Hieronymus correxit psalterium, Ambrosius antiphonas in ecclesiis[4] cantari instituit. Sancta synodus secundo Constantinopolim celebratur in præsentia CL. patrum, in qua damnatur Macedonius, qui negabat Spiritum Sanctum esse Deum; hic etiam voce publico damnavit Tiberium et omnia ejus facta. Damasus Romæ moritur, et juxta Petrum sepelitur.

[A.D.]364. Martyrdom of SS. John and Paul. Hoc anno passi sunt Johannes et Paulus in civitate Romana sub Juliano Apostata.

Cap. XLVII.

S. Siricius. A.D. 384. Ciricius[5] I., a Petro XXXVI., natione Romæ,[6] ex patre Tiburtio, sedit annos XV.,[7] menses XI.,[8] dies XXV.; et cessavit dies XX.[9] Hic constituit ut Manichæi

---

[1] *qui omnes*] quos omnes. B. qui omnia. D.

[2] *convertebat*] convertit. B.D.

[3] Here follows the author's mark in marg. A.B.D.

[4] *ecclesiis*] ecclesia. B.

[5] *Ciricius*] Hiricius. B.D.

[6] *natione Romæ*] nac. Ro. B. na. Rõ. D.

[7] *xv.*] 11. B.

[8] *xi.*] 15. B.

[9] *xx.*] x. D.

cum Christianis communionem non accipiant,[1] sed si quis de eis conversus fuerit, in religionem[2] jejuniis, vigiliis,[3] et orationibus maceretur usque ad vitæ finem; et sic viaticum accipiat. A.D. 384.

Hoc anno Hieronymus doctor de Hebræo in Latinum Hierosolymis Bibliam transtulit. Rufinus Aquileiensis presbyter clarebat. [A.D.]394. S. Jerome translates the Old Testament.

His[4] temporibus in Castello Emaus natus est puer ab umbilico et sursum divisus, duo habens capita, duo pectora, IIII. manus, et quilibet proprios sensus; uno edente, altero non; uno dormiente, altero non; nec quicquam simul faciebant; unum habebant exitum. Cum enim duobus annis supervixissent, unus moritur; alter tribus diebus supervixit, et mortuus est. [A.D.]404. A monster.

Cap. XLVIII.

Anastasius I., a Petro XXXVII., natus Romæ,[5] ex patre Maximo, sedit annos II., dies XXVI. Hic constituit ut mutilatus[6] membro non fiat[7] clericus, et ut homines starent in legendo Evangelium. S. Anastasius I. A.D. 398. [A.D.]407.

Hoc anno[8] floruit Johannes Chrysostomus presbyter Anthiochenus; post V. annos factus est episcopus Constantinopolis. Romæ Paulus Orosius, Beati Augustini discipulus, claret. [A.D.]403. S. Chrysostom flourishes. Paulus Orosius.

Hic Anastasius[9] constituit ut nullus clericus transmarinus ad beneficium susciperetur, nisi ostenderet sigilla V. episcoporum in testimonium, propter sedi-

---

[1] *accipiant*] acciperent. D.

[2] *religionem*] religione. B.

[3] *jejuniis, vigiliis*] in jejuniis, in vigiliis. D.

[4] Opposite this is the author's mark in marg. A.B.D. Mirabile. in marg. A.D. Mirabile monstrum. in marg. B.

[5] *natus Romæ*] nac. Ro. B. na. Ro. D.

[6] *mutilatus*] mutulatus. B.D.

[7] *fiat*] fieret. D.

[8] Johannes Chrysostomus. in marg. A.D. in rubric in A.

[9] *Anastasius*] nast̃. B.

A.D. 396. tionem Manichæorum. Hic[1] constituit ut presbyteri qui Evangelium legunt curvi stent,[2] ob reverentiam lectionis.

Cap. XLIX.

S. Innocent I. A.D. 402. Innocentius I., a Petro xxxviii., natione Albanensis, ex patre Innocentio, sedit annos xv., menses ii., dies xx. Hic constituit jejunium in Sabbato quia Dominus in sepulchro tunc jacuit, et discipuli eo tempore jejunaverunt. Hic constituit pueros Christianos baptizari in aqua, et ad missam osculum pacis dari.[3] Hic constituit oleum infirmorum omnibus Christianis dari in extremis, quod prius presbyteris et clericis tantum dabatur.

[A.D.]414. Condemnation of Pelagius. Hoc anno hic damnavit in Britannia Pelagium hæreticum cum execrabili sua doctrina. Hic enim asseruit hominem salvari sine Dei misericordia et gratia ; et docuit hominem suis[4] meritis, propria voluntate regimen habere ad justitiam, et infantes nasci sine [A.D.]422. Excommunication of the Emperor Arcadius. peccato originali. Damnavit etiam Cœlestium et Julianum, complices prædicti Pelagii. Hic excommunicavit Archadium imperatorem, quia exulavit Johannem Chrysostomum, eo quod prædicabat Eudoxiam imperatricem desistere ab idolatria sua ; nam fecit mulieres et parvulos ludere et cantare circa imaginem quam erexerat ad formam propriam.

---

[1] De statione Evangelii. in marg. A.B. in A. in a very small hand. Legens Evangelium stet curvus. in marg. A.B.D. in rubric in A.

[2] *curvi stent*] curvus. D.

[3] Pax Domini. in marg. A.D.

[4] *suis*] propriis. add. D.

Cap. L.

Sozimus I., a Petro xxxix., sedit annos iii.,[1] menses viii., dies xxv.; et cessavit dies xi. Hic constituit ut clericus nullo modo fieret servus; et ut in Sabbato Paschæ cereus a Levita benedicatur.[2] Hic decrevit nullum clericum potum vendere in publico, ne forte habeatur ut laicus. S. Sosimus. A.D. 417. [A.D.]425.

Cap. LI.

Bonefacius I., a Petro xl., natione Græcus,[3] sicut[4] et Zozimus, ex patre Jocundo presbytero, sedit annos iii., menses viii.; et cessavit dies ix. Hic decrevit ut nulla mulier pallam altaris contingeret[5] vel lavaret, et ut servus aut obnoxius curiæ non[6] fieret clericus. [A.D.]428. S. Boniface I. A.D. 418.

Cap. LII.

Celestinus I., a Petro xli., natus Romæ ex patre Prisco, sedit annos viii., dies ix.; et cessavit episcopatus dies xxi. Hic constituit ut psalmus: Judica me, Deus, diceretur ante introitum missæ. S. Celestinus I. A.D. 422. [A.D.]436. A.

Hic[7] misit Sanctum Patricium in Hiberniam, et Sanctum Palladium in Scotiam; qui illas regiones ad fidem rectam convertebant. Fuit enim Patricius natus ex sorore Sancti Martini.

---

[1] *iii.*] 10. D.

[2] *benedicatur*] benediceretur. D. De cereo Paschali. in marg. B. Cereus Paschalis. in marg. D. in the hand of Sir Robert Cotton.

[3] *Græcus*] corr. Romanus.

[4] *sicut*] om. B.

[5] *contingeret*] tangeret. D. Nota. in marg. A.D.

[6] *non.*] Interlined in a smaller hand than the text in A.

[7] Patricius, Palladius. in marg. A. De Sanctis Patricio et Palladio. in marg. B. Sanctus Patricius. in marg. D.

A.D. 431. Council of Ephesus.

Tertia synodus celebratur Ephesi in præsentia CC. patrum, jussu hujus Cœlestini; ubi damnatur Nestorinus[1] qui dixit duas personas esse in Christo. Ibi confirmatur Christum habere unam personam et duas naturas, Dei, scilicet, et hominis.

Cap. LIII.

[A.D.]436. D. S. Sixtus III. A.D. 432. [A.D.]436. A.

Sixtus III., a Petro, XLII., natione Romæ, ex patre Prisco, sedit annos VIII., dies IX.; et cessavit[2] dies XXII. Hic constituit ut nullus clericus in alterius parochia ordinari præsumat. Hic congregato[3] synodo coram LVII. episcopis, se purgavit de crimine quod Bassus coram Augusto se accusaverat, et Bassus in concilio est condemnatus. Hic autem multas basilicas auro et argento decoravit, et multa pauperibus erogavit. Hic ecclesiam Sanctæ Mariæ Majoris quæ dicitur Ad Præsepe ædificavit. Hic sepelitur in Via Tibertina, in crypta juxta corpus Beati Laurentii.

Cap. LIV.

S. Leo the Great. A.D. 440.

Leo I., a Petro XLIII., natione Tuscus, ex patre Quintiano, sedit annos XXI., mensem I., dies XXVII. Hic misit epistolas VII.,[4] ad Fabianum episcopum Constantinopolitanum, inter quas scripsit unam adversus Euticen de Incarnatione Domini, in qua redarguebat ejus blasphemiam. Sub eo facta est tertia synodus Chalcedoniæ. Hic[5] addidit canoni missæ: "Sanctum sacrificium et[6] immaculatam hostiam." Hic sepelitur apud[7]

Council of Chalcedon. A.D. 451.

---

[1] *Nestorinus*] corr. Nestorias.

[2] *cessavit*] episcopatus. add. B.

[3] *congregato*] congregata. B.D.

[4] *VII.*] 17. D.

[5] De canone missæ. in marg. B.

[6] *et*] om. D.

[7] *apud*] ad. D.

basilicam Sancti Petri IIII. idus Aprilis; cujus festum fit in Vigilia Apostolorum.[1] A.D. 460.

The Seven Sleepers of Ephesus.

Septem dormientes[2] hujus Leonis tempore surrexerunt, quos Decius imperator in spelunca incluserat. Divinitus a somno excitati, secundam resurrectionem Theodosio imperatori annunciantes,[3] quam ipse multum dubitabat; ipsi vero iterum in Christo dormierunt.

[A.D.]465. Legend.

Hic Leo, cum quædam fœmina in die Paschæ communicando manum ejus[4] deosculasset,[5] maxime tentatus est. Unde manum, quæ tentationis occasio fuit, amputavit et a se[6] penitus ejecit.[7] Cum enim contra eum tumultus ingrueret, eo quod missam non celebraret, in angustia constitutus totum se Beatæ Virgini commisit;[8] cui vigiliis et orationibus intendenti, Beata Virgo[9] manum portans, visibiliter ei apparuit, et manum ejus sanavit. Qui Beatæ Virgini gratias egit, et frequenter populo miraculum prædicavit, ne peccatores de misericordia desperarent.

S. Leo induces Attila to withdraw from Italy. A.D. 452.

Hic Leo Totilam regem Vandalorum[10] postquam de Pannonia in Italiam regressus est, et per triennium Aquileiam obsidens, igne, ferro omnia vastavit, Veronam, Vencenniam, Brixiam, Pergamum, Mediolanum, Titicinum diripuisset;[11] Leo papa ne ad Romam idem faceret, personaliter illi adivit, ipsum[12] ne Romam veniret hortatus est; et non solum Romam, sed et totius Italiæ salutem reportavit. Et mirati sunt barbari ut, contra consuetudinem, Totila papam ita ho-

---

[1] *Apostolorum*] Petri et Pauli. add. D.

[2] Septem dormientes. in marg. A.D.

[3] *annunciantes*] annunciaverunt. B.D.

[4] *communicando manum ejus*] om. D.

[5] *deosculasset*] deoscularetur. D.

[6] *a se*] om. D.

[7] *ejecit*] abjecit. B.D.

[8] *commisit*] commendavit. B. miraculum contra luxuriam. in marg. B.

[9] *Virgo*] Maria, add. B.

[10] *Totilam regem Vandalorum*] corr. Attilam regem Hunnorum.

[11] *diripuisset*] dirupit. B. Diripuit. D.

[12] *ipsum*] et. præm. B.D.

A.D. 452. norifice recepisset, et ei in omnibus obedisset.[1] Respondit Paganus suis et dixit: Vidi virum vultu terribilem, mihi mortem minantem nisi papæ in omnibus obedissem. Unde statim de Italia reversus, in Pannoniam adiit. Multa alia in vita sua sunt ostensa.

Cap. LV.

S. Hilary. A.D. 461. [A.D.]471. HILLARIUS I., a Petro XLIIII., natione Sardus, ex patre Crispino, sedit annos VI., menses III., dies X., et cessavit dies X. Hic constituit ut nullus episcopus sibi successorem constitueret. Hic fecit ad Sanctum Laurentium balneum et monasterium, et ibidem est sepultus juxta corpus Beati Martyris.[2]

[A.D.]483. S. Mamertus of Vienna institutes the Rogations. A.D. 469. Hoc anno[3] Beatus Mamertus Vienensis episcopus solennes instituit[4] litanias, quæ nunc vocantur Rogationes, pro multa populi afflictione.

Cap. LVI.

S. Simplicius I. A.D. 468. A.D.]486. SIMPLICIUS I., a Petro XLV., natione Tyburtinus, ex patre Castino, sedit annos XV., mensem I.,[5] dies VII.; et cessavit dies VII. Hic dedicavit basilicam Sancti Stephani juxta Sanctum Laurentium, et basilicam Sanctæ Vivianæ[6] martyris; ubi corpus ejus quiescit cum IIII. militibus,[7] et CCLXII. Sanctorum[8] corporibus, exceptis parvulis et mulieribus. Hic constituit ad Sanctum Petrum VII. presbyteros, et ad Sanctum Paulum totidem propter pœnitentes et baptizantes. Hic sepultus est in Vaticano juxta corpus Petri.

---

[1] Miraculum pro obedientia Papæ. in marg. B.

[2] *Beati Martyris*] corr. Beatæ Martyris. sc. Bebianæ. A paragraph in the Chronicle of Martinus Polonus has been here omitted.

[3] De Rogationibus. in marg. A.D. In A. in the author's smaller hand.

[4] *instituit*] constituit. B.D.

[5] *mensem I.*] menses 3. B.D.

[6] *Vivianæ*] al. Bebianæ.

[7] *militibus*] corr. millibus.

[8] *Sanctorum*] om. B.

Cap. LVII.

Felix III., a Petro xlvi., natione Romæ, ex patre Felice, de regione Fasciolæ, sedit annos viii., menses xi., dies xvii.; et cessavit dies v. Hic fecit basilicam Sancti Agapiti juxta Sanctum Laurencium. Hic constituit ecclesias ab episcopis esse consecrandas. Sepultus est in basilica Sancti Pauli. Hic damnavit Petrum episcopum Alexandriæ, et Acium[1] collegam suum. Hic etiam damnavit duos alios episcopos pecunia corruptos, et hæresi imperatoris faventes. Multa alia bona fecit hic Felix.

S. Felix III. A.D. 483. [A.D.] 494.

Cap. LVIII.

Gelasius[2] I., a Petro xlvii., natione Afer, ex patre Valerio, sedit annos iiii., menses viii.; et cessavit dies vii. Hic fecit orationes annuales, hymnos, tractus, sicut Ambrosius præfationem missæ, scilicet: "Vere[3] dignum," ad usum quotidianum. Hic confirmavit historiam Sancti Michaelis,[4] quia suo tempore apparuit in monte Gargano. Invenitur etiam tunc corpus[5] Barnabæ apostoli; qui ante Petrum Romæ prædicaverat, et cum Apostolo, Evangelium quod Mathæus in Hebraica lingua propria manu scripserat. Notherius abbas Sancti Galli fecit sequentias, papa[6] Nicholaus concessit[7] eas cantari. Hillarius addidit ad: "Gloria in Excelsis Deo," "Laudamus Te" et totum residuum. Armanus

S. Gelasius I. A.D. 492.

Discovery of the body of S. Barnabas. Anno [Domini] 506.

Mathæus. A.D.

---

[1] *Acium*] al. Acacium. After *suum* the rest of the line is blank in A.

[2] De orationibus per annum et de hymnis. in marg. A.D. In A., in the author's smaller hand. De præfatione missæ et historia Michaelis. in marg. B.

[3] De præfationibus. in marg. A. in the author's smaller hand.

[4] Sanctus Michael. in marg. A.

[5] De Barnaba. in marg. B.

[6] *papa*] et. præm. B.D. Gloria in Excelsis. in marg. A. De sequentiis et Gloria in Excelsis. in marg. B. Sequentiæ. in marg. D.

[7] *concessit*] fecit. B.D.

A.D. 492. Teutonicus fecit: "Rex omnipotens," "Sancti Spiritus assit nomen" et:[1] "Ave Maria," sequentias et antiphonas: "Alma Redemptoris," et "Symon Barjona." Petrus episcopus de Compostellis fecit: "Salve Regina."

S. Anastasius II. A.D. 496. ANASTASIUS post Gelasium successit annis II., post quem Symmachus.[2]

CAP. LIX.

S. Simmachus. A.D. 498. SYMMACHUS I., a Petro XLVIII., natione Sardus, ex patre Fortunato, sedit annos XV., menses VII.; et cessavit dies VII. Hic constituit omni die Dominico et in natalitiis sanctorum Gloria in Excelsis cantari usque ad finem.[3] Sub cleri contentione ordinatus est Laurentius cum Symmacho in basilica Constantiana; Laurentius vero in ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris. Ex[4] qua causa separatus est clerus, et populus divisus a senatu. Inde facto judicio Ravennatis, coram rege Theodorico, electus est Symmachus et confirmatus.

Contest between Symmachus and Laurentius decided by Theodoric.

[A.D]504. Baptism of Clovis I. A.D. 496. Hoc anno[5] Clodoweus rex Francorum a Beato Remigio baptizatur, qui et Parisiis regalem ecclesiam ad honorem Apostolorum[6] Petri et Pauli ædificavit.

Eo tempore Boetius poeta[7] insignis per regem Theodorum in Italiam exulatur, ibique edidit librum de Consolatione Philosophiæ.

Eo tempore Sanctus Maxentius abbas, Sanctus Leodegarius, Sanctus Arnulphus, Sancta Genovefa, claruerunt.

---

[1] Alma Redemptoris. Salve Regina. in marg. A.D.

[2] *Anastasius . . . post quem Symmachus.*] Added in marg. A., in the author's hand, but smaller than in the text. It forms part of the text in B.D.

[3] De schismate et prima. in marg. B.

[4] *Ex*] om. B.D.

[5] In marg. is the author's mark in A.B.D. De Clodoveo rege Francorum. in marg. B.

[6] *ad honorem Apostolorum*] om. B. ad honorem. D.

[7] Boetius. in marg. A. De Boetio. in marg. B. Boetius poeta. in marg. D.

Hoc[1] anno rex Burgundiæ, Sigismundus nomine, apud Angaurium Sancto Mauricio et[2] sociis suis monasterium construxit, et multis prædiis ditavit. [A.D.]513. The monastery of St. Maurice founded by Sigismund. A.D. 515.

Eo tempore convocato[3] synodo, Symmachus ex misericordia Laurentium fecit episcopum Nucherii. Non multo[4] post, Symmachus criminatur per falsos testes, et clam revocatur Laurentius et sublimatur, et iterum divisus est clerus et populus; sed, convocato[5] synodo CCXV. episcoporum, cum gloria Simmachus restituitur, et Laurentius cum suis condemnatur. [A.D.] 516. S. Simmachus is falsely accused and deposed; but afterwards restored.

Hoc anno obiit Sanctus Patricius archiepiscopus Hiberniæ anno ætatis suæ CXXII. Fuit alius Patricius abbas de Hibernia natus, de quo meminit martyrologium.[6] Hic reliquit Hiberniam quia non potuit illos convertere ad Christum; hic Glastoniæ obiit, et ibi est sepultus.[7] [A.D.]490. Death of S. Patrick. A.D. 460?

Cap. LX.

Hormisda I., a Petro XLIX., natione Campanus, de civitate Freseleon, ex patre Justo, sedit annos IX.,[8] dies XVII.; et cessavit dies VI. Hic Græcos reconciliavit, qui fuerunt excommunicati propter Petrum Alexandriæ episcopum. Hic bonus fuit eleemosinarius. Hic sanctas basilicas reparavit. Hic trabem argenteam M. et XL. libras argenti pensans[9] ad Sanctum Petrum optulit et reliquit, et ibidem in Domino quiescit. Hormisdas. A.D. 514. [A.D.]525.

---

[1] In marg. is the author's mark in A.B.D. De rege Sigismundo Burgundiæ. in marg. B.

[2] *et*] cum. D.

[3] *convocato*] convocata. B.D.

[4] *multo*] multum. B.D.

[5] *convocato*] convocata. B.D.

[6] *martyrologium*] martilogium. A.

[7] *Hoc anno . . . . ibi est sepultus.*] This passage, including the marginal date, is added in A. in a foot-note, in the author's smaller hand, at the bottom of the page terminated by the words, *Et Laurentius cum suis condemnatur.* There are no marks of reference to the text. It forms part of the text in B.D. De morte Sancti Patricii in marg. B.

[8] *annos IX.*] menses III. add. B.

[9] *pensans*] pensantem. B. ponderantem. D.

Cap. LXI.

S. John I. A.D. 523.

Johannes I., a Petro l., natione Tuscus, ex patre Constantino, sedit annos ii., menses viii., dies xviii.;[1] et cessavit dies viii. Hujus tempore tota Francia ad Christum convertitur. Hunc Theodoricus rex Gothorum, qui in Italia dominabatur, misit ad Justinum imperatorem Constantinopolim, qui papam cum sociis suis carcerali angustia peremit. Justinus vero paulo post a Deo punitus interiit. Cujus animam quidam Sanctus eremita per Johannem papam in Inferno in ollam bullientem projici vidit. Obiit Johannes in carcere Ravennas, cujus corpus Romæ translatum est, et in ecclesia Petri sepultum.[2]

[A.D.] 527. Theodoric sends him to Justin to intercede for the Arians. A.D. 524.

He dies in prison at Ravenna. A.D. 526.

Cap. LXII.

Felix IV. A.D. 526. [A.D.] 531.

Felix[3] IIII., a Petro li., natione Savinus, ex patre Constantino, sedit annos iiii., menses ii., dies xiii.; et cessavit mense i., et dies xv. Hic constituit[4] ut infirmi ante transitum suum oleo ungantur. Hic patriarcham Constantinopolitanum excommunicavit.

Cap. LXIII.

Boniface II. A.D. 530. [A.D.] 533.

Bonefacius II., a Petro lii., natione Romæ,[5] ex patre Sigismundo, sedit annos ii., dies xxvi.; et cessavit dies vi. Hic constituit ut clerici a laicis essent divisi in[6] celebratione missæ.

---

[1] *xviii.*] 10. B. in marg. A.D. is the author's mark.

[2] *sepultum*] est. add. B.

[3] *Felix.*] Originally *Selix* in A., the *S* having been erased and an *F* written over it.

[4] De unctione infirmorum. in marg. B.

[5] *Natione Romæ*] nac. Ro. B. and below.

[6] *in*] a. B.

Cap. LXIV.

Johannes II., a Petro LIII., natione Romæ, ex patre Projecto, de Cælio Monte, sedit annos II., menses IIII., dies VI.; et cessavit dies VII. Hic damnavit Antemium Arrianum episcopum. [A.D.]536. John II. A.D. 533. Condemnation of Anthimus.

Hoc anno Sanctus Maurus, discipulus Sancti Benedicti, sanctitate claret in Gallia. [A.D.]534. S. Maurice, disciple of S.Benedict, flourishes.

Cap. LXV.

Agapitus I., a Petro LIIII., natione Romæ, de regione Johannis et Pauli, sedit menses XI., dies XVIII. Hic constituit[1] fieri processiones in die Dominico. Hic ad Justinianum imperatorem in Constantinopolim veniens, morbo correptus, defunctus est. Corpus cujus Romæ[2] translatum est, et ad Sanctum Petrum sepultum. Agapitus. A.D. 535. [A.D.]538.

Hoc[3] anno eclipsis fuit[4] solis circa horam tertiam; et duravit usque nonam.[5] [A.D.]536. An eclipse of the Sun. 1 Sept.

Hoc[6] anno uxor Boetii poetæ, filia regis Siciliæ, Elphes nomine, multa ad laudem Dei conscripsit, inter quæ, ob honorem Petri et Pauli, hymnum edidit quod[7] sic incipit: Felix per omnes festum mundi cardines.[8] [A.D.]519.

---

[1] De processione in Dominica. in marg. B.

[2] *Romæ*] Romam. B.D.

[3] De eclipsi. in marg. B. The author's mark in marg. A.

[4] *fuit.*] Added in A. in the smaller hand and darker ink beyond the end of a line.

[5] *et duravit usque nonam.*] duravitque usque horam nonam. B.

[6] The author's mark in marg. A.

[7] *quod*] qui. B.D.

[8] *Hoc anno uxor . . . cardines.*] Added in A. in a foot-note at the bottom of the page which terminates with the words, *Et duravit usque nonam.* There are no marks of reference to the text. It forms part of the text in B.D.

CAP. LXVI.

[A.D.] 541. D. Silverius. A.D. 536. [A.D.] 541. A. He is deposed and banished. SILVERIUS[1] II., a Petro LV., natione Campanus,[2] ex patre Hormisda episcopo Romæ, sedit anno I., mensibus V., diebus XI. Hic, quia noluit episcopum Anthemium de hæresi condemnatum et ab officio depositum restituere, ab imperatore in exilium est[3] missus, ibi[4] ab eo interfectus est.

[A.D.]545. A.[5] A.D. 542. Hoc anno Arthurus, rex Britonum, obiit, et in valle Avallonis sepultus est.

[A.D.]548. A.[6] Hoc anno Virgilius librum suum edidit; hic Neopolis sepelitur cum libro suo.

[A.D.]550. A.D. 544. Hoc[7] anno Sanctus David urbis Legionum archiepiscopus in civitate Meneviæ, unde erat oriundus, obiit.

CAP. LXVII.

Vigilius. A.D. 537. VIGILIUS I., hic Romanus,[8] a Petro LVI.,[9] ex patre Johanne, sedit annos XVI., dies XXVI.; et cessavit menses III., dies V.

Eo tempore Belisarius patricius liberavit Romam a captione Gothorum, et obtulit crucem auream Sancto Petro de Wandalorum spoliis, C. libras pensantem. Hic moritur in exilio in civitate Syracusana. Hic constituit missam celebrari in orientali parte ecclesiæ. Imperatrix Theodora hunc[10] mandavit ut Anthemium de hæresi condemnatum per papam Silvestrum resti-

---

[1] *Silverius*] Silvestrus. B.D. The end of the word is written upon an erasure in A.; over it the corrected name is faintly marked.

[2] *Campanus*] Ro. B.

[3] *est*] Interlined in A.

[4] *ibi*] et. præm. B.D.

[5] Arthurus. in marg. A.D. De morte Arthuri. in marg. B. with the author's mark in marg. A.B.D. 565. in marg. D.

[6] Virgilius. in marg. A.D. The date is referred to its subject by a mark in A. 546 in marg. D.

[7] Sanctus David. in marg. A. David. in marg. D.

[8] *hic Romanus*] om. D.

[9] *LVI.*] natione Romanus. add. D.

[10] *hunc*] huic. B.D. De celebratione missæ in parte orientali ecclesiæ. in marg. B.

tueret; qui negavit, et ad ecclesiam Sanctæ Sophiæ affugit, de qua extrahitur, et misso in collo ejus fune, per totam civitatem attrahitur, et inde in exilium moritur. A.D. 537. He is banished.

Eo[1] tempore in Ciciliæ partibus quidam archidiaconus, nomine Theophilus, qui Christum et ejus Genitricem abnegavit, Diabolo quia homagium fecit; ipse autem ad cor rediens, et cum fletu dira pœnitentia se affligens, mediante Maria matre Domini, veniam et gratiam recuperavit, [A.D.]558.

Hic Vigilius quia procuravit factionem contra Silverium[2] prædecessorem suum, cujus fuit archidiaconus, magistrum suum in exilium redigi procuravit, eo quod post ipsum in papatum succederet; postea vero de facto pœnituit, et pro fide in exilio relegatur, et finem fecit laudabilem.

Hoc anno sub Justiniano principe Constantinopolim quinta synodus celebratur, contra Theodorum et ejus uxorem et omnes eorum complices, qui Sanctam Mariam tantum hominem, et non Deum et hominem, genuisse affirmabant. [A.D.]555. Council of Constantinople. A.D. 553.

Sanctus Medardus[3] Noviomonensis episcopus obiit. Death of S. Medard. A.D. 545.

Sanctus Remigius[4] Remensis episcopus obiit. Death of S. Remigius. A.D. 533.

Cap. LXVIII.

Pelagius I. a Petro LVII.; hic[5] Romanus, ex patre Johanne, sedit annos IIII.,[6] menses X., dies XVIII.; et cessavit menses III. Hic constituit ut hæretici vel schismatici potestate sæculari punirentur. Iste Pelagius I. A.D. 555.

---

[1] Theophilus. in marg. A.D. De Theophilo. in marg. B.

[2] *Silverium*] Silvestrum. B.D.

[3] Medardus. in marg. A. Sanctus Medardus. in marg. D.

[4] Sanctus Remigius. in marg. D.

[5] *hic*] natione. B.D.

[6] *IIII.*] 3. B.D.

A.D. 555. culpatus fuit de morte Vigilii papæ, sed coram omni populo crucem tangendo et Evangelia, se purgavit.

Eo[1] tempore ossa Beati Stephani Romæ delata sunt. Quomodo venerunt de Jerusalem, ita[2] narrat Augustinus de Civitate Dei: Quidam senator in Jerusalem, nomine Alexander, cum uxore sua Juliana de partibus Romanis orta, quam pulchrum oratorium Sancto Stephano in Jerusalem, fecerunt, et ossa ejus in uno locello argenteo collocata sunt; seipsum sepeliendum juxta corpus Sancti Stephani ordinavit, quod et ita[3] factum est. Evolutis igitur septennis post mortem Alexandri, Juliana uxor ejus in patriam natalem volens redire, tum quia a principibus vel præpositis[4] injurias pateretur, tum quia propriam patriam plus dilexerat quam illam. Hæc vero episcopo terræ adiens, corpus vel ossa viri sui ab eo petiit, ut secum ea deferret, quia valde eum vivendo dilexerat; quod sibi tandem concessum est. Episcopus enim duos loculos argenteos vel thecas deferens, petiit ab uxore si thecam viri sui[5] agnosceret. Cui illa: Bene novi. Et illa lætata[6] insiliens rapuit Sancti Stephani loculum pro loculo viri sui;[7] hæc autem illud amplexans asportavit. Hæc enim navim ascendens cum corpore, hymni audiuntur angelici, odor suavissimus effragat, clamant dæmones, sævam suscitant tempestatem, dicentes: Væ, væ nobis! Ille protomartyr lapidatus transit a nobis, dire[8] igne nos cruciat. Cumque nautæ formidarent, et Sanctum Stephanum invocarent, continuo eis affuit, dicens: Nolite timere. Et statim tranquillitas magna facta est. Tunc clamantes dæmones dixerunt: Impie[9] principes, navem incendite;

Augustinus de Civitate Dei. A.S. Legend.

[A.D.]562.

---

[1] De ossibus Sancti Stephani. in marg. B.
[2] *ita.*] om B.D.
[3] *ita*] om. B.D.
[4] *præpositis*] a. præm. B.D.
[5] *sui*] om. B.D.
[6] *lætata*] læta. D.
[7] *sui*] om. B.
[8] *dire*] et. præm. D.
[9] *Impie*] Impii. B.D.

quia noster adversarius in ea est. Tunc V. dæmones missi sunt ad navem succendendum;[1] sed Angelus Domini illos[2] in profundum maris detrusit; unde navis incolumis ad Constantinopolim pervenit, et in quadam ecclesia cum magna reverentia corpus sanctum locaverunt. A.D. 555 Legend.

Tempore istius papæ plura miracula ostensa sunt; dicunt quidam quod nisi bonitas ejus abundasset tanta miracula ostensa non fuissent. Hic construxit ecclesiam Apostolorum Philippi et Jacobi in Roma.[3] Legenda Sanctorum ostendit quomodo corpora Sanctorum Stephani et Laurentii posita fuerunt in uno mausolæo. Contigit aliquando filiam imperatoris, Eudosiam nomine, graviter a dæmonio vexari. Quod cum patri intimatum fuisset, jubet filiam suam Constantinopolim adduci, ut tangeret reliquias Sancti Stephani et ita curari. Dæmon in puella clamabat: Nisi Stephanus Romam veniat, non exibo, quia Apostolorum voluntas est. Quod cum imperator comperisset, a clero et populo[4] Constantinopolitano obtinuit quod corpus Sancti Stephani Romanis darent, et ipsi corpus Laurentii[5] acciperent. Tunc imperator papæ Pelagio scripsit. Papa vero de consensu cardinalium voluntatem imperatoris concessit. Capuæ corpus Sancti Stephani recipitur itinerando, et brachium ejus dextrum devotis precibus a Capuanis obtinetur. In[6] cujus honore ecclesia metropolitana nunc fabricata est. Cum autem Romam pervenissent, et in ecclesia Sancti Petri ad Vincula reliquias ferre proposuissent, vectores subsistunt, nec ulterius procedere potuerunt. Dæmon autem in puella clamabat: Frustra laboratis, quia non hic sed apud Legend.

[1] *succendendum*] succendendam. B.D.

[2] *illos*] eos. B.

[3] *in Roma*] om. B.

[4] *populo*] a. præm. D.

[5] *Laurentii*] Sancti. præm. B.D.

[6] Quomodo uniuntur corpora Sanctorum Stephani et Laurentii. marg. A.D.

A.D. 555. Legend. fratrem suum Laurentium locum elegit. Illic ergo corpus defertur, et ad tactum reliquiarum filia imperatoris[1] sanata est. Laurentius vero fratris sui adventum congratulans, quasi arridens in alteram partem secessit, et medietatem illius[2] Stephano vacuam dereliquit. Græci vero dum manus apponunt ut Laurentium auferant,[3] ad terram velut exanimes corruerunt. Sed orantibus pro eis papa, clero, et populo, vix ad seipsos redierunt; omnes tamen infra dies X. mortui sunt. Latini vero et qui sibi consenserant in phrenesim versi sunt, sanari[4] non potuerunt quousque sanctorum corpora[5] simul tumulata fuerunt. Tunc vox de cœlo facta est: Oh felix Roma, quæ corpus Laurentii Hispannii et Stephani Hierosolymani gloriosa pignora uno claudis mausolæo.

[A.D.]564. Priscian. Priscianus[6] grammaticus, natione Cæsariensis,[7] Constantinopolim floret.

S. Brandan. A.D. 587. Hoc anno[8] Sanctus Brandanus in Hibernia incepit iter marinum navigando, et mare per quinquennium sulcando, ubi plura vidit mirabilia.

CAP. LXIX.

John III. A.D. 560. JOHANNES III., a Petro LVIII. Hic[9] Romanus, ex patre Anastasio, sedit annis XII., mensibus XI., diebus XXVII.; et cessavit diebus III., mensibus X. Hic reparavit cœmeterium sanctorum martyrum.

[A.D.]570. Venantius Fortunatus. Hoc anno Fortunatus poeta scripsit gesta Sancti Martini. Hic de Italia veniens Turonis in Pictaven-

[1] *filia imperatoris*] puella. D.
[2] *illius*] ejus. B.D.
[3] *auferant*] auferrent. B.D.
[4] *sanari*] et. præm. D.
[5] *corpora*] om. D.
[6] Priscianus. in marg. D.
[7] *Cæsariensis*] Clariensis. B.
[8] De Brandano. in marg. B.
[9] *Hic*] natione. D.

sem episcopum est ordinatus. Eodem tempore[1] Beatus[2] Maurus abbas, quondam discipulus Sancti Benedicti, obiit, et juxta Parisium tumulatur. A.D. 584. Death of S. Maur.

Hoc tempore ante adventum Longobardorum in Italiam, in cœlo visæ sunt igneæ acies irruere, de quibus scribit Augustinus[3] in Homiliis: Erunt signa in sole et luna.[4] [A.D.]574.

Circa[5] hoc tempus Sanctus Germanus Parisiensis episcopus claruit; qui cum ægrotaret ad mortem, jussit sculpi in pariete ad visum suum: Quinta kalendarum Maii. Revelatum fuit sibi divinitus quod eo die deberet mori. Sepultus est in ecclesia quæ usque hodie dicitur, Ad Sanctum Germanum de pratis. S. Germanus of Paris. A.D. 575. The church of S. Germain des Prés.

Cap. LXX.

Benedictus I., a Petro LVIII.[6] Hic[7] Romanus, ex patre Bonefacio, sedit annos IIII., mensem I., dies XVIII.;[8] et cessavit menses III., dies X. Benedict I. A.D. 574.

Suo[9] tempore Longobardi Italiam invaserunt, comitante fame et mortalitate, in quibus laboribus et afflictionibus Benedictus papa[10] mortuus est, et in basilica Sancti Petri Apostoli[11] est sepultus. [A.D.]581.

Cap. LXXI.

Pelagius III., a Petro LIX.[12] natione Romæ, sedit annos X., menses II., dies X.; et cessavit menses VI. et dies XXV. Hic ordinatus fuit sine[13] jussu principis. Pelagius II. A.D. 578.

---

[1] Sanctus Maurus. in marg. A.B.D. Below it in marg. A. is an erasure.

[2] *Beatus*] Sanctus. B.D.

[3] *Augustinus*] corr. Gregorius.

[4] *luna*] etc. add. D.

[5] Sanctus Germanus. in marg A.B.D.

[6] *LVIII.*] corr. LIX.

[7] *Hic*] natione. D.

[8] *XVIII.*] 28. B.D.

[9] Here in marg. A.B.D. is the author's mark.

[10] *papa.*] Partially erased in A.

[11] *Apostoli*] om. D.

[12] *LIX.*] 60. D.

[13] *sine*] sub. B.D.

A.D. 578. Eodem [1] tempore Longobardi Romam obsiderunt, eam vastantes ferro et igne. Tunc inundaverunt tantæ aquæ [2] quod communiter dicebatur secundum diluvium affuisse.

[A.D.]586. Hoc anno [3] in Constantinopolim Gregorius compilavit libros Moralium super Job.

Inundation of the Tiber. Tiberis fluvius ex inundatione in tantum erupit, ut supra muros urbis Romæ ingrediens et egrediens magnam partem regionis occupavit et vastavit, secum trahens innumeram multitudinem animalium submersorum et maxime serpentium, cum uno ingenti dracone;
[A.D.]591. quæ bestiæ ita putrefactæ sunt et aer ita corruptus [4] de eorum fœtore quod maxima mortalitas hominum subsecuta est, ita ut in urbe Romana multæ mansiones vacuæ relinquerentur; ex qua clade papa moriebatur.

[A.D.]590. A monster. Hoc [5] anno in Italia mulier peperit monstrum, puerum non habentem oculos neque palpebras, manus nec pedes; a lumbis erat ei ut cauda piscis.

Cap. LXXII.

S. Gregory the Great. A.D. 590. Gregorius I., a Petro LX.[6] Hic vocatur Magnus Gregorius, natione Romanus, ex patre Gordiano, sedit annos XIII.,[7] menses VI., dies X.; et cessavit menses V., dies XVI. Hic Divinarum Scripturarum doctor soler-
His works. tissimus, et inquisitor mansuetus. Hic composuit homilias XL., etiam Job, Ezechiel, Registrum Pastorale, Dialogum, et multa alia bona fecit. Hic de domo propria fecit monasterium. Merito vocatur Angelus qui vitam in terris duxit cœlestem. Hic [8] ordinavit

---

[1] *Eodem*] Eo. B.D.

[2] *aquæ.*] Interlined in A.

[3] Morales. in marg. A.B.D.

[4] *ita corruptus*] incorruptus. B.

[5] Here in marg. A.D. is the author's mark.

[6] *LX.*] 61. D.

[7] *XIII.*] 30. B.

[8] De stationibus. in marg. A.B.D.

stationes in civitate[1] Romana in diebus Quadragesimæ in peccatorum omnium remissionem. Et ne erroris antiqui semen de cætero pullularet, imaginibus dæmonum capita et membra generaliter fecit amputari, ut per hoc extirpata radice hæreticæ pravitatis palma ecclesiasticæ veritatis plenius exaltetur. Hic addidit in missa: "Diesque nostros in tua pace disponas," etc. usque: "Grege numerari." Hic ordinavit missas celebrari super Apostolorum corpora in altaribus posita. Hic constituit litaniam septenam (propter pestem inguinariam quæ tunc[2] populo Romano accidebat; quia tunc obierunt subito in sternutando, in oscitando. Exinde inolevit quod quando quis sternutaret, qui proximus fuerat diceret: Deus te adjuvet, quod usque hodie usitatur; et si oscitaret crucem ori suo imprimeret[3]) ad differentiam VII. graduum hominum; gradus disponendo[4] sub hac forma. In primo loco posuit omnem clerum. In secundo abbates cum monachis. In tertio abbatissæ[5] cum eorum monialibus.[6] In quarto omnes A.D. 590.

The Great Litany.

[1] *civitate*] urbe. D.

[2] *tunc*] om. D.

[3] *propter pestem .... ori suo imprimeret.*] Added in a foot-note in A. and referred to its place in the text by an asterisk. It forms part of the text in B.D. In marg. A. just opposite the asterisk in the text, and referred to the same place by another mark, there is a note by a later hand:—*Ab isto loco omnia ista deficiunt;* and at the bottom of the page in the margin, just above the foot-note, are the words, *Usque ejus libertati*, with a cross, which is repeated between the words *ejus* and *libertati*, which commence the next page of A. This note undoubtedly refers to the MS. Hale. 73, designated in this edition by the letter E.; for, on examining the corresponding passage in that MS. we find that the whole of the passage commencing, *Ad differentiam* VII. *graduum*, and ending: *Et maxime*, is wanting and has been supplied in the same hand as the text of E. in a foot-note. If the scribe of E. transcribed from A. the omission is easily explained. After copying the foot-note at the bottom of the page of A. into his own text, he simply forgot to turn back to the asterisk in the text of A., and passed on to the top of the next page.

[4] *disponendo*] disposuit. D.

[5] *abbatissæ*] abbatissas. B.D.

[6] *monialibus*] sanctimonialibus. D.

A.D. 590. infantes sive innocentes. In V. omnes laicos cujuscumque conditionis. In sexto omnes viduæ[1] et continentes. In septimo omnes conjugatæ[2] mares et fœminæ.[3] Hic primus omnium paparum in literis suis, "Servus servorum Dei," titulum inscripsit.

Hic enim licet vita et scientia clarus emicuit, multos tamen post mortem habuit detractores, adeo ut propter illius detestationem et memoriæ dilectionem
[A.D.]625. omnes libri sui comburi debebant, nisi Petrus ejus diaconus per Spiritum Sanctum, quem in specie columbæ viderat super ipsum sedisse, et per ipsum libros suos scripsisse, et vitæ suæ terminum in pulpito asseruisse,[4] omnia acta sua igne consumi deberent.

[A.D.]625. Consecration of Paulinus. Hoc[5] anno Paulinus a Justo archiepiscopo Cantuariæ genti Northamhimbrorum ordinatur antistes.

Baptism of Eanfled, A.D. 626. Eodem anno Eanfled filia regis Edwini cum XII. puellis suis in vigilia Pentecostes baptizata est.

[A.D.]627. and of Eadwine. Edwyn[6] pater ejus in Pascha sequenti baptizatur.

Cap. LXXIII.

Sabinian. A.D. 604. SAVINIANIUS I., a Petro LXI.[7] Hic[8] Romanus sedit annum I., menses V.; et cessavit menses XI. Hic constituit ut horæ diei per ecclesias pulsarentur. Hic cum eleemosinam quam Gregorius pauperibus ordinavit derogaret, et maxime ejus libertati[9] egenis manus

---

[1] *viduæ*] viduas. B.D.

[2] *conjugatæ*] conjugatos. B.D.

[3] *fœminæ*] fœminas. B.D. In marg. A.D., opposite the words, *In primo*, etc., are written in Roman or Arabic numerals, 1, 2, etc.

[4] A letter has been erased at the end of this word in A.

[5] Paulinus. in marg. D.

[6] *Edwyn.*] Written upon an erasure in A.

[7] *LXI.*] 62. D.

[8] *Hic*] natione. D.

[9] *ejus libertati.*] These words in the text of E. follow immediately upon the words, *letaniam septenam*, referred to above, the whole of the intermediate portion of A. being supplied in a foot-note in E.

adjutrices subtraheret, sanctus Gregorius ter per visum ipsum redarguens, et quarto cum se nollet corrigere, in capite percussit; quo tactu evigilans, vexatus in capite expiravit. [A.D.]606.

Hoc anno Eadbald rex Cantuariorum occisus est.[1] [A.D.]642. Death of Eadbald.

Hoc anno[2] sanctus Oswaldus rex martyrizatur in partibus Northamhimbrorum. [A.D.]643. Death of Oswald.

Hoc anno Orientales Saxones ad Christum conversi sunt sub rege Saberto et antistite Mellito[3] tertio ab Augustino. [A.D.]644. Conversion of the East Saxons.

Cap. LXXIV.

Bonefacius III., a Petro lxii.,[4] natione Romæ, sedit menses[5] viii., dies xxvii. Hic constituit ut nitidus pannus super altare poneretur. [A.D.]607. Boniface III. A.D. 606 or 607.

Hoc anno[6] Oswyn rex occisus est in partibus Boreæ, et sepultus est in Northumbria in quadam abbatia vocabulo Tynmouth. Et eodem anno Aidanus episcopus mortuus est apud Lyndifarnum, cujus animam sanctus Cutbertus adolescens vidit in cœlum deferri nocte qua obiit. Qui Cuthbertus post fuit episcopus. [A.D.]651. Death of Oswyn of Deira. Death of S. Aidan, bishop of Lindisfarne. S.Cuthbert.

Cap. LXXV.

Bonefacius IIII., a Petro lxiii.,[7] natione Marsorum de civitate Valeria, ex patre Johanne medico, sedit annos vi., menses viii., dies xxv.; et cessavit menses vii., et[8] dies xxiii. Hic obtinuit a Phoca im- Boniface IV. A.D. 607 or 608.

[1] *occisus est*] occiditur. D.

[2] Oswaldus rex. in marg. A.B. Oswaldus. in marg. D. with the author's mark in marg. A.B.D.

[3] The date is erroneous, as Mellitus died in A.D. 624.

[4] *lxii.*] 63. D.

[5] *menses*] annis. B.

[6] Here follows the author's mark in marg. A.D.

[7] *lxiii.*] 64. D.

[8] *et*] om. D.

A.D. 608. peratore ut ecclesia Beati Petri Apostoli esset caput omnium mundi ecclesiarum, quia ecclesia Constantinopolitana prius mater dicebatur.

[A.D.]613. Hoc anno ab imperatore Phoca templum quod vocatur Pantheon impetravit, de quo ecclesiam hoc modo construxit. Romani principes cum universo orbi dominarentur, quoddam templum magnum condiderunt, in cujus medio idolum Romæ principale statuerunt, cæterarum provinciarum simulacra per circuitum posuerunt, idolum Romæ rectis vultibus semper intuentes.[1] Quando enim aliqua provincia erga Romam rebellaret, continuo, ut aiunt, arte magica illius provinciæ idolum Romanorum idolo posteriora sua volvebat, innuens quod ab ejus dominio recessisset. Romani videntes aversionem idoli ad illam statim provinciam cujus erat idolum exercitum copiosum dirigebant, et illam[2]
[A.D.]613. ad dominium Romanum revocabant: sed quia omnia idola stationem in illo templo habere non poterant, unum maximum templum in honorem deorum omnium erexerunt et illud Pantheon vocaverunt et in honorem Cybeles[3] matris deorum omnium et Neptuni dei marini. Denique Romani pinnam æream mira sculptura fabricatam et deauratam eidem templo superposuerunt. Aiunt quoque plurimi quod in hac pinna
Johannes Beleth. A.D. omnes provinciæ Romæ subditæ fuerant fabricatæ, ita ut quicunque Romam ivisset versus quo sua provincia esset, sive bona sive mala, libatis diis in illa pinna videre potuisset.

Tempore Phocæ imperatoris, cum jam Roma Christianitatem accepisset, Bonefacius papa IIII. a Magno Gregorio circa annos Domini DCXIII. prædictum templum a Phoca Cæsare impetravit; qui omnium idolorum eliminata spurcitia, ipsum templum IIII. Idus Maii in

---

[1] *intuentes*] intuentia. B.D. Panteon. in marg. A.D.

[2] *illam*] illum. B.

[3] *Cybeles*] Sibillis. A.B.D.

honorem Beatæ Mariæ et Omnium Martyrum consecravit, et locum Sanctæ Mariæ ad Martyres appellavit, quod nunc Sancta Maria Rotunda vocitatur; nondum enim Confessorum solemnia agebantur. Sed quia ad hoc festum magna populi multitudo confluebat, et propter defectum victualium solemnitati festi vacare[1] non poterant, quidam papa, Gregorius nomine, hoc festum in Kalendis Novembris instituit, quando major victualium et vindemiarum copia abundavit. Ille vero papa per universum mundum hunc diem in honorem Dei et Sanctæ Mariæ matris ejus et Omnium Sanctorum celebrari præcepit, et in die sequenti commemoratio[2] fieri omnium fidelium defunctorum et[3] ubi colebatur multitudo idolorum, ibi devote coleretur multitudo sanctorum. A.D. 608.

CAP. LXXVI.

DEUSDEDITUS I., a Petro LXIIII., natione Romanus,[4] ex patre Stephano subdiacono, sedit annos III., dies XX., et cessavit episcopatus mense I., et[5] dies XVI. Hic osculavit quendam leprosum, qui statim nutu divino a lepra mundatus est. S. Deusdeditus. A.D. 614 or 615. [A.D.]616.

CAP. LXXVII.

BONEFACIUS V., a Petro LXV.,[6] natione Campanus, sedit annos V., dies XIII. Hic constituit ut sacrilegi excommunicarentur, et ut acolytus reliquias martyrum non audeat levare. Sepultus est ad Sanctum Petrum. Boniface V. A.D. 617 or 618. [A.D.]621.

---

[1] *vacare*] vocare. D.
[2] *commemoratio*] commemorationem. B.D.
[3] *et*] ut. D.
[4] *natione Romanus*] om. B.
[5] *et*] om. B.
[6] *LXV.*] 66. D.

Cap. LXXVIII.

Honorius I. A.D. 625. Honorius I., a Petro lxvi.[1] natione Campanus, ex patre Motorsi, sedit annos xii., menses xi., dies xvii., et cessavit per mensem et dimidium. Hic clerum salubriter erudivit. Hic largus fuit eleemosinarius. Hic multas ecclesias reparavit. Hujus[2] tempore Anastasius monachus de Persida,[3] natus et in Jerusalem baptizatus[4] et post monachus tonsoratus, inde a Saracenis martyrizatus obiit. Mox quidam dæmoniacus ejus tunica indutus statim curatus est; cujus corpus sanctum[5] Eraclius imperator, devictis Persis, Romam deducens, in monasterio Sancti Pauli ad aquas Salvias collocavit.

[A.D.]633. Hic Honorius ecclesiam Sancti Petri Apostoli tabulis æreis cooperuit. Hic fecit ecclesiam Sanctæ Agnetis, ubi requiescit. Hic etiam fecit ecclesias Beati Pancratii et Sanctorum iiii. coronatorum. Sepultus est in ecclesia Sancti Petri Apostoli.

Cap. LXXIX.

S. Severinus. A.D. 640. [A.D.]635. A. Severius I., a Petro lxvii.,[6] natione Romanus, ex patre Abieno, sedit anno i. et cessavit menses ii. et dimidium. Hic fuit sanctus et omnibus benignus, amator cleri et pauperum. Hic possessiones ecclesiarum ampliavit. Sepultus est ad Sanctum Petrum.

[A.D.]634. Death of Mahomet. A.D. 632. Hoc[7] anno Sanctus Audoenus ordinatur episcopus. Eodem anno nefandus Machometus obiit.

---

[1] *lxvi.*] 67. D.

[2] Here is the author's mark in marg. A.B.D.

[3] *Persida*] veniens et. add. D.

[4] *baptizatus*] est. add. D.

[5] *sanctum*] sanctus. B.D.

[6] *lxvii.*] 68. D.

[7] Audoenus. Machometus. in marg. A,D.

Cap. LXXX.

Johannes IV., natione Dalmatus, ex patre Venantio, sedit annum I., menses IX., dies XVIII.; et cessavit mensem I. et dies XIII. Hic de thesauris ecclesiæ multa millia hominum per Histriam et Dalmatiam a servitute Saracenorum redemit. Hic Anastasii et Vincentii martyrum et aliorum sanctorum reliquias, quorum[1] de Dalmatia et Histria adduci præceperat, juxta fontem Lateranensem in oratorio Sancti Johannis Evangelistæ recondidit. Hic sepultus est in ecclesia Sancti Petri. Hic a Petro LXVIII.[2]

John IV. A.D. 632.

[A.D.]637.

Cap. LXXXI.

Theodorus I., a Petro LXIX.,[3] natione Græcus, ex patre Theodoro, episcopo civitate[4] Jerusalem, sedit annos VI., menses V., dies VIII.; et cessavit dies LII. Hic[5] constituit benedictionem cerei in Sabbato Sancto Paschæ. Hic fecit librum pœnitentialem. Hujus tempore Paulus Constantinopolitanus episcopus, Pyrrhi successor in malis, non tantum vesana sua doctrina, sed et[6] aperta persecutione Catholicos cruciavit. Apocrypharios etiam Romæ, qui ad ejus correptionem missi fuerant, quosdam carceribus, alios verberibus affecit; unde ipsum et antecessorem suum papa damnavit. Hoc anno.[7]

Theodore I. A.D. 642.

[A.D.]644.

Paul II. patriarch of Constantinople. A.D. 639–641.

[A.D.]642. A.

[1] *quorum*] quas. B.D.
[2] *LXVIII.*] 69. D.
[3] *LXIX.*] 70. D.
[4] *civitate*] civitatis. B.D.
[5] De cereo Paschæ. in marg. A.D.
[6] *et*] om. D.
[7] *Hoc anno*] om. B.D. An erasure of several words follows in A.

Cap. LXXXII.

S. Martin. A.D. 649

Martinus I., a Petro LXX.,[1] de civitate Tardetina,[2] provincia Tusciæ, sedit annos VI., mensem I., dies XXVI.; et cessavit III. hebdomadas. Hic dum missam celebraret, spatarius Olympii missus ad ipsum[3] occidendum, qui levando gladium statim cæcus factus est. Hic excommunicavit Paulum episcopum prædictum, falsi nominis patriarcham; propter quod Constantinus impe-
[A.D.]652. rator Paulum Constantinopolim evocavit, et inde papa in exilium missus, feliciter migravit ad Dominum; cujus festum celebratur in crastino Sancti Martini Turonensis episcopi.

[A.D.]651. S. Benedict Biscop founds a monastery at Durham.

Hoc[4] anno Benedictus Bisscoph fecit monasterium Dunelmiæ, juxta vadum Wyri fluminis; cujus alumnus fuit Beda presbyter.

Cap. LXXXIII.

[A.D.]657. S. Eugenius I. A.D. 654.

Eugenius I., a Petro LXXI.,[5] natione Romæ,[6] de regione Aventina, clericus a cunabulis, ex patre Susuriano, sedit annos II., menses VIII., dies XXII.; et cessavit mensem I., et III. hebdomadas. Hic in omnibus fuit benignus, atque maximæ sanctitatis. Hic sepelitur ad Sanctum Petrum.

---

[1] *LXX.*] 6x. A. 71. D.

[2] *Tardetina*] Tardestina. B.

[3] *missus ad ipsum*] missus est ad eum. B.

[4] Dunelmia. with the author's mark in marg. A.D.

[5] *LXXI.*] 72. D.

[6] *natione Romæ*] nac. Ro. B. natione Romanus. D.

Cap. LXXXIV.

Vitalianus I., a Petro lxxii.,[1] natione Signetum, Campaniæ provinciæ, ex patre Anastasio, sedit annos xiiii., menses vi.; et cessavit menses ii., dies xiii. Hic cantum Romanum composuit, et organo concordavit. Hic fecit Theodorum, natione Græcum, archiepiscopum Cantuariæ. Hic vii. a Beato Augustino, ut Beda testatur in Gestis Pontificum Anglorum, xxii. annos sedem Cantuariæ occupasse,[2] et primus omnium pontificum Cantuariæ vigorem pontificalem in tota Britannia exercuisse. Vitalian. A.D. 657. [A.D.]671. Theodorus, Archbishop of Canterbury. A.D. 668.

Hoc anno obiit Sanctus Wandragesilus abbas. [A.D.]665.

Hoc anno Sanctus Leodegarius episcopus occiditur sub Ebronio proconsule. [A.D.]666. Martyrdom of S. Leger. A.D. 678.

Eodem anno Constantinus imperator occiditur in balneo a suis apud Siciliam. Assassination of Constans II. A.D. 668.

Cap. LXXXV.

Deodatus I., natione Romæ,[3] et monacho,[4] ex patre Jobiniano, a Petro lxxiii., sedit annos iiii., menses ii., dies v.; et cessavit menses iiii., et dies xv. Hic tantæ benignitatis fuit ut omnem hominem sibi advenientem dimitteret consolatum. Adeodatus. A.D. 672.

Hoc anno translatum est corpus Sancti Benedicti de Monte Cassiano ad cœnobium Floriacensem[5] in Aurelianensi diœcesi. [A.D.]674.

Eo tempore regnum[6] Siciliæ a Saracenis devastatur. [A.D.]675.

Hoc anno datum fuit[7] Sancto Aldelmo situm mo- [A.D.]675.

---

[1] *lxxii.*] 73. D., and similarly of succeeding numbers.

[2] *occupasse*] occupavit. B.D.

[3] *natione Romæ*] nac. Ro. B. natione Romanus. D.

[4] *monacho*] monachus. B.D.

[5] *Floriacensem*] Floriacense. B.

[6] *regnum*] regimen. B.

[7] *fuit*] est. D. Aldelmus. in marg. A. Sanctus Aldelmus. in marg. D.

A.D. 675. The site of the Abbey of Malmesbury granted to S. Aldhelm.

nasterii Malmesburiæ ab Eleutherio archiepiscopo Westsaxoniæ,[1] regnante in Anglia rege Osredo. Ante illud tempus XVII. annis obiit Meldulfus[2] magister et instructor Sancti Aldelmi.

Cap. LXXXVI.

[A.D.]676. Domnus I.

Donus I., a Petro LXXIIII., natione Romæ,[3] ex patre Mauricio, sedit annum I., menses V., dies X.; et cessavit menses II., et dies XV. Hic ornavit illum locum ante[4] basilicam Sancti Petri qui dicitur Paradisus.

[A.D.]680. Death of S. Hilda, Abbess of Whitby.

Hoc anno[5] Sancta Hylda abbatissa obiit, apud Stranehaluy,[6] quæ nunc vocatur Whitebi, ordinis nigrorum monachorum Sancti Benedicti, in Britannia Majori, in pago Eboracensi; tunc autem fuere sanctimoniales.

Cap. LXXXVII.

Agathon. A.D. 678 or 679. [A.D.]681.

Agatho I., a Petro LXXV., natione Siculus, sedit annos II., menses VI., dies III.; et cessavit anno I., menses VII. Hic osculavit[7] leprosum, et osculo ipsum mundavit.

Eo tempore ecclesia Ravennata quamdiu[8] contra sedem Apostolicam rebellata ad pacem rediit.

---

[1] *Westsaxoniæ*] Westsaxonum. D.

[2] Meldulfus. in marg. A.D.

[3] *natione Romæ*] nac. Ro. B. natione Romanus. D. Here in marg. D. is the author's mark.

[4] *locum ante.*] Written upon an erasure in B.

[5] Sancta Hilda. in marg. A.D. in rubric in A. Here in A. is the author's mark.

[6] *Stranehaluy*] Streaneshalch (Whitby).

[7] *osculavit*] osculabatur. B. osculatur. D.

[8] *quamdiu*] diu. D. The author's mark in marg. A.D.

Cap. LXXXVIII.

Leo II., a Petro LXXVI., natione Siculus, ex patre Paulo, sedit menses X., dies XVII.; et cessavit menses XI., dies XXII. Hic constituit dicto Agnus Dei pacem dare Christianis.[1] Hic præcepit ut nullus archiepiscopus consecrandus aliquid solveret pro pallio. Hic ad Sanctum Petrum sepelitur. S. Leo II. A.D. 682. [A.D.]684.

Cap. LXXXIX.

Benedictus II., a Petro LXXVII., natione Romæ,[2] ex patre Johanne, sedit menses X., dies XII.; et cessavit menses II., et[3] dies XV. Hic ab imperatore factus est papa; cujus nomen et vita simul concordabant, et merito, ut dicitur. [A.D.]685. Benedict II. A.D. 684.

Cap. XC.

Johannes V., a Petro LXXVIII., natione Syrus, ex civitate[4] Antiochena, de[5] patre Habundo[6] sedit menses II., dies X.; et cessavit dies II. Hic sepultus est ad Sanctum Petrum. [A.D.]686. John V. A.D. 685 or 686.

Cap. XCI.

Ceno I., a Petro LXXIX., natione Romæ,[7] de regione Cælii Montis, ex patre Benedicto, sedit menses XI., [A.D.]688. A. Conon. A.D. 686.

---

[1] *Christianis*] omnibus. præm. D. De pace. in marg. B.

[2] *natione Romæ*] nac. Ro. B. natione Romanus. D.

[3] *et*] om. D.

[4] *civitate*] patre. B.

[5] *de*] ex. D.

[6] *de patre Habundo*] om. B.

[7] *natione Romæ*] nac. Ro. B. natione Romanus. D.

[A.D.] 688. D. dies IX., et cessavit mensem I., et dies XVIII. Iste, vitæ commendabilis, sepultus est ad Sanctum Petrum. Tres papæ annumerantur in ista pagina, quorum primus a Petro LXXX.,[1] secundus et tertius a Petro LXXXI.[2]

Cap. XCII.

Sergius I. A.D. 687. [A.D.] 698. A.

Sergius I., a Petro LXXXII.,[3] natione Syrus, de regione Antiochiæ, ex patre Tyberio, sedit annos IX., menses VIII., dies XIII.; et cessavit mense I., dies XX. Hic constituit Agnus Dei[4] ter cantari in missa, in fractione corporis Domini. Hic, Deo sibi revelante in sacrario Sancti Petri, invenit crucem argenteam in loco obscuro, multæ annositatis, ita ut argentum non appareret, multis tamen lapidibus pretiosis perornatam; in qua cruce portio ineffabilis Crucis Dominicæ interius reposita fuit, quæ usque nunc in die Sanctæ Crucis a populo[5] adoratur. Hic corpus primi Leonis, Deo revelante, sibi[6] transtulit.

The foundation of the monastery of Malmesbury.

Hic Sergius concessit exemptionem monasterii Malmesburiæ Sancto Adelmo anno episcopatus sui VI., et confirmavit omnes libertates illius monasterii, unde de prima hujus creatione dicunt quidam tale fuisse principium:

Fuit[7] in partibus Scotiæ quidam monachus, nomine Meildulf, qui in patria propria a prædonibus et latronibus ita fatigatus[8] quod vix vitam posset[9] deducere. Ille[10] vero sciens ipsummet[11] ibidem non multum[12]

---

[1] *LXXX.*] 710. A.D.

[2] *LXXXI.*] 711. A.D.

[3] *LXXXII.*] 712. A. 81. D.

[4] Agnus Dei terties. in marg. A. De Agnus Dei. in marg. B.

[5] *a populo*] om. B.D.

[6] *sibi*] om. D.

[7] De prima creatione cœnobii Malmesburiæ. in marg. A.B.D.

[8] *fatigatus*] est. add. B.D.

[9] *posset*] potuisset. B.

[10] *Ille*] Ipse. B.

[11] *sciens ipsummet*] videns se. D.

[12] *multum*] longo tempore. D. Meildulf. in marg. A.D.

durare, fugam iniit, iter arripit,[1] et Angliam usque pervenit. Hic patriam circuiens, cogitans ubi Deus pro eo disponeret, moram tandem cœpit sub castello de Bladon, quod Saxonice vocabatur Ingelbourne-castel; quod castellum constructum fuit a quodam rege Britannico, a Bruto XVIII.,[2] nomine Dunwallo, cognomento Molmuncius,[3] ante Incarnationem ad annos DCXLII. Civitas quondam ibi fuerat quæ penitus destructa fuit[4] ab alienigenis, castellum se munitum custodivit, quod per multum tempus post Incarnationem stetit sine habitatione propinqua. Regia habitatio et ejus manerium, tam Paganorum quam Christianorum, fuit apud Kairdureburgh, quod nunc dicitur Brukeburgh,[5] vel aliter dicitur Brokenbern.[6]

Eremicola prædictus, nomine Meldulf,[7] locum eremites[8] sibi elegit sub castro, qui[9] locum a castellanis petiit et obtinuit; non enim ibi erat magna hominum frequentatio.

Hic cum sibi deficerent necessaria, scholares sibi collegit in discipulatum, ut eorum liberalitate tenuitatem victus emendaret. In brevi enim tempore scholares rudimenta erudientes, in exiguum conventum coaluere.[10] Horum enim exemplo et consortio Aldhelmus informatus, ad plenum liberales artes plenitudini scientiæ adjecit: quas ut medullitus hauriret, Canciæ adiit, et ad pedes Adriani philosophi, qui postea archiepiscopus factus fuit, per tempus aliquot studuit, et post Meldunum repedavit, et in consortio Meildulfi cum discipulis suis monachus tonsus est. Cas-

[1] *arripit*] arripuit. B.D.

[2] A blank appears to have been originally left for this numeral in A.

[3] *Molmuncius*] Molmuncio. D.

[4] *fuit*] fuerit. B.

[5] *Brukeburgh*] Brokenburgh. D. Brokenbern. in marg. A.D.

[6] *Brokenbern*] Brukenburn. D.

[7] *Meldulf*] Meildulf. D.

[8] *eremites*] eremi. B.D.

[9] *qui*] quem. B.D.

[10] *coaluere*] convaluere. B.

A.D. 687. tellum vero prænominatum tunc fuit in dominio episcopi Eleutherii qui dominabatur in tota West-Saxonia, qui dedit situm monasterii, quod nunc vocatur Malmesburia, Sancto Adelmo cum baculo pastorali.

Eleutherius episcopus. A. Quod a pueritia in Meldunensi cœnobio fuerit Aldhelmus alitus[1] et doctus, Eleutherius episcopus West-Saxonum insinuat in privilegiis quibus eidem Aldhelmo contulit, et in cartis cum abbatia et situ monasterii.

Sergius papa. A.D. Quod Meildulf fuit primus omnium hominum religiosorum qui cœnobium apud Malmesburiam ordinaverat, tunc[2] enim vocabatur Ingelbourne Castel, Sergius papa proximus prænominatus in privilegio quod Sancto Aldhelmo contulit, satis declarat.

Beda, A.D. Quod Aldhelmus fuit sub disciplina Meildulfi, et ejus alumnus, Beda[3] in chronicis suis satis declarat.

Sergius papa. A. Quod cœnobium fuerat[4] fabricatum a Beato Meildulfo in honorem Apostolorum Petri et Pauli, Sergius papa in privilegiis datis Sancto Aldhelmo satis declarat.

Abbas Farricius Abendoniæ. A. Quod doctrina et scientia Sancti Aldhelmi per universum mundum ubi cultus Christianitatis colebatur magnifice demonstrant ejus epistolæ missæ studentibus Bononiæ, Coloniæ, Parisius, Montipessulano, et cæteris partibus forinsecis, ut in vita sua aperte declaratur.

Abbas Farricius Abendoniæ. D. Willielmus Malmesburiæ. A.D. Quod quidam abbas Abbendoniæ Farricius nomine vitam suam descripserat, et historiam de eo ediderat, sed postea, quia rude compositum fuerat, Willielmus Malmesburiæ monachus et præcentor, modo decenti et ornato stilo totam vitam suam investigavit, et composuit, de pueritia, de juventute, de senectute, de

---

[1] *alitus*] altus. B.
[2] *tunc*] quod. præm. D.
[3] *Beda*] presbyter. add. B.
[4] *fuerat*] fuit. D.

monachatu, de[1] episcopatu, de obitu, de miraculis ante obitum et post, per insinuationem librorum Bedæ presbyteri, modo debito et competenti sufficienter ordinavit. A.D. 687.

Migravitque[2] idem sanctus vir ad Dominum anno Incarnationis Dominicæ DCCIX. et in capella quam ipse construxerat suo[3] vivente in honorem Dei et Sancti Michaelis, ut prius elegerat, a Beato Egwino est sepultus, ante Inam regem annos XVIII., ante Bedam cessit annos XXV. Baculum pastorale datum ab Eleutherio episcopo XXXII.[4] annis sustinuit. Baculum episcopatus datum a Brithwaldo archiepiscopo annis IIII., sustinuit, et in quinto anno obiit. Nam omnes annos ætatis suæ nulla scriptura misit in calculum, sed est conjectura non fallax grandævum fuisse sanctum virum.

Death of S. Aldhelm. A.D. 709.

Hoc anno obiit Sanctus Vulfridus Eboracensis archiepiscopus, et est sepultus apud Ripon in eodem diœcesi.

[A.D.]690. Death of S. Wilfrid, Archbp. of York. A.D. 705.

Hoc anno Sanctus Lambertus martyrizatur, episcopus Vercellensis: occisus fuit per ministros regis Pippini, quia regem de fornicatione increpabat.

[A.D.]691. Martyrdom of S. Lambert.

Hoc anno Sanctus Egidius claruit in Francia.

[A.D.]697. S. Giles.

Translatus autem fuit Sanctus Aldhelmus in prima translatione sua a Beato Dunstano archiepiscopo Cantuariæ anno sepulturæ ejus[5] XCII. Post per multos

The translations of S. Aldhelm.

---

[1] *de*] et. B.

[2] De morte Sancti Aldhelmi. in marg. A.D. The dates in the text are concordant, if Beda died in A.D. 736.

[3] *suo*] se. B.D.

[4] *xxxii.*] An *i* has been erased at the end of this numeral in A.

[5] *ejus*] suæ. B. There is an obvious error here, for 709 + 92 = 801, and S. Dunstan was not translated from London to Canterbury until A.D. 959, and died in A.D. 988. To bring the first translation of S. Aldhelm, therefore, within the limits of S. Dunstan's archiepiscopate, some number from 250 to 279, both inclusive, must be substituted for 92 in the text. The mistake appears to have arisen from misconstruction of a passage in the Vita Aldhelmi of William of Malmesbury, the source

A.D. 686. annos, circiter ducentos, assumptus fuit de feretro, et propter metum Danorum et barbarorum absconsus in domo capitulari, et post cursum annorum iterum levatus et in dextra parte summi altaris cum cineribus cæterorum Sanctorum collocatus [1] per annos CCLXXIX. post obitum ejus; ab Incarnatione Domini M.XLIX.; post adventum Normannorum in Angliam XIII.[2]

Translatus est II. post absconsionem a venerabili episcopo Sarum Osmundo [3] nomine ab abbate Gloucestriæ nomine Serlo, ministrante abbate Malmesburiæ, nomine Warino, anno supradicto. Prima fuit translatio regnante in Anglia Rege Edwio [4] et Sancto Dunstano patrocinante. Vita Sancti Aldhelmi et Gesta Regum Anglorum dicunt Sanctum Aldhelmum nepotem fuisse Regis Yni.

[A.D.]677. Death of S. Ouen. A.D. 683? Hoc anno Sanctus Audoenus nonagenarius migravit ad Dominum, IX. kalendarum Septembris, die Dominica, et sepelitur in ecclesia Rotomagensi ubi fuit præsul.

Dicunt quidam moniales fuisse habitantes juxta castellum de Yngelbourne, in quadam villula, nomine Ylanburk, Saxonice vero Burthton,[5] quæ tota die fue-

---

from which our author has taken this short memoir. The passage in question gives the date of the second translation by Osmund, Bishop of Salisbury :—*Facta est autem hæc secunda translatio postquam a Beato Dunstano reconditus fuerat anno XCII.; i.e.*, "this second translation was made in the 92nd year after he had been buried by S. Dunstan,' not, as in the text, "after he had been buried by S. Dunstan in the 92nd year [of his sepulture]." See Anglia Sacra, II., p. 41. This would give A.D. 986 as the date of the first translation, which is within S. Dunstan's archiepiscopate.

[1] *collocatus*] est. præm. B.D.

[2] Nota. in marg. A. There is again an error here, for 709 + 279 = 988, and not 1049, and A.D. 1049 was certainly not 13 years after A.D. 1066. In the Vita Aldhelmi (Anglia Sacra, II., p. 41), the date is *Post transitum ejus* [*sc. Aldhelmi*] *CCCLXIX. ab Incarnatione Domini MLXXVIII., post odventum Normannorum XIII.* Our author must have compiled from a corrupt MS. of William of Malmesbury's work.

[3] *Osmundo*] Bishop of Salisbury from A.D. 1078 to A.D. 1099.

[4] *Edwio*] Edwyno. D.

[5] *Burthton*] Burchton. B. Burththon. D.

rant stuprati [1] a castellanis, et ideo archiepiscopus Saxonum illas omnino evellebat. Fuerunt quoque [2] sub obedientia abbatis Dinoot, qui in diversis locis bis mille monachos rexit, viventes more monachorum in Monte Nitrio [3] in Græcia. Creditur moniales morasse ubi nunc sit [4] hospitale leprosorum juxta pontem. Castellum fuit constructum post conditionem urbis Romæ anno CCLXXIIII. Inde ab urbe condita ad Christum anni DCCXV. Inde a prima conditione castri Malmesburiæ usque ad Christum anni DLXXXXVI. Tempore Regis Edwi [5] monasterium fuit desolatum a monachis per plura tempora.

A.D. 686.

Date of the building of the castle at Malmesbury.

Cap. XCIII.

Leo III., a Petro LXXXIII.,[6] natione Romæ, ex patre Nicholao, sedit annos II., menses XI. Hic per patricium Romanorum factus est papa, et propter hoc in catalogo Romanorum pontificum in plerisque chronicis non ponitur, sed sequens Leo intitulatur in decretis.

[A.D.]701. Leo.

Cap. XCIV.

Johannes VI., a Petro LXXXIIII.,[7] sedit annos III., menses II., dies XXIII., et cessavit mensem I. et dies XIX. Hic natione Græcus, ex patre Patrono. Hic martyrizatur et sepelitur ad catacumbas ad Sanctum Sebastianum.

John VI. A.D. 701.

---

[1] *stuprati*] stupratæ. D.
[2] *quoque*] que. B.
[3] *Nitrio*] Vitrio. B.
[4] *sit*] fit. B.
[5] *Edwi*] Edwyni. B.D. De castello primo condito. Gildas. in marg. A.D.
[6] *LXXXIII.*] 70·13. A.
[7] *LXXXIIII.*] 70·14. A.

A.D. 690. [A.D.] 702.[1] Hoc anno Theodorus archiepiscopus Dorobornіæ obiit.

[A.D.] 704.[2] Abdication of Aethilred of Mercia. Hoc anno Eldred rex Britannicus, postquam XXX. annos regnaverat, monachus factus est, et regnum Conredo tradidit.

Death of Alhfrith of Northumbria. [A.D.] 705. A. Hoc anno Alfrid Rex Northumbrorum obiit.

CAP. XCV.

Sisinnius. [A.D.] 708. A. SISINIUS[3] papa I., a Petro LXXXV., natione Romæ,[4] ex patre Tresmundo, sedit dies XX.; et cessavit menses II. Hujus tempore magnum schisma fuit in civitate Romana inter cleros[5] et laicos, et multæ tribulationes quotidie pullulabant.

[A.D.] 709. Coenraed of Mercia goes to Rome. Hoc anno Rex Merciorum Conred, postquam V. annos regnum rexit Britannicum Merciorum, Romam perægre proficiscebat.

[A.D.] 711[6] Hoc anno quidam rex Britannicus, nomine Bethfrid, cum Pictis pugnavit in Borea et obtinuit victoriam.[7]

[A.D.] 709. Death of S. Aldhelm. Hoc anno Sanctus Aldhelmus obiit episcopus.

CAP. XCVI.

Constantine. A.D. 708. CONSTANTINUS I., a Petro LXXXVI., natione Syrus, ex patre Johanne, sedit annos VII., dies XV.; et cessavit dies XL. Hunc Justinianus imperator ad se venire fecit Constantinopolim, qui ipsum solemniter accipiens et cum in die Dominica missam in ecclesia Sanctæ Sophiæ celebraret, imperator rogavit communionem et accepit; [A.D.] 715. papa vero vultum in terram[8] projiciens ut

---

[1] 702] 700·2. A.

[2] 704] 700·4. A.

[3] John VII. is omitted here and placed after Constantine.

[4] *natione Romæ*] nac. Ro. B.

[5] *cleros*] clericos. D.

[6] 711] 7011. A.

[7] *victoriam*] om. A.

[8] *terram*] terra. B.

Dominum pro peccatis suis exoraret, rogavit ab Imperatore omnia privilegia Romanæ Ecclesiæ renovanda, qui[1] statim ab imperatore obtinuit. A.D. 708.

Sub[2] hoc pontifice duo reges Angliæ Romam veniunt;[3] ibique monachi tonsi sunt: nomina regum, Eldred et Conred. Aethilred and Coenraed of Mercia enter the monastic life.

Cap. XCVII.

Johannes VII., a Petro lxxxv., natione Romæ, ex patre Gregorio, sedit annos ii., menses vii., dies xvii. Hic fuit eruditus scientia et facundus eloquentia. Hic fecit oratorium Sanctæ Mariæ, matris Domini, intra ecclesiam Sancti Petri Apostoli; cujus parietes roseo opere depinxit, ibique ante altare jacet sepultus. Iste proximus fuit ante Sisinnium. John VII. A.D. 705.

Cap. XCVIII.

Gregorius II., a Petro lxxxvii., natione Syrus, ex patre Johanne, sedit annos xvi., menses viii., dies xx.: et cessavit dies xxxv. S. Gregory II. A.D. 715.

Hic feriam quintam in Quadragesima[4] pèr totam Christianitatem jejunari præcepit. Hujus tempore gentem Germanorum Bonefacius episcopus ad Christum convertit. Eodem[5] tempore Petronax, civis Brixianus, divino instinctu, et animatus hortatu Gregorii papæ Sancti Benedicti cœnobium apud Castrum Cassinum reædificavit, quod plusquam c. annis a tempore primo Longobardorum fuerat desolatum. Dicunt quidam quod Sanctus Egidius, natione Græcus, tunc venit in provinciam.

---

[1] *qui*] quæ. D.

[2] Reges facti sunt monachi. in marg. A.B.D.

[3] *veniunt*] venerunt. D.

[4] *Quadragesima*] tota. præm. B.

[5] *Eodem*] Eo. B.

A.D. 717. Death of S.Ecguuine, bishop of Worcester. Hoc anno [1] Sanctus Egwinus Wigorniæ episcopus migravit ad Dominum. Hic sepelivit Sanctum Aldhelmum in capella Sancti Michaelis, ubi elegit. Eg-
[A.D.]718. winus vero sepultus est apud Euesham.

Hic papa Gregorius prædictum Bonefacium a Britannia venientem episcopum consecravit, qui post factus est archiepiscopus Maguntinus. Hic cum in Phrygia [2] prædicaret martyrio coronatur, et ad Vuldenum cœnobium, quod ipse construxerat, sepultus est.

[A.D.]731. Hic papa præcepit imperatori Constantinopolitano [3] ut repararet imagines Crucifixi et Beatæ Mariæ Virginis et aliorum sanctorum quas comburi fecerat; qui omnino renuit; pro quo [4] papa ipsum excommunicavit. Papa, distributis rebus suis monasteriis et pauperibus, finem fecit laudabilem, et sepultus est ad Sanctum Petrum.

CAP. XCIX.

Gregory III. A.D. 731. GREGORIUS III., a Petro LXXXVIII., natione Romæ,[5] ex patre Marcello, sedit annos X., menses VIII., dies XXIIII.; et cessavit dies IX. Hic addidit in missa: "Quorum solemnitas in conspectu gloriæ tuæ celebratur trium."[6] Et fecit totam Italiam recedere ab hæresi Leonis Augusti, qui fecit eos imagines adorare, et pro diis colere.

Hoc anno Hildebrandus Longobardorum rex Romam
[A.D.]735 obsedit. Hic papa cum imperatorem Leonem vidisset incorrigibilem de reparatione imaginum Christi et sanctorum, ipsum excommunicavit, et Romam, Italiam, et totam Hesperiam ab ejus dominio recedere fecit. Syno-

[1] Sanctus Egwinus. in marg. A. Egwinus. in marg. D

[2] *Phrygia*] al. Phrisia.

[3] De reparatione imaginum. in marg. B.

[4] *quo*] quare. D.

[5] *Romæ*] Romanus. B.

[6] *trium*] t'ū. A. Perhaps a mistake for *terrarum*. The words are: *celebratur in toto orbe terrarum.*

dum quoque mille episcoporum Romæ celebrando, venerationem sanctarum[1] imaginum[2] confirmavit, violatores earum in Dei[3] contemptum et[4] sanctorum excommunicavit. Roma a Longobardis obsessa, hic missit ad Karolum patrem Pippini navigio, rogans ut Sanctum Petrum et ejus civitatem ab illa obsidione defenderet; qui votum papæ statim adimplevit.

A.D. 731. Council of Rome.

Rome being besieged by Luitprand, Gregory sends for assistance to Charles Martel.

Papa iste archiepiscopum Viennæ constituit, et dicitur Vienna quasi Bienna, id est, biennio constructa, vel Vienna quasi via Jehennæ;[5] unde dicunt quidam quod prope illam civitatem est quidam puteus qui recto tramite tendit ad Jehennam.[6]

[A.D.]741.

Hoc anno Venerabilis Beda, monachus Dunelmiæ et doctor egregius, VII. kalendas Julii, anno ætatis suæ LIX.[7] obiit.

[A.D.]734. Death of Beda. A.D. 735.

Hoc anno Sancta Frideswida Oxoniæ obiit; cujus corpus ibidem quiescit in quodam cœnobio canonicorum, cujus pater vocabatur Didamus.

[A.D.]737. Death of S. Frideswida.

Hoc anno monasterium Winchelcumbiæ constructum est a quodam rege Merciorum, nomine Kenulfo, patre Sancti Kenelmi.

[A.D.]738[8] Coenuulf of Mercia founds a monastery at Winchelcumb.

CAP. C.

ZAKARIAS I., a Petro LXXXIX., natione Græcus, ex patre Policranio, sedit annos X., menses II., dies XV.; et cessavit dies XII. Hic dialogorum libros de Græco in Latinum transtulit. Karolum Magnum[9] fratrem

Zachary. A.D. 741.

[A.D.]751.

---

[1] *sanctarum*] sanctorum. B.

[2] *imaginum*] Interlined in A.

[3] *Dei*] om. B.D.

[4] *et*] om. B.D. que. add. B. Quod imagines debent venerari. in marg. A.D.

[5] *Jehennæ*] Gehennæ. B.

[6] *Jehennam*] Gehennam. B.

[7] *LIX.*] 49. B. De morte Bedæ. in marg. B.

[8] This date is erroneous, as Coenuulf of Mercia died in A.D. 821, and could hardly, therefore, have founded a monastery 83 years before.

[9] *Karolum Magnum*] corr. Karolomannum. De rege monacho. in marg. B.

A.D. 741. Pippini ex rege fecit clericum, qui paulo post tonsus est monachus in monasterio Cassiensi, quod multis muneribus ditavit, cum privilegio Sedis Apostolicæ.

Ratchis, king of the Lombards, enters the monastic life.

Hic [1] etiam papa tonsoravit Erachim regem Longobardorum in monachum, relictis uxore et liberis. Eo tempore corpus Beatæ Mariæ Magdalenæ a Gerardo comite Burgundiæ Verzerliacum [2] est translatum, licet scribant quidam quod apud Ephesum quiescat, alii in Italia in insula lacus Sanctæ Christinæ.

[A.D.] 745. An earthquake in Italy.

Hoc [3] anno terræ motus factus est in Italia, quo urbes subversæ sunt; aliæ a montanis ad loca campestria cum muris et mansionibus integre subvecta [4] ad sex miliaria a propriis locis distantia.

Cap. CI.

Stephen II. A.D. 752.

Stephanus II., a Petro xc., natione Romæ, ex patre Constantino, sedit annos v. tres hebdomadas; et cessavit mensem i., dies v. Hic ob infestationem Arstulphi regis Longobardorum Franciam adiit, et Pippinum in regem Francorum unxit, cui Franciam venienti Pippinus in pedes occurrit ad tria miliaria, et papam [5] per frænum deducens [6] ad suum palatium debitum servitium papæ ministrando. Hic [7] anno pontificatus sui ultimo Romanum imperium a Græcis transtulit in Germanos. In personam magnifici regis Karoli tunc in juvenili ætate constituto [8] de qua translatione tangit decretale [10] titulo: Venerabilem.

He anoints Pepin king of the Franks.

[A.D.] 756 [9]

[1] Reges facti sunt monachi. in marg. A.D.

[2] *Verzerliacum*] Verselliacum. D.

[3] Terræ motus. in marg. D.

[4] *subvecta*] subvectæ sunt. D.

[5] *Franciam . . . et papam*] om. B. The first and last words of the sentence are directly under one another in successive lines in A.

[6] *deducens*] deduxit. B.D.

[7] De translatione imperii . . Germanos. in marg. B., in a smaller hand than that of the text.

[8] *constituto*] constituti. B. the last *i* being written on an erasure.

[9] 756] dcclvi. A.; an *x* having been erased between *l*. and *v*.

[10] *decretale*] decretal'. A. decretalis. B.D.

Cap. CII.

Paulus I., a Petro xci., natione Romæ, ex patre Constantino, sedit annos x., mensem i.; et cessavit anno i., mense[1] i. Hic constituit divina officia ante sextam in Quadragesima celebrari. Iste transtulit corpus Beatæ[2] Petronillæ Virginis filiæ Beati Petri Apostoli cum titulo quem Petrus scripserat, scilicet: Aureæ Petronillæ dilectæ filiæ meæ, et in sarcophago pretioso reposuit. Iste fuit mansuetus et pius. Iste cum parva sua familia nocturnis horis cellas infirmorum, pauperum, incarceratorum visitabat, eis necessaria ministrando, viduis ac pupillis ac omnibus egenis opem ferebat. Hic propter æstivum calorem apud Sanctum Paulum morabatur, ibique moritur et sepelitur; sed paulo post a Romanis cum honore ad Sanctum Petrum ducitur[3] et tumulatur.

S. Paul I. A.D. 757.

[A.D.]766.

Hoc anno Sanctus Gengulfus de Burgundia natus in Francia fontem emit et in Burgundiam[4] exire[5] imperavit. Hic, tertio anno elapso, cum uxorem propter adulterium dimisisset, a clerico adultero occiditur; sed[6] cum uxor ejus ipsum audivit miracula facientem, dixit: Si Gengulfus miracula faciat, anus meus cantabit. Quod mox completum est, nam semper cum loquebatur anus ejus tonabat.

[A.D.]763. S. Gengulf is murdered. A.D. 760.

Cap. CIII.

Constantinus II., a Petro xcii., natione Romæ, sedit annum i., mensem i. Ex laico hic subito factus

Constantine. Antipope. A.D. 767.

---

[1] *mense*] et. præm. D.

[2] *Beatæ*] Sanctæ. D. Sancta Petronilla. in marg. A.

[3] *ducitur*] deducitur. D.

[4] *Burgundiam*] Burgundia. B.

[5] *exire*] ire. D.

[6] Martinus. Ridiculum. in marg. A.D. Miraculum de Gengulfo. in marg. B.

A.D. 767. est clericus, et statim presbyter. Hic tyrannica ambitione papatum invasit, in magnum scandalum Deo et Ecclesiæ. Hic consilio fidelium ab ecclesia deturbatur et oculis privatur; ejus mors non recolitur.

[A.D.]757. A. The first organ in France. Hoc anno Constantinus rex Græcorum misit regi Franciæ Pippino cantum organicum, quod perprius ibi non fuerat auditum.

Cap. CIV.

Stephen III. A.D. 768. Stephanus III., a Petro xciii., natione Siculus, ex patre Olivo, sedit annos iii., menses v., dies xxviii.; et cessavit episcopatus[1] dies viii. Hic ex Gallia et[2] [A.D.]768. Italia et Roma convocato[3] synodo, omnia a prædecessore suo Constantino statuta vel ordinata revocavit, præter baptismum et chrisma, et omnes per ipsum ordinatos degradavit.

Cap. CV.

Adrian I. A.D. 772. Adrianus I., a Petro xciii., natione Romæ, ex patre Theodoro, de regione Viæ Latæ, sedit annos xxiii., menses x., dies xviii.; et cessavit dies iii. Hujus precibus Karolus Pippini filius obsidebat Desiderius, King of the Lombards, conquered by Charlemagne. A.D. 774. Longobardos in Papia. Ibi cepit regem Desiderium et ejus uxorem, quos captivos duxit in Franciam, et veniens Romam reddidit omnia quæ pater ejus Pippinus dederat Beato Petro, adjunctoque ei ducatu Spoletano et Boneventano, et ob hoc patricius[4] Romæ est effectus. Hic reparavit muros et turres civitatis Romæ. Hic portas æreas majores dedit Beato Petro.

[1] *episcopatus*] om. B.D.
[2] *et*] om. D.
[3] *convocato*] convocata. B.D.
[4] *patricius*] patronus. B.D.

Eo tempore celebrata est sancta synodus VII. Romæ ccc. episcoporum in præsentia Karoli Magni;[1] in qua synodo papa et clerus vis[2] eligendi Pontificem et sedem Apostolicam ordinandi concesserunt Karolo. Quicquid[3] igitur Longobardi a retroactis temporibus a Romanis abstulerant, totum restitui jussit et de cætero non habuerunt regem Longobardi, Karolo in tota Italia dominante. A.D. 772.

Hujus tempore[4] floruit Albinus, qui et Alquinus. Hic fuit Karoli eruditor. Hic genere Anglicus, ingenio clarus; de eo Karolus didicit omnes artes liberales, præcipue in physica pollebat et morum honestate clarebat. Cui etiam Karolus commisit monasterium Sancti Martini regendum; nam monachi prædictæ[5] religionis Domini[6] obliti adeo defluxerant, quod sericis induti vestibus et deauratis calceamentis incedebant, carnis omnino oblectamentis indulgendo; unde[7] uno monacho vigilante de nocte duo Angeli dormitorium intrantes, omnes monachos præter illum vigilantem extinxerunt, qui ne cum sociis[8] interimeretur vix ab Angelis obtinuit spatium pœnitendi. Hujus vero cœnobii post hoc factum fuit[9] Alquinus abbas, et[10] in omni sanctitate informator, et post laudabilem vitam ibidem doctor egregius tumulatur. Hic papa multas ecclesias tam infra urbem quam extra reparavit; verum etiam et muros urbis Romæ qui diruti exstiterant a fundamento renovavit. Hic sepultus fuit ad Sanctum Petrum.

Alcuin, preceptor to Charlemagne. A.D. 781–790.

[A.D.]792.

---

[1] De potestate Karoli eligendi papam. in marg. B.

[2] *vis*] vim. B.D. In A. a misreading of *jus*.

[3] *Quicquid*] Quæcumque. B.

[4] De Alquino. in marg. B. Alquinus. in marg. D.

[5] *predicta*] predicti. B.

[6] *Domini*] Deum. B.

[7] Nota. in marg. A.D.

[8] *sociis*] suis. præm. D.

[9] *factum fuit*] factus fuit. B. factus est. D.

[10] *et*] om. B.

[A.D.]789.[1] Hoc anno delata sunt ossa Sancti Cypriani a Carthagine ad ecclesiam Beati[2] Johannis Baptistæ in Lugduno.

Cap. CVI.

Leo III. A.D. 795. Leo IIII., a Petro xcv., natione Romæ, ex patre Azulpho, sedit annos xx,, menses v., dies xvi.; et cessavit dies iii. Hic dum quadam die pergeret in die Sancti Marci cum litaniis quas constituerat ante Ascensionem Domini[3] ad Sanctum Petrum captus et cæcatus est, et lingua ejus præcisa; sed et Deus ei

[A.D.]817. reddidit visum et loquelam. Inde conquestus est Karolo regi Francorum, qui de inimicis suis ipsum vindicavit. Papa vero de criminibus sibi illatis honorifice se purgavit; paulo post imperium suscepit Romanum. Hic fecit porticum Sancti Petri qui adhuc dicitur civitas Leonina et muro eam cinxit, propter incursum Saracenorum.

Hic[4] papa letanias sic instituit ut clerus et populus in feria ii. ab ecclesia Sanctæ Mariæ ad Præsepe pergant cum hymnis et canticis ad ecclesiam Sancti Salvatoris quæ dicitur Constantiana; feria iii. ab ecclesia Sanctæ Sabinæ ad Sanctum Paulum; feria iiii. ab ecclesia Jerusalem ad Sanctum Laurentium foris muros.

[A.D.]796. Hoc anno cometes apparuit in luna ad[5] modum crucis.

---

[1] 789]. Originally 749 in A., the 4 having been converted into an 8 by the addition of a loop.

[2] *Beati*] Sancti. D.

[3] *Domini*] Sancti. B.

[4] De letaniis. in marg. A.B.

[5] *ad*] in. D.

Cap. CVII.

Stephanus IIII., sedit menses VII., dies XVIII., a Petro XCVI., natione Romæ, ex patre Juliano. Hic Gallias veniens ab imperatore Lodowico honorifice susceptus est. Hic plures captivos in Francia redemit, et cum rediret Romam diem clausit extremum. Hic sepelitur ad Sanctum Petrum.

Stephen IV. A.D. 816.

[A.D.] 817.

Cap. CVIII.

Paschalis I., a Petro XCVII., natione Romæ, ex patre Martino, sedit annos VII., dies XVII.; et cessavit dies XVIII. Hic corpus Sanctæ Ceciliæ, ipsa eidem revelante, et corpus Beati Tyburtii et Valeriani, et Sancti Urbani papæ de cœmeterio ubi erant reconditi, manu propria elevans intra urbem in ecclesia[1] Beatæ Ceciliæ honorifice collocavit. Hic ecclesiam Sanctæ Praxedis fecit cœnobium Græcorum monachorum, et innumera corpora sanctorum ex cœmeteriis colligens ibidem honorifice recondidit. Hic ante introitum ad corpus Sancti Petri altare condidit, et in eo corpora Sanctorum Sixti et Primi recondidit.[2]

S. Paschal I. A.D. 817.

[A.D.] 824.

Hoc[3] anno Rabanus abbas in Germania doctor eximius librum de Cruce condidit: cujus discipulus fuit Strabus poeta famosus.[4]

[A.D.] 819. Rabanus Maurus "de Cruce Christi."

Hoc[5] anno fames valida fuit per universum mundum.

[A.D.] 822. A famine.

[1] *in ecclesia*] intra ecclesiam. B. infra ecclesiam. D.

[2] *recondidit*] honorifice. præm. B.

[3] Rabanus. in marg. A.D. De Rabano. in marg. B.

[4] *famosus*] om. D.

[5] De fame. in marg. B.

Cap. CIX.

Eugenius II. A.D. 824. [A.D.]828. Eugenius II., a Petro xcviii., natione Romæ, sedit annos iii., menses ii., ex patre Bonomundo. Hic per laicos Romanos primo cæcatus, post martyrizatus et in ecclesia Sancti Petri sepultus.[1] Hic primo Sanctæ Sabinæ cardinalis presbyter existens, illam ecclesiam tiburtino[2] argenteo super altare, et pictura solemni decoravit.

Cap. CX.

Valentine. A.D. 827. Valentinus I., a Petro xcix., natione Romæ,[3] sedit dies xl.; et cessavit dies iii. Hic natione Romæ, cujus pater fuit[4] senator.

[A.D.]826. Battle of Ellendune. A.D. 824. Hoc anno fuit bellum in Britannia Majori apud Ellendone[5] inter Britones et Saxones. Circa illud tempus delata sunt ossa sanctorum[6] martyrum Tiburtii, Ypoliti[7] de Roma ad Sanctum Dionysium juxta Parisienses.

Cap. CXI.

Gregory IV. A.D. 827. Gregorius IIII., a Petro c., natione Romæ, ex patre Johanne, sedit annos xvi.[8] Hic ecclesiam Sancti Johannis prostravit, et a fundamento novis fabricis ædificavit. Ex assensu Lodowici imperatoris, et cc.

---

[1] *sepultus*] est. præm. B.D.

[2] *tiburtino*] al. thibureo: cyburio.

[3] *natione Romæ*] om. B.

[4] *fuit*] om. B.

[5] *Ellendone*] Ellendon̄. A.B. Ellendonū. D. Bellum inter Britones et Saxones. in marg. E.

[6] *sanctorum*] sc̄o. A.

[7] *Ypoliti*] et. præm. B.

[8] *xvi.*] 26. D.

episcoporum hic instituit festum Omnium Sanctorum kalendis Novembris in Francia et Germania celebrari, quod faciebant Romani ex institutione Bonefacii papæ. A.D. 827.

Hoc anno quidam scelerati de Roma miserunt ad Soldanum Babiloniæ, ut Romam veniens totam Italiam possideret. Tandem veniens[1] cum tanta Saracenorum multitudine quod terram[2] repleverunt ut locustæ; qui Romam obsidentes, civitatem Leoninam intraverunt. Inde ecclesiam Sancti Petri spoliaverunt et eam stabulum equorum fecerunt, et non solum civitas illa sed omnis Tuscia in servitutem redigitur.[3] Tandem ad rogatum Gregorii papæ Gwido marchio cum Lumbardis, et Ludowicus cum Gallicis, cum magno dolore et[4] multorum Christianorum sanguinis effusione, vix a patria fugati sunt. [A.D.]830. Advance of the Saracens on Rome. [A.D.]84

Eo tempore Saraceni Apuliam et Siciliam penitus devastaverunt.

Hic corpora Sanctorum Sebastiani, Gorgonii, et Tiburtii, ex cœmeteriis in quibus ante jacuerant, ad ecclesiam Sancti Petri Apostoli perduxit.

Hoc anno in Britannia Majori regnavit rex Ethulfus. [A.D.]837.

Hoc anno obiit Lodowicus rex Francorum. [A.D.]839. Death of Louis I.

CAP. CXII.

SERGIUS II., a Petro CI., natione Romæ, ex patre Sergio, sedit annos III., menses II., dies XV.; et cessavit dies XV. Hic vocabatur Os Porci, unde de cætero omnes papæ proprium nomen mutaverunt.[5] Iste coronavit Lotharium in imperatorem. Sepultus est in Vaticano. Sergius II. A.D. 844. [A.D.]847.

---

[1] *veniens*] venit. B.D.

[2] *terram*] totam. pram. B.D.

[3] *redigitur*]. The last syllable has been erased in A.

[4] *et*] om. B.D.

[5] De mutatione nominis Papæ. in marg. B.

Cap. CXIII.

Leo IV. A.D. 847. [A.D.]848[1] A.

LEO V., a Petro CII., natione Romæ, ex patre Dunaldo, sedit annos VIII., menses IIII., dies VI.; et cessavit dies VI.

Aetheluulf goes to Rome. A.D. 855. Peter's pence.

Hoc anno Athulfus rex Britannicus cum primus fuit qui monarchiam Angliæ tenuit, devotionis causa Romam adiit, et ibi papæ de Angliæ annuum tributum obtulit, de qualibet domo denarium; quod usque hodie vocatur: Petris Peni,[2] hoc est, denarium[3] Sancti Petri; quod usque hodie perseverat. [A.D.]855. Hic[4] a Sergio papa fuit factus presbyter cardinalis ad titulum, Quatuor Coronatorum; quo Sergio mortuo, necdum sepulto, Leo a Romanis papa efficitur. Hic basilicas sanctorum, quas Saraceni destruxerant, reparavit. Hic cum Neapolitanis contra Paganos in mari pugnans orando istam collectam[5] composuit: "Deus, cujus dextera Beatum Petrum;" qui Saraceni omnes in mari Africano submersi fuerunt.[6] Hic cum perfecerat muros civitatis Leoninæ et serras portis apposuerat, orando fecit istam collectam:[7] "Deus, qui Beato Petro collatis[8] clavibus regni cœlestis." Hic circuitum quem Leo IIII. inceperat circa ecclesiam Sancti Petri infra V. annos perfecit. Sepultus est ad Sanctum Petrum; cujus festum agitur XVII. Kalendas Augusti.

Leo defeats the Saracens at the mouth of the Tiber. [A.D.]849.

[A.D.]852. Leo anoints Aelfred son of Aethelnulf.

Hoc anno hic papa coronavit Alfredum Athulfi regis filium in regem Britanniæ in civitate Romana.

[A.D.]869. Legends.

Hoc anno plures visiones in firmamento[9] visæ sunt ad magnum prognosticum et terrorem intuentibus.

---

[1] 848]. 888. D. The 4 was originally an 8 in, A. The date clearly belongs to the accession of Leo. De monarchia Angliæ. in marg. B.

[2] *Petris peni*] Petrys peny. B.D. Denarium Petri. in marg. A.D. Denarius Petri. in marg.

[3] *denarium*] denarius. B.

[4] *Hic*] sc. Leo.

[5] Nota. collecta. in marg. A.D.

[6] *fuerunt*] sunt. B.D.

[7] Collecta. in marg. A.D.

[8] *collatis*]. Interlined in B.

[9] *firmamento*]. The *men* interlined in A.

Cap. CXIV.

Johannes[1] VII., a Petro ciii., natione Maguntinus, sedit annos ii., menses v.; et cessavit dies x. Hic papa fuit fœmina, et in civitate Maguntia oriunda. Hæc a parentibus ad literas erudiendas tradita, et[2] ita scientias hauriebat, quod doctrix et philosopha vocabatur. Accidit autem et in communi agit, quod mulieres cum hominibus conversantes bene non possunt continere; nec et ipsa, quia quendam magistrum doctissimum amantissime diligebat.[3] Tandem magister ille cum illa amasia Romam pergentes,[4] amasiam suam in veste virili semper tegebat; sexum muliebrem semper celando, visebatur omnibus virum fuisse. Tot in urbe[5] morati sunt quod ad illam in omni scientia nullus posset comparari. Tandem a domino Papa Leone V. promotionem consequitur, cardinalis effectus. Leone discedente,[6] statim eligitur in papam. Qui[7] cum duos annos stetisset et paulo plus, ab antiquo amasio suo impraegnata est, quæ per processionem gradiens fœtum dimisit in eundo, et sic scelus ejus revelatum est, et ipsa[8] deposita est.

John VII.
Pope Joan.
[A.D.] 858.

Cap. CXV.

Benedictus III., a Petro ciiii., natione Romæ, sedit annos ii., menses v. Hic ex patre Patrodo, Hic constituit ut clerici ordinate incederent et honeste.

[A.D.] 859.
Benedict III.
A.D. 855.

---

[1] De papa que fuit fœmina. in marg. A.D. De papa fœmina. in marg. B.,

[2] *et*] om. B.D.

[3] *diligebat*]. The *ge* interlined in A.

[4] *pergentes*] corr. pergens.

[5] *urbe*]. The *r* interlined in A.

[6] *discedente*] decedente. B., a long *s* having been evidently erased.

[7] *Qui*] Quæ. B.D.

[8] *ipsa*]. Written upon an erasure in A.

[A.D.]859. A severe frost. Hoc[1] anno incepit gelare II.[2] kalendarum Decembris, et finem fecit nonas Aprilis.

Paul. PAULUS, a Petro CV., cujus historia non scribitur.

[A.D.]862. S. Swithin dies. Hoc[3] anno Sanctus Swithinus obiit, et Wyntoniæ sepelitur.

[A.D.]866. A murrain. Hoc anno pestis animalium fit per totum[4] mundum.

[A.D.]869. A famine. Hoc anno fames et mortalitas hominum fit.

[A.D.]870. Martyrdom of Eadmund king of East Anglia. Hoc anno Sanctus Edmundus martyrizatur.

STEPHANUS V., a Petro CVI.

CAP. CXVI.

Nicholas I. A.D. 858. NICHOLAUS I., natione Romæ, ex patre Theodoro, a Petro CVII., sedit annos IX., menses II., dies XX. Hic post Magnum Gregorium fuit sanctissimus; vix aliquis in sede pontificali fuit illi comparandus; cujus ordinationem Lodowicus imperator sua præsentia roboravit.

[A.D.]874. A great storm at Cologne. Hoc[5] anno Coloniæ orta tempestate sævissima, populo ad basilicam[6] Sancti Petri confugiente, subito fulmen ad instar ignei draconis de cœlo cecidit, scindens basilicam, et tres homines in diversis locis occidit, sex semivivos relinquens.

[A.D.]874. S. Cyril, monk, brings the body of S. Clement to Rome. Hoc anno Sanctus Cyrillus omnium Sclavorum apostolus[7] corpus Sancti Clementis papæ a Cersone, ubi in Mare Ponticum projectum fuerat, exsiccato mari corpus auferens Romam deportavit, quod per papam et Romanos in ecclesia Sancti Clementis fuit sepultum, ubi et ipse Sanctus Cyrillus, paucis diebus expletis,

---

[1] Here in A.D. is the author's mark.

[2] *II.*] p[i] die. B. The first word, probably the commencement of *prima*, terminates a line.

[3] De Sancto Swythino. in marg. B.

[4] *totum*] universum. D.

[5] Mirabile. in marg. A.D.

[6] *basilicam*] ecclesiam. B.D.

[7] *apostolus*] episcopus. B.

defunctus sepelitur. Nicholaus sepelitur ad Sanctum [A.D.]877.
Petrum, et cessavit episcopatus annis VIII.

CAP. CXVII.

ADRIANUS II., a Petro CVIII., natione Romæ, ex Adrian II.
patre Talato episcopo, sedit annos V. Adhuc[1] Lotharius, A.D. 876.
quem Nicolaus papa pro adulterio excommunicaverat, Romam venit ut se excusaret; qui dum pro offensione innocentiæ suæ ad communionem corporis et sanguinis Domini tam ipse quam optimates sui per papam [A.D.]882.
invitati fuissent, omnes, quia indigne perceperunt, ipso anno mortui sunt. Rex vero redeundo Placentiæ moritur.

CAP. CXVIII.

JOHANNES VIII., a Petro CIX., sedit annos X. Hic John VIII.
unxit Karolum filium regis Lodowici in imperatorem. A.D. 872.
Eo tempore Saraceni per Italiam discurrentes ecclesiam Sancti Benedicti in Monte Cassino destruxerunt. Johannes diaconus ecclesiæ Romanæ vitam primi Johannes Diaconus writes a life of Gregory the Great.
Gregorii in quatuor libellis descripsit. Hic tradidit venerabili viro Ansegiso Senonensi archiepiscopo caput Sancti Gregorii, et brachium Leonis papæ, quas venerandas reliquias Senonis in ecclesia Petri cum magna [A.D.]899.
veneratione collocavit.

CAP. CXIX.

MARTINUS II., a Petro CX.[2] sedit anno uno, menses Marinus.
V.; et cessavit episcopatus[3] dies II. Hic Formosum A.D. 882.
Portuensem episcopum per prædecessorem suum degradatum[4] restituit.

[1] *Adhuc*] corr. Ad hunc.
[2] *cx.*] Written 10x. in A.
[3] *episcopatus*] om. B.D.
[4] *degradatum*] regradatum. D.

Cap. CXX.

[A.D.]903. Adrian III. A.D. 884.

Adrianus III., a Petro cxi., natione Romæ, ex patre Benedicto, sedit annum i., menses iii. Hic[1] instituit ne imperator intromitteret de electione papæ.

Cap. CXXI.

Stephen V. A.D. 885.

The Normans ravage France.

[A.D.]906. A. Legend.

Stephanus VI., a Petro cxii., natione Romæ, ex patre Adriano, de Via Lata sedit annos vi., dies ix.; et cessavit dies v. Hujus tempore Normanni, adjunctis sibi Dacis, totam Galliam fere vastaverunt; propter eorum timorem corpus Beati Martini de Turonia ad Altisiodorum est delatum, et in ecclesia Sancti Germani collocatum:[2] sed monachis Altisiodoræ et Turoniæ propter oblationes litigantibus, et Turoni[3] suo sancto miracula ascribentibus, pro determinatione litis, leprosum inter duo sancta corpora posuerunt; qui leprosus per medium corpus ex parte Martini curatur, ex parte Germani ut prius leprosus extiterat;[4] unde vox divina apparuit omnibus dicens: Non propter impotentiam Germani, sed quia hospitem susceptum honoravit, scilicet, Martinum.

[A.D.]905. A blight and famine.

Hoc anno vermes bidentati de aere ceciderunt, qui totam annonam Hiberniæ comederunt, unde fames valida secuta est.

Cap. CXXII.

Formosus I. A.D. 891.

Formosus I., a Petro cxiii., sedit annos v., et cessavit dies ii. Hic primo episcopus Portuensis, post

---

[1] De privatione imperatoris eligendi papam. in marg.. B.

[2] *collocatum*] est. præm. D.

[3] *Turoni*] Turonis. B.

[4] *extiterat*] institerat. B.

factus papa, ecclesiam Sancti Petri mira[1] pictura renovavit. Hic a facie papæ Johannis fugiens, episcopatum Portuensem reliquit, et post cum revocatus esset redire nollet, anathematizatus est. Inde in Galliam ad papam Johannem veniens, ad statum laicalem degradatus est; insuper compulsus juravit, ut nec ad Romam nec ad episcopatum[2] ulterius accessurum.[3] Post a papa Martino successore Johannis invitus ad pristinum gradum est restitutus. Unde non solum Romam est reversus, sed etiam Romanum pontificatum adeptus est. [A.D.]911.

BONEFACIUS VI., a Petro CXIIII., sedit dies[4] XV.; natione Tuscus. Boniface VI. A.D. 896.

CAP. CXXIII.

STEPHANUS VI.,[5] a Petro CXV., natione Romæ, sedit annum I., menses III., dies III. Hic a Formoso papa[6] episcopus ordinatus est. Dicitur enim quod Aviginus ipsum Formosum prosecutus est, et omnes ordinationes illius irritas esse decrevit, et quod ipse corpus Formosi in concilio generali posuit indutum veste papali, et coram omnibus, vestibus sacris exutus, corpus induit veste laicali, et duobus digitis dextræ ipsius abscissis, in Tiberim corpus jactari præcepit. Stephen VI. A.D. 896.

ROMANUS I., a Petro CXVI., sedit menses III., dies XXII., natione Romæ.[7] Romanus I. A.D. 897.

THEODORUS I., a Petro CXVII., natione Romæ. Hic contra Stephanum papam insurgens et[8] omnes ordinationes a Formoso reconciliavit. Theodorus II. A.D. 898.

[1] *mira*] om. B.D.

[2] *episcopatum*] Bonefacium. præm. B., crossed out.

[3] *accessurum*] sc. præm. B. accederet. D.

[4] *dies*] annos. B.

[5] *VI.*] 7. B.D.

[6] *papa*] om. B.

[7] *natione Romæ*] om. B.

[8] *et*] om. B.D.

A.D. 898. Boniface VI. BONEFACIUS VI., a Petro CXVII.,[1] de quo nulla fit mentio.

CAP. CXXIV.

John IX. A.D. 898. JOHANNES IX., a Petro CXVIII., sedit annos II., dies XV. Hic pugnam fecit contra Romanos, ad Formosi ordinationem confirmandam. Council of Ravenna. A.D. 898. Hic synodum LXXIIII. episcoporum Ravennæ instituit, in quo cassantur[2] omnia Stephani papæ facta contra Formosum, et Formosus confirmatur.

[A.D.]914. A. [A.D.]919. D. Benedict IV. A.D. 900. BENEDICTUS IIII., a Petro CXIX., natione Romæ, sedit annos III., menses II.; et cessavit dies VI.

Leo V. A.D. 903. LEO VI., a Petro CXX. Hic XL. die ordinationis suæ a quodam presbytero suo, nomine[3] Christoforo, captus est et in carcere detentus.

Christopher. A.D. 903. CRISTOFORUS I., a Petro CXXI., natione Romæ, sedit menses VII. Hic de papatu ejectus tanquam invasor, factus est monachus.

CAP. CXXV.

Sergius III. A.D. 904. SERGIUS IIII., a Petro CXXII., natione Romæ, ex patre Benedicto, sedit annos[4] VII., menses III., dies XVI.; et cessavit episcopatus dies VIII. Hic Sergius diaconus per papam Formosum reprobatus a papatu, tandem auxilio Francorum freto[5] factus est papa, Cristoforum invasorem papatus incarcerans, et in [A.D.]921. ultioni suæ repulsæ, Formosum de sepulchro extractum,

---

[1] *cxvii.*] 118. D., correctly: the succeeding numbers in the text of A being appropriately altered.

[2] *quo cassantur*] qua cassantur. B. qua cessantur. D.

[3] *nomine*] om. D.

[4] *annos*]. Written upon an erasure in B.

[5] *freto*] fretus. D.

et in sede papali sacerdotaliter indutum, decollari præcepit, et corpus in Tiberim jactari; omnes per Formosum ordinatos degradavit. Corpus a piscatoribus inventum et in basilicam Sancti Petri reportatum ab[1] quibusdam imaginibus in ecclesia adorari venerabiliter salutari in facie populi visum est.

Hoc anno obiit Willielmus dux Aquitaniæ, qui monasterium Clunacense[2] construxit. [A.D.]920.

Hoc anno Athelstanus rex regnare cœpit. [A.D.]924. Æthelstan.

ANASTASIUS III., a Petro CXXIII., sedit annos II., menses II.; et cessavit dies II. Anastasius III. A.D. 911.

LAUDO[3] I., a Petro CXXIIII., natione Romæ, sedit menses VI.; et cessavit episcopatus[4] dies XXXI. [A.D.] 928. Lando. A.D. 913 or 914.

CAP. CXXVI.

JOHANNES X., a Petro CXXV., natione.[5] Hic fuit filius Sergii papæ. Hic invasor ecclesiæ fuit. Episcopus fuit Raventinus,[6] et ab omni populo de episcopatu fuit expulsus. Hic cum Saracenis in Italia dominantibus congressus est, et obtinuit.[7] Hic cum Marchione Alberico intrans Apuliam apud Garilianum contra paganos durum bellum commisit et vicit; qui Romam rediens cum marchione, honorifice suscepti sunt.[8] Inde paulo post orta lite inter marchionem et Romanos, ab eis trucidatus est. Ungarii tempore hujus papæ singulis annis fines Romanorum devastavere.[9] Johannes papa a militibus Guidonis captus et in carcerem

John X. A.D. 914. [A.D.]930. The Hungarians ravage the Roman territory.

[1] *ab*] a. B.D.
[2] *Clunacense*] Cluniacense. B.D.
[3] *Laudo*] corr. Lando.
[4] *episcopatus*] om. D.
[5] *natione*] Ro. add. B.D.
[6] *Raventinus*] Ravent. A. Ravennensis. B.

[7] *obtinuit*] suppl. victoriam. prævaluit. D.
[8] *qui Romam . . . suscepti sunt*] om. D. The word *sunt* is immediately under *vicit* in A.
[9] *devastavere*] devastaverunt. B.D.

A.D. 928. John is strangled in prison. missus, superos ejus cervical impositus [1] strangulatus est, et in loco ejus alter Johannes subrogatus quasi idem foret; quia [2] male intravit, statim ejectus fuit,[3] ideo in catalogo pontificum non scribitur. Primus Johannes regnavit XIII. annos, menses II., dies III.

Eadmund I. reigns. [A.D.]940. Hoc anno regnare cœpit Edmundus frater Athelstani.

[A.D.]942. Leo VI. A.D. 928. LEO VII., a Petro CXXVI., natione Romæ, sedit menses VI., dies XV.; et cessavit dies II.

[A.D.]949. Stephen VII. A.D. 929. STEPHANUS VII., a Petro CXXVII., natione Romæ, sedit annos II., mensem I., dies XII.; et cessavit dies II.

CAP. CXXVII.

John XI. A.D. 931. JOHANNES XI., a Petro CXXVIII., natione Romæ, sedit annos IIII., menses X., dies XV.; et cessavit diem I.

Legend. [A.D.]951. Primo [4] pontificatus sui anno, in civitate Januensi, fons sanguinem largissime ebullivit; forte portendebat cladem futurum. Nam eodem anno Saraceni ab Affrica venientes illam civitatem ceperunt et hominibus utriusque sexus evacuatis, et thesauris asportatis incenderunt.

[A.D.]952. A monster. Hoc [5] anno monstrum in Wasconia natum fuit:[6] mulier duo habens capita, duo pectora, IIII. brachia, ab umbilico et sursum divisa, unum habens exitum; dormiente una, vigilabat altera. Tandem una mortua est,[7] illa quæ fuit a tergo, et altera duos annos super-

[1] *impositus*] impositum. B.D.
[2] *quia*] Et quia. B.D.
[3] *fuit*] est. B.D.
[4] Mirabile. in marg. A.D.
[5] Mirabile, with the author's mark. in marg. A.D. Monstrum, with the author's mark. in marg. B.
[6] *fuit*] est. B.
[7] W. MM. [Willielmus Malmesburiæ]. in marg. A.D.

vixit, tum propter fœtorem et propter ponderositatem altera mortua est. A.D. 931.

Leo VIII., a Petro CXXIX., natione Romæ, sedit annos III., menses VI., dies X.; et cessavit die uno. [A.D.]955. Leo VII. A.D. 936.

Cap. CXXVIII.

Stephanus VIII., a Petro CXXX., natione Germanus, sedit annos III., menses IIII., dies XV.; et cessavit dies X. Hic clam captus et in carcerem missus, inde a Romanis manibus suis mutilatus.[1] [A.D.] 958. Stephen VIII. A.D. 939.

Hoc anno Edgarus regnare cœpit. Eadgar.

Martinus III., a Petro CXXXI., natione Romæ, sedit annos III., menses VI., dies XIII.; et cessavit dies III. [A.D.]959. Martin III. A.D. 942.

Agapitus II., a Petro CXXXII., sedit annos VIII., menses VI., dies X.; et cessavit episcopatus[2] dies XII. [A.D.]964. Agapitus II. A.D. 946.

Cap. CXXIX.

Johannes XII., a Petro CXXXIII., natione Romæ, de regione Via Lata, sedit annos VII,, menses X., dies VI.;[3] et cessavit dies XII. Hic ex patre Alberico principe. Hic cum esset potens in urbe, vocatis nobilibus rogavit eos, tum propter metum tum propter amorem, et illos induxit[4] juramento constringendo ut, mortuo Agapito, filium suum Octovianum eligerent in papam; quod ad tempus ita factum est, et vocatus est Johannes. Hic fortis erat venator et totus lubricus; concubinas publice tenebat, propter quod quidam cardinalium et senatores Romanorum Ottoni principi Saxonum oc- John XII. A.D. 956. His vices.

---

[1] *mutilatus*] est. add. B.D.

[2] *episcopatus*] om. D.

[3] *vi.*] 5. B. 15. D. Perhaps *vi.* in A., but a smear partially rubbed out renders it difficult to decide whether the mark which follows the *v.* be an *i.* or a dot.

[4] *induxit*] indixit. B.

A.D. 956. culte conscripserunt, ut scandalo ecclesiæ compatiens esset, et[1] sine mora Romam properaret.

[A.D.]980. Hoc papa percipiens, Johanni diacono cardinali, tanquam hujus facti conscio, nasum abscidit. Et alteri Johanni sub diacono qui literas scripserat, manum amputari præcepit. Hic communi voto et cleri et populi ad correctionem admonitus et hic[2] inde nihil satisfaciens, per imperatorem et clerum et laicum[3] de papatu ejectus est. Et communi consensu[4] Leo in papam eligitur, qui non stetit[5] per sex menses.

He is deposed by a council.

Edward the martyr. [A.D.]975. Hoc[6] anno Sanctus Edwardus regnare cœpit in Anglia.

[A.D.]979. Assassinated. A.D. 978. Hoc anno martyrizatus fuit, et sepultus apud Warham; post[7] ad montem Petidur, quæ nunc Scaftonia dicitur.

Leo VIII. A.D. 963. Leo papa VI.,[8] a Petro CXXXIIII.

Benedict V. A.D. 964. [A.D.]989. Otho I. besieges Rome and captures Benedict V. who dies at Hamburg. A.D. 965. Benedictus papa[9] VI.,[10] a Petro CXXXV., sedit menses II., dies V.; et cessavit dies XX. Hic vivente Leone papa, a Romanis in papam eligitur, sed Ottone urbem obsidente, Benedictus imperatori Ottoni traditur, et Leo in statum pristinum subrogatur; Benedictus in quadam civitate Saxonica, nomine Hamburk, relegatur, et ibidem, morbo ingruente, moritur et sepelitur. Johannes papa prænominatus adulterio oblectatus sine pœnitentia subito moritur.

[A.D.]989. Death of S. Dunstan. Hoc anno obiit sanctus Dunstanus.

A.D. 988. Domnus II. uncertain. Donus II., a Petro CXXXVI., sedit annum I., menses VI.; et cessavit dies II.

Boniface VII. A.D. 974. Bonefacius VII., a Petro CXXXVII., sedit mensem I., dies XII.; et cessavit dies XX. Hunc Romani, suffo-

---

[1] *esset et*] om. D.

[2] *hic*] huic. B.

[3] *laicum*] laicos. D.

[4] *consensu*] assensu. D.

[5] *stetit*] nisi. add. B.

[6] De morte Sancti Edwardi. in marg. B.

[7] *post*] et. præm. B.

[8] *vi.*] This should be *ix.*, according to our author's numeration. John XIII. is omitted here. A.D. 965-972.

[9] *papa*] om. B.D.

[10] *vi.*] This should be *v.* See below, where the error is not maintained.

cato[1] Benedicto VI., papam fecerunt, qui post non [A.D.] 997. valens in urbe subsistere, depredata ecclesia Sancti Petri omnibus thesauris, et Constantinopolim cum magna ruina rediens, cum proficere non posset, Johanni diacono cardinali oculos eruit, et ipse demum subito miserabiliter[2] finivit.

Cap. CXXX.

Benedictus VII., a Petro cxxxviii., natione Romæ, Benedict VII. et tamen Romanos maxime infestabat. Hic sedit annos A.D. 974 viii., menses vi.; et cessavit dies v. Eo tempore fuit or 975. in Remensi ecclesia quidam[3] archiepiscopus vir honorabilis, Radulfus nomine, de[4] genealogia Karoli Magni, qui jam in regno Franciæ[5] regnare cessaverat, propagatus, quem[6] Hugo tunc rex Franciæ de alia prosapia genitus, in corde odium habens, convocatis episcopis, allegans ipsum illegitimum, deponi procuravit, Willielmum[7] monachum philosophum,[8] ut dicebatur, nigromanticum substituendo. Summus vero pontifex talia intelligens, legatum Remis commisit, et[9] concilio [A.D.] 976. convocato cleri et populi, Gilbertus deponitur, et Radulfus restituitur. Gilberto deposito, ad Ottonem imperatorem[10] se divertit, quem et ipse scientia prius erudierat; qui, nacta opportunitate, primo Ravennensem archiepiscopum, post Romanum pontificem, Diabolo instigante, fieri[11] procuravit; qui infra dictus est Silvester. Unde versus:[12]

Scandit in. R. Gilbertus ad. R. post papa vigens. R.

---

[1] *suffocato*] suffocati. B.

[2] *miserabiliter*] vitam. præm. B.D.

[3] *quidam*] om. D. The *dam* is interlined in A.

[4] *de*] om. B.D.

[5] *regno Franciæ*] Francia. D.

[6] *quem*] qm̄. A. quoniam. B

[7] *Willielmum*] al. Gilbertum.

[8] *philosophum*] phōfū. A. phoufum. B.

[9] *et*] om. B.

[10] *imperatorem*] om. D.

[11] *fieri*] se. præm. D.

[12] versus. in marg. A.D. in rubric in A.

[A.D] 995.[1] The see of Lindisfarne and body of S. Cuthbert removed to Durham. A.D. 875.

Hoc anno sedes Lindifarniæ, quod [2] nunc dicitur Halieland, est translata ad Dunelmiam cum corpore Sancti Cuthberti episcopi ejusdem loci, ubi hucusque sedes residet episcopalis.

[A.D.] 984.[3] John XIV. A.D. 983.

JOHANNES XIIII., a Petro CXXXIX., natione Romæ, sedit [4] menses VIII.; et cessavit dies X. Hic in castello Sancti Angeli ita fame afflictus [5] per IIII. menses, quod post nimia inedia obiit, sepultus est in Vaticano.

John XV. A.D. 985.

JOHANNES XV., a Petro CXL. sedit menses IIII.; et cessavit die I. Hic Romæ natus est.[6] Hic Johannes quondam dicebatur Gerbertus. De isto Johanne Willielmus Malmesburiensis [7] multa mirabilia enarrat.

John XVI. A.D. 985.

JOHANNES XVI.,[8] a Petro CXLI. natione Romæ, sedit annos X.[9] menses VII.[10] dies X.: et cessavit dies VI. Hic fuit in armis strenuus, et in scientia præclarus, nam plures [11] libros composuit. Hunc Crescentius patricius urbis in tantum prosequi cœpit, quod omnino ipsum oporteret [12] urbem relinquere, unde fugit in Tusciam. Cognito autem Crescentio quod papa post Ottonem misisset, ut in adjutorium papæ ad urbem veniret, misit nuncios ad papam, et veniente papa cum senatu ad pedes papæ se prostravit veniam postulando, sicque

[A.D.] 1000.

pace facta papa Romæ defunctus est.[13]

---

[1] 995. Written 99v. in A.

[2] *quod*] quæ. B.D. Sanctus Cuthbertus. in marg. A., in rubric.

[3] 984] DCCCCLXXXIII. A., the last unit having been more than three-quarters cut off in binding.

[4] *sedit*] et. præm. B.

[5] *afflictus*] est. add. B.D.

[6] *et cessavit . . . natus est*] om. D.B.

[7] Willielmus Malmesburiensis. in marg. A.D.

[8] *xvi.*] The *i.* partly erased.

[9] *x.*] 7. B.

[10] *vii.* 10. B.

[11] *plures*] multos. B.

[12] *oporteret*] oportebat. D.

[13] In A. John XV. is placed, by mistake, after John XVI.; but the letters *a* and *b* are written in marg. A., respectively, opposite the second and first. In D. they are restored to their correct order of succession.

Cap. CXXXI.

Gregorius V., a Petro cxlii., natione Saxonum, ex patre Ottone, sedit annos ii., menses v.; et cessavit dies xv. Hic prius Bruno nominatus est; cum esset consanguineus Ottonis[9] Tertii, ad instantiam imperatoris in papam est electus, sed post parum Crescentius[2] consul urbis Placentinum episcopum de legatione Constantinopolitana cum magna pecunia redeunte in papatum intrusit; sed pro hoc facto gravem ultionem recepit.[3] Gregory V. A.D. 996. [A.D.] 1010.

Hoc anno in Saxonia inauditum mirabile accidit in nocte Natalis Domini de ducentibus choræis[4] in hora missarum nocturnarum. [A.D.] 1005. Legend.

Johannes XVII., a Petro cxliii., natione Græcus, sedit menses x.; et cessavit dies xx.[5] Hic Placentinus episcopus, vivente papa Gregorio, per consulem urbis papatum habuit, sed parum post ab oculis privatur. John XVII. Antipope. A.D. 997.

Cap. CXXXII.

Silvester III., a Petro cxliiii., natione Gallicus, nomine Celestinus[6] sedit annos iiii., mensem i., dies viii. et cessavit dies xxiii. Hic obiit ad Sanctam Crucem in Jerusalem. Hic primo monachus in cœnobio Floriacensi, Aurelianensi diœcesi; sed, dimisso monasterio, homagium fecit Diabolo ut sibi ad votum omnia succederent, quod et Diabolus sibi promisit[8] adimplendum, Silvester II. A.D. 999. [A.D.] 1003.[8]

---

[1] *Ottonis*] Ottoni. B.D.

[2] *Crescentius*] Nessentius. B.; the *cr* in A. looks very like an *n*.

[3] *recepit*] accepit. B.

[4] *choræis*] choræas. B. Contra choræas tempore Divini servitii. infra l. iij. in marg. B.

[5] *xx.*] 2. D.

[6] *Celestinus*]. Written upon an erasure in A. al. Gilbertus.

[7] *promissit*] promiserat. D.

[8] This date is in Roman numerals in A., and is very difficult to read. It looks most like miii., with the first unit partly altered into an *x*. by the addition of strokes, in much blacker ink than the rest of the numeral.

A.D. 999. Legend. Iste servus Diaboli desideriis suis insistens frequenter loquebatur cum eo. Hic veniens in Hispaniam causa erudiendi, in tantum proficiebat in doctrina quod tota patria mirabatur. Discipulos habuit Ottonem imperatorem, et Robertum Franciæ regem; fecit enim multa bona dictamina.

Quæsivit tandem a Diabolo quod[1] deberet esse[2] beneficium suum supremum in hoc sæculo? Qui dedit responsum: Quod[3] beneficium populare. A quo[4] sciscitavit[5] per quantum tempus staret in papatu? Qui respondit: Quamdiu non celebraret in Jerusalem. Qui ultra modum gavisus, sperans se longo tempore vivere, sicut longe voluntatis fuit a peregrinatione civitatis Jerusalem.

Cum enim in Quadragesima ad ecclesiam quæ dicitur Jerusalem in Laterano celebraret, ex strepitu dæmonum sensit sibi mortem imminere;[6] licet enim sceleratissimus esset, de misericordia Dei non desperavit. Coram omnibus ingemuit, et peccatum suum patenter revelavit. Membra quæ Diabolo obsequia prostiterant tali forma dividendo:[7] manus quæ homagium fecerant præcidit et Diabolo jactavit, qui accipiens omnino dilaceravit;[8] pedes sibi ambulando, oculos illum videndo, et omnia cætera membra sibi ministrando erui fecit et sibi jactari, qui[9] statim in conspectu populi consumpti[10] sunt. Eodem die ipso in illa antiqua capella celebrando,[11] in aere in sublimi audivit magnum clangorem dæmoniorum vociferantium in his verbis:[12]

[1] *quod*]. The superior *i*, which distinguishes *quid*, from *quod* has been omitted in A. quid. D.
[2] *esse*] esset. D.
[3] *Quod*] om. D.
[4] *a quo*] om. B.D.
[5] *sciscitavit*] etiam. add. B.D.
[6] contra desperantes. in marg. B.
[7] *dividendo*] divisit. B.D.
[8] *dilaceravit*] delaceravit. B.D.
[9] *qui*] quæ. B.D.
[10] *consumpti*] consumpta. B.D.
[11] *celebrando*] celebrante. B.D.
[12] versus. in marg. A.B.D.

Tartare, pande sinum Roma monstrat avara supinum, A.D. 999.
Namque Celestinum, Tartare, pande sinum.

Papa vero de cantu illo admirans ac[1] tremens sciscitabatur a populo nomen capellæ; unde responsum est ei ab antiquo vocari Jerusalem, Qui statim cognovit illusionem dæmonum; finem fecit miserabilem et exitum bonum. Sepultusque est in ecclesia Lateranensi, et sepulchrum ejus literis aureis exaratum.[2]

JOHANNES XVIII., a Petro CXLV.; ejus genealogia ignoratur; sedit mensem I., dies XXV.; et cessavit dies XIX. John XVII. A.D. 1003.

CAP. CXXXIII.

JOHANNES XIX., a Petro CXLVI., sedit annos V.; et cessavit dies XXX. Hic natione Romæ de regione quæ vocatur Porta Metropolis; sepultus est ad Sanctum Petrum. Eo tempore floruit Robertus rex Franciæ, qui tantæ fuit devotionis quod in festis sanctorum semper ad unum[3] monasterium voluit festinare, non solum servitium[4] divinum audiendum, verum etiam chorum regendum cum capa; unde cum quoddam castellum juxta Aurelianum obsidebat,[5] et[6] ipse in die festo Aurelianis adiit, chorum regit, capam portat, in festo Sancti Amani, ter Agnus Dei genuflectendo incipiens, muri de castello quod gens sua obsiderat corruerunt. John XVIII. A.D. 1003. [A.D.] 1008. Robert the Wise, king of France.

---

[1] *ac*] atque. B.
[2] *exaratum*] est. add. B.D. It is written in A. very faintly.
[3] *unum*] A short erasure precedes in A.
[4] *servitium*] ad. præm. D.
[5] *obsidebat*] obsideret. B.D.
[6] *et*] om. B.D.

Cap. CXXXIV.

[A.D.] 1011. Sergius IV. A.D. 1009.

Sergius IIII., a Petro cxlvii., natione Romæ, de regione Via Lata, sedit annos ii., menses vii.; et cessavit dies viii. Hic fuit sanctæ vitæ et conversationis honestæ. Sepultus est ad Sanctum Petrum.

Cap. CXXXV.

Benedict VIII. A.D. 1012.

Benedictus VIII., a Petro cxlviii. natione Tusculanus, ex patre Gregorio, sedit annos xi., dies xxi. et cessavit anno uno. Hic fuit ejectus de papatu et alius subrogatus; unde magna [1] schisma fuit in populo.

Legend.

Petrus Damascenus ait quod quidam episcopus sanctus homo vidit hunc Benedictum super equum nigrum corporaliter insedentem; qui dixit ei: Nonne es tu Benedictus quondam papa, quem jam defunctum esse novimus? Qui inquit: Ego sum ille infelix non [2] benedictus nec maledictus, sed olim sic dictus. Qui ait illi: Quomodo habes, pater? Qui respondit: Graviter torqueor; sed Dei misericordiam spero, si mihi præbeatur adjutorium. Qui ait:[3] Dic modum et formam, et veniam consequeris. Benedictus [4] ait: Vade, inquit, ad successorem meum Johannem et dic illi quod in tali theca summas pecuniæ [5] accipiens pauperibus distribuat, et quicquid per prius pro me [6] dabatur nil mihi profuit, quia de rapinis fuit. Episcopus vero vota sua implens et episcopatui valefaciens monasterium intravit.

[A.D.] 1031.

---

[1] *magna*] magnum. B.

[2] *non*] nec. B.D.

[3] *ait*] ait. add. B., crossed out. om. D.

[4] *Benedictus*] Respondens. D.

[5] *pecuniæ*] pecunias. D.

[6] *per prius pro me*] per me prius. D.

Cap. CXXXVI.

Johannes XX., a Petro cxlix., natione Romæ, ex patre Gregorio, sedit annos ix.; et cessavit dies ii. Eo tempore Henricus[1] Sancti Stephani primi regis Hungariorum filius et virgo, cum uxore sua virgine obierunt[2] miraculis coruscando. [A.D.] 1039. John XIX. A.D. 1024.

Hoc[3] anno obiit Robertus dux Normanniæ, cui successit Willielmus filius ejus, cognomento Bastard, puer ix. annorum, [A.D.] 1034. Death of Robert the Devil. A.D. 1031.

Hoc anno obiit Knut rex Angliæ, cui successit Harald filius ejus putativus. [A.D.] 1035. Death of Cnut.

Cap. CXXXVII.

Benedictus IX., a Petro cl., natione Tusculanus, ex patre Alberico, sedit annos xiiii. Iste ejectus[4] de papatu, et episcopus Sabinensis factus est papa, qui vocatus est Silvester. Isto quoque ejecto,[5] Benedictus papatum recuperavit. Benedict IX. A.D. 1033. He is deposed, A.D. 1044. restored and again deposed.

Isto iterum ejecto, factus est papa Johannes archipresbyter cardinalis Sancti Johannis ante Portam Latinam, qui dictus est Gregorius VI.[6] Hic habito papatu cum esset rudis in literatura, alterum papam ad vices officii ecclesiastici exequendas secum consecrari fecit. Qui[7] cum multis non placeret, tertius inducitur, qui solus duorum vices impleret, unus itaque

---

[1] *Henricus*] al. Haimericus.

[2] *obierunt*] corr. obiit.

[3] De Willielmo Bastard. in marg. B.

[4] *ejectus*] est. add. D.

[5] *quoque ejecto*] ejecto de papatu. B. de papatu. add. D.

[6] *VI.*] Sanctus. præm. B. crossed out.

[7] De tribus papis simul et semel. in marg. A.D. De tribus papis simul. in marg. B.

A.D. 1044. contra duos, et duo contra se[1] invicem de papatu altercantes, et illi duo contra unum.

Mortuo Gregorio, Henricus imperator contra duos papas adiit, et eis canonica et imperiali censura depositis, Sindigerum Barligensem[2] episcopum in papatum per vim induxit, qui Clemens II., dictus est. A quo Henricus imperator coronatur, Romanis sibi jurantibus et promittentibus sine suo consilio et assensu se nunquam eligere pontificem Romanorum.

[A.D.] 1050. Legend.

Iste Benedictus qui fuit nepos superioris Benedicti apparuit cuidam juxta unum molendinum in specie monstruosi animalis, cujus caput et cauda asini erant, reliquum corpus sicut ursus; cumque conspector territus fugeret, clamans monstrum post illum dixit: Noli expavescere propter me, scito me hominem fuisse sicut et[3] tu, sed modo repræsento bestiam monstruosam; qui olim fui papa, tamen bestialiter vixi.

Martyrdom of S. Gerard of Hungary. A.D. 1047.

Eo tempore Sanctus Gerardus in Hungaria episcopus super bigam ligatus, et de altissimo monte præcipiti cursu descendendo martyrio coronatur.

[A.D.] 1047. Wildfire.

Hoc anno[4] ignis aereus, qui vocatur Wildfire,[5] per aerem transcurrens, in Britannia Majori in pago Derebiæ descendens, omnia blada et fœnum combussit.

Silvester III. A.D. 1044. [A.D.] 1051.

SILVESTER IIII., a Petro CLIII. Iste Sabinensis episcopus, Benedicto ejecto, factus est papa, ipso ejecto Benedictus iterum ascendit in papatum. Silvester sedit dies LVI.[6] Benedictus vero vendidit papatum Gregorio VI. pro II.M. librarum argenti.

---

[1] *et duo contra se*] om. D.

[2] *Barligensem*] Karligensem. B.

[3] *et*] om. D.

[4] *anno*] agno. A. De Wyldfyre in Britannia. in marg. B. The author's mark. in marg. A.D.

[5] *Wildfire*] Wyldefyre. B. Wyldfyre. D.

[6] *Silvester sedit dies LVI.*] om. D.

Cap. CXXXVIII.

Gregorius VI., a Petro CLIIII., natus de via Sancti Johannis ante Portam Latinam. Hic cum rege Henrico fere semper habuit bellum. Hunc in suis chronicis Willielmus dicit Sanctum fuisse. Hic raptores et prædones bonorum ecclesiasticorum primo monuit ecclesiæ satisfacere, qui[1] si renuerint, excommunicavit; tertio quia contempserunt manum armatam in eos apposuit, et postea omnes raptores, spoliatores[2] peregrinorum Sancti Petri, aut fugavit aut penitus extinxit. Raptoribus occisis et evacuatis, thesaurum multum Sancto Petro defertur; papa vero ab omni populo homicida acclamatur. Cardinales autem ipsum in extremis infirmatum, indignum in ecclesia Sancti Petri sepeliendum adjudicant, qui tot mortibus hominum sacerdotium fœdasset. Tunc papa, licet infirmus, resumpto vigore, cardinalibus prædicavit, increpans illorum obloquia, et facta sua affirmans bona; allegans Ezechielem et multas alias prophetias,[3] et addidit: Cum[4] autem mortuus fuero, corpus meum ante fores ecclesiæ[5] sistite, januas serris et vectibus obfirmate; si nutu Divino aditus patuerit, corpus inferte, alioquin quod vultis de eo[6] facite. Papa mortuo, ita factum est ut præceperat. Deposito[7] cadavere ante januas ecclesiæ firmiter obstructas turbo divinitus veniens portas ecclesiæ firmatas non solum aperiens, sed etiam cum magno fragore[8] usque ad oppositas[9] parietes transjecit,[10] populus vero corpus inferens inter duas columnas sepultus est. Hic sedit annos II., menses VI.

A.D. 1044. Gregory VI.

His severity against robbers and assassins.

[A.D.] 1052.

Legend.

[1] *qui*] quos. D.

[2] *spoliatores*] et. præm. D. Contra hostes ecclesiæ. in marg. B.

[3] *multas alias prophetias*] multos alios prophetas. B.

[4] *Cum*] Quando. D.

[5] *ecclesiæ*]. Interlined in A.

[6] *eo*] ipso. B.

[7] Miraculum. in marg. A.D.

[8] *fragore*] flagore. B.D.

[9] *oppositas*] oppositos. B. appositas. D.

[10] *transjecit*] projecit. B.

CAP. CXXXIX.

Clement II. A.D. 1046. CLEMENS II. a Petro CLV., natione Romæ, sedit menses [1] XIX., dies VII.; et cessavit dies XX. Hic fuit invasor, et per vim habuit papatum.

Damasus II. A.D. 1048. DAMASUS II., a Petro CLVI., natione Græcus, sedit dies XXIII.; et cessavit dies XI. Hic fuit invasor.

CAP. CXL.

[A.D.] 1057. Leo. IX. A.D. 1048. LEO X.,[2] a Petro CLVII. Hic Alemannicus de regno Lotharii, sedit annos V., menses II., dies VI. Hic ab omnibus Romanis electus et consecratus: post vitam laudabilem in Vaticano sepelitur, multis coruscans miraculis.

[A.D.] 1056. Herman builds the bell-tower at Malmesbury. Hoc [3] anno Heremannus capellanus regis Edwardi Confessoris, post episcopus Wyltoniæ, sumptibus propriis campanile lapideum Malmesburiæ construxit; qui postea petiit a rege sedem episcopalem ibidem statuere, sed sibi negatum est a rege.

CAP. CXLI.

Victor II. A.D. 1055. VICTOR II., a Petro CLVIII., genere Alemannus, sedit annos [ ],[4] menses III.,[5] dies XIII.; et cessavit dies III. Hic timore imperiali factus est papa. Hic temporibus [A.D.] 1059. Henrici imperatoris apud Florentiam synodum celebravit, et plures episcopos propter simoniam et forni-

[1] *menses*] annos. D.

[2] X.] corrected into 9 in E.

[3] De campanile Malmesburiæ. in marg. A.D., with the author's mark. De episcopo Wiltoniæ. in marg. B.

[4] The numeral is omitted in A. There is a blank space in B.D.

[5] *III.*] 10. B.D.

cationem degradavit. Hic in Gallias veniens, ab imperatore honorifice susceptus est, et eo præsente imperator moritur. A.D. 1055.

Stephen IX. A.D. 1057.

STEPHANUS IX., a Petro CLIX., natione Lothoringus, sedit menses IX., III. hebdomadas. Abbas prius Cassinensis in Tuscia, obiit in Florentia et ibi est sepultus in ecclesia cathedrali, in arca marmorea juxta altare in quo requiescit corpus Sancti Cœnobii, quondam ejusdem civitatis episcopus,[1] vita et sanctitate gloriosus.[2] Hic Stephanus cuidam viduæ die[3] Ascensionis Domini obviavit flenti pro morte unici filii sui; unde ipse, commotus pietate, in eodem loco oravit ad Dominum, et Dei potentia viduæ filium incolumem restauravit.

Legend.

BenedictX. antipope. A.D. 1058.

BENEDICTUS X., a Petro CLX., sedit menses IX. Hic primo Vallecrensis[4] episcopus, Micius nomine, per violentiam papa factus,[5] post[6] gratis cessit.

CAP. CXLII.

Nicholas II. [A.D.] 1062.

NICHOLAUS II., a Petro CLXI., natione Burgundus, sedit annos II., menses VII., dies XXVI.; et cessavit dies X. Hic primo Florentinus episcopus apud Cenam a cardinalibus concorditer est in papam electus. Hic, celebrato Romæ concilio centum et XIII. episcoporum, Berengarium Turonensem episcopum de hæresi reprobavit; ibi enim multa decreta constituit et ibi defunctus et in Vaticano sepultus.

Council at Rome. A.D. 1059.

Recantation of Berengarius.

CAP. CXLIII.

Alexander II. A.D. 1061.

ALEXANDER II., a Petro CLXII., natione Mediolanus, sedit annos IX., menses VI., dies XXV. Hic cum esset Lucanus episcopus, a toto clero in papam est electus.

---

[1] *episcopus*] episcopi. B.D.
[2] *gloriosus*] gloriosi. B.D.
[3] *die*] in. præm. D.
[4] *Vallecrensis*] al. Vercellensis.
[5] *factus*] est. add. B.
[6] *post*] postea. B.D.

[A.D.] 1065. Candulus qui fuit Perinensis[1] episcopus quantum potuit resistebat et fere ab omnibus Lombardiæ episcopis in papam est electus, asserentes papam non debere eligi nisi de Paradiso Italiæ; qui Candulus cum magno exercitu bis Romam veniens, papatum per violentiam voluit obtinere, sed non valuit. Alexander papa ad rogatum imperatoris Henrici descendit in Italiam, et ibi in Mantua civitate concilium celebrat.[2] Deinde omnibus pacificatis ad urbem est reversus, ibique defunctus et ad Lateranum sepultus.[3]

[A.D.] 1064. Hoc anno Normanni, qui in præjudicium domini papæ regnum Apuliæ occupaverant, fines Campaniæ devastabant, quos dux Spoletanus Godfridus et devota comitissa, Matildis nomine, Sancti Petri filia spiritualis, vi et armis expulerunt. Hæc enim comitissa adeo fuit potentissima[4] quod cum imperatore bello letali congressum habuit,[5] quæ cum amplissimis possessionibus abundavit,[6] Sanctum Petrum hæredem sibi constituit, unde usque nunc Sancti Petri filia vocata est, quia omnes possessiones, omnia prædia Sancto Petro imperpetuum obtulit, quæ vocatur hodierno die Eleemosina Petri, in curia papæ vocatur Pyernot.[7]

[A.D.] 1064.[8] Death of Henry I. of France. A.D. 1060. Hoc anno obiit Henricus rex Francorum, Philippus filius ejus successit.

[A.D.] 1066. The Norman invasion. Hoc anno[9] Anglia capta est a Willielmo Bastard dicto Conquestor.

Cap. CXLIV.

Gregory VII. A.D. 1073. Gregorius VII., qui prius dictus est Hildebrandus, a Petro CLXIII., natione Tuscus, sedit annos XII., men-

---

[1] *Perinensis*] corr. Permensis.

[2] *celebrat*] celebrabat. B. celebravit. D.

[3] *sepultus*] est. præm. D.

[4] *potentissima*] potens. D.

[5] *habuit*] congressum. add. B., crossed out.

[6] *abundavit*] abundaret. D.

[7] *Pyernot*] Pynot. B.D. De eleemosina papæ. in marg. A.D.

[8] 1064.] The 4 seems to have been originally a zero in A., as it ought to have remained.

[9] . . e Willielmo Bastard Conquestore. in marg. B.

A.D. 1073.

sem I., dies IIII; quia laudabilis vitæ, a cardinalibus in papam est electus. Hunc papam Censius filius imperatoris, nocte Natalis Domini, cum missam ad Sanctam Mariam Majorem ad præsepe Domini celebraret, papam[1] cepit, et in turri fortissima obserravit; sed Romani in eadem nocte turrim infringentes papam liberando et[2] prædictum Censium extra urbem ejecerunt. Hic papa Henricum IIII. imperatorem, concilio habito C. et X. episcoporum, excommunicavit, quia unitatem Romanæ ecclesiæ voluit dissipare. Imperator postea in Lumbardiam ad papam veniens nudis pedibus super nivem et glaciem pluribus stans diebus, vix absolutionem impetravit. Paulo post, de consensu ejusdem Henrici, convocato concilio plurium virorum seditiosorum et excommunicatorum episcoporum apud Brixinam convenientium, Gwipertum Ravennensem episcopum in papam elegerunt, et Clementem vocaverunt, quem imperator cum aliis episcopis adoravit;[3] et hic papa imperatorem iterum coronavit, obsidendo papam Gregorium cum cardinalibus suis in castro Sancti Angeli.

Gregory excommunicates the Emperor Henry IV.

The Emperor deposes Gregory, elects Guibert pope, [A.D.] 1086. and besieges Gregory in the Castle of S. Angelo who is relieved by Robert Guiscard.

Rex autem Gwichardus de Apulia veniens papam Gregorium de obsidione liberavit. Imperator Henricus destructo Capitolio et urbe Leonina cum suo papa ad Senas fugit. Papa Gregorio iterum restituto[4] et in ecclesia Lateranensi cathedrato, post in Apuliam descendit; et ibidem mortuus est multis miraculis coruscando.

Hoc anno[5] accidit conflictio inter abbatem Thurstanum Glastoniæ et ejusdem loci conventum.

[A.D.] 1082. Dispute at Glastonbury.

Hoc anno IIII. nonas Novembris obiit venerabilis regina Angliæ, Matildis nomine,[6] qui[7] tolnetum villæ

[A.D.] 1085.

---

[1] *papam*] om. B.
[2] *et*] om. D.
[3] *adoravit*] ordinavit. B.D.
[4] *restituto*] vestito. B.
[5] Here occurs the author's mark in marg. A.B.D. Conflictio monachorum. in marg. B.
[6] Matildis regina. in marg. A.B. in rubric in A.
[7] *qui*] quæ. B.

A.D. 1083. Death of Queen Matilda.

Coventreiæ sua precatione relaxavit. Hic papa Gregorius, prius vocatus[1] Desiderius, et[2] abbas Cassinensis, papa post factus, veneno cum vino in calice mixto extinctus est.

Eodem tempore ordo Cartusiensis ordinis[3] incepit.

[A.D.] 1087.

Hoc anno obiit Willielmus Bastard, Conquestor Angliæ.

[A.D.] 1089. Death of William the Conqueror and of Lanfranc.

Hoc anno obiit Lanfrancus archiepiscopus Cantuariæ. Juxta veram calculationem creditur quod[4] hoc anno[5] Osmundus episcopus Sarum in eodem loco canonicos immisit sæculares in monasterio ubi nunc situatur.

Hoc[6] etiam[7] anno dedicata est ecclesia Sarum primo ab episcopo Osmundo.

[A.D.] 1092. Consecration of Anselm Archbp. of Canterbury.

Secundo anno consecratus est Anselmus archiepiscopus Cantuariæ.

Cap. CXLV.

Urban II. A.D. 1088.

Urbanus II., a Petro CLXIIII., sedit annos IX., menses IIII.; et cessavit dies XVI. Eo tempore dux Boemundus cum comitiva Christianorum sepulchrum Domini recuperavit. Sepultus est Urbanus in ecclesia Lateranensi. Circa hoc tempus de Mirrea civitate Liciæ a civibus Boronensiæ jam destructæ, ossa Beati Nicholai transferuntur. Papa vero iste juxta Clarum Montem concilium celebravit, in quo statutum est ut horæ Beatæ Mariæ quotidie dicantur, officiumque ejus diebus Sabbati solemniter fieret. Tunc enim Hieroso-

The Council of Claremont. A.D. 1095.

[1] *vocatus*] est. add. D.

[2] *et*] om. D. Papa intoxicatur in vi[no]. in marg. B.

[3] *ordinis*] om. B.D. Cartusia. in marg. A.B.D.

[4] *creditur quod.*] Written upon an erasure in A.

[5] *hoc anno*] om. B.

[6] Sarum. in marg. A.D. Dedicatio ecclesiæ Sarum. in marg. B. Just above in marg. A. is a date, apparently 1089, partly erased.

[7] *etiam*] om. B.

[8] De matutinis Sanctæ Mariæ. in marg. A.B.D.

lymæ civitatis[1] annunciatur captio, et Christianorum oppressio; concilium convocatur, auxilium imploratur. Urbanus enim concilium convocat, Christianorum cœtum adunat,[2] bellum contra Saracenos provocat. Inde per brachium Sancti Georgii transiens, qui dicitur Portus Angustiosus, Maris Adriatici transeundo, Tripolim, Accon,[3] Antiochiam, et pene totam Terram Sanctam cum civitate Sancta Jerusalem ceperunt.

A.D. 1088.

[A.D.] 1100.

The First Crusade.

Hoc anno[2] fundatum est primum cœnobium Ordinis Cisterciensium in diœcesi Cambilonensi, quæ modo dicitur Cistesia.

[A.D.] 1099.

Cap. CXLVI.

Paschalis II., a Petro CXLV., sedit annos XXVIII., menses V., dies VII.; et cessavit dies II. Hic natione Tuscus, de Bleda civitate, et sepultus est ad Lateranum. Huic papæ multæ adversiones[5] ingruerunt, sed, Deo volente, illos[6] prostravit. Eo tempore Rex Ungariæ omnes admonitiones papales omnino refutavit, quas cæteri reges observare consueverunt. Eo tempore[7] Sanctus Bernardus ætate circiter XXI. annorum sub abbate Stephano qui fuit tertius in Cisterciensi cœnobio cum sociis XXX. ordinem ingreditur. Eodem[8] anno Clarevallensis[9] cœnobium fundatum est, illuc pro abbate mittitur Bernardus licet juvenis ætate, moribus tamen canus. Hic papa post multas adversitates et tribulationes, facta pace cum imperatore[10] Henrico et cum civibus Romanis, tandem in Romam honorifice

Paschal II. A.D. 1099.

S. Bernard founds the abbey of Clairvaux. A.D. 1115.

[1] *civitatis*] civitas. B.

[2] *adunat*] adjuvat. B.

[3] *Accon*] Acton. B.D.

[4] The author's mark occurs here in marg. A.B.D. Fundatio Cistertiencium. im marg. B.

[5] *adversiones*] adversitates. B.D.

[6] *illos*] illas. B.D.

[7] Bernardus factus est monachus. in marg. B.

[8] *Eodem*] Eo. D.

[9] *Clarevallensis*] Clarevallense. B.D. Bernardus. in marg. D.

[10] *imperatore*] rege. B.

A.D. 1099. suscipitur. Defunctus itaque in Roma ad ecclesiam Sanctæ Mariæ Transpadinæ, et inde cum toto clero et populo per medium urbis vectus, in ecclesia Sancti Salvatoris est sepultus.

[A.D.] 1094. Hoc anno ordo Præmonstrensis[1] incepit in Landunensi[2] diœcesi, sub patre Votberto, qui fuit Colniensis oriundus, sicut et Bruno qui ordinem incepit Cartusiensem.

[A.D.] 1114. Legend. [A.D.] 1107. Hoc anno[3] in Britannia apud Finchamsted in Barokschire quidam fons sanguinem ebullivit per tres dies et cœlum per totam noctem quasi ardere videbatur.

[A.D.] 1110. Hoc anno[4] ita[5] exsiccata est Tamisia[6] quod tota aqua inter duas columnas transivit, et pueris permeabilis erat.

Cap. CXLVII.

Gelasius II. A.D. 1118. Gelasius II., a Petro clxvi., natione Campanus, sedit annum i., dies[7] v.; et cessavit dies xxiiii. Hic papa Henricum[8] imperatorem cum cardinalibus suis Garetam[9] secessit in Campania,[10] inde per mare in Franciam[11] venit; qui in monasterio Clunacensi mortuus est, et ibi sepultus.

Calixtus II., a Petro clxvii., natione Burgundus, Calixtus II. A.D. 1119. sedit annos v., menses x., dies xiii.; et cessavit dies v. Hic fuit filius comitis et archiepiscopus Vienensis;

[1] Ordo Præmonstrensis. in marg. B.

[2] *Landunensi*] Laudunensi ?

[3] Mirabile. in marg. A.D., with the author's mark. Mirabile in Berks. in marg. B.

[4] The author's mark occurs here in marg. A.D. De Temisia. in marg. B.

[5] *ita*] sic. B.

[6] *Tamisia*] Temisia. B.D.

[7] *dies*] m. B.

[8] *Henricum*] per. præm. D.

[9] *Garetam*] al. Gaietam.

[10] *Campania*] Campaniam. B.

[11] *Franciam*] Affricam. A.D.

hic a cardinalibus concorditer est electus in papam; hic per provinciam Lombardiam, Tusciam, Romam redit ubi solemniter et cum gaudio[1] magno est susceptus. Burdinus, qui per Henricum imperatorem[2] papa fuit factus, audito adventu papæ, in Sutero civitate residebat propter metum; tandem obsessus et captus.[3] Romani posuerunt eum super camelum, versa facie ad cullum,[4] habens in manu caudam cameli pro freno, et sic fugatur absque reversione. Facta vero pace inter papam et imperatorem Henricum, dies suos duxerunt in bonum.[5] Papa sepultus est ad Lateranum.

A.D. 1118. [A.D.] 1123.

Expulsion of Burdinus antipope.

Cap. CXLVIII.

Honorius II., a Petro CLXVIII., de patria Bononiæ oriundus, sedit annos V., menses II., dies III. Hic per unum legatum cardinalem duos patriarchas deposuit propter inobedientiam, scilicet, Aquilenensem et Venetianum; apud Lateranum sepelitur.

[A.D.] 1128. Honorius II. A.D. 1124.

Hoc[6] anno rex Henricus senior fecit includere[7] parcum de Wodestoke de terris liberorum hominum prope circumadjacentium,[8] prosequente ipsum filio suo[9] Henrico tunc rege.

[A.D.] 1110.

---

[1] *gaudio*] om. B.

[2] *imperatorem*] om. D.

[3] *captus*] est et. add. D.

[4] *cullum*] one *l* has been erased in B.

[5] *bonum*] bono. B.D.

[6] Parcus fit apud Wodestok. in marg. A.D. in the author's smaller hand in A.; with his mark in A.B.D. De Wodstok. in marg. B.

[7] *includere*] includi. D.

[8] *circumadjacentium*] adjacentium. B.

[9] *suo*]. Interlined in A.

Cap. CXLIX.

Innocent II. A.D. 1130.

INNOCENTIUS II, a Petro CLXIX., natione Romæ, ex patre Johanne, de regione Trans Tiberim, sedit annos XIII.[1] menses VII.,[2] dies VIII.; et cessavit dies II. Hic fecit congressum contra Rogerum ducem Apuliæ; hic condemnavit omnem sectam Petri Leonis cum[3] ordinatione sua. Iste Petrus filius cardinalis a paucis in papam est electus; hostiliter domos Innocentii papæ aggrediens et manu armata. Hic monasterium Sancti Petri intrans, crucem auream, coronas pendentes, lapides pretiosos, et thesaurum ecclesiæ cum jocalibus vi asportavit, et ecclesiam spoliavit. Innocentius papa nullum in urbe habens subsidium, cum cardinalibus suis in duabus galeiis in Galliam transfretavit, qui a rege Francorum honorifice susceptus est, ibi enim morans per aliquot tempus.[5] Tandem cum rege Francorum Tholotario[6] Romam adiens, papam[7] in cathedram induxit;[8] papa regem Lotharium in imperatorem coronavit. Quo coronato, Rogerum prænominatum cognomento Siculum, domino papæ Innocentio rebellem, de Apulia fugavit; Thlotario in Theutoniam redeunte, papam Romæ dimisit, qui in Laterano est sepultus in concha porphyrea miro opere sculpta.

[A.D.] 1142.

[A.D.] 1141. Capture of king Stephen at Lincoln.

Hoc anno[9] captus est rex Stephanus in bello apud Lincolniam IIII. nonas Februarii.

---

[1] *XIII.*] 7. B.
[2] *VII.*] 13. B.
[3] *cum*] omni. add. D.
[4] Duo papæ. in marg. D.
[5] *ibi enim morans per aliquot tempus*] et ibi per aliquot tempus moratus est. B.D.
[6] *Tholotario*] Teuthoniam redeunte. add. B., crossed out.
[7] *papam*] om. D.
[8] *induxit*] adduxit. B. introductus est. D.
[9] The author's mark occurs here in marg. A.D.

CELESTINUS II., a Petro CLXX., sedit menses V., dies XIII. Hic natione Tuscus, de castro Felicitatis; hic sepultus[1] in Laterano. A.D. 1143. Celestin II.

LUCIUS II., a Petro CLXXI., natione Bononius, ex patre Alberto, sedit menses XI., dies IIII.; sepultus[2] in Laterano. Fuit enim[3] presbyter cardinalis Sanctæ Crucis, qui totam illam ecclesiam et claustrum a fundo renovavit. Lucius II. A.D. 1144.

CAP. CL.

EUGENIUS III., a Petro CLXXII., natione Pisanus, sedit annos VIII., menses IIII., dies XX., et cessavit dies II. Hic obiit Tiburtinæ et postea cum clero et populo cum magno luctu ad ecclesiam Sancti Petri ductus,[4] et ibi sepultus. Hic[5] existente abbate Sancti Anastasii, ex insperato in ecclesia Sancti Cæsarii est electus a cardinalibus; propter metum senatorum ad Farvense monasterium omnino se transtulit, ibique vocatus a cardinalibus et prælatis munus consecrationis accepit; illo ad urbem redeunte, clerus et populus Romanus cum magna lætitia occurrit cantans:[6] Benedictus qui venit in nomine Domini. A rege enim Lodowico in Franciam vocatus,[7] qui regem ad Terram Sanctam cum cruce signavit, et post papa Remis concilium celebravit; inde Romam redit, ubi cum magno populi et cleri luctu sepelitur. Eugenius III. A.D. 1145. [A.D.] 1152. The Second Crusade. A.D. 1147.

In pago Parisiensi, in monasterio Argentili capa inconsutilis Domini Nostri Jesu Christi divina revela- [A.D.] 1156.

---

[1] *sepultus*] est. add. B.

[2] *sepultus*] sepultus est. B. et sepultus est. D.

[3] *enim*] autem. B.

[4] *ductus*] fuit ductus. B. fuit deductus. D.

[5] *Hic*] Isto. B.D.

[6] *cantans*] cantantes. D.

[7] *vocatus*] est. add. B.D.

A.D. 1147. tione inventa est et subrufi[1] coloris, ex opere materno, prout literæ aureæ cum capa inventæ hucusque ostentant.[2]

Pestilence in England. Tempore Lucii papæ aer est ita infectus ex corruptione et putredine quod per totam Angliam magna mortalitas facta est.[3]

Cap. CLI.

Anastasius IV. A.D. 1153. [A.D.] 1153. ANASTASIUS IIII., a Petro CLXXIII., natione Romanus, ex patre Benedicto, sedit annum I., menses IIII., dies XXIIII.; et cessavit dies XX. Hic fecit ad Sanctam Mariam Rotundam novum palatium; dedit etiam ecclesiæ Lateranensi calicem pulchri operis pensantem XX. marcas, et ibidem in tumba porphyrica[4] tumulatur.

Cap. CLII.

Adrian IV. A.D. 1154. Nicholas Breakspear. [A.D.] 1159. ADRIANUS[5] IIII., a Petro CLXXIIII., natione Anglicus, sedit annos IIII., menses IX., dies XXIX.; et cessavit dies XX. Hic sepelitur in basilica Sancti Petri juxta sepulchrum Eugenii papæ. Hic primo episcopus Albanensis, post in Norgwegia ad prædicandum paganis missus;[6] hic autem[7] gentem illam barbaricam ad Christum convertit. Ipso Romam redeunte, et Anastasio defuncto, in papam est electus.[8] Ipse enim totam

---

[1] *subrufi*] est. præm. B.D.

[2] tunica Domini inventa est. in marg. A.D. in A. in the author's smaller hand. De tunica inconsutili. in marg. B.

[3] mortalitas. in marg. A., in the author's smaller hand.

[4] *porphyrica*] porphyrii. B.D.

[5] De papa Anglico. in marg. B.

[6] *missus*] est. add. B.

[7] *post . . . hic autem*] om. D. *hic autem* is just below *Albanensis* in A., in the next line.

[8] Hic papa natus est [*est* om. D.] de Anglia. in marg. A.D.

urbem interdixit, propter vulnerationem unius cardinalis, quia Sanctæ Ecclesiæ rebelles; tandem ad satisfactionem condignam ipsos revocavit.[1] Hic Gwillielmum regem Siciliæ, tanquam sanctæ ecclesiæ rebellem excommunicavit; qui postea absolutus[2] homagium[3] papæ faciens terram et regnum ab illo suscepit. Hic papa primus fuit qui in Urbe Veteri moravit;[4] hic castrum et multas possessiones circa lacum Sanctæ Christinæ a comitibus comparavit. A.D. 1154.

Hoc anno obiit rex Stephanus et successit Henricus dux Normanniæ. Orto schismate in civitate Romana[5] inter cardinales, duo papæ consecrati sunt; unus Victor, ante dictus Octovianus, alter Alexander ante dictus Rolandus.[6] [A.D.] 1154. Death of King Stephen.

Cap. CLIII.

Alexander III., natione Tuscus, patriæ Senonis, ex patre Raymundo, a Petro CLXXV., sedit annos XXI., menses XI., dies IX. Hic in pleno concilio vicit IIII. schismaticos, scilicet, Octovianum, Gwidonem, Johannem et Laudonem; primus fecit se vocare[7] Victorem, secundus Paschalem, tertius Calixtum, quartus Innocentium;[8] quorum tres presbyteri cardinales per papam excommunicati mala morte morierunt. Eo tempore ejectus fuit[9] abbas et conventus Sancti Anastasii, et abbas et conventus Sancti Pauli ibidem inductus[10] per Alexander III. A.D. 1159. [A.D.] 1179.

---

[1] De subjectione . . . . ecclesiæ Romanæ. in marg. B.

[2] *absolutus*] est. add. B.D.

[3] *homagium*] et. præm. B.

[4] *moravit*] moratus est. B. moratus fuit. D.

[5] *civitate Romana*] urbe Romana. B. urbe Roma. D. Duo papæ. in marg. B.

[6] Duo papæ in Roma. in marg. A.D.

[7] *vocare*] vocari. B.D.

[8] *Innocentium*] Innocēc. A. Innocentem. D. om. B.

[9] *ejectus fuit*] corr. ejecti fuerunt.

[10] *inductus*] corr. inducti.

A.D. 1159. regem schismaticum Fredericum; qui locus restitutus est per papam Alexandrum. Fredericum reconciliavit, qui illos schismaticos in errore illorum confovebat.

[A.D.] 1155. An earthquake. Hoc anno terræ motus factus est magnus, qualis non est ante visus nec forte auditus; unde civitas Antiochiena cum Tripolis funditus corruerunt.[1] Damascus cum civitate Cathenensi penitus sunt eversæ, et plus quam XXM. hominum mortui sunt. Et mare retrogreditur, et inde VM. hominum submersi sunt, et multa alia mirabilia facta sunt eo tempore quæ non licet redigi in scriptis.

[A.D.] 1164. Hoc anno dedicata est ecclesia de Radyng a Thoma Cantuariensi archiepiscopo per regem Henricum II.[2]

[A.D.] 1170. Banishment of A'Becket. Hoc anno Henricus II. rex fecit coronari Henricum Tertium, filium suum, in regem, vivente seipso. Et eodem anno Sanctus Thomas Cantuariensis archiepiscopus exulatur.[3]

[A.D.] 1174. Rebellion of Prince Henry. Hoc anno facta est dissensio inter Henricum Secundum et Henricum III. filium,[4] patre existente in Normannia et filio rege regnante in Anglia.

[A.D.] 1180. Hoc anno mutatur moneta per Henricum Secundum.[5]

CAP. CLIV.

Lucius III. A.D. 1181. The Scholastica Historia of Petrus Comestor. LUCIUS III., a Petro CLXXVI., natione Tuscus, sedit annos IIII., menses II., dies XVIII.; et cessavit dies XIII. Eo tempore floruit Petrus Comestor[6] qui utriusque Testamenti historias utiliter exponendo, in unum volumen redegit, quod usque hodie Scholastica Historia nominatur.

---

[1] terræ motus. in marg. A.B.D.

[2] Radynge. in marg. A.D. Dedicatio ecclesiæ de Redyng. in marg. B.

[3] *exulatur*] exulabat. B.D. Exilium Sancti Thomæ. in marg. B.

[4] *filium*] ejus. add. D.

[5] The author's mark in marg. A.D.

[6] Petrus Comestor. in marg. B.D.

Hoc anno[1] obiit Henricus III.,[2] rex Angliæ, filius regis Henrici Secundi, unde mortuo filio pater iterum coronatur in regem. A.D. 1183. Death of Prince Henry, eldest son of King Henry II.

URBANUS III., a Petro CLXXVII., natione Lombardus, sedit annum[3] I., menses X., dies XXV. Hujus tempore capta est terra Jerusalem cum Sancta Cruce in manus Paganorum, unde papa rumorem audiente, præ dolore obiit. Urban III. A.D. 1185.

GREGORIUS VIII., a Petro CLXXVIII., natione Boneventanus, sedit mensem I., dies XXVII.; et cessavit dies XX. Hic fecit pacem inter Jannuam et Pisas. Gregory VIII. A.D. 1187.

CLEMENS III., a Petro CLXXIX., natione Romæ, sedit annos III., dies XVI. Hic fecit claustrum ad Sanctum Laurentium extra muros et multa alia. Clement III. A.D. 1187.

CELESTINUS III., a Petro CLXXX., natione Romæ, sedit annos VI., menses[4] VIII., dies IX. Die Resurrectionis Domini consecratus est. Secundo die pontificatus[5] sui coronavit Henricum imperatorem. Hic fecit palatium ad Sanctum Petrum. [A.D.] 1199. Celestin III. A.D. 1191.

INNOCENTIUS III., a Petro CLXXXI., natione Campanus. In festo Cathedræ Sancti Petri consecratus[6] sedit annos XVIII., menses IIII., dies XXIII. Hic, inter cætera bona opera, fecit hospitale Sancti Spiritus. Hic fecit Decretales[7] et librum de Miseria Conditionis Humanæ et multa alia. Hic dedit singulis ecclesiis in urbe libram argenti pro calicibus faciendis, ita quod non possent eas[8] vendere. Eo tempore a Francis et Venetiis capta est Constantinopolis. Incolæ civitatis non credebant eam posse capi, tum propter ejus fortitudinem, tum propter antiquum vaticinium quod a Innocent III. A.D. 1198.

---

[1] The date has been omitted in A.D.

[2] *III.*] Written above *Henricus* in A. om. D.

[3] *annum*]. Interlined in A.

[4] *menses*] d., corrected into m in A.

[5] *pontificatus*] consecrationis. B.

[6] *consecratus*] est. add. D.

[7] Decretales. in marg. A.D.

[8] *eas*] eos. B.D.

A.D. 1198. diis habebant quod deberet capi per Angelum. Unde in quadam porta civitatis depictus est Angelus ubi obsidentes habuerunt ingressum, et sic delusi sunt a diis suis per æquivocationem Angeli.[1]

[A.D.] 1200. Hoc anno Miramomus rex paganorum in Hispaniam veniens ad patriam propriam confusus rediit. Hujus tempore Livonia pro parte ad Christum conversa est

The Council of Lateran. A.D. 1215. Anno pontificatus sui XVII. celebravit concilium in Laterano pro statu Sanctæ Ecclesiæ, ubi damnatus est cum tota sua secta Almaricus, qui anno Domini M.CCXV.[2] Parisius combustus est.

[A.D.] 1221. Hoc anno Sanctus Francissus[3] ordinem Fratrum Minorum ordinavit in Valle Spoletana civitate Assisii, unde erat oriundus.

[A.D.] 1192. Imprisonment of King Richard I. Hoc anno Ricardus rex Angliæ captus est in Almania, et secundo anno redemptus est pro magna summa pecuniæ.

[A.D.] 1197. Walter Mape made Archdeacon of Oxford. Hoc anno Walterus Mape præcentor monasterii Lindicolniæ factus est archidiaconus ejusdem monasterii.

Cap. CLV.

[A.D.] 1226. Honorius III. A.D. 1216. HONORIUS III., a Petro CLXXXII., natione Romæ, apud Perusim est electus, sedit annos X., menses VIII., dise XXIII. Hic apud Sanctum Laurentium foris muros Petrum[4] Altisiodoreum comitem in imperatorem coronavit Constantinopolitanum. Hic Fredericum regem Siciliæ ad Sanctum Petrum in imperatorem Romanorum coronavit. Eo[5] tempore Damiata civitas

---

[1] De æquivocatione Angeli. in marg. B.

[2] 1212. in marg. B., in a later hand than the text.

[3] *Francissus*] Franciscus. D. est in cœlo. add. B., crossed out. Ordinatio Fratrum Minorum. in marg. B.

[4] *Petrum*] om. D.

[5] *Eo*] Eodem. B.D.

Paganorum peroptima a Christianis capta est, sed paulo post Christiani eam perdiderunt. Hic Fredericum rebellem Romanæ ecclesiæ excommunicavit, et comites et barones suos ab ejus officio omnino absolvit. Honorio mortuo, Hugolinus Ostiensis episcopus in papam est electus, et Gregorius est vocatus. Prædictus[1] Honorius ordinem Prædicatorum confirmavit anno pontificatus sui primo. Hic confirmavit regulam Beati Francissi[2] inventor[3] ordinis fratrum Minorum. A.D. 1216.

Hoc anno obiit rex Ricardus qui regnavit in Anglia IX. annis. Et in anno sequenti Johannes frater ejus VI. kalendas Junii apud Westmonasterium coronatur. [A.D.] 1199. Death of King Richard I.

Hoc anno Normannia amissa est. [A.D.] 1204.

Cap. CLVI.

Gregorius IX., a Petro CLXXXIII., natione Campanus. Die IX. mensis Martii in papam est electus. Hic sedit annos XIIII.,[4] hic sanctam Elizabet filiam regis Hungariæ, relictam Handegravii[5] ducis Turingiæ, canonizavit. Hic roboravit sententiam Honorii papæ contra Fredericum. Hic[6] Gregorius per fratrem Raymundum ordinis Prædicatorum papæ pœnitentiarium summum et capellanum ex omnibus libris Decretalium unum volumen compilavit, doctoribus undique mandatis illo uti. Gregory IX. A.D. 1227.

Hoc anno[7] obiit Sanctus Franciscus apud ecclesiam Sanctæ Mariæ in portiuncula in Valle Spoletana, die Sabbati sero IIII. nonas Octobris, et Beato Gregorio[8] [A.D.] 1226. Death of S. Francis of Assisium.

---

[1] De confirmatione prædicatorum et minorum. in marg. B.

[2] *Francissi*] Francisci. D.

[3] *inventor*] inventoris. D.

[4] *Hic sedit annos xiiii.*] om. B.D.

[5] *Handegravii*] corr. Landgravii.

[6] Raymundus. in marg A.D.

[7] De morte Sancti Francissi. in marg. B.

[8] *et Beato Gregorio*] Beato Gregorio. B. corr. et Beatus Gregorius.

A.D. 1227. XVII. kalendas Augusti, die Dominico, ipsum Franciscum catalogo Sanctorum ascripsit.[1] Corpus ejus translatum est Assisii VIII. kalendas Junii, præsentibus fratribus [A.D.] 1233. capituli generalis anno M.CCXXX.

Hoc anno idem Gregorius Sanctum Dominicum Bononiæ sepultum canonizavit, a confirmatione sui ordinis anno XVIII., et a morte ejus anno XI.[2] Hic papa obiit mense Augusti, et sepultus est ad Sanctum Petrum.

[A.D.] 1208. England placed under an Interdict.

Hoc[3] anno interdictum est regnum Angliæ in vigilia Annunciationis Beatæ Mariæ, quæ tunc fuit feria II. in Passione Domini.

Celestin IV. A.D. 1241.

CELESTINUS IIII., a Petro CLXXXIIII., natione Mediolanus, sedit dies XVII., et vacavit[4] menses V., et[5] dies XIII. Hic primo episcopus Sabinensis, vita et moribus laudabilis, senex tamen et infirmus; ad Sanctum Petrum sepelitur.

CAP. CLVII.

Innocent IV. A.D. 1243.

INNOCENTIUS IIII., a Petro CLXXXV., natione Januensis, sedit annos XI., menses VI. Hic[6] sedes cardinalium multo tempore vacuas de personis collectis ex diversis mundi partibus restauravit. Hic[7] Sanctum Edmundum Cantuariæ archiepiscopum, natione Anglicum, in concilio Lugduni canonizavit. Ipse etiam Sanctum[8] Petrum de ordine Prædicatorum, natione

Canonization of S. Peter martyr.

[1] *ascripsit*] ascribit. D. Franciscus. in marg. A.D.

[2] Sanctus Dominicus. in marg. A.D.

[3] Interdictum Angliæ. in marg. A.D. in the author's smaller hand in A.

[4] *vacavit*] cessavit. B.D.

[5] *et*] om. B.

[6] De restauratione cardinalium. in marg. B.

[7] Edmundus Cantuariæ archiepiscopus. in marg. A.D. De canonisatione Edmundi Cantuariensis. in marg. B.

[8] *Sanctum*] om. D. Petrus martyr et Frater. in marg. A.D.

Veronensem, apud Perusum [1] canonizavit, quem hæretici inter Cumas et Mediolanum occiderunt, quia contra eos prædicabat. Innocentio papa mortuo, Fredericus imperator ingreditur Apuliam cum magno exercitu, eam devastando; sed post pauca Neapoli moritur et ibi sepelitur.[2] Eo tempore floruit dominus Hugo Cardinalis, de ordine Fratrum Prædicatorum, qui totam Bibliam postillavit. A.D. 1243.

Hoc anno Sancta Clara obiit Assisiæ et ibi est sepulta, de ordine Fratrum Minorum. Eodem anno apud Paduam Lombardiæ obiit vir magnæ sanctitatis, Frater Antonius nominatus,[3] de ordine Fratrum Minorum. S. Clair. [A.D.] 1232. [A.D.] 1254. S. Antony of Padua.

Cap. CLVIII.

Alexander IIII., a Petro CLXXXVI., natione Campanus, sedit annos VII., et cessavit menses III., dies IIII., Hic moritur Viterbii, et ad Sanctum Laurentium sepelitur. Temporibus istis, principes Alemanniæ sibi imperatorem eligentes, in duo se dividebant. Quidam illorum regem Castellæ Hispanicum, quidam Ricardum fratrem regis Angliæ [4] et Cornubiæ comitem elegerunt, quod schisma per annos multos perseveravit. Tandem Ricardus imperator efficitur. Hic papa reprobavit plures libros hæreticorum, qui maxime obviabant [5] contra fidem Catholicam, et libros combussit, et hæreticos destruxit. Alexander IV. A.D. 1254. [A.D.] 1261.

Hoc [6] anno luna perfusa est colore sanguineo in nocte Sancti Dunstani per dimidiam noctis horam, [A.D.] 1258.

---

[1] *Perusum*] Perusim. B.

[2] *sepelitur*] sepultus est. B.

[3] *nominatus*] om. B. The dates ought to be transposed.

[4] De Anglico imperatore. in marg. B.

[5] *obviabant*] oberrabant. B.

[6] The author's mark in marg. A.D.

A.D. 1258. Total eclipse of the moon. 18 May. dehinc[1] in crepusculo denigratur per horam integram, ita ut nulla claritas in eo[2] ostensa est.

[A.D.] 1259. Hoc[3] anno dedicata est ecclesia Sarum nova, a Bonefacio archiepiscopo Cantuariæ, in præsentia regis Henrici et reginæ.

An early season. [A.D.] 1240. Hoc[4] anno omne genus arborum fructificantium circa Purificationem Beatæ Virginis fronduerunt, et circa Pascha fructificaverunt.

Cap. CLIX.

Urban IV. A.D. 1261. URBANUS IIII., a Petro CLXXXVII., natione Gallicus, ex civitate Trecensi, sedit annos [ ],[5] mensem I., et cessavit menses V. Hic exercitum Saracenorum quem Manfredus contra ecclesiam invaserat, per crucem signatos fugavit. Karolo comiti provinciæ regnum Siciliæ contulit, ita ut a Manfredo injusto [A.D.] 1264. detentore recuperaret. Hic Parusi moritur, et ad Sanctum Laurentium sepelitur. Hic enim canonizavit Edwigam ducissam Poloniæ in ecclesia Fratrum Prædicatorum Viterbii, miræ sanctitatis viduam, quæ inter alias virtutes cum ejus canonizatio per longa tempora protraheretur, ipsa procuratori suo in curia papæ existenti et negotium prosequenti, per visum apparuit ac ipsum[6] rei expeditionem et diem certificavit. Papa Parusi moritur, et ad Sanctum Laurentium sepelitur.

---

[1] *dehinc*] deinde. D.

[2] *eo*] ea. D.

[3] Ecclesia Sarum confecta. in marg. D. Dedicatio ecclesiæ Sarum. in marg. B.

[4] The author's mark in marg. A.D. miraculum de fructibus arborum. in marg. B.

[5] The numeral is omitted in A.B.D.

[6] *ipsum*] ad. præm. B.D.

Cap. CLX.

Clemens IIII., a Petro clxxxviii., natione Provincialis de villa Sancti Egidii, sedit annos iii., menses ix., dies xxi.,[1] et cessavit annos iii., menses ii., dies x. Hic Viterbii mortuus,[2] et ibi sepultus. Hic primo uxorem et liberos habens famosus fuit advocatus, et regis Franciæ consiliarius. Deinde uxore[3] mortuo[4] propter vitam suam laudabilem, primo Anicienensis, post Narbonensis, ultimo Sabinensis factus est episcopus, in omnibus his per tempus episcopavit. Sed cum a papa Urbano in Angliam mitteretur pro pace inter discordantes facienda, papa Urbano mortuo, ipso absente, electus est in papam. Ipse autem sic jejuniis, vigiliis, et orationibus vacans[5] quod multas quas tunc ecclesia sustinebat tribulationes Deus suis meritis creditur extinxisse.

Clement IV. A.D. 1265. *[A.D.] 1272.*

Hoc[6] anno factum est bellum de Lewes[7] ii. idus Maii, ubi captus[8] rex Henricus et filius ejus Edwardus. Rex libere permissus est ire ubi sibi placuerit.[9] Edwardus filius ejus mittitur Herfordiæ[10] per Symonem de Monte Forti comitem.

[A.D.] 1264. The battle of Lewes.

Gregorius X., a Petro clxxxix., natione Lombardus, de civitate Placentia, vi. kalendas Aprilis consecratus, sedit annos iii., menses ix.; et cessavit dies xii. Hic Viterbii sepelitur.

[A.D.] 1276. Gregory X. A.D. 1271.

Innocentius V., a Petro cxc., natione Burgundus, xii. kalendas Februarii consecratus, sedit [menses v.,

Innocent V.

---

[1] *xxi.*] 22. B.
[2] *mortuus*] est. add. B.
[3] *uxore*] om. D.
[4] *mortuo*] mortua. B.D.
[5] *vacans*] vacavit. B.D.
[6] Lew . . in marg. A., the rest having been cut off in binding. Bellum de Lewes [Leus. B.] in marg. B.D.
[7] *Lewes*] Lews. B.
[8] *captus*] est. add. B.D.
[9] *placuerit*] placuerat. D.
[10] *Herfordia*] Herfordiam. B.D.

A.D. 1276. Adrian V. and John XXI. dies II.; et post ADRIANUS V., JOHANNES XX. in uno anno.][1]

[A.D.] 1276. Hoc anno commissum est bellum de Chesterfeld, et castrum de Kenelworth[2] obsessum. Et in anno sequenti bellum apud Evesham,[3] ubi occisus est Symon de Monte Forti comes.

[A.D.] 1277. Martin IV. [Hoc anno MARTINUS papa consecratur.[4]

[A.D.] 1282. Hoc anno obiit Thomas episcopus Herfordiæ, et Leulinus occisus est.

In anno sequenti Edwardus de Carnarvan natus est.

[A.D.] 1285. Hoc anno HONORIUS IIII. papa consecratur. Et hic eodem anno moritur.

A.D. 1288. Et NICHOLAUS IIII. in anno sequenti consecratur. Hic Nicholaus sedit annos VI., menses XI., dies XIIII.

A.D. 1294. Et post ipsum consecrantur CELESTINUS V. et BONEFACIUS VIII. Hic Celestinus eodem anno obiit.[5]

[A.D.] 1303. Hoc anno obiit Bonefacius. Hic sedit annos X., dies XIII.[6] Et ei successit BENEDICTUS XI. Cui

A.D. 1316. successit JOHANNES XXI.[7] Hic sedit annos plurimos. Cui successit JOHANNES XXII. Hic obiit in Ad-

[A.D.] 1335. ventu, scilicet, anno Domini M.CCCXXXV., et cessavit episcopatus multo tempore.

[A.D.] 1342. Hoc anno papa BENEDICTUS XII. obiit in Decembri. Hic primo fuit monachus ordinis Cisterciensis, et post ejusdem ordinis abbas factus. Hic sedit annos X. inde in propria diœcesi episcopus, et post cardinalis

---

[1] The passages between brackets have evidently been added in A. subsequently to the remainder of Lib. II. They are in the author's hand, but in much blacker ink, and have evidently been hastily written. The last sentences in the proem are in the same hand and ink. In B.D.E. they are in the same character as the remainder of the book.

[2] *Kenelworth*] Knelworth'. B. Kenelworthe. D.

[3] Bellum de Evesham. in marg. B.

[4] Nicholas III. is omitted before Martin IV.

[5] *Hic Celestinus . . . obiit*]. Written upon an erasure in A., in very pale ink, in the author's hand.

[6] *XIII.*] 10. B.

[7] Clement V. is here omitted, and John XXI. is superfluous.

factus[1] ac demum vir apostolicus; qui mox ad diversos ordines statuta vel constitutiones edidit. Cui successit Rothomagensis archiepiscopus, et est Clemens VI. vocatus. A.D. 1342.

Death of Clement VI. [A.D.] 1352.

Hoc anno obiit CLEMENS VI. Hic sedit annos X., dies XXI., et cessavit episcopatus dies XXX. Hic erat vir bonæ conditionis, bene literatus, amabilis, affabilis, mansuetus, morigeratus, ab omnibus amatus. Raro aliquem tristavit,[2] pro posse omnem hominem lætificavit. Avinionæ est sepultus. Hic[3] a Petro CCII.[4]

Of Innocent VI. A.D. 1362.

Hoc anno obiit INNOCENTIUS VI., die Sanctorum Prothi et Hyacinthi, in mense Septembri. Hic a Petro CCIII.[5] Hic primo uxorem habens et liberos in Francia. Hic bene doctus in Decretis, unde uxore mortuo[6] factus est episcopus et regis Franciæ cancellarius, post, ad regis rogatum cardinalis effectus.[7] Inde post pauca est papa consecratus. Hic aurum sitivit; pauca bona de eo dicta sunt. Hic sepultus est[8] in domo Cartusiæ quam ipse construxerat juxta Avinionam miliare a civitate. Cui successit URBANUS[9] [VI.,] Monachus Niger et Abbas Massiliæ.][10]

Urban V. A.D. 1362.

---

[1] *factus*] est. add. B.D

[2] *tristavit*] tristatus est. B.

[3] *Hic a Petro* CII.] om. B.

[4] CCII.] 2 II. A., a numeral having been erased between the 2 and the first I.

[5] CCIII.] 203. A. 230. B.

[6] *mortuo*] mortua. B.D.

[7] *cardinalis effectus*] cardinalis est affectus. B. factus est cardinalis. D.

[8] *est*]. Interlined in A.

[9] *Urbanus*]. An erased numeral follows in A. There is no erasure nor blank in B,D.

[10] *Cui successit . . . Massiliæ*] om. E. erased. In the next line in A. is a capital *H*, the rest of the page being blank. This letter is omitted in B.D.E. Explicit Liber Secundus. add. D.

Continuatio Ejusdem Libri (MS. Hospit. Linc., No. 72.)

Cap. I.

Legend. A.D.1352–1362.

Visio flebilis facta cuidam eremitæ in præsentia domini Innocentii Papæ VI., dum adhuc cardinalis esset, unde aiebat: Vidi animas in infernum descendere sicut nives densissimas, in Purgatorium sicut nivem rarissimam, sed ad Paradisum tantum tres vidi introire, scilicet, illius episcopi ac illius viduæ Romanæ et illius prioris Cartusiensis, quæ omnia sic postea reperit vera, etc.

Johanna regina Franciæ virtuosa et humillima, ut pie creditur sancta, obiit anno Christi M.CCCXLIX. Studium Pragæ instituitur;[1] lector quidam nomine Paulus negando Beatam Virginem Mariam conceptam fuisse sine peccato originali cecidit[2] et expiravit.

Jubilæus mutatur per Clementem VI. de Quinquagesimo in Quinquagesimum.

Eclipsis solis fuit in principio Martii et duravit II. horis; post quam erant terræ motus maximus, bella, pestilentiæ, et fames; unde Sancta Brigitta dixit in capitulo XLV. quod secundum rigorem justitiæ mundus deberet perire, quia pejor fuit quam tempore Diluvii, sed precibus sanctorum misericordia parcit ei.

---

[1] *instituitur*] istituitur. MS. | [2] *cecidit*] cecadit. MS.

Cap. II.

Urbanus V. annis octo sedit. Hic erat abbas ordinis Sancti Benedicti; et fecit Crucem prædicari contra Turcos. Ad ipsum Beata Brigitta vidua sanctissima de regno Sweciæ a Christo fuit missa, pro confirmatione regulæ ordinis Salvatoris, qui vulgariter dicitur Ordo Sanctæ Brigittæ. Urban V. A.D. 1362.

Katerina de Senis virgo incomparabilis sanctitatis floruit, et erat filia Sanctæ Brigittæ quæ obiit anno Christi M.CCCLXIX. S. Katherine of Sens.

Anglici cum Britonibus et multis aliis populis barbaris plusquam XL.M. invadunt fines Alsatiæ et Sungaudiæ; qui destruxerunt[1] castra, loca, ecclesias, monasteria, virgines, et mulieres; tandem interfecti ceciderunt. Anno Christi M.CCCV.[2]

Cap. III.

Gregorius XI. annis octo. Iste Gregorius fuit dictus Petrus de Bella Forte Lemonicensis diœceseos diaconus cardinalis. Obiit Romæ in pace Christi; post istum Gregorium schisma pessimum oritur, quod duravit annis XLVII., ut Dominus præostendit Beatæ Brigittæ, propter peccata hominum. Hic a Petro CCX. Gregory XI. A.D. 1370.

Cap IV.

Urbanus VI. pontificavit annis XI. Iste Urbanus electus fuit in urbe per vim Romanorum, sed cardinales hoc metu fecerunt et non ex animo. Quapropter fugientes ad civitatem Fundorum dixerunt eum non esse papam. Et elegerunt loco ejus dominum Rober- Urban VI. A.D. 1378.

[1] *destruxerunt*] destruxeerunt, MS.

[2] *M.CCCV*] 1365. MS., doubtful. Perhaps 1375. See Pistorius Germanicorum Scriptorum tomus alter, Francofurti. 1584. p. 86.

A.D. 1378. tum de Gevenis eodem anno, qui dictus fuit[1] CLEMENS VII. Et hic oritur schisma pessimum, quia ab isto Urbano VI. usque ad Martinum V. nescitur quis fuit papa. Hic a Petro CCXVIII.

CAP. V.

Clement VII. A.D. 1378.

CLEMENS VII. sedit annis XV. De isto Clemente parum aut nihil invenitur in libro qui dicitur *Fasciculus Temporum*.

CAP. VI.

Boniface IX. A.D. 1389.

BONIFACIUS IX. papavit annis XV. Iste Bonifacius eligitur Romæ loco Urbani; dictus fuit Petrus de Romacellis.[2]

CAP. VII.

Benedict XIII. A.D. 1394.

BENEDICTUS XIII. sedit annis XII. Iste Benedictus fuit electus in Avinione in locum Clementis. Et dicebatur Petrus de Luna, et perduravit usque ad Concilium Constanciense,[3] sed nec tunc quidem obedire sed semper permansit pertinax; moritur tandem in regno Aragoniæ. Jussit cardinalibus suis quod statim alium loco sui eligerent;[4] quod et fecerunt. Et idolum elevantes Clementem Octavum vocaverunt, sed tamen nihil profecerunt.

Cometa apparuit qui Veru appellatur; satis singularis cum coma et radiis sursum erectis, capite deor-

---

[1] *fuit*] Interlined in MS.

[2] *Romacellis*] corr. Thomacellis.

[3] *Constanciense*] Constanciensen. MS.

[4] *eligerent*] elegerent. MS.

sum pendente, in Occidente transiens versus Septentrionem: hanc inter cæteras cometas quæ apparere solent astronomi pessimam eam esse dixerunt sed quia non mane sed tempore vespertino apparuit. Ideo significabat tarde evenire illa quæ communiter minatur. Francia autem hæc tempora in flore erat, sed hic subito in mœrore et conculcatione fuit, juxta morem mutabilitatis temporum. Quia Franci extra patriam suam, videlicet [1] in Turchia, hoc tempore miserabilissime ceciderunt in bello, quia noluerunt audire consilium Sigismundi regis devotissimi propter arrogantiam ipsorum, etc. Ludovicus dux Aurelianus frater regis Franciæ occisus [2] est Parisius insidiose anno Christi M.CCCCVII. Et fuit occasio infinitorum malorum. A.D. 1394.

Cap. VIII.

Innocentius VII. papavit annis II. Iste Innocentius fuit electus Romæ in locum Bonifacii IX., et dicebatur antea Cosmarus de Prorusio, etc. Gregorius XII. sedit [3] annis XII. Iste Gregorius fuit electus Romæ loco Innocentii VII. et vocabatur antea Angelus [4] Coranus; cessit Constanciæ. Innocent VII. A.D. 1404. Gregory XII. A.D. 1406.

Cap. IX.

Alexander V. pontificavit anno uno. Iste Alexander fuit electus in Concilio Pisano; dicebatur Petrus de Candia. Et sic additum est schisma; schismaticique tres Alexander V. A.D. 1409.

---

[1] *videlicet*.] Written upon an erasure in MS.

[2] *occisus*.] occesus. MS.

[3] *sedit*.] Written upon an erasure in MS.

[4] *Angelus*.] This is the last word of the first continuator. It occurs at the bottom of a page.

A.D. 1410. John XXIII. gerebant se pro summis pontificibus, etc. JOHANNES XXIII. sedit annis IIII. Iste Johannes successit Alexandro Quinto, et primum quidem bene inchoavit pro unione, et fuit in Concilio Constanciensi et obtulit cessionem papatus, sed post depravatus latenter fugit, et tamen nil profecit; capitur tandem et sic cessavit coactus; factus iterum Cardinalis, et sepultus est Florentiæ.

Nota quod divitiæ parunt animositates, animositas[1] bella, bella paupertatem, paupertas mediocritatem, mediocritas divitias, divitiæ iterum animositates. Et hoc est quod Psalmista dicit: In circuitu impii ambulant.

A comet. A.D. 1408. Cometa apparuit anno Christi M.CCCCVIII., et statim post Leodium cecidit, quadraginta millia hominum interfecti in casu. Sigismundus rex Ungariæ et filius Karoli vir Christianissimus et humillimus ac Deo devotus, ut merito canonizari debuisset[2] juxta quorumdam piorum vota, hic Sigismundus afflictæ ecclesiæ et pene desolatæ sua mirabili sapientia et industria succurrit, nec in aliquo sibi ac suis pepercit donec plena unio fierit. Et contra Turcos IX. bella habuit, ubique triumphando. Quid ultra? Quæ de Constancio, Theodoro, Karolo, Ottone, cæterisque imperatoribus laude digna scribuntur huic Sigismundo secure possunt applicari. Eligitur anno Christi M.CCCCIX., cum jam XXIIII. annis regnasset in Ungaria; coronatur ab Eugenio Papa IIII.

The Council of Constance. A.D. 1415. Concilium Constanciense magnum in quo ordinatum fuit quod deinceps concilium de decennio in decennium deberet celebrari et plura alia bona. Anno Christi M.CCCCXVIII.

---

[1] *animositas*] animesitas. MS. | [2] *debuisset*] debuissed. MS.

Cap. X.

Martinus V. sedit annis xiiii., natione Romanus; iste Martinus electus fuit per Concilium Constanciense, depositis contendentibus qui diu schisma habuerunt. Et sic rediit unio diu desiderata et necessaria pro fidei defensione. Hic fuit papa potentissimus super omnes divites, et justiciarius[1] magnus platæas et stratas[2] publicas securas reddidit, hæreticione[3] delevit, multa bona patravit, adjuvante sibi inclyto principe Sigismundo; pro Terra Sancta recuperanda multos thesauros congregavit. Martin V. A.D. 1417.

Regnum Franciæ miserabiliter supra modum vastatur per Henricum Quintum regem Angliæ, qui vitam suam morbo pessimo infelicissime finivit. Item Johannes dux Burgundiæ idem regnum æque laceravit, et ipse etiam post occiditur atrociter in conspectu regis Franciæ, post treugas per Cardinalem Sanctæ Crucis initas.

Cap. XI.

Eugenius IV., natione Venetus, fuit electus pacifice in urbe, mortuo Martino, et indubitatus papa habitus. Sed postea breviter expulsus de Roma ut nudus fugeret. Item a Concilio Basiliensi citatus et ecclesia depositus,[4] sed non curavit. Et ob hoc iterum schisma oritur, quod stetit usque ad mortem ejus. Qui eum favebant multa laude dignum[5] dixerunt: et contra qui ei adversabantur. Tamen quicquid est ante susceptam dignitatem, fuit vir abstractæ vitæ et bonæ famæ. Eugenius IV. A.D. 1431.

[1] *justiciarius*] rusticarius. MS.
[2] *stratas*] strages. MS.
[3] *hæreticione*] corr. hæreticos.
[4] *depositus*] deponitus. MS.
[5] *dignum*] digna. MS.

A.D. 1439. Felix V.

Ipse etiam Romam recuperavit adjutus a Venitis. Anno Christi M.CCCCXXXIX., depositus[1] fuit Eugenius et FELIX eodem anno XVII. mensis Novembris instituitur, et aliud schisma sic oritur usque ad annum Domini M.CCCCXLVIII. Et dicebatur XXIII. schisma, unde oritur grandis altercatio scribentium de hoc schismate. Nam una pars dixit: Concilium est supra papam, alia pars econtra dixit: Non, sed papa est supra concilium. Deus pacis det semper suam pacem in Ecclesia sua Sancta nunc et in ævum.

Tres soles visi sunt in cœlo, et sequitur statim triplex regimen in ecclesia. Item ventus maximus fuit anno Christi M.CCCCXXXIX.

Induit[2] virgo sancta in Holandia fuit et apud Chydham sepulta.

Bernardius frater minor moritur miraculis fulgens innumeris.

Johannes de Campestrano, discipulus Bernardini, claret miraculis. Et habita victoria contra Turcos obiit anno Christi CXLV.[3] Et nota quod isti duo sancti viri inchoaverunt novam reformationem Ordinis Fratrum Minorum.

Constantinopolita civitas Imperialis capitur ab infidelibus Turcis. Tradita per quendam Januenem qui per triduum constituitur a Turco rex juxta promissum, et die IIII. decollatur, et fit planctus in tota Christianitate[4] quia periit pene totaliter fides in Græcia et Imperatoris corpus jam mortuum decapitatum fuit.

Bella plurima præcipue in Saxonia, Flandria, Prusia, Suevia, Baconia; et specialiter in Anglia magna strages.

---

[1] *depositus*] deponitus. MS.
[2] *Induit*] al. Liduit.
[3] *CXLV.*] 145. MS.
[4] *Christianitate*] Christianite. MS.

CAP. XII.

NICHOLAUS VI., Januensis, pontificavit annis octo. Iste Nicholaus de Sarrasana inter Januam et Lucanam electus in urbe anno Christi M.CCCCXLVII., loco Eugenii, adhuc pendente schismate. Item iste Nicholaus prævaluit contra ducem Sabaudiæ, qui fuit quasi affinis cunctis principibus Christianitatis. Et tandem dimissus ab omnibus; sed statim sequenti anno uno rediit, sedente Felice. Hic fuit magister in theologia[1] et totus activus. NicholasV. A.D. 1447.

CAP. XIII.

CALIXTUS III. Cathalanus papavit annis III., mensibus quinque. Iste Calixtus vir valde senex electus fuit anno Christi M.CCCCLV., et continue infirmus. Nec potuit zelum suum perficere contra Turcos, impediente senio. Obiit anno Christi M.CCCCLVIII., ipso die Sancti Sixti in quo festum Transfigurationis Domini instituit. Gratiarum actione illius victoriæ miraculosæ factæ in Ungaria terras Danubium per prædictum Fratrem Johannem de Campestranem in prædicto die. Item nota hic quod prohibitum fuit in Sacro Concilio Baselensi sub anathematis vinculo ne principes sæculares, consules, sive comites, sive milites præsumerent aggravare[2] ecclesias et viros ecclesiasticos. Item pueri Sancti Michaelis peregrinantur cum magno fervore, sed fame pereunt. Calixtus III. A.D. 1455.

Anno Christi M.CCCCLVII. fuit maximus terræ motus in Neapoli in quo perierunt quadraginta millia hominum. A.D. 1456. An earthquake.

[1] *theologia*] theolegia. MS. | [2] *aggravare*] aggrare MS.

A.D. 1455. The invention of Printing. Item librorum impressionis scientia subtilissima omnibus sæculis inaudita circa hæc tempora reperitur in Maguncia. Et hæc est ars artium, scientia scientiarum, quæ ditat pariter et illuminat hunc mundum in maligno positum.

Cap. XIV.

Pius II. A.D. 1458. Pius II., natione Tuscus [1] de Senis, sedit annis VI. Iste Pius electus fuit anno Christi M.CCCCLVIII., et vocabatur Æneas; vir eloquens et orator magnus, poetaque laureatus; ambassiator Imperatorum ante fuit. Ipse etiam canonizavit Sanctam Katerinam de Senis anno Christi M.CCCCLXXXI.[2] Et postea obiit anno Christi M.CCCCLXXXIIII.[3]

Cap. XV.

Paul II. A.D. 1464. Paulus II., natione Venetus, papavit annis VII. Iste Paulus electus est anno Christi M.CCCCLXXXIIII.[3] Et statim approbavit celebrationem Festi Præsentationis Beatæ Mariæ Virginis Gloriosæ sicut Pius papa II. Hic in signandis petitionibus maturus fuit et justitiæ tenax, quasi melius foret pauca condonare et ea firmiter servare quam plura signare et statim revocare. Grande palatium construxit apud Sanctum Marcum; ante completionem moritur anno Christi M.CCCCLXXI. die XX. Julii. Jubilæus mutatur in favo-

[1] *Tuscus*] Tusces. MS.

[2] *M.CCCCLXXXI.*] corr. M.CCCCLXI. The numerals are Arabic and the 8 has been altered from some other figure now erased.

[3] *M.CCCCLXXXIIII.*] corr. M.CCCCLXIIII. The 8 has been altered from some figure now erased.

rem animarum per Paulum Papam II. de XXV. in XXV. A.D. 1464.
annum, ut quia abundat iniquitas superabundet et gratia.

Turci dolo quidem et fraude obtinuerunt plura loca et regna in partibus orientis anno Christi M.CCCCLVIII.

Reformatio magna multorum monasteriorum in diversis mundi partibus; fit tamen solito more, per successum temporum ad pristinum relaberetur languorem etc. Maguntia capitur anno Christi M.CCCCLXXXI.

Or Rubea[1] civitas, vulgo dicta Nigroponte, capitur a Turcis anno Christi M.CCCCLXX.

Cometa apparuit in principio anni M.CCCCLXXII. A.D. 1472. A comet.
circa Festum Sanctæ Agnetis, quæ transivit super Coloniam in opposito Libræ, et caudam longam quasi graduum XXX. misit ad occidentem. Et in Festo Sancti Blasii stetit in Ariete et misit caudam quasi ad Pleiades versus orientem.

Vaga nimis erat, alba quandoque et flammea crinitaque valde. Sequuntur bella et epidemiæ in diversis partibus mundi et anno sequenti fuit æstas ferventissima et siccitas inaudita, et in quibusdam terris ignis sub terra succensus usque ad arenam fuit.

Eremita quidam devotus solo Corpore Dominico singulis mensibus refectus[2] a XV. annis et ultra absque corporali cibo vixit.

Karolus dux Burgundiæ bellum cum rege Francorum habuit, ubi nobilissime triumphavit fugatis hostibus anno Christi M.CCCCLXXXV. Et paulo post idem dux Leodium civitates destruxit et terram Geldriæ cum ducatu Lothringiæ obtinuit, et multa alia fecit. Cujus epitaphium est: Tæditum te piguit pacis, tæduitque quietis; in vita hic jaces, Karole, jamque requiesce tibi.

---

[1] *Or Rubea*] al. Eubœa. The initial *O* is doubtful.

[2] *refectus*] refectis. MS.

Cap. XVI.

Sixtus IV. A.D. 1471.

Sixtus IIII., natione Januensis, sedit annis xiii. Iste Sixtus ante cardinalatum fuit generalis in ordine Fratrum Minorum et electus erat anno Christi m.cccclxxi. Vocabatur ante Franciscus de Savona prope Januam, vir[1] bonæ famæ et morum, fuit enim vocatus ad cardinalatum absque scito suo. Item in tempore istius papæ Turcus obtinuit a Christianitate[2] duo imperia, iiii. regna, xx. provincias, cc. urbes, et populum absque numero.

Beatus Symon martyrizatur die iii. ante festum Paschæ, anno Christi m.cccclxxv., hoc modo, ut fertur: Judæi azymum eorum cum sanguine Christiano faciunt annuatim. Tunc Judæi ante domum parentum suorum infantem Symonem anno suæ ætatis xiii. ceperunt, eum crucifigaliter tenebant ut sanguinem undique ex suo corpore Judæi traherent pro azyma eorum.

Puella quædam, Stina nomine, stigmata Dominicæ Passionis habuit in manibus, in pedibus, ac latere, virgo noviter conversa anno Christi m.cccclxxiiii.

Monstrum puellæ quæ unum tantum caput habuit, sed ii.[3] pedes, duasque vulvas, iiii. brachia, ventres duos circa stomachum conjunctos habebat. Hanc puellam parentes ejus per totam Italiam circumferentes pretia ab inspicientibus mendicabant.

Fuerunt aquarum inundationes maximæ, ventique[4] horribiles, multa ædificia subvertentes, anno Christi m.cccclxxxi.

Turci etiam terra marique cum potenti suo exercitu Rodum civitatem obsidentes aggrediuntur.

---

[1] *vir*] Interlined in MS.

[2] *Christianitate*] Christianitati. MS.

[3] *ii*] corr. iiii ?

[4] *ventique*] ventque. MS.

Maximilianus Primus archidux Austriæ et dux Burgundiæ, filius Frederici Tertii Imperatoris, vir utique magnæ virtutis. Quem ob virtutum suarum laudem archiprincipes sacri imperii electores in regem Romanum unanimi corde, patre suo præsenti, in Francfordia elegerunt, anno Christi M.CCCCLXXXVI. Et paulo post in Aquisgrano imperiali civitate coronaverunt eum[1] pariter et unxerunt, duxitque in uxorem Mariam filiam Karoli ducis Burgundiæ. Ex qua produxit Philippum ducem Burgundiæ. A.D. 1471.

Cap. XVII.

Innocentius VIII., natione Januensis, sedit annis.[2] Innocent VIII. A.D. 1484.
Iste Innocentius Johannes Baptista antea vocatus erat et post Sixtum papam Quartum ex cardinali presbytero Sanctæ Ecclesiæ anno Christi M.CCCCLXXXIIII. idibus Augusti, pontifex Romanus creatus est; qui aptum[3] ecclesiæ thesaurum universis Christi fidelibus in peccatorum suorum remissionem dispensavit liberalissime.

Mathias rex Ungarorum e manibus domini Frederici Romanorum Cæsaris subacta[4] ditioni suæ Austria apud Vienniam rebus humanis feliciter exemptus est anno Domini millesimo CCCC.XC.[5]

---

[1] *eum*] Interlined in MS.

[2] Sic in MS.

[3] *aptum*] corr. apertum. The stroke through the tail of the *p* has been omitted by the scribe.

[4] *subacta*] subacto MS.

[5] The MS. ends here in the middle of a column. Several blank leaves follow.

Liber Tertius.[1]

Cap. I.

Ad Dei glorificationem omnis[2] Sacra Scriptura principaliter reducitur; postea nobis cedit in consolationem, in ædificationem, in memoriæ reductionem. Ad consolationem, quando aliquid auditur quod ante fuerat inauditum, quia nova audita cor multum lætificant, et animam recreant, et talia nisi in scriptis redigantur de levi oblivioni traduntur, quia humana memoria labilis.[3] Ad ædificationem, quia in legendo vel audiendo vel super scripta studendo bonam reddit occupationem et animæ salutem. Ad memoriæ reductionem, quia prius oblita quando lecta vel audita sunt, si in scriptis redigantur, de levi sciuntur; unde dicit quidam: Litera scripta manet, res audita perit. Ergo redigamus in scriptis antiqua, ut cum iterata fuerint audiantur ut novella; proinde antiqua intendimus recitare. Introduction.

Cap. II.

Regnum Babyloniæ inter cætera[4] terrena primatum tenuit,[5] deinde Macedonia, tertia Africana, quarta et ultima Roma; de qua, Deo dante, juxta propositum nostrum intendimus affari. Ordinatione itaque in- The four great empires of the world.

[1] *Liber Tertius*] Incipit liber tertius. D.

[2] *omnis*] written upon an erasure in A.

[3] *labilis*] est. add. B.D.

[4] *cætera*] regna. B.

[5] *primatum tenuit*] principatum tenet. D.

effabili regnorum IIII. principatus sunt per IIII. mundi cardines supereminentes, scilicet: regnum Babyloniæ in Oriente, Carthago vel Africa in Septentrione, Macedonicum in Meridie, Romanum in Occidente. Quorum inter primum et novissimum, sicut inter patrem senem decrescentem et filium juvenem aspirantem, duo intermedia, scilicet, Macedonicum et Africanum, quasi subjacentia, quia potestate accreverunt et non jure hæreditatis.

Cap. III.

The Assyrian empire under Ninus. B.C. 2182.

Assyriæ vel Babyloniæ rex primus fuit NINUS, qui præ cæteris fuit nominatissimus; occiso eo, Semiramis, uxor ejus, totius Asiæ regiam urbem Babyloniam instituit. Regnum Assyriorum inconcussa potentia diu stetit, sed tandem Arbatus præfectus Medorum Sardanapalum regem suum Babyloniæ interfecit, et regni nomen et summam ad Medos transtulit. Ita vis et honor Babyloniæ eo anno amissa est, in quo anno apud Latinos Procas Amulii et Numitoris[1] pater et avus Rheæ Silviæ, quæ mater fuit Remi et Romuli, regnare cœpit.

Cap. IV.

Commencement of the Roman empire under Procas Silvius.

Ut enim hæc omnia ineffabilibus Dei mysteriis disposita sunt, et non humanis viribus aut incertis casibus accidisse perdoceam.[2] Nam omnes historiæ Assyriorum antiquæ a Nino incipiunt, omnes vero historiæ Romæ a Proca Silvio exoriuntur. Unde a primo anno imperii Nini usque Semiramis Babyloniam

[1] *Numitoris*] Mimitoris. B. | [2] *perdoceam*] perdocebo. D.

instauraverat, æque interveniunt anni LXIIII.;[1] et inde in Italia a primo anno regni Procæ intersunt æque tot anni. Ita,[2] Proca regnante, Romanæ civitatis sementa jactata sunt et metata, licet non ab Italicis sit perfecta. Primo[3] enim anno regni Procæ Babylonis regnum defecit. Babylon itaque eo anno ab Arbato præfecto dehonorata est, quo anno a Proca rege Roma seminata est. Siquidem in uno anno illa cecidit, ista surrexit; illa quasi moriens dimisit hæreditatem, ista pubescens[4] tunc[5] se agnovit hæredem; tunc illa cecidit in Oriente, et ista surrexit in Occidente, itaque credimus istam esse dispositionem Divinam; quia illi Pagani, isti Christiani. Ecce autem similis ortus Babyloniæ et Romæ, similis[6] potentia et tempora et magnitudo, similia bona et mala, non tamen similis exitus. Illa regnum amisit, ista retinet; illa interfectione regis orbata, ista incolumi imperatore secura; ibi in rege libidinum turpitudo punita, hic Christiana religio in imperatore est servata; ibi absque amore turpitudo et aviditas, hic cum omni honore affabilitas et largitas. Satis enim de eorum incrementis et detrimentis[7] dictum est; videamus unde exordium habuerunt Græci et Italici, et qui fuere[8] eorum primi parentes.

Cap. V.

The first inhabitants of Greece and Italy.

De libris Græcorum experimento didici, scilicet, Origenis et Demosthenis, de prima habitatione Græciæ et Italiæ et de omnibus terris circumquaque habitatis.

---

[1] *LXIIII.*] 60.4. A.B.

[2] *Ita*] Itaque. D.

[3] Primum Romæ exordium. in marg A.D. Exordium Romæ. in marg. B.

[4] *pubescens*] pululescens. B.

[5] *tunc*] om. D.

[6] *similis*] similia. D.

[7] *detrimentis*] decrementis. D.

[8] *fuere*] fuerunt. B.D.

Dispersion of the sons of Noah.

Primo tradunt quod tres filii Noe orbem terræ in tribus partibus post Diluvium diviserunt;[1] primus Sem Asiam sibi elegit, et eam ita nominavit: Cam Africam, et ei nomen imposuit; Japhet Europam, de cujus prole repleta est. Primus, ut creditur, de prole Japhet veniens citra Mare Tyrrhenæum, id est, Græcum, ad terram inhabitandam, ALANUS vocatus est, cum tribus filiis suis et uxore sua, et uxores[2] suorum. Nomina filiorum Alani sunt hæc: primus vocatus est Hisicon,[3] secundus Armenon, tertius Neugio.[4] Hisicon IIII. habuit filios, quorum nomina sunt: Francus, Alemannus, Romanus, Britonus, tanquam vaticinando nomina terrarum subsequentium. Armenon habuit filios V., scilicet, Gothum, Walagothum, Gibidum, Burgundum, Longobardum. Neugio filios habuit III., scilicet, Wandalum, Saxonem, Bogarem. De istis tribus filiis Alani et eorum successoribus tota Europa post Diluvium repleta est, supputando quemlibet filium habere terram post illum nominatam. Tertius enim filius Hisicon[5] qui Romanus dictus est, Latinus[6] vocabatur secundum Plinium; secundum Orosium Romanus vocatus est. Pro libito lectoris habeatur.

Alanus.

Descendants of Alanus.

CAP. VI.

The genealogy of Alanus.

Alanus[7] de prole Japhet procreatus ordine retrogrado computando fuit filius Fetuir qui fuit tertius a Japhet, Fetuir filius Ogomum, Ogomum[8] filius Thoi, Thous filius Boib, Boib filius Semeon, Semeon filius Mahir,

[1] Asia. Affrica. Europa. in marg. A.D. in rubric in A.

[2] *uxores*] uxoribus. B.D.

[3] *Hisicon*] Hisicio. B., and below.

[4] Prima habitatio Europæ. in marg. A.D.

[5] *Hisicon*] So B. Hiscon. D.

[6] Nota de rege Latino. in marg. A.

[7] Genealogia Alani retrogradiendo. in marg. A.

[8] *Ogomum*] Ogo. A. Ogo, B.D.

Mahir[1] filius Etactus, Etactus[2] filius Artaret,[3] Artaret filius Ethel, Ethel filius Ohot,[4] Ohot filius Abir, Abir filius Raha, Raha filius Esraha, Esraha filius Israu,[5] Israu filius Bath,[6] Bath filius Jobath,[7] Jobath filius Johan,[8] Johan filius Japhet, Japhet filius Noe, Noe filius Lameth, Lameth filius Matussale, Matussale filius Enoch, Enoch filius Jared, Jared filius Malaleel, Malaleel filius Cainan, Cainan filius Enos, Enos filius Seth, Seth filius Adam, Adam plasmatio Dei. Hæc est genealogia Alani.

Janus is expelled from Greece;

Non enim fuit aliquis de prole Alani qui aliquod[9] sibi proprium vendicabat, vel dominium vel regnum, usque ad eventum[10] unius fugientis de Ægypto, qui primo fugatus[11] de Græciâ, tandem venit Europam; cujus nomen Janus, cui successit Saturnus, qui generavit Jovem.

and reigns in Italy.

He is succeeded by his son Saturn, the father of Jupiter.

Iste[12] Janus primus omnium qui dominabatur in Italia post Alanum ad numerum annorum VI.C.;[13] post Janum regnavit Saturnus.[14] Hic quia in Italia latuit antequam regnaret, Latium appellatur. Ipse vero populum videns rudum et indoctum ipsos instruxit domos ædificare, terras colere et seminare, vineas plantare et humanis moribus vivere, cum inantea[15] similes feris, glandium, nucum, pomorum, olerum, herbarum edilium tantummodo alimentis vitam sustentarent. In speluncis et virgultis, frondibus et ramis, contextisque casulis pro domibus habebant. Ipse vero eis nummos æreos instituit, pro

---

[1] *Mahir*] Ma. A.
[2] *Etactus*] Et. A.
[3] *Artaret*] Ercaret. B.
[4] *Ohot*] Ohoc. B.
[5] *Israu*] Ysran. B.
[6] *Bath*] Bach. B.
[7] *Jobath*] Jobach. B.
[8] *Johan*] Joham. B.
[9] *aliquod*] aliquid. D.
[10] *eventum*] adventum. D.
[11] *fugatus*] est. add. B.
[12] Janus primus regnat in Italia. in marg. A.
[13] *VI.C.*] 6. B.D.
[14] Saturnus post Janum regnat. in marg. A.
[15] *antea*] anma. B. $\overline{\text{aia}}$. D.

quibus factis [1] et ut eis ex merito videtur ab indocile populo et rustica multitudine deus appellatus est.

Picus, son of Saturn.

Iste Janus genuit Saturnum istum de quo fit sermo. Saturnus vero genuit Picum et Dardanum militem strenuum. Picus residebat in patrimonio, quia verus hæres; Dardanus ad partes Asiæ porrexit cum filio suo [2] Trous vocato. Hic Dardanus postquam in Asia applicuerat, urbem condidit famosam, et post filium suum Troum illam Trojam nominavit. Dardano mortuo, Trous genuit Priamum et Anchisem. Anchises genuit Æneam, Æneas genuit Ascanium et Silvium ex Lavina [3] filia regis Latinorum; de quorum stirpe orti sunt conditores urbis Romanæ,[4] scilicet, Remus et Romulus.

Dardanus, son of Saturn founds Troy. His son Trous is the father of Priam and Anchises. Ascanius and Silvius sons of Æneas and Lavinia.

Picus [5] frater Dardani genuit Faunum, qui Faunus genuit Latinum ex muliere Carmentis nomine, cognomento Nicostrata; creditur quod ipsa Latinas literas adinvenit. Unde reges post ipsam Carmentem Latini nominati sunt; quod nomen tenuerunt reges Latinorum per annos quingentos.

Latinus son of Faunus, son of Picus, brother of Dardanus.

Regnante rege Latino, Troja a Græcis capta est.[6] Tunc apud Hebræos Labdon tertium annum sui principatus agebat. Apud Assyrios Tantanes regnavit, apud Ægyptios Thous; inde expletis a mundi principio annis IIII.M.XIX., a Diluvio anni [7] M.LXXVII., a nativitate Abraham anni [8] DCCCXXXV., qui fuit XLIII. annus Nini regis Assyriorum, a nativitate Moysi anni [9] CCCCX., ante urbem Romæ [10] conditam anni [11] CCCCIIII., capta est Troja.

The fall of Troy. B.C. 1183.

Date of the taking of Troy.

[1] *factis*] om. B.D.

[2] *suo*] interlined in A. De Troja civitate famosa. in marg. A.

[3] *Lavina*] Lavinia. D.

[4] *Romanæ*] Romæ. B.D.

[5] Inventio literarum Latinarum. in marg. B.

[6] De captione Trojæ. in marg. B.

[7] *anni*] om. B. annis. D.

[8] *anni*] om. D. corr. annis.

[9] *anni*] annis. B.D.

[10] *Romæ*] Romanam. D.

[11] *anni*] anno. D.

Cap. VII.

Ascanius enim[1] duxit uxorem quæ concepit et gravida facta est, et est nunciatum Æneæ quod nurus sua conceperat; misit[2] ad filium suum ut magum suum mitteret ad explorandum quid in utero haberet, masculum vel fœminam. Mago gravidatam inspiciente dixit quod masculum in utero haberet, et quod filius mortis esset, et addidit quod matrem occideret in pariendo, et patrem ictu sagittæ in venando, quod et ita factum fuit ut prædixit; quod inposterum plenius dicetur. De stirpe Æneæ[3] et Lavinæ orti sunt Remus[4] et Romulus, ex Ilia Rhea in stupro concepti, quæ Ilia fuit filia reginæ sanctimonialis; qui gemelli traditi fuerunt cuidam pastori nomine Faustulo; quidam dicunt quod invenit eos juxta aquas; alii dicunt[5] quod traditi fuerunt illo pastori ad occidendum, quod verius potest credi. Historia Darietis vitam illorum plane ostendit, et Romæ creationem ex Græcia nactam. Mensurata fuit per quosdam de Italia ante Græcorum adventum per LXIIII[6] annos; Græci enim mensuram prælibatam ab Italicis viriliter perfecerunt.

Birth of Romulus and Remus.

Cap. VIII.

Capta igitur Troja, Æneas, Veneris et Anchisæ filius, ad Italiam fugit et cum rege Latinorum mora-

Æneas escapes from Troy,

[1] *enim*] om. D.
[2] *misit*] et misit. B.D.
[3] *Æneæ*] vero. præm. B.
[4] *Remus*] Romus. B.D.
[5] *dicunt*] dicunt. add. A., crossed out.
[6] *LXIIII.*] A letter which has been erased precedes this numeral in A. It originally formed part of the numeral, as it is within the points enclosing the numeral, and the rubric underlining it still remains.

conquers Turnus, marries Lavinia and succeeds Latinus.

He is succeeded by his son Ascanius,

tus est. Turno enim superato regis Latini adversario, Æneas filiam regis Lavinam[1] nomine accepit in uxorem; hoc est tertio anno post Trojæ excidium. Regnavit igitur Æneas post mortem regis Latini tribus annis, quo finiente regnum suscepit Ascanius, Æneæ filius, quem in Troja ex Creusa uxore sua genuerat, quem filium ipso de Troja fugiente secum in Italiam conduxit.

who founds Alba.

His successors: Silvius Posthumus, Æneas Silvius, Silvius Latinus, Silvius Alba, Atys, Silvius Capys, Silvius Carpentis, Tiberius, Silvius Agrippa, Silvius Amulius,

Regnante Ascanio relicta noverca Albam condidit, et fratrem suum Silvium Posthumum ex Lavina genitum cura diligenti educavit. Ascanius filium protulit, nomine Iulium,[2] qui, cum Ascanius XXXVIII.[3] annis regnasset, fratri suo Silvio Posthumo regnum reliquit; qui regnavit XXIX. annis; et dictus est Posthumus, quia humato patre natus est.[4] Post ipsum regnavit Æneas Silvius XXXI. anno,[5] deinde Latinus Silvius L. annos, quo enim tempore apud Hebræos regnavit David rex.[6] Post ipsum Alba Silvius annis XXXIX.[7] Post ipsum Atys filius ejus XXIIII. annis. Deinde Capis Silvius Alba regis filius XXVIII. annis, qui Capuam in Campania condidit; post Carpentis Silvius[8] XIII. annis; post Tyberius filius ejus IX. annis, qui in fluvio Romano demersus; a quo aqua nomen assumpsit,[9] qui prius Albula vocabatur; post ipsum Agrippa Silvius XL. annis, cujus tempore Homerus[10] floruit in Græcia; post Aremulus Silvius[11] Agrippæ filius[12] XIX. annis. Iste[13] præsidium Albanorum inter montes ubi

[1] *Lavinam*] Laviniam. D.

[2] *Iulium*] corr. Iulum.

[3] *xxxviii.*] 38. A., written upon an erasure.

[4] *est*] om. B.

[5] *xxxi. anno*] 30 et uno anno. A.B. 31 annis. D.

[6] David rex. in marg. A.D.

[7] *xxxix.*] 39. A., written upon an erasure.

[8] *Silvius*] filius. B.

[9] *assumpsit*] accepit. B.D. Tiberis et Albula. in marg. A.

[10] Homerus. in marg. A.D.

[11] *Silvius*] Sil. A. fil. B.

[12] *filius*] om. B.

[13] *Iste*] Ipse. D.

Silvius Aventinus.

Silvius Procas.

nunc est Roma ordinavit; qui ob impietatem suam ictu fulminis interiit; post ipsum Aventinus[1] Silvius XXXVII.[2] annis; pater ejus Aremulus in Capitolio interiit, et ibi sepultus est. Unde ipso vivente æternum nomen illo[3] loco imposuit, quod est Capitolium; post Aventinum[4] Procas Silvius ejus filius XXIII. annis.

Amulius expels Numitor.

Birth of Romulus and Remus.

Death of Amulius and restoration of Numitor.

Tunc apud Hebræos in Juda Azarias,[5] in Israel Jeroboam regnaverunt. Iste Procas duos habuit filios, primus Numitor[6] vocatur, secundus Amulius. Minor majorem de regno expulsit, et regnavit XLIII. annis. Numitor[6] vixit in agro suo. Filia istius Numitoris,[7] Vestalis nomine, quidam vocant ipsam Ileam, in VII. patrui sui anno geminos edidit infantes; ideo juxta legem viva est defossa, parvulos juxta ripam fluminis posuerunt, vel quia forte[8] natari deberent. Faustulus[9] enim armenti regii pastor, ad Attam Laurentiam uxorem suam vagientes detulit quæ ob pulchritudinem et rapacitatem corporis quæstuosi Lupa a vicinis vocata est, a qua meretricum cellulæ Lupanaria dicuntur. Pueri vero cum adolevissent, collecta pastorum et latronum multitudine manu valida Amulio apud Albam interfecto, Numitorem avum illorum[10] in regnum suum[11] viriliter restituerunt.

Cap. IX.

The foundation of Rome. B.C. 753.

Romanum igitur imperium, quo neque ab exordio illum fere minus, neque incrementis toto orbe amplius humana memoria potest recordari, a Romulo vero

[1] *Aventinus*] Avencius. B.

[2] *xxxvii.*] 37. A., written upon an erasure.

[3] *illo*] illi. D. De Capitolio. in marg. A.

[4] *Aventinum*] Aventium. B.

[5] Azarias. in marg. A.

[6] *Numitor*] Munitor. B.

[7] *Numitoris*] Mūnitoris. B.

[8] *vel quia forte*] forte quia. D.

[9] De Faustulo pastore. in marg. A.

[10] *illorum*] suum. D.

[11] *in regnum suum*] om. D.

B.C. 753. exordium habet et nomen, qui Rheæ Silviæ, ut præmissum est, fuit filius. Is cum inter pastores latrocinaret, anno nativitatis[1] suæ XVIII., urbem exiguam in Monte Palatino constituit X. kalendas Maias, post Trojæ excidium anno CCCCXIX. Condita urbe eam a suo nomine Romam nominavit, a qua Romanis nomen impositum est.

Hic etiam in Roma unum templum construxit quod asylum appellavit;[2] cunctis ad eum[3] confugientibus[4] impnnitatem pollicitus est; quam ob causam multitudinem finitimorum qui patriam propriam offenderant ad se confugientes in civitatem recepit. Latinos etiam,[5] Tuscos, pastores, latrunculos, Phryges, Hispanos, qui sub Æneа Archade, qui sub Evandro duce influxerant, pacifice recepit;[6] ita ut ex variis membris unum corpus effecit.[7] Centum ex senioribus elegit, quorum consilio omnia agi deberent, et hi vocabantur Senatores, qui prius Patres dicti fuere. Mille pugnatores elegit, quos a numero millenario milites vocavit, eligendo quasi de mille unum.

Cap. X.

The eulogy of Rome. Non[8] enim illius civitatis initium ita diligenter investigo propter loci amœnitatem, quia plures adeo sunt amœnæ; nec propter loci magnitudinem, quia ita magnæ et majores inventæ sunt; sed præcipue propter ejus sanctitatem et magnanimitatem et ejus dignitatem,

---

[1] *nativitatis*] ætatis. B. ædificatur. in marg. D.
[2] *appellavit*] nominavit. B.D.
[3] *eum*] eam. D. corr. id.
[4] *confugientibus*] fugientibus. D.
[5] *etiam*] et. D.
[6] *recepit*] suscepit. D.
[7] *effecit*] efficitur. B.
[8] Laus Romæ. in marg. B.

post Paganismum dirutum.[1] Primo propter ejus sanctitatem, quia revera in omni Christianitate non est aliqua civitas illi comparabilis, tum propter Apostolorum prædicationem, et eorum martyrium, tum propter sanctorum martyrum corpora innumerabilia cæsa,[2] tum propter sanctissimos patres nostros papas in ea flagellatos, laniatos, cruciatos, ita ut in modernis temporibus dicitur hominem non pedibus terram in civitatem calcare, nisi super sanctorum sanguinem vel corpora. Propter ejus amœnitatem, ut dicitur, est vallis opulenta, frugifera, vinifera, nemorosa, aquosa, omni fertilitate diffusa. Propter ejus magnanimitatem, quia totus mundus in antiquis temporibus ei fuit tributarius, Pagani et Christiani. De ejus commendatione satis dictum est, quia per patriam transeuntes testimonium perhibent veritati. Materiam enim[3] nostram pristinam prosequamur, primo qualiter illa sancta civitas est ædificata, quia qui[4] dominium habet[5] terrenum et in orbe dominatur, caput[6] esse videtur, et qui caput est mundi, et operis de jure videtur; postea a quo vel a quibus ille locus sanctus ædificatur, postea qui regebant illum locum tempore Paganorum et Christianorum, quot imperatores Pagani et eorum gesta; quot Christiani et quæ[7] gesta eorum; et de cæteris regnis adjacentibus, et in quorum temporibus sancti Apostoli occisi sunt; insuper martyres, virgines, conjugati, viduæ, continentes sunt cæsi, cruciati, et interfecti, et qualiter illa sancta civitas ad fidem Christi conversa est. B.C. 753.

[1] *dirutum*] diruptum. B.D.
[2] A short erasure follows in B.
[3] *enim*] om. B.D.
[4] *qui*] dni. D.
[5] *habet*] habuit. D.
[6] *caput*] et. præm. D.
[7] *quæ*] om. D.

Cap. XI.

The rape of the Sabines. B.C. 749. Anno IIII. post urbem conditam civis[1] uxores non habentibus rapinam virginum de Sabinis maximam perfecerunt, pro qua plura bella ingruerunt. Romulus Romanorum rex primus, XXXIX. anno regni sui, rastro pastorali creditur occidi; putant enim Romani ipsum ad deos transisse, quia, ipso occiso, corpus furatur et absconditur.

Death of Romulus. B.C. 715.

Numa Pompilius. B.C. 714. Rex secundus Numa Pompilius fuit. Tunc apud Hebræos regnavit Ezechias. Iste Numa nullum bellum gessit, non minus quam Romulus civitati profuit; annos XL. regnavit. Glaucus in Græcia canduit, et ferri glutinum primus excogitavit.

Tullus Hostilius. B.C. 671. Tertius Romanorum rex Tullius Hostilis;[2] hic primus regum Romanorum purpura et fascia usus est. Manasse in Judæa regnante, hic urbem ampliavit, adjecto Cælio Monte. Cum autem regnasset XXXII. annos,[3] fulmine percussus in domo propria exarsit. His temporibus Byzantium civitas condita est, quæ postea Constantinopolis appellatur.

Ancus Martius. B.C. 639. Quartus Romanorum rex Ancus Martius Numæ nepos ex filia; quo tempore Josias apud Judæos regnabat. Aventinum Montem et Janiculum hic urbi addidit; hic circuitum Romæ ædificavit. Muros, cloacas, Capitolium construxit. Ludos Romanos, torneamenta, hastiludia instituit, ut homines in armis bellicis essent perfectiores; anno regni sui XXIII. obiit.

Tarquinius Priscus. B.C. 615. Quintus Romanorum rex Priscus Tarquinius, qui dictus est Superbus. Anno XXX. regni sui per filios

---

[1] *civis*] civibus. B. apparently corrected.

[2] *Tullius Hostilis*] corr. Tullus Hostilius.

[3] *XXXII. annos*] 30. et II. annos. A. 30 annis. B.D.

Anci occisus est; bis depositus, et semper recuperavit. B.C. 615.
Eodem tempore Massilia condita est, et Jerusalem a Nabugodonosor subversa est.[1]

Sextus Romanorum rex SERVIUS NOBILIS, captivæ ancillæ filius. Hic III. montes urbi addidit, scilicet, Quirinalem,[2] Bimialem,[3] et Esculinum;[4] fossas circa muros civitatis fieri fecit. Censum Romanorum civium primus instituit; tandem occiditur a Tarquinio Superbo anno regni sui XXXIIII.[5] Hic primus omnium regentium civitatem monetam instituit.[6]

Servius Tullius. B.C. 578.

Septimus et ultimus TARQUINIUS SUPERBUS iterum regnavit. Hic fecit computare nomina civium Romanorum, et invenit octoginta millia viros; tandem interiit, ut prius. Ita Romæ regnatum est per reges septem ad annos CCXLIII.[7] Temporibus Tarquinii castissima Judith[8] Olofernem peremit. Eo tempore Pythagoras philosophus in Græcia claruit.

Tarquinius Superbus. B.C. 534.

CAP. XII.

Exinde reges Romani cessaverunt et consules[9] creati sunt; duo pro rege uno, ut si unus superbiret alter mitigaret; pari potestate dominantes, uno tantum anno durantes ne insolentiores redderentur.

The Consuls. B.C. 509.

Hoc anno enim imperium consulare cessavit, et pro duobus consulibus x. facti sunt potestatem habentes. Circa hoc tempus historia Hester scribitur. His temporibus immensa pestis per binos annos Romam afflixit.

[A.U.C.] 401.

[1] Subversio Jerusalem. in marg. B.

[2] *Quirinalem*] Quirialem. B.

[3] *Bimialem*] corr. Viminalem?

[4] *Esculinum*] corr. Esquilinum.

[5] *xxxiiii.*] 34. A., the 4 being written upon an erasure and followed by a 4, partly erased. 30. B.D.

[6] Moneta primo instituitur. in marg. D.

[7] Ab urbe condita, 287 [247. D.] in marg. A.D.

[8] Judith. in marg. B.

[9] Cessant reges Romani et incipiunt consules. in marg. D

B.C. 373. Sequenti[1] quoque anno satis triste prodigium insequitur. Siquidem in medio urbis terra dissiluit, vastoque subito prorupto hiatu infernalia patuerunt;[2] quod quidem ita diutius mansit ut[3] cunctis populis terrorem inferret. Aruspicibus tandem interpretantibus quod vivi hominis sepulturam expeteret, Marcus Curtius eques Romanus se in[4] id barathrum injecit, et foramen continuo conclusum[5] est.

Birth of Alexander the Great. B.C. 356. Eo tempore,[6] XVII. annis elapsis, Magnus Alexander Macedo natus est ex Olympiade matre sua; putatur tamen fuisse filius Philippi, cum enim fuit Nectabi filius. Tunc visa sunt saxa de cœlo cadere.

Legend. Anno CCCCXIII., in pluribus locis de fontibus cruor fluxit, et de nubibus in specie pluviæ lac descendit.[7]

CAP. XIII.

Tunc numerati sunt in urbe Romana per imperatorem CCXCII.M.XXXIIII.[8] Inter hæc et eo[9] tempore apud fluvium Bagradum quidam Regulus patriæ illius serpentem miræ magnitudinis occidit, cujus corium C. et decem pedum longitudo[10] continebat; Romæque delatum est, aliquo tempore cunctis[11] mirabile fuit.

Monster. Anno[12] ab urbe condita DCXIIII., Romæ puer[13]

---

[1] Mirabile de Roma. in marg. A.D. Mirabile. in marg. B.

[2] De hiatu in Roma. in marg. A. De hiatu. in marg. D.

[3] *ut*] quod. D.

[4] *in*] A short erasure follows in A.

[5] *conclusum*] Written upon an erasure in A.

[6] Alexander Magnus. in marg. A.D.

[7] Mirabile. in marg. A.B.D.

[8] *ccxcii.m.xxxiiii.*] written CC.XC.II.XXXIIII. (with M M M above) in A. 292,034. B.D.

[9] *eo*] illo. D.

[10] Mirabile. in marg. A.D.

[11] *cunctis*] et. præm. D.

[12] Mirabile. in marg. A.

[13] *puer*] parvulus. add. B.D. Puer quadripes. in marg. D.

quidam natus est quadripes,[1] quadrimanus, quadris oculis, IIII. aures habens, duplicem virilem naturam habens. In . . . . Bononiensi[2] tunc in innaturalique modo fruges in arboribus natæ sunt.[3] His diebus[4] per totam Africam tanta locustarum multitudo convaluit ut fruges, herbas, arborum folia, corticesque corroderant; quæ locustæ vento repentino sublevato[5] in Africano sunt pelago submersæ; sed cum earum acervos fluctus[6] per extenta littora maris pertulissent, odorem pestiferum putrefacta congeries exhalavit, unde omnium animantium,[7] avium, pecudum, ac aliarum bestiarum pestis existens, infectionem corruptionis ampliavit. Pestilentia vero illa extinxit[8] in Numidia plusquam octingenta[9] millia hominum; in Carthagine et circa ducenta millia hominum. Romanorum vero militum bellatorum triginta millia virorum perierunt et extincti sunt. B.C. 139.

Anno[10] ab urbe condita DCXXXV. quædam virgo de Roma in Apuliam pergens ictu fulminis exanimata est, omnibus vestimentis sine scissura aliqua ademptis, ac pectoris pedumque vinculis, monilibus, annulisque discussis illæso corpore nuda jacuit; equus quoque ejus pari modo frenis et cingulis dissolutis jacuit peremptus.

---

[1] *quadripes*] quadrupes. D.

[2] *Bononiensi*] Boĩenso. A. A word follows which is illegible. It is most probably *ul'* for *uilla*.

[3] *In . . . natæ sunt*] om. B.D. The passage is evidently corrupt in A., and has been corrected by erasure and in other ways until it is hardly decipherable, though not at all faded. See Pauli Orosii Historiæ, in Migne. Patrologiæ Cursus Completus. Vol. 31, p. 931. "In Bononiensi agro fruges in arboribus enatæ sunt."

[4] Vindicta Dei. in marg. A.D. with the author's mark. in marg. A.

[5] *sublevato*] sullevatæ. B. sublevatæ. D.

[6] *fluctus*] Added in marg. B. in the same hand as the text.

[7] pestilentia. in marg. A.D.

[8] *extinxit*] Interlined in A. in the same hand as the text.

[9] *octingenta*] octoginta. B.D.

[10] Mirabile. in marg. D.

Cap. XIV.

B.C. 94. Anno ab urbe condita DCLIX., hoc est ante Incarnationem Domini CLXXII., dira prodigia visa sunt.[1] Nam sub ortu solis globus igneus cum maximo cœli fragore[2] a regione Septentrionis emicuit. Apud Aretinos in convivio cujusdam magnatis, cruor de panibus quasi de corporum vulneribus effluxit. Eodem anno[3] per VII. dies continuos grando lapidum, immixtis testarum[4] fragmentis, terram latissime verberavit. In Sampniti[5] e vastissimo terræ hiatu flamma invisa prorupit, et usque in cœlum se extendit. Tunc et[6] omnium animalium genera, quæ inter homines vivere solita erant,[7] relictis stabulis et pascuis, cum balatu et hinnitu, unusquisque in suo gradu miserabili ad silvas montesque[8] fugerunt. Canes quoque[9] quorum natura est extra homines esse non posse, lachrymosis ululatibus vagi, luporum ritu oberrabant. Nec mora, post hæc tam gravia prodia[10] civilia bella sunt secuta. Ista enim prodigia visa sunt in Græcia, in Europa, in Sicilia, in Italia, in Gallia, in Hispania, et in[11] aliis locis quampluribus. Ista testantur Paulus Orosius,[12] Eutropius, Gesta Darietis, Donatus Senator, et Marcellus Historiographi.

A meteor.

Legend.

Severe hail storms.

Assassination of Julius Cæsar. B.C. 44. Anno ab urbe condita DCCIII., interempto Cæsare Romæ, tres soles paulatim in eadem urbe coierunt.[13]

---

[1] Mirabilia inaudita. in marg. A.D.

[2] *fragore*] fulgore. B.D.

[3] *anno*] die. B.

[4] *testarum*] terrarum. D.

[5] *Sampniti*]. Over this, and opposite to it in marg. in D. is written, Beneuenti.

[6] *et*] om. B.D.

[7] *solita erant*] solebant. B.D.

[8] *montesque*] et montes. B.

[9] *quoque*] om. B.D.

[10] *prodia*] prodigia. B.D.

[11] *in*] om. B.D.

[12] *Paulus Orosius*] Orosius.Paulus. B.D.

[13] Mirabile. in marg. A.D.

Inter cætera portenta quæ in toto orbe facta sunt, bos in suburbio Romæ humana usus est loquela, dicenti aratori: Non frumenta sed homines deficient. B.C. 44.

Cap. XV.

Augustus, Emperor. B.C. 31.

Ab isto Cæsare, scilicet Augusto, cæteri vocati sunt Cæsares, et cœperunt[1] imperatores esse, qui ante nunquam fuerunt. Post hunc regnavit Octavianus adolescens, ætate circiter XVII. annorum, duos consules habens custodes per aliquot tempus, scilicet, Pansa et Hircius; infra paucos annos illos evacuavit et regnavit XLIIII. annos solus. Cum Antonio et Lepido XII. annos regnum tenuerat.

Cap. XVI.

Birth of Christ.

Cumque pacem firmissimam post plura[2] bellorum curricula sui regni XLII. anno Dominus Noster Jesus Christus natus est de Virgine Maria, ut prædicitur. De civitate Romana satis dicta sunt. Cæsar enim iste luxuriose vivebat, propriam uxorem reliquit, concubinis adhærebat. Duodecim habebat et cum eis pro libito jacebat; vixit autem annos LXXVII., nam dubium est an[3] morbo naturali interiit, vel veneno dato a concubina.

Character of Augustus.

Post Nativitatem Domini, Octavianus[4] imperavit annos XIIII., genere Romanus, ex patre Octaviano senatore, maternum genus ab Ænea ducens, Julii Cæsaris nepos, adoptione quoque[5] filius totum mundum in unam redigens monarchiam. Hunc populi Romani

[1] *cœperunt*] cœpere. B. Jorimus imperator. in marg. B.

[2] *plura*] pl̃a. A. plurima. B.D.

[3] *an*] utrum. B.D.

[4] Octavianus. in marg. A.D.

[5] *quoque*] om. B.D.

A.D. 14. videntes esse tantæ pulchritudinis, quod nemo in oculis ejus intueri poterat,[1] et tantæ fuit prosperitatis et pacis, quod totum mundum fecit sibi tributarium. Dicebant enim Romani: Te volumus adorare, quia deitas in te est; quia si sic non esset non succederent tibi omnia prospera. Qui renuens, inducias postulavit, et ad se Tyburtinam Sybillam prophetissam[2] vocavit. Ei namque quod senatores dixerant, recitavit; quæ trium dierum petens spatium, arctum jejunium operata est. Elapso die tertio, responsum dedit imperatori in hiis verbis:[3] Versus:

"Judicii signum, tellus sudore madescet,
E cœlo rex adveniet per sæcla futurus," etc.

Illico apertum est cœlum, et nimius splendor super eum irruebat, et vidit in cœlo quandam pulcherrimam virginem super unum altare stantem, puerum in brachiis bajulantem, et miratus est nimis, et vocem dicentem sibi audivit: Hic ara filii Dei est. Qui statim projiciens[4] in terram, eam adoravit.[5] Visionem senatoribus ostendit, unde mirati sunt. Fuit autem[6] hæc visio in camera Octaviani imperatoris, ubi nunc est ecclesia Sanctæ Mariæ in Capitolio, ubi nunc sunt Fratres Minores, et vocatur Ara Cœli. In juventute libidini serviebat, sed, habita visione, emendatus est. Hic gloriatur se invenisse urbem latericiam et marmoream reliquisse. Feliciter vixit et felicius mortuus est.

Death of Virgil. B.C. 19. Anno[7] imperatoris XXV. Virgilius Brundusii moritur, sed cadaver Neapoli transfertur.

Death of Horace. B.C. 8. Eodem[8] anno Horatius poeta Romæ moritur. Calixtus primus papa[9] fecit de taberna Emeritoria ecclesiam

---

[1] Nota. in marg. A.
[2] de Sybilla prophetissa. in marg. B.
[3] Versus. in marg. A.D.
[4] *projiciens*] se. add. B.D.
[5] Ara Cœli. in marg. A.D.
[6] *autem*] enim. B.
[7] Virgilius moritur. in marg. A.D.
[8] Horatius moritur. in marg. A.D.
[9] *papa*] om. D.

fieri quam[1] fecit in honorem[2] Beatæ Virginis. Mortuus est Octavianus Augustus anno vitæ suæ LXXVII. apud Attelam civitatem Campaniæ, et sepultus est in Campo Martio. Tempore illius numerati sunt cives Romani nonagies CCCLXXX.M.[3] a Christo anno XVI.

A.D. 14. Death of Augustus.

Cap. XVII.

Tiberius Cæsar post ipsum regnavit annos XVIII., usque ad annum quo passus est Christus. Hic fuit Octaviani privignus et gener et adoptivus filius. Satis fuit in armis prudens et fortunatus, in literis satis edoctus; eloquio clarus, sed ingenio pessimus et mente insidiosus,[4] nam sæpe vellet simulare quod nollet. Hic XXIII. imperii sui anno et nativitatis suæ anno LXXXVIII., quia nimia ferocitate innoxios et extraneos puniret, cum ingenti gaudio totius populi in Campania mortuus est. Hic in omnibus suis negotiis morosus fuit, unde cum procuratores in provinciis constituerat[5] vix vel nusquam aliquos mutavit. Hujus tempore Ovidius[6] poeta in exilio moritur. Pontius Pilatus a Tiberio procurator Judææ efficitur, quem Magister Historiarum dicit natum fuisse de Lugduno. Ibi Josephus testatur de Christo testimonium laudabile dicens: "Fuit his temporibus sapiens vir, si ipsum "virum nominare fas sit. Erat enim mirabilium "operum effector et doctor, et multos Judæos et alios "sibi adjunxit. Christus hic erat." Quamplurima de eo narravit in laudem illius.

Tiberius. A.D. 14.

His death. A.D. 37.

Testimony of Josephus to the miracles of our Lord.

[1] *quam*] Interlined in A.

[2] *honorem*] honore. B.

[3] *ccclxxx.m.*] ccc. m. lxxx. A. The number appears to have been 4,190,117; not 3,420,000.

[4] *insidiosus*] seditiosus. B.

[5] *constituerat*] constitueret. B.

[6] Ovidius moritur. In marg. A.D.

A.D. 37. Post Christi passionem Tiberius imperavit annis V. Post pauca tempora Pontius Pilatus Romæ[1] adducitur præcepto Tiberii; qui in exilium ad Viennam Burgundiæ mittitur; qui in multis accusatus et propter calamitates quas ibi sustinuit; propria manu cultro[2] se interfecit.

[A.D.] 40. Herod Antipas deposed. Hoc[3] anno Herodes, qui Johannem Baptistam occiderat, sub quo passus est Jesus Christus, cum uxore sua Herodiade ad Viennam mittitur in exilium, ubi ambo miserabiliter finierunt. Hic[4] Tiberius legem statuit ut flatum qui[5] retro daret veniam consequeretur; asseruit enim se vidisse hominem perire in hoc morbo.

Caligula. A.D. 37. CAIUS, qui et CALIGULA, annos III. imperavit; menses X., dies VIII. Hic nequam fuit. Duas sorores suas stupravit. Ex una filiam natam cognovit. Hic fuit nepos Tiberii Cæsaris. Hieronymus dicit a primo Caio Cæsare omnes reges Romani dicuntur Cæsares. Hic Caius cum adversus cunctos ingenti avaritia, libidine, ac crudelitate sæviret[6] in palatio proprio Romæ occisus est.

CAP. XVIII.

Claudius. A.D. 41. CLAUDIUS imperavit annos XIIII. menses VII., dies XXV. Hic patruus fuit Caligulæ. Hic Britonibus bellum intulit, quasdam insulas ultra Britanniam in Oceano positas Romano addidit imperio, quæ sunt in ultimis Scotiæ. Vixit LXIIII.[7] annis; post mortem inter Paganos consecratus est divusque[8] est appellatus. Hic immemor fuit omnino; nam occisa uxore sua, paulatim

His shortness of memory.

---

[1] *Romæ*] Romam. D.
[2] *cultro*] suo. add. B.D.
[3] Herodes. in marg. A.D.
[4] Ridiculum. in marg. A.D. Pro colica passione. in marg. B.
[5] *qui*] Interlined in A.
[6] *sæviret*] sentiret. B.
[7] *LXIIII.*] al. XLIIII.
[8] *divusque*] deusque. B. et deus. D.

in triclinio recumbens, cur domina non veniret ad mensam[1] requisivit. Cibo, vino, omni vice et loco[2] intemperatissimus fuit. Meditatus est leges statuere et statuta condere, sed non perfecit. Uxor ejus Agrippina eum veneno extinxit, ut,[3] excluso filio Claudii Britannico, filium proprium quem de Claudio assumpsit, Neronem nomine, in imperium sublimaret. Hujus uxor Messalina,[4] sicut testatur Juvenalis, tantæ fuit libidinis ut primo in prostibulo clam, deinde omnibus palam, se exponebat, non satiata sed lassata recedens. A.D. 41.

Tempore Claudii Petrus Apostolus Romam venit, fidem Christi prædicando, ubi vixit XXV.[5] annis. S. Peter visits Rome.

His[6] temporibus avis nomine phœnix apparuit in Ægypto, quæ elapsis annis sexcentis apparuit in Arabia; ferunt eam vivere annos quingentos; cum enim senuerit et sentit mortem imminere colligit ligna arida de ligno aloe et facit nidum; postea[7] in aerem volat, et ad solem appropiat, ita ut ignescit et in nidum cadit, et de pulvere suo generatur alia phœnix. Est magna ad modum aquilæ, capite cristato, collum[8] fulgore aureo decorato, posteriora purpurea præter caudam, cujus nitor roseus ac cœruleus color fuit; quia videtur rarius ideo[9] mirabilius.[10] A.D. 42. Plinius et Isidorus. A.D.

Cap. XIX.

Nefandus NERO imperavit annos XIII., menses VII., dies XXIX.[11] Hic Romanum imperium deformavit. Pis- Nero. A.D. 54.

[1] *ad mensam*]. Added beyond the end of the line in A., in the author's hand.

[2] *loco*] omni. præm. D.

[3] *ut*] et. B.

[4] De meretrice. in marg. A. De imperatrice meretrice. in marg. D.

[5] *xxv.*] 27. B.

[6] Phœnix. in marg. A.D. De phœnice. in marg. B.

[7] *postea*] et. præm. B.D.

[8] *collum*] collo. B.D.

[9] *ideo*] eo. D.

[10] *mirabilius*] mirabilior. D.

[11] Maleficia Neronis. in marg. A. Malitia Neronis. in marg. D.

A.D. 54. cabatur retibus aureis, qui[1] sericis funibus trahebantur. Magnam senatorum partem interfecit; bonis hominibus hostis fuit, malis amicus specialis. Matre, uxore, fratre, magistro occisis, urbis maximam partem incendit. Primam[2] Christianis persecutionem intulit. Propter ista et multa alia hostis communis reipublicæ judicatur. Anno hujus sexto et episcopatus sui V., post Ascensionem Domini anno VII., Jacobus frater Domini, qui ab omnibus appellabatur Justus, Hierosolymis a Judæis lapidatus est; postea partica[3] fullonis excerebratus.

Rebellion of the Jews. A.D. 67. Hujus tempore Judæi rebellabant contra Romam, pro qua re Vespasianus a Nerone mittitur ad Judæos expugnandos et destruendos. Nero in omnibus flagitiis suis Petrum et Paulum præcepit occidere.[4] Hic, tum propter urbis incensionem, tum propter alia sua maleficia quæreretur ad pœnam; de palatio fugit ad suburbium, quod fuit inter Salariam et Numentanam. Ad quartum urbis miliarium seipsum interfecit,[5] et a lupis dicitur fuisse comestus. Nullam vestem ultra ter vel quater induit; ferruram dextrariorum et mulorum fecit argenteam, et ipse socularibus argenteis usus est. In multis damnosus fuit, et præcipue in non ædificando. Petrus tunc papavit.

Hoc Suetonius A.D. Death of Nero. A.D. 68.

CAP. XX.

Galba. A.D. 68. Otho, Vitellius. A.D. 69. GALBA[6] menses VII. in Iberina[7] imperavit, Vitellus in Germania, Otto Romanum imperium tenens; omnes isti[8] in uno anno[9] sese interfecerunt.

[1] *qui*] quæ. B.D.
[2] Prima persecutio Christianorum. in marg. B.
[3] *partica*] cum. præm. B.
[4] *occidere*] occidi. D.
[5] *interfecit*] occidit. B.D.
[6] *Galba*] Alba. A.B.D.E.
[7] *Iberina*] Ib . . . . ia. D., the middle of the word having been erased. al. Hybernia.
[8] *isti*] iste. A., corrected.
[9] *anno*] Interlined in A. in rubric.

Hoc anno Jerusalem a Vespasiano et Tito subvertitur, et ornamenta Templi Romæ delata sunt. Johel testatur ipsos reconditos Romæ in templo pacis. Linus tunc papa I.[1] [A.D.] 76. Capture of Jerusalem. A.D. 70.

Cap. XXI.

Vespasianus annos ix., menses xi., dies xxii., imperavit. Hic apud Palestinam factus est imperator. Hic natus est obscurus, sed optimis comparandus. Hic a Claudio in Germaniam missus, et ad Britanniam tricesies[2] et bis cum hostibus conflixit. Gentes validissimas Romano imperio subjugavit; fluxu ventris tandem interiit. Vespasian. A.D. 70.

Titus autem imperavit annis iii. Hic cum patre suo Jerusalem subvertit. Hic omnium virtutum vir mirabilis. Hic convictos de conspiratione contra eum dimisit in eodem famulatu quam ante habuerant permanere. Hic[3] nunquam aliquod licitum ab eo petitum negavit, dicens: "Non licet aliquem ab imperatore "tristem recedere, vel manu vacua transire," asserens se illum diem perdidisse in quo nihil dederat. In ea civitate qua pater ejus obiit et ipse sepultus est. Titus. A.D. 79.

Eo mortuo tanta fuit in civitate mœstitia et ululatus quantum fuit gaudium in morte Neronis, vel si lugerent necem[4] proximorum parentum. Licet enim pater magnæ fuit[5] virtutis et bonitatis, filius tamen patrem in omni virtute excedebat, ita ut in scripturis et locutionibus patri semper præponitur. Clemens tunc papavit.

[1] *I.*] In rubric in A.
[2] *tricesies*] t'cesies. A. trecies. B.D.
[3] Nota. in marg. A.D.
[4] *necem*] om. D.
[5] *fuit*] fuerit. D

Cap. XXII.

Domitian. A.D. 81.

Domitianus imperavit annos xiii., menses v. Hic fuit frater Titi, omnino illi dissimilis; primo[1] mansuetus et virtuosus, secundo[2] vitiis deditus et flagitiosus. De senatu viros famosos interfecit; dominum et deum appellari se jussit.[3] Suo tempore Johannes Evangelista in Pathmos insula religatur. Auream vel argenteam statuam in Capitolio jussit sibi apponi et non aliam. Consobrinos suos interfecit. Hic secundam persecutionem Christianis imposuit. Neroni et Caligulæ[4] omnino similis; ob scelera omnibus fuit exosus,[5] a suis est interfectus et cum vilitate sepultus. Hujus tempore[6] Sanctus Clemens misit Dionysium Areopagitam[7] in Galliam cum sociis suis ad prædicandum. Hujus tempore senatores miserunt Marcum Agrippam ad Persas debellandos quia[8] rebelles Romæ; ipse vero renuens, trium dierum petiit inducias; qui cum quadam nocte super hoc cogitando obdormiisset, apparuit ei quædam fœmina generosa dicens quod si sibi[9] promitteret unum templum nomine[10] suo facturum sicut ipsa doceret, auxilio suo freto[11] Persas superaret; asserens se matrem omnium deorum et Cybelem[12] vocari. Agrippa cum hoc promisisset, mane consurgens visionem senatui retulisset.[13] Deinde magna classe parata et legionibus v. armatis, Persas debellavit et vicit. Clemens tunc papa.[14]

---

[1] *primo*] primus. B.D.
[2] *secundo*] secundus. B.D.
[3] *jussit*] fecit et præm. D.
[4] *Caligulæ*] Gallicolæ. A.D. Galliculo. B.
[5] *exosus*] odiosus. D.
[6] *tempore*]. Added in marg. A., and referred to its place by a mark.
[7] See p. 171, and note.
[8] *quia*] qui erant. B. quia erant. D. Panteon. in marg. A.D.
[9] *sibi*] om. B.
[10] *nomine*] nomini. D.
[11] *freto*] fretus. B.D.
[12] *Cybelem*] Sibillem. A.D. Sibillam. B.
[13] *retulisset*] retulit. B.D.
[14] *papa*] papavit. B.D.

Cap. XXIII.

Nerva imperavit anno uno, mensibus IIII. Iste omnia quæ Domitianus fecerat damnavit; Johannem de exilio revocavit, populo gaudente ac proclamante: "Benedictus qui venit in nomine Domini." Nerva. A.D. 96.

Cap. XXIV.

Trajanus imperavit annos XIX. Iste post captionem Babyloniæ et Alexandriæ ad Indiæ partes versus est. Hic tertiam Christianis intulit persecutionem, non voluntate propria sed coactus. Hic natus Hispannicus in Galliis apud Agrippinam imperator est factus.[1] Hic post Augustum Romanum imperium ampliavit. Trajan. A.D. 98.

Turo classem instituit, et per eas[2] Indiæ partes devastavit. Hic infirmos visitans et amicos suos salutandi causa[3] frequentans, omnibus maxime fuit liberalis. Hic post ingentem[4] belli gloriam a Perside rediens apud Seleuciam profluxu ventris extinctus est. Ossa illius[5] collecta et in urnam auream Romæ delata,[6] in foro quod ipse fecerat super columnam posita sunt;[7] altitudo cujus CXL. pedes continet. Hic solus omnium imperatorum intra urbem sepultus est, et inter deos annumeratus. Ejus memoria in senatu ita[8] acclamatur: Nullus Augusto felicior, nec Trajano melior.

---

[1] *factus*] effectus. B.D.

[2] *eas*] eam. D.

[3] *causa*] gratia. B.

[4] *ingentem*] ingenti. B.D.

[5] *illius*] ejus. B.

[6] *delata*] sunt. præm. B.

[7] *sunt*] est. D.

[8] *ita*] sic. D. Nota. in marg. A.D.

A.D. 116. Martyrdom of S. Ignatius.

Sub eo passus est Ignatius,[1] discipulus Johannis Evangelistæ, episcopus Antiochiæ; cujus corpus cum minutim[2] fuerat incisum, in singulis particulis JESUS literis aureis scriptus invenitur. Eo tempore floruit Eustachius, cognomento Placidus, Trajani imperatoris militiæ magister; Legenda Sanctorum vitam suam declarat.

Plinius historicus et orator floruit, qui Trajanum imperatorem a Christianorum persecutione mitigavit; scribens ei in hæc verba: "In Christianis nil mali reperiri[3] posse, præter quod idolis non sacrificant, et ante lucem surgentes Jesum Christum velut deum laudant."

Martyrdom of S. Simeon, bishop of Jerusalem. A.D. 109.

Eo tempore Symon Cleophas consobrinus Jacobi Apostoli, qui Hierosolymis in episcopatu[4] ei successerat, martyrio coronatur. Tunc papæ Evaristus et Alexander primus.

CAP. XXV.

Adrian. A.D. 117.

ADRIANUS imperavit annos XXI. Iste Judæos rebelles ditioni Romanæ secundo subjugavit, urbem Hierosolymam reparavit, Christianos in ea collocavit, et Judæos ab eo omnino exulavit. Iste in omnibus gloriosus fuit, leges bonas condidit, pacem omni tempore habuit. Facundissimus et bene eloquens in Græca et Latina fuit. Ærarium ampliavit, militum custodiam et disciplinam confirmavit. Anno imperii sui XXI. obiit in Campania.

Adrianus, restituta civitate Jerusalem, præcepit ne Judæi intrarent in ea,[5] sed tantum Christiani. Per-

---

[1] Ignatius. in marg. A.D.
[2] *minutim*] munitum. B.
[3] *reperiri*] reperire. B.
[4] *episcopatu*] papatu. B.
[5] *ea*] eam. B.D.

prius locus Passionis Christi, scilicet Calvarie,[1] fuit extra civitatem, quem locum infra civitatem muravit, Et quia ipse Ælius Adrianus vocabatur, civitatem a nomine suo Æliam nominavit, quod nomen stetit per aliquot tempus. Sub Adriano passa est Sancta Sarepia,[2] genere Antiochena, manens in domo nobilissimæ fœminæ Sabinæ quam Sarepia sua doctrina converterat; unde Sarepia extincta et Sabina ejus ossa colligente a præfecto accusatur et demum martyrio coronatur. A.D. 117. Martyrdom of SS. Sarepia and Sabina. A.D. 125.

Tunc floruit Acquila primus interpres Legis Moisaicæ, genere Ponticus. Hic Adrianus per epistolas præcepit, secundum quod fuerat doctus a Plinio oratore, ut nemo Christianos persequeret[3] sine vera criminis probatione. Hujus tempore Græco more in Ecclesia Orientali Christianorum sancta mysteria celebrata sunt, quæ prius Hebraice celebrata fuerunt. Tunc[4] papæ Sixtus et Thelesphorus.

Cap. XXVI.

Antonius[5] Pius cum filiis suis annos xxii. imperavit. Iste cognomen illud accepit, eo quod in omni regno suo, cautionibus retentis, debita creditorum relaxavit. Hic fuit nepos Adriani; erga Christianos pie se gessit, ideo[6] tranquille regnavit, ut merito Pius et[7] Pater dictus fuit. Ærarium opulentum reliquit, et rempublicam ampliavit. Eo[8] mortuo tanquam Romulus colebatur. Obiit ab urbe xii. miliario et inter deos[9] reputatus est, et merito consecratus. Antoninus Pius. A.D. 138.

[1] *Calvarie*] Calvaria. B.D.
[2] *Sarepia*] Serapia. B.D.
[3] *persequeret*] persequeretur. B.
[4] *Tunc*] Interlined in A.
[5] *Antonius*] corr. Antoninus.
[6] *ideo*] al. adeo.
[7] *et*] om. B.D.
[8] *Eo*] Ipso. D.
[9] *deos*] Interlined in A.

A.D. 138. Galen. Trogus Pompeius. Justin.

Eo[1] tempore Galienus medicus, Pergamo oriundus, Romæ claret. Sub hoc tempore Pompeius Trogus, natione Hispanus, qui totius urbis historiosa tempora[2] Nini regis Assyriorum usque ad monarchiam Cæsaris Latino sermone deduxit, distinguens per libros XLIIII., quorum abbreviationem fecit Justinus[3] ejus discipulus, qui Antonio[4] Pio librum de Religione Christiana compositum tradidit, et eum Christianis benignum fecit.

Hic vitam hominum ita dilexit, ut exemplo Scipionis ab eo dictum est: Plus malo unum civem servare, quam mille hostes occidere. Hujus Antonii,[5] filia, nomine Faustina, cum vidisset duos gladiatores simul cum gladiis colludere, in amorem unius ita exarsit quod fere extincta est; qui[6] cum marito suo Marco Antonio nunciatum fuisset, per consilium medicorum Chaldæorum, gladiator occisus est, et sanguinem[7] illius corpus puellæ perungitur, et maxime ubi libido concupiscentiæ vehementius[8] inflammatur, unde mox cessavit tentatio et puella sanata est. Ptholomæus astronomicus tunc floruit. Tunc Pius papa.

Cap. XXVII.

Marcus Aurelius and Lucius Verus. A.D. 161.

Marcus Antonius[9] Verus cum fratre Lucio Aurelio Commodo annos XIX. imperavit. Ab isto Marco Roma duos cœpit habere imperatores. Iste optimus fuit, sed a suis mota est Christianis [quarta[10]] persecutio.

---

[1] Galienus. in marg. A.D.

[2] *historiosa tempora*] corr. historias a tempore.

[3] Justinus. in marg. A.D.

[4] *Antonio*] corr. Antonino.

[5] *Antonii*] Antõi. A.

[6] *qui*] quod. B.D.

[7] *sanguinem*] sanguine. B.D.

[8] *vehementius*] maxime. B.D.

[9] *Antonius*] corr. Antoninus.

[10] *quarta*]. Very faintly traced above the line in A.

Mortuo altero solus Antonius rempublicam rexit; tam in Oriente et Asia, quam in Occidente et Gallia multi sunt martyrio coronati. In Asia, Sanctus Polycarpus et alii XII. cum eo ex Philadelphia. In Gallia Sanctus Justus Viennensis episcopus et Sanctus Fortinus[1] Lugdunensis episcopus cum magna multitudine Christianorum occisi sunt. Iste Antonius ab infantia fuit tranquillissimus, adeo ut vultum suum nec ex gaudio nec mœrore[2] aliqualiter mutavit. In scientia physicali fuit peritus, tam in Græcis quam Latinis.[3] Hic de nullo eventu est elatus. Omnes provincias ingenti benignitate[4] et moderamine tractavit. In datione munerum post victoriam magnificus et munificus. Hic in Pannonia mortuus est, omnibus acclamantibus certatim quod ad divos raptus est. A.D. 161. A.D. 169. Martyrdom of S. Polycarp.

Eodem[5] tempore hoc anno[6] Praxedis Virgo corpora martyrum jugiter sepeliens rogavit Dominum ut ex hoc mundo transiret, et oratio ejus audita est. Per idem tempus floruit Hegesippus Historiographus. [A.D.]172. Martyrdom of S. Praxed. A.D. 159.

Hic Antonius post bellum quod habuit contra Germanos, Sclavos, Sarmatas, ærario exhausto, cum nil haberet unde militibus mercedem redderet, maluit vasa propria aurea et argentea, et uxoris suæ ornamenta alienare, quam vel senatum vel provincias per collectas[7] taxationes aggravare; sed victoria habita, non solum omnia illa recuperavit, sed in omnibus provinciis annualia tributa relaxavit. Tunc papæ Anicetus et Sother successive. [A.D.]181. A.

---

[1] *Fortinus*] Fortunus. B.

[2] *mærore*] ex. præm. B.D.

[3] *Latinis*] in. præm. B.D.

[4] *benignitate*] gaudio. B.

[5] *Eodem*] Eo. B.D.

[6] *hoc anno*] om. B. Praxedis. in marg. A.D. faintly traced in A.

[7] Contra collectas. in marg. B.

Cap. XXVIII.

[A.D.]181. D. Commodus. A.D. 180. Commodus filius Antonii imperavit annos XIII. cum Lucio Antonio;[1] iste nil paternum habuit nisi quod contra Germanos viriliter pugnavit. Iste Commodus cunctis fuit incommodus; in domo Vestaliani strangulatus est. Hic Philippum Romanum illustrem in Ægyptum direxit, ut Alexandriæ præficeretur; cujus filia Eugenia cum duobus eunuchis Protho et Hyacintho clam a[2] patre Gentili in habitu virili recessit, Eugenium se vocans cum baptizatur,[3] et alii duo cum Eugenio in habitu monastico sunt revestiti.[4] Mortuo abbate Eugenius præficitur. Eugenius abbas diffamatur de incontinentia per quendam[5] mulierem, Meleuciam nomine, quia abbas ei noluit consentire; unde a monachis reprobatur et tanquam oppressor infamatur. Eugenius vero captus et ad tormentum ductus coram patre suo præfecto vestibus laniatus, in verbis prorupit, dicens: Tempus loquendi, tempus tacendi. Tandem se ostendit[6] Philippi præfecti filiam, nomine Eugeniam, cum duobus eunuchis Protho et Hyacintho Christianis; unde magnum adest gaudium; pater cum tota familia baptizatur, Meleucia inflamatrix ictu fulminis concrematur. Legenda Sanctorum vitas
[A.D.]194. A. ostendit. Hic Commodus ab Augusto XV. Tunc papa Eleutherius I.

Cap. XXIX.

[A.D.]194. D. Pertinax. Commodo mortuo, Ælius Pertinax senex cum Severo electi sunt.[7] Secundum Orosium dictus est

---

[1] *Antonio*] al. Antonino.

[2] *a*] om. D. Eugenia, Prothus et Hyacinthus. in marg. A.D.

[3] *baptizatur*] baptizaretur. B.D.

[4] *revestiti*] vestiti. D. Nota contra diffamantes. in marg B.

[5] *quendam*] quandam. B.D.

[6] *ostendit*]. An erased letter follows in A.

[7] *electi sunt*] electus est. B.

Elvidius; qui fuit XVI. ab Augusto. Hic, VI. mense regni sui, scelere Juliani viri periti,[1] in palatio porprio occisus est. Ipso occiso, Julianus invasit imperium, sed mox apud Pontem Molbium in bello civili interfectus est, regni sui mense VII.; sic illi duo annum compleverunt. Symmachus IIII. interpres, Narcissus episcopus Jerusalem claret. Origenes Alexandriæ scholis eruditur. Ælius prædictus[2] vir grandævus, omnibus fuit æquus, non cupidus, non vindicosus, non injuriosus; ut prius interiit. A.D. 193. Julian. A.D. 193.

Cap. XXX.

Severus, genere Afer, annos XVII. imperavit. Hic vir bellicosus, Græcis literis ac Latinis edoctus,[3] ad quærendum diligens, ad dandum liberalis. Suo tempore magna fit[4] Christianorum persecutio[5] per provincias diversas, inter quos Leontius pater Origenis cæsus est, Origene relicto vivo[6] cum matre sua vidua et cum VII. fratribus suis. Ipse enim annum habens XVII. ita doctus fuit in grammatica quod ipsam docendo matrem et fratres sustentavit. Severus. A.D. 193.

Severus moritur in Britannia et in Eboraco sepultus est. Hic Parthos et Arabes et multa alia[7] Romano imperio subjugavit. Hic doctus est in physica arte. Hic fecit murum in Britannia a mari occidentali usque ad mare Orientis[8] continens passus CXXXII.M. Hic primus et ultimus ex Africa natus Romæ imperavit. Tunc papa Zephorinus I. His death at York. A.D. 211.

---

[1] *viri periti*] viri periri. B. al. juris periti.

[2] *prædictus*] prædictus. præm. A. subpuncted.

[3] *edoctus*] doctus. B.D.

[4] *fit*] fuit. B.D.

[5] *Christianorum persecutio*] persecutio Christianis. B.D,

[6] *vivo*] om. B. Origenes. in marg. A.B.

[7] *multa alia*] multos alios. D.

[8] *Orientis*] Orientale. D.

CAP. XXXI.

Caracalla and Geta. A.D. 211.

ANTONIUS BASSIANUS, qui et CARACALLA, non plene VII. annos imperavit, et SEVERUS [1] filius ejus cum eo. Iste Antonius Severi imperatoris fuit filius. Hic morum paternorum fortis insecutor, hic libidini deditus, ita ut novercam suam Juliam duxit in uxorem. In Edissa civitate mortuus est. In Jericho quinta editio Scripturarum invenitur, auctor ignoratur. Hic ab Augusto XVIII.

CAP. XXXII.

Macrinus. A.D. 217.

MACRINUS anno uno imperavit. Hic cum filio suo ob invidiam detruncantur.[2] Hic XIX. ab Augusto Cæsare; prius fuit præfectus in prætorio. Nomen filii sui Diadumenus. Hic apud Achillaidem [3] tumultu militari interiit.

CAP. XXXIII.

Elagabalus. A.D. 218.

ANTONIUS [4] AURELIUS, ab Augusto XX., annos IIII. imperavit. Hic adeo lubricus et impudicus [5] quod omne genus luxuriæ exercebat. Romæ a tumultu militari cum matre sua occisus est. Kalixtus I. papavit.[6]

---

[1] *Severus*] al. Severinus.
[2] *detruncantur*] detruncatur. D.
[3] *Achillaidem*] corr. Archelaidem.
[4] *Antonius*] corr. Antoninus.
[5] *impudicus*] fuit. add. B.D.
[6] *papavit*] tunc. præm. B.D.

Cap. XXXIV.

Alexander, ab Augusto xxi., a senatu et militibus electus est, annos xiii. imperavit; cujus mater Christiana, Mammæa[1] nomine, auditrix fuit Origenis. Hic Alexander disciplinam militarem severissime rexit. Ulpianum[2] juris conditorem accessorem habuit. In Gallia civitate Maguntiæ[3] jugulatur. Alexander Severus. A.D. 222.

Eo[4] tempore Origenes presbyter post Apostolos vita et[5] scientia et sanctitate floruit. Tunc libros cœpit componere, præter scriptores habens sub se[6] vii. juvenes scribentes et v. puellas, quæ ex ejus ore diversorum librorum materias conscribebant.[7] Et tanta scripsit volumina quod Beatus Hieronymus fatetur se legisse de suis voluminibus sex millia, exceptis epistolis quas diversis conscripsit. De vita ejus fama talis processit, quod doctrina ejus et opera simul concordabant. Nam super lectum raro vel nunquam jacuit, calceos nunquam induit, carnes nunquam comedit, vinum raro bibit; propter famam ejus sanctissimam, excusant ipsum[8] sapientes et magni doctores, sicut Eusebius Cæsariensis, et Ruffinus Aquileiensis et multi alii. Hæretici enim[9] ad nomen suum præclarum obfuscandum, multas quæstiones hæreticas libris suis interseruerunt. Origen flourishes.

Mammæa,[10] quia Originem audivit et alios docuit, a filio imperatore occiditur. Sanctus Hippolytus Portuensis episcopus tunc claret.[11] Urbanus primus tunc papavit. Anno Domini ccxxxvi.

---

[1] *Mammœa*] Maimunda. D.
[2] Ulpianus. in marg. A.D.
[3] *Maguntiæ*] Maguntia. B.D.
[4] Origenes. in marg. B.D.
[5] *et*] om. B.
[6] *sub se*] om. D.
[7] *conscribebant*] conscribentes erant. B. scribentes erant. D. Origenes presbyter. in marg. A.
[8] *ipsum*] eum. B.
[9] *enim*] autem. B.
[10] Mammæa. in marg. A.D.
[11] *claret*] claruit. D.

Cap. XXXV.

Maximin I. A.D. 235.

Maximianus[1] annos III.[2] Iste a militibus electus[3] sine consensu senatorum. Hic Christianos insequitur; Germanos vicit et Parthos. Relinquentibus eum suis militibus a Pupieno Aquileiæ[4] cum filio suo adhuc puero occiditur. Hic post Neronem sextam Christianis immisit persecutionem. Hic ab Augusto XXII. Pontianus I. tunc papavit.

Cap. XXXVI.

Gordian junior. A.D. 237.

Gordianus, ab Augusto XXIII., annos VI. imperavit. Pupienus interfector Maximiani[5] et Balbinus frater ejus qui imperium usurpaverant in palatio suo interfecti sunt.

Eo tempore[6] super caput Fabiani episcopi Spiritus Sanctus descendit visibiliter et dixit: Romæ episcopus ordinaberis. Iste Gordianus fraude Philippi[7] prope urbem interemptus est. Floruit his temporibus Africanus inter scriptores ecclesiasticos nominatissimus.

Cap. XXXVII.

Philip the Arabian. A.D. 244.

Philippus cum filio suo Philippo regnavit annos VII. Hic ab Augusto XXIIII. Hic omnium imperatorum Romanorum Christianus primus fuit.[8] Cujus

---

[1] *Maximianus*] corr. Maximinus.
[2] *III.*] imperavit. add. B.D.
[3] *electus*] est. add. B.
[4] *Aquileiæ*] om. D.
[5] *Maximiani*] corr. Maximini.
[6] Fabianus. in marg. A.D.
[7] *Philippi*] Philippe. D. Africanus in marg. A.D.
[8] Imperator Christianus. in marg. B.

etiam primo anno millesimus annus conditionis urbis Romæ impleri numeratur; propter quod mirabilem solemnitatem fecere Romani; unde III. dies et III. noctes in magno gaudio protraxerunt.[1] A.D. 244.

Hic fuit baptizatus a Beato Pontio episcopo in Nicæna[2] civitate. Pater et filius ab exercitu militari consilio Decii mediante, interfecti sunt, sed tamen[3] in diversis locis sunt sepulti, scilicet, pater Romæ, filius Vernonæ.[4] Ita enim fuit filius constans in vultu, ut nec quisquam ipsum ad ridendum[5] poterat excitare. His baptism.

Isti enim duo imperatores thesauros suos Ecclesiæ et Beato Sixto dimiserunt,[6] quos Decius Junior, non imperator sed Cæsar, a Beato Laurentio requirebat,[7] ut Legenda[8] testatur. Iste[9] Philippus senior tantum in fide Christi profecit ut in festo Paschæ coram omni populo peccata sua confitens communicatus est.

Cap. XXXVIII.

Decius, ab Augusto xxv., regnavit annos III. Hic in omnibus fuit malus. In armis fuit strenuus, pauperes habuit odiosos et septimam fecit[10] Christianis persecutionem. Hic de Pannonia Inferiori natus, in bello barbarico interiit. Hic multas Sanctorum animas misit ad Dominum. Tunc papæ[11] singulariter Anacletus et Fabianus. Decius. A.D. 249. [A.D.]252.

---

[1] *protraxerunt*] traxerunt. D.
[2] *Nicæna*] Nicæa. B.D.
[3] *tamen*] om. B.
[4] *Vernonæ*] corr. Veronæ.
[5] *ad ridendum*] ridere. D.
[6] *dimiserunt*] diviserunt. B.D.
[7] *requirebat*] exquirebat. D.
[8] *ut Legenda*] quod Legenda Sanctorum. B.
[9] *Iste*] Ipse. B.
[10] *fecit*] intulit. D.
[11] *papæ*] papavit. B.

Cap. XXXIX.

Gallus and Volusian. A.D. 251.

Gallus Hostilianus, ab Augusto xxvi., vix cum filio suo Volusiano duos annos regnavit. Iste ventris ingluvie interiit. Cyprianus Cartagiæ episcopus floret.

Cap. XL.

Valerian and Gallienus. A.D. 253.

Valerianus cum filio suo[1] Gallieno post Augustum xxvii. regnavit annos xv. Iste Gotham,[2] Græciam, Macedoniam, Ysiam[3] devastavit. Iste Hierosolymis et Mesopotamiæ bellum gerens a Sapore rege Persarum victus est et captus et in turpem servitutem est[4] redactus; nam quamdiu vixerat, rex ejusdem provinciæ pedem cervicibus ejus imposuit equum suum ascendendo. Hic in principio regni multum sanguinem Christianorum effudit. Tunc passi sunt Cyprianus martyr et Lucius papa. Tunc papæ Lucius, Stephanus, Sixtus successive.

Gallienus. A.D 260.

Gallienus rempublicam primo laudabiliter rexit; post in lasciviam versus deteriora cœpit invadere. Fraude enim[5] Aurelii ducis sui occisus est.

Cap. XLI.

[A.D.]281.

Decius Junior dictus[6] imperavit annos vii. Ab illo Sanctus Sixtus, Laurentius, Hippolytus martyrizantur. In suo tempore octava persecutio Christianis immititur. Tunc Paulus primus eremita vastam ingressus est ob mortis metum.[7]

---

[1] *suo*] cum filio suo. add. B.

[2] *Gotham*] corr. Gothiam.

[3] *Ysiam*] corr. Asiam.

[4] *est*] om. B. Nota. in marg. B.D.

[5] *enim*] autem. B.

[6] *dictus*] ductus. B.

[7] Sixtus Laurentius. in marg. A. Sixtus Laurentius, Hippolytus. in marg. D. Paulus primus eremita. in marg. A.D.

Cap. XLII.

Claudius II., ab Augusto xxviii. Hic voluntate senatorum electus est. Hic anno uno, mensibus viii. regnavit.[1] Hic Gothos, Illyricum, Macedoniam exsuperat devastando. Alemannis devictis, morbo interiit. Huic a senatu clypeus aureus, in Capitolio statua[2] equestris aurea decreta est, sed antequam biennium regnasset, apud Smirnum,[3] ut prius, interiit. Claudius II. A.D. 268.

Claudio illo[4] mortuo, Quintillus frater ejus imperator factus est, qui septimo decimo die imperii sui mortuus est, quidam dicunt occisus.[5] Quintillus. A.D. 270.

Cap. XLIII.

Anno ad urbe condita m.xxvii. Aurelianus, ab Augusto xxix., annos v. imperavit et vi. menses. Iste a Nerone Christianis nonam ingessit persecutionem; fulmine corripitur sed non moritur. Hic de Dacia[6] Ripensi oriundus; in bello peritissimus.[7] Aurelian. A.D. 270.

Apud Romanos hic primus diademate[8] capitis gemmas junxit. Hic muris validis urbem cinxit, templum Solis ædificavit, porcinæ carnis usum[9] populo instituit, prius enim inusitatum fuit. Senonam in Gallia veniens Sanctum[10] Columbam et plures Christianos interfecit.

Altisiodorum[11] plures martyrio coronavit. Fraude servi sui occiditur. Tunc papæ Dionysius, post Felix.

---

[1] *regnavit*] imperavit. B.
[2] *statua*] statuta. B.
[3] *Smirnum*] corr. Sirmium.
[4] *illo*] isto. D.
[5] *occisus*] quod. præm. B.D.
[6] *Dacia*] Asia. B.
[7] *peritissimus*] fuit. præm. D.
[8] *diademate*] diademati. B.D.
[9] Nota. in marg. A.D.
[10] *Sanctum*] Sanctam. B.D.
[11] *Altisiodorum*] Antisiodorum. B.

Cap. XLIV.

Tacitus. A.D. 275.

Tacitus, ab Augusto xxx., imperium adeptus est; sexto mense in Ponto occisus est. Iste prudens fuit et largus, et ab omnibus dilectus; tumultu militari tandem occisus est.

Cap. XLV.

Probus. A.D. 276.

Anno ab urbe condita M.XXXIII. Probus, ab Augusto xxxi.,[1] regnavit vi. annos, iiii. menses. Hic Gallias jam dudum a barbaris occupatas per multa et gravia bella devictis tandem hostibus ad pacem reduxit. Apud Smirnum[2] in turre ferrata militari tumultu occisus est. Eo tempore Manichæus[3] hæreticus, Persarum genere, qui prius dictus fuit Manes[4] per adjectionem dictus Manichæus, surrexit et doctrinam suam manifestavit, et pro posse roboravit.[5] Hic asseruit duo fore principia, unum boni et lucis, alterum mali et tenebrarum, et multos erroris sui reliquit successores.

Florian. A.D. 276.

Florianus, qui Tacito successit, duos menses et xx. dies imperavit. Hic incisis venis[6] obiit.

Carus. A.D. 282. Carinus and Numerianus.

Carus, Narboniæ natus in Gallia, suscepit imperium et per biennium tenuit. Hic filios suos Carinum et Numerium[7] sibi in regno consociavit. Super Tigridem[8] in castris ictu fulminis interiit. Tunc papæ Caius, Tucianus.[9]

---

[1] *xxxi.*] 30 primus. A.

[2] *Smirnum*] corr. Sirmium.

[3] Manichæus hæreticus. in marg. A., faintly traced in a different hand from the text. Manichæus. in marg. D.

[4] *Manes*] written upon an erasure in A.

[5] *roboravit*] laboravit. D.

[6] *venis*] nervis. B.D.

[7] *Numerium*] Numerum. B. corr. Numerianum.

[8] *Tigridem*] Trigidem. B.

[9] *Tucianus*] corr. Eutichianus.

Cap. XLVI.

Diocletianus et Maximianus annos xx. regnaverunt post urbem conditam anno mxli. Statim ut Diocletianus potestatem habuit, Aprum occisorem Mimeriani[1] manu propria interfecit. Iste primus gemmas vestibus et calciamentis inseri jussit, omnes enim retro principes sola purpura usi sunt. Hic de Dalmatia oriundus Maximianum quendam Cæsarem fecit, ipsum mittens in Gallias contra populum rusticorum qui, manu gravi collecta, Romano se opposuerat imperio; quos Maximianus leviter compescuit. In[2] ipso itinere Mauricius cum legione Thebæorum cum sacrificare idolis renuissent,[3] pro Deo libenter occubuerunt.

Diocletian and Maximian. A.D. 284 and 286.

Duo illi nefandi Christianos laniare, ecclesias vastare, omnem ritum Christianorum trucidare et obfuscare non cessabant. In generali non ætas, nec conditio, nec sexus excipitur quin non sacrificantes trucidentur.[4]

Persecution of the Christians.

Eo tempore Caius papa occiditur, Marcellinus eligitur, cujus finem ostendit Liber de Pontificibus Romanorum. Tunc iiii. coronati sunt occisi, quorum nomina ignorantur. Hæc fuit Christianorum persecutio x.

Martyrdom of Caius, bishop of Rome. A.D. 296.

Tunc passi sunt in urbe Romana Sebastianus, Anastasia, Agnes, Lucia; Mediolano, Gervasius, Prothasius, Agatha virgo, Quintinus, Grisogonus; apud Ægeam passi sunt Cosmas et Damianus,[5] una vice geniti, carne et spiritu gemelli.

Martyrdom of SS. Sebastian and others. A.D. 309.

---

[1] *Mimeriani*] corr. Numeriani.

[2] Thebæa legio. in marg. A.D. De Mauricio, etc. in marg. B.

[3] *renuissent*] noluissent. B. noluisset. D.

[4] *trucidentur*] destruantur. B.D.

[5] Cosmas. in marg. A., faintly traced.

A.D. 286. Apud[1] Phrygiam una civitas Christianorum undique ne fugerent Christiani[2] circumdata cum omnibus obsessis[3] cremata est. In Britannia, qui[4] nunc Anglia,[5] tota Christianitas pene deleta fuit,[6] ut plenius in tertio[7] libro dictum est.[8] Georgius tunc passus est. Tunc episcopi Romani regnaverunt, scilicet,[9] Marcellinus, Marcellus, Eusebius.

Illa enim persecutio omnibus anteactis[10] diuturnior fuit,[11] nam per annos X. incendia ecclesiarum, proscriptio innocentium, occisio martyrum, incessabiliter acta sunt.

Earthquake in Syria. In Syria terræ motus factus est. Apud Tyrum[12] et Sydonam[13] passim labentibus tectis, multa hostium millia cæsa sunt. Secundo persecutionis anno una die[14] Diocletianus apud Nichomediam, Maximianus Mediolanum[15] potestatem imperii simulque cultum deposuerunt. Vixit Diocletianus in toto annos LXVIII., et Maximianus veneno interiit.

Martyrdom of S. George. A.D. 307. Sanctus Georgius[16] in Persida, civitate Lidda, quæ Diospolis vocata est, post multa tormenta decapitatur anno CCLXXXVII.

---

[1] Nota magnum martyrium et miserabile. in marg. A.D. added subsequently in marg. A. by the author. Miserabile. in marg. B.

[2] *Christiani*] Interlined in A.

[3] *obsessis*] Interlined in A.

[4] *qui*] quæ. B.

[5] *Anglia*] est. præm. B.D.

[6] *fuit*] est. B.D.

[7] *tertio*] quinto. B.D.

[8] *dictum est*] diceretur. D.

[9] *regnaverunt, scilicet*] Added beyond the line in A., apparently at the same time as the marginal note just above.

[10] *anteactis*] ananctis. B. temporibus. add. D.

[11] *fuit*] Interlined in A.

[12] *Tyrum*] Cyrum. B. Syrum. D.

[13] *Sidonam*] Sydoniam. D.

[14] *die*] om. D.

[15] *Mediolanum*] apud. præm. D.

[16] Sanctus Georgius. in marg. A.

CAP. XLVII.

GALERIUS et CONSTANTIUS[1] Augusti Romanum imperium primi[2] dividebant. In Oriente Galerius Illyricum et Asiam, Constantinus[3] Italiam, Africam, et Gallias[4] obtinuit. Sed Constantius, vir tranquillus, Gallia et Hispania contentus, Galerio cæteras partes reliquit. Constantius and Galerius. A.D. 305.

Galerius duos Cæsares sibi elegit, Maxentium[5] in Oriente, et Severum in Occidente quem misit ad[6] Italiam, ipse vero in Illyrico morabatur.

Constantius Hispaniam sibi elegit, filiam regis Britanniæ, nomine Helenam,[7] accepit in concubinam, de qua genuit Constantinum Magnum; qui Constantius[8] tandem Eboraci in Britannia obiit, et Constantinum de concubina natum imperatorem reliquit. Ipse vero duos annos regnavit. Death of Constantius. A.D. 306.

Constantinus Romam veniens contra Maxentium, quem Romani imperatorem fecerunt, in quo omne genus vitiorum dominabatur, quem Constantinus in signo crucis, quod sibi cœlitus ostensum est, superavit, voce cœlica sibi dicente: In hoc vince.

Sancta Katerina[9] sub hoc[10] Maxentio passa est.

Vincentius[11] discipulus Valerii episcopi, in civitate Valentia, a Daciano præside martyrizatur. Anno CCLXXXVIII. Martyrdom of S. Vincentius of Valentia. A.D. 304.

[1] Prima divisio Romani imperii. in marg. B.
[2] *primi*] primum. B.
[3] *Constantinus*] Constantius. B.D.
[4] *Gallias*] Galliam. B.
[5] *Maxentium*] corr. Maximinum.
[6] *ad*] in. B.
[7] De Helena. in marg. B.
[8] *Constantius*] Interlined in A.
[9] Katerina. in marg. A. Sancta Katerina. in marg. D.
[10] *hoc*] om. D.
[11] Vincentius. in marg. A. Sanctus Vincentius. in marg. D.

Cap. XLVIII.

Constantine. A.D. 306.

Constantinus Magnus imperator regnavit annos xxx., menses x., dies ix. Hic dictus Magnus quia in fide firmus Christianos licentiavit ecclesias construere in honorem Jesu Christi. Eo tempore hæresis Ariana oritur.

The Council of Nice. A.D. 325.

Constantinus concilium celebravit apud[1] Nicænum cccxviii.[2] episcoporum ad hæresim condemnandum, in quo concilio Beatus Nicholaus fuisse creditur.

Iste Constantinus, devictis hostibus et occisis, scilicet. Maxentio, Lucino, et[3] Severo imperatoribus apud asilum causa inundandi a lepra a papa Silvestro baptizatus est; unde ab eo concessæ sunt papæ omnes dignitates imperiales, ipse ad Constantinopolim transiit. Ferunt quidam ipsum a Beato Eusebio Nichomediæ episcopo rebaptizatum,[4] quod de eo omnino falsum est; dicunt quidam illud verum fuisse de Constantio filio suo. Orientalis ecclesia dicit ipsum catalogo sanctorum annumerari et ipsi diem ejus celebrant xx. die Maii. Nam in tantum Christi cultum dilexit, ut ipse in palatio suo Lateranensi de aula sua ecclesiam[5] fecit, quæ nunc dicitur Basilica Sancti Salvatoris.

Ut autem universitas hominum nullam sciret in eo de fide Christi dissidentiam, ipsemet fossorium accepit, primus terram aperuit, ad faciendum fundamentum basilicæ Sancti Petri[6] et ad numerum xii. Apostolorum xii. cophinos plenos de terra et arena propriis humeris deportavit.

---

[1] *apud*] ad. B. Concilium generale per imperatorem. in marg. B.

[2] *cccxviii.*] 348. D.

[3] *et*] om. B.

[4] *rebaptizatum*] baptizatum. B.D.

[5] De ecclesia Sancti Salvatoris in marg. B.

[6] *ad faciendum . . . Petri*] om. D. Prima fundatio ecclesiæ Petri. in marg. A. De ecclesia Sancti Petri. in marg. B.

Clerum tantum[1] tuebatur, quod in decreto legitur se dixisse: Si inveniret cum muliere[2] clericum vel religiosum turpiter agentem, ipsum ne ab aliis videretur sua chlamyde cooperiret. Hic moritur Nichomediæ. Modicum ante ejus mortem cometes apparuit. A.D. 306. A comet.

Eo tempore floruit Beatus[3] Antonius pater et abbas multorum monachorum, cujus vitam et acta[4] Beatus Hieronymus in Vitas[5] Patrum felicissime declarat. S. Antony.

Cap. XLIX.

Temporibus[6] Constantini Helena mater ejus religionis cultu inducta Hierosolymis adiit. Hæc Judæos convocans et tormenta adhibens, et crucem et clavos Christi quam[7] quæsivit adinvenit. Discovery of the Cross.

Gregorius Turonensis et multi alii asserunt quatuor clavos fuisse fixos in manibus et pedibus Christi, ex quibus duos[8] in fræno et galea imperatoris impositæ[9] sunt, tertium[10] in imagine ejus ponitur, quæ Romæ supereminet quod[11] delatum[12] fuit post[13] Parisius per Karolum imperatorem Romanorum et perprius rex[14] Francorum,[15] quartum[16] in mare Adriaticum injectum,[17] quod usque tunc[18] omnibus ibidem navigantibus vorago fuit generalis. Acta sunt ista anno Domini CCCXXXII.

---

[1] *tantum*] in. præm. D.

[2] Contra diffamatores. in marg. B.

[3] *Beatus*] om. D.

[4] *acta*] actus. B.

[5] *Vitas*] corr. Vitis. Antonius Abbas. in marg. D.

[6] Sancta Helena. in marg. D.

[7] *quam*] quos. B.D.

[8] *duos*] duo. B.D. De clavis Christi. in marg. A.D.

[9] *imposita*] impositi. B.D.

[10] *tertium*] tertius. B.D.

[11] *quod*] Tertius clavus. B.D.

[12] *delatum*] delatus. B.D.

[13] *post*] postea. B.D.

[14] *perprius rex*] qui perprius fuit rex. B.D.

[15] *quod delatum .. rex Francorum*] Added in marg. A., and referred to its place in the text by a caret. It is placed after: *Vorago fuit generalis* in the text of B.D.

[16] *quartum*] quartus. B.D.

[17] *injectum*] injectus est. B.D.

[18] *tunc*] nunc. B.

Cap. L.

Constantius II. A.D. 337.

Constantius annos xxiiii. regnavit. Hic cum fratre suo Constante aliqualiter dimicante, tandem victoriam adeptus est, et in[1] summa pace regnum educavit, usque quo duces Constantii fratris sui imperium perimerunt, et demum imperio assumpto Arianus factus est.

Regnante Constantio per totum mundum Christianos insequitur; cujus favore Arius fretus, dum Constantinopolim ad ecclesiam pergeret versus[2] Christianos dimicaturus, divertens per forum Constantii ad necessaria facienda se evisceravit, et ita miserabiliter[3] expiravit.[4]

Donatus[5] artis grammaticæ inscriptor tertius, ac præceptor Hieronymi Romæ illustris habetur. Hujus tempore ossa Beati Andreæ Apostoli et Sanctæ[6] Lucæ Evangelistæ Constantinopolim transferuntur. Hic Constantius exulavit Anastasium[7] Alexandrinum[8] episcopum et Eusebium Vercellensem, qui postea revocati sunt. Dionysius Mediolanensis, Paulinus Treverensis episcopi[9] in exilio obierunt.[10]

Hujus Constantii timore ne ab ipso occideretur monachus tonsoratus[11] Julianus, qui post dictus est Apostata: fuit enim nepos Magni Constantini[12] de fratre ejus genitus, unde cum Constantius fratrem

---

[1] *in*] om. B.

[2] *versus*] adversus. B.D.

[3] *miserabiliter*] mirabiliter. B Arius hæreticus moritur. in marg. D.

[4] *et ita . . . expiravit*] om. D.

[5] De Donato. in marg. B. Donatus. in marg. D.

[6] *Sanctæ*] corr. Sancti.

[7] *Anastasium*] Athanasium. B.D.

[8] *Alexandrinum*] Alexandriæ. D.

[9] *episcopi*] Interlined in A.

[10] *obierumt*] mortui sunt. B.D.

[11] *tonsoratus*] factus est. B. est. add. D. Julianus Apostata. in marg. B.

[12] *Constantini*] Constantii. B.D.

Juliani occidissit, timens ipse simili morte perire religionem ingreditur. Qui in brevi apostatavit, per loca diversa vagans et explorans si ad imperium posset aspirare. Unde a quadam maga promissum est sibi imperium si baptismo et Christianitati renunciaret; unde ipso Diabolo consentiente statim in imperator[1] consecratur. Ciricius tunc papa.

A.D. 337.

[A.D.] 362.

Cap. LI.

Julian the Apostate. A.D. 361

Julianus Apostata regnavit annos II., menses VIII. Hujus tempore Beatus Martinus, relicta militia sæculari, militiam cœlestem assumpsit. Ipso Juliano imperante, Christianos insequitur, primo muneribus eos alliciens magis quam tormentis ad idolatriam. Demum varia edicta contra Christianos statuens, unde multi sunt martyrio coronati, Johannes et Paulus inter alios, Cyrillus diaconus et multi alii terra et mari sunt perempti. Judæos licentiavit Hierosolymis Templum reædificare; qui ex omnibus partibus pecunias congregantes, quod magno labore construxerant terræ motu funditus destruitur, unde opus et locum deseruerunt.

Cum vero contra Perses ad bellum pergeret, per Cæsaræam transiens Cappadociæ multa opprobria Beato Basilio illius civitatis episcopo contulit, et Christianis flagella futura minabatur. Basilius jejunans et orans cum suis Christianis vidit Beatam Matrem[2] Domini præcipientem Mercurio, militi nuper defuncto et in quodam monasterio sepulto, ut Filium ejus de Juliano vindicaret, quod statim factum est; unde Julianus expirando clamavit: Vicisti, Basili, vicisti. Quidam dicunt: Vicisti, Galilæe, viciste. Tunc papa Tiberius.

---

[1] *imperator*] imperatorem. B.D.

[2] Vincitur Apostata miraculose per orationem. in marg. B.

[A.D.]364. Jovian. A.D. 363. JOVINIANUS menses VII. regnavit. Iste fuit Christianus, tamen cum Sapore rege Persarum corpus Juliani sepelivit.

CAP. LII.

Valentinian Emperor of the West. A.D. 364. Valens, Emperor of the East. A.D. 364.

VALENTINIANUS cum filio [1] suo VALENTE annos XI. imperavit. Iste Christianus fuit [2] de Sibalensi Pannonia oriundus. Hic sub Juliano Augusto cum verus esset Christianus et Scutariorum [3] tribunus, mandato accepto imperatoris sacrilegi aut idolis immolare [4] aut militiæ renunciare,[5] qui statim gratis militiæ cessit; sed paulo post, Juliano occiso et Joviniano mortuo, qui pro Christo amiserat tribunatum, persecutori successit [6] in imperium. Hic dum erga Sarmatas debellaret in oppido Strigovienensi [7] subito profluxu [8] ventris sanguineo expiravit. Hic in omnibus fuit affabilis et diligentissimus.

Hic fratrem [9] suum Valentem Christianos volens [10] prosequi tempore quo vixit compescuit. Episcopus Mediolanensis tunc factus est Ambrosius. Terræ [11] motus per totum mundum ita concussit mare, ut per vicinas partes campestrium mare tumescente, plurimæ urbes sunt submersæ.

[A.D.]367. Hoc[12] anno vera lana de nubibus cœli immixta cum pluvia defluxit apud Atrebatas. His temporibus, Da-

[1] *filio*] corr. fratre.
[2] *fuit*] om. B.D.
[3] *Scutariorum*] Scutaminorum. B.
[4] *immolare*] immolaret. B.
[5] *renunciare*] renunciaret. B.
[6] Relinquens militiam propter Deum imperator efficitur. in marg. B.
[7] *Strigovienensi*] Strigomensi. B. corr. Brigitionensi.
[8] *profluxu*] pro luxu. B.
[9] *fratrem.*] See above.
[10] *volens*] volentem. B.D.
[11] Mirabile. in marg. A. Prodigia. in marg. B. Terræ motus universalis. in marg. D.
[12] The author's mark. in marg. A.D.

maso papa episcopante, in sancta ecclesia militabant Sanctus Hillarius Pictavensis, Sanctus Didimus Alexandrinus, Sanctus Martinus Turonis, Basilius Magnus Cæsariensis, episcopi. Apud Ægyptum isti famosi patres fuerunt: duo Macharii, Arsenius, Pafuncius, Pastor, Agathon, Moyses, Mucio, Sara abbatissa, et multi alii circa Montem Nitrio.[1] A.D. 364.

Cap. LIII.

Valens, Gratian, and Valentinian II. A.D. 375.

Valens cum Gratiano et Valentiniano annos IIII.[2] Isti III. consuetudines Romanas optime rexerunt. Iste Valens Arianus Christianos persecutus est, a Gothis tandem perimitur. Hic legem edixit ut monachi militare nolentes usque ad mortem cederentur. Tunc papa Damasius. [A.D.]380.

Cap. LIV.

Theodosius Emperor of the East. A.D. 379.

Gratianus cum Valentiniano et Theodosio annos VI. regnavit. Iste Theodosius templa destruxit et ecclesias reparavit. Gratianus decreta compilavit.[3] Hic multos barbaros in bello devicit. Hic plus quam XXX.M. Alemannorum contra Christianam culturam rebellantes[4] interemit. Hic Italiam hæresi Ariana rebellantem ad fidem rectam convertit. Fuitque Gratianus literis instructus, cibi parcus, somni ac libidinis victor; cunctis bonis repletus debitum solvit. [A.D.]387.

---

[1] *Nitrio*] Vitrio. B.

[2] *IIII.*] regnavit. add. B.D.

[3] *Gratianus decreta compilavit*] om. B.D.

[4] *rebellantes*] debellantes. B.D.

Cap. LV.

Valentinian II. A.D. 383.

Theodosius cum Valentiniano annos xi. regnavit. Horum tempore maximum schisma fuit inter Paganos et Judæos. Hic idolorum templa destruxit. Ambrosius[1] post Hillarium hymnos composuit. Eo tempore Hieronymus Vetus Testamentum et Novum de Græco in Latinum transtulit. Arsenius Romæ ex senatore factus est monachus.

Augustinus[2] Manichæus ad fidem rectam convertitur.

Hic imperator non bello vel ferro homines devicit, sed oratione et jejunio hostes prostravit. Hic propter virtutum perfectionem adeo a barbaris sicut a Christianis dilectus est; unde ipso duce multæ gentes, relictis erroribus et idolis, ad Christum conversæ sunt. Hic pacifice regnans in Mediolano defunctus est, cujus corpus eodem anno Constantinopoli translatus est.[3]

Ab urbe condita 1138. Ab Incarnatione 396.

Fuit autem moribus et corpore Trajano similis, clemens, misericors, communis, solo habitu contentus, se a cæteris differre putans, in omnibus honorificus, omnium bonorum verus effusor.

Cap. LVI.

Orosius. A. Honorius, Emperor of the West. Archadius, Emperor of the East. A.D. 395.

Archadius et Honorius annos xiii. imperaverunt. Donatus Epiris episcopus claruit. Draconem[4] ingentem necavit in ore ejus exspuendo; quem viii. juga boum ad locum incendii vix trahere potuerunt, ne aerem putredo ejus corrumperet.

---

[1] Hieronymus. Ambrosius. in marg. A.D. De translatione Bibliæ. in marg. B.

[2] Augustinus. in marg. A.D.

[3] *cujus . . . translatus est*] om. B.D.

[4] De dracone. in marg. B.

Corpora prophetarum Micheæ et Abacuk juxta Jerusalem sunt inventa. Hoc tempore Priscelina, Justa, et Pelagius hæretici prædicaverunt, contra quos Sanctus Augustinus tunc episcopus disputavit et vicit.[1] A.D. 395.

Eo tempore Albericus rex Gothorum ex Africa veniens Italiam intravit, Romam vastavit, dato prius præcepto quod in sacris locis habitantes, ut in ecclesiis et monasteriis, securos se haberent. Albericus enim apud Constantinopolim subita morte interiit. Gothi vero Basentum amnem dividentes, Albericum in medio alvei cum multis opibus sepelierunt, prædictum amnem prædicto proprio meatu postea reddentes. Arstulphum Alberici affinem regem statuunt et Romam redeunt; sed quod prius dimiserant, more locustarum tunc consumunt.

Eo tempore clarissima urbis loca quæ ab hostibus comburi non poterant, fulmine succensa sunt. Hoc vero perpessi sunt quia Christum blasphemabant.[2] Gothi de urbe recedentes et Galliam vastantes Theodosii principis filiam et sororem Archadii et Honorii secum afferunt, quam sibi Arstulphue matrimonio copulavit; quæ postea Romæ multum utilis fuit.

Anno ab urbe condita M.CXLIX. capta est Roma a Gothis et die tertia recedunt, facto aliquantarum ædium incendio, sed non tantum quantum Nero fecerat, anno Domini CCCCX. Capture of Rome by the Goths. A.D. 410.

CAP. LVII.

HONORIUS cum THEODOSIO minore, fratris sui filio, annos XV. regnavit. Eo tempore Wandali Hispanias et Gallias vastant. Rodagius rex Gothorum ab exer- Theodosius II., Emperor of the East. A.D. 408.

[1] *vicit*] cos. præm. D.

[2] Contra blasphemantes. in marg. B.

A.D. 408. citu Romano occisus est. His temporibus, præcipiente[1] Honorio et Constantio, sopitis apud Africam hæreticis, pax ecclesiæ redditur. Tunc apud Yponiam[2] Augustinus, et Alexandriam Cyrillus, episcopi clarent.[3] Apud Bethleem Palestinæ Sanctus Hieronymus anno ætatis suæ XC. migravit ad Christum.[4] Hic Honorius patri suo Theodosio moribus et religione simillimus[5] rempublicam regens[6] Romæ defunctus est, et juxta ecclesiam Petri Apostoli sepultus, nullam relinquens sobolem.

Duæ Stiliconis filiæ, scilicet Maria et Hermanna, successive sibi copulata,[7] morte subita preventa[8] ex hac luce virgines migravere. Tempore Theodosii plura bella surrexere, tamen vel nullo vel minimo sanguine sunt sedata. Hoc totum reputatum est ad Honorii vitam sanctissimam. Nam cum sibi diceretur cur rebelles non occideret, respondebat: Utinam mortuos vivificarem et non vivos[9] occiderem.

[A.D.]425. Obsessa igitur civitate Yponensi, ubi Sanctus Augustinus episcopabat, tertio obsidionis mense, expletis annis vitæ suæ LXXVI., ex quibus XL. in clericatu vel episcopatu transegerat,[10] Domino migravit. Ab urbe condita M.CLXXVII.

CAP. LVIII.

Valentinian III., Emperor of the West. A.D. 424.

THEODOSIUS junior cum VALENTINIANO genero suo annos XXVII. imperavit. Hic, accepto imperio, Valen-

---

[1] *præcipiente*] corr. præcipientibus.

[2] *Yponiam*] Yponam. B.D.

[3] *clarent*] claruerunt. D.

[4] *Christum*] Dominum. B.

[5] *simillimus*] similis. B. simillime. D.

[6] *regens*] Interlined in A., and faintly traced in marg. A.

[7] *copulata*] copulatæ. B.

[8] *præventa*] præventæ. B.

[9] *vivos*] viventes. D.

[10] *transegerat*] exigerat. B.

tinianum amitæ suæ filium Cæsarem fecit. Tunc Nestorinus[1] Constantinopolitanis episcopus adversus Christianos errorem molitur excitare, quem Ephesina synodus omnia[2] prava sua dogmata condemnavit. A.D. 424.

Eo tempore[3] in Creta civitate Diabolus in specie Moysi apparens, et[4] Judæis promisit per mare siccum gressum ad Terram Promissionis, in quo itinere plurimos submersit; sed qui evaserunt ad fidem rectam conversi sunt. Tunc confirmatum est festum Sancti Petri ad Vincula, uxore imperatoris procurante. Sericus Wandalorum rex de Hispania in Africam veniens, ferro et igne eam vastavit. Theodosius Constantinopolim obiit, ibique sepultus.[5]

Eo tempore commissum est bellum inter Hunos et Romanos, quale retroactis temporibus est invisum.[6] Nam de modico rivulo aquæ[7] factus est torrens ingens de sanguine quod[8] mortuorum cadavera post se trahebat per multa miliaria. Ex utraque parte cæsa sunt corpora centum octoginta[9] hominum.[10]

Septem dormientes[11] fratres sub Decio cruciati in quadam spelunca latuerunt, quam speluncam Decius obturavit; qui tempore Theodosii hujus surrexere et asserta fide Christianitatis et Resurrectionis, coram Theodosio imperatore et aliis Christianis, iterum in Christo obdormierunt. Hic imperavit XXVII. annis, et Constantinopolim est sepultus. Hujus uxor Eudochia civitatem Jerusalem muris cinxit nobilibus. Ab urbe condita M.CLXXXVII. Cassiodorus.

---

[1] *Nestorinus*] Vestorinus. B. Nesterinus hæreticus. in marg. D.

[2] *omnia*] et. præm. B.

[3] Illusio dæmonis. in marg. A.D.

[4] *et*] om. B.D.

[5] *sepultus*] est præm. B.

[6] Bellum ingens. in marg. A.D.

[7] *aquæ*] Interlined in A.

[8] *quod*] qui. B D.

[9] *centum octoginta*] 180,000. B.D.

[10] *hominum*] om. B.

[11] Septem dormientes. in marg. A.D.

CAP. LIX.

[A.D.]451. Marcian, Emperor of the East. A.D. 450.

MARCIANUS et VALENCIUS imperaverunt annos VII. Cujus imperii initio concilium Chalcedoniæ celebratur, ubi Euticena cum Dioscoro[1] condemnantur.[2]

Sancta Genovepha Parisius claret. Sub isto[3] martyrizantur XI.M. virgines de Britannia, sed[4] non per ipsum, sed ab Hunis. Tunc plura loca, scilicet Parisius, [A.D.]458. civitas Agrippina, Tugris et pene tota patria supra Rhenum ab Hunis et Wandalis vastata est.[5] Ab urbe condita M.CCIIII.

CAP. LX.

Leo I., Emperor of the East. A.D. 457.

LEO I. regnavit annos XVII. Hoc tempore Leo omnes imagines quas in Roma invenerat Constantinopolim reportavit, et ibi omnes incendebat. Sub isto Helisæus propheta transfertur Alexandriam, et corpus Beati Marci Venitias. Tunc Sanctus Mamertus,[6] Vienensis episcopus, constituit[7] in episcopatu suo III. dies ante Ascensionem Domini cum processione in jejuniis[8] et orationibus[9] celebrari, quod[10] nunc utitur[11] ubique. Floruit tunc Prosper episcopus in Italia, natione Hispanus, Leonis papæ notarius.

Hoc[12] tempore Agilmundus rex Longobardorum in Pannoniam equitans, pannis involutis[13] VII. invenit

---

[1] *Dioscoro*] Discoro. B.
[2] *condemnantur*] condemnatur. B.
[3] Undecim mille virgines. in marg. A.
[4] *sed*] om. B.
[5] *est*] sunt. D.
[6] De Rogationibus. in marg. A.D.
[7] *constituit*] Added in marg. B.
[8] *jejuniis*] jejunio. B.
[9] *orationibus*] oratione. B.
[10] *quod*] quo. B.
[11] *utitur*] usitatur. D.
[12] De partu septem puerorum. in marg. B., in a later hand. Mulier parit VII. filios. in marg. D.
[13] *involutis*] involutos. B.

pueros quos una meretrix uno partu ediderat, et juxta aquam ad natandum dimiserat. Rex volens scire quid in pannis fuerat involutum,[1] cum lancea pannos dissolvit et infantes vivos invenit, quorum unus lanceam regis firmiter tenebat. Rex enim admirans magnum eum fore pronunciavit, et cum omni diligentia jussit educari; qui post propter miram suam probitatem in regem est electus, qui multa felicitate regnum educavit. Ab urbe condita M.CCXI.

A.D. 457.

[A.D.]475.

Cap. LXI.

Zeno regnavit annos XVII. Hic multas leges constituit. Eo tempore corpus Beati Barnabæ Apostoli et Evangelium Mathæi propria manu scriptum Romæ repertum est. His temporibus rex Africæ Henricus hæresi Ariana maculatus, plusquam CCC. episcopos in Sardiniam exulavit, et eorum ecclesias clausit.[2]

Zeno, Emperor of the East.
A.D. 474.

Eo tempore gens Saxonum post multa bella Insulam Britanniæ possedit. Hoc tempore Felix papa misit Germanum et Lupum episcopos ad Britannos vel Saxones prædicandos. Fulgentius[3] orator claret. Ab urbe condita M.CCIX.

[A.D.]492.

Cap. LXII.

Anastasius ab Augusto XLVII. Hic XXVI. annos imperavit. Tunc Transmundus[4] in Africa claudit ecclesias. Per idem tempus apud Carthaginem Olimpius quidam episcopus Arianus contra regulam fidei

Anastasius, the Silentiary, Emperor of the East.
A.D. 491.

[1] Mirabile. in marg. A.D.

[2] *et eorum ecclesias clausit*] om. B.D. Saxones Britanniam possident. in marg. B.

[3] Fulgentius. in marg. D.

[4] *Transmundus*] Tramundus. B. al. Thrasimundus.

A.D. 491. quendam divitem baptizavit in hunc modum:[1] Baptizo te, Barba, per Filium in nomine Patris in Spiritu Sancto; et statim aqua disparuit, et ille baptizandus fugit ad ecclesiam, et more debito baptizatus est. Hic admonitus per papam Hormisdam quod ab hæresi recederet; sed nec papam nec ejus mandatum audire volens, ictu fulminis subito interiit.

A consequence of informal baptism.

[A.D.]518.

Circa hoc tempus Childericus rex Franciæ, propter insolentem et lubricam vitam suam, per annos VIII. a regno suo est expulsus,[2] quo tempore mansit cum Basino rege Turingiæ, qui cum revocaretur ad regnum suum, Basina uxor regis Turingiæ, relicto viro proprio, Childericum secuta est; qui ipsam accipiens in uxorem genuit ex ea Clodeweum, qui baptizatus fuit a Beato Remigio et Christianissimus effectus est, et sanctorum numero ascribitur.

[A.D.]509. Hoc anno omnis pulchritudo civitatis Antiochiæ per terræ motum excussa est. Ab urbe condita M.CCXXXV.

CAP. LXIII.

Justin I. A.D. 518. JUSTINUS annos IX. regnavit.[3] Hic ab Augusto XLVIII. Hic Christianus fuit et hæreticos destruxit. Hic constituit ut ecclesiæ Arianorum in fidem rectam

[A.D.]527. consecrarentur; quod audiens rex Theod[or]icus Arianus, misit ad Justinum ut Arianos[4] sineret ritum eorum exercere, et quod nisi vellet, totam Italiam destrueret.

Hic Theodoricus Johannem papam apud Ravennam incarceravit, et Symmacum, Patricium, Boecium, papæ consules decapitavit; unde post L. dies transactos subito interiit; cujus animam quidam sanctus eremita per

---

[1] Contra male baptizantes. in marg. B.

[2] Contra luxuriosos. in marg. B.

[3] *regnavit*] imperavit. B.

[4] *Arianos*] Arrionos. A.

papam Johannem et Symmacum deduci vidit ad Inferos[1] et in ollam bullientem pice et resina demergi. A.D. 518.

Hoc anno Sancta Brigida obiit in Scotia. Justinus undecimo regni sui anno Constantinopolim feliciter finivit. Cessare licet compotum conditionis urbis Romanæ,[2] et lineam Dominicæ Incarnationis exercere. Tunc papæ Hormisda, Johannes, Felix. [A.D.]521. Death of S. Bridget.

Cap. LXIV.

Justinianus annos xxxviii.[3] imperavit. Hunc Agapitus papa ab errore Euticena revocavit. Hic leges condidit et scripsit. Hic duos libros confirmavit, Digestum et Codicem.[4] Cæsarius patricius a Justino missus Perses devicit. In Africam super Wandalos triumphavit. Justinian I. A.D. 527.

Hoc tempore Roma obessa est a Gothis, per circuitum anno integro, sed liberata est per Belisarium patricium. Arator Romanæ ecclesiæ subdiaconus et poeta claret. Floret etiam Priscianus[5] grammaticus. His temporibus floruit[6] Sanctus Benedictus in Monte Cassino.

Eo tempore Gothi in Romam[7] regnantes a Belisario patricio a civitate fugati sunt. Ipsi vero resistentes cum Belisario congressi sunt, quos Belisarius misit in fugam, et regem illorum imperatori Justiniano ad Constantinopolim præsentavit.

Hoc anno[8] tanta fames invalescebat per totam Italiam, quod matres prolem propriam comedebant. [A.D.]569.

Cassiodorus[9] Ravennatis, primo senator, post monachus factus, scientia et eloquio ornatus, claret.[10] Sanctus Cassiodorus.

---

[1] *ad Inferos*] ad Infer. added in marg. A., cut off in binding.

[2] *Romanæ*] Romæ. D.

[3] *xxxviii.*] 34. B. 39. D.

[4] Digestus. Codex. in marg. A.D.

[5] Priscianus. in marg. A.D.

[6] *floruit*] floret. B.D

[7] *Romam*] Roma. B.D.

[8] Fames. in marg. A.B.D.

[9] Cassiodorus. in marg. A.B.D.

[10] *ornatus, claret*] clarus. B.

A.D. 527. Herculanus a rege Gothorum occisus est. Justinianus fecit unam ecclesiam Deo et Sanctæ Sophiæ in Constantinopolim[1] ubi ipse postea sepultus est, ut[2] sibi decuit.

[A.D.]580. Hoc anno Judæi cum Saracenis omnes Christianos Cesarææ,[3] Palestinæ civitatis, interfecerunt; quod enim audiens imperator, gravem de re facta cepit ultionem. Eodem anno rex Burgundiæ Sigismundus monasterium construxit Sancto Mauricio et sociis ejus pro nece filii sui, quem consilio novercæ pueri peremerant.

[A.D.]566. Defeat of Alaric by Clovis. A.D. 506. Hoc anno Clodoweus rex Francorum Allaricum regem Gothorum debellavit et vicit, et in vinculis colligavit.

Cap. LXV.

Justin II. A.D. 565. Justinus imperavit annos xii., menses x., dies xx. Eo tempore Longobardi recuperaverunt super Italicos,[4] unde nomen Italiæ omnino amissum est de cætero, et Lombardia vocata est. Lombardi enim,[5] licet baptizati, idola et[6] arbores et simulacrum viperæ colebant,[7] a quo errore quidam[8] vir sanctus, nomine Barbarus Boneventanis[9] episcopus, illos retraxit ad fidem. Nam arborem quam ipsi colebant succidit et combussit, viperam auream in calicem commutavit.[10]

Eo tempore ossa Sancti Bartholomæi de Indi primo pervenerunt in insulam Lipparim, post ad Beneventum translata sunt.

---

[1] *Constantinopolim*] Constantinopolm. B. Constantinopoli. D.
[2] *ut*] ubi. B.D.
[3] *Cesarææ*] Cesariæ. B.D.
[4] *Italicos*] B. Italiam. D.
[5] *enim*] om. B.D. n. A.
[6] *et*] om. B.
[7] *colebant*] coluerunt. B.D.
[8] *quidam*] om. D.
[9] *Boneventanis*] Boneventanus. B.
[10] *commutavit*] commutabat. D.

Eo tempore[1] Lombardi comam capitis tondebant, nam prius eam nutriebant, a cervice ad occipitium, cervicem omnino nudabant, super os tonsi sunt, et non subter. Vestimenta erant eis longa et larga, et maxime linea, qualia Frisones habere solebant. Caligæ dependentes usque ad pollicem[2] laqueis corrigearum hinc inde ligatæ. A.D. 565.

Hoc anno visæ sunt igneæ acies per totam Italiam [A.D.]555. per longa tempora, ut Sanctus Gregorius commemorat in Dialogo suo. Hic imperator omni avaritiæ deditus, contemptor pauperum, amator divitum, spoliator senatorum; cui cupiditatis tanta fuit rabies, ut arcas fecit ferreas in quibus thesaurum raptum recondebat; quem ferunt in hæresim dilapsum; justo Dei judicio amens [A.D.]557. effectus est.

Cap. LXVI.

Tiberius Constantinus Romanorum L.[3] imperator, Tiberius II. A.D. 578. anno Domini DLXXI., tres annos regnavit, menses X., dies IX. Hic homo justus, utilis, sapiens, pauperum amator, in judiciis æquus, in victoria clarus, omni bonitate circumfultus. Hic thesauros quos Justinus congregaverat, pauperibus erogabat. Uxor ejus, nomine Sophia, ipsum de dispersione auri increpabat; cui ille respondit: Confido in Domino quod de fisco nostro non[4] deerit pecunia, si de nobis a Deo collatis partem pauperibus erogemus.

Iste quadam die per palatium deambulans in pavimento[5] tabulam marmoream inspexit,[6] in qua Christi

[1] De ritu Lombardorum. in marg. A.B.D.

[2] *pollicem*] poplites. B.

[3] *L.*] 40. B.

[4] *non*] Interlined in A. A short erasure follows *pecunia* in A.

[5] De cruce adoranda et pro eleemosina. in marg. B.

[6] *inspexit.*] Added in marg. A. in the author's hand, but in blacker ink than the text.

A.D. 578. crux sculpta erat. Illam de terra levavit, dicens: Indignum fore[1] crucem Domini sub pedibus calcari. Qua sublata, alia crux apparuit, et sub illa tertiam;[2] quibus elevatis, thesaurum infinitum invenit.

Hic finem fecit laudabilem, populo longo tempore eum lugente, quia omnes sicut parentes diligebat, et ipse a cunctis fuit dilectus.

CAP. LXVII.

Maurice. A.D. 582. MAURICIUS, ex genere Græcorum primus imperium sumpsit; regnavit annos XX., menses IIII.[3] Hic in fide Catholicus, orationibus et lachrymis devotus, et reipublicæ satis utilis.

Eo[4] tempore in Saphat non longe a Jerusalem tunica Domini inventa est ab episcopis Gregorio Antiocheno, et Thoma Hierosolymitano, quæ in arca marmorea ad Jerusalem est delata.

Anno[5] XIIII. imperii Mauricii Gregorius papa misit Augustinum in Angliam ad Saxones convertendos, qui de novo terram illam occupaverant. Nam Britones per annos multos elapsos Christiani fuerunt. Tandem discordia orta est inter papam et imperatorem, ita quod papa mortem minatur[6] imperatori. Qui cum imperator[7] Deum timeret, malens hic puniri quam alibi, crebris lachrymis et orationibus misericordiam Dei flagitabat.

Quadam igitur nocte visionem vidit, quasi astaret coram Summo Judice, propter demerita judicaturus.

---

[1] *fore,*] Added in marg. A. in the same hand as the text.

[2] *tertiam*] tertia. B.D.

[3] *IIII.*] 10. B.

[4] Tunica Domini inventa. in marg. D.

[5] Conversio Angliæ per Augustinum. in marg. B.

[6] *minatur*] minaretur. D.

[7] *Qui cum imperator*] Qui imperator cum. B.D.

Unde vocem audivit dicentem sibi: Adducite mihi Mauricium. Et tenentes eum ministri Judicis et[1] coram Summo Judice adduxerunt; et ait Judex: Ubi vis reddam tibi mala quæ meruisti, hoc in sæculo vel in futuro? Et ille: O amator[2] hominum, hic potius quam ibi. Tunc Divina Vox jussit eum et uxorem ejus Constantiam cum duobus filiis, et omnem ejus cognationem tradi Foci militi. Mauricius expergefactus, Philippicum generum suum vocavit, et eum interrogavit[3] si sciret militem in curia sua nomine Focam?[4] Et ille: Scio unum. Cui imperator: Cujus qualitatis?[5] Et ille: Juvenis, timidus[6] et temerarius. Tunc Augustus referens somnium suum Philippico et[7] Deum in omnibus glorificavit. A.D. 582.

Aliud habuit munimen. Tunc apparuit in Roma quidam indutus monastico habitu, gladio evaginato, per civitatem transiens et clamans: Mauricium eodem anno gladio perimendum. Imperator ista percipiens de malis suis pœnitens, et eleemosinas largiens, Dei misericordiam lachrymis, jejuniis, eleemosinis, et orationibus flagitavit.

Mauricius enim audiens adversa sibi ingruere, cessit et in silvam affugit; ibique cum uxore et filiis, scilicet[8] Theodosio, Tiberio, Constantino et duabus filiabus, jussu Focæ omnes occisi sunt. Ipse vero in omni tribulatione Deo gratias egit. Gregorius Turonensis floruit in Gallias.[9] Nata sunt in suburbio Byzantii tunc monstra, unus puer quadripes, alius habens duo capita.

Hoc[10] anno in Ægypto, in flumine Nili duo animalia formam hominum habentia apparuerunt; unus, vir [A.D.]589. Legend.

---

[1] *et*] om. B.D.
[2] *O amator*] Salvator. B.
[3] *et eum interrogavit*] om. D.
[4] *Focam*] Foca. D.
[5] *qualitatis*] est. add. B.D
[6] *timidus*] corr. tumidus.
[7] *et*] om. B.D.
[8] *scilicet*] om. B.D.
[9] *Gallias*] Gallia. B.D. monstra. in marg. A.B.D.
[10] Syrene. in marg. B. monstra. in marg. A.D.

A.D. 582. pectoriosus, vultu terribilis, rufa coma canis permixta, usque ad lumbos cunctis nudus[1] se[2] demonstrans, cæteris membris aqua coopertis. Mulier[3] mammas habens, et vultum fœmineum, cæsariem prolixam; dixerunt quidam cætera fuisse piscina. Hæc sunt a populo visa a mane usque ad nonam. Johannes Eleemosinarius[4] episcopus Alexandriæ claret. Tunc papæ Pelagius II., Gregorius I.

Cap. LXVIII.

Phocas. A.D. 602. PHOCA annos VIII.[5] imperavit. Iste Mauricium nobilem et plures alios interfecit. Hic regem Persarum devicit. Hic Beato Bonefacio III., pontifici Romanorum, templum quod Pantheon dicebatur, concessit. Bonefacius vero illud in ecclesiam consecravit, in honorem Sanctæ Mariæ et Omnium Sanctorum.

Priscus senator non ferens Phocæ homicidium, ad Heraclium in Africam misit, ut filium suum contra Phocam transmitteret;[6] quod et factum est. Nam Heraclius juvenis navigio veniens, Phocam vicit et occidit.

[A.D.]611. Persæ provincias debellant, ecclesias destruunt, sancta loca profanant, Hierosolymam destruunt, crucem Domini asportant hoc anno. Tunc papæ Savinianus, Bonefacius III.

Cap. LXIX.

Heraclius. A.D. 610. HERACLIUS cum CONSTANTIO filio annos XXXI. imperavit.

---

[1] *nudus*] nudum. B.

[2] *se*] Interlined in A.

[3] *Mulier*] Mulieris. D.

[4] Johannes Eleemosinarius. in marg. A.D.

[5] *VIII.*] 7. B.D.

[6] *transmitteret*] mitteret. B.D.

Hoc anno Gothorum rex Sisebustus plurimas Romanorum civitates sibi rebellantes subjecit, et Judæos regni sui ad Christi culturam convertebat, hujus Heraclii anno III.[1] [A.D.]605.

Hoc anno Cosdrue[2] Persarum rex per Heraclium prædictum occisus est, et Sancta Crux Hierosolymis reducta, et populus a captivitate liberata.[3] Eo tempore Machometus pseudo-propheta Saracenis incepit prædicare, prout Legenda Sanctorum satis edocet.[4] Sanctus[5] Isidorus Hispalensis episcopus tunc floruit. Hic composuit librum etymologiarum. Sanctus Gallus, Sancti Columbani discipulus, abbas in Almannia tunc floruit. [A.D.]619. Defeat of Khosrou. A.D. 627. Mahomet flourishes.

Hoc anno[6] Heraclius astronomicus videns in astris regnum suum a populo circumciso vastandum, sed non suo tempore, quapropter[7] regi Francorum mandavit ut omnes Judæos regni sui faceret baptizari, et statim factum est. Verum post paucos annos bellum impacabile ingruens inter Christianos et Paganos, et Heraclius de cruce timens, de Jerusalem ad Constantinopolim eam transvexit, cujus pars maxima, post annos M.CCXLVII., ad instantiam Lodowici Christianissimi regis Francorum, Parisius est translata. 15. A.D. [A.D.]543. Heraclius removes the True Cross to Constantinople.

Hic[8] Heraclius paulisper cum patriarcha Zacharia de fide disputans, ab ipso patriarcha decipitur, et in hæresim dilapsus est; nam secutus est sectam Jacobitarum, quos Jacobus Apostolus ad fidem convertebat; sed male doctrinam ejus servantes, decepti sunt. Asserunt enim Christum de Virgine natum et in cœlos[9] ascendisse sed non Deum fuisse. Sisebustus

---

[1] *hujus Heraclii anno III.*] om. B.D.

[2] *Cosdrue*] Cosdroe. B.D.

[3] *liberata*] corr. liberatus. Machometus. in marg. A.D. De Machometo. in marg. B.

[4] *edocet*] declarat. D.

[5] Isidorus. in marg. A.

[6] *Hoc anno*] regni sui. add. A. partly erased.

[7] *quapropter*] propterea. D.

[8] Non est a laicis disputandum de fide. in marg. B.

[9] *cœlos*] cœlum. B.D.

A.D. 610. rex Gothorum multas civitates Romanorum in Hispania vi occupavit.[1] De cætero per universum mundum potestas Romana irrecuperabiliter incepit decrescere. Tunc papæ Savinianus, Bonefacius III., Deusdedit, Bonefacius V.,[2] Honorius I., Severinus I., Johannes IIII.[3]

Cap. LXX.

Constans II. A.D. 641. Constantinus in Italia cum Yradona[4] fratre ejus annos XXVII. imperavit. Saraceni ipsum occiderunt. Hic in omnibus malus fuit. Hic Martinum papam interfecit. Hic a Paulo Constantinopolitano episcopo deceptus;[5] nam contra fidem Catholicam exposuit prædictum[6] Paulum, Tyrum, et Sergium, quos papa Martinus concilio CC. episcoporum excommunicavit; propter quod primo fuit relegatus, post occisus.

Constantinus iste despoliavit monasterium quod prius vocabatur Pantheon, laminis æreis detectum. Hic in Siciliam navigans in balneo a suis est occisus; post cujus obitum milites[7] Armenium nomine Maxentium imperatorem præfecerunt. Sed paulo post Constantius Constantini filius interfectores patris sui cum illo Maxentio occidit,[8] assumendo sibi dignitatem imperialem.

[A.D.]665. Hoc anno Humarius rex Paganorum Templum in Jerusalem quod Titus et Vespasianus destruxerant, [A.D.]671. reædificavit; in quo templo Saraceni adhuc immolant idolis. Hoc tempore Grimbaldus cum Lombardis con-

---

[1] Nota. in marg. A.D. Diminutio imperii. in marg. B.

[2] *V.*] 4. B.D.

[3] *Papæ Savinianus . . . Johannes IIII.*] Added by the author in the interval between the two chapters, subsequently to the text.

[4] *Yradona*] corr. Heracleona.

[5] *deceptus*] est. add. B.D.

[6] *prædictum*] dictum. B.

[7] *milites*] mlites. A., the correction being traced by another hand in marg. A.

[8] *occidit*] interfecit. D.

trivit superbiam Francorum spoliantium Italiam. Tunc papæ Theodorus I., Martinus I., Eugenius I., Vitalianus I. A.D. 641.

CAP. LXXI.

CONSTANTIUS Constantini filius annos XVII. imperavit. Eo tempore V. synodus CCVIII. episcoporum celebratur contra Gregorium patriarcham. Iste Constantius Catholicus, vir modestus et sapiens, et consilio proborum deductus; cum Arabis et Damascis pacem firmavit et Bulgaros ad Christi cultum convocavit. Hic ecclesias restauravit quas hæretici prosternebant a tempore patrui sui Heraclii. Insurrexit contra Monothelitas quos pater suus et avus suus protexerant, et eorum opiniones destruxit. Est enim hæc quædam secta hæreticorum, pro qua[1] VI. synodus ad[2] Constantinopolim celebratur in præsentia CCLXXXIX.[3] episcoporum, ubi declaratur Dominum Jesum Christum duas habere naturas. Hujus Constantii anno I. Grimbaldus prædictus rex Beneventorum post phlebotomiam[4] arcum sumens, volens columbam tractare, dirupta vena et a medicis venenata[5] plagæ appositis, interiit. Constantine Pogonatus. A.D. 668.

Hoc anno tanta fuit pestilentia in civitate Tycina quod herbæ et fruteta in civitate crescebant. Eodem anno per Cæsaræam reginam Persarum rex Perside in[6] Constantinopolim[7] cum XL.M. armatorum baptizatus est. Eo tempore Bulgari ultra paludes Mæotides habitantes fines Romanorum devastabant; cum quibus im- [A.D.]678. [A.D.]688.

---

[1] *qua*] quo. B.
[2] *synodus ad*] om. D.
[3] *CCLXXXIX.*] 200 or 209. D.
[4] *phlebotomiam*] flegbōiam. A. flētbotomiam. B. flegboniam. D.
[5] *venenata*] venenatis. B.D.
[6] *in*] om. D.
[7] *Constantinopolim*] Constantinopoli. D.

A.D. 668. perator pacem iniit, ad confusionem Romanorum. Tunc papæ Deodatus I., Donus I., Leo II., Benedictus II., Ceno I.

Cap. LXXII.

Justinian II. A.D. 685. JUSTINIANUS annos x. imperavit. Iste firmavit pacem decennalem cum Paganis in terra et mari.[1] Iste Romanum in multis auxit imperium; hic cultum Divinum multum honoravit, sed in fine suo sextam [A.D.]697. synodum quem[2] pater suus fecerat nitebatur infirmare, et omnem cultum ecclesiasticum cum papa Sergio nitebatur demolire.

Anno imperii sui x. Leo patricius Justinianum incisa lingua et naso ad Chersonam in exilio relegavit. Beda[3] tunc claret in Anglia. Sanctus Columbanus de Hibernia venit ad Burgundiam. Tunc papæ Sergius I.[4] et Leo III.

Cap. LXXIII.

Leontius. A.D. 695. LEO II. annos III. imperavit. Magnum fuit schisma inter imperatorem et Romanos, quos Sergius ad concordiam revocavit.

Tiberius III. A.D. 698. TIBERIUS II. annos VII. imperavit. Gysisphus[5] dux Boneventanus Italiam vastavit. Tempore hujus Tiberii, Justiniano exulante, affirmavit iterum se regnaturum; populo contradicente ipsum occidere voluerunt. Fugit enim ille ad principem Turcorum qui sibi germanam suam tradidit in uxorem, auxilio quoque illius et Bul- [A.D.]707. garorum[6] fretus imperium recuperavit, Leonem atque

---

[1] *mari*] in. præm. D.

[2] *quem*] quam. D.

[3] Beda. in marg. A.B.D.

[4] *I.*] om. B.; it is written over *Sergius* in A.

[5] *Gysisphus*] Gysippus. B.

[6] *Bulgarorum*] Bulgariorum. B.

Tiberium imperii occupatores jugulavit. Versus adversarios suos tantam exercuit ultionem ut quotienscunque naso præciso guttam vel stillam defluentem detegeret[1] pene totiens aliquem adversariorum suorum occideret. Tunc papæ Johannes VI., Johannes VII., Sisinnius I. A.D. 698.

Cap. LXXIV.

Justinian II. restored. A.D. 705.

Justinianus prænotatus imperium recuperans annos IV. imperavit. Iste sumpto imperio fidem Catholicam assecutus est, papam[2] Constantinum sibi Constantinopolim invitavit, eumque veniendo et redeundo Apostolicæ dignitatis gloria honoravit. Justinianus igitur Chersonam commemorans ubi fuerat exulatus, navibus cum exercitu congregatis Chersonam nititur subvertere. Homines provinciæ illius quendam exilem[3] nomine Philippum sibi præfecerunt, qui Constantinopolim cum exercitu suo veniens Justinianum cum filiis suis peremit.

Philippicus Bardanes. A.D. 711.

Philippus annum I. imperavit, menses VI. Iste aufugit[4] in Siciliam propter metum Romanorum. Hic cum esset hæreticus omnes ecclesiarum picturas abrasit; propter quod Romani imaginem sui numismatis recipere noluerunt.

Cap. LXXV.

Anastasius II. A.D. 713.

Anastasius annos III. regnavit.[5] Hic Philippum captum oculis privavit. Iste in omnibus malus fuit. Exercitus ejus Theodosium præfecerunt; Anastasio degradato ab imperio, presbyter factus est.

[1] *detegeret*] detergeret. B.
[2] *papam*] papa. B.
[3] *exilem*] exulem. D.
[4] *aufugit*] affugit. B.D.
[5] *regnavit*] imperavit. B.

[A.D.]720. Theodosius III. A.D. 716. THEODOSIUS imperavit anno uno. Iste in omnibus fuit bonus. Hunc quidam bellator, nomine Leo, de imperio expulit; qui post clericus factus residuum vitæ deduxit in pace. Tunc papa Constantius.

CAP. LXXVI.

Leo III. A.D. 717. LEO III. cum Constantino filio suo annos XXV. imperavit. Suo tempore Saraceni Constantinopolim obsiderunt per tres annos; civitate tandem capta eam subverterunt et omnino vastaverunt.

Luitprand, king of the Lombards, ransoms the remains of S. Augustine of Hippo from the Saracens. [A.D.]742. A. Anno Leonis IIII. Lupandus[1] Lumbardorum rex audiens Saracenos Sardiniam vastantes[2] et Yponiam venientes pro reliquiis Sancti Augustini magnum eis pondus auri contulit, easque usque Jannuam detulit, post ad Papiam et ibi eas in ecclesiam[3] Sancti Petri quam ipse construxerat honorifice collocavit.

Eo enim tempore rex Frisonum Ratrordus ad prædicationem[4] Sancti Wulfranni[5] Senonis episcopi, adductus ut baptizaretur, cum unum pedem in lavacrum imposuisset et altero retracto, a circumstantibus quæsivit[6] an plures parentum suorum in Inferno forent[7] vel[8] in Paradiso, responsum est quod[9] in Inferno, et ille pedem intinctum retraxit et dixit: Sanius est et lætius majorem partem sequi. Qui tertia die morte subita est extinctus. Eodem tempore gens barbarica per mare transiens, totam Hispaniam occu-

---

[1] *Lupandus*] Lubrandus. B. Ludprandus. D.

[2] *vastantes*] devastantes. D.

[3] *ecclesiam*] ecclesia. B. Translatio Sancti Augustini. in marg. D.

[4] De majori parte. in marg. B.

[5] *Wulfranni*] al. Valuramii.

[6] *quæsivit*] requesivit. B.

[7] *forent*] erant. B.

[8] *vel*] an. B.D.

[9] *quod*] om. D.

pavit; post X. annos cum Aquitaniam capere vellent, Karolus[1] Martello[2] eis resistens plusquam CCC.M. de eis occidit, et ipsi de suis mille et quingentos.[3] A.D. 732.

Hoc anno terræ motus factus est in Constantinopolim,[4] ubi corruerunt ecclesiæ, castella et multus populus extinctus est, ad numerum CCC.M. Tunc papæ Gregorius II., Gregorius III. Hic imperator obiit in Persida, et filius ejus Constantinus regnavit pro eo. [A.D.]745. Earthquake at Constantinople.

Cap. LXXVII.

Constantinus V. annos XXXV. imperavit. Hic patrem sequitur in malitia, omni tempore vitæ suæ magicis[5] deserviens, luxuriis operam dedit. Monachi, clerici, laici, in fide per ipsum periclitati sunt. Habebat sibi fautorem[6] Constantinopolitanum falsum patriarcham Anastasium. Anno hujus octavo Rachis[7] Lombardorum rex, fœdus rumpens inter ipsum et Romanos, per papam Zachariam reprimitur et monachus efficitur. Cujus frater Arstulfus in regno successit. Anno illius XI. tributum petiit a Romanis. Papa Stephanus auxilium petit[8] a Pippino rege Francorum et obtinuit. Anno XII. Pippino Lombardiam intrante, Arstulphum devicit. Iste Constantinus cum filio suo Leone annos XVI. imperavit. Mortuo Pippino,[9] Karolus Martellus filius ejus successit in regnum Francorum. Hic fuit bellicosus et plura bella devicit. Hic spoliavit ecclesias, et bona earum militibus tradidit. Propter[10] quod

Constantine IV. A.D. 741.

Rachis, king of the Lombards, resigns his crown to Astolphus and enters a monastic life. A.D. 749.

Death of Pepin. A.D. 714.

[1] *Karolus*] Karolo. B.

[2] *Martello*] Marcello. D.

[3] *mille et quingentos*] 1050. B.

[4] Terræ motus. in marg. D.

[5] *magicis*] artibus. add. D.

[6] *fautorem*] fautores. D.

[7] *Rachis*] Rachis. B. corrected by a later hand into *Rachius*. De rege facto monacho. in marg. A.D.

[8] *petit*] petiit. B.

[9] *Pippino.*] Not the Pepin just mentioned, Pepin le Bref, but Pepin of Heristal ob. A.D. 714.

[10] Contra raptores bonorum ecclesiæ. in marg. B.

A.D. 741. parvo tempore lapso[1] Sanctus Eleutherius, Aurelianensis episcopus, animam Karoli vidit,[2] in inferno cruciari. Eo tempore Hildericus regnabat in Francia, nil[3] nisi nomen habens regium. Hæredes Karoli, Karolus Magnus[4] et Pippinus; Karolo Magno tanquam primogenito cessit Turingia et Aufrica[5] Pippino juniori, Burgundia et Provincia. Karolus Magnus,[6] anno principatus sui V., causa devotionis Romam adiens, ibique coram Zacharia papa mundo renuncians, ab eo tonsus est monachus.

Division of the kingdom between Pepin le Bref and Carloman. A.D. 741.

Carloman retires into a monastery, A.D. 747.

Cessit in Monte Sarepti, et facto cœnobio in honore Sancti Silvestri, et alio monasterio Sancto Andreæ consecrato, non longe ab illo Monte ipsis[7] bene dotatis ibidem religiose conversatus est; sed postea transivit ad Montem Cassinum, ut quietius viveret, ibique finem fecit laudabilem.

In Francia Hilderico nomen regis portante, sed Pippinus onus regni et gubernaculum[8] regens, fratre suo rege otio deditus,[9] misit ad papam Zachariam quærens quis potius regnare deberet, qui otio deditus solo nomine regnabat; an ille qui omne pondus regni sustentabat? Cui cum papa respondisset: Illum qui regni gubernacula ageret, mox Franci incluso rege Hilderico et uxore sua monachata, Pippinum regem acclamant, quem Sanctus Bonefacius Maguntinensis archiepiscopus jussu papæ consecravit. Zacharia papa mortuo Stephanus consecratur.

Pepin le Bref anointed king of the Franks. A.D. 752.

Arstulphus Lombardorum rex Tusciam et vallem Spoletanam depopulans usque Romam pervenit, ubique ecclesias et[10] loca sacra et sanctorum corpora com-

Rome delivered from the Lombards by Pepin. A.D. 755.

[1] *lapso*] elapso. B.D.
[2] *vidit*] om. D
[3] *nil*] n[l]. A. nihil. B.D.
[4] *Karolus Magnus*] corr. Carlomannus.
[5] *Aufrica*] Aufica. B. Affrica. D.
[6] Rex fit monachus. in marg. D.
[7] *ipsis*] et. præm. D.
[8] *gubernaculum*] regni. add. D.
[9] *deditus*] dedito. B.D.
[10] *et*] om. D.

burens et destruens, de[1] unoquoque capite[2] censum repetendo. Stephanus papa tantam sanctorum corporum et ecclesiarum videns afflictionem, in Franciam personaliter ivit ad Pippinum, rogans ut Arstulphum reprimeret. Pippinus cum papa Stephano Romam adiens in patricium Romanorum est electus, et Arstulpho devicto, restitutis rebus Sancti Petri, Pippinus in Franciam est reversus. Arstulpho mortuo, Desiderius rex Italiæ præficitur. Finito bello Aquitannico in Alvernia et in Vasconia, Pippinus moritur et ad Sanctum Dionysium tumulatur et Karolus filius ejus coronatur. A.D. 741. Desiderius, king of the Lombards. Death of Pepin. A.D. 768.

Hoc anno stellæ de cœlo cadere visæ sunt, ita ut omnes crederent finem sæculi affuisse. Tunc papæ, Zacharias, Stephanus II., Paulus, Constantinus II., Stephanus III. [A.D.]768. Legend. [A.D.]777.

Cap. LXXVIII.

Leo IIII. imperavit annos v. per se. Hic cum insaniret cupiditate coronam[3] crucifixi unius ecclesiæ concupivit, videns eam carbunculis ornatam capiti suo impressit;[4] quam cum portaret continuo febre fatigatus suffocatur. Leo IV. A.D. 775.

Cap. LXXIX.

Constantinus filius Leonis[5] cum Irene matre sua annos x. imperavit, sed quia matrem privavit imperio, ipsa rancore repleta fœmineo osculum a filio petiit, et Constantine V. and Irene. A.D. 780.

---

[1] *de*] et. præm. B.
[2] *capite*] om. B.
[3] Contra tangentes reliquia. in marg. B.
[4] *impressit*] imposuit. B.D.
[5] De rancore mulierum. in marg. B.

A.D. 780. eo osculo ipsum excæcavit. Ipso cæcato, mater imperavit annos III.

Legend. Anno Constantini primo, lamina aurea in quodam sepulchro inventa sunt[1] in Constantinopolim tali sculptura: Christus natus est ex Maria Virgine, et credo in eum.[2] Horum imperio, anno VIII., Nicæna facta est sancta synodus CCCL. sanctorum patrum, in qua affirmatum est Spiritum Sanctum a Patre et Filio procedere. His temporibus sol obscuratus est XVI. diebus, ita quod non radiabat, et populus dicebat hoc accidisse propter excæcationem pii imperatoris. Irene regina, ut securius regnaret oculos filiorum[3] Constantini fecit evelli, ne quid mali propter patris excæcationem adversus eam machinarent.

The second council of Nice. A.D. 787.

Coronation of Nicephorus. A.D. 802. Nicephorus tandem coronatus, thesaurum quod ipsa reconderat in palatio Eleutherii, verbis blandis et adulatoriis ut bene noverat, acquisivit; ipse, voto potitus, ipsam in insulam Lesbon relegavit, ubi cito interiit.

Cap. LXXX.

Nicephorus. [A.D.]789. A.D 802. He is defeated and killed by Crunnus, king of the Bulgarians. A.D. 811. Stauracius. A.D. 811.

NICHEPHORUS annos IX. regnans primus omnium imperatorum, censum ab ecclesiis exegerat. Hic pessimus omnium, ut[4] dicebatur; post multa mala in populo suo acta, a Crutino Bulgarorum[5] duce superatus et occisus est; caput ejus pro ludibrio ligno hastili affixus est. STAURACIUS,[6] filius ejus, duos menses et sex dies regnavit. Hic inutilis et ineptus,[7] nec specie nec robore nec consilio valens, de regno expulsus est.

---

[1] *sunt*] est. D.
[2] *eum*] Deum. B.
[3] *filiorum.*] Interlined in A.
[4] *ut*] om. B.D.
[5] *Bulgarorum*] Bulgariorum. B.
[6] *Stauracius.*] Written upon an erasure in A.
[7] *ineptus*] est. add. B.

CAP. LXXXI.

MICHAEL annos II. imperavit, vir discretus et amabilis omnibus; in quanto Nichephorus fuit avarus, in tanto iste fuit largus; quos ille spoliavit, iste ditavit, omnes contra fidem musitantes extinxit. Michael cum Crumeno duce Bulgarorum[1] congrediens et ab eo victus cum Procopia uxore sua et filiis ad monasterium fugit, et monachus tonsus est. Prætores vero Leontium patricium imperatorem fecerunt.

Michael I. A.D. 811.

[A.D.]801. He retires into a monastery. A.D. 813.

Hoc anno cometes[2] apparuit in specie duarum lunarum. Eodem anno Cruminus apprehendit Arabiæ regnum, quod prius a quatuor tyrannis in partibus IIII. divisus fuit.[3] Unus Ægyptum sibi vendicat,[4] alter Africam, tertius Hispaniam, quartus Palestinam. Tunc papæ Adrianus, Leo IIII., Stephanus IIII.

[A.D.]799. A comet.

CAP. LXXXII.

KAROLUS[5] MAGNUS rex Francorum, ad rogatum Stephani papæ, imperium sumpsit Romanorum, ubi annos XIIII. imperavit, mense uno, dies IIII. Anno primo imperii sui Papiam[6] obsedit, et cepit Desiderium regem Lombardorum, et ejus uxorem; quos captivos duxit in Franciam; qui Romam veniens confirmavit omnia quæ pater suus Pippinus Sancto Petro dederat, adjuncto ducatu Spoletani et Beneventani.[7] Tempore

Charlemagne, Emperor of the West. A.D. 800.

---

[1] *Bulgarorum*] Bulgariorum. B. Imperator monachus. in marg. A.D.

[2] De comete. in marg. B.

[3] *divisus fuit*] divisum est. B. divisum fuit. D.

[4] *vendicat*] vendicabat. D.

[5] De Karolo Magno. in marg. D.

[6] *Papiam*] Papam. D.

[7] Nota de Karolo. in marg. A.

A.D. 800. suo XII. pares[1] Tabulæ Rotundæ de Francia Saracenos in Hispaniam devicerunt, sed proditione[2] unius traditoris,[3] nomine Gualo, Comes magnus,[4] mortui sunt.

His character. Hic Karolus duos pontes ultra Rhenum construxit; hic barbam prolixam habuit, cibo et potu temperatus fuit. Archbishop Turpin's account of his person and habits. Turpinus archiepiscopus narrat ipsum fuisse corpore decorum, visu ferum; statura ejus VIII. pedum, facies palmum et dimidium, frons ejus unius erat pedis. Militem super[5] dextrarium sedentem armatum a vertice ad terram spata sua scindebat. His great strength. Quatuor ferras equi simul facile manibus extendebat.[6] Militem armatum super manum suam recte stantem, sola manu a terra ad caput facile levabat. Leporem integrum, quod[7] multum dilexit,[8] aut duas gallinas vel unum anserem sæpe comedebat. Modicum vinum sed lymphatum, et hoc non ultra ter in prandio bibebat. In cœna vero vel semel vel nihil.

The education of his children. Filios suos cum ætas sineret fecit equitare, et armis assuescere. Filias suas lanificio occupari fecit, colo ac fuso usitare, ne per otia torpescerent. Regnum Francorum ampliavit, fidem Catholicam semper excoluit. Romam veniendo, ad miliare extra urbem de equo descendit, nudis pedibus ambulando postes ecclesiæ deosculatur; ecclesias Romanas magnis muneribus ditavit. Pennam et pergamenum horis nocturnis ad caput lecti sui semper habebat, ut si quid boni memoriæ occurreret vel cogitatu,[9] ne laberetur[10] a memoria die sequenti scripsit vel[11] assignavit.

Terram vero Sanctam adivit, assumpto secum Constantino imperatore Constantinopolim cum legatis plu-

---

[1] XII. pares Rotundæ Tabulæ. in marg. B.

[2] *proditione*] traditione. D.

[3] *traditoris*] proditoris. D.

[4] *Comes magnus*] Comitis magni. B.D.

[5] *super*] supra. B.

[6] *Quatuor . . extendebat*] om. D.

[7] *quod*] quem. B.D.

[8] *dilexit*] dilexerat. D.

[9] *cogitatu*] cogitatui. B.D.

[10] *laberetur*] labaretur. B.

[11] *vel*] et. B.D.

rimis et cum patriarcha Jerusalem. Paganis devictis, cum Constantinopolim rediret, auro, argento, gemmis ab imperatore exhibitis, cum quicquam nollet recipere, solas Christi et Sanctorum reliquias postulavit. Præmissa oratione et jejunio, de Corona Domini partem recepit,[1] quæ pars, ipso cernente, tunc floruit, et clavim[2] unum, partem crucis Dominicæ, et Domini sudarium, camisiam Beatæ Mariæ Matris Domini, brachium Sancti Simeonis, quæ omnia concomitantibus multis miraculis secum detulit, et Aquisgrani[3] in Beatæ Mariæ Basilica quam ipse construxit[4] recondidit. Viginti duo cœnobia fundavit, et ea magnis prædiis ditavit. A.D. 800.

Iste omnes linguas diligenter erudivit, ut cum peregrinis colloquia[5] tractaret, Græcam vero linguam melius scivit intelligere quam fari. Tempore suo floruit Sanctus Ægidius,[6] qui pro regis Karoli secreto facinore Dominum Jesum in missam[7] oravit, et veniam pro delicto regis consecutus est. Multa signa visa sunt ante mortem hujus imperatoris; per VII. dies sol obscurata, quidam porticus quam ipse construxit[8] subito cecidit. Ipso[9] congrediente cum Godfrido rege Danorum, equus in quo sedebat cecidit et collum fregit. Multa tempore suo fuerunt incidentia,[10] propter prolixitatem non sunt scripta. Ipso vero ad mortem languente, omnes prælatos ecclesiasticos jussit sibi presentari, totum[11] thesaurum suum eis tradidit, pauperibus et ecclesiis distribuendum. Legends.

Anno ætatis suæ LXXII., regni sui Franciæ XLVII., imperii sui XIIII., Dominicæ Incarnationis DCCCXV., His death. A.D. 814.

---

1 *recepit*] accepit. B.
2 *clavim*] clavem. B.
3 *Aquisgrani*] Aix-la-Chapelle.
4 *construxit*] construxerat. D.
5 *colloquia*] eloquia. B.D.
6 Sanctus Ægidius. in marg. A.D.
7 *missam*] missa. B.D.
8 *construxit*] construxerat. B.D.
9 *Ipso*] Iste. B. Isto. D.
10 *incidentia*] incendia. B.D.
11 *totum*] et. præm. B.D.

A.D. 814. kalendas Februarii quinto, hora diei Dominicæ III. obiit in Roma. Corpus ejus, more Romanorum, in ecclesia quam construxerat ob amorem Dei et Matris Suæ,[1] sepelitur.

Cap. LXXXIII.

Louis le Debonnaire. A.D. 814.

Lodowicus cum Lothario filio suo annos XXV. imperavit. Hic filius fuit Magni Karoli. Hic tres habuit filios quos fecit reges.

[A.D.]819. Rabanus Maurus flourishes.

Hoc[2] anno floruit Rabanus Waldanensis monachus, poeta magnus, et theologus præclarus. Diebus istis Hanaldus rex Danorum cum uxore et filiis et magna parte Danorum[3] Maguneiæ baptizantur.[4] Lodowicus rex Germaniæ XIIII. duces Boemorum[5] cum sequacibus suis fecit baptizari. In territorio[6] Tullosi quædam puella XII. annorum in Pascha Domini sacra communione sumpta per menses V. in pane et aqua jejunavit, deinde per triennium ab omni cibo abstinuit.

Strabus,[7] discipulus Rabani, claret. Hic de Officio Ecclesiastîco librum composuit ad imperatorem Lodo-[A.D.]840. wicum. Tunc ipse fecit unam regulam monachis et a papa impetravit ut[8] ultra montana monachi carnes[9] comederent, quod perprius eis fuit inhibitum. Tunc papæ, Paschalis I., Eugenius II., Valentinus I., Gregorius IIII., Sergius II.

---

[1] *Suæ*] ejus. D.

[2] *Hoc*] Aoc. B. Rabanus. in marg. A.D.

[3] *cum uxore . . . parte Danorum*] om. B.

[4] Rex Danorum Maguneiæ baptizatur. in marg. B.

[5] *Boemorum*] Boeniorum. B.D.

[6] Mirabile. in marg. A.D.

[7] Strabus. in marg. A.D.

[8] *ut*] om. B. De cibo monachorum. in marg. B.

[9] *carnes*] om. B.

Cap. LXXXIV.

Lotharius annos x. imperavit. Hic pro regno Franciæ cum fratribus suis discerptans[1] in bellum congrediuntur, unde strages[2] magna facta est ex utraque parte, quod audientes regiones exteri[3] in Francos surrexerunt propter regni divisionem. Inde fratres amici facti sunt ut regnum possent tueri. Imperium Lothario remisit, ubi cum filio v. annos regnavit. Lothaire I. A.D. 40.

Postea xv. anno imperii sui, partito inter filios suos regno, sæculo renuncians[4] monachus factus est; quo mortuo, magna altercatio facta est inter Angelos et Dæmones pro ejus anima[5] in visu populi; sed monachis orantibus, Dæmones fugati sunt. He retires to a monastery and dies. A.D. 855.

Anno Lotharii XI. Sancta[6] Helena Constantini mater in Roma sepulta, in Franciam defertur in diœcesi Remensi,[7] ubi cum magna veneratione excolitur. [A.D.]850. Translation of S. Helena.

Hoc anno incepit[8] gelare II. kalendas Decembris et duravit usque nonas Aprilis. [A.D.]859. A long frost.

Hoc anno[9] obiit Sanctus Swithinus episcopus. [A.D.]862.

Hoc anno pestis animalium facta est, et in III. anno sequenti mortalitas hominum subsecuta est. [A.D.]866. A murrain.

Cap. LXXXV.

Lodowicus per se annos XXI. imperavit.[10] Iste cum Romanis prœliavit. Louis II. A.D. 855.

---

[1] *discerptans*] decertans. B.D.

[2] *strages.*] Interlined in A.

[3] *exteri*] exteræ. D.

[4] Imperator monachus. in marg. A.D.

[5] *pro ejus anima*] om. B. miraculum. in marg. A.D.

[6] *Sancta*] om. B.

[7] *Remensi*] Ramensi. B.D.

[8] *incepit*] cœpit. B.D.

[9] *anno*] om. A.

[10] *imperavit*] regnavit. B.D.

[A.D.]870. Martyrdom of S. Eadmund king of East Anglia. Hoc anno Sanctus Edmundus rex in Britannia Majori a gente barbarica Danorum martyrizatur. Eo tempore in Brixia[1] Italiæ partibus per III. dies et noctes sanguis pluit continue. Hujus Lodowici filius, Karolus Minor appellatus, per III. dies in præsentia patris et optimatum a dæmone vexatur, quia conspiravit contra patrem.[2]

[A.D.]873. Hoc anno Johannes Scottus monachus primo venit in Franciam, ad rogatum regis Lodowici; ibi de Græco in Latinum Gerarchiam Dionysii transtulit, postea in Angliam[3] Malmesburiæ obiit. Tunc papæ, Leo V., Benedictus III., Nicholaus I., Adrianus II., Johannes VIII.

[A.D.]876. Death of Joannes Scotus Erigena. A.D. 877?

Cap. LXXXVI.

Charles the Bald. A.D. 875.

KAROLUS CALVUS annum I. et menses IX. imperavit. Suo tempore Saraceni Siciliam perdiderunt. Iste tam in Francia quam in Italia multa monasteria et ecclesias construxit, et destructa reparavit. Suo[4] tempore factus est Comes primus Flandriæ, qui[5] prius regebatur per regis forestarios, et fuit quasi foresta. Imperator vero per quendam Judæum, nomine Seditium, potionatus, in Alpibus debitum solvit.

Cap. LXXXVII.

Charles le Gros. A.D. 881.

KAROLUS III., dictus GROSSUS vel MINOR, annos XII. imperavit. Fames tunc magna fuit per totam Italiam. Eo tempore plusquam V.M. Normannorum a

---

[1] *Brixia*] Brixa. B. Pluit sanguinem tribus diebus. in marg. D.

[2] Pœna conspirantis contra patrem. in marg. B.

[3] *Angliam*] Anglia. B.

[4] De Flandria. in marg. A.D.

[5] *qui*] quæ. B.D.

Gallicis perimuntur. Gallici et Germanici a Normannis Paganis oppressi, Karoli Grossi auxilium invocant, qui contra Normannos veniens in manu forti, rex illorum, cujus nomen latet, facta pace per matrimonium, baptizatus est, et ab imperatore de sacro fonte susceptus;[1] cum enim ipsos de Francia non posset[2] rex expellere, particulam terræ suæ quæ ultra Secanam erat, eis concessit, quæ usque hodie Normannia dicitur, quia[3] in parte Boriali Franciæ situatur. A.D. 881. [A.D.]900.

Primus dux Normannorum fuit Robertus, qui genuit Willielmum, qui Ricardum,[4] qui Ricardum II. Hic Ricardus Apuliam, Siciliam, Calabriam devicit,[5] Venetios et Alexium imperatorem[6] Græcorum superavit.

Cap. LXXXVIII.

Arnulph. A.D. 896.

ARNULPHUS[7] annos XII. imperavit. Hic longa infirmitate tabefactus, nulla arte medicinali poterat juvari,[8] quin a[9] pediculis consumeretur. Huic successit Lodowicus filius ejus, sed caruit benedictione imperiali; unde in Arnulpho terminavit imperium, quantum ad posteritatem Karoli, culpis exigentibus, quia ecclesias quas prædecessores sui fovebant, ipse destruxit et despiciebat.[10]

Cap. LXXXIX.

Louis the Blind. A.D. 901.

LODOWICUS annos VI. imperavit. Iste Berengarium regem Italiæ fugavit, a quo Berengario ipse[11] Veronæ

---

[1] *susceptus*] est. add. B.
[2] *posset*] potest. B.
[3] *quia*] quæ. B.
[4] *Ricardum*] primum. add. B.D.
[5] *devicit*] vicit. D.
[6] *imperatorem*] imperatores. B.D.
[7] De rege per pediculos consumpto. in marg. A.D.
[8] *poterat juvari*] potuit adjuvari. B.D.
[9] *a*] Interlined in A.
[10] *despiciebat*] deponebat. B.D. Contra non foventes fundationem prædecessorum. in marg. B.
[11] *ipse*] om. B.D.

A.D. 901. captus est, et statim excæcatur, et Berengarius in imperio restituitur.

BERENGARIUS annos IIII. imperavit. Iste prudens fuit in armis, et cum Romanis prœliavit.

[A.D.]915. Hoc anno a pio[1] principe Gwillielmo Burgundiæ monasterium Clunacense[2] primo fundatum est.

Conrad I. king of Germany. A.D. 911. CONRADUS Alemannus annos VII. imperavit, inter imperatores non numeratur, quia non regnavit in Italiam,[3] ideo caruit benedictione imperiali. Conradus sentiens mortem imminere, coram principibus regni Henricum Othonis filium ducis Saxonum, regem designat.

Berenger Emperor. A.D. 915. BERENGARIUS in Italiam[3] regnavit annos IX., nihil boni vel mali faciens.

Hujus tempore Theodulphus primo abbas Floriacensis, post episcopus Aurelianensis, ad Karolum Calvum fuit accusatus unde Andegavis relegatus est. Quadam igitur die equitans imperator in die quæ nunc dicitur Dies Palmarum, quod sentiens episcopus caput erigens per fenestram versus quos fecerat[4] decantavit modo quo[5] nunc cantatur,[6] scilicet: "Gloria, laus, et honor,[7]" et cætera quæ sequuntur; quo cantu permulsus imperator eum solutum reddidit episcopatui. Dicunt quidam quod veneno extinctus fuit in via.

CAP. XC.

Henry I. (the Fowler) king of Germany. A.D. 918. HENRICUS rex annos XVIII. imperavit[8] in Almannia; inter imperatores non computatur, quia non a papa benedictus, nec in Italia regnavit. Dux Boemorum,[9] Spiringeus, ad fidem convertitur per filium

---

[1] *pio*] om. D. Clunacense. in marg. A.D. Monasterium Cluniacense. in marg. B.

[2] *Clunacense*] Cluniacense. B.

[3] *Italiam*] Italia. B.D.

[4] Gloria, laus. in marg. A.D.

[5] *quo*] que. B.

[6] *cantatur*] cantantur. B.

[7] *honor*] Deo. add. D.

[8] *imperavit*] regnavit. D.

[9] *Boemorum*] Boeniorum. B.

suum Vencellaum, martyrem sanctum, qui occisus fuit a fratre suo Belisario. Anno passionis suæ CCC. regi Dacorum Henrico apparuit in somnis, præcipiens ut in honorem Dei et sui, qui Vercellaus[1] vocabatur, monasterium construeret. Rex de somno expergefactus quæsivit ab episcopis et sacerdotibus quis esset ille Vercellaus.[1] Inde sibi responsum est quod olim fuit princeps Boemiæ,[2] et a fratre proprio occisus. De cætero festinavit[3] ad monasterium faciendum in Rivallia, ordinis Cisterciensis, quod monasterium magnis prædiis ditavit, sed antequam consummasset sicut sanctus sibi revelabat,[4] procurante fratre suo Abel, extinctus est.

A.D. 918. Conversion of Spitigneus I., duke of Bohemia. [A.D.]938. Legend.

Henricus obiit, et OTTO filius ejus coronatur; gloriosus reputatur, quia Italiam a tyrannis conservavit, caruit tamen benedictione imperiali.

Otho I. A.D. 936.

LOTHARIUS imperat[5] annos II. Suo tempore sol factus est sicut sanguis; unde paulo post cædes hominum magna insecuta est.

Lothaire king of Italy. A.D. 945.

CAP. XCI.

BERENGARIUS[6] cum Alberto filio suo in Italia XI. annos imperat. Hic Italiam premens nimia feritate, et Dalidam Lotharii imperatoris relictam incarcerans, unde Otto rex Almanniæ iratus Italiam intrat et depopulat. Berengario depulso reginam liberat, et eam in uxorem accipiens coronat. In civitate Papiæ in Octavis Natalis Domini nuptiæ celebrantur. Iste Otto a papa et Romanis honorifice suscipitur et imperator coronatur.

Berenger II. and Adalbert kings of Italy. A.D. 950.

Otho drives them out of Italy and marries Adelaide, widow of Lothaire. A.D. 951.

---

[1] *Vercellaus*] Vencellaus. B.

[2] *Boemiæ*] Boeniæ. B.

[3] *festinavit*] destinavit. B.

[4] *revelabat*] revelavit. B.

[5] *imperat*] imperavit. B.

[6] *Berengarius*] Lerengarius. B., a mistake of the scribe who made the capitals, reading the small initial *b* as an *l*.

[A.D.]952. A monster. Hoc anno[1] in Wasconia monstrum natum est, mulier duo habens capita, ab umbilico et sursum divisa, duo pectora; una dormiente vel comedente, altera neutrum faciente.[2] Vixerunt simul multo tem-
[A.D.]955.[3] pore, non uno tempore mortuæ sunt. Tunc papæ fuerunt successive XXI., quorum primus fuit Martinus II. et ultimus fuit Agapitus II.

Cap. XCII.

Otho I. Emperor. A.D. 962. OTTO I. annos XII. imperavit. Hic fuit primus imperator Thetonicorum,[4] accepto imperio ab Italicis; soli Theutonici imperaverunt usque in præsentem[5] diem. Hic vocatus fuit ad Romam ob malum gestum papæ Johannis duodecimi. Hic ecclesias magnis prædiis ditavit. Hic miram fabricavit ecclesiam in patria natali, vocans eam in allodio suo Maidenburgh. De-
A.D. 964. Revolt at Rome in favour of Pope John XII. posito[6] papa Johanne XII., quia fuit insolens et lubricus, ex clero electus est Leo et consecratus. Absente imperatore per populum Romanum Leo deponitur et Benedictus consecratur. Audiente talia imperatore,[7]
[A.D.]968. Otho retakes Rome and deposes Benedict V. Romam adiit, Benedictum degradat, Leonem sublevat, sicque omnibus pacificatis in Saxoniam rediit; Benedictum secum adduxit, qui postea in exilio mortuus est.

Hic Otto multitudinem Paganorum convertit ad Christum, feliciter defunctus est, et in ecclesia quæ vocatur Maidenburgh est sepultus. Tunc papæ Johannes XII., Benedictus V., Leo IX.

---

[1] Monstrum. in marg. A.D., with the author's mark in marg. A.

[2] *faciente*] faciebat. D.

[3] This date is placed in the text of A. after *mortuæ sunt*.

[4] *Thetonicorum*] Theutonicorum. B.

[5] *præsentem*] hunc. B.

[6] Depositio papæ propter insolentiam. in marg. B.

[7] *Audiente ... imperatore*] Audiens ... imperator. B.D.

Cap. XCIII.

Otto II. cum filio suo Ottone annos xx. imperavit. Hic cum Græcis incaute congrediens, amissis militibus, vix evasit. Hic capta civitate Boneventanæ,[1] deinde ossa Sancti Bartholomæi Romam detulit. Hic cum magno exercitu Christianorum ex omni lingua et natione Christiana[2] cum Saracenis congrediens,[3] sed Romanis et Boneventanis terga vertentibus, residuum quod remansit fere omnino extinguitur.

Otho II. (The Bloody.) A.D. 973.

His army destroyed by the Greeks and Saracens. A.D. 982.

Hoc[4] anno Sanctus Edwardus in Nova Foresta in Anglia a noverca occiditur. Sanctus Albertus post multas prædicationes et Paganorum ad Christum conversiones in civitate Prussina, ubi fuit episcopus, martyrizatur. Tunc fuerunt VIII. papæ, ultimus Johannes XVI.

[A.D.]979. Martyrdom of King Eadward II. A.D. 978. [A.D.] 999. A.

Cap. XCIV.

Otto III. annos xix. imperat. Hic a papa Gregorio V. coronatur. Ipso in Saxoniam reverso, Cressentius, consul Romanorum Gregorium papam deposuit, et unum Græcum, Johannem nomine, Placentinum episcopum, in papam consecravit. Quod audiens imperator cum magno furore ad Romam[5] est reversus. Cressentium in castro Sancti[6] Angeli obsessum, et ultimo captum, decapitavit, pontificem oculis privavit.

[A.D.] 999. D. Otho III. A.D. 983. [A.D.] 1000.

Revolt of the consul Crescentius. A.D. 998.

---

[1] *Boneventanæ*] Boneventana. D.

[2] *Christiana*] Christianorum. B.D.

[3] *congrediens*] congressus est. D.

[4] The author's mark. in marg. A.

[5] *ad Romam*] om. B.D.

[6] *Sancti*] om. B.D.

A.D. 998. Licet isti III. Ottones per successionem generis regnaverunt,[1] post institutum fuit ut per officiales imperii imperator eligeretur, sicut prius solitum fuit. Hoc ab omnibus Romanis concessum est. Officiales sunt VII., quorum nomina sunt ista; tres cancellarii, scilicet Maguntinus cancellarius Germaniæ, Treverensis cancellarius Galliæ, Coloniæ[2] et[3] Italiæ, Marchio Brandeburgensis camerarius, Palatinus dapifer, dux Saxoniæ ensifer, rex Boemiæ pincerna; unde versus:[4]

"Maguntinensis, Treverensis, Coloniensis,
Quilibet imperii fit[5] cancellarius horum.
Et Palatinus dapifer, dux portitor ensis,
Marchio præpositus cameræ, pincerna Boemus,
Hi[6] statuunt regem cunctis[7] per sæcula summum."

S. Fulbert bishop flourishes. His[8] temporibus floruit Sanctus Fulbertus, qui in[9] cætera laudabilia ista dictamina composuit, scilicet: Stirps Jesse, Solem Justitiæ, responsoria; Chorus Novæ Jerusalem, hymnum. Hic fuit episcopus Carnotensis.[10]

Cap. XCV.

Henry the lame. A.D. 1002. [A.D.] 1015. Henricus annos[11] IIII. imperavit et menses V., et post eum remansit vacuum annos II. Hujus tempore luna versa est in sanguinem. Plures fuerunt Henrici reges quam imperatores; unde cum dicitur Henricus I., ratione imperii dicitur I., ratione nominis Secundus. Fuit quidam Henricus rex ante ipsum de Conradis[12]

---

[1] *regnaverunt*] regnarent. B. Nota officiales imperatoris Romanorum in marg. A.D.
[2] *Coloniæ*] Coloniensis. B.
[3] *et*] om. B.
[4] *Versus.*] In large capitals in B.D. Versus. in marg. A.B.D.
[5] *fit*] om. B.D.
[6] *Hi*] Hic. D.
[7] *cunctis*] cunctam. D.
[8] Fulbertus. in marg. A.D.
[9] *in*] inter. B.
[10] Chorus Italiæ. in marg. D.
[11] *annos*] annis. B.
[12] *Conradis*] Conradi. B.D.

prole, qui tam ipse quam uxor virgines obierunt; nomen imperatricis Sancta Cunegundis dicta est. Iste Henricus II., non loquor de sancto, multa bella prospere gessit. Hic regi Ungarorum Stephano sororem suam dedit in uxorem, ipsum[1] cum regno suo ad fidem Christi vocavit. A.D. 1002.

Hoc[2] anno in Saxonia Majori nocte Natalis Domini de ducentibus choræam in cœmeterio, inauditum mirabile accidit: tunc papæ IIII., Sergius IIII. ultimus. [A.D.] 1005. Legend.

Cap. XCVI.

Conradus annos XV. imperat, post ipsum vacabat imperium annos III. Hic pacem diligens, statuit ut quicumque pacem infringeret capite privaretur. De qua fractione Comes Lupoldus accusatur; hic statutum timens et vitam salvare volens, cum uxore et paucis de familia in vastam solitudinem aufugit,[3] nullo penitus sciente quo devenisset. Imperator causa venationis bestias insequens in illa solitudine, nocte superveniente homines suos amisit, et solus remansit, ignorans penitus ubi esset. Imperator multum anxius[4] casu ad casam Comitis prædicti supervenit; qui benigne eum recipiens, nec eum agnovit propter corporis deformitatem, vel propter victus tenuitatem, vel vestium vilitatem; putabat enim ipsum rusticum fuisse. Cum[5] post laborem in stratu dormiret, audivit in[6] somnis vocem dicentem sibi: Puer iste nunc natus gener tuus erit. Pepererat enim uxor Comitis eadem[7] nocte masculum puerum. Hanc vocem contemnens, putans esse phantasma, secundo et tertio repetitam Conrad II. (The Salique.) A.D. 1024.

---

[1] *ipsum*] et. præm. D.
[2] The author's mark. in marg. A.D.
[3] *aufugit*] affugit. B.D.
[4] Narratio. in marg. A.D.
[5] *cum*] Qui. præm. D.
[6] *in.*] Interlined in B.
[7] *eadem*] The *a* interlined in A.

A.D. 1024. vocem audivit. Mane surgens et viso puero multum anxius se habuit, quod filius rustici deberet esse[1] gener suus et hæres. Vocatis duobus secretariis præcepit[2] eis ut tali loco puerum tunc[3] natum raperent et occiderent et in argumentum cor pueri sibi apportarent.[4] Ipsi puerum rapiunt videntes[5] eum elegantem et[6] misericordia moti eum non occidunt, sed ipsum vagientem in nemore relinquentes[7] cor leporis tunc capti regi præsentant.

Accidit autem quod eadem hora dux Henricus, imperatoris nepos, venationis causa in hoc vasto aderat. Hic puerum vagientem ac lachrymantem inveniens, videns eum formæ elegantis, in pallio secreto[8] involvit, et uxori suæ clam apportavit;[9] præcipiens ei ut fingeret se gravidam et filium peperisse; quod et factum est. Vocavit quoque[10] dux puerum nomine suo Henricum.

Cumque post tempus jam adultum viderat imperator[11] vultu renitentem eum in præsentia sua jubet astare. Tandem, ut dicit Apostolus, "nil[12] occultum quin[13] reveletur," ostensum est imperatori quomodo puer ille productus fuit; quod imperator graviter ferens cogitavit qualiter ipsum[14] occulte perderet. Post pauca misit puerum cum literis ad imperatricem in his verbis:[15] Mando tibi sub obtentu gratiæ meæ quod quam cito juvenis iste literas meas tibi præsentet,

---

[1] *deberet esse*] esset. B.
[2] *præcepit*] dixit. B.
[3] *tunc*] nunc. B.
[4] *apportarent*] portarent. B.D.
[5] *videntes*] et. præm. B.D.
[6] *et*] om. B.D.
[7] *eum . . . relinquentes*] om. D.
[8] *secreto*] secrete. B.
[9] *apportavit*] asportavit. B.D.
[10] *quoque.*] Written upon an erasure in A. que. B.
[11] *imperator.*] Interlined in A.
[12] *nil*] nihil. B.D.
[13] *quin*] quod non. B.D.
[14] *qualiter ipsum*] quomodo illum. B.D.
[15] *cum literis ad imperatricem in his verbis*] ad imperatricem in his verbis cum literis. B. There are carets before and after *in his verbis*. in B.

quod inconstanti[1] eum suffocare[2] facias. Juvenis iter suum arripiens cum in domo cujusdam presbyteri[3] quiesceret in meridie propter[4] solis ardorem, presbyter occulte bursam suam pertractans, literas imperatoris conspexit. At ille juvenem aspiciens formæ elegantis et pulcher[5] aspectu[6] super eo misericordia motus est, et clausulam infelicem de nece pueri tractantem, feliciter hoc modo commutavit. Nam abrasa clausula, "Quod inconstanti[7] eum suffocare[8] facias," scripsit: "Inconstanti[9] eum filiam meam desponsare facias;" quod et ita factum est; licet cum[10] magna admiratione imperatricis, quod ita festinanter ordinavit nuptias celebrandas. Admirans autem imperator de facto illo, sed[11] postquam scivit ipsum fuisse[12] filium illius nobilis[13] comitis Lupoldi, dolor ejus mitigatus est.

A.D. 1024.

[A.D.] 1040.

Conrado cessante et Henrico regnante in vasta solitudine, ubi natus fuit, monasterium construxit, et illud magnis prædiis ditavit. Tunc papæ Benedictus VIII., Johannes XX., Benedictus IX., Silvester IIII.

Cap. XCVII.

Henricus imperavit annos XVII. Iste dictus filius vel gener Conradi. Iste veniens in Italiam cepit Pandulphum principem, et eum secum captivum duxit. Hoc tempore corpus Pallantis in Roma invenitur incontaminatum, ut prius dicitur.

Henry III. (The Black). A.D. 1039.

In Apulea erat quædam statua marmorea, circa caput suum æreum habens circulum in quo talis fuit[14]

[A.D.] 1050.

---

[1] *inconstanti*] instanti. B.
[2] *suffocare*] suffocari. B.D.
[3] *presbyteri*] sacerdotis. B.D.
[4] *propter*] post. B.
[5] *pulcher*] pulchrum. B.D.
[6] *aspectu*] aspectum. D.
[7] *inconstanti*] instanti. B.D.
[8] *suffocare*] suffocari. B.D.
[9] *Inconstanti*] Incontinenti. B.D.
[10] *cum*] ex. B.
[11] *sed.*] The contraction for *ed* interlined in A.
[12] *fuisse*] om. B.
[13] *nobilis*] om. B.D.
[14] *fuit*] erat. B.D.

A.D. 1039. scriptura: Kalendas Maii, sole oriente, hic percute.[1] Quod quidam[2] Saracenus a Roberto Gwichardo captus, quid protenderet intelligens, metato termino solis thesaurum infinitum reperit quod pro sua concaptione[3] contribuit.

The heresy of Berengarius condemned by the council of Rome. A.D. 1059. Eo[4] tempore Gallicana ecclesia per unum Berengarium perturbatur, qui dixit corpus Domini non transmutari in formam panis et vini; contra quem Nicholaus papa celebravit synodum CXIII. episcoporum. Qui vero Berengarius ab errore revocatus, sanctus postea factus est. Cujus error et detractio ad sui laudem in Decretis conscribitur, divisione II.: "Ego Berengarius." Tunc papæ, Gregorius VI., Clemens II., Damasus II., Leo X.. Victor II., Stephanus IX.

[A.D.] 1047. Hoc[5] anno magna mortalitas fuit in Anglia et ignis aereus quæ vocatur Wildfire[6] in pago Derebiæ descendit, et omnia blada eorum combussit.

Cap. XCVIII.

Henry IV. Henricus II. imperavit[7] annos XLIX.

[A.D.] 1056. Hoc anno stella clarissima ingressa est circulum novilunii XIII. kalendas Martii, in noctis initio, et

Legend. ibi stetit usque mediam noctem. Eo tempore Hildebrandus cardinalis cum esset in Gallia legatus contra episcopos Symoniacos procedebat;[8] qui cum contra unum valde diffamatum processisset, accusatores pecunia corrupti de querela cessarunt. Legatus causam insequens cessare noluit, dicens quod Spiritus Sanctus

---

[1] *percute*] percutite. B.
[2] *quidam*] Twice in B., but one crossed out.
[3] *concaptione*] compactione. B.
[4] De Berengario. in marg. B.
[5] The author's mark. in marg. A.D. Prodigia in Anglia. in marg. B.
[6] *Wildfire*] Wyldefyre. B.
[7] *imperavit*] imperat. D.
[8] Contra Symoniacos. in marg. B.

A.D. 1056.

hoc sibi vendicat ad correctionem, et episcopo præcepit[1] si diceret coram populo, "Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto," quod omnino sibi dimitteret. Episcopus intrepidus versum incipiens, nullatenus "Spiritui Sancto" pronuntiare potuit,[2] frequenter tamen repetendo; quo ab episcopatu dejecto, totum versum aperte dicebat.

Disputes between the Emperor and Gregory VII. The Pope absolves the Emperor's subjects from their allegiance. A.D. 1076. The Emperor deposes the Pope and elects the Antipope Guibert. A.D. 1080. Legend.

Cardinalis iste tandem papa factus et Gregorius vocatus contra imperatorem insurgit,[3] eo quod procurasset dissidium in Sancta Ecclesia; unde papa omnes sibi adhærentes ab omni fidelitate et juramento absolvebat, et ipsum tanquam hæreticum pronuntiabat; Imperator papam ab officio deponens et alium constituens Gwipertum[4] nomine, Ravennensem episcopum. Eo[5] tempore quidam magnas cum in convivio sederet a muribus repente circumvallatus;[6] de nullo captabant, nisi de illo solo; qui cum a suis in mari adductus[7] fuisset, nil profuit.[8] Mures grossi navim sequentes usque ad introitum ipsum corrodebant. et sic dilaceratus miserrime finivit. Dicitur enim quod[9] quemcunque leopardus momorderit, statim mures ipsum volunt commingere.

The First Crusade. A.D. 1096. Legend.

Henrico imperante[10] multi cruce[11] signantur versus Terram Sanctam, quorum capitanei fuere Godfridus dux Lorengiæ,[12] Blesensis, et Sancti Ægidii comites, et multi alii proceres. Antequam[13] Antiochiam properarent Sanctus Andreas apparuit cuidam rustico sancto viro et simplici provinciali genere dicens: Veni, osten-

[1] *præcepit*] dixit. B.

[2] *potuit*] posset. B.

[3] *insurgit*] surgit. D.

[4] *Gwipertum*] Gwybertum. B.

[5] Mirabile. in marg. A.B.D.

[6] *circumvallatus*] vallatus. B.D.

[7] *mari adductus*] mar̃ ductus. B. mari ductus. D.

[8] *nil profuit*] nihil profecit. B.D.

[9] *quod*] ut. B.D.

[10] *imperante*] regnante. B.D.

[11] *multi cruce*] multæ cruces. D.

[12] *Lorengiæ*] Bolengiæ B. Borengiæ. D. The *b* and *l* are not sufficiently distinguishable in A.

[13] De lancea Domini. in marg. A.

A.D. 1096. dam tibi lanceam cum qua vulneratus fuit Jesus[1] Christus. Unde capta civitate, in ecclesia ubi Sanctus Petrus fuit cathedratus, rusticus terram fodiens ut[2] sibi ostensum fuit per Sanctum Andream, lanceam invenit in anno Domini M.LXXXIX.; habuit enim longitudinem XIII. pedum. At illi gaudentes et in Deum sperantes, Accon ceperunt; dicebatur eo tempore

Capture of Jerusalem. A.D. 1099.

Ptholomaida.[3] Post, civitatem Jerusalem obsidentes eam ceperunt; Godfridus rex ordinatus ibidem obiit et ibi sepultus est.

Henry besieges Pope Gregory in the Castle of S. Angelo; the pope is liberated by Robert Guiscard. A.D. 1084.

Henricus a suo papa Gwiperto[4] iterum coronatus[5] Gregorium cum cardinalibus suis in castro Sancti Angeli inclusit; quod audiens Robertus Gwichardi rex Apuliæ, Romam venit in manu forti, papam obsessum liberat, imperatorem cum suo antipapa fugat, Romanos illi adhærentes cruciat, Gregorium foventes[6] collaudat, et ipsum iterum in sede sua collocat. Tunc [papæ][7] Benedictus X., Nicholaus III., Alexander II., Gregorius VII., Victor III., Urbanus II., Paschalis II.

Cap. XCIX.

Henry V. A.D. 1106.

Henricus Henrici filius annos XV. imperavit. Iste, imperio suscepto, patrem suum cepit[8] et in vinculis mori fecit.

Robert Guiscard defeats the Emperor Alexius Comnenus. A.D. 1081.

Eo tempore Robertus Gwichardi vicit Alexandrum et Camonum imperatorem Constantinopolim. Iste Robertus genuit Rogerium regem Siculorum, et imperatricem uxorem Constantini, matrem Frederici imperatoris. Iste Rogerius genuit Gwillielmum regem Apuliæ, qui fuit in omnibus gloriosus; cujus tempore regnum[9] Apuliæ, præ cæteris, deliciis et divitiis

---

[1] *Jesus*] Dominus. præm. B.D.
[2] *ut*] ubi. B.
[3] *Ptholomaida*] Tholomaida. B.D.
[4] *Gwiperto*] Gwyberto. B.
[5] *coronatus*] est. add. B.
[6] *foventes*] faventes. B.
[7] *papæ*] om. A.
[8] *cepit*] suscepit. B.
[9] *regnum*] regem. D.

florebat. His[1] temporibus maximum schisma fuit[2] inter papam Calixtum et imperatorem quia non interfuit electioni papæ, et ideo alium papam nomine Burdunum consecravit. Papa Calixtus a clero lætus suscipitur, Burdunus vero captus est et incarceratus. A.D. 1118. Henry V. elects an antipope.

Hoc[3] anno Hugo de Sancto Victore Parisius claret. [A.D.] 1106.

Hoc[4] anno Ordo Templariorum incepit, ex militibus congregatis in Jerusalem,[5] et dicuntur Templarii eo quod in porticu Templi sedem sui[6] ordinis statuerunt. [A.D.] 1120. Henricus igitur imperator ad cor rediens super oppressione quam clero et populo imposuerat, omnino cessit, et omnia ablata jubet restitui. Tandem moritur sine prole, justo Dei judicio, quia patrem vi oppresserat usque ad mortem. [A.D.] 1127. Cui successit Thlotarius[7] dux Saxoniæ. Tunc papæ Gelasius II., Calixtus.

Cap. C.

Lotharius annos XI. imperat. Hic coronatur a papa Innocentio, obtruso quoque Petro, qui papatum invaserat. Lothaire II. A.D. 1125. Eo tempore Romani contra voluntatem papæ[8] Innocentii senatum revocare conati sunt. [A.D.] 1138. Per idem tempus in Francia tanta fuit siccitas ut flumina, lacus, fontes, et putei[9] siccarentur. Ignis quoque per rimas terram subintrans,[10] nec imbribus nec frigore nec alia arte extingui poterat. Tunc papæ Honorius II., Innocentius.

[1] . . . . sma quia imperator non . . fuit electioni papæ. in marg. B. the omitted letters having been taken up in binding.

[2] *fuit*] est. D. om. B.

[3] . . . go de Sancto Victore. in marg. B.

[4] The author's mark in marg. A.

[5] Templarii. in marg. A.D. Inceptio Templariorum. in marg. B.

[6] A short erasure follows in A.

[7] *Thlotarius*] Lotharius. B.

[8] *papæ*] om. B.

[9] *putei*] pontei. B.

[10] *terram subintrans*] in terram intrans. B.

Cap. CI.

Conrad III. A.D. 1138. Conradus annos xv. imperat. Eo tempore quidam magister, Arnaudus nomine, in urbe Romana prædicans, divitias et temporalia omnino reprehendebat, cujus dicta et monita multi magnates sequebantur; qui postea a concivibus captus in odium clericorum est suspensus. Eo tempore Ascolana civitas a Christianis capta est.

[A.D.] 1148. Hoc anno[1] quidam Johannes qui fuit armiger Karoli Magni obiit; a quo Karolo fluxerunt anni CCCLXI.

The second Crusade. A.D. 1147. Hoc tempore per prædicationem Sancti Bernardi Conradus cum magna classe procerum cujuscumque nationis Christianitatis ad Terram Sanctam adierunt.[2] Græci vero mittentes calcem in farina sua, plurimos[3] Christianorum extinxerunt. Multa tamen bella[4] gloriose perfecerunt. Conradus in redeundo obiit, caruit tamen benedictione imperiali. Eo tempore translatus est liber Johannis Damasceni de Græco in Latinum.

[A.D.] 1151. Petrus Lombardus the Master of the Sentences. ob. 1164. Hoc[5] anno Gratianus monachus in civitate Tuscia natus decreta composuit. Petrus Lombardus,[6] qui Sententias composuit, tunc floruit. Tunc papæ Celestinus II., Lucius II., Eugenius III.

---

[1] Mirabile. in marg. A. with the author's mark. 361, in marg. D.

[2] *adierunt*] corr. adiit.

[3] *plurimos*] populos. B. Nota calx in farina Christianos perimit. in marg. D.

[4] *bella*] Christianorum. add. D.

[5] Gratianus. in marg. B.; and in paler ink: anno domini MCXLIIII. Gratianus decreta composuit. in marg. D.

[6] Petrus Sententiarum. in marg. B.

CAP. CII.

FREDERICUS I. imperavit annos XXXVII., et coronatus est in ecclesia Sancti Petri. Iste primo sui anno reædificavit Tiburtinum, et destruxit Spoletum. Frederic I. (Barbarossa) A.D. 1152.

Hoc anno sol obscuratus parum ante nonam, et diu post ita permansit; quidam dixerunt[1] quod Sanctus Thomas Cantuariæ archiepiscopus tunc fuit martyrizatus, quod bene potest credi. [A.D.] 1170. An eclipse of the sun.

Hoc[2] anno tanta fuit charistia per totum mundum quod ruggus grani vendebatur in Roma pro XX. solidis de moneta Venitiarum. [A.D.] 1178. Great scarcity.

Hoc anno capta est Sancta Crux in civitate Jerusalem a Saladino[3] soldano Babyloniæ. Eo tempore abbas Joachim[4] multa scripsit in Calabria. [A.D.] 1187. Jerusalem taken by Saladin.

Hoc anno Henricus rex Angliæ et Lodowicus[5] rex Franciæ et multi alii Christiani versus Terram Sanctam cruce signati sunt, sed parum profuerunt. Eodem[6] anno obiit rex Henricus, cui successit Ricardus. [A.D.] 1189. The Third Crusade; and death of Henry II.

Hoc[7] anno rex Ricardus captus est in Alemannia a duce Astriæ, cujus fratrem[8] prius occiderat in curia regis Franciæ, ipsis existentibus pueris ad scaccarium ludentibus. Tempore Frederici floruit in Francia Petrus Comestor, ubi composuit libellum utrumque Testamentum continens,[9] qui vocatur[10] [A.D.] 1193. Richard I. taken prisoner.

---

[1] *dixerunt*] dicunt. B. Sanctus Thomas martyrizatur. in marg. D. According to the table in *L'Art de Verifier les Dates*, there was no eclipse in A.D. 1170. There was, however, an eclipse of the sun on the 24th of Aug. 1169.

[2] The author's mark. in marg. A.

[3] *Saladino*] Saladio. B. Sancta Crux capta. in marg. D.

[4] *Joachim.*] The *a* interlined in B.

[5] *Lodowicus*] Lo. A.B.

[6] *Eodem*] Eo. B.D.

[7] The author's mark. in marg. A.

[8] *fratrem*] fr̃. A.

[9] *continens.*] Corrected into *continentem* in B. continentem. D.

[10] *vocatur*] vocitatur. D. Historia scholastica. in marg. A.D.

[A.D.] 1190. Historia Scholastica. A.D.

Historia Scholastica. Tunc papæ Anastasius IIII., Adrianus IIII., Alexander III., Lucius III., Urbanus III.

CAP. CIII.

Aenry VI. H.D. 1190.

HENRICUS V. annos VIII. imperavit. Hic coronatus fuit mense Aprili, feria II., post Pascha dies XV.

[A.D.] 1202.

Hoc anno, sicut a pluribus traditur, Tartari regnare cœperunt. Hi enim in montibus Indiæ latitantes, David regem Indiæ filium Presbyteri Johannis occiderunt, et statim ad depopulationem alia[1] terrarum processerunt.

[A.D.] 1207.

Hoc anno ab Innocentio papa missi sunt XII.[2] abbates Cisterciensis ordinis in terram Albigencium ad prædicandum hæreticis, inter quos erat Sanctus Dominicus[3] frater prædicator. Tunc papæ Gregorius VIII., Celestinus, Clemens III.

[A.D.] 1206. Birth of Henry III. A.D. 1207.

Hoc anno Henricus filius regis Johannis natus est kalendas Octobris.

[A.D.] 1208. England placed under an Interdict.

Hoc anno interdicta est Anglia in[4] Vigilia Annunciationis quod[5] tunc fuit feria II. in Passioni Domine.

[A.D.] 1214. Relaxation of the Interdict.

Hoc anno relaxatum est interdictum Angliæ, ut postea plenius dicetur.

CAP. CIV.

Otho IV. Emperor. A.D. 1208.

OTTO,[6] gente Saxonica natus, ab Innocentio papa III. in basilica Sancti Petri coronatur; sed non fuerunt illo anni attributi, propter maleficium. Hic, accepta corona, statim pugnam iniit cum Romanis, et contra voluntatem papæ regnum Apuliæ Frederico abstulit.

---

[1] *alia*] aliarum. B.

[2] *XII.*] 11. D.

[3] Sanctus Dominicus. in marg. D.

[4] A short erasure follows in A.

[5] *quod*] quæ. B.D.

[6] Philip of Suabia, A.D. 1198, is here omitted.

Quarto anno imperii sui principes Alemanniæ Fredericum imperatorem fecerunt, qui Romam navigio veniens honorifice susceptus est. Unde paulo post in Almanniam[1] contra Ottonem insurgens, mirifice triumphavit. Tunc papa Innocentius III. [A.D.] 1211.

Cap. CV.

Fredericus coronatus[2] a papa Honorio. Hic ab Augusto primo xcv. et regnavit xxxiii. annis. Hic ab infantia per ecclesiam educatus et sustentatus, et ad imperii culmen, Ottone damnato, promotus, ecclesiam non fovit sed dilaniavit, propter quod papa omnes sibi subditos a dominio suo absolvit, et ipsum deponens excommunicavit. Frederic II. A.D. 1220. He is deposed and excommunicated by Pope Innocent IV. A.D. 1245.

Hic Fredericus proprium filium regem Alemanniæ sibi rebellem in carcere suffocavit.

Hoc[3] anno in Burgundia quidam mons dissiliit ab alio monte, per plura miliaria vallem magnam transiens. In valle enim omnes villanas arena et lapidibus inhabitantes obruebat, unde quinque millia hominum suffocati fuerunt. [A.D.] 1209.

Hoc[4] anno, tempore regis Ferrandi, in Hispania quidam Judæus rupem fodiens ad vineam suam ampliandam in medio saxi magni concavum inveniens, nullam penitus divisionem vel scissuram habens in se, in illa concavitate librum reperit folia lignea habentem; qui liber tribus linguis scriptus fuit, scilicet, Hebraice, Græce, et Latine. Tantum habuit de litera [A.D.] 1250. Legend.

---

[1] *Almanniam*] Almannia. B.

[2] *coronatus*] coronatur. B.D.

[3] Mir . . . . . in marg. A., the remainder having been cut off in binding. Mirabile de monte locum suum mutante. in marg. D.

[4] Mirabile. in marg. A., with the author's mark. Narratio bona. in marg. B. Mirabile de libro invento in saxo. in marg. D.

A.D. 1245. quantum unum psalterium potuit continere et loquebatur de mundo triplici, et ab Adam usque ad Christum proprietates hominum cujusque mundi ostentans. Principium tertii mundi posuit in Christo, sic dicens: In tertio mundo Filius Dei nascetur ex Virgine Maria; hic pro salute hominum carnaliter occidetur. Quod legens Judæus, statim cum sua familia baptizatus est. Erat enim in libro scriptum quod tempore Ferrandi regis Castellæ talis liber deberet inveniri. Sic invenies in Constantino VI.

Tunc papæ Honorius III., Gregorius IX., Celestinus IIII., Innocentius IIII., Anno Domini M.CCL.

Cap. CVI.

Romanum imperium, depulso Frederico, per multa tempora cessavit. Nam papa Innocentius IIII., qui eum deposuerat, principes Alemaniæ plures ad imperium procuravit, scilicet, Langravum [1] Turingiæ, et Comitem Holandiæ, successive; qui antequam benedicti fuerunt,[2] vitæ terminum fecerunt. Postea electores[3] in duo se dividentes, quidam regem Castelliæ, quidam Comitem Cornubiæ fratrem regis Angliæ ad imperium elegerunt. Quod schisma per longa tempora perdurabat. Et quia incidentia multa in diversis mundi partibus tempore hujus vacationis evenerunt, sub tali titulo ea per ordinem prout brevius potero explicabo.

[A.D.] 1251. Eric VI. King of Denmark murdered by Abel, A.D. 1249.

Hoc anno in Dacia Emericus, rex Dacorum inclitus, ab Abel fratre suo minori, ut regnum pro eo acciperet, in mari suffocatur. Qui Abel parvum de illo honorem assecutus est. Nam sequenti anno, cum Frisones subjugare voluisset, ab eis extinctus est.

---

[1] *Langravum*] Langrawym. B.
[2] *fuerunt*] fuerant. B.
[3] *electores*] electiones. D. electores. B., written upon an erasure.

Hoc anno Conradus filius Frederici, mortuo patre, ut in Sicilia regnare posset in Apuliam secessit,[1] et capta civitate Neapoli, muros illius prostravit. Qui secundo regni sui anno in Apuliam transiens, et in infirmitatem decidens clysterium quod a medicis judicabatur[2] ad salutem, veneno mixto et immisso, extinctus est.[3] [A.D.] 1252.

Hoc anno[4] cometes perlucida plusquam III. menses duravit; ipso[5] primo apparente papa Urbanus cœpit infirmari, et ea nocte qua papa obiit cometes disparuit. [A.D.] 1254. A comet.

Hoc anno rex Ungariæ regem Boemiæ aggreditur[6] pro terris quibus[7] injuste de eo detinuit, habens in exercitu suo diversarum[8] Orientalium nationes et Paganorum XL.M. equitum. Cui rex Boemiæ occurrens cum centum millibus equitum, inter quos dicitur fuisse circa VII. millia equorum loricatorum. Cumque in confiniis regnorum congressi sunt, ex collisione hominum et equorum tantus pulvis surrexit quod vix homo hominem videre posset. Sed rege Boemiæ triumphante, rex Ungariæ per legatos pacem quærit, terræ[9] et oppida quæ causabant discordiam, mediante matrimonio, in futurum amicitiam confirmavit. [A.D.] 1260. Defeat of Bela IV. king of Hungary, by Premislas II., king of Bohemia.

Hoc anno Soldanus Babyloniæ, Armenia vastata, Antiochiam civitatem famosam cepit, omni enim sexu occiso, ipsam in servitutem redegit. [A.D.] 1267. Sack of Antioch by the Sultan Bibars I. A.D. 1268.

Hoc anno Conradus, nepos Frederici imperatoris, videns papæ excommunicationem contra Karolum quem Sancta Ecclesia regem Siciliæ fecerat, insurgens, ad Theotonicos adjunctis Lombardis et Tuscis, usque Romam pervenit; ubi more imperiali solemniter fuerat [A.D.] 1268.

---

[1] *secessit*] successit. B.D.

[2] *judicabatur*] or indicabatur.

[3] Nota. medici interficiunt regem. in marg. D.

[4] Cometes. in marg. B.

[5] *ipso*] ipsa. B.

[6] *aggreditur*] aggredetur. A.

[7] *quibus*] quas. B.

[8] *diversarum*] diversas. B.D.

[9] *terræ*] terras. B.D.

A.D. 1268. receptus; associato sibi urbis senatore domino Henrico fratre regis Castelliæ et quamplurimis aliis, contra regem Apuliam intravit. Commisso bello campestro, et Karolo[1] triumphante, Conradus cum multis nobilibus decollatur.

[A.D.] 1272. Hoc anno Urbanus papa regnum Siciliæ, quod Manfredus injuste detinebat, Karolo comiti provinciæ et fratri regis Franciæ liberavit.

Hoc anno[2] plures principes Christiani versus Terram Sanctam iter arripiunt, sed, Paganis impotentibus ad pugnam, pacem iniunt cum Christianis sub hac forma; quod quilibet illorum Christiani et Pagani ritum proprium et legem habeant et gaudeant sicut aliquo tempore solebant inter se habere. Hoc autem confirmatum fuit inter eos, sed parvo tempore duravit.

Cap. CVII.

Prince Edward sails for Palestine. A.D. 1270.

Fracta conventione inter Christianos et Paganos, insurgunt undique Christiani versus Terram Sanctam festinantes. Inter quos aderat Edwardus[3] Angliæ princeps, filius regis Henrici, cum exercitu magno, scilicet Frisonum, Anglorum, ac peregrinorum omnium nationum Christianitatis, quorum omnium dux principalis ipse electus est.

Crevit numerus Christianorum ad CC.M., pugnatorum, unde creditur et dicitur quod non solum Terram Sanctam sed etiam totum Paganismum subjugare debuisset. Peccatis autem exigentibus absque ulteriori[4] progressu totus cuneus dispersus est. Nam legatus domini papæ qui cohorti præerat, ibi defunctus est. Sedes Apostolica, quod[5] ubique providere debuerat,

---

[1] *Karolo*] rege. præm. B.
[2] The date is omitted.
[3] *Edwardus*] rex. add. B.
[4] *ulteriori*] ulteriore. B.D.
[5] *quod*] quæ. B.

tunc vacabat; rex enim Navariæ, qui infirmus de Africa recesserat, in Siciliam veniens defunctus est. A.D. 1270.

Et sic tota illa comitiva pupilla et orphana, desolata et orbata dimissa, quilibet cum mœstitia magna redit[1] ad propria. Ab illo enim[2] tempore usque ad annos Domini M.CCCLIII., non fuit aliquis imperator in civitate Romana creatus.

A collection of Legends.

Fuerunt quædam monstra incidentia in diversis temporibus quæ non sunt omittenda; ideo prout potero seriatim illos[3] explicabo, ut ædificationem et solatium conferant audientibus.

Cap. CVIII.

The legend of Palumbus.

Anno igitur ab Incarnatione Domini M.XLVII., tale monstrum in civitate Romana[4] accidebat tempore Gregorii papæ VI.[5] Fuit quidam civis in civitate prædicta, juvenis elegans, opibus locuples, genere senatorio sublimis, uxorem noviter duxerat. Sodalibus suis accitis, convivium frequens paravit. Post cibum sumptum cum sociis suis causa spatiandi in campum prodeunt, ut oneratos dapibus stomachos vel saltu vel jactu vel aliquo alio exercitio attenuarent. Dux vero convivii ludi signifer pilam poscit. Interim annulum sponsalitium quod[6] digito impresserat, super extremum digitum statuæ æreæ quod prope ludum[7] astabat, imposuit. Sed cum pene omnes solum impeterent primus se a lusu removit et annulum suum repetens, invenit statuæ digitum usque ad volam curvatum. Diu igitur[8] luctatus, eo quod nec annulum ejicere nec digitum infringere poterat, tacite discessit.

---

[1] *magna redit*] redibat. B.D.
[2] *enim*] om. B.
[3] *illos*] illa. B.D.
[4] *civitate Romana*] Roma. B.
[5] *VI.*] 7. B.
[6] *quod*] quem. B.D.
[7] Mirabile. in marg. A.D.
[8] *igitur*] vero. B.D.

Legend. Re sodalibus celata, ne vel præsentem riderent vel absentem annulo privarent, in tempesta noctis cum famulis[1] rediens, digitum erectum et annulum subreptum reperit, unde miratur. Dissimulato damno novæ nuptæ, blanditiis eam delinitus est; cumque hora cubandi advenisset, seque juxta uxorem collocasset, sensit quiddam[2] nebulosum et densum inter ipsum et uxorem suam volutare; posset[3] enim sed non videri. Hoc obstaculo ab amplexu prohibitus, vocem talem audivit: Mecum concumbe, quia hodie me desponsasti; ego sum Venus, digito cujus annulum imposuisti hodie; illum habeo, nec reddam.

Territus ille tanto prodigio, nil[4] refert, nec ausus fuit; illam noctem insomnem duxit, tacito[5] judicio rem examinans. Multo tempore lapso, ut quando vellet in gremio conjugis accumbere, semper invenit obstaculum. Rem vero gestam, querulis uxoris commotus, ambabus parentibus detulit. Illi, habito consilio, cuidam suburbano presbytero, nomine Palumbo,[6] et aliquantulum nigromantico, negotium pandunt, scivit enim magicas excitare figuras, dæmonibus imperabat, et ad quodlibet officium illos impellere.[7]

Pactus ergo grande mercimonium, ut si amantes conjungeret, multo ære fulciret marsupium, hic notis artibus omne ingenium excitavit, compositamque epistolam juveni tradidit, dicens: Vade, inquit, tali hora noctis ad compitum, ubi se scindit in quadrivium, et stando tacite considera ventura. Transient igitur ibi

Willielmus Malmesburiensis. A.D.

figuræ hominum utriusque sexus, omnis ætatis,[8] omnis gradus, omnis ultimo conditionis; quidam equites, quidam pedites, alii vultum in terra[9] dejecti, alii timido[10]

[1] *famulis*] suis. add. B.
[2] *quiddam*] quoddam. B.D.
[3] *posset*] sentiri. præm. B.D.; it is faintly traced in marg. A.
[4] *nil*] nihil. B.D.
[5] *tacito*] tanto. B.
[6] De Palumbo presbytero. in marg. A.D.
[7] *impellere*] impellebat. B.D.
[8] *ætatis*] ætas. B.
[9] *terra*] terram. D.
[10] *timido*] corr. tumido ?

supercilio elati, et prorsus quicquid ad lætitiam vel tristitiam pertinet, in illorum gestibus[1] et vultibus videbis; nullum illorum compellabis, etsi loquantur tecum. Sequetur illam turbam quidam sedens in curru, reliquis statura procerior, forma corpulentior. Huic tacitus epistolam tradens[2] legendam, fiet enim e vestigio quod voles; fac tantum præsenti animo sis. Legend.

Aggreditur ille iter præceptum, et illud secundum sibi quod doctus fuerat complevit. Inter cætera quæ vidit de transeuntibus, mulierem inspexit ornatu meretricio mulam equitantem, crinis solutus[3] humeris involutabat, quem[4] vitta aurea superne constrinxerat. In manu auream virgam portabat, qua equitaturam regebat, ipsa præ tenuitate vestium pene nuda apparuit, quam gestus impudicos insequebatur, ultimus qui quasi dominus videbatur, oculos terribiles in juvenem exacuens, ab axe superbo smaragdis et unionibus composito, causam adventus inquirit. Ille nil[5] respondens, literam ei porrexit. Dæmon notum sigillum non ausus contemnere, epistolam legit. Qua perlecta, mox brachiis in cœlum elatis[6] dixit: Deus omnipotens, quamdiu patieris nequitias Palumbi presbyteri?

Nec mora; satellites a latere suo misit, qui annulum a Venere extorquerent. Illa tergiversata vix tandem reddidit. Sic juvenis ille voti compos sine obstaculo diu suspiratis amoribus potitus est; sed Palumbus, cum dæmonis clamorem ad Deum de se audivit finem suum imminere credidit, qui, omnibus membris truncatis, miserabili defunctus est pœnitentia, confessus[7] vero papæ coram omni populo inaudita flagitia ipsum fecisse.

---

[1] *gestibus*] gestis. B.
[2] *tradens*] trades. B.
[3] *crinis solutus*] crinibus solutis. B.D.
[4] *quem*] quam. B.D.
[5] *nil*] nihil. B.D.
[6] *elatis*] elevatis. B.
[7] *confessus*] est. add. B.D.

Cap. CIX.

Legend of the hidden treasure.

Hoc in anno in Aquitania portentum tale visum est a quodam hujus patriæ ita dicendo: Ego Bartinonensis admodum tenuis, transcendens nives Alpinas in Italiam veni. Ibi ut id ætatis pusio, summa inopio [1] victum quæritans, ingenium potius quam ventrem colui. Adultus multa terræ illius miracula hausi et memoriæ mandavi. Inter quæ montem vidi perforatum, ultra quem accolæ ab antiquo æstimabant thesauros Octoviani reconditos. Ferebantur etiam multi causa scrutandi ingressi, per amfractus et semitas [2] viarum intercepti periisse. Sed ut aviditas mentis satiaretur, ego cum sodalibus meis, viris circiter duodecim, seu prædandi [3] seu videndi studio illud iter aggresus sum. Nos quoque glomer ingens portantes paxillum in introitu fiximus; ibi principio fili ligato, accensis lanternis [4] ne cæcitate impediremur, devoluto glomere ad quodlibet miliarium paxillo apposito, sub caverna montis quocumque modo iter nostrum direximus. Cæca erant omnia et magni horroris plena; vespertiliones de concavis egredientes oculos et ora nostra infestabant. Semita arcta et a læva [5] præcipitia, et subter labente fluvio timenda.

Williehnus Malmesburiensis. A.D.

Vidimus tramitem vestitum nudis ossibus; post montis introitum non valentes [6] invenire exitum, sed tandem post multos timores ad egressum ulteriorem pervenientes, vidimus stagnum placidum aquis crispantibus, ubi unda alludebat littoribus. Pons æreus utramque ripam continuabat; ultra pontem visebantur miræ magnitudinis equi aurei cum assessoribus æque

---

[1] *inopio*] inopia. B.D.
[2] *semitas*] semet[a]. A.
[3] *prædandi*] prædicandi. B.
[4] *lanternis*] laternis. B.
[5] *a læva*] aleria. B.
[6] *valentes*] valentē. A.

aureis, in quibus die medio Phœbi jubar infusum duplicato fulgore oculos intuentium hebetabat. Nos quoque eminus talia videntes, propiori aspectu delectaremur[1] asportaturi, si sors sineret, aliquam splendidam metalli crustam. Hortamine alterno animati, stagnum transire paramus, sed quidam cæteris præruptior ponti pedem apposuit; continuo rusticus æreus ferreo malleo aquam verberans, ita aera[2] obnubilavit ut omne lumen obtexuit. Retracto pede, pax fuit. Tentatum a pluribus, idem expertum est. Legend.

Desperato itaque transitu aliquantum ibi constitimus, et quamdiu potuimus solo saltim[3] visu aurum libavimus. Mox per vestigia fili egressi, pateram argenteam reperimus, quæ in frusta desecta et minutatim partita, pruritum aviditatis nostræ satiavit.

Postero die, collato consilio, magistrum quendam illius provinciæ adivimus. Hic enim multa promisit, sed in paucis perstitit; venit etiam mane ad me quidam nigromanticus, dicebatur[4] Judæus, qui famam nostri gressus exsciverat. Percunctatusque rem ubi socordiam nostram accepit, multo cachinno bilem succutiens: Quin[5] tu, inquit, licebit ut videas, quantum potentia mea valeat. Et incunctanter montem introiens, non multo post egressus est, multa quæ[6] ultra fluvium notaveram, ad indicium transitus sui afferens. Pulverem sane locupletissimum, quo quicquid contingeretur in aurum flavesceret; non quod ita pro vero esset, sed ut ita videretur, quousque aqua dilueretur. Nihil enim quod per nigromantiam fit, aspectum intuentium in aqua non[7] potest fallere.

---

[1] *delectaremur*] delectabamus. B.D.
[2] *aera*] aerem. B.D.
[3] *saltim*] saltem. B.D.
[4] *dicebatur*] qui. præm. B.
[5] *quin*] qm̃. D.
[6] *quæ*] — que. B.
[7] *non*] om. B.D.

Cap. CX.

Legend of the young man transformed into an ass.

Hoc anno in strata publica, qua Romam itur, erant duæ aniculæ, uno commorantes tugurio, uno imbutæ maleficio. Hæ hospitalitatem fingentes, quando solus veniebat, ipsum in equum vel asinum[1] vel suem transmutabant, et mercatoribus venum proponebant, nummos inde acceptos ingurgitantes. Quadam igitur nocte quendam Effebum, qui motibus histrionicis victum exigeret, et ipsum in hospitem suscipientes, asinum videri fecerunt; magnumque suis commodis emolumentum habentes. Quocunque enim modo præcepisset anus, et[2] movebatur asinus. Non igitur amiserat intelligentiam, etsi amiserat loquelam. Multum itaque gestum conflaverant vetulæ, undique confluente vulgi multitudine, ad ludos asini spectandos. Rumor vicinum divitem advocavit ut asinum compararet, amonitus[3] ut si perpetuum vellet habere histrionem eum aqua arceret. Custos appositus mandatum severe assequitur; præteriit plurimum tempus. Asinus quando temulentia dominum in gaudium excitasset, convivas jocis suis lætificabat. Sed sicut rerum omnium fastidium est, dissolutius post haberi cœpit. Quapropter in incautiorem nactus custodiam, abrupto loro effugiens, in proximum lacum se projecit, et diutius in aqua volutatus, figuram sibi humanam restituit. Custos asini ab obviis sciscitatus[4] illumque vestigiis[5] insecutus, interrogat an[6] asinum vidissent.[7] Refert ille se asinum fuisse, modo hominem, omnemque casum exponit. Miratus famulus, ad dominum

Gesta Romanorum. A.D.

[1] *asinum*] in. præm. B.
[2] *et*] om. B.
[3] *amonitus*] est. add. B.
[4] *sciscitatus*] est. add. B.D.
[5] *vestigiis*] e vestigio. B.D.
[6] *an*] si. B.D.
[7] *vidissent*] vidissȝ. A. vidissent. B.

suum detulit. Dominus ad papam Leonem, hominem scientissimum ista referens; unde miratus[1] si talia fieri possent, vetulæ[2] coram papa[3] productæ nequitiam suam fatentur. Petrus Damianus papam dubitantem confirmat, producto exemplo de Symone Mago, qui Faustinianum in Symonis figuram[4] videri, et a filiis propriis horreri, papæ insinuavit, unde fidem adhibuit. Legend.

Cap. CXI.

Hoc anno tale[5] inauditum mirabile accidit in quadam villa Saxoniæ, ubi erat ecclesia Sancti Magni Martyris. Quidam qui interfuit, Hotbertus nomine, talia refert se vidisse: [A.D.] 1012. Legend of the party of singers who sang without ceasing for a whole year.

Eramus ad vigilias Natalis Domini in villa prænominata ubi quidam presbyter, Rodbertus[6] nomine, primam missam de nocte celebravit. Ego vero in cœmeterio cum sodalibus XVIII., viris quindecim, et tres fœminæ,[7] choræas ducens[8] et cantilenas sæculares perstrepens, ita sacerdotem impediebamus, et[9] ut verba nostra intra missarum solemnia resonabant. Quocirca mandato nobis ut taceremus, et mandato neglecto, imprecatus est, dicens: Placeat Deo et Sancto Magno ut ita cantantes permaneatis usque ad annum. Verba pondus habuerunt. Johannes filius presbyteri sororem suam nobiscum cantantem per brachium arripuit, bra-

---

[1] *miratus*] est. add. B.D.

[2] *referens . . . . vetu*] om. D.; added in marg. in the same hand as that of the text.

[3] *papa*] papam. B., the *m* erased.

[4] *figuram*] figura. B.

[5] *tale*] om. D. Mirabile. in marg. A. Contra impedientes cultum Divinum. in marg. B., and below it in a different hand: per choræas et cantus. Mirabile de tripudiantibus in ecclesia. in marg. D.

[6] *Rodbertus*] Robertus. B.

[7] *tres fœminæ*] 3 fœminis. B.D.

[8] *ducens*] ducentibus. B.

[9] *et*] om. B. Nota contra impedientes Christi mysterium Divinum. in marg. D.

Legend.

chioque a corpore avulso, sed nec guttam sanguinis emisit; sicque toto illo anno nobiscum et [1] mansit et cantans choræas duxit.

Pluvia super nos non cecidit, frigus nec calor, nec fames, nec sitis, nec lassitudo nos affecit. Nec indumenta nec calceamenta attrivimus, sed quasi vecordes et insensati cantabamus. Primum ad genua, mox ad femora terræ [2] dimersi fuimus, fabrica tecti aliquando nutu Dei super nos erigebatur, ut pluvias arceret. Tandem evoluto anno Herebertus, Coloniensis civitatis episcopus, a nodo quo manus nostræ ligabantur, nos absolvit, et ante altare Sancti Magni Martyris nos reconciliavit. Filia presbyteri cum aliis duobus continuo efflavit. Cæteri continuis tribus diebus et noctibus dormivimus. Aliqui postea obierunt, et miraculis coruscant; cæteri pœnam suam tremore membrorum produnt. Datæ sunt nobis hæ literæ a domino Peregrino Beati Herberti successore, ut prodamus universis Christianis delictum nostrum; eoque impediebamus cultum divinum. Anno Incarnato Domino [3] M.XIII.

Cap. CXII.

Legend of the Witch of Berkeley.

Britanniæ [4] Majoris in finibus, in pago quæ [5] Berkeleye [6] dicitur unum tale contigit, non dico superno miraculo sed infernali præstigio; quod cum retulero non vacillabit fides historiæ et si mentes hominum sint incredulæ.

Mulier in Berkeleia [7] mansitabat, maleficiis, ut post patuit, [8] assueta, auguriorum veterum non inscia, gulæ

---

[1] *et*] om. B.

[2] *terræ*] corr. terra.

[3] *Incarnato Domino*] Domini. B.

[4] Contra excommunicatos in ecclesia sepultos. in marg. B.

[5] *quæ*] qui. D.

[6] *Berkeleye*] Berkley. B. Berkleye. D.

[7] *Berkeleia*] Berkleya. B.

[8] *patuit*] patet. B.

patrona, petulantiæ arbitra,[1] flagitiis non ponens modum, quod esset adhuc citra senium, vicino licet pede pulsans senectutis aditum. Hæc cum quadam die convivaretur, cornicula quam in deliciis habebat, vocalius solito nescio quid cornicata sit.[2] Quo audito, dominæ cultellus de manu excidit, simul et vultus expalluit, et producto suspirio ait: Hodie sulcus meus ad ultimum pervenit aratrum; hodie audiam et accipiam grande incommodum. Sermone non plene finito, nuncius miseriarum intravit, percunctatus quod ita vultuosus adventaret: Affero, inquit, tibi ex villa illa, et nominavit locum, filii sui obitum, et totius familiæ subita ruina interiisse denunciavit. Hoc dolore fœmina pectus saucia,[3] continuo decubuit; sentiens mortem imminere superstites liberos, monachum et monacham, pernicibus invitavit epulis. Legend.

Advenientes voce singultiente alloquitur: O filii, quodam fato meo miserabili dæmonicis semper artibus servivi. Ego vitiorum omnium sentina, ego illecebrarum magistra; erat tamen inter hæc mala spes nostræ religionis quæ meam miseram obumbraret animam. De me enim desperata in vobis reclinabar.[4] Vos proponebam propugnatores adversus dæmones. Nunc igitur quia ad finem vitæ accessi, et illos habeo exactores in pœna quos habui suasores in culpa, rogo per materna ubera, si qua fides, si qua pietas, mea possent alleviare tormenta. De anima quidem sententiam prolatam non revocabitis, corpus vero forsitan hoc modo servabitis.

Me insuite corio cervino, deinde in sarcophago lapideo supinate; operculum plumbo et ferro constringite, totum tumulum tribus ferreis catenis magni ponderis circumdate; psalmos quinquaginta tribus noctibus,[5]

---

[1] *arbitra*] arbrita. B.

[2] *sit*] est. D.

[3] *saucia*] sauciata. B.D.

[4] *reclinabar*] reclinabam. B.D.

[5] De muliere de Berkeley [Berkley. D.] in marg. A.D.

Legend. ejusdemque numeri missæ[1] diebus tribus, qui adversariorum excursus feroces lævigent. Ita si tribus noctibus secure[2] jacuero, quarto die matrem vestram humo infodite. Factum est ut illa præceperat, illis magno studio circumbentibus; sed, proh nefas![3] nil lachrymæ valuere piæ, nil vota,[4] nil preces, tanta erat mulierculæ malitia, tanta Diaboli violentia.

Primis duabus noctibus cum chori clericorum psalmos circa corpus concreparent, singuli dæmones ostium ecclesiæ immani obice clausum, levi ictu defringentes, extremas catenas diruperunt; media, quæ laborosius fabricata erat, illibata duravit. Tertia nocte circa gallicinium strepitu advenientium hostium omne monasterium a fundamentis movere visum est. Unus cæteris vultu terribilior et statura eminentior januas concussus in fragmenta dejecit. Clerici metu territi,

"Steterunt comæ, et vox faucibus hæsit.[5]"

Ille arroganti, ut videbatur, gestu ad sarcophagum accessit, inclamatoque nomine, ut surgeret imperavit. Qua respondente[6] quod nequiret pro vinculis, cui ille: Solveris et malo tuo. Statimque catenam quæ cæterorum ferociam eluserat, ut stuppeum vinculum disrupit,[7] operculum tumbæ pede depulit, apprehensa manu palam coram omnibus ab ecclesia extraxit, ubi pro[8] foribus equus niger et superbe hinniens per totum tergum videbatur uncis ferreis protuberantibus,[9] super quos misera imposita mox ab oculis intuentium cum toto[10] sodalitio disparuit. Audiebantur enim clamores per IIII. fere miliaria miserabiles suspirias[11] orantis.

---

[1] *missæ*] missas. B.D.
[2] *secure*] secura. B.
[3] *proh nefas*] pro nefas. B.D.
[4] *valuere . . . vota*] om. B.
[5] *hæsit*] adhæsit. B.
[6] *Qua respondente*] Quæ respondit. B.D.
[7] *disrupit*] dirupit. B.
[8] *pro*] præ. B.D.
[9] *protuberantibas*] procuľantibus. B.
[10] *toto*] tota. B.
[11] *suspirias*] supp . . ias. A. supperias. D.

Ista incredibilia non judicabit qui legeret Beati Gregorii Dialogum, qui refert in IIII. libro nequam hominem in ecclesia sepultum a dæmonibus foras ejectum. Apud Francos non semel auditum est quod dicam: Karolum Martellum[1] insignis fortidudinis virum, qui Saracenos Gallias ingressos Hispaniam redire compulit, exactis diebus suis in ecclesia Sancti Dionysii sepultum. Sed quia patrimonia omnium pene monasteriorum Galliæ pro mercede commilitonum mutilaverat, visibiliter a malignis spiritibus e sepulchro abreptum, ad hanc diem non est visum.[2] Denique hoc revelatum[3] Aurelianensi episcopo, per eum in vulgus seminatum est. Legend.

Hoc autem[4] anno acta sunt hæc, hoc est[5] Incarnato Domino M.LI.

Cap. CXIII.

Hoc vero anno corpus Pallantis filii Evandri, de quo Virgilius narrat, Romæ repertum est illibatum, ingenti stupore omnium quod tot sæcula illibatione sui superavit; quod ea sit natura conditorum, ut carne tabescente cutis exterior nervos, nervi ossa contineant. [A.D.] 1063. Willielmus Malmesburiensis. A.D.

Hiatus vulneris quod in medio pectore Turnus fecerat quatuor pedibus et semis[6] mensuratum est. Epitaphium hujusmodi repertum est: Pallas filius Evandri quem lancea Turni militis occidit, more suo jacet hic. Quod non crediderim factum, licet dicatur Carmentis mater Evandri Latinas literas invenisse; tradunt quidam ab Ennio vel aliquo alio antiquo poeta composi- Legend of the discovery of the body of Pallas son of Evander.

---

[1] Contra subactores bonorum ecclesiæ. in marg. B.

[2] *visum*] visus. B.D. Nota. contra injuriatores ecclesiarum. in marg. D.

[3] *revelatum*] nunciatum. B.D.

[4] *autem*] om. B.D.

[5] *est.*] Interlined in A.

[6] *semis*] 4. præm. B.

Legend.

tum fuisse. Ardens lucerna ad caput inventa est, arte mechanica [1] fabricata ita ut nullius flatus violentia, nullius liquoris aspergine valeret extingui. Quod cum multi mirarentur ut sæpe accidit unus qui aliis [2] solertius ingenium in malis habuit, stilo suo subtus flammam foramen fecit; ita, introducto aere, ignis evanuit. Corpus muro urbis appositum vastitate sui mœnium altitudinem [3] superavit. Sed diebus procedentibus stillicidiis rorulentis infusum communem mortalium corruptionem agnovit, cute soluta et nervis fluentibus.

Cap. CXIV.

[A.D.] 1067. Legend of the thrifty cellarer.

Hoc [4] anno tale monstrum accidit in cœnobio Fuldensi, quod quidam vir reverendus uni [5] monacho Malmesburiensi Willielmo ejusdem domus præcentori narravit; nomen viri Walkerius prior Malverniæ, in pago Herfordiæ, [6] cujus verbis qui non credit facit injuriam religioni. Anno Domini, hoc est Incarnationis M.LXVIII. in eodem loco lues exitialis in eodem loco grassata [7] est. Primo abbatem corripuit, mox multos monachos extinxit; superstites vero timentes deteriorem evenire, [8] eleemosinas, orationes, et alia caritativa largiores fecere, [9] sed processu temporis ut est hominum omnium natura pedetentim, metu despecto, omittere. Nam ut est mos quarundam abbatiarum corrodium unius monachi annuatim distribuere in usus pauperum monacho [10] mortuo.

Willielmus Malmesburiensis. A.D.

---

[1] *mechanica*] memanicha. B. memanica. D.

[2] *aliis*] ab hiis. B.

[3] *altitudinem*] altitudine. D.

[4] Contra subtrahentes eleemosinas mortuorum. in marg. B.

[5] *uni*] viri. B.D.

[6] *Herfordiæ*] The *for* interlined in A.

[7] *grassata*] grassa. B.

[8] *evenire*] effectum. B. eventum. D.

[9] *largiores fecere*] largiora fecerunt. B.D.

[10] *monacho*] pro. præm. B.D.

Celerarius præsertim qui palam et ridicule clamitabat, non posse penum tot expensis sufficere, sperasse se nuper aliquod alleviamentum pro tot elationibus funerum perpetrasse. Nihil ultra spei esse, sed si quod vivi nequissent, mortui consumerent. Legend.

Quadam igitur nocte pro[1] re necessaria soporem diu distulisset, in dormitorium properabat; oh! res mira, in somnis abbatem nuper mortuum videt in capitulo præsidentem, proclamans[2] singulos et eos corrigens;[3] vidit etiam omnes qui illo anno obierant, eo quo[4] excesserant ordine, sedere in capitulo. Ille timidus et effugere gestiens, vi retractus est, increpatus et more monastico cæsus ac coercitus flagellis, in hanc sententiam audivit verba abbatis: stultum[5] esse de alterius morte emolumento inhiare, cum sors cujusque sub eodem pendeat fato. Et impium esse cum monachus vitam suam in ecclesiæ consumpserit obsequio, ut saltem careat post mortem unius anni stipendio. Illum citissime obiturum, sed[6] quicquid pro eo fieret ad medelam, in aliorum quibus abstulerat refundendum commodum. Iret ideo et alios corrigeret exemplo, quos corruperat verbo. Abiit ille et nihil se in vanum vidisse testatur, tam recentibus plagis quam proximo sui obitu monstravit ut cæteri emendarent.[7]

---

[1] *pro*] dum. præm. B.D.

[2] *proclamans*] proclamantem. B.D.

[3] *corrigens*] corrigentem. B.D.

[4] *quo*] quod. B.D.

[5] Nota. in marg. A. Nota contra . . btrahentes eleemosinas mortuorum. in marg. D.

[6] *sed*] si. B.D.

[7] *emendarent*] emendarentur. B. This finishes a page in A., the remainder, consisting of two lines and a half, is blank.

Cap. CXV.

Legend of S. Thomas of Canterbury and the Holy oil.

Inter[1] cætera mirabilia, unum licet enarrare de Sancto Thoma,[2] nostro patrono Cantuariensi metropoli[tano.] Accidit enim, ipso exulante, primo exilii sui anno in partibus transmarinis, cum diverteret se ad papam Alexandrum[3] ut injurias ecclesiasticas sibi malitiose injurioseque illatas[4] contigit ut quadam nocte in ecclesia Sanctæ Columbæ, civitate Senonis, ubi tunc papa instabat, Thomas archiepiscopus pro statu ecclesiæ Anglicanæ attentius orabat, ut Deus immitteret amorem, benevolentiam in corde regis Angliæ tunc regnantis, ut posset lepram a lepra separare, et oves ab hædis dividere. Ipso vigilante, venit Mater Domini Maria aquilam auream gestans in pectore, et ampullam lapideam in manu[5] quam inclusit in aquila aurea et in his verbis mihi[6] prorupit: Ista est unctio cum qua debent inungi[7] reges Angliæ, sed non isti, quia maligni;[8] sed alii qui terram istam amissam per peccatum recuperabunt, et in formam rectam solidabunt. Est autem rex Angliæ futurus qui primo inungetur ista unctione, qui terram amissam per

---

[1] Over this chapter, in D., as a title, is written in rubric, De aquila aurea Sancti Thomæ Cantuariensis cum ampulla. The legend has evidently been added by the author in A. subsequently to the pages which precede and follow it. Miraculum de Sancto Thoma de unctione Regis Angliæ. in marg. B. See Preface.

[2] *Thoma*] Interlined in A.

[3] *Alexandrum*] Alex. A., with an *m* added over the *x* by another hand.

[4] *illatas*] A word has been omitted here.

[5] *manu*] sua. add. B. Miraculum Sancti Thomæ de aquila aurea cum ampulla pro regibus Angliæ ungendis. in marg. D.

[6] *mihi*] ei. B.D.

[7] *inungi*] ungi. B.

[8] *maligni*] sunt. add. B.D.

parentes, scilicet Normanniam, Aquitaniam, recuperabit. Erit enim iste maximus inter reges Angliæ. In Terra Sancta Paganos subjugabit. In Babylonia ecclesias ædificabit. Dummodo aquilam cum ampulla[1] portat in pectore, non dubitabit de inimicorum fortitudine. Tunc enim rogavi[2] Beatam Virginem cui committerem[3] aquilam cum ampulla ad servandum. Quæ respondit: Est quidam monachus in[4] ista civitate de ecclesia Sancti Cypriani, nomine Willielmus, ab[5] monasterio suo per abbatem suum malitiose dejectus, illi trade aquilam cum ampulla, et dic ei quod portet eam ad civitatem Pictaviæ, et in ecclesia Sancti Georgii, quæ est prope ecclesiam Sancti Hillarii, ibi eam sepeliat versus Occidentem, sub magno lapide quod[6] ibi inveniet[7] tempore opportuno. Et erit hæc unctio regum Anglorum. Thomas tradidit eam monacho inclusam in vase plumbeo, sub anno Domini[8] M.CLXVII. Legend.

Cap. CXVI.

De Italia modicum omisimus, quæ[9] non longum est enarrare. Olim Magna Græcia vocabatur, post dicta est Hespera, ab Hespera stella nocturna, quæ Græcos illuc navigantes deducebat. Post a Saturno Satirus dicitur; post a filio suo ibidem latente[10] Latium dictum est; post, ab Ausonio filio Ulyssis, dicitur Ausonia. Tandem ab Italo Siculorum rege dicitur Italia, totius Europæ insignior provincia; quæ ab Aqui- The first population of Italy.

[1] *aquilam cum ampulla*] ampullam. B.
[2] *rogavi*] corr. rogavit.
[3] *committerem*] corr. committeret.
[4] *in*] de. B.
[5] *ab*] a. B.D.
[6] *quod*] quem. B.D.
[7] *inveniet*] invenietur enim. add. B.D.
[8] *Domini*] om. D.
[9] *quæ*] quod. B.D.; it is faintly traced above *quæ* in A.
[10] *ibidem latente*] ibi latitante. B. ibi latente. D.

lone clauditur Mari Adriatico, ab Ortu Mari[1] Magno, ab Euro Sicilia et Mari Tyrrhenæo[2] ab Occasu Alpium jugis a quibus oriuntur tria flumina, scilicet Rhenus, Danubius, et Rhodanus.[3] Hujus Italiæ plures sunt provinciæ, scilicet, Calabria, Apulia, Campania, Beneventana, Tuscia, Emilia,[4] Liguria, Lumbardia. Hæc terra inhabitata est a diversis gentibus; primo a Græcis, Mario, Saturno, Italo, ab Æenea et ejus posteris; post, sub duce Brennio, a Gallis Senonensibus; post, circa annum Domini CCC., a Gothis, Hunis, Wandalis; ultimo a Longobardis, sub anno Domini DLXVIII., tempore Justini principis, a quorum nomine interior pars Italiæ ab Alpibus usque Urbem Veterem adhuc Lumbardia nominatur.[5] Longobardi de insula Aquilonari Germaniæ, Scandina nomine, primitus sunt egressi, sub ducibus Ibor et Aione, cum matre eorum Gambada.

Mortuo Ibor et Aione constituerunt sibi regem primum, Agelmundum nomine, filium Aionis, et regnavit XXXIII., annis. Hic a Bulgaris est occisus. Secundus Lothen annos XIIII.; tertius Hillebro; quartus Gede; quintus Clasfo; sextus Cato; septimus Wato qui filium germani sui occidit, et filium Latonis perpetuo relegavit exilio. Mortuo Watone, Waltaricus filius ejus regnavit annos VII., post quem Audoenus rex nonus Longobardorum, qui illos in Pannoniam primus adduxit, post quem Albinus filius ejus annos X., quem Narses patricius invitavit ad Italiam possidendam, tempore Justini principis, anno Domini VCLXVIII. postquam Lombardi in Pannonia primo demorassent.

In hac insula in principio Tusciæ situatur urbs Romana, de cujus fundatione multa scripta sunt.

---

[1] *Mari*] Maris. B.D.

[2] *Tyrrhenæo*] Tyreno. B.

[3] *a quibus . . et Rhodanus*] om. B.D.

[4] *Emilia*] Emulia. B.

[5] *nominatur*] vocatur. B.D. Nota. in marg. A.D.

Cap. CXVII.

Secundum Eustodium ædificato[1] turre Babel, circa locum Romæ plures reges regnavere. Primo Noe cum aliquibus ratem ingressus[2] Italiam venit; facta urbe ibidem terminum vitæ suscepit. Jannus[3] cum Jano filio Japhet, nepote suo, trans Tiberim Janiculum condidit. Circa illud tempus ubi nunc est Roma, Nembroth, qui et Saturnus dictus est, a Jove filio suo ad prædam veniens, domum construxit, quod[4] nunc Capitolium vocitatur.[5]

The earliest kings in the neighbourhood of Rome.

Diebus illis rex Italus cum Siculis ad Saturnum et Janum veniens, urbem juxta Albulam fluvium, quæ nunc est[6] Tyberis, in terra protraxit, nondum ad quadringentos annos perfecta est. Hercules Itali filius fecit civitatem Galeriam sub Capitolio. Post hæc rex Tyberis de Oriente, et rex Evander de Arcadia, urbes annexas[7] perfecerunt; unde Virgilius:

"Tunc pater Evander, Romanæ conditor urbis."[8]

Quos[9] omnes urbes postmodum in unam civitatem muratam Romulus redegit, et nobiles de Italia inhabitare fecit; qua urbe, tempore paupertatis suæ, nullus locus sanctior, nec bonis exemplis ditior, sed postmodum divitiæ avaritiam et luxuriam auxerunt.

The foundation of Rome by Romulus. B.C. 753.

Roma condita est in Monte Palatino a gemellis Remo et Romulo XI. kalendas Maii, Olympiade sep-

---

[1] *ædificato*] ædificata. D.
[2] *ingressus*] est. add. B.
[3] Inceptio Romæ. in marg. B.
[4] *quod*] quæ. B.D.
[5] Prima domus urbis Romæ Capitolium vocatur. in marg. A.D. The last two words having been subsequently added by the author in marg.. A.
[6] *est*] om. B.D.
[7] *annexas*] The *x* interlined in A.
[8] *urbis*] orbis. D.
[9] *Quos*] corr. quas.

tima, anno Achaz regis Judæ, post Trojam captam anno CCCCLIIII., sed verius, secundum Solinum, CCCCXXXIII.; quæ urbs, processu temporis palatiis, artificiis, muris, turribus,[1] portis, templis, mirabiliter insignitur.

Description of Rome.

Habuit enim turres CCCLXI., in cujus circuitu sunt XLII.; habuit portas principales XVI., circa turrim XX. scilicet Porta Capuana, Porta Appia, Porta Latina, Porta Asinaria, Porta Metronii[2] Porta Salaria, Porta Pinciana, Porta Collina et trans Tyberim portæ III. In hac urbe sunt miranda vestigia de mirabilibus arte magica constructa; sunt tot turrium promunctoria, tot palatiorum ædificia, quod mirandum est enarrare. Unde quidam poeta:[3]

"Par tibi, Roma,[4] nihil, cum sis pene tota ruina;
Fracta docere potes integra quanta fores."

Fuerunt palatia insignia imperatorum, aliorumque virorum illustrium constructa, de quibus majus erat in medio urbis, in signum monarchiæ orbis. Palatium Pacis, ubi Romulus posuit statuam suam auream, dicens: Non cadat hæc donec virgo pariat.[5] Palatium Diocletiani imperatoris columnas habet ad jactum unius lapidis altas et tam magnas quod vix per annum C. viri unam possent perficere. Fuit ibi unum palatium LX. imperatorum Paganorum, quod parum cecidit,[6] cujus hodie partem residuam tota Roma non potest ædificare.[7] Pantheon habuit in longitudine CC. pedes; prope illud Arcus Triumphalis Augusti Cæsaris marmoreus, in quo gesta illius

---

[1] De turribus et portis Romæ. in marg. A.D.

[2] *Porta Metronii*] om. D.

[3] *poeta*] versus. add. B. Nota. de Roma. Versus in marg. A.D.

[4] *Roma*] Interlined in A.

[5] Nota. in marg. B.

[6] *quod parum cecidit.*] Written subsequently in marg. A. by the author, and referred to its place in the text by a caret.

[7] *ædificare.*] Written upon an erasure in A. in darker ink than the context; *ædificare* is faintly traced in marg. A.

describuntur. Juxta illud est Arcus Scipionis qui vicit Hannibalem. Description of Rome.

Apud Sanctum Stephanum in piscina fuit olovitreum totum de crystallo et auro factum, ubi erat Astronomia cum omnibus signis cœli, quod Sanctus Sebastianus destruxit; item Capitolium, quod muris altis vitro et auro coopertis, quasi speculum mundi in sublimi erectum fuit, ubi consules et senatores urbem et orbem judicabant. Ibi erat Templum Jovis, ubi statua aurea sedebat in throno de auro purissimo.

Cap. CXVIII.

Romæ erat domus quædam, cujus cryptæ parietum adhuc apparent horrendæ et inaccessibiles; in qua etiam domo statuæ omnium provinciarum Romæ subjectarum, arte magica ponebantur; quarum quælibet nomen provinciæ suæ gerebat in pectore et volam argenteam circa collum, quæ si qua gens contra Romam insurgere proponeret, continuo statua volam pulsaret; unde sacerdotes Gentiles domum illam custodientes alternatim vigilantes, nomen imaginis senatoribus nunciabant. Erat enim in tecto domus illius quidam eques æneus concordans mobiliter motui illius imaginis, lanceam quam in manu gerebat contra gentem illam vibrabat, unde Romani hostes suos inpræmeditatos faciliter opprimebant.[1] Ferunt ignem inextinguibilem in hac domo fuisse. Requisitus artifiex operis[2] illius quamdiu duraret, qui[3] respondit: Donec virgo pariat, unde vulgatum est in Roma quod nocte Natalis Domini eques cum domo corruerunt, et ignis extinctus est.

---

[1] *unde Romam . . . opprimebant*] om. B.D.

[2] *artifex operis*] opifex artis. B.

[3] *qui*] om. B.D.

Description of Rome.

Juxta palatium Augusti est murus coctilis, descendens per portam Asinariam a summis montibus, qui immensis fornicibus aquæ ductum sustentat,[1] per quem amnis a montanis fontibus per spatium unius dietæ urbi illabitur, qui æreis fistulis postmodum divisus omnibus palatiis olim influebat. Fluvius Tyberis equis est utilis, hominibus nocivus; quamobrem a IIII. urbis partibus per artificiosos meatus Romani veteres aquas recentes venire fecerunt; quibus, dum respublica floruit, quicquid libuit licuit.[2]

Fuit etiam in Roma taurus æneus in specie Jovis transformati qui moventi et mugienti simillimus videbatur. Item fuit imago Veneris, quæ quondam nudo corpore Paridi se ostendebat, ita artificiose constructa ut in niveo imaginis ore sanguis recens natare videretur.

Est ibi Pyramis prope ecclesiam Beati Petri, quam peregrini frivolanter dicunt fuisse acervum segetis Beati Petri, quem cum Nero rapuisset, in lapideum collem pristinæ quantitatis ferunt fuisse conversam. Inter omnes pyramides mirabilior est pyramis Julii Cæsaris, habens altitudinem CL. pedum, in cujus summo est sphæra ænea cineres et ossa continens prædicti Cæsaris. De quo quidam sic metrice ait:[3]

"Si lapis est unus, dic qua fuit arte levatus;
Si lapides plures, dic ubi contigui."

Hanc autem pyramidem super IIII. leones æneos fundatam, peregrini acum Beati Petri appellant. Mentiuntur[4] illum mundum a peccatis et[5] pœnitentiam perfectam egisse, qui sub saxo illo perfecte et libere exire[6] poterit.

---

[1] *sustentat*] sustentant. B.D.
[2] Nota. in marg A.D.
[3] Versus. in marg. A.D.
[4] Nota. in marg. A.D.
[5] *et*] Interlined in A.
[6] *exire*] Interlined in A.

Sunt etiam in Roma duo magni equi marmorei, facti tempore[1] Tiberii imperatoris, quo tempore duo juvenes philosophi, scilicet Praxitellus et Sibia nudi incedentes Romam venerunt; quos cum Cæsar interrogasset cur nudi incederent, responderunt: Omnia relinquimus, et omnia nobis nuda sunt et aperta, etiam quæ dixeris clam vel feceris palam nobis patent. Quod cum Cæsar verum reperisset, ipsis hoc petentibus fecit duos equos marmoreos in eorum memoriam. Description of Rome.

Ante palatium Domini papæ aliud est signum, scilicet equus æneus et sessor ejus, quasi manu dextera populis alloquens, sinistra manu frænum regens. Hic avem cuculam[2] inter aures equi et nanum[3] quasi morbidum sub equi pedibus habuit. Hunc peregrini Theodoricum vocant, vulgus tamen Constantinum, sed clerus curiæ Romanæ Marcum seu Quintum Curtium appellant. Hoc signum antiquitus super x.[4] columnas æreas ante aram Jovis in Capitolio stabat, sed Beatus Gregorius equum et equitem ante palatium domini papæ constituit, columnas ecclesiæ Lateranensi apposuit; Romani Marcum statuam appellant.

Ex genere Missenorum corpore quidam nanus sed arte nigromanticus cum finitimos[5] sibi reges subjugasset, Romanos aggressus est, qui virtutem feriendi et secandi arte nigromantica ademit, unde et ipsos diu inclusos obsedit. Denique magus ille ante solis ortum extra castra[6] quotidie egrediebatur et artem in agro exercuit; hoc comperto, Marco Cursio,[7] strenuo militi, urbis dimidium et memoriale perpetuum Romani promiserunt, si urbem ab illo nano liberaret. Ille muro urbis perforato ea parte qua nanus præstigiari volebat, de nocte exivit. Aurora apparente et cuculo

[1] *tempore*] om. B.D.
[2] *cuculam*] cuculum. B.
[3] *nanum*] vanum. B.
[4] *x.*] duas. B.
[5] *finitimos*] sinitimos. A.
[6] *castra*] castrum. B.D.
[7] *Cursio*] Cusio. B.

Description of Rome.

lucem denunciante, nanum arripuit, et astutia in urbem deportavit quem prius per arma superare non potuit. Si vero fandi copiam haberet, arte sua seipsum liberaret. Statim autem ipsum sub equi pedibus contrivit, unde tale memoriale promeruit.

Qui vero Marcum[1] Curtium ipsum vocant, hanc[2] causam assignant: Quod aliquando hiatus in urbe apparuit, sulphurea exhalatione multos perimens, unde dii consulti quid foret faciendum, responsum acceperunt a Phœbo quod hominem vivum immissum[3] foramen concluderet.[4] Quintus Curtius, ut urbem iterum liberaret, ipsum[5] bene armatum in foramen immisit, et statim terra clausa est.

Aliud[6] fuit signum in Roma; fuit enim[7] ibi imago Colosæi,[8] quam statuam solis ante Romam formatam dicunt fuisse; de quo[9] mirandum est quomodo tanta moles fundi potuit fieri, cum longitudo ejus fuit CXX. pedes. Fuit hæc statua aliquando in insula Herodii; erat enim altior locis eminentioribus Romæ XV. pedibus; statua hæc sphæram sub specie mundi in manu sua[10] dextra et gladium in[11] manu sinistra sub specie virtutis bellicæ gerebat, in signum quod minoris est virtutis aliqua quærere, quam quæsita tueri. Hæc statua ænea auro imperiali deaurata[12] radiabat in tenebris, continuo et æquali motu cum sole circumferebatur, semper corpori solari faciem gerens oppositam; hanc cuncti Romani flexis genibus in signum subjectionis adoraverunt. Hanc postmodum Beatus Gregorius papa cum viribus non posset, igne supposito combussit, ex

---

[1] *Marcum*] ipsum. præm. A., subpuncted.

[2] *hanc*] The *c* interlined in A.

[3] *hominem vivum immissum*] homine vivo immisso. B.D.

[4] *concluderet*] concluderent. B.

[5] *ipsum*] seipsum. B.

[6] Mirabile. in marg. A.D.

[7] *enim*] om. B.

[8] *Colosæi*] corr. Colossi.

[9] *quo*] qua. B.D.

[10] *sua*] om. B.

[11] *in*] sub. B.

[12] *deaurata*] decorata. B.D.

quo[1] solummodo caput cum manu dextra sphæram tenente incendio superfuit, quæ et nunc ante palatium Domini papæ super duas columnas marmoreas adhuc visuntur: miroque modo ars fusilis adhuc in ære rigido molles metitur capillos et os loquenti simillimum profert.

Description of Rome.

Cap. CXIX.

Isidorus de Triumphis, li. 18. A.D.

Regi, duci, sive consuli vel imperatori post insignem victoriam ad urbem revertenti, triumphus parabatur, id est, honor triplex ei exhibebatur. Nam totus populus cum exultatione varia victori obviavit. Captivi etiam sequebantur currum victoris, ligatis post terga manibus, et ipse victor induebatur tunica Jovis, sedens in curru, quem trahebant IIII. equi albi et sic ducebatur ad Capitolium. Unde Ovidius:[2]—

Description of a Roman triumph.

"Quatuor in niveis Cæsar abibit equis."

Honoratus hanc patiebatur molestiam; nam aliquis servilis conditionis sedens in curru juxta ipsum[3] triumphantem jugiter eum colaphizabat, sic dicens Nothisselitos,[4] id est, nosce teipsum; quasi diceret, Noli superbiri[5] de tanto honore. Hæc autem fiebant duplici de causa. Ne scilicet triumphans nimis superbiret et ut daretur spes cuicunque probo similem honorem consequendi. Et eo die licuit cuicunque de populo impune[6] dicere triumphanti quicquid vellet; unde Julio Cæsari tali sub forma multa dicta sunt convitia absque ultione subsequente. A quodam sibi dicebatur: Salve, calve; et ab alio: Ave, rex et regina.

---

[1] *quo*] qua. B.D. De manu cum pila. in marg. A.D.

[2] Versus. in marg. A.D.

[3] *ipsum*] eum. B.

[4] *Nothisselitos*] *i.e.* N̄ΩΘICCEΛI-TOC for NΩΘICEAΥTŌ, the Λ and A, and I and Υ being confused and OC extended from Ō.

[5] *superbiri*] superbire. B.D.

[6] Imperium. in marg. A.D.

Quando imperatores coronabantur venerunt ad eos ædificatores monumentorum eis dicentes: De quo metallo vel marmore jubet dominatio tua tumulum tuum fieri? In signum quod corruptibilis et mortalis est et quod pie regnum disponat. Tempore consulum milites Romani, pridie quam dimicaturi essent, rosea veste seu purpurea communiter induebantur, hoc autem fiebat ad celandum sanguinem illorum [1] si forsan vulnerarentur, et trepidarent viso sanguine.

Milites quondam Romani post LX. annum non cogebantur militare, sed tunc dabatur eis villa aut ager aut solda quotidiana, unde honorifice possent vivere; et hi dicebantur emeriti, quasi extra meritum positi, quia nihil postea ex [2] militia merebantur. Inde quædam taberna dicitur Emeritana trans Tyberim, quia milites emeriti ibi symbola sua [3] expendebant.

Nullus deberet ingredi [4] prostibula meretricum ante horam nonam, ne forte impediretur de tractatione et disputatione republicæ.

Education of the Roman youth.

Olim [5] pueri Romani non tradebantur patribus vel matribus ad nutriendum sive erudiendum, quia præsumptum fuit quod præ nimia dilectione noluerunt filios proprios castigare vel verberare; nec tradebantur omnino extraneis, quia forte minus curarent de flagellatione puerorum, sed patruis et avunculis tradebantur, quia illi nec nimis propinqui nec remoti erant.

[A.D.]. 1082. Dispute at Glastonbury between the abbot Thurstan and the Convent.

Hoc anno [6] talis fuit conflictio inter abbatem Glastoniæ nefandum et ejusdem loci conventum; nomen abbatis Thurstanus. Rex Willielmus Conquestor ipsum Thurstanum de Normannia secum adducens, ipsum præfecit in abbatem, de monasterio Cadomi illuc advectus nec prudentia nec bonitate nec scientia instruc-

---

[1] *illorum*] ipsorum. B.D.

[2] *ex*] de. B.D.

[3] *sua*] om. B.

[4] *ingredi*] inire. B. intrare. D.

[5] Nota. nutritionem parvulorum. in marg. D.

[6] De Glastonia. in marg. B.

tus. Hic inter cæteras stultitiæ suæ ineptias modum cantandi et legendi hujus domus omnino spernens, monachos compellere cœpit, ut Willielmi cujusdam Fiscanensis monachi cantum et officium exercerent. Res ecclesiasticas consumpsit lenocinando, ordinem severe a monachis exigendo et inter hæc victualia restringendo.[1] Exinde lites, contentiones et jurgia exoriuntur, post verba ad verbera, post rixas ad arma divertuntur. Abbas cum satellitibus suis armata manu in monachos irruens, ad crepidinem altaris summi duos occidit, octo sagittis, gladiis, et lanceis vulneravit. Monachi vero necessitate compulsi, se defendentes cum scabellis et candelabris quosdam de militibus vulneraverunt: unus enim monachus senex pro clypeo imaginem crucifixi ob defensionem in brachiis amplectens, ab uno sagittario imago in pectore vulneratus est, monacho illæso; percussor statim in amentiam versus est. Hiatus vulneris hodie patet in imagine. Hinc, moto judicio coram rege, abbas ad Cadomum reductus est; monachi, jussu regis, per episcopatus et abbatias longinquas sunt dispersi. Post mortem Willielmi Conquestoris, monachis ad locum proprium revocatis, prædictus Thurstanus a Willielmo Rufo tunc regnante pro quingentis libris argenti prælatiam Glastoniæ ademit, et sic ecclesiæ possessiones per aliquot tempus dispergendo, longe a monasterio expiravit, sed qualiter ignoratur, tunc papante Gregorio VII., prius vocatus[2] Hildebrandus.

A.D. 1083.

Cap. CXX.

Vaticinium antiquum metrice compositum de rege Angliæ Edwardo a Conquestu,[3] quod aliquantulum est

An ancient prophecy,

[1] *restringendo*] Written upon an erasure in A.

[2] *vocatus*] est. add. B.D.

[3] *Conquestu*] The numeral has been erased in A., it is omitted in B., no blank having been left, while D. has 4°.

obscurum et mysticum nisi plenius explanetur. Cujus expositio excerptum[1] est a libro Edgari regis quem[2] reliquit Wyntoniæ, et præcipue de libris[3] antiquorum Britonum; et in illa explanatione vocatur rex Hibernicus, quia nullus regum Britonum neque Saxonum tantum subjugavit Hibernienses sicut et ipse fecit,[4] cujus vaticinium sic incipit:

"Ter[5] tria lustra tenent cum semi tempora sexti."

and its interpretation, verse by verse.

Ter tria lustra, id est: XLV. anni. *Cum semi*, id est: unius lustri, scilicet, duo anni cum dimidio; lustrum dicitur spatium V. annorum, unde tria lustra faciunt annos XV. Inde ter tria cum semi[6] faciunt XLV. et dimidium lustri, scilicet[7] duo anni et semis, et sic combinando, omnia simul fiunt XLVII. anni et dimidium annum; per tantum enim tempus ferunt illum regem Hiberniæ sextum regnare. Ab antiquo reges XIIII.[8] fuerunt in Hibernia successive regnantes, et a rege Angliæ regnum suum tenentes, sicut Scotti.

lustro
"En vagus in primo[9] perdet, sub fine resumet."

Scilicet sub fine primi lustri, recuperabit quæ prius amisit. In primo lustro erit vagus et nihil operans; libri Britonum dicunt ipsum regem in tribus lustris, scilicet in primis XV. annis plura amittere gentes et terras, sed in fine illius lustri scilicet XV. annorum omnia amissa recuperabit et alia multa.

scilicet lustri[11]
"Multa capit medio volutans sub fine[10] secundi."

Medio, scilicet, in medio lustro. Expositor ponit tria lustra pro uno, et sic in medio lustro multas

---

[1] *excerptum*] corr. excerpta.

[2] *quem*] quod. B.

[3] *libris*] librorum. D.

[4] *fecit*] om. B.

[5] De Hibernia. in marg. B.

[6] *cum semi*] Added in marg. A. in the author's smaller hand, and referred to its place in the text by a caret.

[7] *scilicet*] Interlined in A.

[8] *XIIII.*] 7. B.

[9] *primo*] lustro. add. D. It is written above *primo* in A., by way of explanation.

[10] *fine*] scilicet. add. D.

[11] *scil. lustri*] om. B.

terras et gentes capiet, sed in fine illius secundi lustri erit vagus, et hinc et inde transiens, et nihil operans. Sed adde quod dicitur in sequenti versu, scilicet, usque ad *statum primum.*

"Orbem subvertet, reliquo clerumque reducet."

Iste rex in tertio lustro subvertet orbem, scilicet regnando, debellando, inimicos suos superando, terras de jure sibi debitas recuperando. Et in illo tertio lustro reducet clerum in statum pristinum, et privilegia ecclesiastica renovabit, quæ prius fuerant subpeditata.

"Ad statum primum semi renovat loca sancta."[1]

Semi, scilicet in medietate unius lustri, scilicet duorum annorum et dimidii. *Et loca sancta renovabit;* quæ sunt in manibus Paganorum reducet in manus Christianorum et ideo adde principium istius versus ad versum præcedentem.

"Hinc terrena spuens, sancti sub æthere sancta."

Spuens, scilicet respuens omnia mundana omnibus prædictis completis, in locis sanctissimis finem faciet felicem. De regibus Hiberniæ non meminit ulterius historia; ipsum non[2] esse regem Hiberniæ ultimum quamplurimi autumant, nec obicit quin plures possunt esse reges, quia aliquando talia prænotata locum non tenent.

Versus[3] cujusdam sancti viri vocati Alanus Somniator Religiosus.[4]

"Illius[5] imperium gens barbara sentiet illum,
Roma volat tanto principe digna dari.

---

[1] *semi renovat loca sancta*] Written upon an erasure in A.

[2] *non*] Interlined in A.

[3] versus. in marg. A.D.

[4] *Alanus Somniator Religiosus*] Alani Somniatoris monachi. B. Alani Somniatoris Religiosi. D.

[5] *Illius*] Cæsaris. D. upon an erasure.

Conferet hic Romæ plus laudis quam sibi Roma;
Plus dabit hic orbi quam dabit orbis ei."

Fuit [2] quidam Normannus qui de multis rebus vaticinabat, et inter cætera de rege Hiberniæ sexto hos versus metrice produxit:

" Anglia [3] transmittet leopardum, lilia Galli,
Qui pede calcabit cancrum cum sole superbo;
Ungues diripient leopardi Gallica regna; [4]
Cuculus exunctus circumdabit unde peribunt:
Anglia regnabit, Wasconia porta redibit
Ad juga consueta leopardi Gallica regna.
Flumina concipient quæ confident [5] genetricem,
Lilia marcescent, leopardi posse vigebit
Ecclesiæ sub quo libertas prima [6] redibit.
Huic Babylon veniet, [7] crucis aras [8] hic teret omnes
Accon Jerusalem leopardi posse redemptæ, [9]
Ad cultum fidei gaudebunt se redituros,
Imperium mundi sub quo dabit hic eremita."

[A.D.] 1150. Hoc anno inventum est corpus Sancti Bartholomæi Apostoli integrum, sed sine corio, in quadam ecclesiola antiqua Romanæ urbis; quod hinc delatum fuit per imperatorem Othonem [10] secundum, qui cum Beneventum expugnavit et cepit et invento corpore Apostoli Romæ transtulit, et cum duabus tabulis cereis scriptis lingua Græca et Latina sepelivit.

Isidorus Etymologicus, li. 8. A.D. Tempore Latini filii Fauni floruit Sibylla, quæ prius dicta est Erophila, [11] de Babylonia oriunda, quæ præ-

---

[1] *Conferet hic Romæ plus laudis quam sibi Roma;*
Plus dabit hic orbi quam dabit orbis ei.]
Conferet hic Romæ plus dabit hic orbi quam dabit orbis ei. D.

[2] Vaticinium. in marg. A.D.

[3] Versus. in marg. D.

[4] *regna*] regni. B.D.

[5] *confident*] confindent. B.

[6] *prima*] primo. D.

[7] *veniet*] mæniet. D.

[8] *aras*] hostes. D. Written upon an erasure.

[9] *redemptæ*] vigebit. D.

[10] *Othonem*] Ottonem. B.

[11] *Erophila*] Erosila. A.D.

dixit subversionem Trojæ, unde X. dictæ sunt Sibyllæ; prima[1] fuit de Persica, secunda Lybica, tertia Delphica, progenita ante Trojanum bellum, cujus versus plurimos in suo opusculo Homerus inseruit, quarta de Italia, quinta de[2] Erythræa, de qua primo[3] dictum est, sexta fuit Sarua[4] in Samos insula nata, septima Cumana de Campania oriunda, quæ IX. libros contulit Tarquinio Prisco Romanis decretis incriptos, octava Hellespontia magno Trojano[5] nata, quæ legitur temporibus[6] Cyri et Salomonis extitisse, nona Phrygia dicta, vaticinata est Anchisæ, decima Tyburtina dicta Albunea quæ cæteris omnibus antefertur. Harum enim dicta[7] efferuntur [eo][8] quod de Deo, de Christo, de Gentibus multa scripsisse comprobantur; veruntamen Augustinus de Civitate [Dei][9] libro XVIII., capite XVI. dicit Sibyllam Erythræam multa de Christo scripsisse ut patet in ejus versibus qui sic incipiunt: The Sibyls.

"Judicii signum tellus sudore madescet, etc."

Augustinus exponit versus illos in quadam homilia de Adventu; versuum literæ capitales hunc sensum continent: Jesus Christus Dei Filius Salvator. Sibylla nomen est officii non personæ, et dicitur a *Sios* quod est Deus, et *Bele* quod est Mens, quasi habens mentem Dei, unde, sicut vir dicitur vates vel propheta, sic fœmina prophetans dicitur Sibylla,

Circa hunc[10] annum magnæ pluviæ inundaverunt per totum mundum, grandines[11] magnæ ad quantitatem duorum ovorum cum lapidibus quadratis inter- [A.D.] 1202.

---

[1] De Sibyllis. in marg. B.
[2] *de*] om. B.
[3] *primo*] prima. D.
[4] *Sarua*] corr. Samia.
[5] *Trojano*] Troja. D., the last syllable being erased.
[6] *temporibus*] om. B.D.
[7] *dicta*] Interlined in A. Nota de Sybillis. in marg. A.D.
[8] *eo*] illegible in A.
[9] *Dei*] om. A., or if interlined it is illegible.
[10] Grando ingens. in marg. D.
[11] *grandines*] grandiens. D.

mixtis de cœlo ceciderunt; qui lapides et grandines homines illa hora itinerantes, vel extra domos vagantes occiderunt, aves et bestias agrestes perimerunt, arbores et segetes destruxerunt. Corvi et cæteræ aves in aera[1] volitantes, in rostris suis igneas faces portaverunt, unde in Italia multas villas combusserunt.

[A.D.] 1207.[2] Destruction of Mastiffs in England. Hoc anno canes venatici leporarii mastivi præcepto regis Johannis fere per totam Angliam sunt occisi.

[A.D.] 934. Hoc[3] anno Sanctus Birstanus episcopus[4] obiit, de quo legitur quod cum cœmeterium Wiltoniæ circuiret officium mortuorum dicendo ad quod erat consuetum,[5] cum finem fecisset dicendo: Requiescant in pace, voces infinitas audivit quasi respondendo et dicendo: Amen, de sepulchro[6] mortuorum. Fuit enim episcopus Wiltoniæ.

[A.D.] 910. Circa[7] hoc tempus fundatum est monasterum Clunacense a Willielmo duce Burgundiæ; cujus primus abbas fuit Sanctus Odo, tertius Sanctus Maiolus.

Cap. CXXI.

Democritus. Temporibus[8] Assueri regis Persarum, anno ejus tertio obiit quidam famosus philosophus Democritus nomine. Hic tantæ fuit pulchritudinis quod a mulieribus amore illicito adoptabatur, nec ipse illas[9] videre sine magna concupiscentia potuit; unde oculos suos eruebat ne eas videret.

Polycrata, li. 7. A.D.

[1] *aera*] aere. B.D.

[2] The zero in the numeral in A. has been a 9, but the tail is erased.

[3] De officio mortu . . . in marg. B., the remainder is hidden by the binding. Nota de officio mortuorum. in marg. D.

[4] *episcopus*] Interlined in A.

[5] *consuetum*] consuetus. B.D.

[6] *sepulchro*] sepulchris. B.D.

[7] Monasterium Cluniacense. in marg. B.

[8] Nota pro castitate. in marg. B. Democriti pulchritudo et castitas. in marg. D.

[9] *illas*] eas. B.D.

Eodem[1] tempore Socrates philosophus cum XCIX. esset annorum constanti vultu venenum bibit et obiit. Fuerunt duo Socrates, unus quem Cassiodorus in Historia Tripartita denominat, alius de quo fit sermo præsens. Unde[2] quæsitum[3] fuit ab eo quare non comederet ad saturitatem, qui[4] respondit: Multi volunt vivere ut comedant, ego[5] comedo ut vivam.

Death of Socrates. B.C.

The two Socrates.

Quidam interrogavit eum quare Xantippem[6] uxorem[7] suam jurgiosam non cohiberet respondit:[8] Cum talibus domi assuesco, et[9] exterorum injuriam facilius feram.

Polycrata, li. 5. A.D.

Cum idem per civitatem ambulabat[10] et colaphis percussus esset, dixit: Molestum est hominibus nescire quod[11] quando cum galea vel sine a domibus exire debeant.

Anecdotes of Socrates.

Item cum quidam adolescens exspuebat in faciem ejus, dixit: Non irascar, sed dubito an irasci oporteat.

Cum disputatum fuisset inter philosophos ac definitum qualiter homo posset consequi perfectam patientiam, dictum est quod ducendo uxorem litigiosam Socrates ideo Xantippem[12] et neptem Aristidis, duas has duxit uxores litigiosas valde, ut patientiam addisceret. Quæ cum crebro inter se litigarent, ut mos est fœminarum, Socrates derisit illas, quod propter ipsum Socratem, fœdum hominem, simis naribus, recalva[13] fronte, pilosis humeris, repandis cruribus, inter se sic disceptarent. Novissimo[14] hæ mulieres in ipsum fecerunt impetum. Cui etiam cum una

Hieronymus contra Jovinum, Epistola 33. A.D.

---

[1] *Eodem*] Eo. B. Socrates. in marg. B. Socrates duo. in marg. D.

[2] Contra gulosos. in marg. B.

[3] *quæsitum*] quando. præm. B.D.

[4] *qui*] om. B.D.

[5] *saturitatem . . . ego*] om. D. Supplied in marg. in same hand as text.

[6] *Xantippem*] Zensippam. A.B.D.

[7] De patentia. in marg. B. Nota. de patientia. in marg. D.

[8] *respondit*] Qui. præm. B.D.

[9] *et*] ut. B.D.

[10] *ambulabat*] ambularet. B.D.

[11] *quod*] om. B.D.

[12] *Xantippem*] Zensippem. A.B. D.

[13] *recalva*] recalvata. B.D.

[14] *Novissimo*] Novissime. B.D.

istarum ex impetu multa convitia intulisset, postremo urinam suam super caput suum jactavit: ille vero caput detegens[1] nihil aliud respondit quam hoc: Sciebam, inquit, post verborum tonitrua imbrem non minimam sequi. Hoc Hieronymus

Valerius, li. 8. A.D.

Consultus Socrates a quodam utrum uxorem duceret an non, respondit; Quodcunque horum feceris, pœnitebis; nam si non ducas, sequuntur hæc incommoda, sollicitudo, orbitas generis, hæres alienus. Si vero ducas, sequuntur hæc, continua querela cum lite, garrula, socrus incertus, liberorum dubietas, an sibi sint an alienis.

Isidorus Etymologicus, li. 2. c. 24. A.

Quæsivit[2] aliquando Plato a Socrate magistro suo, quomodo homo invidiam posset superare. Cui ille: Esto miser, ut fuit Thersites poeta, nam sola miseria caret invidia.

Plato.

Polycrata, li. 7 AD.

Augustinus de Civitate, li. 15. ca. 20. A.D.

Plato[3] Atheniensis inter omnes discipulos Socratis eum excellentissime diligebat, et omnium fuit præcipuus. Hic Plato a pictoris[4] latitudine sic dictus. Primum doctorem habuit Dionysium, secundo in palæstra[5] Aristonem Argum. Fuit enim magnus luctator; Socrates in quantum potuit eum prohibuit; artem picturæ novit. Socrate obeunte, rationibus Pythagoricis omnino se contulit, non solum ad doctrinam sed etiam ad continentiam et castitatem; putabatur prius fuisse lubricus. Theodoro se junxit ut geometriam addisceret. Inde Ægyptum ut astrologiæ vacaret; a pluribus creditur didicisse oracula prophetarum, sed supputatio temporum non patitur eum fuisse contemporaneum scripturæ propheticæ. Post mortem ejus anno LX., inventum est in ejus libris Evangelium Johannis a principio usque: Et tenebræ eam non comprehenderunt;

---

[1] *detegens*] detergens. D.

[2] Contra invidiam. in marg. D.

[3] Plato. in marg. B.D.

[4] *pictoris*] corporis. B. pectoris. D.

[5] *palæstro*] palest^a. A. palestina. B.D.

[6] *a*] In. B.D. De In principio. in marg. B.

quod parum crederem nisi patrum[1] scriptis hoc legerem.

Cum Plato irasceretur servo suo jussit eum[2] tunicam deponere et scapulas nudare; tandem intellexit se iratum, manum suspendit a servo quasi intra se cogitans. Interrogatus ab amico suo Zeusippo quid ageret, respondit: Ego homo iracundus pœna dignus, exigo pœnas ab homine isto; tu vero servum meum verberibus plecte, quia timeo ne ego iratus plus faciam vel ferventius quam oportet. **Seneca de Ira, li. 3. A.D.**

Quod autem aliqui asserunt Platonem spiritum emisisse quia non solvebat quæstionem nautarum, magis puto verum dici de Homero, quia valde fuerunt consimiles in corpore et scientia et in lasciviis, teste Valerio Maximo; sæpe enim hi duo viri comparantur propter corporis excellentiam et valitudinem. **Plinius, li. 7. A.D.**

Diogenes ratione[3] claret. Hunc dicit Johannes Polycrata libro VII. fuisse discipulum Anaximenis; sed verius secundum alios eum fuisse tempore Alexandri Magni, quod stare non posset si discipulus Anaximenis extitisset. **Diogenes the Cynic. Eutropius. A.D.**

Diogenes[4] pallio duplici usus est contra frigus, peram[5] pro celerario[6] usus est, baculum pro asino[7] ad corpusculi sustentationem habuit. Habitavit in portarum vestibulis et in portis civitatum, usquequaque profitens; et vitia transeuntium abigens et vetans, et præcipue ea quæ mores fœdabant. Dolium fecit sibi domum volubilem, unde multum jocabatur, et, imminente frigore, os dolii apertum ad meridiem divertebat; in æstate[9] ad Septentrionem,[10] ubicunque vero **Hieronymus.[8] A.D.**

---

[1] *patrum*] om. B. in præm. B.D.

[2] *eum*] ei. B.D.

[3] *ratione*] rõe. A. Romæ. B.D. Diogenes. in marg. B.

[4] De Diogene. in marg. D.

[5] *peram*] pera. B.

[6] *celerario*] cellario. B.D.

[7] *asino*] Interlined in A.

[8] *Hieronymus*] Followed by an erasure in A.

[9] *æstate*] vero. add. B.D.

[10] *Septentrionem*] ∧onē. A.

sol se inclinaret, Diogenes prætorium[1] suum divertebat. Ad quem in sole sedentem dum accederet Alexander Macedo, hortans[2] ut ab eo aliquid peteret: Opto, inquit, ut solem meum non impedias, nec stes inter me et ipsum. Unde ex hoc exivit proverbium: Facilius posset Alexander Darium regem convincere quam Diogenem de solio virtutis. Unde Seneca, De Beneficiis, libro v., Diogenes enim plus potentior et locupletior erat Alexandro omnia possidente; plus enim erat quod hic[3] nollet accipere quam quod ipse posset dare, et sic Alexander victus ab eo discessit.

Eodem tempore cum Diogenes vas ligneum secum portaret ad bibendum, vidit puerum quendam manu concava aquam haurire et bibere, qui statim scutellum suum elisit in terram, dicens: Nescivi quod Natura habuit potandi artificium; et deinceps manu concava bibit.

Hieronymus. A.

Ejus vero virtutem mors indicavit, nam cum ad[4] Angonem Olympicum amicum suum senex pergeret, febre apprehensus accubuit in crepidine viæ; volentibus amicis ut in vehiculum poneretur, non adquievit, sed transiens ad arboris umbram, ait: Abite, quæso, et spectate;[5] hæc nox aut me victorem probabit, aut me a febre victum. Si febrem vicero, ad Angonem veniam, si me vicerit ad infera[6] descendam. Credo quod vocat inferos status animæ post mortem corporis.

Valerius, li. 4.[8] A.D.

Cum[7] Diogeni olera lavanti Aristippus obviaret, dixit: Si Dionysio regi adulari velles, ista olera non

---

[1] Nota. in marg. A.D.

[2] *hortans*] hortabatur. B.

[3] *hic*] Interlined in A. Diogenes potentior et ditior Alexandro. in marg. D.

[4] *ad*] Interlined in A.

[5] *spectate*] expectate. B.D.

[6] *infera*] inferna. B.D.

[7] Contra adulatores. in marg. B. Contra adulationem. in marg. D.

[8] *li.* 4] om. D.

ederes. Et ille: Immo si tu ista edere velles, Dionysio adulari non curares.

Cum quidam amicus Diogenis ei diceret: Cuncti te vituperant et derident. Qui[1] ait: Oportet sapientiam ab insipientia feriri. Quidam in faciem Diogenis pinguem salivam exspuebat; ille vero faciem tergens dixit: Affirmabo de cætero illos falli[2] qui te dixerint os non habere. Seneca, lib. 4., de Ira. A.D.

Cum quidam intueretur in Diogenem, ait: Oculos corruptoris habens; in quem cum discipuli Diogenis irruere vellent, ait: Quiescite, sodales, quia talis sum ex natura, sed virtute me supero. Diogenes moriens jussit se feris et avibus projici comedendum, dicens[3] talem actionem[4] nihil obesse non sentienti, quia reputabat ipsum indignum includi in terram,[5] ne eam fœdarat nimio fœtore.

Dionysius Tyrranus rex Siciliæ moritur, quo in tempore Aristoteles XVIII. agens annum audivit[6] Platonem; de quo Dionysio fertur, quod cum timeret cultrum tonsoris, ferro candente sive carbone exurebat pilos barbæ. Tullius, li. 2, de Officiis. A.D. Hic dum aliquando templum quoddam ingrederet,[7] vidit statuas laminis aureis ornatas, qui aurum ab eis detraxit, dicens: Ista vestimenta nimis ponderant in æstate, in[8] hyeme nimis frigida sunt. Eutropius. A. Quo etiam tempore hiatus infernalis in Roma patuit. Philippus rex Macedonum regnare cœpit, et Demosthenes orator claret.

---

[1] *Qui*] om. B.D.

[2] *falli*] falsos. B.D.

[3] *dicens*] Interlined in B. in a different hand from the text

[4] *actionem*] pactionem. B.D.; there is a slight trace of some letter before the *a* in A.

[5] *terram*] terra. B.D.

[6] Dionysius Tyrannus. in marg. D.

[7] *ingrederet*] ingrederetur. B.D.

[8] *in*] et. præm. B.

Cap. CXXII.

Letter from Dindimus, to Alexander the Great.

Alexander[1] Magnus cum ultimum Oceani littus perlustrasset, insulam Bragmannorum bellare parabat; ad regem talem illi[2] epistolam transmiserunt :—

Audivimus, rex, victorias tuas et bella; sed quid erit homini satis, cui totus non sufficit mundus? Divitias non habemus, pro quibus expugnari debeamus; omnia sunt nobis communia, esca nobis est pro divitiis, vestis vilis et rara, fœminæ nostræ non ornantur ut placeant, quia ornatus potius nobis deputatur oneri quam honori, nec plus de specie appetunt quam natæ sunt. Antra nobis usum duplicem præstant, tegumentum in vita, sepulcrum in morte. Regem quando[3] habemus, non pro rigore et justitia, sed pro honestate conservanda. Judices non habemus, quia correctiones[4] non facimus, neque indigemus.[5] Nihil appetimus quanquam[6] ratio efflagitat. Necessarium putamus, quod scimus non esse superfluum. Omnes divites facit paupertatis æqualitas. Una genti lex est, contra jus naturæ non ire. Laborem exercemus, qui non nutriat avaritiam. Otium turpe et libidinem devitamus; nihil facimus quod censura castigamus.

Nefas apud nos est montium juga vomeribus vulnerare. Epulis supervacuis non indulgemus, ideo non ægrotamus; nobis in antris habitantibus, cœlum habemus tectum, humus[7] lectum. Bella non gerimus, pacem moribus non viribus reformamus. Nemo parens filii non[8] luget exequias quia Deo placabilis. Ludos et

---

[1] Alexander Magnus de Bragmannis. in marg. D.

[2] *illi*] ipsi. B.D.

[3] *quando*] qñ. A.B.

[4] *correctiones*] correctionem. B.

[5] *indigemus*] enim. præm. B.D.

[6] *quanquam* | quicquid ?

[7] *humus*] humum. B.D.; obviously corrected from *humus* in B.

[8] *non*] om. B.

uditia non quærimus, quia cœlum cum suo ornatu pulcherrimum nobis præbet spectaculum. Simplex apud nos eloquentia, commune nobis omnibus est non mentiri. Deus[1] omnium est Deus noster, qui verbo et orationibus velut propria etiam similitudine delectatur.

Cap. CXXIII.

Responsio Alexandri ad Dindimum.[2]

Si hæc ut supra asseris, O Dindime, quod soli Bragmanni ab omni vitio conditionis humanæ sunt exclusi, qui putant nefas molestam,[3] mysteria artium dicunt scelerata, qui omnino destruunt jura vivendi, Deos se esse profitentur, aut Dei invidentius tam pulcherrimam vituperant creaturam. The answer of Alexander.

Cui[4] Dindimus: Nos hujus mundi incolæ[5] non sumus, sed advenæ ubi consistere non venimus sed inde transire. Deos nos[6] esse non dicimus, nec Deo invidemus, sed asserimus nos nolle Dei bonitate male uti; nec dicimus omnia decere quæ licent. Cum igitur Deus usum rerum humanarum humano commisit arbitrio discernendum, quisque deterioribus omissis meliora sectatur, non ipse quidem Deus sed Dei amicus efficitur. Cum superbiam vestram felicitas vestra[7] inflaverit, obliti quod ex hominibus estis, firmatis Deum non curare mortalia, vobismet templa fundatis in quibus sanguinem funditis. The reply of Dindimus.

---

[1] Nota. in marg. A.B.D.

[2] *ad Dindimum*] om. D. Responsio Alexandri. in marg. A.

[3] *molestam*] molestiam. B. molestia. D.

[4] Responsio Dindimi. in marg. A., and written as a title between the paragraphs in B.D.

[5] *incolæ*] Interlined in P.

[6] *nos*] tuos. B.

[7] *vestra*] nr̄a. A.B., but owing to the similarity in this instance between the *n* and *u* in A., it is difficult to decide whether the word is *nostra* or *vestra*.

Cap. CXXIV.

Epistola Alexandri.

The rejoinder of Alexander.

Tu te beatum dicis quia ibi habitas ubi nullus accessus est ; laudatis parcimoniæ vestræ studium, sed ea ratione perpetuo carcerati sunt beati. Nam vobis et illis bonorum usus interdictus est. Lex naturalis hoc facit, quod illis carcer ; quod culturas et hortos non exercetis defectus ferri facit, eo quod vobis natura præbere dedignatur ; quod radicibus vivitis bruti estis,[1] ideo vobis[2] oportet aliunde more bestiali alimenta quærere ;[3] navigare non potestis, ideo quia non in angustiis et egestate sed in opulentia temperanter vixisse laudandum est, alioquin cæcitas quia non videt quod cupiat, et paupertas quia non habet quod capiat, virtutes solæ et insignes erunt. Quod fœminæ vestræ non ornantur assentio, quia nec ars nec materies ulla suppetit. Libidine non ardescitis ; nec mirum, necessitas inducta et turpis aspectus et nuditas illud efficit. Dicitis vos judicia et leges non habere, his non indigere, misericordiam neque[4] petere neque tribuere ; sed omnia cum belluis communia habetis, siquidem humana pro vicissitudine temporum motibusque causarum variis casibus aptatur, animorum etiam species cum cœli mutatione quandoque[5] vertuntur, et die quadam[6] sereno nitent, nubiloso[7] fatiscunt. Ipsorum quoque

---

[1] *bruti estis*] Added in marg. A. by a contemporary hand, and referred to its place by a caret.

[2] *vobis*] vos. B.D.

[3] *more bestiali alimenta quære(re)*] Added in marg. A. as above. Temperantia in opulentia est non in necessitate. Nota responsio Alexandri. in marg. D. Bona responsio Alexandri. in marg. A. in a contemporary hand.

[4] *neque*] om. B.

[5] *quandoque*] aliquando. B.D.

[6] *quadam*] quodam. B.

[7] *nubiloso*] nubuloso. B.D.

sicut ratio multiplex, ita mutabilis, et non solum in rerum qualitatibus sed etiam ætatibus immutatur. Hinc est, quod simplicitate infantia, temeritate juventus, imbecillitate canities, singuli quoque sensus objecti proprii mollitie refoventur, quorum omnium nobis suggerunt elementa, materiam etiam vitæ nostræ creduntur esse principia; quorum permixtione statera humani generis compacta conditur, ut unumquodque suis partibus satisfaciens sua dispensatione nobis tribuat familiare subsidium. Si ergo ex illis beneficiis quæ a nobis ex elementis ministrantur, puta seminibus, piscibus, avibus uti volueris,[1] aut superbiæ tuæ vetaberis,[2] quia donata repudias, aut invidiæ quia a meliore præstantur.

Cap. CXXV.

Responsio Dindimi.

Vos foris bellum ad homines movetis quia hostes vestros[3] prius interius non vicistis. Nos vero Bragmanni, quia interiora membrorum nostrorum devicimus, jam[4] de reliquo exteriori securi quiescimus. Cœlum suspicimus,[5] avium voces audimus, arborum foliis nos tegimus, fructibus eorum[6] pascimur, aquam bibimus, hymnos[7] Deo canimus, vitam futuri sæculi desideramus, paucis contenti sermonibus mox tacemus. Vos autem dicitis quæ debent fieri, sed[8] nec illa facitis, sapientia enim[9] vestra in labiis est. Aurum sititis, domibus et servis indigetis, honores affectatis: nobis naturalem sitim aqua extinguit, vobis aurum nec vulnera curat

The answer of Dindimus.

[1] *volueris*] nolueritis. B. volueritis. D. The word is distinctly *uolueris* in A.

[2] *vetaberis*] necaberis. B.

[3] *vestros*] ũros. A. ñros. B.

[4] *jam*] om. B.

[5] *suspicimus*] suscipimus. B.

[6] *eorum*] earum. B.D.

[7] *hymnos*] hymnum. B.

[8] *sed*] om. B.

[9] *enim*] om. B.

nec cupiditatis est refrænatio. Conversus quidam qui a nobis ad vos[1] perfugit, a nobis spernitur, a vobis honoratur.

Cap. CXXVI.

Missio Alexandri ad Dindimum.

Alexander sends an Ambassador.

Honestricum amicum suum Alexander mittit ad Dindimum, super folia arborum recubantem, cum his verbis :

Alexander Magnus, dei Jovis filius, mundi dominus, imperat tibi ut ad eum mox venias ; quod si veneris, plura tibi dabit, si recusaveris, capite punieris.

Cui[2] Dindimus recubans respondit : Deus verus injurias non parat, sed hominem homicidam necat ;[3] bella non concitat ; sed Alexander morietur, ideo deus non est ; quæ mihi promittit, necessaria non sunt. Nullius rei egeo, quocunque voluero liber pergo ; si Alexander corpus meum occiderit, animam occidere non poterit. Gemitus[4] injuriatorum incipiunt esse supplicia ludentium ; dic ergo Alexandro quod mortem non timeo, si vero aliquid ex meis optat, ad me veniat.

Cum igitur Alexander, omni remota pompa, ad Dindimi pedes advenisset, ait Dindimus : Ut quid nostram quietem perturbas ? Quod cupis habere non possis et quod habemus necessarium tibi non est. Nos honoramus Deum, amamus hominem, negligimus [aurum],[5] contemnimus mortem ; vos enim mortem timetis, aurum sititis, hominem oditis,[6] Deum contemnitis. Ad quem Alexander : Doce me sapientiam

---

[1] *vos*] uos. B. nos. D. ?

[2] Responsio Dindimi. in marg. A.D.

[3] *necat*] Perhaps *vetat* in A.

[4] Nota. in marg. D.

[5] *aurum*] om. A.D. Interlined in B. in a later hand than the text.

[6] *oditis*] odio habetis. B.D.

quam a Deo accepisse diceris.[1] Ille respondit: Tu non habes in quo tale donum suscipias. Impleverunt animam tuam jam avidæ cupiditates, quomodo tibi satisfaciam, cui[2] totus mundus non sufficit? Parvus a Deo factus es, et quamvis universa sitias, tantum te in fine necesse est ut[3] possideas terræ spatium, quantum me cubantem vel te stantem. Hanc sapientiam si a me didisceris, totum habebis, si nihil desideraveris. Cupiditas enim paupertatis est mater. Amicus meus Deus est, cœlum habeo pro tecto, terram pro lecto, fluvium pro potu, silvam pro mensa. Non intra mea viscera animalium carnes putrescunt, non sum mortuorum sepulchrum, vivo ut creatus sum. secreta Dei nosco, quia Deus me habere communionem cum operibus suis coluit.

Quid ergo rectius dicis, lædere homines an tueri? dissipare an conservare? si me interficis, ibo ad ipsum qui me creavit, cujus tu manus effugere non potes. Noli destruere quæ[4] ipse construxit, ne forte tibi irascatur et pereas.

Ad hæc Alexander: Tu de Deo veniens vivis in quieto loco; ego inter formidines vivo: custodes meos timeo, magis amicos quam hostes formido, nec ipsis carere nec illis me credere valeo. De die gentes fatigo, de nocte fatigatos[5] timeo; si occidero quos formido, tristor, rursum si levis fuero contemnor, et si tecum vivere in convallibus voluero, illud mihi non licebit.

His finitis, Alexander, aurum, argentum, vestes, panes, et oleum illi obtulit. Cui Dindimus: Num-

---

[1] *habemus, necessarium tibi non est . . . accepisse diceris.*] This passage in A. appears to have been injured by moisture, and touched up by another hand, the character of many of the letters having been materially altered. The hand resembles that of the *Evangelium Nichodemi* in A.

[2] *cui*] cum. B.

[3] *ut*] om. D.

[4] *quæ*] quæque. D.

[5] *fatigatos*] fungatos. A.; but the MS. is much rubbed.

quid suadere poteris avibus hic cantantibus ut auro suscepto melius quam consueverint canant? Sed cum non poteris, cur me illis pejorem putatis,[1] ut illud accipiam quod mihi servire non potest, immo quod ex libero servum me faciat? Sed ne nimium te acerbam, oleum istum[2] tantum sumo. Hæc ut Dindimus dixit, super struem lignorum congestam, igne succensam,[3] oleum fudit, hymnum Deo cecinit. Quod cum Alexander vidit, abscessit et ipsum in pace dimisit.

Petrus. c. 197.

Ferunt historiæ nonnullæ quod cum satellites Alexandri abdita Indiæ[4] loca perlustrassent, affuit quidam ambitionem Alexandri vehementer redarguens, qui lapidem modicum et oculatum illis tradidit, domino suo proferendum: asserens procul dubio dominum eorum Alexandrum illi lapidi per omnia fore simillimum. Relato lapide, hæsitatum est diu quorsum congrueret similitudo prætaxata. Tandem illi ponderositatem parvi lapidis mirantes in statera positus est; tamdiu omnia sibi applicata pondere suo elevavit, donec modica argilla obvolutus levi libramine resultaret. Simili modo Alexandro regnante per omnia, par in mundo sibi non coæquatur;[5] ipso mortuo, pauperem habet parem.

[A.D.] 224.[6]

The Four Great Fasts.

Hoc anno Johannes Damascenus refert jejunium IIII. temporum per papam[7] Kalixtum fuisse ordinatum; primo, in vere propter sanguinis augmentationem, quia tunc ultra modum dominatur, et jejunamus ut humiliemur. Secundo, in æstate propter choleram de-

---

[1] *putatis*] putas. B.D.

[2] *istum*] istud. B.

[3] *succensam*] successam. B.D., corrected in D. into *succēsā*.

[4] *Indiæ*] in die. B. De lapide Alexandri. in marg. D.

[5] *coæquatur*] quo æquatur. D.

[6] 224] 24. D., the 2 having been cut off in binding. Jejunium quatuor temporum. in marg. A.B.D. The remainder of the book seems to have been added subsequently to the preceding portion by the author.

[7] *papam.*] Blotted over in D.

struendam, ut potius sanitatem habeamus. Tertio, in hyeme pro phlegma [1] desiccanda, ut fortiores simus ad cultum divinum. Quarto, in autumno ut melancholia destruatur. In vere jejunamus, ut in nobis maceretur sanguis ineptæ lætitiæ, quia libidinosus et lætus. In æstate, ut minuetur cholera iracundiæ et fallaciæ, quia cholericus est iracundus et versutus. In autumno,[2] ut cesset melancholia cupiditatis et tristitiæ, quia melancholicus est cupidus et tristis.[3] In hyeme, ut desiccetur phlegma hebetudinis et pigritiæ, quia piger est et hebes. Istis de causis et multis aliis hoc jejunium fuit institutum ut potius Domino famulemur; unde quidam metrice sic ait:— The Four Temperaments.

Sanguineus	Largus, amans, hilaris, ridens, rubeique coloris,	multum appetit,
	Cantans, carnosus, satis audax, valde[4] benignus.	multum potest.[5]
Cholericus	Hirsutus, fallax, irascens, prodigus, audax,	multum appetit,
	Astutus, gracilis, siccus, croceique coloris.	parvum potest.
Phlegmaticus[6]	Hic somnolentus, piger, in sputamine multus;	parvum appetit,
	Hebes huic sensus, pinguis facie, color albus.	multum potest.
Melancholicus	Invidus et tristis, cupidus, dextræque tenacis,	parvum appetit,
	Non expers fraudis, timidus, luteique coloris.	parvum potest.

---

[1] *phlegma*] fleuma. A.B.D., the *u* being interlined in A. Potius. phlegmate desiccando.

[2] *autumno.*] Added in marg. A. and referred to its place by a caret.

[3] *quia melancholicus . . . . et tristis*] om. B.D.

[4] *valde*] atque. B.

[5] *multum appetit multum potest*] mł. ap. mł. po. A.B.D.; in B.D. the name of the temperament follows this on the right, and similarly with the other temperaments.

[6] *Phlegmaticus*] Fleumaticus. A.B.D.

Unde juxta ætates hominum tali modo sunt divisæ ut patet:

Ætates.[1]	Elementa.
Infantia—calida, sicca.	Ignis—calidus, siccus; æstas, cholera.
Pueritia—calida, humida.	Aer—calidus, humidus;[2] ver, sanguis.
Juventus—frigida, humida.	Aqua[3]—frigida, humida; hyems, phlegma.
Senectus—frigida, sicca.	Terra—frigida sicca; autumnus, melancholia.

Humores hominis ad tempora anni comparantur. In qua parte anni corpus humanum plenam habet sanitatem, elementa et anni tempora tunc coæquantur. Et si homo propriam nesciret complexionem, per anni respirationem poterat dignoscere, et sic regimen sui corporis ad illum cursum coaptare, quia in bonis et in malis similia similibus applaudunt.

Cap. CXXVII.

Fuerunt quidam[4] minus sapientes qui dicebant regulam nigrorum monachorum a Sancto Benedicto processisse, cujus contrarium tenet narratio sequens.[5]

The foundation of the principal religious orders.

Exordium religionis monasticæ voluntarie pœnitendo non[6] sub obedientia a Samuele legitur initium habuisse secundum Radulphum, et secundum Josephum in historiis Judaicæ persecutionis.[7] Postea per Heliam et per[8] Helisæum, qui habitabant in tuguriis et in locis desertis juxta fluvium Jordanis, quibus adhærebant

---

[1] In B.D. the elements and seasons are placed under the ages, and *Tempora anni* is written against the second.

[2] *humidus*] siccus. D.

[3] In B., *terra* comes before *aqua*.

[4] *quidam*] om. B.D.

[5] The whole of this sentence is in rubric in A.B.D.

[6] *non.*] Erased in D.

[7] Josephus. Homerus. in marg. A.D.

[8] *per*] om. B.

filii prophetarum viventes sub obedientia: ab Adam formatione IIII.M.CXXIIII. secundum Homerum poetam. Primi postea viventes secundum regulam, Jesus Christus cum Apostolis, exempla ponentes subsequentibus. Paulus primus eremita monastice vixit in deserto. Post circa Montem Nitrio,[1] Antoninus, Pacomius, duo Macharii, et multi alii sancti viri. Fabulantur enim multi idiotæ et insipidi ordinem monachorum a Sancto Benedicto prius orginem accepisse,[2] qui per annos[3] multos ante ejus ortum dicitur floruisse, testante sancto Odone abbate Clunacensis ordinis, qui dixit in Historia Virorum Illustrium; et in secundo libro Dialogorum Beati Gregorii, ubi dicit quod fuerunt monachi cujusdam ordinis dolentes de morte prælati sui; ipsum[4] Benedictum ab eremo vocantes in abbatem suum præfecerunt. Unde aperte patet quod ordo monachatus[5] per multa tempora ante[6] ipsum floruerat. Unde ante ipsum multi fuerunt compositores regularum, scilicet: Sanctus Fructuosus monachus et episcopus regulam scripsit monachis circa[7] annum[8] Domini CCXLV.;[9] Sanctus Basilius regulam monachis conscripsit[10] anno Domini CCCL.;[11] Sanctus Pachomius regulam scripsit monachis anno Domini CCCC.; quam regulam Angelus dictaverat;[12] Sanctus Ferreolus regulam scripsit anno Domini CCCCLXX.; Sanctus Aurelianus regulam monachis scripsit CCCCLXXVIII.; Sanctus Egesippus et Johannes Gerundinus regulas monachis ediderunt, quas Isidorus de Viris Illustribus multum commendat et approbat; Vigilius diaconus et monachus juxta Gen-

---

[1] *Nitrio*] Vitrio. B.
[2] *accepisse*] assumpsisse. B.D.
[3] *annos.*] Interlined in A.
[4] *ipsum*] Ipsi. B.D.
[5] *monachatus*] monachichus. B.D.
[6] *ante.*] Interlined in A.
[7] *circa*] om. B.D.
[8] *annum*] anno. B.D.
[9] *CCXLV.*] 350. B.
[10] *conscripsit*] scripsit. B.
[11] *Sanctus Basilius . . . CCCL.*] om. D.
[12] *quam regulam Angelus dictaverat*] om. B.D.

nadium regulam monachis scripsit; Sanctus Benedictus ultimus omnium regulam monachis conscripsit[1] anno Domini DXXIIII.; Sanctus Augustinus regulam canonicis imposuit DXVI.;[2] Bruno ordinem Carthusiæ incepit, et eis regulam Sancti Benedicti ordinavit M.LXXXIII.;[3] Robertus abbas in Burgundia ordinem Cisterciensium incepit et eis regulam Sancti Benedicti imposuit M.XCVIII.;[4] Northbertus ordinem Præmonstrensium instituit M.CCXX.; Sanctus Gilbertus ordinem de Semprinham ordinavit M.CCXLVIII.; Hospitarii inceperunt M.CXX.; Sanctus Dominicus ordinem Prædicatorum instituit M.CXCVIII.; Sanctus Franciscus Fratrum Minorum edidit ordinem MCCVI.; Albertus Patriarcha fecit Carmelitis ordinem in Jerusalem, anno[5] M.CCXLV.; Fratres Eremitæ Sancti Augustini habuerunt initium observantiæ suæ a Sancto Paulo primo eremita, viventes sine regula per annos CCLXXXVIII., usque ad adventum Sancti Augustini, et ipse eis regulam imposuit; inde dicti sunt Augustini, qui prius Monticolæ vocabantur.[6]

---

[1] *conscripsit*] scripsit. B. quæ nunc est regula omnium monachorum et sic religio eorum tunc initium suscepit, sicut et vita. add. B.

[2] *DXVI.*] Anno Domini. præm. B.D.

[3] *M.LXXXIII.*] 1098. D. Anno Domini. præm. B.

[4] *M.XCVIII.*] Anno Domini. præm. B.D., and similarly in the following dates.

[5] *anno*] Domini. add. B.

[6] Explicit Liber Tertius. add. B.D. The remainder of the page and the whole of the following leaf are blank in A.

END OF VOL. I.

LONDON:
Printed by GEORGE E. EYRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

---

1. THE CHRONICLE OF ENGLAND, by JOHN CAPGRAVE. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.

2. CHRONICON MONASTERII DE ABINGDON. Vol. I. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.

3. LIVES OF EDWARD THE CONFESSOR. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.

4. MONUMENTA FRANCISCANA; scilicet, I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Adæ de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London, and Reader at the Rolls.

5. FASCICULI ZIZANIORUM MAGISTRI JOHANNIS WYCLIF CUM TRITICO. Ascribed to THOMAS NETTER, of WALDEN, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.

6. THE BUIK OF THE CRONICLIS OF SCOTLAND; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece; by WILLIAM STEWART. Vol. I. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.

7. JOHANNIS CAPGRAVE LIBER DE ILLUSTRIBUS HENRICIS. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.

8. HISTORIA MONASTERII S. AUGUSTINI CANTUARIENSIS, by THOMAS OF ELMHAM, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* C. HARDWICK, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge.

9. EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS), Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vol. I. *Edited by* F. S. HAYDON, Esq., B.A.

IN THE PRESS:

Chronicon Monasterii de Abingdon. Vol. II. *Edited by* the Rev. J. Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.

The Represser of over much Blaming of the Clergy. By Reginald Pecock, sometime Bishop of Chichester. *Edited by* C. Babington, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge.

Ricardi de Cirencestria Speculum Historiale de Gestis Regum Angliæ. (A.D. 447—1066.) *Edited by* J. E. B. Mayor, M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, Cambridge.

Memorials of King Henry the Seventh: Bernardi Andreæ Tholosatis de Vita Regis Henrici Septimi Historia; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* J. Gairdner, Esq.

Memorials of Henry the Fifth. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* C. A. Cole, Esq.

Memoriales Londonienses; scilicet Liber Albus et Liber Custumarum in archivis Guyhaldæ asservati. *Edited by* H. T. Riley, Esq., B.A., Barrister-at-Law.

The Buik of the Croniclis of Scotland; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece; by William Stewart. Vols. II. and III. *Edited by* W. B. Turnbull, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.

The Anglo-Saxon Chronicle. *Edited by* B. Thorpe, Esq.

Le Livere de Reis de Brittanie. *Edited by* J. Glover, M.A., Chaplain of Trinity College, Cambridge.

Descriptive Catalogue of Manuscripts relating to the Early History of Great Britain. *Edited by* T. Duffus Hardy, Esq.

Chronica Johannis de Oxenedes. *Edited by* Sir H. Ellis, K.H.

Recueil des croniques et anchiennes istories de la Grant Bretaigne a present nomme Engleterre, par Jehan de Waurin. *Edited by* W. Hardy, Esq.

The Wars of the Danes in Ireland: written in the Irish language. *Edited by* the Rev. Dr. Todd, Librarian of the University of Dublin.

The "Opus Tertium" and "Opus Minus" of Roger Bacon. *Edited by* the Rev. J. S. Brewer, Professor of English Literature, King's College, London, and Reader at the Rolls.

IN PROGRESS:

BARTHOLOMÆI DE COTTON, MONACHI NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA (A.D. 449—1295). *Edited by* H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.

HISTORIA MINOR MATTHÆI PARIS. *Edited by* Sir F. MADDEN, K.H., Chief of the MS. Department of the British Museum.

The BRUT Y TYWYSOGION; or, The Chronicle of the Princes of Wales, and the ANNALES CAMBRIÆ. *Edited by* the Rev. J. WILLIAMS, AP ITHEL.

A COLLECTION OF POLITICAL POEMS FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII. *Edited by* T. WRIGHT, Esq., M.A.

A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE REIGNS OF HENRY IV., HENRY V., AND HENRY VI. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.

October 1858.